॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ದೀಘನಿಕಾಯೇ

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಟೀಕಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಭವನಿಸ್ಸಯವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿವೇದನತ್ಥಂ, ತಂ ಪನ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಬಹುಮಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ತೇಸಂ ಉಗ್ಗಹಧಾರಣಾದಿಕ್ಕಮಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ। ಅಥ ವಾ ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಭಾವತೋ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಚರಿತಭಾವತೋ, ಆಯತಿಂ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಪೂಜನೀಯಪೂಜಾಪುಞ್ಞವಿಸೇಸನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ಅನ್ತರಾ ಚ ತಸ್ಸ ಅಸಙ್ಕೋಚನತ್ಥಂ, ತದುಭಯಂ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥಂ। ಇದಮೇವ ಚ ಪಯೋಜನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ – ‘‘ಇತಿ ಮೇ ಪಸನ್ನಮತಿನೋ…ಪೇ॰… ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾ’’ತಿ। ವತ್ಥುತ್ತಯಪೂಜಾ ಹಿ ನಿರತಿಸಯಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಮ್ಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋತಿ ಬಹುವಿಧನ್ತರಾಯೇಪಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಅನ್ತರಾಯನಿಬನ್ಧನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಾಯ ಪಹೋತಿ, ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ಯಥಾಹ –

‘‘ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ, ಬುದ್ಧೇ ಯದಿ ವ ಸಾವಕೇ’’ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧.೧೯೫; ಅಪ॰ ೧.೧೦.೧), ತಥಾ –

‘‘ಯೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀ’’ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

‘‘ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ॥
ಧಮ್ಮೋತಿ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಘೋತಿ…ಪೇ॰… ದೀಪಸ್ಸಾ’’ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬)।

ತಥಾ –

‘‘ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ’’ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧),

‘‘ಅರಞ್ಞೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ…ಪೇ॰…
ಭಯಂ ವಾ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ,
ಲೋಮಹಂಸೋ ನ ಹೇಸ್ಸತೀ’’ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಚ

ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ವನ್ದನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಗುಣಾತಿಸಯಯೋಗಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "**ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಾಥತ್ತಯಮಾಹ। ಗುಣಾತಿಸಯಯೋಗೇನ ಹಿ ವನ್ದನಾರಹಭಾವೋ, ವನ್ದನಾರಹೇ ಚ ಕತಾ ವನ್ದನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪ್ಪಯೋಜನಂ ಸಾಧೇತೀತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ಸಾ ನ ವಿನಯದೇಸನಾ ವಿಯ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ, ನಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ, ಅಥ ಖೋ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾತಿ ತದುಭಯಪ್ಪಧಾನಮೇವ ತಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಥೋಮನಂ ಕಾತುಂ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸರತನಾನಂ "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಕಿರತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಕಿಣಾತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಕಾರುಣಿಕಂ ಹಿಂಸತಿ, ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಕಮ್ಪನಂ ಹದಯಖೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ ಕರುಣಾ। ಅಥ ವಾ ಕಮಿತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಏಸಾ ಹಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣಾ, ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರುಣಿಕಾನಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತಿ ವಿಬನ್ಧತೀತಿ। ಕರುಣಾಯ ಸೀತಲಂ ಕರುಣಾಸೀತಲಂ, ಕರುಣಾಸೀತಲಂ ಹದಯಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯೋ, ತಂ **ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ**। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಸಂಹಾರಸುಖಾದಿಅಪರಿಹಾನಿಚ್ಛನಸಭಾವತಾಯ, ಬ್ಯಾಪಾದಾರತೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಚ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಸನ್ತಾಪವಿಚ್ಛೇದನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾಪಿ ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪತಾಪಾಸಹನರಸಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಭೂತಾ ಕರುಣಾ ವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ ವಿಯ ಸೀತೀಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ**"ನ್ತಿ। ಕರುಣಾಮುಖೇನ ವಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸನಿಬನ್ಧನಭೂತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸವಿಸಯಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಭಾವಂ ಉಪಗತಾ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ ಅತಿಸಯೇನ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಹೇತೂತಿ ಆಹ "**ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ**"ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಂ ಸಾತಿಸಯೇ ಹದಯಸೀತೀಭಾವನಿಬನ್ಧನತ್ತೇ ಸಕಲಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಕಾರಣತಾಯ ತಾಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣಂ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ಕರುಣಾನುಭಾವನಿಬ್ಬಾಪಿಯಮಾನಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಯ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಸ್ಸೇವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮ್ಭರಣನಿಯತಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ ಸನ್ನಿಹಿತೇಸುಪಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಸಮುಪನೀತಹದಯೂಪತಾಪನಿಮಿತ್ತೇಸು ನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತೀಭಾವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಮಹೋಸೀತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಭಗವತೋ ಕರುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಜಾನಾತೀತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಞಾವ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಜೋತನಟ್ಠೇನ ಪಜ್ಜೋತೋತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ, ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಹತಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಂ ವಿಹತಂ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ವಿಹತಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಂ। ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ, ಮೋಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ ಮೋಹೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ, ಸ್ವೇವ ವಿಸಯಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅನ್ಧಕಾರಸರಿಕ್ಖತಾಯ ತಮೋ ವಿಯಾತಿ ತಮೋ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತೋ ಮೋಹತಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮೋ, ತಂ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ** । ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಅವಿಜ್ಜಾನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಹತಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೇಹಿ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸಾವಕೇಹಿ, ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಚ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಸಾತಿಸಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪ್ಪಹಾನೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ**"ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಅನ್ತರೇನ ಪರೋಪದೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಗಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ, ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತತ್ತಾ, ಪರಸನ್ತತಿಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿಸಯಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾವ ವಿಸೇಸತೋ ಮೋಹತಮವಿಗಮೇನ ಥೋಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"**ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **"ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ"**ತಿ ಪದೇನ ಭಗವತೋ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಪಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕತ್ತಾ ಸಕಲಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಧಮಿತತ್ತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಭಗವತೋ ಮೋಹತಮವಿನಾಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತೇ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಮೋಹತಮವಿಧಮನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ "ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನ"ನ್ತಿ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪನ ಮೋಹತಮವಿಧಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಮೋಹತಮವಿಧಮನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾವಿಗ್ಘಾತೋ ಯೇವೇಕೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾನಿಮಿತ್ತಂ ಗಯ್ಹತಿ, ನ ಪನ ಸಾತಿಸಯನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ? ತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನೇವ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತಜೋತಿತಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ನಿರವಸೇಸಅವಿಜ್ಜಾಪ್ಪಹಾನೇನ ನ ಪಹೀಯತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಯ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿರವಸೇಸಾಕುಸಲಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ, ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಗ್ಘಾತವಚನೇನ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"**ನ್ತಿ।

ನರಾ ಚ ಅಮರಾ ಚ ನರಾಮರಾ, ಸಹ ನರಾಮರೇಹೀತಿ ಸನರಾಮರೋ, ಸನರಾಮರೋ ಚ ಸೋ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋ, ತಸ್ಸ ಗರುತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು, ತಂ **ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ**। ಏತೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಯ ತದವಸಿಟ್ಠಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಗುಣವಿಸೇಸಾವಹತೋ ಭಗವತೋ ಉಪಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಾಪಧಾನಭಾವೋ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋ। ಏದಿಸೇಸು ಹಿ ಸಮಾಸಪದೇಸು ಪಧಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಧಾನಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ - "ಸರಾಜಿಕಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ"ತಿ (ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೨)। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾಜನವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಲೋಕೋ, ಗರುಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಗರುಕರಣಸಮತ್ಥಸ್ಸೇವ ಯುಜ್ಜನತೋ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಿ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ "ಲೋಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಮರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಲೋಕ-ಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಲೋಕೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ। ಸಹ ನರೇಹೀತಿ ಸನರಾ, ಸನರಾ ಚ ತೇ ಅಮರಾ ಚೇತಿ ಸನರಾಮರಾ, ತೇಸಂ ಲೋಕೋತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋತಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಮರ-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮರಣಾಭಾವತೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಮರಾ। ನರಾಮರಾನಂಯೇವ ಚ ಗಹಣಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ, ಯಥಾ - "ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭)। ತಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹರಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ, ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"**ನ್ತಿ।

ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಗತೋ**। ಭಗವತೋ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನುಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ, ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩; ೩.೧೯೮-೨೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೫, ೩೮೭) ಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯದುತವಿಲಮ್ಬಿತ- ಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿದೋಸರಹಿತಂ ವಿಲಾಸಿತರಾಜಹಂಸವಸಭವಾರಣಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಕಾಯಗಮನಂ ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ ವಿಪುಲನಿಮ್ಮಲಕರುಣಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಮಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಸೋಭನಮೇವಾತಿ।

ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ, ನ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ **ಸುಗತೋ**ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ । ಅಥ ವಾ ಸುನ್ದರಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಲಯುತ್ತಮೇವ ಚ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಗದತೀತಿ **ಸುಗತೋ,** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಇತಿ ಸೋಭನಗಮನತಾದೀಹಿ ಸುಗತೋ, ತಂ **ಸುಗತಂ**।

ಪುಞ್ಞಪಾಪಕಮ್ಮೇಹಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಗತಿಯೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವವಿಸೇಸಾ। ತಾ ಪನ ನಿರಯಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ, ತಾಹಿ ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅವಿಪಾಕಾರಹಭಾವಕರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ಗತೀಹಿ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ - "**ಗತಿವಿಮುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ಏತೇನ ಭಗವತೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಗತಿಯಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯತೋ ಭಗವಾ "ದೇವಾತಿದೇವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನೇವಾಹ -

> "ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
> ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
> ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ತಂತಂಗತಿಸಂವತ್ತನಕಾನಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವಯೋನಿಗತಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಸತ್ತನಿಕಾಯೇಹಿ ಸುಪರಿಮುತ್ತೋ, ತಂ **ಗತಿವಿಮುತ್ತಂ**। **ವನ್ದೇ**ತಿ ನಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ।

ಅಥ ವಾ **ಗತಿವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಚ। ತೇಸು ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣಾಧಿಗಮತೋ, ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನತೋ, ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನಾತೋ, ವಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತೋ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನತೋ ಚ। ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಸಯತೋ ಪಯೋಗತೋ ಚ ದುವಿಧಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಿವಿಧಾ ಚ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಆಸಯತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ ಪಯೋಗತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ

ಗತಿವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ ತಿವಿಧಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅವಸಿಟ್ಠೇನ, "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಚ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಹೇತುತೋ, ಫಲತೋ, ಉಪಕಾರತೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಹೇತು** ಮಹಾಕರುಣಾ, ಸಾ ಪಠಮಪದೇನ ನಿದಸ್ಸಿತಾ। **ಫಲಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ - ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ, ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ, ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಚಾತಿ। ತಾಸು ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ದುತಿಯಪದೇನ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ ತತಿಯಪದೇನ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯಗಮನಸೋಭನತ್ಥೇನ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ, ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩; ೩.೧೯೮-೨೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೫-೩೮೬) ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। **ಉಪಕಾರೋ** ಅನ್ತರಂ ಅಬಾಹಿರಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಿವಿಧಯಾನಮುಖೇನ ವಿಮುತ್ತಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ಸೋ ಸಮ್ಮಾ ಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋತಿ ಕರುಣಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ। "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತ-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗ- ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾದಿಅನ್ತದ್ವಯರಹಿತಾಯ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಕಾಸನತೋ ಸುಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ। ಇತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಧಾನಾಪ್ಪಧಾನಭೇದಂ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಂ ಪಯೋಜನಂ, ತದಞ್ಞಮಪ್ಪಧಾನಂ। ತೇಸು ಪಧಾನೇನ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ತದುಭಯೇನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು (ಪು॰ ಪ॰ ೨೪, ೧೭೩) ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಭಗವತೋ ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಚ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉತ್ತಮವನ್ದನೀಯಭಾವಂ, ಅತ್ತನೋ ಚ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯೇಸು ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಸಾಧಾರಣಗುಣದೀಪನತೋ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಮಗ್ಗಞಾಣದೀಪನತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪಞ್ಚೀಯತೀತಿ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಉಪಗಮನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಪಗಮನಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಲೋಕವೋಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮಞ್ಞಾಯಾನವಿಧಾವನಂ। ಸಭಾವಾನವಬೋಧೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಞ್ಞಂ ಅತಿಧಾವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾದಿಪರಾಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ, ಚತುಸಚ್ಚಞಾಣಂ, ಚತುಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಂ, ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಾನಿ, ದಸ ಬಲಾನಿ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಸೋಳಸ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫; ವಿಭ॰ ಮೂಲ॰ ಟೀ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭವಣ್ಣನಾಯ) ಚತುಚತ್ತಾರೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪) ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನೀತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪) ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದಾನಂ ವಸೇನ ಞಾಣಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸತ್ತಾಧಿಪತಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿತಾ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕನಾಥಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತನಾಥಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪುಬ್ಬಕಾರಿಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಕತಞ್ಞುತಾ । ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಪರನ್ತಪತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅನತ್ತನ್ತಪತಾ। ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪರೇಸಂ ತಾರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಯಂ ತಾರಣಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಚಿತ್ತತಾ, ಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಕರುಣಾ ಆದಿ, ತನ್ನಿದಾನಭಾವತೋ। ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ತತೋ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ। ಇತಿ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಕರುಣಾನಿದಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ, ತತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿರತಿಪ್ಪವತ್ತಿತೋ, ಸಾ ಚ ಝಾನತ್ತಯಸಮ್ಪಯೋಗಿನೀತಿ। ಪಞ್ಞಾವಚನೇನ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಸೀಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಮಾದಿ, ಸಮಾಧಿ ಮಜ್ಝೇ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಏಸೋ ಏವ ಹಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ದಸ್ಸನುಪಾಯೋ, ಯದಿದಂ ನಯಗ್ಗಾಹಣಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಕೋ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಪದಂ ನಿರವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೪೨೫, ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೪; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾಯಂ, ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯಂ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬.೨೦)।

ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಾಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಪರಿಚ್ಛೇದನಂ ಪತಿ ಅನುಯುತ್ತೇನ "ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೫) ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ, "ಅಪಿ ಚ ಮೇ ಭನ್ತೇ ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬) ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಬುದ್ಧೋಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಭಾವೇತ್ವಾ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ, **ತ**ನ್ತಿ ನಿಯಮನಂ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಗತಮಲಂ, ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಚ ತಬ್ಬಿಸೇಸನಂ।

ತತ್ಥ ಬುದ್ಧ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೫-೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸವಾಸನಾಯ ಅಞ್ಞಾಣನಿದ್ದಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮತೋ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ವಿಕಸಿತಭಾವತೋ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ,** ಜಾಗರಣವಿಕಸನತ್ಥವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನವಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನ ಅವಗಮನತ್ಥವಸೇನೇವ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬುದ್ಧವಾತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಹತವಿದ್ಧಸ್ತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯ ಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾಹ -

“ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ”ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೫-೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨)।

ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ, ತೇನ “ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಸೋಪಿ ನಾಮ ಭಗವಾ”ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಗುಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭಾವನಂ ದೀಪೇತಿ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಚ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಪತ್ತೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತಸ್ಸ “ಬುದ್ಧಭಾವ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಗತಮಲ**ನ್ತಿ ವಿಗತಮಲಂ, ನಿದ್ದೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಪಣಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮಿ ವಾ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರರಹಿತಂ, ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯತೋ ಚ, ಸಂಸಾರತೋ ಚ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರಯತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ।

ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಏವಂ ವಿವಿಧಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಬುದ್ಧೋಪಿ ಭಗವಾ ಯಂ ಅರಿಯಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಪನ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋ, ತಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಭಾವಹೇತುಭೂತಂ ಸಬ್ಬದೋಸಮಲರಹಿತಂ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಂ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಂ ನಮಾಮೀತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ತಾ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ “ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಸಮುದ್ದಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅಧಿಗಚ್ಛಿ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಮ್ಮಸೀ”ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಮ್ಮಸನಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸೋಪಿ ಇಧ ವುತ್ತೋ ಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ “ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಭೂತಾಹಿ ಪಾರಮಿತಾಹಿ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾಪಿ ಹಿ ವಿಗತಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ವಿಗತಮಲಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಾ ಚಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಾಯ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಮಹಾಕರುಣಾಧಿವಾಸಪೇಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ ಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸಪರಿಯೋದಾತನಿಮ್ಮಲಾನಂ ದಾನದಮಸಞ್ಞಮಾದೀನಂ ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ನಿರವಸೇಸಂ ಭಾವನಾಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇಹಿ ಕಮ್ಮಾದೀಸು ಅಧಿಗತವಸೀಭಾವೋ, ಅಚ್ಛರಿಯಾಚಿನ್ತೇಯ್ಯಮಹಾನುಭಾವೋ, ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಭಾವೇತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, ‘ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ’ತಿ ಏತೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಝಾನಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪದಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ಅಥ ವಾ ಪಠಮೇನ ಖಯಞಾಣಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅನುಪ್ಪಾದಞಾಣಭಾವೇನ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಜಿರೂಪಮತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ವಿರಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ದುತಿಯೇನ ನಿರೋಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ನಿಸ್ಸರಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಖತಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ದಸ್ಸನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ವಿವೇಕಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಮತಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। ಅಥ ವಾ “ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಉಪಗತೋ”ತಿ ಏತೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, “ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತಾಯ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಅಕಾಲಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ।

“ಗತಮಲ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಂಕಿಲೇಸಾಭಾವದೀಪನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ಅನುತ್ತರ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಪುಲಪರಿಪುಣ್ಣತಂ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಪಭಾವಸಮ್ಪದಂ। ಭಾವೇತಬ್ಬತಾಯ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗತಮಲಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ । ಭಾವನಾಗುಣೇನ ಹಿ ಸೋ ದೋಸಾನಂ

ಸಮುಗ್ಘಾತಕೋ ಹೋತೀತಿ। ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಹಿ ತದುತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರೋತಿ। ತಥಾ "ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸೀಲಾದೀಹಿ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ, ಇದಾನಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಸುಗತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಸ "ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಓರಸಾನ**ನ್ತಿ ಪುತ್ತವಿಸೇಸನಂ। **ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ**ನ್ತಿ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವಕಾರಣಂ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಟ್ಠನ್ನ**ನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಚ ಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೇನ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಭಾವೇ ಇಮಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ। **ಸಮೂಹ**ನ್ತಿ ಸಮುದಾಯನಿದ್ದೇಸೋ। **ಅರಿಯಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಙ್ಘಾತಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಅಸತಿಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ ಅರಿಯಸಙ್ಘಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಉರಸಿ ಭವಾ ಜಾತಾ, ಸಂವದ್ಧಾ ಚ ಓರಸಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಅತ್ತಜಾತತಾಯ ಪಿತುಸನ್ತಕಸ್ಸ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸವನನ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತಾಯ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಸ್ಸ, ಅರಿಯಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಚ ಏಕನ್ತಭಾಗಿನೋತಿ ಓರಸಾ ವಿಯ **ಓರಸಾ**। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಮಾನಾ, ಓಕ್ಕನ್ತಾ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉರೋವಾಯಾಮಜನಿತಾಭಿಜಾತತಾಯ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ "ಓರಸಪುತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ। ಸಾವಕೇಹಿ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಭಗವತೋ "ಧಮ್ಮದೇಸನಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ, ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಚ।

ಯದಿಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ವಿಯ ತದನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ , ಮಾರವಾಹಿನೀ ವಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅಪಸಾದೇತಿ, ತೇಹಿ ಪನ ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣೇ ವಿಮಥಿತೇ ತೇಪಿ ವಿಮಥಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"**ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ 'ಮಾರಮಾರಸೇನಮಥನಾನ'ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಾನಂ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸಾಪಿ ಗುಣಮಾರಣೇ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಕಿಲೇಸಬಲಕಾಯೋ "ಸೇನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ - "ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ"ತಿಆದಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೮, ೬೮; ಚೂಳನಿ॰ ೪೭)। ಸಾ ಚ ತೇಹಿ ದಿಯಡ್ಢಸಹಸ್ಸಭೇದಾ, ಅನನ್ತಭೇದಾ ವಾ ಕಿಲೇಸವಾಹಿನೀ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಸಮಥಾದಿಗುಣಪಹರಣೇಹಿ ಓಧಿಸೋ ವಿಮಥಿತಾ, ವಿಹತಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ಚಾತಿ **ಮಾರಸೇನಮಥನಾ,** ಅರಿಯಸಾವಕಾ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ಭಗವತೋ ಅನುಜಾತಪುತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ ಅರಿಯಾ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಅಥ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಅರಿಯಾ, ಅರಿಯಾನಂ ಸಙ್ಘೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ, ಸಙ್ಘೋ ಚಾತಿ ವಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಂ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ**। ಭಗವತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮರತನಾನಮ್ಪಿ ಸಮಧಿಗಮೋ ಸಙ್ಘರತನಾಧೀನೋತಿ ಅಸ್ಸ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ **"ಸಿರಸಾ ವನ್ದೇ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ, ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। “ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ, ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವದೀಪನತೋ। “ಅರಿಯಸಙ್ಘ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಘಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವದೀಪನತೋ। ಅಥ ವಾ “ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧನಿಸ್ಸಯಭಾವದೀಪನಂ, “ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ”ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಉಜುಞಾಯಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನಭಾವದೀಪನಂ, “ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ”ನ್ತಿ ಆಹುನೇಯ್ಯಾದಿಭಾವದೀಪನಂ, “ಅರಿಯಸಙ್ಘ”ನ್ತಿ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವದೀಪನಂ। ತಥಾ “ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸಬ್ಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನೇನ ಹಿ ತೇ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಜಾತಾ। “ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಾರಂ, ಮಾರಪರಿಸಂ ವಾ ಅಭಿವಿಜಿನನ್ತಿ। “ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ವಿದ್ಧಸ್ತವಿಪಕ್ಖೇ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। “ಅರಿಯಸಙ್ಘ”ನ್ತಿ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಸಾವಕಾನಂ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಮಾದಿ, ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಮಜ್ಝೇ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಏವಂ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಗುಣಸಙ್ಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ, ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಯೋಜನೇ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ **“ಇತಿ ಮೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ **ರತನಂ,** ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಭೂತಗುಣೇ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ –

> “ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಬ್ಭ। ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೧)।

ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ವಾ ರತನಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦)।

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಯೋ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। ವನ್ದನಾವ **ವನ್ದನಾಮಯಂ,** ಯಥಾ “ದಾನಮಯಂ, ಸೀಲಮಯ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೪)। ವನ್ದನಾ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಗುಣನಿನ್ನತಾ, ಥೋಮನಾ ವಾ। ಪುಜ್ಜಭವಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ **ಪುಞ್ಞಂ,** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ ಪುನಾತೀತಿ ವಾ। **ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಹತನ್ತರಾಯೋ, ಏತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ರತ್ತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸ್ಸ ಉಪಘಾತಕಉಪದ್ದವಾನಂ ವಿಹನನೇ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಹುತ್ವಾ**ತಿ

ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾ, ತಸ್ಸ "ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಂ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಬಲೇನ।

ಏವಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಕರಣೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ತಾವ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಉಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ **"ದೀಘಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದೀಘಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೀಘಪ್ಪಮಾಣಸುತ್ತಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ, ಏತೇನ "ದೀಘೋ"ತಿ ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಆಗಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಾನುಗತಾ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚ ಸುತ್ತಾನಿಯೇವ ಆಗಮೋ, ಕಸ್ಸ ಪನ ಸುತ್ತೇಹಿ ಅಙ್ಕನನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ, ಸುತ್ತಾನಿ ಪನ ಉಪಾದಾಯಪಞ್ಞತ್ತೋ ಆಗಮೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುದಾಯೇ "ಸುತ್ತ"ನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ, ಏವಂ ಸುತ್ತಸಮುದಾಯೇ "ಆಗಮೋ"ತಿ ವೋಹಾರೋ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿನಿಪುಣತ್ಥಸಬ್ಭಾವತೋ **ನಿಪುಣಸ್ಸ**। ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ, ಏತಸ್ಮಾ ವಾ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಯೋತಿ ಆಗಮೋ, ಆಗಮೋ ಚ ಸೋ ವರೋ ಚಾತಿ **ಆಗಮವರೋ,** ಆಗಮಸಮ್ಮತೇಹಿ ವಾ ವರೋತಿ **ಆಗಮವರೋ,** ತಸ್ಸ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಬುದ್ಧಾ **ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾ,** ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾದಯೋ ಅರಿಯಾ। ತೇಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ, ಗುಣಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಚ ಸಂವಣ್ಣಿತಸ್ಸ। ಅಥ ವಾ ಬುದ್ಧಾ ಚ ಅನುಬುದ್ಧಾ ಚ **ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನೇವ ಹಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪಿಟಕಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಭಾಸಿತೋ, ಯಾ "ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ಸಙ್ಗಾಯನಾದಿವಸೇನ ಸಾವಕೇಹೀತಿ ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ।

ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸ್ಸಾತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪಸಾದಾವಹಸಮ್ಪತ್ತಿಕಸ್ಸ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಗಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫-೭, ೧೮-೨೮) ಸೀಲದಿಟ್ಠಾದೀನಂ ಅನವಸೇಸನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ, ಮಹಾಪದಾನಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩-೫) ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಗುಣನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ, ಪಾಥಿಕಸುತ್ತಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩,೪) ತಿತ್ಥಿಯೇ ನಿಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಸೀಹನಾದ ನದನಾದಿವಸೇನ, ಅನುತ್ತರಿಯಸುತ್ತಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೮) ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣವಿಭಾವನೇನ ರತನತ್ತಯೇ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪಸಾದಂ ಆವಹತಿ। ಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಚಾಯಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯಾ ತಂತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಗುಣಕಿತ್ತನೇನ ಥೋಮನಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನೀಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನೀಮನೋರಥಪೂರಣೀಸು ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀ**ಆದೀಸು ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಪರವಾದಮಥನಸ್ಸ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಜನನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಪುಙ್ಗವಾನಂ ವಿಚಿತ್ತಪ್ಪಟಿಭಾನಜನನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ ಓಗಾಳ್ಹಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಥೋಮನಾ ಕತಾ।

ಅತ್ಥೋ ಕಥೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥಕಥಾ, ಸಾ ಏವ **ಅಟ್ಠಕಥಾ,** ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ **ಟ್ಠ**-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಯಥಾ "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೮)। **ಆದಿತೋ** ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ। ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪರಮೇನ ಚಿತ್ತವಸೀಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಝಾನಾದೀಸು ಪಞ್ಚವಿಧವಸಿತಾಸಬ್ಭಾವತೋ **ಚ ವಸಿನೋ,** ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ। ತೇಸಂ **ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ। ಯಾ**ತಿ ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ। **ಸಙ್ಗೀತಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ "ಅಯಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ** ಚ ಯಸತ್ಥೇರಾದೀಹಿ **ಪಚ್ಛಾಪಿ** ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀಸು, ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆಗಮನಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸೀಹಸ್ಸ ಲಾನತೋ ಗಹಣತೋ **ಸೀಹಳೋ,** ಸೀಹಕುಮಾರೋ। ತಂವಂಸಜಾತತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಖತ್ತಿಯಾನಂ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಸ್ಸ ಚ ಸೀಹಳಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಭತಾ**ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಆನೀತಾ। **ಅಥಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ। ಅಪರಭಾಗೇ ಹಿ ಅಸಙ್ಕರತ್ಥಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಠಪಿತಾತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಏಕನ್ತೇನ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ದೀಪವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂ। **ದೀಪವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ವಾ ಸೀಹಳದೀಪವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಪನೇತ್ವಾನಾತಿ ಕಞ್ಚುಕಸದಿಸಂ ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಅಪನೇತ್ವಾ। **ತತೋತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ। **ಅಹನ್ತಿ** ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಮನೋರಮಂ ಭಾಸನ್ತಿ** ಮಾಗಧಭಾಸಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭೂತಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಮನಂ ರಮಯತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕ"**ನ್ತಿ, ಪಾಳಿಗತಿಯಾ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯಾನುವಿಧಾಯಿನಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಗತದೋಸನ್ತಿ** ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾಸನ್ತರರಹಿತಂ।

ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋತಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಂ ಅವಿರೋಧೇನ್ತೋ, ಏತೇನ ಅತ್ಥದೋಸಾಭಾವಮಾಹ। ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ಥೇರವಾದಾಪಿ ಇಧ ಪಕಾಸಿಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾನನ್ತಿ** ಥಿರೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರಾ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ। ತೇಹಿ ಆಗತಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ ಥೇರವಂಸೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ತಸ್ಸ ಸಮುಜ್ಜಲನತೋ **ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾ,** ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ, ತೇಸಂ। ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನಿಚ್ಛೀಯತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖೀಲಮದ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದಕಥಾ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಸಣ್ಹೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ**। ಅಥ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತವಿಸಯಂ ಞಾಣಂ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ,** ಏತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಿಥೇರಪರಮ್ಪರಾಭತೋ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಣ್ಹಸುಖುಮೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭೂತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸುಜನಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಮೇವ ಅತ್ಥಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಧುಜನತೋಸನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ಚ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಉಗ್ಗಹಣಾದಿಸುಕರತಾಯ ತೇಸಮ್ಪಿ ಬಹುಪಕಾರತ್ತಾ। **ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥನ್ತಿ** ಚಿರಟ್ಠಿತಿಅತ್ಥಂ , ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಅವಿಪರೀತಬ್ಯಞ್ಜನಸುನಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಸುನಯಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಅನನ್ತರಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಸುನೀತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧)।

ಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ಮಹತ್ತಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಸೀಲಕಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ - **"ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತದೇಕದೇಸಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಕಥಿಕಾನಂ ಉಪದೇಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸೀಲಕಥಾ"** ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಕಥಾತಿ** ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸೀಲವಿತ್ಥಾರಕಥಾ। **ಧುತಧಮ್ಮಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಾದಯೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೮೪೫, ೮೪೬) ತೇರಸ ಕಿಲೇಸಧುನನಕಧಮ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಾನೀತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ ಅಟ್ಠತಿಂಸ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದ್ವೇತಿ ನಿರವಸೇಸಾನಿ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚರಿಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋತಿ** ರಾಗಚರಿತಾದೀನಂ ಸಭಾವಾದಿವಿಧಾನೇನ ಸಹಿತೋ। **ಝಾನಾನಿ** ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಅಟ್ಠಪಿ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾನಿ **ಝಾನಾನಿ,** ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಝಾನಾನಿ** ವಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ , **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ **ಸಬ್ಬಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ।** ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಆಗತನಯೇನ ಏಕವಿಧಾದಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಙ್ಕಲೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ನಿಚ್ಛಯೋ **ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನನಿಚ್ಛಯೋ।**

ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರದೇಸನಾ,** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸುದುಕ್ಕರತಾಯ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾ,

ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರರಹಿತಾ, ಏಕತ್ತನಯಾದಿಸಹಿತಾ ಚ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಾತಿ ಆಹ - **“ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ”**ತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀಸು ಆಗತನಯಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ವಿಚಾರಿತತ್ತಾ **ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿ ಮಗ್ಗಾ**।

ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ, **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಏತಂ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। **ನ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ,** ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಅವಿಚಾರಣಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ **“ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಮಜ್ಝೇಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚತುನ್ನಂ ಆಗಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ನ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಆದಯೋ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “ವಿಸೇಸತೋ”ತಿ ಇದಂ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ ಯೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ಇಚ್ಚೇವಾತಿ ಇತಿ ಏವ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮ್ಪಿ। **ಏತಾಯಾತಿ** ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ “ಸೀಹಳದೀಪಂ ಆಭತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ, ಸುಜನಸ್ಸ ಚ ತುಟ್ಠತ್ಥಂ, ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ”ತಿ ಏತೇನ ಪಯೋಜನಂ, ಅವಸಿಟ್ಠೇನ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ। ಸೀಲಕಥಾದೀನಂ ಅವಿಚಾರಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಇಧ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ಏವಾತಿ।

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಸಭಾವವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ವಗ್ಗಸುತ್ತವಸೇನ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ದೀಘಾಗಮೋ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** “ದೀಘಸ್ಸ ಆಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಯದಿದಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ, ಸೋ **ದೀಘಾಗಮೋ ನಾಮ** ವಗ್ಗಸುತ್ತವಸೇನ ಏವಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ತತ್ಥಾತಿ** “ದೀಘಾಗಮನಿಸ್ಸಿತಮತ್ಥ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। ಯೋ ದೀಘಾಗಮೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಏದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಪವತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ತಸ್ಸ ವಗ್ಗೇಸು...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದೀ”**ತಿ ಆಹ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಚತೂಸು ಆಗಮೇಸು ದೀಘಾಗಮೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ ಆದಿತೋ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲನ್ತಿ? ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಪಿ ಚ ಸದ್ಧಾವಹಗುಣತೋ ದೀಘನಿಕಾಯೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತೋ। ಸದ್ಧಾ ಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಬೀಜಂ। ಯಥಾಹ - “ಸದ್ಧಾ ಬೀಜಂ ತಪೋ ವುಟ್ಠೀ”ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೭; ಸು॰ ನಿ॰ ೭೭) ಸದ್ಧಾವಹಗುಣತಾ ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತಾಯೇವ। ಕಿಞ್ಚ ಕತಿಪಯಸುತ್ತಸಙ್ಗಹತೋ, ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣತೋ ಚ ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಸುಖತೋ। ತಥಾಹೇಸ ಚತುತ್ತಿಂಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ ಚತುಸಟ್ಠಿಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣೋ ಚ। ಸೀಲಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಪನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗೋ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿ, ಸೀಲಪತಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ। ತೇನೇವಾಹ - “ತಸ್ಮಾ ತಿಹ, ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು, ಆದಿಮೇವ ವಿಸೋಧೇಹಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ? ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧ”ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೯)। ಏತೇನ ಚಸ್ಸ ವಗ್ಗಸ್ಸ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಕಥಾಭಾವತೋ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಸ್ಸ ನಿರವಸೇಸದಿಟ್ಠಿವಿಭಜನಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಪಿಟಕೇ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸದಿಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಸುತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಯಸ್ಸಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಂ, ತಸ್ಸಾ ಚ ತನ್ತಿಆರುಳ್ಹಾಯ ಇಧ ವಚನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇಸಿತತ್ತಾ , ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಯನಂ ಕಥನಂ ಸಙ್ಗೀತಿ, ಏತೇನ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಸುತ್ತಾನಞ್ಚ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಠಪಿತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರವಚನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ, ಪೂಜನೀಯತ್ತಾ ಚ ಮಹತೀ ಸಙ್ಗೀತಿ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ಪಠಮಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಕಾಲೋ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ। ನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಚ ದೇಸನಂ ದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅವಿದಿತಂ ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ ನಿದಾನಂ। ಸತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಸರಣಾದಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುಭೂತಾಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸುಪಿ ಅಞ್ಞಾಸು ಭಗವತೋ ಕಿರಿಯಾಸು "ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ರತನಚಙ್ಕಮನಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ಚರಿಯಾ॰ ಉದ್ದಾನಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅನುಲೋಮತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಪ್ಪತ್ತೀನಂ ಹೇತುಭೂತಾ ಕಿರಿಯಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ - **"ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಧಮ್ಮೋಯೇವ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಆಣಾ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ತಂ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ,** ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿಪಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಯಥಾಹ -

> "ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಚಕ್ಕಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨, ೩೯, ४೧)।

"ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ"ತಿ ಏತೇನ ಬುದ್ಧಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅಸೇಸಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚ ಸಾವಕೇಹಿ ವಿನೀತಾಪಿ ವಿನೇಯ್ಯಾ ಭಗವತಾಯೇವ ವಿನೀತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯತೋ ಸಾವಕಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ "ಬುದ್ಧವಚನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾವಕವಿನೇಯ್ಯಾ ಚ ನ ತಾವ ವಿನೀತಾತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ತೇಸಂ ವಿನಯನುಪಾಯಸ್ಸ ಸಾವಕೇಸು ಠಪಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ -

> "ನ ತಾವಾಹಂ, ಪಾಪಿಮ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾವ ಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಸಾವಕಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಯತ್ತಾ ವಿನೀತಾ ವಿಸಾರದಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಧಮ್ಮಧರಾ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹ ಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮೨೨; ಉದಾ॰ ೫೧)।

"ಕುಸಿನಾರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತದೇಸಕಾಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂ "ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಗಾಹಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಲೋಕೇ ಜಾತಸಂವದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ । ತಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚರಿಮಭವೇ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಾದೀನಿಪಿ ಕರೋನ್ತೀತಿ। ಉಪಾದೀಯತೇ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ಉಪಾದಿ, ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ। ಸೋ ಪನ ಉಪಾದಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅನೋಸ್ಸಟ್ಠೋ, ಇಧ ಖನ್ಧಮಚ್ಚುಮಾರನಿಮ್ಮಥನೇನ ಓಸ್ಸಟ್ಠೋ ನಿಸ್ಸೇಸಿತೋತಿ ಅಯಂ **ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ,** ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು। **ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂತಿ** ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬುತಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚಾಯಂ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ। **"ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ"**ತಿ ಇದಂ ನ "ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ, ಉಸ್ಸಾಹಜನನಸ್ಸ ಪನ ವಿಸೇಸನಂ, "ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ। ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸತೋ ಹಿ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರದಿವಸೇಸು ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮಾಗತಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ **ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ** ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗೀವಸೇನ ಸಹಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಥೇರೋ **ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ,** ಸೋ ಪನ ಸಙ್ಘೋ ಕಿಂ ಪರಿಮಾಣಾನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನ"**ನ್ತಿ। ನಿಚ್ಚಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಹಿ ಏದಿಸೇಸು ಸಮಾಸೋ ಹೋತಿಯೇವ, ಯಥಾ - "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಗರುಕುಲ"ನ್ತಿ।

ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಪುನ ದುಲ್ಲಭಭಾವಂ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಧಾತುಭಾಜನದಿವಸೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನ"ನ್ತಿ ಇದಂ "ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸೀ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಭಿಕ್ಖೂನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯಂ। ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ ವುತ್ತವಚನಮನುಸ್ಸರನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ** ಧಮ್ಮಸಂವೇಗವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಂ...ಪೇ॰... ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ತಸ್ಸ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ "ಇತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾ "ಯಞ್ಚಾಹ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಪಸಂಸಿತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ, ತದೇತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, **ಅದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಗಾಮಿ, ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಞ್ಚಾಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತೇನ "ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಪಸಂಸಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಪಸಂಸನಞ್ಚ ಪರಾಮಸತಿ। **"ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ "ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನಾ"ತಿ ಇಧ ಅತ್ತನಾ-ಸದ್ದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಚೀವರೇ ಅತ್ತನಾ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದೂರಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚ ತಸ್ಸ ತನ್ತಿ ಅಥ ವಾ ಭಗವತಾ ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಭಗವತಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಯೋಜನೀಯಂ, ಏತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಕರಣನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಸಹಯೋಗಕತ್ತುತ್ಥಜೋತಕತ್ತಸಮ್ಭವತೋ। **ಯಾವದೇ**ತಿ ಯಾವದೇವ, ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ, ಯತ್ತಕೇ ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರೇ, ಅಭಿಞ್ಞಾವಿಹಾರೇ ವಾ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ವಿಹರಾಮಿ ಚೇವ ವೋಹರಾಮಿ ಚ, ತಥಾ ಕಸ್ಸಪೋಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಥುತಿಮತ್ತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ವಿಯ ದೇವಸಿಕಂ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಾದಿವಸೇನ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ವಳಞ್ಜೇತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇ"ತಿ । **ತಸ್ಸ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ,** ಅಞ್ಞತ್ರ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ನನು ಮಂ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾವಸೇನ ವಿಭಾವೇತಿ।

ತತೋ ಪರನ್ತಿ ತತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತೋ ಪರತೋ। **ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಅಪಿನಾಮ ದಿಬ್ಬತಿ, ಯಾವ ಅಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪುರೇತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸನ್ನೇ ಅನಿಚ್ಛಿತೇ ಹಿ ಅಯಂ ಪುರೇ-ಸದ್ದೋ। **ದಿಪ್ಪತೀ**ತಿ ಚ ದಿಪ್ಪಿಸ್ಸತಿ। ಪುರೇಸದ್ದಸನ್ನಿಯೋಗೇನ ಹಿ ಅನಾಗತತ್ಥೇ ಅಯಂ ವತ್ತಮಾನಪ್ಪಯೋಗೋ, ಯಥಾ - "ಪುರಾ ವಸ್ಸತಿ ದೇವೋ"ತಿ।

"ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರೇ...ಪೇ॰... ಏಕೂನಪಞ್ಚಸತೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಪರಿಯನ್ತಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸತಿಪಿ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಬ್ಭಾವೇ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಪನ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಗುಣಯುತ್ತಾನಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತತ್ತಾ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹುಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇದಂ ವುತ್ತಂ** ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ, (ಪಾರಾ॰ ೪೩೭) **ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಪಗುಣಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ, ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ಪನ "ಅಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ) ವುತ್ತಂ, ತಂ "ದ್ವೇ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ"ತಿ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪವತ್ತಿನೋ**ತಿ ಪಗುಣಾನಿ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ನವಪ್ಪಾಯಾಯ ಪರಿಸಾಯ ವಿಬ್ಭಮನೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಏವಮಾಹ - **"ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಂ। ಛನ್ದಾ ಆಗಮನಂ ವಿಯಾತಿ ಪದವಿಭಾಗೋ। **"ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ"**ತಿ ಇದಂ ನ ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಅಗತಿಗಮನಸಬ್ಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸೇಕ್ಖಾನಮೇವ ಪನ ಉಚ್ಚಿನಿತತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ । ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ। **"ಅಭಬ್ಬೋ ಛನ್ದಾ...ಪೇ॰... ಅಗತಿಂ ಗನ್ತು"**ನ್ತಿ ಚ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಭಾವದಸ್ಸನೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಕಥನಂ। **ಪರಿಯತ್ತೋ**ತಿ ಅಧೀತೋ।

ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗೋಚರೋ ವಿಯ **ಗೋಚರೋ,** ಭಿಕ್ಖಾಚರಣಟ್ಠಾನಂ। **ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋ** ಸುಭದ್ದಸದಿಸೋ। **ಸತ್ತಿಪಞ್ಜರನ್ತಿ** ಸತ್ತಿಖಗ್ಗಾದಿಹತ್ಥೇಹಿ ಪುರಿಸೇಹಿ ಮಲ್ಲರಾಜೂನಂ ಭಗವತೋ ಧಾತುಆರಕ್ಖಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ತಂ ಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಂ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೂತಿ** ಸಙ್ಗಾಹಕೇನ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕನ್ತಕರಣೀಯಂ ಕರೋತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಜನನ್ತಿ** ಬಹುಜನಂ। **ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ** ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಥಾ ತನ್ತಿ** ಯಥಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಭಾವೋ, ಏವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂವೇಜೇಸೀತಿ** "ನನು ಭಗವತಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಅಕ್ಖಾತಂ - 'ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಪಿಯೇಹಿ ಮನಾಪೇಹಿ ನಾನಾಭಾವೋ ವಿನಾಭಾವೋ'"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೪೮; ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ಸಂವೇಗಂ ಜನೇಸಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕನ್ತಿ** ಉಪಚಿತದೋಸಂ। **ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾತಿ** ಅಪ್ಪಕಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಮತ್ತಾ-ಸದ್ದೋ, "ಮತ್ತಾಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦) ವಿಯ। **ದುತಿಯದಿವಸೇತಿ** ದೇವತಾಯ ಸಂವೇಜಿತದಿವಸತೋ, ಜೇತವನವಿಹಾರಂ ಪವಿಟ್ಠದಿವಸತೋ ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ। ಆಣಾವ ಚಕ್ಕಂ **ಆಣಾಚಕ್ಕಂ**।

ಏತದಗ್ಗನ್ತಿ ಏಸೋ ಅಗ್ಗೋ। ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಹಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯದಿದನ್ತಿ** ಚ ಯೋ ಅಯಂ, ಯದಿದಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕನ್ತಿ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "ಪಠಮಂ ಆವುಸೋ ಉಪಾಲಿ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಪುರಿಮಕಾಲೇ ಪಠಮಭಾವೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ, ಭಗವತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ಪಠಮಭಾವಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಭಗವತೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಠಿತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಸಙ್ಗೀತಾನಿ, ವಿಸೇಸತೋ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ವತ್ಥುಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛೀ"**ತಿಆದಿ 'ಕತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತ'ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೇನ ಸಹ ತದವಸಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇತಿ** ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಪಾಳಿಯಂ (ಪಾರಾ॰ ೨೪), ತೇನೇವಾಹ - **"ನ ಹಿ ತಥಾಗತಾ ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಮ್ಪಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ವದನ್ತೀ"**ತಿ।

ಜಾತಕಾದಿಕೇ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ತಾದಿಸೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಪನ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಿಪ್ಪಕಾರೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ, ನಾಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ವಿನಯಪಿಟಕೇತಿ ದೀಘಭಾಣಕಾ "ಜಾತಕಾದೀನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಚರಿಯಾಪಿಟಕಬುದ್ಧವಂಸಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣಂ, ಜಾತಕಗತಿಕತ್ತಾ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ "ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದೇಸಿತಾನಂ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನಾಭಾವತೋ ತಾದಿಸೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇ ಸಙ್ಗಹೋ ಯುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಸಭಾವಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಭೂತೇ ಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನೇ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ"ತಿ ಜಾತಕಾದೀನಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ಕಥಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಪಯೋಜನಕಾಲದೇಸಕಾರಕಕರಣಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾಪಿತಸಿದ್ಧೇಸು ಧಮ್ಮವಿನಯೇಸು ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಏಕವಿಧಾದಿಭೇದೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಮೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿಮುತ್ತಿರಸನ್ತಿ** ವಿಮುತ್ತಿಗುಣಂ, ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಕಂ ವಾ, ಅಗ್ಗಫಲನಿಪ್ಫಾದನತೋ, ವಿಮುತ್ತಿಕಿಚ್ಚಂ ವಾ, ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವಿಮುತ್ತಿಅಸ್ಸಾದ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಕಿಲೇಸವಿನಯನೇನ ವಿನಯೋ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯಪತನಾದಿತೋ ಧಾರಣೇನ ಧಮ್ಮೋ, ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪನ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ನಿದ್ಧಾರೇತುಂ **"ತತ್ಥ ವಿನಯಪಿಟಕ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮೋ,** ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಭಾವಧಮ್ಮದೇಸನಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಪಿ ಧಮ್ಮೋಯೇವ ವಿನಯೋಪಿ, ಪರಿಯತ್ತಿಯಾದಿಭಾವತೋ, ವಿನಯಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪನ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ವಿನಯತನ್ತಿವಿಧುರಂ ತನ್ತಿಂ ದೀಪೇತಿ ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಾ, ಗೋಬಲಿಬದ್ಧ"ನ್ತಿ ಚ।

“**ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ**”ನ್ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕೂನವೀಸತಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಭಾಸಿತಾ। ತೇನಾಹ “**ಇದಂ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನ**”ನ್ತಿ। ಇದಂ ಕಿರ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ಅವಿಜಹಿತಂ ಉದಾನಂ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಅಹಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ ಕಾರಕಂ ತಣ್ಹಾವಡ್ಢಕಿಂ **ಗವೇಸನ್ತೋ** ಯೇನ ಞಾಣೇನ ತಂ ದಟ್ಠುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಞಾಣಸ್ಸತ್ಥಾಯ ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ **ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ** ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ **ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ** ತಂ ಞಾಣಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಅಲಭನ್ತೋಯೇವ **ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ** ಸಂಸರಿಂ। ಯಸ್ಮಾ ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಮಿಸ್ಸತಾಯ **ಜಾತಿ** ನಾಮೇಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಗನ್ತುಂ **ದುಕ್ಖಾ,** ನ ಚ ಸಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅದಿಟ್ಠೇ ನಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠೋಸೀತಿ** ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೇನ ದಿಟ್ಠೋ ಅಸಿ। **ಪುನ ಗೇಹನ್ತಿ** ಪುನ ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಮಮ ಗೇಹಂ। **ನ ಕಾಹಸಿ** ನ ಕರಿಸ್ಸಸಿ। ತವ **ಸಬ್ಬಾ** ಅವಸೇಸಾಕಿಲೇಸ**ಫಾಸುಕಾ** ಮಯಾ **ಭಗ್ಗಾ**। ಇಮಸ್ಸ ತಯಾ ಕತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಸ್ಸ **ಕೂಟಂ** ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕಣ್ಣಿಕಮಣ್ಡಲಂ **ವಿಸಙ್ಖತಂ** ವಿದ್ಧಂಸಿತಂ। **ವಿಸಙ್ಖಾರಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ **ಗತಂ** ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ ಇದಾನಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ **ಅಜ್ಝಗಾ** ಅಧಿಗತೋ ಪತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ। ಅಯಂ ಮನಸಾ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನಮಾದಿ। “**ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ**”ತಿ (ಉದಾ॰ ೧, ೨, ೩) ಅಯಂ ಪನ ವಾಚಾಯ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಆದೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಅನ್ತೋಜಪ್ಪನವಸೇನ ಕಿರ ಭಗವಾ “ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರ”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೩)। “**ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ**”ತಿ ಇದಂ “ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪ್ಪತ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ ನ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, “ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ”ತಿ ಏತೇನ ಪನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಮೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋತಿ।

ವಯಧಮ್ಮಾತಿ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮುಖೇನ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಲಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿಭಾವೇತಿ “ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧೦) ವಚನತೋ। ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಭಾವನನಯೇನೇವ ಚ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕಂ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಪರೀತಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪ್ಪಟಿಪದಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇತಿ “**ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ**”ತಿ। ಅಥ ವಾ “**ವಯಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಂವೇಜೇತ್ವಾ “**ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಸಮ್ಪಾದೇಥಾ**”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ನಿರವಸೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪ್ಪಮಾದಪದಞ್ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಸಾಸನಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ।

ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಅಸಙ್ಗೀತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಾದಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಸುಭಸುತ್ತಮ್ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೪) ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಅಸಙ್ಗೀತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿತೋ ಪುರೇತರಮೇವ ಹಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಜೇತವನೇ ವಿಹರನ್ತೇನ ಸುಭಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ಭಾಸಿತನ್ತಿ।

ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಸಿಥಿಲೀಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಕತಿಸಾವಜ್ಜಪಣ್ಣತ್ತಿಸಾವಜ್ಜೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು। **ತೇನಾತಿ** ವಿವಿಧನಯತ್ತಾದಿನಾ। **ಏತನ್ತಿ** ವಿವಿಧವಿಸೇಸನಯತ್ತಾತಿ ಗಾಥಾವಚನಂ। **ಏತಸ್ಸಾತಿ** ವಿನಯಸ್ಸ।

ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಭೇದೇತಿ ಯೋ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ಸುಣಾತಿ, ವಾಚೇತಿ, ಚಿನ್ತೇತಿ, ದೇಸೇತಿ ಚ, ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥೋ ತಸ್ಸಾಪಿ ಹೋತಿ, ತೇನ ಪರಸ್ಸ ಸಾಧೇತಬ್ಬತೋ ಪರಸ್ಸಾಪಿ ಹೋತೀತಿ, ತದುಭಯಂ ತಂ ಸುತ್ತಂ **ಸೂಚೇತಿ** ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚಾತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ ಹಿತಪರಿಯಾಯವಚನಂ, ನ ಭಾಸಿತತ್ಥವಚನಂ, ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಸುತ್ತಂ ಅತ್ತನೋಪಿ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ, ಪರಸ್ಸಾಪೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಸಿಯಾ। ಸುತ್ತೇನ ಚ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಸೋ ತಸ್ಸೇವ ಹೋತೀತಿ, ನ ತೇನ ಪರತ್ಥೋ ಸೂಚಿತೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಸೂಚೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಪರತ್ಥಸ್ಸ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಅತ್ಥಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ।

ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥವಿನಿಮ್ಮುತ್ತಸ್ಸ ಭಾಸಿತತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಆದಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಹಿತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುತ್ತೇ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಸುತ್ತಧಾರಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾ ವುತ್ತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸುತ್ತಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಯೇ ಅತ್ತತ್ಥಾದಯೋ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ ವುತ್ತಾ "ನ ಹಞ್ಞದತ್ಥತ್ಥಿಪಸಂಸಲಾಭಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೩; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫) "ಅತ್ತತ್ಥೋ, ಪರತ್ಥೋ, ಉಭಯತ್ಥೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ಅತ್ಥೋ, ಉತ್ತಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ಅತ್ಥೋ, ಗೂಳ್ಹೋ ಅತ್ಥೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಅತ್ಥೋ, ನೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ನೀತೋ ಅತ್ಥೋ, ಅನವಜ್ಜೋ ಅತ್ಥೋ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ವೋದಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ ತೇ ಸುತ್ತಂ ಸೂಚೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಅತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಭಾಸಿತತ್ಥಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಕಾ ಪಞ್ಚ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಾ ಹಿತಪರಿಯಾಯಾ, ತತೋ ಪರೇ ಛ ಭಾಸಿತತ್ಥಭೇದಾ, ಪಚ್ಛಿಮಕಾ ಪನ ಉಭಯಸಭಾವಾ। ತತ್ಥ ದುರಧಿಗಮತಾಯ ವಿಭಾವನೇ ಅಲದ್ಧಗಾಧೋ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ನ ವಿವಟೋ **ಗೂಳ್ಹೋ**। ಮೂಲುದಕಾದಯೋ ವಿಯ ಪಂಸುನಾ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿವೇಸಾದಿನಾ ತಿರೋಹಿತೋ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ** । ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ **ನೇಯ್ಯೋ**। ಯಥಾರುತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ **ನೀತೋ**। **ಅನವಜ್ಜನಿಕ್ಕಿಲೇಸವೋದಾನಾ** ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ। **ಪರಮತ್ಥೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಏವ ವಾ। ಅಥ ವಾ "ಅತ್ತನಾ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಅತ್ತತ್ಥಂ, "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಞ್ಚ ಪರೇಸಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತೀ"ತಿ ಪರತ್ಥಂ ಸೂಚೇತಿ। ಏವಂ "ಅತ್ತನಾ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯, ೧೯೫) ಸುತ್ತಾನಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಸುತ್ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತತಾದೀನಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಕಾಸಿತಾನಿ ಹೋತಿ ತಪ್ಪರಭಾವತೋ, ನ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವವಸಪ್ಪವತ್ತಾಯಾತಿ ಇದಮೇವ ಚ "**ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ ಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸುತ್ತೇ ಚ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವಾ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಂ ಅನುವತ್ತನ್ತಿ, ನ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೋ ಆಣಾಧಮ್ಮಸಭಾವೇ। ತಸ್ಮಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ "**ಸುವುತ್ತಾ ಚೇತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಸವತೀತಿ** ಫಲತಿ। "**ಸುತ್ತಾಣಾ**"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ "**ಸುಟ್ಠು ಚ ನೇ ತಾಯತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತತ್ಥಾದಿವಿಧಾನೇಸು ಚ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವೋ, ಅತ್ತತ್ಥಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಹಕತ್ತಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತದತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಪಧಾನತ್ತಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ। ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಸೇಸನಞ್ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏತನ್ತಿ** "ಅತ್ಥಾನಂ ಸೂಚನತೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಏತಸ್ಸಾತಿ** ಸುತ್ತಸ್ಸ।

ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಮನಕಿರಿಯಾಯ ವುದ್ಧಿಭಾವಂ ಅತಿರೇಕತಂ ದೀಪೇತಿ, **ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಞಾಣಲಕ್ಖಣಕಿರಿಯಾನಂ ಸುಪಾಕಟತಾವಿಸೇಸಂ, **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕತ್ತಂ ವಿಸಿಟ್ಠತನ್ತಿ ಯುತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಕತ್ತಾ ಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ। **ಅಭಿರಾಜಾ ಅಭಿವಿನಯೇ**ತಿ ಪನ ಪೂಜಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ರಾಜವಿನಯೇಸು **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕಥಮೇತಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ? ಪೂಜನಪರಿಚ್ಛೇದನಕಿರಿಯಾದೀಪನತೋ, ತಾಹಿ ಚ ಕಿರಿಯಾಹಿ ರಾಜವಿನಯಾನಂ ಯುತ್ತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅತಿಮಾಲಾದೀಸು ಅತಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ, ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ಕಿರಿಯಂ ವದತೀತಿ ಅಭಿರಾಜಅಭಿವಿನಯ-ಸದ್ದಾ ಸಿದ್ಧಾ, ಏವಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಸದ್ದೇ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಸಹ ಸಾಧನೇನ ವುಡ್ಢಿಯಾದಿಕಿರಿಯಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಭಾವನಾಫರಣವುಡ್ಢೀಹಿ **ವುಡ್ಢಿಮನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ। ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಮ್ಮದ್ವಾರಪಟಿಪದಾದೀಹಿ। **ಅವಿಸಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ವಿನಯಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ ಸಮಾನಂ। ತಂ ಪಿಟಕಸದ್ದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾವುತ್ತೇನಾ**ತಿ "ಏವಂ ದುವಿಧತ್ಥೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ।

ಕಥೇತಬ್ಬಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾ**। ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ವಿನಯನಂ **ಸಾಸನಂ**। ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಂವರಾಸಂವರಾದಿನೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನಂ ವಚನಪಟಿಬದ್ಧತಾಕರಣಂ **ಕಥಾ**। ಕಥೀಯತಿ ವಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕಥಾ**। ಸಂವರಾಸಂವರಸ್ಸ ಕಥಾ **ಸಂವರಾಸಂವರಕಥಾ**। ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸುಪಿ। **ಭೇದ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ದೇಸನಾಭೇದಂ ಸಾಸನಭೇದಂ ಕಥಾಭೇದಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪರಿದೀಪಯೇ"ತಿ। **ಭೇದ**ನ್ತಿ ಚ ನಾನತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ಪಹಾನಾನಿ ಚ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ಚ **ಸಿಕ್ಖಾಪ್ಪಹಾನಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ,** ತಞ್ಚ ಪರಿದೀಪಯೇ। ಏತ್ಥ **ಯಥಾ**ತಿ ಉಪಾರಮ್ಭನಿಸ್ಸರಣಧಮ್ಮಕೋಸರಕ್ಖಣಹೇತುಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಏತೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। ಆಣಂ ಪಣೇತುಂ ಅರಹತೀತಿ **ಆಣಾರಹೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ। ವೋಹಾರಪರಮತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಆಹ **ಆಣಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ**ತಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚುರಾಪರಾಧಾ** ಸೇಯ್ಯಸಕಾದಯೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ** ಆಸಯೋವ ಅತ್ಥತೋ ದಿಟ್ಠಿ, ಞಾಣಞ್ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕೇ।
ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸದ್ದಿತ"ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೩೬)।

ಅನುಸಯಾ ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗದಿಟ್ಠಿಪಟಿಘವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮಾನಾವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ಸತ್ತ ಅನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ, ಅತೀತಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಥೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಕಾಲಭೇದೇನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಭೇದೋ ಅತ್ಥೀತಿ। **ಚರಿಯಾ**ತಿ ಛ ಮೂಲಚರಿಯಾ, ಅನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧಾ, ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ತೇಸಟ್ಠಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಪನ ಅಮ್ಹೇಹಿ **ಅಸಮ್ಮೋಹನ್ತರಧಾನಸುತ್ತಟೀಕಾಯಂ** ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸಿತಾ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ **ಚರಿಯಾ**ತಿ ಚರಿತಂ, ತಂ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ದುವಿಧಂ। **ಅಧಿಮುತ್ತಿ** ನಾಮ ಸತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬಪರಿಚಯವಸೇನ ಅಭಿರುಚಿ, ಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೀನಪಣೀತಭೇದೇನ। ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿಮಾನತಣ್ಹಾವಸೇನ **"ಅಹಂ ಮಮಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಿನೋ**। ಮಹನ್ತೋ ಸಂವರೋ **ಅಸಂವರೋ**। ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯ'ಮಕಾರೋ ಯಥಾ "ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧)।

ತೀಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ಏತೇ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾ ಪಟಿವೇಧಾತಿ ಏತ್ಥ ತನ್ತಿಅತ್ಥೋ ತನ್ತಿದೇಸನಾ ತನ್ತಿಅತ್ಥಪಟಿವೇಧೋ ಚ ತನ್ತಿವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವಿನಯಪಿಟಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾಧಾರಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ, ಪಿಟಕಾನಿ ಪನ ತನ್ತಿ ಯೇವಾತಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಧಾರಭಾವೋ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ? ತನ್ತಿಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವತನ್ತಿಯಾ ಆಧಾರಭಾವತೋ। ಅವಯವಸ್ಸ ಹಿ ಸಮುದಾಯೋ ಆಧಾರಭಾವೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ - "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ"ತಿ। ಧಮ್ಮಾದೀನಞ್ಚ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವತೋ ತೇಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ವಿನಯಾದೀನಞ್ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾದಯೋ ಏವ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಾ, ನ ವಿನಯಾದಯೋತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ ಸಮುಖೇನ, ವಿಸಯವಿಸಯೀಮುಖೇನ ಚ ವಿನಯಾದೀನಂಯೇವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ವಿನಯಾದಯೋ, ತೇಸಂ ವಿಸಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಧಮ್ಮತ್ಥವಿಸಯಾ ಚ ದೇಸನಾಪಟಿವೇಧೋತಿ। ತತ್ಥ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ, ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ಚ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ತಬ್ಬಿಸಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ಏತೇನ ವಚನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ ಕಥಂ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ? **"ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮಾಸಪದಸ್ಸ ಅವಯವಪದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ "ಧಮ್ಮೇ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಹೇತುಮ್ಹೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಞಾಣ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಹೇತುಧಮ್ಮ-ಸದ್ದಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಞಾಣಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ-ಸದ್ದಾ ಚಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸಾಧಿತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹೇತುಫಲಭಾವೋ ಚ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಥಾಧಮ್ಮನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಂ ಹೇತುಫಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಭಾವವಾಚಕೋ ಹೇಸ, ನ ಪರಿಯತ್ತಿಹೇತುಭಾವವಾಚಕೋ, ತಸ್ಮಾ **ಯಥಾಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯೋ ಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಧಮ್ಮೋ , ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ವಾ **ಯಥಾಧಮ್ಮಂ**। ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ ಅವಿಪರೀತಸವಿಸಯವಿಭಾವನತೋ ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ಯತೋ 'ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ**ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಅವಿಪರೀತಾಭಿಲಾಪೋ, ಏತೇನ "ತತ್ರ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಞಾಣಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೧೮) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾದಿಭಾವೋ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ೭೪೯) ವುತ್ತೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ "ತಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೪೨) ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। "ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ವಾಚಕೋ"ತಿ ವಚನವಚನೀಯೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂತಂವಚನೀಯ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಹಿ ಸದ್ದೋ ದೇಸನಾತಿ। **"ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನ**"ನ್ತಿ ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಲಾಪಂ ಕಥನಂ ತಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"**ತಿ ಏತೇನ "ದೇಸನಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನನು ಚ "ಧಮ್ಮೋ ತನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸದ್ದಸಭಾವತ್ತಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ನ ಸಿಯಾತಿ? ನ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧಕಭಾವೇನ ಞಾತೋ, ಉಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ ಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಧಮ್ಮೋ, ಪಚ್ಛಾ ಪರೇಸಂ ಅವಬೋಧನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತೋ ತದತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಸದ್ದೋ ದೇಸನಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ದಸಮುಟ್ಠಾಪಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ದೇಸನಾ, ಮುಸಾವಾದಾದಯೋ ವಿಯ। "ವಚನಸ್ಸ ಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಹಿ ವಚನಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ತಞ್ಚ ತೇನ ಪವತ್ತೀಯತಿ ದೇಸೀಯತಿ। "ಸೋ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೋ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅಭಿಸಮಯಂ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಅಭಿಸಮೇತಿ, ಯಂ ಅಭಿಸಮೇತಿ, ಯೋ ಚ ತಸ್ಸ ಸಭಾವೋ, ತೇಹಿ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ವಿಸಯತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಹಿ ವಿಸಯತೋ ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾರಾದಿಅತ್ಥತದುಭಯಪಞ್ಞಾಪನಾರಮ್ಮಣೋ **ಲೋಕಿಯೋ ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಅತ್ಥಾದಿಅನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಅವಬೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೋ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನೋ **ಲೋಕುತ್ತರೋ ಅಭಿಸಮಯೋ**ತಿ। ಅಭಿಸಮಯತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಟಿವೇಧತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। 'ಪಟಿವೇಧನಂ ಪಟಿವೇಧೋ'ತಿ ಇಮಿನಾ ಹಿ ವಚನತ್ಥೇನ ಅಭಿಸಮಯೋ, 'ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತೀತಿ ಪಟಿವೇಧೋ'ತಿ ಇಮಿನಾ ತಂತಂರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಚ "ಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಧಮ್ಮಾದೀಹಿ ಪಿಟಕಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇಸು ಪಿಟಕೇಸೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯೋ ಚೇತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ತಂತಂಪಿಟಕಗತೇಸು ಧಮ್ಮಾದೀಸು ಯೋ ಪಟಿವೇಧೋ, ಏತೇಸು ಚ ಪಿಟಕೇಸು ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಾಯ, ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ತಂದೇಸನಾಯ, ಪಟಿವೇಧನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಿಸಯೀಕರಣಾನಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯನ್ತಿ ಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿದುಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಭಾಸಿತತ್ಥಂ, ಪಯೋಜನತ್ಥಞ್ಚ। **ನ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ನ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। **ನ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತೀ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಂ ನಕ್ಖಮನ್ತಿ, ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ರೋಚೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಏತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ। **ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ** ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತವಾದಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಪಮೋಕ್ಖಪ್ಪಯೋಜನಾ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, **ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾ** ವಾ ನಿನ್ದಾಪಮೋಕ್ಖಾ। **ಯಸ್ಸ ಚತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಾದಿಪೂರಣಸ್ಸ ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ **ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ** ಞಾಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ

ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ನಾನುಭೋನ್ತೀ**ತಿ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಮಾನದಬ್ಬಮಕ್ಖಪಲಾಸಾದಿಹೇತುಭಾವೇನ **ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ**। ಭಣ್ಡಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ವಿಯ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಧಮ್ಮರತನಾನುಪಾಲಕೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ**।

“**ತಾಸಂಯೇವಾ**”ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾನಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀನಂ ವಿನಯೇ ಪಭೇದವಚನಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡೇ** (ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾವ ವಿಭತ್ತಾ। ದುತಿಯೇ ಪನ “**ತಾಸಂಯೇವಾ**”ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತಂ, ನ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ। ತಾ ಹಿ ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ ಸುತ್ತೇ ವಿಭತ್ತಾ ಯೇವಾತಿ।

ದುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, “ತಥಾಹಂ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮಿ, ಯಥಾ ತದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾವತಿ ಸಂಸರತಿ ಅನಞ್ಞ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೬)। **ಧಮ್ಮಚಿನ್ತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಚಾರಣಂ, “ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನೇವ ದಾನಂ ಹೋತಿ, ಸಯಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣ”ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಪಿಟಕಾನಂ।

ಏತನ್ತಿ ಏತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ। ಅತ್ಥಾನುಲೋಮತೋ **ಅನುಲೋಮಿಕೋ**। ಅನುಲೋಮಿಕತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕನಿಕಾಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಏಕಸಮೂಹಮ್ಪಿ । ಪೋಣಿಕಾ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕಾ ಚ ಖತ್ತಿಯಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ **ಪೋಣಿಕನಿಕಾಯೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕನಿಕಾಯೋ** ಚ।

ನವಪ್ಪಭೇದನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ನವಪ್ಪಭೇದಂ? ಸಗಾಥಕಞ್ಹಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಉದಾನಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಞ್ಚ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೨; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೫) ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ, ಗಾಥಾಭಾವತೋ, ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ, ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ, ಸಗಾಥಕತ್ತಾ, ಸಗಾಥವಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ, ತಥಾ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ –

> “ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ।
> ಸನಿಮಿತ್ತಾ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ ಸಹತಾಞ್ಞೇನ ನಾಞ್ಞತೋ”॥ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ **ಸುತ್ತನ್ತಿ** ಅಯಂ **ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ**। ತೇನೇವಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ ನೇತ್ತಿಯಂ – “ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ”ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರ)। “ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೫, ೧೨೪೨), ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚಸುತ್ತಸತಾನೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಏವಮಾದಿ ಚ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ।

ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ ಸನಿಮಿತ್ತಾ ತದೇಕದೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ತೇನ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಸಸಿಲೋಕಂ ಸಗಾಥಕಂ (ನೇತ್ತಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩) ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥಂ ‘ಗೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಪನ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ ‘ಬ್ಯಾಕರಣ’ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಗಾಥಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ, ‘ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತೀ’ತಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು, ಸಗಾಥಕತ್ತೇಪಿ

ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಯುತ್ತೇಸು, ‘ವುತ್ತಞ್ಹೇತ’ನ್ತಿಆದಿವಚನಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು, ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾಥಾಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ಚರಿಯಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೇಸು ಜಾತಕಸಞ್ಞಾ, ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಹಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೇ, ಸಗಾಥಕತ್ತೇ ಚ ಕೇಸುಚಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವೇದಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ವೇದಲ್ಲಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಾದಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಸುತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರೇ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾಪರಿಹಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋತಿ। ನನು ಚ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾ ವಾತಿ? ನ ತದವತ್ಥಾ, ಸೋಧಿತತ್ತಾ। ಸೋಧಿತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ।

ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ - “ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧, ೨, ೩) ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ”ತಿ, ತಂ ನ, **ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ**। ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಭಾವೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಪದಬುದ್ಧವಂಸಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಥಾಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಸುತ್ತಭಾವೇನ। ತೇನೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ “ಸುತ್ತನಾಮಕ”ನ್ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಞ್ಚ ಪನ ವುತ್ತಂ - “ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ”ತಿ, ತದಪಿ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ **ಸಹತಾಞ್ಞೇನ**। ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಹಿ ಸಗಾಥಕಂ। ಸಹಭಾವೋ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀಸು ಕಥಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ಸುತ್ತಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ‘ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ’ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ, ಯದಪಿ ವುತ್ತಂ - “ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ”ತಿ ತದಪಿ ನ, ಅಞ್ಞತೋ। ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ತಾ ಗಾಥಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। ಅತೋ ನ ತಾಹಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಭಾವೋತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತಾದೀನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

“ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವಿನಯೋ, ಇಮಾನಿ ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಿಭೇದೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಯನ್ತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪ್ಪಮುಖೇನ ವಸಿಗಣೇನ ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯಪಾತುಭಾವಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾಯ ಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ದೀಘಾಗಮಸ್ಸ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಾದಿಭಾವೋ ವವತ್ಥಾಪಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, **“ಏವಮೇತಂ ಅಭೇದತೋ”**ತಿಆದಿನಾ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯದತ್ಥಂ ಸಾ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೧. ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತೋ ಬಾಹಿರನಿದಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಛಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ ಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಪದತೋ ಪದವಿಭಾಗತೋ ಪದತ್ಥತೋ ಅನುಯೋಗತೋ ಪರಿಹಾರತೋ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಬನ್ಧೋ** ನಾಮ ದೇಸನಾಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಂ ಲೋಕಿಯಾ "ಉಮ್ಮುಗ್ಘಾತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸೋ ಪನ ಪಾಳಿಯಾ ನಿದಾನಪಾಳಿವಸೇನ, ನಿದಾನಪಾಳಿಯಾ ಪನ ಸಙ್ಗೀತಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ನಿದಾನಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಪದಾದಿವಸೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಏವನ್ತಿ ನಿಪಾತಪದ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಮೇತಿಆದೀನೀ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದ-ಚ-ಸದ್ದಾನಂ ನಿಪಾತಪದಭಾವೋ, ವತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ ತೇಸಂ ನಯಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತದವಸಿಟ್ಠಾನಂ ಆಪಟಿ-ಸದ್ದಾನಂ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತೋ। **"ಪದವಿಭಾಗೋ"**ತಿ ಪದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ನ ಪನ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಥ ವಾ ಪದಾನಿ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋ,** ಪದವಿಗ್ಗಹೋ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋ**ತಿ ವಾ ಏಕಸೇಸವಸೇನ ಪದಪದವಿಗ್ಗಹಾಪಿ ಪದವಿಭಾಗ ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ "ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಙ್ಘೋ"ತಿಆದಿಭೇದೇಸು ಪದೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥತೋತಿ ಪದತ್ಥತೋ। ತಂ ಪನ ಪದತ್ಥಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಕ್ಕಮೇನ ಪಠಮಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂಸದ್ದೋ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಧಾರಣಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇದಮತ್ಥಪುಚ್ಛಾಪರಿಮಾಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಏವಂಗತಾನಿ, ಏವಂವಿಧೋ, ಏವಮಾಕಾರೋ"ತಿಆದೀಸು ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ। ಗತ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಪಕಾರಪರಿಯಾಯೋ, ತಥಾ ವಿಧಾಕಾರ-ಸದ್ದಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತ-ಸದ್ದೇ ಲೋಕಿಯಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ವದನ್ತಿ। "ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ"ತಿ, "ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸು, ಆಮುತ್ತಮಾಲಾಭರಣಾ ಓದಾತವತ್ಥವಸನಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಏತರಹಿ ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ? ನೋ ಹಿದಂ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಪುಚ್ಛಾಯಂ। "ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಏವಂ ಆಯುಪರಿಯನ್ತೋ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಪರಿಮಾಣೇ। ನನು ಚ "ಏವಂ ನು ಖೋ, ಏವಂ ಸು ತೇ, ಏವಂ ಆಯುಪರಿಯನ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪುಚ್ಛನಾಕಾರಪರಿಮಾಣಾಕಾರಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ತಿ? ನ, ವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಆಕಾರಮತ್ತವಾಚಕೋ ಹೇತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಯಥಾ "ಏವಂ ಬ್ಯಾಖೋತಿಆದೀಸು ಪನ ನ ಆಕಾರವಿಸೇಸವಾಚಕೋ ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಉಪಮಾದೀಸು ಉದಾಹರಣಾನಿ ಉಪಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಯಥಾಪಿ...ಪೇ॰... ಬಹು"ನ್ತಿ? ಏತ್ಥ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಟ್ಠಾನಿಯತೋ ಮನುಸ್ಸುಪಪತ್ತಿಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಹೇತುಸಮುದಾಯತೋ ಸೋಭಾಸುಗನ್ಧತಾದಿಗುಣಯೋಗತೋ ಮಾಲಾಗುಣಸದಿಸಿಯೋ ಪಹೂತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ ಮರಿತಬ್ಬಸಭಾವತಾಯ ಮಚ್ಚೇನ ಸತ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಜೋದಿತತ್ತಾ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮಾಲಾಗುಣಾವ ಉಪಮಾ, ತೇಸಂ ಉಪಮಾಕಾರೋ ಯಥಾ-ಸದ್ದೇನ ಅನಿಯಮತೋ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಕಾರನಿಗಮನತ್ಥೋತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ। ಸೋ ಪನ ಉಪಮಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಮಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ"**ತಿ।

ತಥಾ **ಏವಂ** ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ **"ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪದಿಸಿಯಮಾನಾಯ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯೋ ತತ್ಥ ಉಪದಿಸನಾಕಾರೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪದೇಸೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ತೇ...ಪೇ॰... ಉಪದೇಸೇ"**ತಿ। ತಥಾ **ಏವಮೇತಂ ಭಗವಾ, ಏವಮೇತಂ ಸುಗತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಭಗವತಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಜಾನನ್ತೇಹಿ ಕತಂ ತತ್ಥ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಾನಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಹಂಸನಂ ಉದಗ್ಗತಾಕರಣಂ **ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ,** ಯೋ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏವಮೇವಂ ಪನಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗರಹಣಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸೋ ಚ ಗರಹಣಾಕಾರೋ "ವಸಲೀ"ತಿಆದಿ ಖುಂಸನಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಇಧ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ

ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಉಪಮಾಕಾರಾದಯೋಪಿ ಉಪಮಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏವಞ್ಚ ವದೇಹೀ**ತಿ "ಯಥಾಹಂ ವದಾಮಿ, ಏವಂ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ವದೇಹೀ"ತಿ ವದನಾಕಾರೋ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ನಿದಸ್ಸೀಯತೀತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಏವಂ ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹಭಾವೇ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಜನನತ್ಥಂ ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ "ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತಾಯ "ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀತಿ ಆದೀಸು ಅವಧಾರಣೇ"**ತಿ। **ಏವಂ ಭನ್ತೇ**ತಿ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ನಿಯೋಜಿತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಅತ್ತನೋ ತತ್ಥ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತೇನ ಏವಂ ಭನ್ತೇ, ಸಾಧು ಭನ್ತೇ, ಸುಟ್ಠು ಭನ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ನಾನಾನಯನಿಪುಣನ್ತಿ ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಅಬ್ಯಾಪಾರಏವಂಧಮ್ಮತಾಸಙ್ಖಾತಾ, ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟತಿಪುಕ್ಖಲಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಅಙ್ಕುಸದಿಸಾಲೋಚನಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಆಧಾರಾದಿಭೇದವಸೇನ ನಾನಾವಿಧಾ ನಯಾ ನಾನಾನಯಾ, ನಯಾ ವಾ ಪಾಳಿಗತಿಯೋ, ತಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಲೋಕಿಯಾದಿತದುಭಯವೋಮಿಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಠಪನಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಮೂಲಾದಿವಸೇನ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾತಿ ನಾನಾನಯಾ, ತೇಹಿ ನಿಪುಣಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮನ್ತಿ ನಾನಾನಯನಿಪುಣಂ। ಆಸಯೋವ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ತೇ ಚ ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದೇನ, ತತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಾ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಏವ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಉಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ, ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ "ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಪನಯನತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಭಗವತೋ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ರಾಗಾದಯೋ ನ ಸನ್ತಿ, ಯೇ ಹರಿತಬ್ಬಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಟ್ಠಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇ ಚಿತ್ತೇ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ "ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ। ಸಚೇ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಗತಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ "ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುತ್ತಮೇತಂ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಚ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ।** ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ, ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। **"ಪಟೀ"**ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ, ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾ ಹರಣಂ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ। ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಚ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ, ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹರಿತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಹರಣಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಮೇವ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ।** ಪಟಿಹಾರಿಯೇ ವಾ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಸಮುದಾಯೇ ಭವಂ ಏಕೇಕಂ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ।** ತಸ್ಸ ಪನ ಇದ್ಧಿಆದಿಭೇದೇನ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚ ಬಹುವಿಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಆಹ "ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರತೋ ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಪನ ಭಗವತೋ ದೇಸಿತಾಕಾರತೋ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತು"ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಧಾರಣಬಲದಸ್ಸನಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸುತಾಕಾರಾವಿರಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರತಾಪರಿಹಾರೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕವಿಸಯತ್ತಾ, ಇತರಥಾ ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸಮತ್ಥೋ ಅಸಮತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

“ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಸನ್ತತಿಯಂ ವತ್ತನತೋ ತಿವಿಧೋಪಿ ಮೇ-ಸದ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಮೇ-ಸದ್ದೋ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತೀ**”ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೋ ಕಿರಿಯಂ ವಿಸೇಸೇತಿ, ಜೋತಕಭಾವತೋ ಪನ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಅನುವದತೀತಿ ಅನುಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಸಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾ**”ತಿ ಆಹ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ। ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಧನಾನಿ ಇಧ ಸುತ-ಸದ್ದೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ವಾ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀತಿ** ಯದಾ ಮೇಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುವಸೇನ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀತಿ** ಯದಾ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾ।

ಸುತಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತೇನ ಏವಂಸದ್ದೇನ ಸವನಕಿರಿಯಾಜೋತಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಏವನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾದೀನಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ತದಭಿನಿಹಟಾನಞ್ಚ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಾನಂ ಏವಕಾರತ್ಥಸಹಿತತ್ತಾ “**ಸುತ**”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸುತಂ ಏವಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ, ಏತೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿರಾಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸುತಂ ಸುತಂ ಏವಾತಿ ನಿಯಮೇತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಮ್ಮಾ ಸುತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ “ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಂ ವದತೀ”ತಿ **ಸುತ**ನ್ತಿ ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ, ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿವಿನಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನ ಇದಂ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ। ತೇನೇವಾಹ “ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ। ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ವಾ ಏವಂ-ಸದ್ದೇ ಅಯಂ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಕರೀಯತೀತಿ ತದಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ। ತೇನೇವ ಆಹ “ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ। ಸವನಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಮ್ಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಸುಯ್ಯತೀತಿ।

ಏವಂ ಸವನಹೇತುಸುಣನ್ತಪುಗ್ಗಲಸವನವಿಸೇಸವಸೇನ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತಥಾ ಏವ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಾ ಸಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಮನೋದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ, ತಸ್ಸಾ। ಸಾ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ “**ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನಾ**”ತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಾನಾನಾಕಾರೇನ, ಏತೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಯೋಜನಾಯ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಪವತ್ತಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ। “**ಸುತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನ**”ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ಥತ್ತಾ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ “**ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾತಿ** ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಮಯಾತಿ** ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ।

“**ಏವನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾಸನ**”ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾಭಾವಾಭಾವತೋ, ತೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಸದ್ದತ್ತಾ, ಸವನಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಾಧಾರಣವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸುತನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನ**”ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರರಹಿತೇ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಸವನಕಿರಿಯಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ।

“**ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿಪಿ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಯೋಜನಾಯ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಏವ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರುಪಾದಾನವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। “**ಸುತನ್ತಿ ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ ಸೋತಬ್ಬಭೂತೋ ಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕತ್ತು ಅಭಾವೇಪಿ ಸದ್ದವೋಹಾರೇನ ಬುದ್ಧಿಪರಿಕಪ್ಪಿತಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ

ಅಙ್ಗಂ ವಿಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ**”ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಪಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕತ್ತುಭಾವತೋ, ಸವನವಸೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ವಾ ಸವನಕಿರಿಯಾಭಾವತೋ ತಂಕಿರಿಯಾಕತ್ತು ಚ ವಿಸಯೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಕತ್ತು ವಿಸಯೇ**”ತಿ। ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ಆಹ “**ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ, ಏತೇನ ವಾ ಅವಧಾರಣತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಂ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸುತಾನಂ ನಾನಾವಿಹಿತಾನಂ ಸುತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಉಪಧಾರಿತರೂಪಸ್ಸ ಆಕಾರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ವಾ ಪಕಾಸನಸಭಾವೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋತಿ ತದಾಕಾರಾದಿಉಪಧಾರಣಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ ವುತ್ತಂ “**ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾ ಪನ ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನತ್ಥೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ “**ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। ಮೇತಿ ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸತ್ತವಿಸಯತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥೇವ ಸಮೋದಹಿತಬ್ಬತೋ “**ಮೇತಿ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಸಭಾವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥಾತಿ ತೇ ತಥಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿಉಪಾದಾನಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕರಣಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಕಮ್ಮವಿಸೇಸಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾವಿಸಯಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಗಹಣಾಕಾರಗಾಹಕತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕತ್ತುಕರಣ ಬ್ಯಾಪಾರಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಚ ದುತಿಯಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಸದ್ದಾಧಿಗಮನೀಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಬ್ಬಪಞ್ಞತ್ತೀನಞ್ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿವಸೇನ ಛಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತೇಸು “ಏವ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಾರಾದಿನೋ, ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವೋತಿ ಆಹ “**ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನಾತಿ** ಭೂತತ್ಥಉತ್ತಮತ್ಥವಸೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿಯೋ ಮಾಯಾಮರೀಚಿಆದಯೋ ವಿಯ ಅಭೂತತ್ಥೋ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುತ್ತಮತ್ಥೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಸಭಾವೋ ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಾದಿಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ “ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ, ಪರಮತ್ಥ ಚಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ತಥಾ ಏವಂ ಮೇತಿ ಪದಾನಮತ್ಥೋತಿ, ಏತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ “**ಕಿಞ್ಹೇತ್ಥ ತ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುತನ್ತಿ** ಪನ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ**”ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ “**ಯಞ್ಹಿ ತಮೇತ್ಥ ಸೋತೇನ ಉಪಲದ್ಧ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ , “ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಲದ್ಧ”ನ್ತಿ ಪನ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಬ್ಬಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋತಿ** ಸೋತಪಥಂ ಆಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ತೇಸಂ ಉಪಧಾರಿತಾಕಾರಾದಿನೋ ಪಚ್ಚಾಮಸನವಸೇನ “ಏವ”ನ್ತಿ, ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ “ಮೇ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಾದಿಸಭಾವರಹಿತೇ ಸದ್ದಾಯತನೇ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಸುತವೋಹಾರೋ “ದುತಿಯಂ ತತಿಯ”ನ್ತಿಆದಿಕೋ ವಿಯ ಪಠಮಾದೀನಿ ದಿಟ್ಠಮುತವಿಞ್ಞಾತೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ “**ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ**”ತಿ। ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಹಿ “ಸುತ”ನ್ತಿ ಪಕಾಸಿತೋ ಯಮತ್ಥೋತಿ।

ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾ “ಏವ”ನ್ತಿ ಥೇರೇನ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಾತಿ ಆಹ “**ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತೀ**”ತಿ। “**ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ**”ತಿ ಏತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ಸುತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ ದೀಪೇತೀ**”ತಿ ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸಿಯಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಮ್ಮೋಹೇನಾತಿ** ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಾ ಸವನಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾಯ ತದುತ್ತರಕಾಲಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ, ಏವಂ **ಅಸಮ್ಮೋಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಆಕಾರೋ ನಾತಿಗಮ್ಭೀರೋ, ಯಥಾಸುತಧಾರಣಮೇವ ತತ್ಥ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಅಧಿಕೋ, ಪಞ್ಞಾ ತತ್ಥ ಗುಣೀಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ**”ತಿಆದಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವೋ “ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾಯ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ಏವಂ “**ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ**”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ,

ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “**ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತೀ**”ತಿ “ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸವನಂ ಸಮಾಧಾನಮನ್ತರೇನ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। “**ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನದೇಸಕಪಯೋಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯೇಹಿ ವಿಯ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥೇಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ವಿಯ ಚ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಯಥಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ ಅಸ್ಸುತವತೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ ಚ ತದಭಾವತೋ।

“**ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ**”ತಿಆದಿನಾ ಸಮತ್ಥನವಚನೇನ ಪನ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಕಾರಣಭೂತೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಬಾಹಿರಙ್ಗತ್ತಾ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸಿದ್ಧಿಜೋತನಾ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾವ, ನೋ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಪಯಿರುಪಾಸನಾಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಂ ಫಲೇನ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಸಬ್ಭಾವಸ್ಸ, ದುತಿಯಂ ಕಾರಣೇನ ಫಲಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಏಕನ್ತೇನ ವಸ್ಸಿನಾ ವಿಯ ಮೇಘವುಟ್ಠಾನೇನ ವುಟ್ಠಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ।

ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಭೇದಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಓಗಾಹನಾಕಾರೋ ನಿರವಸೇಸಪರಹಿತಪಾರಿಪೂರಿಕಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಏವಂ ಭದ್ದಕೋ ಆಕಾರೋ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗುಣದ್ವಯಂ। ಅಪರಾಪರಂ ವುತ್ತಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಕಭಾವೋ, ಚರನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸೂತಿ ವಾ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ”ತಿಆದಿ । ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನಾಕ್ಕಮವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ। ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತತ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞೋ ಸುದ್ಧಾಸಯೋ ಹೋತಿ ತದಸುದ್ಧಿಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೂರೀಭಾವತೋತಿ ಆಹ “**ಆಸಯಸುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತೀ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೇಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ”ತಿ, “ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜ ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋತಿ ಚ। ತೇನೇವಾಹ “**ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ**”ತಿ। **ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪಯೋಗಸ್ಸ ವಿಸದಭಾವೇನ। ತಥಾ ಚಾಹ “**ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ**”ತಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ। ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋ ಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವತೋ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ವಿಸಾರದೋ ಹೋತೀತಿ।

“**ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ**”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಥೇರಸ್ಸ ಏವಂ-ಸದ್ದ ಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸದೀಪನತೋ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ “**ಸೋತಬ್ಬಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಅಯಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವಂ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞೇನೇವ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸೇಸಂ ಆಮಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮನೋದಿಟ್ಠಿಕರಣಾಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪೇಕ್ಖನಸುಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರದೀಪಕೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ಸವನಧಾರಣವಚೀಪರಿಚಯಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಸೋತಾವಧಾನಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ಅವಿಕ್ಖೇಪದೀಪಕೇನ ಸುತ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಾತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ। **ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ**ತಿ “ಇಧ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ, ಏತ್ತಕಾ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮನಸಾ ಅನುಪೇಕ್ಖಿತಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಭೂತಾಯ,

ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ “ಇತಿ ರೂಪಂ, ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

“ಸಕಲೇನ ವಚನೇನಾ”ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಅಕತಞ್ಞುತಂ “ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಂ। ಸಾ ಏವ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ**। ನನು ಚ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ “ಮಮೇದಂ ವಚನ”ನ್ತಿ ಅಧಿಮಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಞ್ಚ ತದಾಸಙ್ಕಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಿವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕಂ ತಿ? ನಯಿದಂ ಏವಂ “ಏವಂ ಮೇ ಸುತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಸ್ಸನತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ “ದೇವತಾನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಾಪೇಕ್ಖಂ ತಥಾವಚನನ್ತಿ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಖಣೇ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ “ತಥಾಗತೋ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಯಞ್ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ, ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸಯಂ ಸಚ್ಛಿಕತ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಉದಾಹು ಭಗವತೋಯೇವ ವಚನಂ ಯಥಾಸುತ”ನ್ತಿ। ಏವಂ ತದಾಸಙ್ಕಿತಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮೋಕ್ಕಮಾದಿತೋ ಅತಿಕ್ಕಮಾದಿ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋ**ತಿ “ಮಮೇತ”ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। **ಅಪ್ಪೇತೀ**ತಿ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ ನೇತ್ತಿ, ಧಮ್ಮೋಯೇವ ನೇತ್ತಿ **ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ**।

ದಳ್ಹತರನಿವಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಕಙ್ಖಾ**। ನಾತಿಸಂಸಪ್ಪನಂ ಮತಿಭೇದಮತ್ತಂ **ವಿಮತಿ**। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ** ಭಗವತೋ ದೇಸಿತತ್ತಾ, ಸಮ್ಮುಖಾ ಚಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಖಲಿತದುರುತ್ತಾದಿಗ್ಗಹಣದೋಸಾಭಾವತೋ ಚ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಆಕಾರಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಅಗ್ಗಹಿತವಿಸೇಸಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಾ ತಿಸ್ಸೋ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾವಿತಾ। ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆಕಾರತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣತ್ಥಞ್ಚ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞಸೇಟ್ಠಾಸಹಾಯಸಙ್ಖ್ಯಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾಹೇಸ “ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ , ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, “ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಸೇಟ್ಠತ್ಥೇ, “ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ”ತಿಆದೀಸು ಅಸಹಾಯೇ, “ಏಕೋವ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಂ, ಇಧಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ”**ತಿ। **ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚಾ**ತಿ ಯುತ್ತಕಾಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಞ್ಚ। **ಖಣೋ**ತಿ ಓಕಾಸೋ। ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪಟಿಲಾಭಹೇತುತ್ತಾ। ಖಣೋ ಏವ ಚ **ಸಮಯೋ**। ಯೋ “ಖಣೋ”ತಿ ಚ “ಸಮಯೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏಕೋ ವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಸಮಯೋ**ತಿ ಮಹಾಸಮೂಹೋ। **ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಸ್ಸ ಹೇತುಪಿ। **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವಾದಕೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಪವದನ್ತೀತಿ। **ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಹಿತಪಟಿಲಾಭಾ। ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮಯೋ ಅತ್ಥೋತಿ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ**ತಿ ಪೀಳನ ಆದೀನಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತಭಾವೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ**ತಿ ತಾನೇವ ತಥಾ ಏಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ **ಪೀಳನಂ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ತಂ ಸಮಙ್ಗೀನೋ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ। **ಸನ್ತಾಪೋ**ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹಣಂ।

ತತ್ಥ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಂ ಸನ್ನಿಜ್ಝಂ ಸಮೇತಿ ಸಮವೇತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮವಾಯೋ। ಸಮೇತಿ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮೇತ್ಥ ತದಾಧಾರಪುಗ್ಗಲೇಹೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಖಣೋ। ಸಮೇತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನವ ಸಂಗಚ್ಛತಿ ಸತ್ತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ವಾ ಸಹಜಾತಾದೀಹಿ, ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಕಾಲೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಕಾಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕರಣಂ, ಕರಣಂ ವಿಯ ಚ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಪೇನ ವೋಹರೀಯತೀತಿ। ಸಮಂ, ಸಹ ವಾ ಅವಯವಾನಂ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮೂಹೋ, ಯಥಾ “ಸಮುದಾಯೋ”ತಿ। ಅವಯವಸಹಾವಟ್ಠಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮೂಹೋತಿ। ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮಾಗಮೇ ಏತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ ಚಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಹೇತು ಯಥಾ “ಸಮುದಯೋ”ತಿ। ಸಮೇತಿ ಸಂಯೋಜನಭಾವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಏತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ವಾ ಸಂಯುತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಭಿನಿವೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಯೋ,**

ದಿಟ್ಠಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಸ್ಸ ಯಾನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಯಾನಂ ಅಪಗಮೋತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಹಾನಂ। ಅಭಿಮುಖಂ ಞಾಣೇನ ಏತಬ್ಬೋ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ। ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ। ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅಭಿಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ। **ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ** ಸಮವಾಯಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ ದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾನಂ ವಿಯ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅನಿಯಾಮಿತವಸೇನೇವ ಕಾಲೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ನ ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ ಆಹ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೇ ಅಯಮ್ಪಿ ಗುಣೋ ಲದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ** ದೇವಸಿಕಂ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮನಕಾಲೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ। **ಪಕಾಸಾ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪಕಮ್ಪನಓಭಾಸಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಪಾಕಟಾ। ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇಸುಯೇವ ಸಮಯೇಸು ಏಕದೇಸಂ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಚಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ ಚ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋ।** ಅರಿಯತುಣ್ಹೀಭಾವಸಮಯೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ।** ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ **ದೇಸನಾಸಮಯೇವ।**

ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮವಿನಯೇಸು। **ತಥಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮಕರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಕರಣತ್ಥ** ಆಧಾರತ್ಥೋ। ಭಾವೋ ನಾಮ ಕಿರಿಯಾ, ಕಿರಿಯಾಯ ಕಿರಿಯನ್ತರಲಕ್ಖಣಂ **ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣಂ।** ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕಾಲೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತೋ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ "ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಜಾತೋ, ಸಾಯನ್ಹೇ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ, ಚ ಆದೀಸು, ಸಮೂಹೋ ಚ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೋ ಅವಯವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ, ಯವರಾಸಿಯಂ ಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು, ಏವಂ ಇಧಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಧಿಕರಣಞ್ಹಿ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮಾನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ ಗಾವೀಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ದುದ್ಧಾಸು ಆಗತೋತಿ ದೋಹನಕಿರಿಯಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಇಧಾಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಸತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಏವ ಹೋತಿ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಿರಹಾಭವತೋತಿ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ, ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಭವನಕಿರಿಯಾ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತಿ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನವಮೇ ಖಣೇ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಹೇತುಮ್ಹಿ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಾ ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಚ ಸತಿ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮಯ-ಸದ್ದೇ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಲಕ್ಖಣಭೂತಭಾವಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಖಣ…ಪೇ॰… ಲಕ್ಖೀಯತೀ"**ತಿ।

ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಸತಿ, ಫರಸುನಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಕುದಾಲೇನ ಖಣತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ವೀತಿಕ್ಕಮಞ್ಹಿ ಸುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಓತಿಣ್ಣಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ವಿಹರತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ವಿಯಾತಿ।

ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದೇಸನಾನಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ **ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ। ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ। **ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ** ಯಥಾ "ಮಾಸಂ ಅಜ್ಝೇತೀ"ತಿ।

ಪೋರಾಣಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋ**ತಿ ವಚನಮತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿಬ್ಯತಯೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕಂ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣತೋ। ತಥಾ **ಉತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋತಿ** ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತೋ, ಗರುಕರಣಾರಹತಾಯ ವಾ **ಗಾರವಯುತ್ತೋ**।

ವುತ್ತೋಯೇವ ನ ಪನ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಏಕದೇಸಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪಿಚ ಭಗೇ ವನಿ, ವಮೀತಿ ವಾ ಭಗವಾ, ಭಗೇ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ತೇ ವಾ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ವನಿ ಯಾಚಿ ಪತ್ಥಯೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಗಂ ವಾ ಸಿರಿಂ, ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಯಸಞ್ಚ ವಮಿ ಖೇಲಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಛಡ್ಡಯೀತಿ ಭಗವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಹತ್ಥಗತಂ ಸಿರಿಂ, ಚತುದ್ದೀಪಿಸ್ಸರಿಯಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಯಸಂ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಪರಿಚ್ಚಜೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಭಾನಿ ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಾದಿಗತಾ ಭಾಜನಲೋಕಸೋಭಾ। ತೇ ಭಗವಾ ವಮಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹತೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

"ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತೀ"ತಿ "ಯೋ ವೋ ಆನನ್ದ ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುಭಾವಪರಿಯಾಯೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ವಜಿರಸಙ್ಘಾತಸಮಾನಕಾಯೋ ಪರೇಹಿ ಅಭೇಜ್ಜಸರೀರತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೇ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ। **ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸಕಲಸುತ್ತಸ್ಸ "ಏವ"ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸನತೋ। **ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ** ನಿದ್ದಿಸತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಭಗವತಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾಸಾವಕೇನ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಯಾವ ಸುತಂ, ನ ಅನುಸ್ಸವಿತಂ, ನ ಪರಮ್ಪರಾಭತನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ** ನಿದ್ದಿಸತಿ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪಟಿಮಣ್ಡಿತಭಾವದೀಪನತೋ। ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪರಮಾ ಹಿ ಕಾಲಸಮ್ಪದಾ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಕಪ್ಪಕಸಾಯೇ ಕಲಿಯುಗೇ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಅಹೋ ಮಹಚ್ಛರಿಯಂ।
ಹುತಾವಹಮಜ್ಝೇ ಜಾತಂ, ಸಮುದಿತಮಕರನ್ದಮರವಿನ್ದ"ನ್ತಿ॥

ಭಗವಾತಿ ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗಾರವಾಧಿವಚನತೋ।

ವಿಜ್ಜನ್ತರಿಕಾಯಾತಿ ವಿಜ್ಜುನಿಚ್ಛರಣಕ್ಖಣೇ। **ಅನ್ತರತೋತಿ** ಹದಯೇ। **ಅನ್ತರಾತಿ** ಆರಬ್ಭ ನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। **ಅನ್ತರಿಕಾಯಾತಿ** ಅನ್ತರಾಳೇ। ಏತ್ಥ ಚ "ತದನ್ತರಂ ಕೋ ಜಾನೇಯ್ಯ, ಏತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಕಪ್ಪಾ, ಗಣನಾತೋ ಅಸಙ್ಖಿಯಾ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಥಂ ಓಪಾತೇತೀ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ವಿಯ ಕಾರಣವೇಮಜ್ಝೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದಾ ಏವ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಪನ ಚಿತ್ತಖಣವಿವರೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರನ್ತರಿಕಾ-ಸದ್ದಾ। ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅಯಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ - ಯೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ, ತೇಸು ಅನ್ತರಸದ್ದೋಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತರ-ಸದ್ದೋ ಉದಾಹಟೋ, ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ ಏವ ವಾ "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಂ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ ಏವ ಪನ ಇಕ-ಸದ್ದೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "ಅನ್ತರಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಉದಾಹರಣೋದಾಹರಿತಬ್ಬಾನಂ ವಿರೋಧಾಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ** ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ಪಸಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತ"**ನ್ತಿ।

"ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ, ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, "ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ" ತಿಆದಿವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಾನಂ ನಿಯತಸಭಾವತ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಾ, ಪಗೇವ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದಯೋ। "ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತಿ, ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೀಲೇಸು ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ಖೋತಿ ಏತ್ಥ **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ "ಅಸ್ಸೋಸಿ ಖೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಹೋಸಿಯೇವ, ನಾಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ। **ತತ್ರಾತಿ** ವಾ ಕಾಲಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ। ಸೋಪಿ ಹಿ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಧಿಕತೋ। ಯಙ್ಹಿ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಅನ್ತರಾ ರಾಜಗಹಞ್ಚ ನಾಳನ್ದಞ್ಚ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಸುಪ್ಪಿಯೋಪಿ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ಚ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀತಿ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಪರಿವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ವಾರೋ। ಪರಿಯಾಯೇತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಾದೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ದೇಸನಾ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪರಿಯಾಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಾರಾದೀಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಅಕಾರಣಮೇವ ಕಾರಣನ್ತಿ ವತ್ವಾ"ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ, "ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ"ತಿ ಚ ವತ್ತಮಾನಕಾಲನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲತೋ ಸೋ ಅವಣ್ಣವಣ್ಣಾನಂ ಭಾಸಿತಕಾಲೋ ಅತೀತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, "ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ **ಹೋತೀ**"ತಿ ಏತ್ಥ ಹೋತಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅತೀತಕಾಲತ್ಥೋ ಭಾಸತಿ-ಸದ್ದೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತೇಹಿ ಅವಣ್ಣೋ ವಣ್ಣೋ ಚ ಭಾಸೀಯತಿ, ತಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ತತ್ರಾತಿ ಕಾಲಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ"ತಿ ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

ಅಕಾರಣನ್ತಿ ಅಯುತ್ತಿಂ, ಅನುಪಪತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಅರಸರೂಪತಾದಯೋ ದೋಸಾ ಭಗವತಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾನಞ್ಚ ದುರಕ್ಖಾತದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಯೋತಿ। **ಅಕಾರಣನ್ತಿ** ವಾ ಯುತ್ತಕಾರಣರಹಿತಂ, ಪಟಿಞ್ಞಾಮತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥೇ **ಕಾರಣನ್ತಿ ವತ್ವಾತಿ** ಕಾರಣಂ ವಾತಿ ವತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಸರೂಪಾದೀನಞ್ಚೇತ್ಥ ಜಾತಿವುಡ್ಢೇಸು ಅಭಿವಾದನಾದಿಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಾಕರಣಂ **ಕಾರಣಂ,** ತಥಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನಾಭಾವಸ್ಸ ಸುನ್ದರಿಕಾಮಗುಣಾದಿನವಬೋಧೋ, ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಆದಿಕೋಟಿಯಾ ಅಪಞ್ಞಾಯನಪಟಿಞ್ಞಾ, ಅಬ್ಯಾಕತವತ್ಥುಬ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ, ತಥಾ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದೀನಂ ಕಮಾವಬೋಧಾದಯೋ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ। **ತಥಾ ತಥಾತಿ** ಜಾತಿವುಡ್ಢಾನಂ ಅನಭಿವಾದನಾದಿಆಕಾರೇನ।

ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸಮಾನೋತಿ ಅವಣ್ಣಂಭಾಸನಹೇತು। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಮಾನ-ಸದ್ದೋ। **ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ** ಏಕನ್ತಮಹಾಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ರತನತ್ತಯೋಪವಾದಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೋ ನಿನ್ದಿಯಂ ಪಸಂಸತಿ,
ತಂ ವಾ ನಿನ್ದತಿ ಯೋ ಪಸಂಸಿಯೋ।
ವಿಚಿನಾತಿ ಮುಖೇನ ಸೋ ಕಲಿಂ,
ಕಲಿನಾ ತೇನ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತೀ"ತಿ॥

"ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆಚರಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪತ್ತಿಂ, ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇ ಕಾರುಞ್ಞಪ್ಪವತ್ತಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅನುಕೂಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಯಂ ಪನ ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕತ್ತಾ ನ ಏದಿಸೇಸು ತಂ ಅನುವತ್ತತೀತಿ, ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆಚರಿಯೇ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ** "ಅಪಿನಾಮಾಯಂ ಏತ್ತಕೇನಾಪಿ ರತನತ್ತಯಾವಣ್ಣತೋ ಓರಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ। ವಣ್ಣೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಗುಣೋ। ವಣ್ಣನಂ ಗುಣಸಙ್ಕಿತ್ತನನ್ತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಪಸಂಸಾ। **ಸಂಞ್ಞೂಳ್ಹಾತಿ** ಗನ್ಥಿತಾ, ನಿಬನ್ಧಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತಿತ್ಥೇನ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅಪರಿಮಾಣಗುಣತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ , ನಿರವಸೇಸಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಇಧ ಪಕಾಸನಂ ಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಯೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। **ಅನುಸ್ಸವಾದೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಥಾಮೇನ ವಣ್ಣಂ ಅಭಾಸಿ,** ನ ಪನ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣಾನುರೂಪನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಪರಿಮಿತಪ್ಪಭೇದಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥

ಇಧಾಪಿ ವಕ್ಖತಿ “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ”ನ್ತಿಆದಿ।

ಇತಿ ಹ ತೇತಿ ಏತ್ಥ **ಇತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। **ಹ**-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಏವಂ ತೇ**”ತಿ।

ಇರಿಯಾಪಥಾನುಬನ್ಧನೇನ ಅನುಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಅನುಬನ್ಧನೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಉತುಮ್ಹಿ ಮಾಸೇ ಪಕ್ಖೇ ವಾ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। ತೇನೇವ ಹಿ ಕಿರಿಯಾವಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನ “ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತೀ”ತಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। **ಸೋತಿ** ಏವಂ ರಾಜಗಹೇ ವಸಮಾನೋ ಭಗವಾ। **ತಂ ದಿವಸನ್ತಿ** ಯಂ ದಿವಸಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಂ ದಿವಸಂ। **ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ** ನಾಳನ್ದಾಯಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿವಿಧ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಂ ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಪಕಮ್ಪನಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತನ್ತಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ “ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ ಚೋದನಾ ವಿಸೋಧಿತಾ ಹೋತಿ। “ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸುಪ್ಪಿಯೋ ಅನುಬನ್ಧೋ”ತಿ ಅಯಂ ಪನ ಚೋದನಾ “ಭಗವತೋ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ”ತಿ ಏತೇನ ವಿಸೋಧಿತಾ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ದಟ್ಠುಮೇವ ಇಚ್ಛತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸಚೇ ಪನ ಜಾನೇಯ್ಯ, ನಾನುಬನ್ಧೇಯ್ಯಾ**”ತಿ।

ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಪಭಸ್ಸರವಸೇನ “**ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ**। “**ಸಮನ್ತಾ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇ**”ತಿ ತಾಸಂ ರಸ್ಮೀನಂ ಪಕತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। “**ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸಮಯೇ**”ತಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಅದ್ಧಾನಗಮನಸಮಯೇ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಅನಿಗೂಹಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತದಾ ತಸ್ಸಾ ನಿಗೂಹನೇ ಪಕ್ಕುಸಾತಿಅಭಿಗಮನಾದೀಸು ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ। **ರತನಾವೇಳಂ** ರತನವಟಂಸಕಂ। **ಚೀನಪಿಟ್ಠಚುಣ್ಣಂ** ಸಿನ್ಧನಚುಣ್ಣಂ।

ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಪರಿಕ್ಖೇಪವಿಲಾಸಿನೀ ಚ **ಅಸ್ಸ** ಭಗವತೋ **ಲಕ್ಖಣಮಾಲಾತಿ** ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಏವಮಾಹ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಾನಂ ಮಾಲಾ ಕೇನಚಿ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಯದಿ ಸಿಯಾತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನಾಹ “**ಗನ್ಥೇತ್ವಾ ಠಪಿತದ್ವತ್ತಿಂಸಚನ್ದಮಾಲಾಯಾ**”ತಿ। ಸಿರಿಂ ಅಭಿಭವನ್ತೀ ಇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ **ಸೂರಿಯಮಾಲಾಯಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ। **ಮಹಾಥೇರಾತಿ** ಮಹಾಸಾವಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಚ ದಿಸ್ವಾ ಅಥ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ಅವಲೋಕೇಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “**ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ**”ತಿಆದಿನಾ “ಕಸ್ಮಾ ಚ ಸೋ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ”ತಿ ಚೋದನಂ ವಿಸೋಧೇತಿ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹೀತಿ** ಲಾಭಪರಿವಾರಹಾನಿಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭಗವತೋ ವಿರೋಧಾನುನಯಾಭಾವವೀಮಂಸನತ್ಥಂ ಏತೇ ಅವಣ್ಣಂ ವಣ್ಣಞ್ಚ ಭಾಸನ್ತೀತಿ ಅಪರೇ। “ಮಾರೇನ ಅನ್ವಾವಿಟ್ಠಾ ಏವಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

೧. ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯ ಅವಿದೂರೇ ಭವತ್ತಾ ಉಯ್ಯಾನಂ **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ** ಯಥಾ “ವರುಣಾನಗರಂ, ಗೋದಾಗಾಮೋ”ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “**ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವ ಏಕಗಾಮೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ । ತೇಸಂ ಮತೇ **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯನ್ತಿ** ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ರಾಜಾಗಾರಕಂ** ವೇಸ್ಸವಣಮಹಾರಾಜದೇವಾಯತನನ್ತಿ ಏಕೇ। **ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೋತಿ** ಬಹುಪದ್ದವೋ। “**ಸದ್ಧಿಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಮಾಣವೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ** ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಪಾಳಿ ಆರುಳ್ಹವಸೇನೇವ, ನ ಪನ ತದಾ ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪರಿಸಾಯ ಅಭಾವತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋಯೇವ ಪಾಳಿ ಆರುಳ್ಹೋ, ನ ಸುಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಪರಿಸಾತಿ? ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏದಿಸಂ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ “**ವುತ್ತನ್ತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಪಾಳಿಆರುಳ್ಹವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಪಜ್ಜನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೨. **ಕಥಾಧಮ್ಮೋತಿ** ಕಥಾಸಭಾವೋ, **ಕಥಾಧಮ್ಮೋ** ಉಪಪರಿಕ್ಖಾವಿಧೀತಿ ಕೇಚಿ। ನೀಯತೀತಿ ನಯೋ, ಅತ್ಥೋ। ಸದ್ದಸತ್ಥಂ ಅನುಗತೋ ನಯೋ **ಸದ್ದನಯೋ**। ತತ್ಥ ಹಿ ಅನಭಿಣ್ಹವುತ್ತಿಕೇ ಅಚ್ಛರಿಯ-ಸದ್ದೋ ಇಚ್ಛಿತೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಅನ್ಧಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಾರೋಹಣಂ ವಿಯಾ**”ತಿ। **ಅಚ್ಛರಾಯೋಗ್ಗನ್ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೋ , ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಆಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ “**ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ**ತಿ।

ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಸ್ಸ ಯತ್ತಕಂ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿದಿತಾ, ತಂ ಏತ್ತಕನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ಅಕ್ಖಾತುಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ತೇನ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತಾಯ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯತಂ ದಸ್ಸೇತೀ**"ತಿ।

ಪಕತತ್ಥಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ತಂ-ಸದ್ದೋತಿ ತಸ್ಸ "ಭಗವತಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಯೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಭಗವಾ ಪಕತೋ ಸುಪಾಕಟೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ಅತ್ಥಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ ಸೋ...ಪೇ॰... ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**"ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನ-ಸದ್ದಾನಂ ಇಧ ಪಞ್ಞಾವೇವಚನಭಾವೇ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ನೇಸಂ ಸವಿಸಯವಿಸೇಸಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸವಸೇನ ವಿಜ್ಜತ್ತಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾನಾವರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಂಸಚಕ್ಖುವಸೇನ ಪಟಿವೇಧದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ ಚ ತದತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತೇಸಂ ತೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆಸಯಾನುಸಯಂ ಜಾನತಾ**ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣೇನ। **ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣೇಹಿ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಹೀತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇಹಿ। **ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। **ಅರೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಮಾರಾನಂ ವಾ, ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ, ತೇಸಂ ಹನನಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಭವನಂ, ಅಪ್ಪಟಿಭಾನತಾಕರಣಂ, ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಞ್ಚ। ಕೇಸಿವಿನಯಸುತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ತಥಾ ಠಾನಾಠಾನಾದೀನಿ **ಜಾನತಾ,** ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ **ಪಸ್ಸತಾ,** ಸವಾಸನಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಖೀಣತ್ತಾ **ಅರಹತಾ,** ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಅವಿಪರೀತಾವಬೋಧತೋ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ** । ಅಥ ವಾ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾಯ **ಜಾನತಾ,** ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿತೋ ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಾಯ **ಪಸ್ಸತಾ,** ದವಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಭಾವಸಾಧಿಕಾಯ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಯ **ಅರಹತಾ,** ಛನ್ದಾದೀನಂ ಅಹಾನಿಹೇತುಭೂತಾಯ ಅಪರಿಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನಸಾಧಿಕಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ದಸಬಲಟ್ಠಾರಸಾವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯದಿಪಿ ಹೀನಕಲ್ಯಾಣಭೇದೇನ ದುವಿಧಾವ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಾ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾತಿ ಆಹ "**ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾ**"ತಿ। ಸಾ ಪನ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು, ತದಪಿ ತಥಾ ತಥಾ ದಸ್ಸನಂ ಖಮನಂ ರೋಚನಞ್ಚಾತಿ ಆಹ "**ನಾನಾಜ್ಝಾಸಯತಾ...ಪೇ॰... ರುಚಿತಾ**"ತಿ। **ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ದಸಬಲಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣೇನಾ**"ತಿ। **ಇತಿ ಹ ಮೇತಿ** ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದತ್ಥೋ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ, **ಹ**-ಕಾರೋ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ ಸರಲೋಪೋ ಚ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ "**ಏವಂ ಇಮೇ**"ತಿ।

೪. ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಕತಂ, ಯತೋ "ನತ್ಥಿ ಅಬ್ಯಾವಟಮನೋ"ತಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಸು ವುಚ್ಚತಿ। **ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ। **ನಿವಾಸೇತ್ವಾ** ವಿಹಾರನಿವಾಸನಪರಿವತ್ತನವಸೇನ। "**ಕದಾಚಿ ಏಕಕೋ**"ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯನಾನುಕೂಲಂ ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮದಸ್ಸನಂ। ಪಾದನಿಕ್ಖೇಪಸಮಯೇ ಭೂಮಿಯಾ ಸಮಭಾವಾಪತ್ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾಯ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಂ, ನ ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನಂ। "**ಠಪಿತಮತ್ತೇ ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇ**"ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬದಕ್ಖಿಣತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅರಹತ್ತೇ** ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ದುಲ್ಲಭಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಸತಿಪಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಪಟಿಲಾಭೇ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಇನ್ದ್ರಿಯಾವೇಕಲ್ಲಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಾದಯೋ ಗುಣಾ ದುಲ್ಲಭಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವನ**ನ್ತಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕೇ ಸುಞ್ಞವಿಮಾನಾನಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ **ತಾವತಿಂಸಭವನಾದೀಸುಪಿ**। **ಕಾಲಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ವೇಲಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ। **ಸಮಯಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಅನುರೂಪಂ ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಸಮಯಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಹೇತೂದಾಹರಣಸಹಿತಂ। ಕಾಲೇನ ಸಾಪದೇಸಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। **ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ,** ನ ಪನ ಮಲಂ ಪಕ್ಖಾಲೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಕಾಯೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಉಪಲಿಮ್ಪತೀತಿ।

ಕಿಲಾಸುಭಾವೋ ಕಿಲಮಥೋ। ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಕಿಲಾಸುಭಾವಮೋಚನತ್ಥನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। "**ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತೀ**"ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಭಗವತೋ ಬಹುಲಆಚಿಣ್ಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಅವಸಿಟ್ಠಬಲಞಾಣೇಹಿ

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಚ ಭಗವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತೀತಿ। "ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿದೇಸನಾ **ಸೀಹನಾದೋ**। ತೇಸಂ "ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ" ತಿಆದಿನಾ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ**। **"ಸಿನೇರುಂ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ ನಭಂ ಪಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಚಾ"**ತಿ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲದೇಸನಾಯ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಸುದುಕ್ಕರತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಏತನ್ತಿ** "ಯೇನ, ತೇನಾ"ತಿ ಏತಂ ಪದದ್ವಯಂ। **ಯೇನಾತಿ** ವಾ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ, **ಯೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಸೋ** ಮಣ್ಡಲಮಾಳೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಕಾರಣಂ ಪನ "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂಏವ। **ಕಟ್ಠನ್ತಿ** ನಿಸೀದನಯೋಗ್ಯಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ।

ಪುರಿಮೋತಿ "ಕತಮಾಯ ನು ಭವಥಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾ ಚ ಪನ ವೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ। ತೇನ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಾಯ ಕಥಾಯ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವಂ ಜೋತೇತೀತಿ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೋ। ಯಾಯ ಹಿ ಕಥಾಯ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ, ಸಾ ಏವ ಅನ್ತರಾಕಥಾಭೂತಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪುನ ಪುಚ್ಛೀಯತೀತಿ। **ಅಞ್ಞಾತಿ** ಅನ್ತರಾಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ಹಿ ಅಯಂ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ "ಭೂಮನ್ತರಂ ಸಮಯನ್ತರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅನ್ತರಾತಿ** ವಾ ವೇಮಜ್ಝೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಾ ಕಥಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ "ಇತಿ ಹ ಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ನಿಟ್ಠಪಿತಾ ಯೇವಾತಿ? ನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಯದಿ ಹಿ ಭಗವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾಯೇವ ಕಥಾ ಪವತ್ತೇಯ್ಯುಂ, ಭಗವತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನ ಪನ ನ ಪವತ್ತೇಸುಂ। ತೇನೇವಾಹ **ಅಯಂ ಖೋ…ಪೇ॰… ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ"**ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ನಿದಾನವಚನಂ, ನನು ಭಗವತೋ ವಚನಮೇವ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇದೇಸನಾಯ ಠಿತಿಅಸಮ್ಮೋಸಸದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಕಾಲದೇಸದೇಸಕವತ್ಥುಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಪಟಿಬದ್ಧಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ, ಅಸಮ್ಮೋಸಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾ ಚ। ದೇಸಕಾಲಕತ್ತುಸೋತುನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧೋ ವಿಯ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ತೇನೇವ ಚಾಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಾದಿಪುಚ್ಛಾಸು ಕತಾಸು ತಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ತಯಿದಮಾಹ **"ಕಾಲ…ಪೇ॰… ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತ"**ನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಿದಾನವಚನಂ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬರಚನಾನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಸಿದ್ಧಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಹಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬರಚನಾದೀನಂ ಅಭಾವೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞ್ಞಾಣಚಾರತಾಯ, ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ ಚ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು। ತಥಾ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಸತ್ಥುಸಾವಕಾನುರೋಧಾಭಾವತೋ ಖೀಣಾಸವತ್ತಸಿದ್ಧಿ। ಖೀಣಾ ಸವತಾಯ ಹಿಸ್ಸ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಅಭಾವೋ, ವಿಸುದ್ಧಾ ಚ ಪರಾನುಗ್ಗಹಪ್ಪವತ್ತಿ। ಇತಿ ದೇಸಕದೋಸಭೂತಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಚಾರಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿದೂಸಕಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಭಾವಸೂಚಕೇಹಿ, ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಭಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಕೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧವಿಸುದ್ಧಭಾವೇಹಿ ಪುರಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಪಚ್ಛಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧೀತಿ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಸಮನ್ನಾಗಮೋ , ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ ನಿದಾನವಚನೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪ್ಪಟಿಭಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಪನತೋ, "ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ"ತಿಆದಿ ವಚನತೋ ಚ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ಥುಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ।

ತಥಾ ಸತ್ಥುಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಿದಾನವಚನಂ। ಞಾಣಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ನತ್ಥಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾ ಪವತ್ತಿ, ಅತ್ತಹಿತತ್ಥಾ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಪರೇಸಂಯೇವ ಅತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಸತ್ಥುಭೂತಂ, ನ ಕಬ್ಬರಚನಾದಿಸಾಸನಭೂತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ಥುಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುನೋ ಪಮಾಣಭೂತತಾವಿಭಾವನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವಸಿದ್ಧಿಯಾ ನಿದಾನವಚನಂ। "ಭಗವತಾ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಾದಿಭಾವದೀಪನೇನ, "ಜಾನತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದಿಪಯೋಗದೀಪನೇನ ಚ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಾಧಿತೋ ಹೋತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಾನವಚನಪಯೋಜನಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। ಕೋ ಹಿ ಸಮತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ನಿದಾನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಾನಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ವಿಭಾವೇತುನ್ತಿ।

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೇಸಿತಸ್ಸ। ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ನಿಕ್ಖಿಪನತೋ "ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅನೇಕಸತಅನೇಕಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಿಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಾನಿ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಸಾಸನಪಟ್ಠಾನನಯೇನ ಸೋಳಸವಿಧತಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಭಾವನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಸಬ್ಭಾವತೋ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀನಂ ಪನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸಗ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ನಯಿಧ ನಿರವಸೇಸೋ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಸಿಯಾ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ, ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಪನ ಸೇಸನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ಮೂಲನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ ಸಾಮಞ್ಞಭಾವತೋ ಪಠಮಂ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಚಾರಿತೇ ಯಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸಾ ವಿಭಾಗವಸೇನ "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫, ೬), "ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭), "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮) ಚ ಪವತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತಪದೇಸಾನಂ ವಣ್ಣನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನಸುಖತಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀ"**ತಿ।

"ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿಆದೀಸು ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಕಥನಂ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತದೇಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತೀತಿ ವಾ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಂಯೇವ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ।** ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣಭೂತೋತಿ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ।** ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ। ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಸೋ ಪುಚ್ಛಾವಸೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ।** ಅರಣೀಯತೋ ಅತ್ಥೋ, ಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ವತ್ಥು। ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ।** ಅಥ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತಿ ಸುತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿ ಏವ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ,** ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ,** ಪುಚ್ಛೀಯತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ। ಸೋತಬ್ಬವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ವಚನಂ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾ, ತದೇವ ನಿಕ್ಖೇಪಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ"**ತಿ। ತಥಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ **"ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ"**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣನಿರಪೇಕ್ಖತಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಿಸುಂ ನಿಕ್ಖೇಪಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇತೀ"**ತಿ। ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ಪನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನಂ ದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತಿತಾನಂ ಕಥಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅನವರೋಧೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾನಂ ವಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುರೋಧೇನ ಪವತ್ತಿತದೇಸನತ್ತಾ ಕಥಂ ಪರಜ್ಝಾಸಯೇ ಅನವರೋಧೋತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಪರೇಸಞ್ಹಿ ಅಭಿನೀಹಾರಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಆಮಿಸುಪ್ಪಾದಾದಿದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ "ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರೇಸಂ ಪುಚ್ಛಂ ವಿನಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇಸಿತೋ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋತಿ ಪಾಕಟೋ ಯಮತ್ಥೋತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇಸಿ** ಧಮ್ಮತನ್ತಿಠಪನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋ**ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ಆವಳಿ, ತಥಾ **ಇದ್ಧಿಪಾದಹಾರಕಾದಿ। ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ। **ಅಭಿನೀಹಾರ**ನ್ತಿ ಪಣಿಧಾನಂ।

ವಣ್ಣಾವಣ್ಣೇತಿ ಏತ್ಥ "ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಆವುಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತೋ ವಣ್ಣೋಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ತಂ ಪನ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ದೇಸನಂ ಆರಭಿಸ್ಸತೀತಿ। "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣೋ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನ್ತೇವಾಸೀ ವಣ್ಣಂ। ಇತಿ ಇಮಂ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾನಸಮುಚ್ಚಯಸಂಸಯವವಸ್ಸಗ್ಗಪದಪೂರಣವಿಕಪ್ಪಾದೀಸು ಬಹೂಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಪಣ್ಡಿತೋ ವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೩) ಉಪಮಾನೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸದಿಸಭಾವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಂ ವಾಪಿ ಧೀರಾ ಮುನಿ ವೇದಯನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೧೩) ಸಮುಚ್ಚಯೇ, "ಕೇ ವಾ ಇಮೇ, ಕಸ್ಸ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೬) ಸಂಸಯೇ, "ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ

ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು ವವಸ್ಸಗ್ಗೇ, "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಪದಪೂರಣೇ, "ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦) ವಿಕಪ್ಪೇ, ಇಧಾಯಂ ವಿಕಪ್ಪೇಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಾ-ಸದ್ದೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಪರ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥೇವ ಅಞ್ಞತ್ಥೇ "ಅಹಞ್ಚೇವ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಂ, ಪರೇ ಚ ಮೇ ನ ಆಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪, ೬೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೪, ೮) ಅತ್ಥಿ ಅಧಿಕೇ "ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಮಾತಿಕಾ ೬೮, ೧.೧೧೧) ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ "ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು। ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೇ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹ ಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮)। ಇಧಾಪಿ ಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪರೇತಿ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ"**ತಿ।

ಈದಿಸೇಸುಪೀತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ, ತೇನ ರತನತ್ತಯನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ನ ಕಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ವಟ್ಟಾಮಿಸಲೋಕಾಮಿಸನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತುಅಭಾವಜೋತನತ್ಥಂ ಆಹನತೀತಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಆಘಾತಸದ್ದಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತತ್ಥ **ಆಹನತೀ**ತಿ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧತಿ, ಉಪತಾಪೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಹನತಿ ಏತೇನ, ಆಹನನಮತ್ತಂ ವಾ **ಆಘಾತೋ**ತಿ ಕರಣಭಾವತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿಯೇವ। ಏವಂ ಅವಯವಭೇದನೇನ ಆಘಾತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕೋಪಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ **"ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ಅನಭಿರದ್ಧೀ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಅಪ್ಪತೀತಾ ಹೋನ್ತಿ ತೇನಾ**ತಿ ಪಾಕಟಪರಿಯಾಯೇನ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ, ತಂಮುಖೇನ ಪನ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಭಿರಾಧಯತೀ**ತಿ ಸಾಧಯತಿ। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಆಘಾತಅನಭಿರದ್ಧಿಪದೇಹಿ। **ಏಕೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಪದೇನ। **ಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಾನಂ, ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಅವಸಿಟ್ಠಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾನಂ ವಾ। **ಕರಣ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದನಂ। ಆಘಾತಾದೀನಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯನಂ ಇಧ "ಕರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಉಪ್ಪಾದನಮೇವ। ಅನುಪ್ಪಾದನಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾ "ನ ಕರಣೀಯಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। **ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ** ಏಕುಪ್ಪಾದೇಕವತ್ಥುಕೇಕಾರಮ್ಮಣೇಕನಿರೋಧಭಾವತೋ।

ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಮನೋಪದೋಸೇ। **ತುಮ್ಹ**ನ್ತಿ "ತುಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಏಕೋ ಸದ್ದೋ "ಯಥಾ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ "ಅಮ್ಹ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ। ಯಥಾಹ, "ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮಿಯ್ಯರೇ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೯.೯೩, ೯೯)। **"ಅನ್ತರಾಯೋ"**ತಿ ಇದಂ ಮನೋಪದೋಸಸ್ಸ ಅಕರಣೀಯತಾಯ ಕಾರಣವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹಾಕಂಯೇವ ಚ ಭವೇಯ್ಯ ತೇನ ಕೋಪಾದಿನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಕೋಪಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ನ ಕರಣೀಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ನಾಹಂ "ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿ ಇಸ್ಸರಭಾವೇನ ತುಮ್ಹೇ ತತೋ ನಿವಾರೇಮಿ, ಅಥ ಖೋ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಾರಣೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ಪನ ಕಾರಣವಚನಂ ಯಸ್ಮಾ ಆದೀನವವಿಭಾವನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। **"ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಮನೋಪದೋಸೋ ನ ಕಾಲನ್ತರಭಾವಿನೋಯೇವ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋ, ಅಥ ಖೋ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಿರಹಸ್ಸಪಿ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋತಿ ಮನೋಪದೋಸೇ ಆದೀನವಂ ದಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ** "ಪರೇ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾನಂಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಕುಪಿತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಅನ್ಧತಮನ್ತಿ ಅನ್ಧಭಾವಕರತಮಂ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹಿ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಕೋಧೋ ಸಹತೇ ನರಂ, ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಾ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನರಂ ಅಭಿಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯದಾ ಕೋಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಿಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ **ಯ**ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರಾಮಸನಂ। **ಕೋಧೋ ಸಹತೇ**ತಿ ಯದೇತಂ ಕೋಧಸ್ಸ ಸಹನಂ ಅಭಿಭವನಂ, ಏತಂ ಅನ್ಧಕಾರತಮಭವನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ನರಂ ಕೋಧೋ ಸಹತೇ ಅಭಿಭವತಿ, ತಸ್ಸ ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ತತೋ ಚ ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಕುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ। **ಅನ್ತರತೋ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ, ಚಿತ್ತತೋ ವಾ।

"ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಏವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತ್ತಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ ಸಂಕಿಲೇಸರಹಿತತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಕಾರಣ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಚ "ನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛನ್ತಿ ನಿಬ್ಬೇಠಿತಂ ಹೋತಿ। **ದುತಿಯಂ ಪದ**ನ್ತಿ "ಅತಚ್ಛ"ನ್ತಿ ಪದಂ। **ಪಠಮಸ್ಸಾ**ತಿ "ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ಚತುತ್ಥಞ್ಚಾ**ತಿ "ನ ಚ ಪನೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಸಂವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪದಂ। **ತತಿಯಸ್ಸಾ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ಚೇತಂ ಅಮ್ಹೇಸೂ"ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ಅವಣ್ಣೇಯೇವಾ**ತಿ

ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಂ ವತ್ವಾ ದೋಸಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ನಿನ್ದನೇ ಏವ। **ನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಕೇವಲಂ ಅಕ್ಕೋಸನಖುಂಸನವಮ್ಭನಾದೀಸು ನ ಏಕನ್ತೇನ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ **“ಯದಿ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

೬. **ಆನನ್ದನ್ತಿ** ಪಮೋದನ್ತಿ **ಏತೇನ** ಧಮ್ಮೇನ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸತ್ತಾತಿ ಆನನ್ದ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕರಣತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಸೋಭನಂ ಮನೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಸುಮನೋ, ಸೋಭನಂ ವಾ ಮನೋ ಸುಮನೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ ತದಙ್ಗಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ರುಳ್ಹೀಸದ್ದತ್ತಾ ಯಥಾ “ಪಙ್ಕಜ”ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ”**ನ್ತಿ ಆಹ। ಉಬ್ಬಿಲಯತೀತಿ ಉಬ್ಬಿಲಂ, ಭಿನ್ದತಿ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ವಿಸೇಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಬ್ಬಿಲಮೇವ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತಂ**। ಯಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಕಾಯಚಿತ್ತಂ ವಾತಪೂರಿತಭಸ್ತಾ ವಿಯ ಉದ್ಧುಮಾಯನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಾಯ ಓದಗ್ಗಿಯಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನೇವಾಹ **“ಉದ್ಧಚ್ಚಾವಹಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ಇಧಾಪಿ “ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಆಯತಿಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಏದಿಸೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಂ ಠಪೇತೀ”ತಿ, **“ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ”**ತಿ ಏತ್ಥ “ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಕರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವಾ”ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ, **“ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ”**ತಿಆದಿನಾ ಇಧ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **“ತುಮ್ಹಂಯೇವಸ್ಸ, ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ”**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ಇದ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅವಣ್ಣಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತನ್ತಿ ಚ ವಕ್ಖಮಾನಂಯೇವ ಅತ್ಥಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಚೋದೇತಿ। ಆಚರಿಯೋ **“ಸಚ್ಚಂ ವಣ್ಣಿತ”**ನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ **“ತಂ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಹರತಿ। ತತ್ಥ **ಏತ**ನ್ತಿ ಆನನ್ದಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾವಚನಂ। ನನು ಭಗವತಾ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಕಸಿಣೇನಾ**ತಿ ಕಸಿಣತಾಯ ಸಕಲಭಾವೇನ। ಕೇಚಿ ಪನ **“ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಕರಣೇ ಸಾಮಿವಚನ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇನ ಕಸಿಣಜಮ್ಬುದೀಪ-ಸದ್ದಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಝಾನಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರಂ, ತಸ್ಮಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ “ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಪಾಹಂ ದೇವಾನಂ ಇನ್ದ ದುವಿಧೇನ ವದಾಮಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೯)। **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪೀತಿ ಅನ್ತರಾಯಕರೀ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ “ಇದಞ್ಹಿ ಲೋಭಸಹಗತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಪೀತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವತೋತಿ ಪೀತಿಯೇವ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬವಿಭಾಗವಚನತೋ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಾಕಟೋ ಅನ್ತರಾಯಕರಭಾವೋ, ನ ತಥಾ ಪೀತಿಯಾತಿ ಪೀತಿಯೇವ ಲೋಭಸಹಗತತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **“ಲುದ್ಧೋ ಅತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾನಂ “ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥ”ನ್ತಿಆದಿ ಗಾಥಾಸು ವಿಯ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

“ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸ್ಸಥ ಆನನ್ದಿನೋ ಸುಮನಾ ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಾ, ಅಪಿ ನು ತುಮ್ಹೇ ಪರೇಸಂ ಸುಭಾಸಿತದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾತಿ। ನೋ ಹೇತಂ ಭನ್ತೇ”ತಿ ಅಯಂ **ತತಿಯವಾರೋ,** ಸೋ ದೇಸನಾಕಾಲೇ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದೇಸೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ಅನಾಗತೋಪಿ ತದತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥತೋ ಆಗತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಥಾ ತಂ ಕಥಾವತ್ಥುಪಕರಣಂ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಅತ್ಥತೋ ಆಗತೋ ಯೇವಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾಕಾಲೇ ತಥಾ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಸೋ ವಾರೋ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಯಥೇವ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ “ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಣ್ಣೇ ತುಮ್ಹೇಹೀ”ತಿಆದಿನಾ, “ದುತಿಯಂ ಪದಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥಞ್ಚ ತತಿಯಸ್ಸ ವೇವಚನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೭. **ನಿವತ್ತೋ** ಅಮೂಲಕತ್ತಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತಾಭಾವತೋ। **ಅನುವತ್ತತಿಯೇವ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಧಿಕತಭಾವತೋ। **ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸತಿ** “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ। ಓರನ್ತಿ ವಾ ಅಪರಭಾಗೋ “ಓರತೋ ಭೋಗಂ, ಓರಂ ಪಾರ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಥ ವಾ ಹೇಟ್ಠಾಅತ್ಥೋ **ಓರ**-ಸದ್ದೋ “ಓರಂ ಆಗಮನಾಯ ಯೇ ಪಚ್ಚಯಾ, ತೇ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೋ, ಹೇಟ್ಠಾಭೂತಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ। **ಸೀಲಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪಕತ್ಥೋ ವಾ

“ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೭) ವಿಯ। ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ ವಾ “ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೬), ಮನೋಮತ್ತಾ ಧಾತು ಮನೋಧಾತೂ”ತಿ ಚ ಆದೀಸು ವಿಯ। “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ, ಓರಮತ್ತಕ”ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸೀಲಮತ್ತಕನ್ತಿ ವಿಸೇಸವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಸೀಲೇನಪಿ ತದೇಕದೇಸಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಅಪ್ಪಕತ್ಥವಾಚಕೋ, ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ “ಸೀಲಮತ್ತಕ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಾನಿ ಇಧ ದೇಸನಂ ಅನಾರುಳ್ಹಾನಿ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾನಿ ವಿಯ ಸಬ್ಬಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಪಾಕಟಾನೀತಿ। **“ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿ ಏತೇನ **“ವದಮಾನೋ**”ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಮಾನ-ಸದ್ದಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಲಙ್ಕರಣಂ ವಿಭೂಸನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ,** ಕುಣ್ಡಲಾದಿಪಸಾಧನಂ ವಾ। ಊನಟ್ಠಾನಪೂರಣಂ **ಮಣ್ಡನಂ**। **ಮಣ್ಡನೇ**ತಿ ಮಣ್ಡನಹೇತು। ಅಥ ವಾ ಮಣ್ಡತೀತಿ ಮಣ್ಡನೋ, ಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋ ಪುರಿಸೋ। ಬಹುವಚನತ್ಥೇ ಚ ಇದಂ ಏಕವಚನಂ, ಮಣ್ಡನಸೀಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸೀಲಥೋಮನ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚನ್ದನ**ನ್ತಿ ಚನ್ದನಸಹಚರಣತೋ ಚನ್ದನಗನ್ಧೋ, ತಥಾ **ತಗರಾ**ದೀಸುಪಿ। **ಸತಙ್ಗ ಗನ್ಧೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಗನ್ಧೋ ವಿಯಾತಿ ಗನ್ಧೋತಿ ವುತ್ತೋ ಸೀಲನಿಬನ್ಧನೋ ಥುತಿಘೋಸೋ। ಸೀಲಙ್ಹಿ ಕಿತ್ತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಂ। ಯಥಾಹ “ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫)। **ಪವಾಯತೀ**ತಿ ಪಕಾಸತಿ। ಗನ್ಧಾವ **ಗನ್ಧಜಾತಾ**।

“ಅಪ್ಪಕಂ ಬಹುಕ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಾರಾಪಾರಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪನಿಧಾಯ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **“ಉಪರಿಗುಣೇ ಉಪನಿಧಾಯಾ”**ತಿ। **ಸೀಲಞ್ಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಬಹುಕಾರಂ, ಪಭಾವಾದಿಗುಣವಿಸೇಸೇ ಪನಸ್ಸ ಉಪನಿಧಾಯ ಕಲಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇತಿ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿ ಚ ಪಞ್ಞಾಯಾ”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। ಇದಾನಿ “ಕಥ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆನುಭಾವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಾವೇತಿ। **“ಅಭಿ...ಪೇ॰... ಮೂಲೇ**”ತಿ ಇದಂ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ಸುಪಾಕಟಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಬೋಧಿಮೂಲಞಾತಿಸಮಾಗಮಾದೀಸು ಕತಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ವಿಸೇಸನತ್ಥಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಕರಣತ್ಥಾಯ ಹಿ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ಠಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ರತನಮಣ್ಡಪಾದಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ದೇವರಞ್ಞೋ ಆಣಾಯ ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮುನಾ ನಿಮ್ಮಿತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಭಗವತಾವ ನಿಮ್ಮಿತನ್ತಿ ಅಪರೇ। “ಯೋ ಕೋಚಿ ಏವರೂಪಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ಚೇ, ಆಗಚ್ಛತೂ”ತಿ ಚೋದನಾಸದಿಸತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಅತ್ತಾದಾನಪರಿದೀಪನ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತಾದಾನಂ** ಅನುಯೋಗೋ, ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ತಥಾ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತ್ತಾ, “ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ತಿತ್ಥಿಯಪರಿಮದ್ದನಂ**।

ಉಪರಿಮಕಾಯತೋತಿಆದಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೬)।

ತತ್ಥಾಯಂ ಪಾಳಿಸೇಸೋ -

> “ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತಿ। ಪುರತ್ಥಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಪಚ್ಛಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಂ। ಪಚ್ಛಿಮಕಾಯತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಪುರತ್ಥಿಮಕಾಯತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಅಕ್ಖಿತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಅಕ್ಖಿತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಅಕ್ಖಿತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಅಕ್ಖಿತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಕಣ್ಣಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣನಾಸಿಕಾಸೋತತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಅಂಸಕೂಟತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಅಂಸಕೂಟತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಅಂಸಕೂಟತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಅಂಸಕೂಟತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಹತ್ಥತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಹತ್ಥತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸತೋ ಅಗ್ಗಿ, ವಾಮಪಸ್ಸತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಪಸ್ಸತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸತೋ ಉದಕಂ। ದಕ್ಖಿಣಪಾದತೋ ಅಗ್ಗಿ , ವಾಮಪಾದತೋ ಉದಕಂ। ವಾಮಪಾದತೋ ಅಗ್ಗಿ, ದಕ್ಖಿಣಪಾದತೋ ಉದಕಂ। ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲೇಹಿ ಅಗ್ಗಿ, ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಉದಕಂ । ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಅಗ್ಗಿ, ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲೇಹಿ ಉದಕಂ। ಏಕೇಕಲೋಮತೋ ಅಗ್ಗಿ, ಏಕೇಕಲೋಮತೋ ಉದಕಂ। ಲೋಮಕೂಪತೋ ಲೋಮಕೂಪತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪವತ್ತತಿ, ಲೋಮಕೂಪತೋ ಲೋಮಕೂಪತೋ ಉದಕಧಾರಾ ಪವತ್ತತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೬)।

ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ಏಕೇಕಲೋಮಕೂಪತೋ”ತಿ ಆಗತಂ।

“ಛನ್ನಂ ವಣ್ಣಾನನ್ತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ನೀಲಾನಂ ಪೀತಕಾನಂ ಲೋಹಿತಕಾನಂ ಓದಾತಾನಂ ಮಞ್ಜಿಟ್ಠಾನಂ ಪಭಸ್ಸರಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ಪಾಳಿಸೇಸೋ। **“ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ರಸ್ಮಿಯೋ”**ತಿ ಇದಂ ತಾಸಂ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸತ್ಥಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ನಿಮ್ಮಿತೋ ಚಙ್ಕಮತಿ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ವಾ ಸೇಯ್ಯಂ ವಾ ಕಪ್ಪೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕೇಕಮೂಲಕಾ ಸತ್ಥುವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ, ನಿಮ್ಮಿತವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋತಿ ಸಬ್ಬೇವ ಅಟ್ಠ ವಾರೇ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಮಧುಪಾಯಾಸನ್ತಿ ಮಧುಸಿತ್ತಂ ಪಾಯಾಸಂ। ಅತ್ತಾ ಮಿತ್ತೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ವೇರೀತಿ ಚತೂಸು ಸೀಮಸಮ್ಭೇದವಸೇನ **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ।** “ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ “ವೀರಿಯಾಧಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ಏತೇನಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ “ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚಾ”ತಿಆದಿಪಾಳಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೬) ವಸೇನ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। “ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪) ಜರಾಮರಣಮುಖೇನ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಞಾಣಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ। ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣ”ನ್ತಿ ಪದಂ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಮೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತೋ **ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ।** ದ್ವತ್ತಿಂಸದೋಣಗಣ್ಹನಪ್ಪಮಾಣಂ ಕುಣ್ಡಂ **ಕೋಲಮ್ಬೋ।** ದರಿಭಾಗೋ **ಕನ್ದರೋ।** ಚಕ್ಕವಾಳಪಾದೇಸು ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ **ಚಕ್ಕವಾಳಮಹಾಸಮುದ್ದೋ।**

“ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ”ತಿಆದಿ ಪುಥುಜ್ಜನೇ ಲಬ್ಭಮಾನವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಮೂಲಪರಿಯಾಯವಣ್ಣನಾದೀಸು ವಿಯ ಪುಥುಜ್ಜನವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣತ್ಥಂ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಭಗವತೋ ಉಪರಿ ಗುಣೇ ವಿಭಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಿಟ್ಠತು ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅವಿಸಯಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಸೋತಾಪನ್ನಾ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮)। ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ।** ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛನಂ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ।** ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇನ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸವನಂ **ಸವನಂ।** ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಾನಂ ಸುನಿಕ್ಖೇಪಸುದಸ್ಸನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಂ **ಧಾರಣಂ।** ಏವಂ ಸುತಧಾತಪರಿಚಿತಾನಂ ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ।** ಬಹೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಅವಿಹತತ್ತಾ ತಾ ಜನೇನ್ತಿ, ತಾಹಿ ವಾ ಜನಿತಾತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ।** ಅವಿಘಾತಮೇವ ವಾ **ಜನ**-ಸದ್ದೋ ವದತಿ। **ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖುಲ್ಲೋಕಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಥೂ ಜನಾ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**ತಿ ವಚನತ್ಥೋ। **ಪುಥು…ಪೇ॰… ಅವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜನೇತಬ್ಬಾ, ಜಾಯನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಜನಾ, ಗತಿಯೋ। ಪುಥೂ ಜನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ।** ಇತೋ ಪರೇ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಜನಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ। ತೇ ಏತೇಸಂ ಪುಥೂ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ।** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾದಿ ಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ **ಜನ**-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗದಿಟ್ಠಿಅವಿಜ್ಜಾ **ಓಘಾ।** ರಾಗಗ್ಗಿಆದಯೋ **ಸನ್ತಾಪಾ।** ತೇಯೇವ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ **ಪರಿಳಾಹಾ। ಪುಥು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ರತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜಾಯತೀತಿ ಜನೋ, ರಾಗೋ ಗೇಧೋತಿ ಏವಂ ಆದಿಕೋ। ಪುಥು ಜನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ,** ಪುಥೂಸು ವಾ ಜನಾ ಜಾತಾ ರತ್ತಾತಿ ಏವಂ ರಾಗಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ **ಜನ**-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಉಪದ್ದುತಾ ವಾ। **“ಪುಥೂನಂ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಥೂ ಜನಾ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯೇಹಿ ಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಹಿ ಭಗವತಿ **ತಥಾಗತ**-ಸದ್ದೋ ಪವತ್ತೋ, ತಂದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಗುಣನೇಮಿತ್ತಕಾನೇವ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ನಾಮಾನಿ। ಯಥಾಹ –

> “ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
> ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭೬)।

ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸಾವಟ್ಠಾನತೋ ಪಟಿಪದಾಗಮನತ್ಥೋ **ಆಗತ**-ಸದ್ದೋ, ನ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೋ “ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೭;

ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪) ವಿಯ, ನಾಪಿ ಕಾಯಗಮನಾದಿಅತ್ಥೋ "ಆಗತೋ ಖೋ ಮಹಾಸಮಣೋ, ಮಾಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೬೩) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಯದಾಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ, ತಂ ಕರುಣಾಪಧಾನತ್ತಾ ಮಹಾಕರುಣಾಮುಖೇನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಂ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ **"ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕ...ಪೇ॰... ಆಗತಾ"**ತಿ ಆಹ। ತಂ ಪನ ಪಟಿಪದಂ ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪) ಸಮ್ಬಹುಲನಿದ್ದೇಸೇನ ಸುಪಾಕಟಾನಂ ಆಸನ್ನಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನಪಬ್ಬಜ್ಜಾಅಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಕಾರಛನ್ದಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಕಾಯಪ್ಪಣಿಧಾನಮಹಾಪಣಿಧಾನೇನ । ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಾಯಪ್ಪಣಿಧಾನಂ ಇಮಿನಾವ ಅಭಿನೀಹಾರೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ। ಏವಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾರಮೀಪೂರಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪದಾಯ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಪಾರಮೀಸು ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ - ಕಾ ಪನೇತಾ ಪಾರಮಿಯೋ? ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಾರಮಿಯೋ? ಕತಿವಿಧಾ ಚೇತಾ? ಕೋ ತಾಸಂ ಕಮೋ? ಕಾನಿ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ? ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ? ಕೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ? ಕಿಂ ವೋದಾನಂ? ಕೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ? ಕಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ? ಕೋ ವಿಭಾಗೋ? ಕೋ ಸಙ್ಗಹೋ? ಕೋ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ? ಕಿತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಪಾದನಂ? ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ? ಕಿಂ ಚೇತಾಸಂ ಫಲನ್ತಿ?

ತತ್ರಿದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ - **ಕಾ ಪನೇತಾ ಪಾರಮಿಯೋ**ತಿ। ತಣ್ಹಾಮಾನಾದೀಹಿ ಅನುಪಹತಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ದಾನಾದಯೋ ಗುಣಾ ಪಾರಮಿಯೋ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಾರಮಿಯೋತಿ ದಾನಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಸತ್ತುತ್ತಮತಾಯ ಪರಮಾ ಮಹಾಸತ್ತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪಾರಮೀ, ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪರತೀತಿ ಪರಮೋ, ದಾನಾದಿಗುಣಾನಂ ಪೂರಕೋ ಪಾಲಕೋ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ। ಪರಮಸ್ಸ ಅಯಂ, ಪರಮಸ್ಸ ವಾ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪಾರಮೀ, ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾವ। ಅಥ ವಾ ಪರಂ ಸತ್ತಂ ಅತ್ತನಿ ಮವತಿ ಬನ್ಧತಿ ಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ, ಪರಂ ವಾ ಅಧಿಕತರಂ ಮಜ್ಜತಿ ಸುಜ್ಝತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ, ಪರಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಮಯತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪರಂ ವಾ ಲೋಕಂ ಪಮಾಣಭೂತೇನ ಞಾಣವಿಸೇಸೇನ ಇಧಲೋಕಂ ವಿಯ ಮುನಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಪರಂ ವಾ ಅತಿವಿಯ ಸೀಲಾದಿಗುಣಗಣಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಮಿನೋತಿ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ಪರಂ ವಾ ಅತ್ತಭೂತತೋ ಧಮ್ಮಕಾಯತೋ ಅಞ್ಞಂ, ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವಾ ತದನತ್ಥಕರಂ ಕಿಲೇಸಚೋರಗಣಂ ಮಿನಾತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ ಪರಮೋ, ಮಹಾಸತ್ತೋ। "ಪರಮಸ್ಸ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪಾರೇ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಮಜ್ಜತಿ ಸುಜ್ಝತಿ ಸತ್ತೇ ಚ ಸೋಧೇತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಸತ್ತೇ ಮವತಿ ಬನ್ಧತಿ ಯೋಜೇತಿ, ತಂ ವಾ ಮಯತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಗಮೇತಿ ಚ, ಮುನಾತಿ ವಾ ತಂ ಯಾಥಾವತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಸತ್ತೇ ಮಿನೋತಿ ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ಕಿಲೇಸಾರಿಂ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ತತ್ಥ ಮಿನಾತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ ಪಾರಮೀ, ಮಹಾಪುರಿಸೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಪಾರಮಿತಾ, ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾವ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪಾರಮೀನಂ ಸದ್ದತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಿವಿಧಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸವಿಧಾ, ತಾ ಪನ **ಪಾಳಿಯಂ** ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾಯೇವ। ಯಥಾಹ -

"ವಿಚಿನನ್ತೋ ತದಾ ದಕ್ಖಿಂ, ಪಠಮಂ ದಾನಪಾರಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧೧೬)।

ಯಥಾ ಚಾಹ -

"ಕತಿ ನು ಖೋ ಭನ್ತೇ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾ? ದಸ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ದಾನಂ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬುದ್ಧಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸೀಲಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞಾ ವೀರಿಯಂ ಖನ್ತಿ ಸಚ್ಚಮಧಿಟ್ಠಾನಂ ಮೇತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಇಮೇ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ದಸ ಬುದ್ಧಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ। ಇದಮವೋಚ ಭಗವಾ, ಇದಂ ವತ್ವಾನ ಸುಗತೋ ಅಥಾಪರಂ ಏತದವೋಚ ಸತ್ಥಾ -

‘ದಾನಂ ಸೀಲಞ್ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ಪಞ್ಞಾ ವೀರಿಯೇನ ಪಞ್ಚಮಂ।
ಖನ್ತಿ ಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಮೇತ್ತುಪೇಕ್ಖಾತಿ ತೇ ದಸಾ’ತಿ”॥

ಕೇಚಿ ಪನ “ಛಬ್ಬಿಧಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಏತಾಸಂ ಸಙ್ಗಹವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಪನ ಸಙ್ಗಹೋ ಪರತೋ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಕೋ ತಾಸಂ ಕಮೋತಿ ಏತ್ಥ **ಕಮೋ** ನಾಮ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋ, ಸೋ ಚ ಪಠಮಸಮಾದಾನಹೇತುಕೋ, ಸಮಾದಾನಂ ಪವಿಚಯಹೇತುಕಂ, ಇತಿ ಯಥಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಪವಿಚಿತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಚ, ತಥಾ ದೇಸಿತಾ। ತತ್ಥ ಚ ದಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರಂ ಸುಕರಞ್ಚಾತಿ ತಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಂ। ದಾನಂ ಸೀಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸನ್ತಿ ದಾನಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ। ಸೀಲಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಪಞ್ಞಾ ವೀರಿಯಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ವೀರಿಯಂ ಖನ್ತಿಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಖನ್ತಿ ಸಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಮೇತ್ತಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಮೇತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಾತಿ ಮೇತ್ತಾನನ್ತರಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ಕರುಣಾ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಉಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಯುತ್ತೇಸು ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಸಬ್ಬದಾ ಚಾತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ ನ ಸತ್ತೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ, ಸತ್ತಕತೇಸು ಪನ ವಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಪಚುರಜನೇಸುಪಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಅಪ್ಪಫಲತ್ತಾ, ಸುಕರತ್ತಾ ಚ ಆದಿಮ್ಹಿ **ದಾನಂ** ವುತ್ತಂ। ಸೀಲೇನದಾಯಕಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸುದ್ಧಿತೋ, ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ, ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಅಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ ದಾನಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ಸೀಲಂ** ವುತ್ತಂ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಿತೋ, ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ವತ್ವಾ ಮನೋಸುಚರಿತವಚನತೋ, ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಸುಖೇನೇವ ಝಾನಸಮಿಜ್ಝನತೋ, ಕಮ್ಮಾಪರಾಧಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಂ ವತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಾಪರಾಧಪ್ಪಹಾನೇನ ಆಸಯಸುದ್ಧಿವಚನತೋ, ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನವಚನತೋ ಚ ಸೀಲಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ** ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಪರಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಝಾನಾಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಭಾವವಚನತೋ। ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ, ಪಞ್ಞಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಚ ಸಮಾಧಿ। ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ಪರಹಿತಜ್ಝಾನೇನ ಪರಹಿತಕರಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲವಚನತೋ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ಪಞ್ಞಾ** ವುತ್ತಾ। ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ, ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ಸತ್ತಹಿತಾಯ ಆರಮ್ಭಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯತಾವಚನತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಂ ವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾನವಚನತೋ ಚ। ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿನೋ ಹಿ ಉಟ್ಠಾನಂ ಫಲವಿಸೇಸಮಾವಹತೀತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನನ್ತರಂ **ವೀರಿಯಂ** ವುತ್ತಂ।

ವೀರಿಯೇನ ತಿತಿಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಿತೋ। ವೀರಿಯವಾ ಹಿ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತ್ತಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಉಪನೀತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹರತಿ ವೀರಿಯಸ್ಸ ತಿತಿಕ್ಖಾಲಙ್ಕಾರಭಾವತೋ। ವೀರಿಯವತೋ ಹಿ ತಿತಿಕ್ಖಾ ಸೋಭತಿ। ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತವಚನತೋ, ಅಚ್ಚಾರಮ್ಭೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚದೋಸಪ್ಪಹಾನವಚನತೋ। ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಹಿ ಉದ್ಧಚ್ಚದೋಸೋ ಪಹೀಯತಿ। ವೀರಿಯವತೋ ಸಾತಚ್ಚಕರಣವಚನತೋ। ಖನ್ತಿಬಹುಲೋ ಹಿ ಅನುದ್ಧತೋ ಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪಮಾದವತೋ ಪರಹಿತಕಿರಿಯಾರಮ್ಭೇ ಪಚ್ಚುಪಕಾರತಣ್ಹಾಭಾವವಚನತೋ। ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನೇ ಹಿ ಸತಿ ತಣ್ಹಾ ನ ಹೋತಿ। ಪರಹಿತಾರಮ್ಭೇ ಪರಮೇಪಿ ಪರಕತದುಕ್ಖಸಹನಭಾವವಚನತೋ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ಖನ್ತಿ** ವುತ್ತಾ । ಸಚ್ಚೇನ ಖನ್ತಿಯಾ ಚಿರಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಅಪಕಾರಿನೋ ಅಪಕಾರಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ತದುಪಕಾರಕರಣೇ ಅವಿಸಂವಾದವಚನತೋ, ಖನ್ತಿಯಾ ಅಪವಾದವಾಚಾವಿಕಮ್ಪನೇನ ಭೂತವಾದಿತಾಯ ಅವಿಜಹನವಚನತೋ, ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ತದುಪಬ್ರೂಹಿತಞಾಣಸಚ್ಚವಚನತೋ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಂ **ಸಚ್ಚಂ** ವುತ್ತಂ। ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ। ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹಿ ವಿರತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಅವಿಸಂವಾದಿತಂ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಚಲಭಾವವಚನತೋ। ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ ಹಿ ದಾನಾದೀಸು ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಲೋವ ಪವತ್ತತಿ। ಞಾಣಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಸಮ್ಭಾರೇಸು ಪವತ್ತಿನಿಟ್ಠಾಪನವಚನತೋ। ಯಥಾಭೂತಞಾಣವಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ, ತೇ ಚ ನಿಟ್ಠಾಪೇತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಭಾವತೋತಿ ಸಚ್ಚಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ** ವುತ್ತಂ। ಮೇತ್ತಾಯ ಪರಹಿತಕರಣಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಸಿದ್ಧಿತೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ವತ್ವಾ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರವಚನತೋ। ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇ ಹಿ ಅಧಿತಿಟ್ಠಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಹೋತಿ। ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಮಾದಾನಾವಿಕೋಪನತೋ, ಸಮಾದಾನಸಮ್ಭವತೋ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ **ಮೇತ್ತಾ** ವುತ್ತಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಮೇತ್ತಾವಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಂ

ವತ್ವಾ ತದಪರಾಧೇಸು ಉದಾಸೀನತಾವಚನತೋ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ವತ್ವಾ ತನ್ನಿಸ್ಸನ್ದಭಾವನಾವಚನತೋ, "ಹಿತಕಾಮಸತ್ತೇಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ"ತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಗುಣಭಾವವಚನತೋ ಚ ಮೇತ್ತಾಯ ಅನನ್ತರಂ **ಉಪೇಕ್ಖಾ** ವುತ್ತಾತಿ ಏವಮೇತಾಸಂ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾನಿ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನೀತಿ? ಏತ್ಥ ಅವಿಸೇಸೇನ ತಾವ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ, ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರಕರಣರಸಾ, ಅವಿಕಮ್ಪನರಸಾ ವಾ, ಹಿತೇಸಿತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಬುದ್ಧತ್ತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಮಹಾಕರುಣಾಪದಟ್ಠಾನಾ, ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ।

ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಅತ್ತುಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ **ದಾನಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಕತ್ತಬ್ಬವಿರತಿ, ಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಚೇತನಾದಯೋ ಚ **ಸೀಲಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಕಾಮಭವೇಹಿ ನಿಕ್ಖಮನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ **ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತೇಹಿ ಪರಹಿತಾರಮ್ಭೋ **ವೀರಿಯಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾಪರಾಧಸಹನಂ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನೋ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಖನ್ತಿಪಾರಮಿತಾ ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ವಿರತಿಚೇತನಾದಿಭೇದಂ ಅವಿಸಂವಾದನಂ **ಸಚ್ಚಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಅಚಲಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೋ ಅತ್ಥತೋ ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ **ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿತಾ।** ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಅನುನಯಪಟಿಘವಿದ್ಧಂಸಿನೀ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿತಾ।**

ತಸ್ಮಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗಲಕ್ಖಣಂ **ದಾನಂ,** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಲೋಭವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಅನಾಸತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಭವವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ, ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸೀಲನಲಕ್ಖಣಂ **ಸೀಲಂ,** ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಪತಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಞ್ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಅನವಜ್ಜರಸಂ ವಾ, ಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಪದಟ್ಠಾನಂ। ಕಾಮತೋ ಭವತೋ ಚ ನಿಕ್ಖಮನಲಕ್ಖಣಂ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ,** ತದಾದೀನವವಿಭಾವನರಸಂ , ತತೋ ಏವ ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ । ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ **ಪಞ್ಞಾ,** ಅಕ್ಖಲಿತಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ ವಾ ಕುಸಲಿಸ್ಸಾಸಖಿತ್ತಉಸುಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ, ವಿಸಯೋಭಾಸನರಸಾ ಪದೀಪೋ ವಿಯ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಅರಞ್ಞಗತಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ, ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ, ಚತುಸಚ್ಚಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಉಸ್ಸಾಹಲಕ್ಖಣಂ **ವೀರಿಯಂ,** ಉಪತ್ಥಮ್ಭನರಸಂ, ಅಸಂಸೀದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೦) ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ಖಮನಲಕ್ಖಣಾ **ಖನ್ತಿ,** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಸಹನರಸಾ, ಅಧಿವಾಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅವಿರೋಧಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಯಥಾಭೂತದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಅವಿಸಂವಾದನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಚ್ಚಂ,** ಯಾಥಾವವಿಭಾವನರಸಂ [ಯಥಾಸಭಾವವಿಭಾವನರಸಂ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯ)], ಸಾಧುತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸೋರಚ್ಚಪದಟ್ಠಾನಂ। ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಧಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವನರಸಂ, ತತ್ಥ ಅಚಲತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪದಟ್ಠಾನಂ। ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಮೇತ್ತಾ,** ಹಿತೂಪಸಂಹಾರರಸಾ, ಆಘಾತವಿನಯನರಸಾ ವಾ, ಸೋಮ್ಮಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ಉಪೇಕ್ಖಾ,** ಸಮಭಾವದಸ್ಸನರಸಾ, ಪಟಿಘಾನುನಯವೂಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪದಟ್ಠಾನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾ ದಾನಾದೀನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಯತೋ ತಾನಿ ಪಾರಮೀಸಙ್ಖ್ಯಂ ಲಭನ್ತೀತಿ।

ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಯೋ ಹಿ ಅಯಂ "ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೫೯) ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಸಮ್ಪಾದಿತೋ "ತಿಣ್ಣೋ ತಾರೇಯ್ಯಂ, ಮುತ್ತೋ ಮೋಚೇಯ್ಯಂ, ಬುದ್ಧೋ ಬೋಧೇಯ್ಯಂ, ಸುದ್ಧೋ ಸೋಧೇಯ್ಯಂ, ದನ್ತೋ ದಮೇಯ್ಯಂ, ಸನ್ತೋ ಸಮೇಯ್ಯಂ, ಅಸ್ಸತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾಸೇಯ್ಯಂ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯ) ಪವತ್ತೋ ಅಭಿನೀಹಾರೋ, ಸೋ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಉದ್ಧಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪವಿಚಯುಪಟ್ಠಾನಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಅಭಿನೀಹಾರೋ, ಏವಂ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ** ನಾಮ ದಾನಾದೀನಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಭಾವಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಯಾಹಿ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತಾಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾ, ನಿರನ್ತರಂ ಪರಹಿತಕರಣಪಸುತತಾ, ಸುದುಕ್ಕರೇಹಿಪಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಚರಿತೇಹಿ ವಿಸಾದಾಭಾವೋ, ಪಸಾದಸಮ್ಬುದ್ಧಿದಸ್ಸನಸವನಾನುಸ್ಸರಣಾವತ್ಥಾಸುಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಪಟಿಲಾಭಹೇತುಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ, ಕರುಣಾಯ ಬುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ತರತಿ, ಕರುಣಾಯ ಪರೇ ತಾರೇತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರದುಕ್ಖಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಕರುಣಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪಟಿಕಾರಂ ಆರಭತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ದುಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ಕರುಣಾಯ ದುಕ್ಖಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ, ಕರುಣಾಯ ತಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ , ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ರ ನಾಭಿರಮತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರಜ್ಜತಿ, ಕರುಣಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅನುಗ್ಗಹಾಯ ಪವತ್ತೋ, ಕರುಣಾಯ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನುಕಮ್ಪತಿ, ಪಞ್ಞಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾಭಾವೋ, ಕರುಣಾಯ ಆಲಸಿಯದೀನತಾಭಾವೋ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಕರುಣಾಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅತ್ತಪರನಾಥತಾ, ಧೀರವೀರಭಾವೋ, ಅನತ್ತನ್ತಪಅಪರನ್ತಪತಾ, ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ನಿಬ್ಭಯಾಭಿಂಸನಕಭಾವೋ, ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿಲೋಕಾಧಿಪತಿತಾ, ಕತಞ್ಞುಪುಬ್ಬಕಾರಿಭಾವೋ, ಮೋಹತಣ್ಹಾವಿಗಮೋ, ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಿದ್ಧಿ, ಬಲವೇಸಾರಜ್ಜನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಪಾರಮಿತಾಫಲಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಪಞ್ಞಾಕರುಣಾ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ಇದಞ್ಚ ದ್ವಯಂ ಪಾರಮೀನಂ ವಿಯ ಪಣಿಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ।

ತಥಾ ಉಸ್ಸಾಹಉಮ್ಮಙ್ಗಅವತ್ಥಾನಹಿತಚರಿಯಾ ಚ ಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಯಾ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ "**ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ**"ತಿ ಪವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಕತಿ ಪನ ಭನ್ತೇ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ? ಚತಸ್ಸೋ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ। ಕತಮಾ ಚತಸ್ಸೋ? ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ, ಉಮಙ್ಗೋ ಚ ಹೋತಿ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ, ಅವತ್ಥಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ಚ ಹೋತಿ ಹಿತಚರಿಯಾ। ಇಮಾ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಚತಸ್ಸೋ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಮ್ಪಿ)।

ತಥಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪವಿವೇಕಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಭೇದಾ ಛ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ನೇಕ್ಖಮ್ಮಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಕಾಮೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಪವಿವೇಕ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ, ಅಲೋಭ...ಪೇ॰... ಲೋಭೇ, ಅದೋಸ...ಪೇ॰... ದೋಸೇ, ಅಮೋಹ...ಪೇ॰... ಮೋಹೇ, ನಿಸ್ಸರಣಜ್ಝಾಸಯಾ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬಭವೇಸು ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೯ ವಾಕ್ಯಖನ್ಧೇಪಿ)।

ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಛ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ ದಾನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಲೋಭಾದೀಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ಅಲೋಭಾದಿಅಧಿಕಭಾವೇನ ಚ ವಿನಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಅಲೋಭಾದೀನಞ್ಹಿ ಅಧಿಕಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾ ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾದಿತಾತಿ। ಯಥಾ ಚೇತೇ, ಏವಂ ದಾನಜ್ಝಾಸಯತಾದಯೋಪಿ। ಯಥಾಹ -

"ಕತಿ ಪನ ಭನ್ತೇ ಬೋಧಾಯ ಚರನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ? ದಸ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬೋಧಾಯ ಚರನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ದಾನಜ್ಝಾಸಯಾ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಮಚ್ಛೇರೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ, ಸೀಲ... ಪೇ॰... ಉಪೇಕ್ಖಜ್ಝಾಸಯಾ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ"ತಿ।

ಏತೇಸು ಹಿ ಮಚ್ಛೇರಅಸಂವರಕಾಮವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಕೋಸಜ್ಜಅಕ್ಖನ್ತಿವಿಸಂವಾದಅನಧಿಟ್ಠಾನಬ್ಯಾಪಾದ- ಸುಖದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾತೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ದಾನಾದಿನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಾ ದಾನಜ್ಝಾಸಯತಾದಯೋ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣನ್ತಿ । ತಥಾ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಿಧಿ - ಖೇತ್ತವತ್ಥುಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಗೋಮಹಿಂಸದಾಸಿದಾಸಪುತ್ತದಾರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಬ್ಯಾಸತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಖೇತ್ತಾದೀನಂ ವತ್ಥುಕಾಮಭಾವೇನ ಬಹುಪತ್ಥನೀಯಭಾವತೋ, ರಾಜಚೋರಾದಿಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ, ವಿವಾದಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ,

ಸಪತ್ತಕರಣತೋ, ನಿಸ್ಸಾರತೋ, ಪಟಿಲಾಭಪರಿಪಾಲನೇಸು ಪರವಿಹೇಠನಹೇತುತೋ, ವಿನಾಸನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಸೋಕಾದಿಅನೇಕವಿಹಿತಬ್ಯಸನಾವಹತೋ, ತದಾಸತ್ತಿನಿದಾನಞ್ಚ ಮಚ್ಛೇರಮಲಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾನಂ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋತಿ ಏವಂ ವಿವಿಧವಿಪುಲಾನತ್ಥಾವಹಾ ಏತೇ ಅತ್ಥಾ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋಯೇವೇಕೋ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಕರಣೀಯೋ।

ಅಪಿಚ "ಯಾಚಕೋ ಯಾಚಮಾನೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಯ್ಹಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖನತೋ ಮಯ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಲೋಕಂ ಯಾಹೀತಿ ಮಯ್ಹಂ ಉಪದೇಸಕೋ"ತಿ ಚ "ಆದಿತ್ತೇ ವಿಯ ಅಗಾರೇ ಮರಣಗ್ಗಿನಾ ಆದಿತ್ತೇ ಲೋಕೇ ತತೋ ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ಅಪವಾಹಕಸಹಾಯೋ"ತಿ ಚ "ಅಪವಾಹಿತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ನಿಜ್ಝಾಯನಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠಾನಭೂತೋ"ತಿ ಚ "ದಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಸಹಾಯಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಗ್ಗಭೂತಾಯ ಪರಮದುಲ್ಲಭಾಯ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಚ ಪರಮೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ "ಉಳಾರೇ ಕಮ್ಮನಿ ಅನೇನಾಹಂ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಸಮ್ಭಾವನಾ ಅವಿತಥಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ಚ "ಏಕನ್ತಭೇದಿತಾಯ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಅಯಾಚಿತೇನಪಿ ಮಯಾ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪಗೇವ ಯಾಚಿತೇನಾ"ತಿ ಚ "ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯೇಹಿ ಗವೇಸಿತ್ವಾಪಿ ದಾತಬ್ಬೋ, ಸಯಮೇವಾಗತೋ ಮಮ ಪುಞ್ಞೇನಾ"ತಿ ಚ "ಯಾಚಕಸ್ಸ ದಾನಾಪದೇಸೇನ ಮಯ್ಹಮೇವಾಯಮನುಗ್ಗಹೋ"ತಿ ಚ "ಅಹಂ ವಿಯ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಕೋ ಮಯಾ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಸತಿ ಯಾಚಕೇ ಕಥಂ ಮಯ್ಹಂ ದಾನಪಾರಮೀ ಪೂರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚ "ಯಾಚಕಾನಮೇವತ್ಥಾಯ ಮಯಾ ಸಬ್ಬೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಯಾಚಿತ್ವಾ ಮಮ ಸನ್ತಕಂ ಯಾಚಕಾ ಸಯಮೇವ ಕದಾ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಚ "ಕಥಮಹಂ ಯಾಚಕಾನಂ ಪಿಯೋ ಚಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾ ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಪಿಯಾ ಚಸ್ಸು ಮನಾಪಾ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾಹಂ ದದಮಾನೋ, ದತ್ವಾಪಿ ಚ ಅತ್ತಮನೋ ಅಸ್ಸಂ ಪಮುದಿತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾ ಮೇ ಯಾಚಕಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಉಳಾರೋ ಚ ದಾನಜ್ಝಾಸಯೋ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾಹಮಯಾಚಿತೋಯೇವ ಯಾಚಕಾನಂ ಹದಯಮಞ್ಞಾಯ ದದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ "ಸತಿ ಧನೇ ಯಾಚಕೇ ಚ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಮಹತೀ ಮಯ್ಹಂ ವಞ್ಚನಾ"ತಿ ಚ "ಕಥಂ ವಾಹಂ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಾನಿ ಜೀವಿತಂ ವಾಪಿ ಯಾಚಕಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಚ "ಅತ್ಥೋ ನಾಮಾಯಂ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ದಾಯಕಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾ ತಂ ನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಖೇಪಕಂ ಕಿಟಕೋ"ತಿ ಅತ್ಥೇ ನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಯಾಚಮಾನೋ ಪನ ಯದಿ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ಹೋತಿ, "ಪಿಯೋ ಮಂ ಯಾಚತೀ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ಉದಾಸೀನಪುಗ್ಗಲೋ ಹೋತಿ, "ಅಯಂ ಮಂ ಯಾಚಮಾನೋ ಅದ್ಧಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಮಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ದದನ್ತೋಪಿ ಹಿ ಯಾಚಕಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ಪನ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೋ ಯಾಚತಿ, "ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಮಂ ಯಾಚತಿ, ಅಯಂ ಮಂ ಯಾಚಮಾನೋ ಅದ್ಧಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವೇರೀಪಿ ಪಿಯೋ ಮಿತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ವಿಯ ಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇಸುಪಿ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕರುಣಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾವ ದಾತಬ್ಬಂ।

ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವಿತತ್ತಾ ಲೋಭಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮವಿಸಯಾ ಲೋಭಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಞ್ಞೇನ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ನನು ತಯಾ ಸಪ್ಪುರಿಸ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಅಭಿನೀಹಾರಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರತ್ಥಾಯ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ನಿಸ್ಸಟ್ಠೋ, ತಪ್ಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಂ, ತತ್ಥ ನಾಮ ತೇ ಬಾಹಿರೇಪಿ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅತಿಸಙ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿ ಹತ್ಥಿಸಿನಾನಸದಿಸೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಯಾ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಮಹತೋ ಭೇಸಜ್ಜರುಕ್ಖಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಮೂಲಂ ಮೂಲತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತಿ, ಪಪಟಿಕಂ, ತಚಂ, ಖನ್ಧಂ, ವಿಟಪಂ, ಸಾರಂ, ಸಾಖಂ, ಪಲಾಸಂ, ಪುಪ್ಫಂ, ಫಲಂ ಫಲತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ 'ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಕಂ ಏತೇ ಹರನ್ತೀ'ತಿ ವಿತಕ್ಕಸಮುದಾಚಾರೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾದುಕ್ಖೇ ಅಕತಞ್ಞುಕೇ ನಿಚ್ಚಾಸುಚಿಮ್ಹಿ ಕಾಯೇ ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರಾಯ ವಿನಿಯುಜ್ಜಮಾನೇ ಅಣುಮತ್ತೋಪಿ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೋ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ, ಕೋ ವಾ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಏಕನ್ತಭೇದನವಿಕಿರಣವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೇಸು, ಕೇವಲಂ ಪನ ಸಮ್ಮೋಹವಿಜಮ್ಭಿತಮೇತಂ, ಯದಿದಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ। ತಸ್ಮಾ ಬಾಹಿರೇಸು ವಿಯ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸುಪಿ ಕರಚರಣನಯನಾದೀಸು , ಮಂಸಾದೀಸು ಚ ಅನಪೇಕ್ಖೇನ ಹುತ್ವಾ 'ತಂತದತ್ಥಿಕಾ ಹರನ್ತೂ'ತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ

ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಿತೋ ಚಸ್ಸ ಬೋಧಾಯ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಜೀವಿತೇಸು ನಿರಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸೋ ವಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮನ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ ಞಾಯಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ, ಆಯಾಪಾಯುಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ, ಅಭಯದಾನಸದ್ಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಯಂ ತಾವ **ದಾನಪಾರಮಿಯಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಯೋ।

ಸೀಲಪಾರಮಿಯಂ ಪನ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ - ಇದಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಗಙ್ಗೋದಕಾದೀಹಿ ವಿಸೋಧೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ದೋಸಮಲಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಾಲನಜಲಂ, ಹರಿಚನ್ದನಾದೀಹಿ ವಿನೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರಾಗಾದಿಪರಿಳಾಹವಿನಯನಂ, ಹಾರಮಕುಟಕುಣ್ಡಲಾದೀಹಿ ಪಚುರಜನಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಸಾಧೂನಂ ಅಲಙ್ಕಾರವಿಸೇಸೋ, ಸಬ್ಬದಿಸಾವಾಯನತೋ ಅಕಿತ್ತಿಮೋ, ಸಬ್ಬಕಾಲಾನುರೂಪೋ ಚ ಸುರಭಿಗನ್ಧೋ, ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀಹಿ ದೇವತಾಹಿ ಚ ವನ್ದನೀಯಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ ಪರಮೋ ವಸೀಕರಣಮನ್ತೋ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿ ದೇವಲೋಕಾರೋಹನಸೋಪಾನಪನ್ತಿ, ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋ, ನಿಬ್ಬಾನಮಹಾನಗರಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಮಗ್ಗೋ, ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಭೂಮಿ, ಯಂ ಯಂ ವಾ ಪನಿಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತಂ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಮಿಜ್ಝನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಚಿನ್ತಾಮಣಿಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದಿಕೇ ಚ ಅತಿಸೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಇಜ್ಝತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೩೫)। ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯೋ ಚ ಅಸ್ಸಂ ಮನಾಪೋ ಚ ಗರು ಚ ಭಾವನೀಯೋ ಚಾತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫), ತಥಾ "ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನಿ ಖೋ ಆನನ್ದ ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧; ೧೧.೧), "ಪಞ್ಚಿಮೇ ಗಹಪತಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ಉದಾ॰ ೭೬; ಮಹಾವ॰ ೧೮೫) ಸುತ್ತಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ಗುಣಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ವಸೇನ ಸೀಲವಿರಹೇ ಆದೀನವಾ।

ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸನಿಮಿತ್ತತೋ, ಅತ್ತಾನುವಾದಪರಾನುವಾದದಣ್ಡದುಗ್ಗತಿಭಯಾಭಾವತೋ, ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಾಸಂಸಭಾವತೋ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಹೇತುತೋ, ಸೋತ್ಥಿಟ್ಠಾನತೋ , ಅಭಿಜನಸಾಪತೇಯ್ಯಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾಯುರೂಪಟ್ಠಾನಬನ್ಧುಮಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅತಿಸಯನತೋ ಚ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಸೀಲವತೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಹೇತು ಮಹನ್ತಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ "ಕತಂ ವತ ಮಯಾ ಕುಸಲಂ, ಕತಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಕತಂ ಭೀರುತ್ತಾಣ"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಸೀಲವತೋ ಅತ್ತಾ ನ ಉಪವದತಿ, ನ ಪರೇ ವಿಞ್ಞೂ, ದಣ್ಡದುಗ್ಗತಿಭಯಾನಂ ಸಮ್ಭವೋಯೇವ ನತ್ಥಿ, "ಸೀಲವಾ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಸಂಸೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಸೀಲವತೋ ಯ್ವಾಯಂ "ಕತಂ ವತ ಮಯಾ ಪಾಪಂ, ಕತಂ ಲುದ್ದಂ, ಕತಂ ಕಿಬ್ಬಿಸ"ನ್ತಿ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ನ ಹೋತಿ। ಸೀಲಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ಅಪ್ಪಮಾದಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಭೋಗಬ್ಯಸನಾದಿಪರಿಹಾರಮುಖೇನ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ, ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ ಚ ಪರಮಂ ಸೋತ್ಥಿಟ್ಠಾನಂ, ನಿಹೀನಜಚ್ಚೋಪಿ ಸೀಲವಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀನಂ ಪೂಜನೀಯೋ ಹೋತೀತಿ ಕುಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ತೇ ಅಸ್ಸ ಪುರಿಸೋ ದಾಸೋ ಕಮ್ಮಕರೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೩) ವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ। ಚೋರಾದೀಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಪರಲೋಕಾನುಗಮನತೋ, ಮಹಪ್ಫಲಭಾವತೋ, ಸಮಥಾದಿಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಚ ಬಾಹಿರಧನಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ, ಪರಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಸೀಲನಿಮಿತ್ತಞ್ಹಿ ತಂತಂಸತ್ತನಿಕಾಯೇಸು ಸತ್ತಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ವಸ್ಸಸತದೀಘಪ್ಪಮಾಣತೋ ಜೀವಿತತೋ ಏಕಾಹಮ್ಪಿ ಸೀಲವತೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠತಾವಚನತೋ, ಸತಿ ಚ ಜೀವಿತೇ ಸಿಕ್ಖಾನಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಮರಣತಾವಚನತೋ ಸೀಲಂ ಜೀವಿತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠತರಂ। ವೇರೀನಮ್ಪಿ ಮನುಞ್ಞಭಾವಾವಹನತೋ, ಜರಾರೋಗವಿಪತ್ತೀಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ ಚ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ। ಪಾಸಾದಹಮ್ಮಿಯಾದಿಟ್ಠಾನವಿಸೇಸೇ, ರಾಜಯುವರಾಜಸೇನಾಪತಿಆದಿಟ್ಠಾನವಿಸೇಸೇ ಚ ಅತಿಸೇತಿ ಸೀಲಂ ಸುಖವಿಸೇಸಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ । ಸಭಾವಸಿನಿದ್ಧೇ ಸನ್ತಿಕಾವಚರೇಪಿ ಬನ್ಧುಜನೇ ಮಿತ್ತಜನೇ ಚ ಅತಿಸೇತಿ ಏಕನ್ತಹಿತಸಮ್ಪಾದನತೋ, ಪರಲೋಕಾನುಗಮನತೋ ಚ। "ನ ತಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಕಯಿರಾ"ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩) ವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ। ತಥಾ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥಾದಿಭೇದೇಹಿ, ಮನ್ತಾಗದಸೋತ್ಥಾನಪ್ಪಯೋಗೇಹಿ ಚ ದುರಾರಕ್ಖಂ ಅತ್ತಾನಂ ಆರಕ್ಖಭಾವೇನ ಸೀಲಮೇವ ವಿಸಿಟ್ಠತರಂ ಅತ್ತಾಧೀನತೋ, ಅಪರಾಧೀನತೋ, ಮಹಾವಿಸಯತೋ ಚ। ತೇನೇವಾಹ "ಧಮ್ಮೋ ಹವೇ ರಕ್ಖತಿ ಧಮ್ಮಚಾರಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಜಾ॰ ೧.೯.೧೦೨)। ಏವಮನೇಕಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಚೇವ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಚ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ।

ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಪರಿಚಯೇನ ಸೀಲಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ ದೋಸಾದಯೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಞ್ಞೇನ ಏವಂ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ನನು ತಯಾ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಪಣಿಧಾನಂ ಕತಂ, ಸೀಲವಿಕಲೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಪಗೇವ ಲೋಕುತ್ತರಾ, ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪನ ಅಗ್ಗಭೂತಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತೇನ ಸೀಲೇನ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ 'ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡ'ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭) ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮಾ ಸೀಲಂ ಪರಿರಕ್ಖನ್ತೇನ ಸುಟ್ಠು ತಯಾ ಪೇಸಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಅಪಿ ಚ ತಯಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಯಾನತ್ತಯೇ ಸತ್ತಾನಂ ಅವತಾರಣಪರಿಪಾಚನಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ, ಸೀಲವಿಕಲಸ್ಸ ಚ ವಚನಂ ನ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಯ ವೇಜ್ಜಸ್ಸ ತಿಕಿಚ್ಛನಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಾಹಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅವತಾರಣಪರಿಪಾಚನಾನಿ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚ "ಝಾನಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಮೇ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಕರಣಸಮತ್ಥತಾ , ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಆದಿಪರಿಪೂರಣಞ್ಚ, ಝಾನಾದಯೋ ಚ ಗುಣಾ ಸೀಲಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ವಿನಾ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ"ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀಲಂ ಪರಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ "ಸಮ್ಬಾಧೋ ಘರಾವಾಸೋ ರಜೋಪಥೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦) ಘರಾವಾಸೇ "ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪; ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಮಹಾನಿ॰ ೩, ೬;), "ಮಾತಾಪಿ ಪುತ್ತೇನ ವಿವದತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮, ೧೭೮) ಚ ಕಾಮೇಸು "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಪುರಿಸೋ ಇಣಂ ಆದಾಯ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೮) ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ "ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧.೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೪) ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದೀಸು ಆನಿಸಂಸಪಟಿಸಞ್ಞಾವಸೇನ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೩) ವೀಮಂಸಸುತ್ತಾದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೭) ವಸೇನ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಆಸಿವಿಸೋಪಮಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯಂ) ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾ "ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ದಾನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ನ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ಯಥಾಸಕಂ ಬ್ಯಾಪಾರಸಮತ್ಥಾ ಚ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಗುಣಾ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಯಥೇವ ಹಿ ಜೀವಿತೇನ ವಿನಾ ಸರೀರಯನ್ತಂ ನ ಸೋಭತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಕಿರಿಯಾಸು ಪಟಿಪತ್ತಿಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ಚ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿನಾ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯೇಸು ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನಪ್ಪಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ಸಕಿಚ್ಚಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅಸಮತ್ಥಾನೀತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಪಞ್ಞಾ ಪಧಾನಕಾರಣಂ। ಉಮ್ಮೀಲಿತಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಕಾ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿಪಿ ದತ್ವಾ ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸಕಾ, ಅಪರವಮ್ಭಕಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಭೇಸಜ್ಜರುಕ್ಖಾ ವಿಯ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ। ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಯೋಗತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಪರಹಿತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವಂ ಉಪೇತಿ। ಅತ್ತತ್ಥಞ್ಹಿ ದಾನಂ ವುಡ್ಢಿಸದಿಸಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವೇನ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಾವಿಯೋಗತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಯೇವ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕುತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ। ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಚ ಘರಾವಾಸೇ ಕಾಮಗುಣೇಸು ಸಂಸಾರೇ ಚ ಆದೀನವಂ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಸುಟ್ಠು ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನೋ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಪೇತೀತಿ।

ವೀರಿಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾರಹಿತಂ ಯದಿಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ ದುರಾರಮ್ಭಭಾವತೋ। ವರಮೇವ ಹಿ ಅನಾರಮ್ಭೋ ದುರಾರಮ್ಭತೋ, ಪಞ್ಞಾಸಹಿತೇನ ಪನ ವೀರಿಯೇನ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ದುರಧಿಗಮಂ ಉಪಾಯಪಟಿಪತ್ತಿತೋ। ತಥಾ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಪರಾಪಕಾರಾದಿಅಧಿವಾಸಕಜಾತಿಯೋ ಹೋತಿ, ನ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ। ಪಞ್ಞಾವಿರಹಿತಸ್ಸ ಚ ಪರೇಹಿ ಉಪನೀತಾ ಅಪಕಾರಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಮೇವ ಅನುಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಪಞ್ಞವತೋ ಪನ ತೇ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಬ್ರೂಹನವಸೇನ ಅಸ್ಸಾ ಥಿರಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ತೇಸಂ ಕಾರಣಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾ ಧಿತಿಸಮ್ಪದಾಯ ಸಬ್ಬಪಾರಮೀಸು ಅಚಲಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ಚ ಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಕುಸಲೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಲಾಭಾದಿಲೋಕಧಮ್ಮಸನ್ನಿಪಾತೇ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪಞ್ಞಾವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಹೇತೂತಿ ಪಞ್ಞಾಗುಣಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ನ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅನ್ತರೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಂ ನ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾರಹಿತಸ್ಸ ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ, ಅಸಮಾಹಿತೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅತ್ತಹಿತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧೇತುಂ, ಪಗೇವ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಪರಹಿತನ್ತಿ ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೇನ "ನನು ತಯಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಂ ಆಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ"ತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಅತ್ತಾ ಓವದಿತಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಿತೋ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೦, ೩೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೩೨) ಲೋಕಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸತ್ತೇ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಮಗ್ಗೇ ಅವತಾರೇತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಬಲೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಪವಿಚಯಬಹುಲೋ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿಯೋ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ದಾನಾದಯೋ ಗುಣೇ ವಿಸೇಸನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಭಾವಂ ನಯನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಸಿಕ್ಖಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರೇ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ ಅನುಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಪಾರಾನಿಪಿ ಲೋಕಿಯಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ನಿಹೀನವೀರಿಯೇನ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ, ಅಗಣಿತಖೇದೇನ ಪನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇನ ದುರಧಿಗಮಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನಿಹೀನವೀರಿಯೋ ಹಿ "ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಸನ್ತಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆರಭಿತುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕುಣೋತಿ। ಮಜ್ಝಿಮೋ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾವೋಸಾನಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠವೀರಿಯೋ ಪನ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಆರಮ್ಭಪಾರಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ "ಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಮಾರಮ್ಭೋ, ತಸ್ಸಾಪಿ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಿಥಿಲಭಾವೇನ ಮನೋರಥಾನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ಪಗೇವ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೇನಾ"ತಿ ಚ "ರಾಗಾದೀನಂ ದೋಸಗಣಾನಂ ಮತ್ತಮಹಾಗಜಾನಂ ವಿಯ ದುನ್ನಿವಾರಯಭಾವತೋ, ತನ್ನಿದಾನಾನಞ್ಚ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಂ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕವಧಕಸದಿಸಭಾವತೋ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾನಞ್ಚ ದುಗ್ಗತೀನಂ ಸಬ್ಬದಾ ವಿವಟಮುಖಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ನಿಯೋಜಕಾನಞ್ಚ ಪಾಪಮಿತ್ತಾನಂ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತಭಾವತೋ, ತದೋವಾದಕಾರಿತಾಯ ಚ ಬಾಲಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಸತಿ ಸಮ್ಭವೇ ಯುತ್ತಂ ಸಯಮೇವ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಿತು"ನ್ತಿ ಚ "ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನ ದೂರೀ ಭವನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಯದಿ ಪನ ಸಮ್ಬೋಧಿ ಅತ್ತಾಧೀನೇನ ವೀರಿಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮಧಿಗನ್ತುಂ , ಕಿಮೇತ್ಥ ದುಕ್ಕರ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಗುಣಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಖನ್ತಿ ನಾಮಾಯಂ ನಿರವಸೇಸಗುಣಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕೋಧಸ್ಸ ವಿಧಮನತೋ ಗುಣಸಮ್ಪಾದನೇ ಸಾಧೂನಮಪ್ಪಟಿಹತಮಾಯುಧಂ, ಪರಾಭಿಭವನೇ ಸಮತ್ಥಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರೋ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಬಲಸಮ್ಪದಾ, ಕೋಧಗ್ಗಿವಿನಯನೀ ಉದಕಧಾರಾ, ಕಲ್ಯಾಣಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ, ಪಾಪಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಚೀವಿಸವೂಪಸಮಕರೋ ಮನ್ತಾಗದೋ, ಸಂವರೇ ಠಿತಾನಂ ಪರಮಾ ಧೀರಪಕತಿ, ಗಮ್ಭೀರಾಸಯತಾಯ ಸಾಗರೋ, ದೋಸಮಹಾಸಾಗರಸ್ಸ ವೇಲಾ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಸ್ಸ ಪಿಧಾನಕವಾಟಂ, ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನಂ ಆರೋಹಣಸೋಪಾನಂ, ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಅಧಿವಾಸನಭೂಮಿ, ಉತ್ತಮಾ ಕಾಯವಚೀಮನೋವಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅಪಿ ಚ "ಏತೇ ಸತ್ತಾ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಇಧ ಚೇವ ತಪನ್ತಿ, ಪರಲೋಕೇ ಚ ತಪನೀಯಧಮ್ಮಾನುಯೋಗತೋ"ತಿ ಚ "ಯದಿಪಿ ಪರಾಪಕಾರನಿಮಿತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಖೇತ್ತಭೂತೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಬೀಜಭೂತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಮಯಾವ ಅಭಿಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ ಚ "ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಆಣಣ್ಯಕಾರಣಮೇತ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರಕೇ ಅಸತಿ ಕಥಂ ಮಯ್ಹಂ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಸಮ್ಭವತೀ"ತಿ ಚ "ಯದಿಪಾಯಂ ಏತರಹಿ ಅಪಕಾರಕೋ, ಅಯಂ ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ಅನೇನ ಮಯ್ಹಂ ಉಪಕಾರೋ ಕತೋ"ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರೋ ಏವ ವಾ ಖನ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಉಪಕಾರೋ"ತಿ ಚ "ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತಸದಿಸಾ, ಪುತ್ತಕತಾಪರಾಧೇಸು ಚ ಕೋ ಕುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ "ಯೇನ ಕೋಧಭೂತಾವೇಸೇನ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಅಪರಜ್ಝತಿ, ಸೋ ಕೋಧಭೂತಾವೇಸೋ ಮಯಾ ವಿನೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಯೇನ ಅಪಕಾರೇನ ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಅಹಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ "ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಪರಾಧೋ ಕತೋ, ಯತ್ಥ ಚ ಕತೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ನಿರುದ್ಧಾ, ಕಸ್ಸಿದಾನಿ ಕೇನ ಕೋಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅನತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಕೋ ಕಸ್ಸ ಅಪರಜ್ಝತೀ"ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ।

ಯದಿ ಪನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಪರಿಚಯೇನ ಪರಾಪಕಾರನಿಮಿತ್ತಕೋ ಕೋಧೋ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ "ಖನ್ತಿ ನಾಮೇಸಾ ಪರಾಪಕಾರಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಪಕಾರೋ ಚ ಮಯ್ಹಂ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದನೇನ ದುಕ್ಖೂಪನಿಸಾಯ ಸದ್ಧಾಯ, ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಚ "ಇನ್ದ್ರಿಯಪಕತಿರೇಸಾ, ಯದಿದಂ

ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಸಯಸಮಾಯೋಗೋ, ತತ್ಥ ಅನಿಟ್ಠವಿಸಯಸಮಾಯೋಗೋ ಮಯ್ಹಂ ನ ಸಿಯಾತಿ ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ"ತಿ ಚ "ಕೋಧವಸಿಕೋ ಸತ್ತೋ ಕೋಧೇನ ಉಮ್ಮತ್ತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಪಚ್ಚಪಕಾರೇನಾ"ತಿ ಚ "ಸಬ್ಬೇ ಪಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಓರಸಪುತ್ತಾ ವಿಯ ಪರಿಪಾಲಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ತತ್ಥ ಮಯಾ ಚಿತ್ತಕೋಪೋಪಿ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಪರಾಧಕೇ ಚ ಸತಿ ಗುಣೇ ಗುಣವತಿ ಮಯಾ ನ ಕೋಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಅಸತಿ ಗುಣೇ ವಿಸೇಸೇನ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಚ "ಕೋಪೇನ ಚ ಮಯ್ಹಂ ಗುಣಯಸಾ ನಿಹೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಕುಜ್ಝನೇನ ಮಯ್ಹಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣದುಕ್ಖಸೇಯ್ಯಾದಯೋ ಸಪತ್ತಕನ್ತಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಕೋಧೋ ಚ ನಾಮಾಯಂ ಸಬ್ಬಾಹಿತಕಾರಕೋ ಸಬ್ಬಹಿತವಿನಾಸಕೋ ಬಲವಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಸತಿ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ನ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ"ತಿ ಚ "ಅಪರಾಧಕೇನ ಅಪರಾಧನಿಮಿತ್ತಂ ಯಂ ಆಯತಿಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ, ಸತಿ ಚ ಖನ್ತಿಯಾ ಮಯ್ಹಂ ತದಭಾವೋ"ತಿ ಚ "ಚಿನ್ತನೇನ ಕುಜ್ಝನ್ತೇನ ಚ ಮಯಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋಯೇವ ಅನುವತ್ತಿತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ "ಕೋಧೇ ಚ ಮಯಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಅಭಿಭೂತೇ ತಸ್ಸ ದಾಸಭೂತೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಭಿಭೂತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ "ಕೋಧನಿಮಿತ್ತಂ ಖನ್ತಿಗುಣಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಮಯ್ಹಂ ನ ಯುತ್ತೋ"ತಿ ಚ "ಸತಿ ಚ ಕೋಧೇ ಗುಣವಿರೋಧಿನಿ (ಗುಣವಿರೋಧಪಚ್ಚನೀಧಮ್ಮೇ ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಯಂ) ಕಿಂ ಮೇ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಅಸತಿ ಚ ತೇಸು ಕಥಾಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲೋ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಉತ್ತಮಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚ "ಖನ್ತಿಯಾ ಚ ಸತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಅಸಙ್ಖತಾಮತಸನ್ತಪಣೀತಾದಿಭಾವತೋ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತಿ 'ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಚ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಪಭಾವಾ'ತಿ", ತತೋ ಚ "ಅನುಲೋಮಿಯಂ ಖನ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ 'ಕೇವಲಾ ಇಮೇ ಚ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಭಾವರಹಿತಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಯನ್ತಿ, ನ ಕುತೋಚಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ನ ಚೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಬ್ಯಾಪಾರೋ'ತಿ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾನಧಿಟ್ಠಾನತಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮತಿ, ಯೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತೋ ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಸಚ್ಚೇನ ವಿನಾ ಸೀಲಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಚ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾತಿಕ್ಕಮೇ ಚ ಸಬ್ಬಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೋಸರಣತೋ, ಅಸಚ್ಚಸನ್ಧಸ್ಸ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಿಕಭಾವತೋ, ಆಯತಿಞ್ಚ ಅನಾದೇಯ್ಯವಚನತಾವಹನತೋ, ಸಮ್ಪನ್ನಸಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಾರಿಪೂರಿಸಮನ್ನಾಯತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಾವಿಸಂವಾದನೇನ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಿನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯಾ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ದಾನಾದೀಸು ದಳ್ಹಸಮಾದಾನಂ, ತಮ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸನ್ನಿಪಾತೇ ಚ ನೇಸಂ ಅಚಲಾವಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಥಿರಭಾವಂ ವಿನಾ ನ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಾ ಸಮ್ಬೋಧಿನಿಮಿತ್ತಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಅಧಿಟ್ಠಾನೇ** ಗುಣಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಅತ್ತಹಿತಮತ್ತೇ ಅವತಿಟ್ಠನ್ತೇನಾಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಚಿತ್ತತಂ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಪಗೇವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೇನಾ"ತಿ ಚ "ಪಚ್ಛಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೇನ ಇದಾನಿ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಕಙ್ಖಾ ಯುತ್ತರೂಪಾ"ತಿ ಚ "ಇದಾನಿ ಆಸಯಮತ್ತೇನ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರಂ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಕದಾ ಪಯೋಗೇನ ತಂ ಸಾಧೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚ "ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರೇನ ಸಂವದ್ಧಿತಾ ಪಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗಸಹಾಯಾ ಮಯ್ಹಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಚ "ಏತೇಹಿ ವಿನಾ ನ ಮಯ್ಹಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣವಿಭೂತಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣತ್ತಾ ಮಯ್ಹಂ ಏತೇ ಪರಮಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಅನುತ್ತರಂ ಕುಸಲಾಯತನಂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಚ "ಸವಿಸೇಸಂ ಸತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಕಿಞ್ಚ ಕರುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾ ಅನುಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬಾ। ವಿಮರಿಯಾದೀಕತೇನ ಹಿ ಚೇತಸಾ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಸುಖೂಪಸಂಹಾರನಿರತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾ ಬಲವತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದಳ್ಹಮೂಲಾ, ಕರುಣಾ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಮಾದಿ ಚರಣಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಮೂಲಂ ಮುಖಂ ಪಮುಖ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಮೇತ್ತಾಯ** ಗುಣಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇ ಸತ್ತೇಹಿ ಕತಾ ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಕಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯುಂ, ಸತಿ ಚ ಚಿತ್ತವಿಕಾರೇ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮ್ಭವೋಯೇವ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಚ "ಮೇತ್ತಾಸಿನೇಹೇನ ಸಿನೇಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿನಾ ಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ "ಅನುಪೇಕ್ಖಕೋ ಸಮ್ಭಾರೇಸು ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕಞ್ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ ಚ

“ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸು ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”ತಿ ಚ “ಉಪೇಕ್ಖಾರಹಿತೇನ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರಾಯಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಸಂವರವಿಸೋಧನಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ”ತಿ ಚ “ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಅರತಿರತಿಸಹಸ್ಸೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಬಲಸಿದ್ಧಿತೋ, ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅನುಪೇಕ್ಖನೇ ಪಧಾನಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ, ಉಪೇಕ್ಖತೋಯೇವ ತಿತಿಕ್ಖಾನಿಜ್ಝಾನಸಮ್ಭವತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ, ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಧಮ್ಮೇಸು ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಸಿದ್ಧಿತೋ, ಪರಾಪಕಾರಾದೀಸು ಅನಾಭೋಗವಸೇನೇವ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋತಿ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ ಏವಂ ಆದಿನಾ ನಯೇನ **ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಪಞ್ಚದಸ ಚರಣಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಚ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ತತ್ಥ **ಚರಣಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಚ। ತೇಸು ಸೀಲಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ತೇರಸಪಿ ಧುತಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಚ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ** । ಸದ್ಧಮ್ಮೇಸು **ಸದ್ಧಾಯ** ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸೀಲಚಾಗದೇವತೂಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ-ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಸೇವನಪಸಾದನೀಯ- ಧಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತದಧಿಮುತ್ತತಾ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾನಂ** ಅಕುಸಲಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಅಪಾಯಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಕುಸಲಧಮ್ಮುಪತ್ಥಮ್ಭನ- ಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹಿರೋತ್ತಪ್ಪ ರಹಿತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನಪುಗ್ಗಲಸೇವನತದಧಿಮುತ್ತತಾ, **ಬಾಹುಸಚ್ಚಸ್ಸ** ಪುಬ್ಬಯೋಗಪರಿಪುಚ್ಛಕಭಾವಸದ್ಧಮ್ಮಾಭಿಯೋಗಅನವಜ್ಜವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದಿ-ಪರಿಚಯಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯತಾಕಿಲೇಸದೂರೀಭಾವಅಪ್ಪಸ್ಸುತಪರಿವಜ್ಜನಬಹುಸ್ಸುತಸೇವನತದಧಿಮುತ್ತತಾ, **ವೀರಿಯಸ್ಸ** ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಗಮನವೀಥಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಧಮ್ಮಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣ-ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲ- ಸೇವನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತದಧಿಮುತ್ತತಾ, **ಸತಿಯಾ** ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನತದಧಿಮುತ್ತತಾ, **ಪಞ್ಞಾಯ** ಪರಿಪುಚ್ಛಕಭಾವವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನದುಪ್ಪಞ್ಞ- ಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಪಚ್ಚ-ವೇಕ್ಖಣತದಧಿಮುತ್ತತಾ, ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಸೀಲಾದಿಚತುಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ, ಆವಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವಕರಣಞ್ಚ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ**। ತತ್ಥ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯದಾನೇ, ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಆಮಿಸದಾನೇ, ಉಭಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಚ ಧಮ್ಮದಾನೇ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿಆದಿನಾ ಚರಣಾದೀನಂ ದಾನಾದಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬೋ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ನಿದ್ಧಾರಯಿಮ್ಹ। ಏವಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾದಯೋಪಿ ದಾನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಪರಾಮಟ್ಠಭಾವೋ ಪಾರಮೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ವಿಸೇಸೇನ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪಾ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಸತ್ತಕಾಲವಿಕಪ್ಪಾ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ, ಕಾಮಭವತದುಪಸಮೇಸು ಅಭಿರತಿಅನಭಿರತಿವಿಕಪ್ಪಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಾ, “ಅಹಂ ಮಮಾ”ತಿ ವಿಕಪ್ಪಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ, ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿಕಪ್ಪಾ ವೀರಿಯಪಾರಮಿಯಾ, ಅತ್ತಪರವಿಕಪ್ಪಾ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯಾ, ಅದಿಟ್ಠಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಾದಿವಿಕಪ್ಪಾ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯಾ, ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರತಬ್ಬಿಪಕ್ಖೇಸು ದೋಸಗುಣವಿಕಪ್ಪಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿಯಾ, ಹಿತಾಹಿತವಿಕಪ್ಪಾ ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿಯಾ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಕಪ್ಪಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಿಂ ವೋದಾನನ್ತಿ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಅನುಪಘಾತೋ, ಯಥಾವುತ್ತವಿಕಪ್ಪವಿರಹೋ ಚ ಏತಾಸಂ ವೋದಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನುಪಹತಾ ಹಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭ- ಮದಪಮಾದಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪಾದಿರಹಿತಾ ಚ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ಭವನ್ತೀತಿ।

ಕೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಏತಾಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಮಚ್ಛೇರಾದಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕದಾನಫಲೇಸು ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಗುಣಯೋಗತೋ

ಲೋಭದೋಸಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖಂ ದಾನಂ, ಕಾಯಾದಿದೋಸವಜ್ಜನಪಗಮನತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಸೀಲಂ , ಕಾಮಸುಖಪರೂಪಘಾತಅತ್ತಕಿಲಮಥಪರಿವಜ್ಜನತೋ ದೋಸತ್ತಯಪಟಿಪಕ್ಖಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ಲೋಭಾದೀನಂ ಅನ್ಧೀಕರಣತೋ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅನನ್ಧೀಕರಣತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಞಾಯಾರಮ್ಭವಸೇನ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವೀರಿಯಂ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಸುಞ್ಞತಾನಂ ಖಮನತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಖನ್ತಿ, ಸತಿಪಿ ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರೇ ಅಪಕಾರೇ ಚ ಯಥಾಭೂತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ಸಮ್ಭಾರೇಸು ಅಚಲನತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ನೀವರಣವಿವೇಕತೋ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಮೇತ್ತಾ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಅನುನಯಪಟಿಘವಿದ್ಧಂಸನತೋ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚ ಲೋಭಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಸುಖೂಪಕರಣಸರೀರಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಭಯಾಪನೂದನೇನ ಧಮ್ಮೋಪದೇಸೇನ ಚ ಬಹುಧಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹಕರಣಂ ದಾನೇ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ - "ಇಮಿನಾಹಂ ದಾನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಪಟಿಭಾನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ರಮಣೀಯಂ ಅಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅನ್ನದಾನಂ ದೇತಿ, ತಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಪಿಪಾಸವೂಪಸಮಾಯ ಪಾನಂ ದೇತಿ, ತಥಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣತಾಯ, ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಚ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ವತ್ಥಾನಿ ದೇತಿ, ತಥಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಸ್ಸ ಚೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಸ್ಸ ಚ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಯಾನಂ ದೇತಿ, ತಥಾ ಸೀಲಗನ್ಧನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಗನ್ಧಂ, ಬುದ್ಧಗುಣಸೋಭಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಮಾಲಾವಿಲೇಪನಂ, ಬೋಧಿಮಣ್ಡಾಸನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಆಸನಂ , ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸೇಯ್ಯಂ, ಸರಣಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಆವಸಥಂ, ಪಞ್ಚಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಾಯ ಪದೀಪೇಯ್ಯಂ ದೇತಿ। ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ರೂಪದಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸದ್ದದಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಪಿಯಭಾವಾಯ ರಸದಾನಂ, ಬುದ್ಧಸುಖುಮಾಲಭಾವಾಯ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬದಾನಂ, ಅಜರಾಮರಣಭಾವಾಯ ಭೇಸಜ್ಜದಾನಂ, ಕಿಲೇಸದಾಸಬ್ಯವಿಮೋಚನತ್ಥಂ ದಾಸಾನಂ ಭುಜಿಸ್ಸತಾದಾನಂ, ಸದ್ಧಮ್ಮಾಭಿರತಿಯಾ ಅನವಜ್ಜಖಿಡ್ಡಾರತಿಹೇತುದಾನಂ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಭಾವೂಪನಯನಾಯ ಪುತ್ತದಾನಂ, ಸಕಲಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಪತಿಭಾವೂಪಗಮನಾಯ ದಾರದಾನಂ, ಸುಭಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುವಣ್ಣಮಣಿಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದಿದಾನಂ, ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಾನಾವಿಧವಿಭೂಸನದಾನಂ, ಸದ್ಧಮ್ಮಕೋಸಾಧಿಗಮಾಯ ವಿತ್ತಕೋಸದಾನಂ, ಧಮ್ಮರಾಜಭಾವಾಯ ರಜ್ಜದಾನಂ, ಝಾನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನಾದಿವನದಾನಂ, ಚಕ್ಕಙ್ಕಿತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನಾಯ ಚರಣದಾನಂ, ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಹತ್ಥದಾನತ್ಥಂ ಹತ್ಥದಾನಂ, ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಣ್ಣನಾಸಾದಿದಾನಂ, ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚಕ್ಖುದಾನಂ, "ದಸ್ಸನಸವನಾನುಸ್ಸರಣಪಾರಿಚರಿಯಾದೀಸು ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹೋ, ಸಬ್ಬಲೋಕೇನ ಚ ಉಪಜೀವಿತಬ್ಬೋ ಮೇ ಕಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಮಂಸಲೋಹಿತಾದಿದಾನಂ, "ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತಮೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಙ್ಗದಾನಂ ದೇತಿ।

ಏವಂ ದದನ್ತೋ ಚ ನ ಅನೇಸನಾಯ ದೇತಿ, ನ ಪರೋಪಘಾತೇನ, ನ ಭಯೇನ, ನ ಲಜ್ಜಾಯ, ನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯರೋಸನೇನ, ನ ಪಣೀತೇ ಸತಿ ಲೂಖಂ, ನ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನೇನ, ನ ಪರವಮ್ಭನೇನ, ನ ಫಲಾಭಿಕಙ್ಖಾಯ, ನ ಯಾಚಕಜಿಗುಚ್ಛಾಯ, ನ ಅಚಿತ್ತೀಕಾರೇನ ದೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ದೇತಿ, ಸಹತ್ಥೇನ ದೇತಿ, ಕಾಲೇನ ದೇತಿ, ಚಿತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇತಿ, ಅವಿಭಾಗೇನ ದೇತಿ, ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ದೇತಿ। ತತೋಯೇವ ದತ್ವಾ ನ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೀ ಹೋತಿ, ನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಸೇನ ಮಾನಾವಮಾನಂ ಕರೋತಿ, ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ ಹೋತಿ ವದಞ್ಞೂ ಯಾಚಯೋಗೋ ಸಪರಿವಾರದಾಯೀ। ತಞ್ಚ ದಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಕಲಲೋಕಹಿತಸುಖಾಯ ಪರಿಣಾಮೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಅಕುಪ್ಪಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ, ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಛನ್ದಸ್ಸ, ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ, ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಸ್ಸ, ಅಪರಿಕ್ಖಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ, ಅಪರಿಕ್ಖಯಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೇತಿ। ಇಮಞ್ಚ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಜೀವಿತೇ, ಭೋಗೇಸು ಚ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಸತ್ತೇಸು ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಭೋಗೇ ಗಹೇತಬ್ಬಸಾರಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆದಿತ್ತಸ್ಮಾ ವಿಯ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ, ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಬಹಿ ನೀಹರನ್ತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೇಸೇತಿ, ನಿರವಸೇಸತೋ ನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿಯೇವ। ಅಯಂ ತಾವ **ದಾನಪಾರಮಿಯಾ** ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ।

ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸತ್ತೇ ಅಲಙ್ಕರಿತುಕಾಮೇನ ಅತ್ತನೋಯೇವ ತಾವ ಸೀಲಂ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತೇಸು ತಥಾ ದಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಸುಪಿನನ್ತೇನಪಿ ನ ಆಘಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಪರೂಪಕಾರನಿರತತಾಯ ಪರಸನ್ತಕೋ ಅಲಗದ್ದೋ ವಿಯ ನ ಪರಾಮಸಿತಬ್ಬೋ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋಪಿ ಆರಾಚಾರೀ, ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನ

ಸಂಯೋಗವಿರತೋ, ಪಗೇವ ಪರದಾರಗಮನತೋ। ಸಚ್ಚಂ ಹಿತಂ ಪಿಯಂ ಪರಿಮಿತಮೇವ ಚ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು ಅಬ್ಯಾಪನ್ನೋ ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ನಿವಿಟ್ಠಸದ್ಧೋ ನಿವಿಟ್ಠಪೇಮೋ। ಇತಿ ಚತುರಾಪಾಯವಟ್ಟದುಕ್ಖಪಥೇಹಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಹಿ, ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಓರಮಿತ್ವಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಪಥೇಸು ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸುದ್ಧಾಸಯಪಯೋಗತಾಯ ಯಥಾಭಿಪತ್ಥಿತಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ಮನೋರಥಾ ಸೀಘಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಹಿಂಸಾನಿವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕೋ ದೀಘಾಯುಕೋ ಸುಖಬಹುಲೋ, ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಪಾಪುಣಾತಿ, ದೋಸವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ತಥಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನನಿವತ್ತಿಯಾ ಚೋರಾದಿಅಸಾಧಾರಣೇ ಉಳಾರೇ ಭೋಗೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅನಾಸಙ್ಕನೀಯೋ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ ವಿಸ್ಸಸನೀಯೋ, ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ , ಲೋಭವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನಿವತ್ತಿಯಾ ಅಲೋಭೋ ಹೋತಿ ಸನ್ತಕಾಯಚಿತ್ತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಅಪರಿಸಙ್ಕನೀಯೋ, ಕಲ್ಯಾಣೋ ಚಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ಮಾತುಗಾಮೇಸು ಅಲುದ್ಧಾಸಯೋ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಬಹುಲೋ, ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಲೋಭವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ।

ಮುಸಾವಾದನಿವತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಭೂತೋ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಥೇತೋ ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ದೇವತಾನಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ ಸುರಭಿಗನ್ಧಮುಖೋ ಆರಕ್ಖಿಯಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರೋ , ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸೇ ಚ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಕಿಲೇಸವಾಸನಞ್ಚ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ। ಪೇಸುಞ್ಞನಿವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪಕ್ಕಮೇಹಿ ಅಭೇಜ್ಜಕಾಯೋ ಹೋತಿ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿವಾರೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚ ಅಭಿಜ್ಜನಕಸದ್ಧೋ, ದಳ್ಹಮಿತ್ತೋ ಭವನ್ತರಪರಿಚಿತಾನಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಏಕನ್ತಪಿಯೋ, ಅಸಂಕಿಲೇಸಬಹುಲೋ। ಫರುಸವಾಚಾನಿವತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಸುಖಸೀಲೋ ಮಧುರವಚನೋ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚಸ್ಸ ಸರೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭) ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪನಿವತ್ತಿಯಾ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಗರುಭಾವನೀಯೋ ಚ ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ಚ ಪರಿಮಿತಾಲಾಪೋ, ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಚ ಹೋತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕೇನ ಪಟಿಭಾನೇನ ಪಞ್ಹಾನಂ ಬ್ಯಾಕರಣಕುಸಲೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಏಕಾಯ ಏವ ವಾಚಾಯ ಅನೇಕಭಾಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ।

ಅನಭಿಜ್ಝಾಲುತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ಉಳಾರೇಸು ಚ ಭೋಗೇಸು ರುಚಿಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀನಂ ಸಮ್ಮತೋ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಚ ಹೋತಿ। ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನ ಪಿಯದಸ್ಸನೋ ಹೋತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ, ಪರಹಿತಾಭಿನನ್ದಿತಾಯ ಚ ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಸಾದೇತಿ, ಅಲೂಖಸಭಾವೋ ಚ ಹೋತಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ, ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಚ ಹೋತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ। ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಸಹಾಯೇ ಪಟಿಲಭತಿ, ಸೀಸಚ್ಛೇದಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನತೋ ಅಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಚ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ ಮೂಲಜಾತಾ, ಸದ್ದಹತಿ ಚ ತಥಾಗತಾನಂ ಬೋಧಿಂ , ಸಮಯನ್ತರೇಸು ನಾಭಿರಮತಿ ಉಕ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ ರಾಜಹಂಸೋ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಪರಿಜಾನನಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಅನ್ತೇ ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಲಾಭೀ, ಯಾವ ಬೋಧಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾವ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠುಕ್ಕಟ್ಠೋ ಚ ಹೋತಿ, ಉಳಾರುಳಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಾತಿ।

“ಇತಿ ಹಿದಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪಭವಭೂಮಿ, ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಾನಮಾದಿ ಚರಣಂ ಮುಖಂ ಪಮುಖ”ನ್ತಿ ಬಹುಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮೇ, ಇನ್ದ್ರಿಯದಮನೇ, ಆಜೀವಸಮ್ಪದಾಯ, ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಂ ಮಿತ್ತಮುಖಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ ವಿಯ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ “ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭) ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ । ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ಸೀಲಂ ನ ಅತ್ತನೋ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿಯಾ, ಸುಗತಿಯಮ್ಪಿ, ನ ರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ನಚಕ್ಕವತ್ತಿ-ನದೇವ-ನಸಕ್ಕ-ನಮಾರ-ನಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ನಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ತೇವಿಜ್ಜತಾದಿಹೇತು, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅನುತ್ತರಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಮೇವಾತಿ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ, ಪುತ್ತದಾರಾದೀಹಿ ಮಹಾಸಮ್ಬಾಧತಾಯ, ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿನಾನಾವಿಧಕಮ್ಮನ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಬ್ಯಾಕುಲತಾಯ ಚ ಘರಾವಾಸಸ್ಸ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಾದೀನಂ ಅನೋಕಾಸತಂ, ಕಾಮಾನಞ್ಚ "ಸತ್ಥಧಾರಾಲಗ್ಗಮಧುಬಿನ್ದು ವಿಯ ಚ ಅವಲೇಯ್ಹಮಾನಾ ಪರಿತ್ತಸ್ಸಾದಾ ವಿಪುಲಾನತ್ಥಾನುಬನ್ಧಾ"ತಿ ಚ "ವಿಜ್ಜುಲತೋಭಾಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನಚ್ಚಂ ವಿಯ ಪರಿತ್ತಕಾಲೋಪಲಬ್ಭಾ, ಉಮ್ಮತ್ತಕಾಲಙ್ಕಾರೋ ವಿಯ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಾ , ಕರೀಸಾವಚ್ಛಾದನಸುಖಂ ವಿಯ ಪಟಿಕಾರಭೂತಾ, ಉದಕತೇಮಿತಙ್ಗುಲಿಯಾ ಉಸ್ಸಾವಕೋದಕಪಾನಂ ವಿಯ ಅತಿತ್ತಿಕರಾ, ಛಾತಜ್ಝತ್ತಭೋಜನಂ ವಿಯ ಸಾಬಾಧಾ, ಬಲಿಸಾಮಿಸಂ ವಿಯ ಬ್ಯಸನಸನ್ನಿಪಾತಕಾರಣಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋ ವಿಯ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ, ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೋ ವಿಯ ಬನ್ಧನಿಮಿತ್ತಾ ಘಾತಕಾವಚ್ಛಾದನಕಿಮಿಲಯೋ ವಿಯ ಅನತ್ಥಚ್ಛಾದನಾ, ಸಪತ್ತಗಾಮವಾಸೋ ವಿಯ ಭಯಟ್ಠಾನಭೂತಾ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪೋಸಕೋ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಮಾರಾದೀನಂ ಆಮಿಸಭೂತಾ, ಛಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಿಯ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಾ, ಕೋಟರಗ್ಗಿ ವಿಯ ಅನ್ತೋದಾಹಕಾ, ಪುರಾಣಕೂಪಾವಲಮ್ಬಬೀರಣಮಧುಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಅನೇಕಾದೀನವಾ, ಲೋಣೂದಕಪಾನಂ ವಿಯ ಪಿಪಾಸಹೇತುಭೂತಾ, ಸುರಾಮೇರಯಂ ವಿಯ ನೀಚಜನಸೇವಿತಾ, ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದತಾಯ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ನಯೇನ ಆದೀನವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪವಿವೇಕಉಪಸಮಸುಖಾದೀಸು ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಚಿತ್ತೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ ಪೂರೇತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾ ಆಲೋಕೋ ವಿಯ ಅನ್ಧಕಾರೇನ, ಮೋಹೇನ ಸಹ ನ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಪರಿವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥಿಮಾನಿ ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ - ಅರತಿ ತನ್ದೀ ವಿಜಮ್ಭಿತಾ ಆಲಸಿಯಂ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮತಾ ನಿದ್ದಾಸೀಲತಾ ಅನಿಚ್ಛಯಸೀಲತಾ ಞಾಣಸ್ಮಿಂ ಅಕುತೂಹಲತಾ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮಾನೋ ಅಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ನ ಸಮ್ಮಾಪರಿಹಾರೋ ಅಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತತಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸೇವನಾ ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಅಪಯಿರುಪಾಸನಾ ಅತ್ತಪರಿಭವೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿಕಪ್ಪೋ ವಿಪರೀತಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲತಾ ಅಸಂವೇಗಸೀಲತಾ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಯೇ ವಾ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಆಸೇವತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಸಮ್ಮೋಹಕಾರಣಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜನ್ತೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇ ಝಾನಾದೀಸು ಚ ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಸ್ಸ ವಿಸಯವಿಭಾಗೋ - ಪಞ್ಚ ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದ್ವಾದಸಪದಿಕೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ, ತಥಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾರಭೇದಾ ಚ। ಯಾನಿ ಚ ಲೋಕೇ ಅನವಜ್ಜಾನಿ ವಿಜ್ಜಟ್ಠಾನಾನಿ, ಯೇ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖವಿಧಾನಯೋಗ್ಯಾ ಬ್ಯಾಕರಣವಿಸೇಸಾ। ಇತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಂ ಸಕಲಮೇವ ಸುತವಿಸಯಂ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತಿವೀರಿಯುಪತ್ಥಮ್ಭಕಾರಣಾಯ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹಣಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಹಿ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಪನೇನ ಸುತಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನಮುಖೇನ ತೇ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮಾಪೇನ್ತೇನ ಚಿನ್ತಾಮಯಾ, ಖನ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ಪನ ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನ ಲೋಕಿಯಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಪಞ್ಞಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ "ನಾಮರೂಪಮತ್ತಮಿದಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚ, ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಕತ್ತಾ ವಾ ಕಾರೇತಾ ವಾ, ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಂ, ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಂ, ಅವಸವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇ ಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ತತ್ಥ ಆಸಙ್ಗಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ತಂ ಜಹಾಪೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಕರುಣಾವಸೇನೇವ ಯಾವ ನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಹತ್ಥತಲಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾವ ಯಾನತ್ತಯೇ ಸತ್ತೇ ಅವತಾರಣಪರಿಪಾಚನೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿವಿಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ।

ತಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ "ಕೋ ನು ಅಜ್ಜ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಉಪಚಿತೋ, ಕಿಞ್ಚ ಮಯಾ ಕತಂ ಪರಹಿತ"ನ್ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಾಯ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಂ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಓಸ್ಸಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಅನೋಧಿಸೋ ಮೇತ್ತಾಯ ಕರುಣಾಯ ಚ ಫರಿತಬ್ಬಾ, ಯಾ ಕಾಚಿ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾ ಸಾ ಅತ್ತನಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿತಬ್ಬಂ, ಬುದ್ಧಮಹನ್ತತಾ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ಯಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ವಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬೋಧಿನಿನ್ನಚಿತ್ತಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಉಪಾಯೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೋ ಪುಞ್ಞಭಾಗೋ ಉಪಚೀಯತಿ। ಅಪಿಚ ಸತ್ತಾನಂ ಪರಿಭೋಗತ್ಥಂ ಪರಿಪಾಲನತ್ಥಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಂ

ಜೀವಿತಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಸೀತುಣ್ಹವಾತಾತಪಾದಿದುಕ್ಖಪಟಿಕಾರೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬೋ। ಯಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತದುಕ್ಖಪಟಿಕಾರಜಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲಭತಿ, ತಥಾ ರಮಣೀಯೇಸು ಆರಾಮುಯ್ಯಾನಪಾಸಾದತಲಾದೀಸು, ಅರಞ್ಞಾಯತನೇಸು ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ ಅಭಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ ಸುಖಂ ವಿನ್ದತಿ, ಯಞ್ಚ ಸುಣಾತಿ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಭೂತಂ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸತ್ತೇಸು ಅನೋಧಿಸೋ ಉಪಸಂಹರತಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಅಸಮಾಹಿತಭೂಮಿಯಂ ನಯೋ।

ಸಮಾಹಿತೋ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾನುಭೂತಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸುಖಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅಧಿಮುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಮಹತಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ ಚ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖೇ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥಪಿ ಛೇದನಭೇದನಫಾಲನಪಿಸನಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾದಿಜನಿತಾ ದುಕ್ಖಾ ತಿಬ್ಬಾ ಖರಾ ಕಟುಕಾ ವೇದನಾ ನಿರನ್ತರಂ ಚಿರಕಾಲಂ ವೇದಿಯನ್ತೇ ನಾರಕೇ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕುಜ್ಝನಸನ್ತಾಪನವಿಹೇಠನಹಿಂಸನಪರಾಧೀನತಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೇ ತಿರಚ್ಛಾನೇ, ಜೋತಿಮಾಲಾ'ಕುಲಸರೀರೇ ಉದ್ಧಬಾಹುವಿರವನ್ತೇ ಉಕ್ಕಾಮುಖೇ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದೀಹಿ ಡಯ್ಹಮಾನೇ ಚ ವನ್ತಖೇಳಾದಿಆಹಾರೇ ಚ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ವೇದಯಮಾನೇ ಪೇತೇ ಚ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ಮಹನ್ತಂ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣನ್ತೇ ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಾದಿಕಾರಣಯೋಗೇನ ದುಬ್ಬಣ್ಣದುದ್ದಸಿಕದಲಿದ್ದತಾದಿಭಾವೇನ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಯೋಗೇನ ಬಲವನ್ತೇಹಿ ಅಭಿಭವನೀಯತೋ, ಪರೇಸಂ ವಹನತೋ, ಪರಾಧೀನತೋ ಚ ನಾರಕೇ ಪೇತೇ ತಿರಚ್ಛಾನೇ ಚ ಅತಿಸಯನ್ತೇ ಅಪಾಯದುಕ್ಖನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಚ ತಥಾ ವಿಸಯವಿಸಪರಿಭೋಗವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ ರಾಗಾದಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇನ ಡಯ್ಹಮಾನೇ ವಾಯುವೇಗಸಮುಟ್ಠಿತಜಾಲಾಸಮಿದ್ಧಸುಕ್ಖಕಟ್ಠಸನ್ನಿಪಾತೇ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ವಿಯ ಅನುಪಸನ್ತಪರಿಳಾಹವುತ್ತಿಕೇ ಅನಿಹತಪರಾಧೀನೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವೇ ಚ ಮಹತಾ ವಾಯಾಮೇನ ವಿದೂರಮಾಕಾಸಂ ವಿಗಾಹಿತಸಕುನ್ತಾ ವಿಯ, ಬಲವನ್ತೇಹಿ ಖಿತ್ತಸರಾ ವಿಯ ಚ "ಸತಿಪಿ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಅನಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯ ಪಾತಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಜಾತಿಜರಾಮರಣಾ ಏವಾ"ತಿ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರದೇವೇ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಮೇತ್ತಾಯ ಕರುಣಾಯ ಚ ಅನೋಧಿಸೋ ಸತ್ತಾ ಫರಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ ಚ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೇ ನಿರನ್ತರಂ ಉಪಚಿನನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚ "ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮಿತವಿಪುಲೋಳಾರವಿಮಲನಿರುಪಮನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಗುಣನಿಚಯನಿದಾನಭೂತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಯೋಗ್ಯಂ ವೀರಿಯಂ ನಾಮ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಮೇವ। ಯಂ ನ ಪಚುರಜನಾ ಸೋತುಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಿವಿಧಾ ಅಭಿನೀಹಾರಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯೋ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೦, ೩೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨), ಕರುಣೇಕಾಸತಾ, ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಸು ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ನಿರುಪಲೇಪೋ, ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಪುತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇಹಿ ಅಪರಿಖೇದೋ, ಸಬ್ಬದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ತೇನ ಚ ನಿರತಿಮಾನತಾ, ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಅಚಲತಾ, ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಸು ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ವಿವೇಕನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾ, ಝಾನಾನುಯೋಗೋ, ಅನವಜ್ಜಸುತೇನ ಅತಿತ್ತಿ, ಯಥಾಸುತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೇನ ದೇಸನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಞಾಯೇ ನಿವೇಸನಂ, ಆರಮ್ಭದಳ್ಹತಾ, ಧೀರವೀರಭಾವೋ, ಪರಾಪವಾದಪರಾಪಕಾರೇಸು ವಿಕಾರಾಭಾವೋ, ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ವಸೀಭಾವೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಬಲಪ್ಪತ್ತಿ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾವಬೋಧೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಅಭಿಯೋಗೇನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ, ನವಲೋಕುತ್ತರಾವಕ್ಕನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಟಿಪತ್ತಿ ವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನೇವ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನೋಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ವೀರಿಯಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ವೀರಿಯೇ ಖನ್ತಿಆದಯೋ ದಾನಾದಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಖನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖೂಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಬಹುಧಾ ಅನುಗ್ಗಹಕರಣಂ ದಾನೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸೀಲೇನ ತೇಸಂ ಜೀವಿತಸಾಪತೇಯ್ಯದಾರರಕ್ಖಅಭೇದಪಿಯಹಿತವಚನಾವಿಹಿಂಸಾದಿಕರಣಾನಿ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ನೇಸಂ ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಧಮ್ಮದಾನಾದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ಹಿತಚರಿಯಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ತೇಸಂ ಹಿತಕರಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ, ವೀರಿಯೇನ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಾರಮ್ಭಅಸಂಹೀರಾನಿ, ಖನ್ತಿಯಾ ತದಪರಾಧಸಹನಂ, ಸಚ್ಚೇನ ತೇಸಂ ಅವಞ್ಚನತದುಪಕಾರಕಿರಿಯಾಸಮಾದಾನಾವಿಸಂವಾದನಾದಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ತದುಪಕಾರಕರಣೇ ಅನತ್ಥಸಮ್ಪಾತೇಪಿ ಅಚಲನಂ, ಮೇತ್ತಾಯ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖಾನುಚಿನ್ತನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ತೇಸಂ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರೇಸು ವಿಕಾರಾನಾಪತ್ತೀತಿ

ಏವಂ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಸತ್ತೇ ಆರಬ್ಭ ಅನುಕಮ್ಪಿತಸಬ್ಬಸತ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಪರಿಮಾಣೋ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೂಪಚಯೋ ಏತ್ಥ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯೋ ಚೇತಾಸಂ ಪಚ್ಚಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಮ್ಪಾದನಂ।

ಕೋ ವಿಭಾಗೋತಿ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತ್ತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ। ತತ್ಥ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪರಹಿತಕರಣಾಭಿನಿನ್ನಆಸಯಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಕಣ್ಹಧಮ್ಮವೋಕಿಣ್ಣಾ ಸುಕ್ಕಧಮ್ಮಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ತೇಹಿ ಅವೋಕಿಣ್ಣಾ ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಅಕಣ್ಹಾ ಅಸುಕ್ಕಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಕೇಚಿ। ಸಮುದಾಗಮನಕಾಲೇಸು ಪೂರಿಯಮಾನಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಪುಣ್ಣಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ। ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪರಹಿತಕರಣತೋ ಪಾರಮಿಯೋ, ಅತ್ತಹಿತಕರಣತೋ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಬಲವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಧಿಗಮೇನ ಉಭಯಹಿತಪರಿಪೂರಣತೋ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಏವಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಣಿಧಾನಾರಮ್ಭಪರಿನಿಟ್ಠಾನೇಸು ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ಅಪರೇ। ದೋಸುಪಸಮಕರುಣಾಪಕತಿಕಾನಂ ಭವಸುಖವಿಮುತ್ತಿಸುಖಪರಮಸುಖಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞೂಪಚಯಭೇದತೋ ತಬ್ಬಿಭಾಗೋತಿ ಅಞ್ಞೇ।

ಲಜ್ಜಾಸತಿಮಾನಾಪಸ್ಸಯಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಪತೀನಂ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಗರುಕಾನಂ ತಾರಿತತರಿತತಾರಯಿತೂನಂ ಅನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾರಮೀ, ಉಪಪಾರಮೀ, ಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀತಿ ಬೋಧಿತ್ತಯಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗೋತಿ ಕೇಚಿ। ಚಿತ್ತಪಣಿಧಿತೋ ಯಾವ ವಚೀಪಣಿಧಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ವಚೀಪಣಿಧಿತೋ ಯಾವ ಕಾಯಪಣಿಧಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಕಾಯಪಣಿಧಿತೋ ಪಭುತಿ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಅಪರೇ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ "ಪರಪುಞ್ಞಾನುಮೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಪರೇಸಂ ಕಾರಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ಸಯಂ ಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಭವಸುಖಾವಹೋ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಾವಹೋ ಉಪಪಾರಮೀ, ಪರೇಸಂ ತದುಭಯಸುಖಾವಹೋ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀತಿ ಏಕೇ।

ಪುತ್ತದಾರಧನಾದಿಉಪಕರಣಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಪನ ದಾನಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ದಾನಉಪಪಾರಮೀ, ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ದಾನಪರಮತ್ಥಪಾರಮೀ। ತಥಾ ಪುತ್ತದಾರಾದಿಕಸ್ಸ ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಹೇತು ಅವೀತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸೀಲಪಾರಮಿಯೋ, ತೇಸು ಏವ ತಿವಿಧೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಆಲಯಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಙ್ಗಜೀವಿತತಣ್ಹಂ ಸಮೂಹನಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಹಿತವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತಭೇದಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀನಂ ವಾಯಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ವೀರಿಯಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಙ್ಗಜೀವಿತನ್ತರಾಯಕರಾನಂ ಖಮನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಙ್ಗಜೀವಿತಹೇತು ಸಚ್ಚಾಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿಯೋ, ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಅಕುಪ್ಪಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಸಮಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಉಪಕರಣಾದಿವಿನಾಸೇಪಿ ಅಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿಯೋ, ಉಪಕರಣಾದಿಉಪಘಾತಕೇಸುಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಅವಿಜಹನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಮೇತ್ತಾಪಾರಮಿಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾಪಕಾರೇಸು ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತತಾಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮಿಯೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಏತಾಸಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೋ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯಥಾ ಏತಾ ವಿಭಾಗತೋ ತಿಂಸವಿಧಾಪಿ ದಾನಪಾರಮೀಆದಿಭಾವತೋ ದಸವಿಧಾ, ಏವಂ ದಾನಸೀಲಖನ್ತಿವೀರಿಯಝಾನಪಞ್ಞಾಸಭಾವೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ಏತಾಸು ಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮೀ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ತಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಭಾವೇ, ನೀವರಣವಿವೇಕಭಾವೇ ಪನ ಝಾನಪಾರಮಿಯಾ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಭಾವೇ ಛಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಸಚ್ಚಪಾರಮೀ ಸೀಲಪಾರಮಿಯಾ ಏಕದೇಸೋಯೇವ ವಚೀಸಚ್ಚವಿರತಿಸಚ್ಚಪಕ್ಖೇ, ಞಾಣಸಚ್ಚಪಕ್ಖೇ ಪನ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಮೇತ್ತಾಪಾರಮೀ ಝಾನಪಾರಮಿಯಾ ಏವ, ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀ ಝಾನಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಹಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮೀ ಸಬ್ಬಾಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಏತೇಸಞ್ಚ ದಾನಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಗುಣಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಪಞ್ಚದಸಯುಗಳಾದೀನಿ ಪಞ್ಚದಸಯುಗಳಾದಿಸಾಧಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ - ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ದಾನಸೀಲಯುಗಳೇನ ಪರಹಿತಾಹಿತಾನಂ ಕರಣಾಕರಣಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಖನ್ತಿಯುಗಳೇನ ಅಲೋಭಾದೋಸಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನವೀರಿಯಯುಗಳೇನ ಚಾಗಸುತಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಝಾನಯುಗಳೇನ

ಕಾಮದೋಸಪ್ಪಹಾನಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಪಞ್ಞಾಯುಗಳೇನ ಅರಿಯಯಾನಧುರಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಖನ್ತಿದ್ವಯೇನ ಪಯೋಗಾಸಯಸುದ್ಧಿದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲವೀರಿಯದ್ವಯೇನ ಭಾವನಾದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಝಾನದ್ವಯೇನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಸೀಲಪಞ್ಞಾದ್ವಯೇನ ದಾನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಖನ್ತಿವೀರಿಯಯುಗಳೇನ ಖಮಾತೇಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಖನ್ತಿಝಾನಯುಗಳೇನ ವಿರೋಧಾನುರೋಧಪ್ಪಹಾನಯುಗಳಸಿದ್ಧಿ , ಖನ್ತಿಪಞ್ಞಾಯುಗಳೇನ ಸುಞ್ಞತಾಖನ್ತಿಪಟಿವೇಧದುಕಸಿದ್ಧಿ, ವೀರಿಯಝಾನದುಕೇನ ಪಗ್ಗಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪದುಕಸಿದ್ಧಿ, ವೀರಿಯಪಞ್ಞಾದುಕೇನ ಸರಣದುಕಸಿದ್ಧಿ, ಝಾನಪಞ್ಞಾದುಕೇನ ಯಾನದುಕಸಿದ್ಧಿ। ದಾನಸೀಲಖನ್ತಿತ್ತಿಕೇನ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಪ್ಪಹಾನತ್ತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲವೀರಿಯತ್ತಿಕೇನ ಭೋಗಜೀವಿತಕಾಯಸಾರಾದಾನತ್ತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲಝಾನತ್ತಿಕೇನ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುತ್ತಿಕಸಿದ್ಧಿ, ದಾನಸೀಲಪಞ್ಞಾತಿಕೇನ ಆಮಿಸಾಭಯಧಮ್ಮದಾನತ್ತಿಕಸಿದ್ಧೀತಿ ಏವಂ ಇತರೇಹಿಪಿ ತಿಕೇಹಿ ಚತುಕ್ಕಾದೀಹಿ ಚ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ತಿಕಾನಿ ಚತುಕ್ಕಾದೀನಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಮ್ಪಿ ಪನ ಇಮಾಸಂ ಪಾರಮೀನಂ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬಪಾರಮೀನಂ ಸಮೂಹಸಙ್ಗಹತೋ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಅಧಿತಿಟ್ಠತಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಚ್ಚಞ್ಚ ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ, ಸಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಅವಿಸೇಸತೋ ತಾವ ಲೋಕುತ್ತರಗುಣೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಿತಸಬ್ಬಸತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಪಾರಮಿತಾಗುಣೇಹಿ ಉಪಸಮತೋ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ , ತೇಹಿಯೇವ ಪರಹಿತೋಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತೋ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ "ಅತ್ಥಿಕಜನಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನತೋ, ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ದಾನತೋ, ದಾನಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ಅನುಮೋದನತೋ, ಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕದಾನದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಕ್ಖಯೇಸು ಲೋಭದೋಸಮೋಹಭಯವೂಪಸಮತೋ, ಯಥಾರಹಂ ಯಥಾಕಾಲಂ ಯಥಾವಿಧಾನಞ್ಚ ದಾನತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ದಾನಂ। ತಥಾ ಸಂವರಸಮಾದಾನಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮತೋ, ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ದುಚ್ಚರಿತವೂಪಸಮತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಂ। ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಖಮನತೋ, ಪರಾಪರಾಧವಿಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಕೋಧಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾ ಖನ್ತಿ। ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಪರಹಿತಕರಣತೋ, ವಿಸಾದಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ವೂಪಸಮತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವೀರಿಯಂ। ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಲೋಕಹಿತಾನುಚಿನ್ತನತೋ, ನೀವರಣಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಚಿತ್ತವೂಪಸಮತೋ, ಪಞ್ಞುತ್ತರತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ಝಾನಂ। ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಪರಹಿತೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತೋ, ಅನುಪಾಯಕಿರಿಯಾಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ , ಮೋಹಜಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮತೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಪಟಿಲಾಭತೋ ಚ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾ ಪಞ್ಞಾ।

ತತ್ಥ ಞೇಯ್ಯಪಟಿಞ್ಞಾನುವಿಧಾನೇಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇಹಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ದೋಸದುಕ್ಖವೂಪಸಮೇಹಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತಿವಿಧಸಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧಚಾಗಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧವೂಪಸಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಿವಿಧಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ದೋಸತ್ತಯವಿರೋಧಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಚಾಗೂಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ , ಪಟಿಞ್ಞಾನುವಿಧಾನತೋ ಚ। ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚೂಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಸಬ್ಬಪರಿಚ್ಚಾಗಫಲತ್ತಾ ಚ। ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚಚಾಗಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೂಪಸಮತೋ, ಕಾಮೂಪಸಮತೋ, ಕಾಮಪರಿಳಾಹೂಪಸಮತೋ ಚ। ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಸಚ್ಚಚಾಗೂಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತೋ, ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತನತೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಸಚ್ಚಪ್ಪಭಾವಿತಾ ಚಾಗಪರಿಬ್ಯಞ್ಜಿತಾ ಉಪಸಮೋಪಬ್ರೂಹಿತಾ ಪಞ್ಞಾಪರಿಸುದ್ಧಾ। ಸಚ್ಚಞ್ಹಿ ಏತಾಸಂ ಜನಕಹೇತು, ಚಾಗೋ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕಹೇತು, ಉಪಸಮೋ ಪರಿವುಡ್ಢಿಹೇತು, ಪಞ್ಞಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಹೇತು। ತಥಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿಞ್ಞತ್ತಾ, ಮಜ್ಝೇ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಪಣಿಧಾನಸ್ಸ ಪರಹಿತಾಯ ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ, ಅನ್ತೇ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬೂಪಸಮಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ, ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಮ್ಭವತೋ, ಅಸತಿ ಅಭಾವತೋ, ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವತೋ।

ತತ್ಥ ಮಹಾಪುರಿಸಾ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಕರೇಹಿ ಗರುಪಿಯಭಾವಕರೇಹಿ ಸಚ್ಚಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಗಿಹಿಭೂತಾ ಆಮಿಸದಾನೇನ ಪರೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಕರೇಹಿ ಗರುಪಿಯಭಾವಕರೇಹಿ ಉಪಸಮಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಭೂತಾ ಧಮ್ಮದಾನೇನ ಪರೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಅನ್ತಿಮಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ। ಪರಿಪುಣ್ಣಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹಿ ಚರಿಮಕಭವೂಪಪತ್ತೀತಿ ಏಕೇ। ತತ್ರ ಹಿ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಠಿತಿಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇಸು ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನುಪರಿವತ್ತಿನಾ ವಚಸಾ "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಜೇಟ್ಠೋ...ಪೇ॰... ಸೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೭) ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಜಿಣ್ಣಾತುರಮತಪಬ್ಬಜಿತದಸ್ಸಾವಿನೋ ಚತುಧಮ್ಮಪದೇಸಕೋವಿದಸ್ಸ ಯೋಬ್ಬನಾರೋಗ್ಯಜೀವಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಮದಾನಂ ಉಪಸಮೋ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಮಹತೋ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಸ್ಸ ಹತ್ಥಗತಸ್ಸ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಸ್ಸ ಅನಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ।

ದುತಿಯೇ ಠಾನೇ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮಯೋ, ತತೋ ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೋಪಕ್ಕಿಲೇಸಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ತತೋ ಹಿ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಪರಮೂಪಸಮಸಮ್ಪತ್ತಿ, ತತೋ ಹಿ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭೋ, ತತೋ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ, ತಂ ಅಸಿದ್ಧಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾಪಿ ಪರಮತ್ಥಭಾವತೋ।

ತತಿಯೇ ಠಾನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ದ್ವಾದಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಮಹಾಯಾಗಕರಣೇನ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಯಂ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಉಪಸಮನೇನ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಆಸಯಾದಿಪರಿಜಾನನೇನ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ, ತದಪಿ ಅಸಿದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋಸಿತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸ್ಸ।

ಚತುತ್ಥೇ ಠಾನೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಅಪರೇ। ತತ್ರ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೇನ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮೇನ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಪಯೋಜನಪರಿನಿಟ್ಠಾನೇನ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣನ್ತಿ।

ತತ್ರ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಮೇತ್ತಾಖೇತ್ತೇ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಕರುಣಾಖೇತ್ತೇ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಮುದಿತಾಖೇತ್ತೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾಖೇತ್ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಮಭಿಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಾಪಿ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಂವಾಸೇನ ಸೀಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಂವೋಹಾರೇನ ಸೋಚೇಯ್ಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಆಪದಾಸು ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗತಸ್ಸ ಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಪಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸೀಲಾಜೀವಚಿತ್ತದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ದೋಸಾ ಅಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ, ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಲೋಭಾ ಅಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅನಭಿಸಙ್ಗತೋ, ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಭಯಾ ಅಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅನಪರಾಧತೋ, ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮುದಾಗಮೇನ ಮೋಹಾ ಅಗತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧತೋ।

ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಅದುಟ್ಠೋ ಅಧಿವಾಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಅಲುದ್ಧೋ ಪಟಿಸೇವತಿ, ತತಿಯೇನ ಅಭೀತೋ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಚತುತ್ಥೇನ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ವಿನೋದೇತಿ। ಪಠಮೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಪ್ಪತ್ತಿ, ಇತರೇಹಿ ಪವಿವೇಕಉಪಸಮಸಮ್ಬೋಧಿಸುಖಪ್ಪತ್ತಿಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಥಾ ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖಸಮಾಧಿಜಪೀತಿಸುಖಅಪ್ಪೀತಿಜಕಾಯಸುಖಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಜಉಪೇಕ್ಖಾಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯೋ ಏತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಏವಮನೇಕಗುಣಾನುಬನ್ಧೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಸಮೂಹಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇಹಿ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಸಙ್ಗಹೋ, ಏವಂ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಹಿಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರೋ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹಿ ದಾನಾದಿಗುಣಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾ ಭವನ್ತಿ ಬುದ್ಧತ್ತಸಿದ್ಧಿಪರಿಯೋಸಾನಾತಿ ಏವಮೇತಾಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೋ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋತಿ ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಪುಞ್ಞಾದಿಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ, ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ಅನವಸೇಸಸಮ್ಭರಣಂ** ಅವೇಕಲ್ಲಕಾರಿತಾಯೋಗೇನ, ತತ್ಥ ಚ **ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ** ಆದರಬಹುಮಾನಯೋಗೇನ, **ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾ** ನಿರನ್ತರಪಯೋಗೇನ, ಚಿರಕಾಲಾದಿಯೋಗೋ ಚ ಅನ್ತರಾ ಅವೋಸಾನಾಪಜ್ಜನೇನಾತಿ ಚತುರಙ್ಗಯೋಗೋ ಏತಾಸಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ। ಅಪಿಚ ಸಮಾಸತೋ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾನಂ, ಪರೇಸು ಚ ಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿವಡ್ಢನಂ ಏತಾಸಂ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಾಯ ಹಿ ಕತಮಹಾಪಣಿಧಾನಸ್ಸ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನೇನ ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಪಲಿತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹೋ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಯೋಗವಸೇನ ಪನ ಪಿಯೇ ಪುತ್ತೇ ವಿಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಸ್ಸ ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಸಿನೇಹೋ ಪರಿವಡ್ಢತಿ। ತತೋ ಚ ತಂತದಾವತ್ಥಾನುರೂಪಮತ್ತಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಲೋಭದೋಸಮೋಹವಿಗಮೇನ ವಿದೂರೀಕತಮಚ್ಛರಿಯಾದಿಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಮಹಾಪುರಿಸೋ ದಾನಪಿಯವಚನಅತ್ಥಚರಿಯಾಸಮಾನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨) ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಾನುಗತೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಜನಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಕರಣವಸೇನ ಉಪರಿ ಯಾನತ್ತಯೇ ಅವತಾರಣಂ ಪರಿಪಾಚನಞ್ಚ ಕರೋತಿ। ಮಹಾಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ಮಹಾಕರುಣಾ ಚ ದಾನೇನ ಅಲಙ್ಕತಾ; ದಾನಂ ಪಿಯವಚನೇನ; ಪಿಯವಚನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾಯ; ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಸಮಾನತ್ತತಾಯ ಅಲಙ್ಕತಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಚ। ಸಬ್ಬಭೂತತತ್ಥಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖತಾಯ ಸಮಾನತ್ತತಾಸಿದ್ಧಿ। ಬುದ್ಧಭೂತೋ ಪನ ತೇಹೇವ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧೇಹಿ ಜನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಸಙ್ಗಹಕರಣೇನ ಅಭಿವಿನಯನಂ ಕರೋತಿ। ದಾನಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧಂ ; ಪಿಯವಚನಂ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ; ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ; ಸಮಾನತ್ತತಾ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಪೂರಿತಾಭಿಬುದ್ಧಾ। ತಥಾಗತಾನಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇಹಿ ಸಮಾನತ್ತತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ। ತತ್ರ ಹಿ ತೇಸಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಏಕೀಭಾವೋ। ತೇನೇವಾಹ "ನತ್ಥಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನಾನತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

"ಸಚ್ಚೋ ಚಾಗೀ ಉಪಸನ್ತೋ, ಪಞ್ಞವಾ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ,
ಸಮ್ಭತಸಬ್ಬಸಮ್ಭಾರೋ, ಕಂ ನಾಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧಯೇ॥

ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೋ ಸತ್ಥಾ, ಹಿತೇಸೀ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ,
ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ॥

ವಿರತ್ತೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು, ಸತ್ತೇಸು ಚ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ,
ಸದಾ ಸತ್ತಹಿತೇ ಯುತ್ತೋ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ॥

ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ, ಹಿತಾಯ ಚ ಸುಖಾಯ ಚ,
ಉಯ್ಯುತ್ತೋ ಅಕಿಲಾಸೂ ಚ, ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ಜಿನೋ"ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೨೦ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)।

ಕಿತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮೇನ ತಾವ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಅಟ್ಠಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಉಪರಿಮೇನ ಸೋಳಸಾಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಏತೇ ಚ ಭೇದಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ

ಪಞ್ಞಾಧಿಕಸದ್ಧಾಧಿಕವೀರಿಯಾಧಿಕವಸೇನ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾನಞ್ಹಿ ಸದ್ಧಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾ ತಿಕ್ಖಾ। ಸದ್ಧಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಹೋತಿ, ವೀರಿಯಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮನ್ದಾ। ಪಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಿಮಮುದುಭಾವೇನ ತಯೋಪೇತೇ ಭೇದಾ ಯುತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತಿವಿಧಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಣೇ ಭವನ್ತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂನೇಯ್ಯಭೇದೇನ। ತೇಸು ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಿಕಂ ಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ತತಿಯಪದೇ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇಯೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ದುತಿಯೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಿಕಂ ಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇಯೇವ ಚತುತ್ಥಪದೇ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ಇತರೋ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚತುಪ್ಪದಿಕಂ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಿತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಭವತಿ। ತಯೋಪೇತೇ ವಿನಾ ಕಾಲಭೇದೇನ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯಥಾವುತ್ತಭೇದೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ತೇಸು ತೇಸು ಪನ ಕಾಲಭೇದೇಸು ಅಪರಿಪುಣ್ಣೇಸು ತೇ ತೇ ಮಹಾಸತ್ತಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ವೇಸ್ಸನ್ತರದಾನಸದಿಸಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾಪಿ ತದನುರೂಪೇ ಸೀಲಾದಿಸಬ್ಬಪಾರಮಿಧಮ್ಮೇ ಆಚಿನನ್ತಾಪಿ ಅನ್ತರಾ ಬುದ್ಧಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಕಾರಣಮೇತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಚ್ಚನತೋ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಸ್ಸಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ಪರಿನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ। ತದನ್ತರಾ ಪನ ಸಬ್ಬುಸ್ಸಾಹೇನ ವಾಯಮನ್ತೇನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಾಪುಣಿತುನ್ತಿ ಪಾರಮಿಪಾರಿಪೂರೀ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲವಿಸೇಸಂ ವಿನಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋತಿ ಯೇ ತೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ -

> “ಏವಂ ಸಬ್ಬಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಾ ನರಾ।
> ಸಂಸರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ, ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತೇಹಿಪಿ।
> ಅವೀಚಿಮ್ಹಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ ಲೋಕನ್ತರೇಸು ಚಾ”ತಿ॥ ಆದಿನಾ (ಅಭಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ನಿದಾನಕಥಾ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೭.ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) -

ಅಟ್ಠಾರಸ ಅಭಬ್ಬಟ್ಠಾನಾನುಪಗಮನಪ್ಪಕಾರಾ ಆನಿಸಂಸಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ। ಯೇ ಚ “ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಆನನ್ದ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತುಸಿತಾಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯೯) ಸೋಳಸ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾರಾ, ಯೇ ಚ “ಸೀತಂ ಬ್ಯಪಗತಂ ಹೋತಿ, ಉಣ್ಹಞ್ಚ ಉಪಸಮ್ಮತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಬು॰ ವಂ॰ ೮೩), “ಜಾಯಮಾನೇ ಖೋ ಸಾರಿಪುತ್ತ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಅಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಸಙ್ಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪತಿ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ, ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ “ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಿಜ್ಝನಂ ಕಮ್ಮಾದೀಸು ವಸೀಭಾವೋ”ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಜಾತಕಬುದ್ಧವಂಸಾದೀಸು ದಸ್ಸಿತಪ್ಪಕಾರಾ ಆನಿಸಂಸಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏತಾಸಂ ಆನಿಸಂಸಾ, ತಥಾ ಯಥಾನಿದಸ್ಸಿತಭೇದಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾದಿಗುಣಯುಗಳಾದಯೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಿಂ ಫಲನ್ತಿ ಸಮಾಸತೋ ತಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೋ ಏತಾಸಂ ಫಲಂ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪ ಆದಯೋ; ೩.೧೯೮ ಆದಯೋ; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೫) ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾದಿಅನೇಕಗುಣಗಣಸಮುಜ್ಜಲರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಟ್ಠಾನಾ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಅಟ್ಠಾರಸಾವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫; ಮೂಲಟೀ॰ ೧.ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ) -ಪಭುತಿಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಗುಣಸಮುದಯೋಪಸೋಭಿನೀ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಿರೀ, ಯಾವತಾ ಪನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಯೇ ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ಕಪ್ಪೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾಪಿ ವಾಚಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಇದಂ ಏತಾಸಂ ಫಲನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಬುದ್ಧವಂಸಚರಿಯಾಪಿಟಕಜಾತಕಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಾದೀನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪೂರಿತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿ। ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ **“ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ”**ತಿ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ವಿಸುಂ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಂ, ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಧನರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ।** ದಾನಾದೀಸುಯೇವ ಸಾತಿಸಯಪಟಿಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ,** ಯಾ ಚರಿಯಾಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಅಭಿನೀಹಾರೋ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ,** ದಾನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿ, ಕಾಯವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಚರಿಯಾ ವಾ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ**ತಿ ಕೇಚಿ। ದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಾರನಿಬ್ಬಾನೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾದೀನಞ್ಚ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ।** ಞಾತೀನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ,** ಸಾಪಿ ಕರುಣಾಯನವಸೇನೇವ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ **ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾದಯೋ** ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣವಸೇನ, ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಪರಿಚಯವಸೇನ, ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಪರಿಚಯವಸೇನ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯತೀರಣವಸೇನ ಚ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಯೇವ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। **ಕೋಟಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತೋ, ಉಕ್ಕಂಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ**ತಿ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಆಗಮನಪಟಿಪದಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತಾ ಏವ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ “ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ಆದಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ದಾನಪಾರಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝಂ, “ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ”ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ, ನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತೋ। ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತಞ್ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸುವಣ್ಣಜಾಲೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಮನುಸ್ಸಾ ದುಕೂಲಚುಮ್ಬಟಕೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ **ಯಥಾಹ** ಭಗವಾ ಮಹಾಪದಾನದೇಸನಾಯಂ। **ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ। **ಅನುಹೀರಮಾನೇ**ತಿ ಧಾರಿಯಮಾನೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಛತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಖಗ್ಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿಪಿ (ಜಾ॰ ೨.೧೯.೭೭) ವುತ್ತಾನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಖಗ್ಗತಾಲವಣ್ಟಮೋರಹತ್ಥಕವಾಳಬೀಜನೀಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಾಪಿ ಹಿ ಛತ್ತೇನ ಸಹ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಛತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ಚ ತದಾ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು, ನ ಛತ್ತಾದಿಗಾಹಕಾ। **ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾ**ತಿ ದಸಪಿ ದಿಸಾ। ನಯಿದಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾವಿಲೋಕನಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರುತ್ತರಕಾಲಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಮಾನಾ “ಮಹಾಪುರಿಸ ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ”ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ, ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ “ಅಯಂ ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ”ತಿ ತತ್ಥ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸಿ। **ಆಸಭಿ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ। **ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಪಠಮೋ। **ಜೇಟ್ಠೋ ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಚ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

“ಅನೇಕೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾ”ತಿ ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ **“ಯಞ್ಹಿ”**ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥಾ**ತಿ –

> “ಅನೇಕಸಾಖಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಂ,
> ಛತ್ತಂ ಮರೂ ಧಾರಯುಮನ್ತಲಿಕ್ಖೇ।
> ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ,
> ನ ದಿಸ್ಸರೇ ಚಾಮರಛತ್ತಗಾಹಕಾ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೯೩)।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ”**ತಿ। **“ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾಪಿ ಗತೋ…ಪೇ॰… ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಿಸೇಸಾ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಾರಮಿತಾನಿಸ್ಸನ್ದಾ ಹಿ ತೇತಿ।

ವಿಕ್ಕಮೀತಿ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮರೂತಿ** ದೇವಾ। **ಸಮಾತಿ** ವಿಲೋಕನಸಮತಾಯ ಸಮಾ ಸದಿಸಿಯೋ। ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಹಿ ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ವಿಲೋಕೇಸಿ, ಏವಂ ಸೇಸಾ ದಿಸಾಪಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಲೋಕನೇ ವಿಬನ್ಧೋ ತಸ್ಸ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಸಮಾತಿ** ವಾ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿರೂಪಬೀಭಚ್ಛವಿಸಮರೂಪಾನಿ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಅಯುತ್ತಾನಿ ದಿಸಾಸು ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ।

"ಏವಂ ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಕಾಯಗಮನಟ್ಠೇನ ಗತ-ಸದ್ದೇನ ತಥಾಗತ-ಸದ್ದಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಞಾಣಗಮನಟ್ಠೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾತಿ** ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ। ಕುಸಲಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಯೋ, "ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನಾ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಗತೋ** ಅಧಿಗತೋ, ಪಟಿಪನ್ನೋ ಉತ್ತರಿವಿಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ವಾ ಪಹಾನಹೇತು, ಪಹಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಾ। ಹೇತುಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಪಹಾಯ-ಸದ್ದೋ। "ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನಹೇತುಕಂ ಗತೋ"ತಿ ಹೇತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಗಮನಂ ಅವಬೋಧೋ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ವಾ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ತಂ ಲಕ್ಖೀಯತಿ। ಏಸ ನಯೋ **"ಪದಾಲೇತ್ವಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನಾತಿ** ಮೇತ್ತಾಯ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನೇನ । **ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ಸಮಾಧಿನಾ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನಾತಿ** ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವವಿನಿಚ್ಛಯೇನ, "ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೫೦೮) ವುತ್ತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಭಗವತೋ ತಥಾಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಹ ಉಪಾಯೇನ ಅಟ್ಠಹಿ ಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ, ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಚ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಞಾಣೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಞ್ಹಿ ವಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ, ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದಿ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅರತಿವಿನೋದನಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಾದಿ ಉಪಾಯೋ, ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ನೀವರಣೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪ್ಪವೇಸವಿಬನ್ಧನೇನ ನೀವರಣಾನಿ ಕವಾಟಸದಿಸಾನೀತಿ ಆಹ **"ನೀವರಣಕವಾಟಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ"**ತಿ। "ರತ್ತಿಂ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ದಿವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಧೂಮಾಯನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಧೂಮ"**ನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ಚ ದುಕ್ಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ಸುಖಂ ಪಹೀಯತಿ, ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ "ನಿಚ್ಚಾ, ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಂ , ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। ತಥಾ **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। "ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಸಮುದಯವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ।** ತೇನೇವಾಹ "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ। ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ** । ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ। **ಆದಾನನ್ತಿ** ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಂ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ **ಘನಸಞ್ಞಾ। ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ। ಧುವಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಥಿರಭಾವಗ್ಗಹಣಂ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ, ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಣಿಧಿನ್ತಿ** ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಂ, ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿನ್ನತಾ।

ಅಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ। ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ। ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ** ಅಸಾರೇ ಸಾರಗ್ಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಂ। "ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ।** ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ"**ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಲೇಣತಾಣಭಾವಗ್ಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ।** "ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮುದಿತಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾ, ಸಾಯೇವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ** ಕೇಚಿ। "ಏವಂವಿಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ

ಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ** ಗೋತ್ರಭು। **ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸನಂ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠೇ, ಪಹಾನೇಕಟ್ಠೇ ಚ। **“ಓಳಾರಿಕೇ”**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಭೂತೇ, ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ। ನ ಹಿ ಪಠಮಾದಿಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ।

ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಕಠಿನಭಾವೋ। **ಪಗ್ಘರಣಂ** ದ್ರವಭಾವೋ। ಲೋಕಿಯವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಯೇನ ತಂತಂಕಲಾಪಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾಯನಂ, ಥಮ್ಭಭಾವೋ ವಾ, ತಂ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ**। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತಾನಂ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತೇಹಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೇ, ತಂತಂಭೂತವಿವಿತ್ತತಾ ರೂಪಪರಿಯನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಯೇಸಂ ಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಸೋ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋವ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಸಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ ಬ್ಯಾಪೀಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ । ಅಬ್ಯಾಪಿತಾ ಹಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠತಾತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಲಾಪೇ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ ಆಕಾಸಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ “ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಂ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೩೭)।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ರುಪ್ಪನಂ**। ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ ಚೇತನಾವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ **“ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣ”**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ “ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೯೨) ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಚೇತನಾ। ಯಥಾಹ “ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ? ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ”ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೨೨೬)। **ಫರಣಂ** ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇ**ತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಹೇತು, ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ **“ಕೋಸಜ್ಜೇ”**ತಿಆದೀಸು। **ವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ** ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದತೋ।

ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಾನಂ ಸೋತಾರಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಾ ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ। ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಸಯಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಹನಂ ಘಟನಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ವಿರತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯವುತ್ತಿಯಾ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಸುದ್ಧಿ **ವೋದಾನಂ**। ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ**।

“ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿ ಇಧ ಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣ”**ನ್ತಿ। **ನಮನಂ** ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವೋ। **ಆಯತನಂ**ಪವತ್ತನಂ। ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಹಿ ಆಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಜನಕಹೇತುಭಾವೋ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇವ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। **ಏಕರಸೋ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವೋ। **ಯುಗನದ್ಧಾ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವ, “ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾ ಪಗ್ಗಹಾವಿಕ್ಖೇಪಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಖಿಣೋತಿ ಕಿಲೇಸೇತಿ **ಖಯೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಅನುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ,** ಫಲಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಿ** ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೋ।

ಛನ್ದಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದಸ್ಸ। **ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ** ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। **ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣಂ** ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾ। **ಸಮೋಧಾನಂ** ವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ, ಯಾ “ಸಙ್ಗತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮಂ ಸಹ ಓದಹನ್ತಿ ಅನೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾತಿ ವಾ **ಸಮೋಧಾನಂ,** ಫಸ್ಸೋ। ಸಮೋಸರನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ**। ವೇದನಾಯ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾನುಭವನನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮೋಸಟಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಗೋಪಾನಸೀನಂ ಕೂಟಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಾಮೋಕ್ಖಭಾವೋ **ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ**। ತತೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉತ್ತರಿ ಪಧಾನನ್ತಿ **ತದುತ್ತರಿ**। ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಫಲಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಾರಸ್ಸ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಭಾವೇನ ಸಾರಂ। ಅಯಞ್ಚ

ಲಕ್ಖಣವಿಭಾಗೋ ಛಧಾತುಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ತಂತಂಸುತ್ತಪದಾನುಸಾರೇನ, ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ಆಗತನಯೇನ ಚ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತೋಪಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯಾಯನ್ತರಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಪುನ ದಸ್ಸಿತೋ, ತತೋ ಏವ ಚ "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ, ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ"ತಿ, "ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ, "ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ, "ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಞ್ಹಿ ಆವುಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ ಚ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ **"ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತ್ತಾ। **ತಥಾನಿ** ತಂಸಭಾವತ್ತಾ। **ಅವಿತಥಾನಿ** ಅಮುಸಾಸಭಾವತ್ತಾ। **ಅನಞ್ಞಥಾನಿ** ಅಞ್ಞಾಕಾರರಹಿತತ್ತಾ।

ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆಗತಭಾವೋ, ಅನುಪವತ್ತತ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ, ನ ಜಾತಿತೋ ಜರಾಮರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಜಾತಿಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞತೋ ಹೋತೀತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ। ಇತ್ಥಞ್ಚ ಜಾತಿತೋ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ। ಯಾ ಯಾ ಜಾತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದನುರೂಪಂ ಪಾತುಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯಾ ಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ, ಪಚ್ಚಯಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಗವಾ ತಂ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇನಾತಿ** ಭಗವತಾ। ತಂ ವಿಭಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತನ್ತಿ** ರೂಪಾಯತನಂ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪರಿತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾತದುಭಯಾದಿಭೇದಂ। **ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನಾತಿ** "ರೂಪಾಯತನಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸುತಂ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮುತಂ, ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಪದಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾತಪದಞ್ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಲಬ್ಭತಿ। "ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಇಟ್ಠಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ ರೂಪಧಾತು ವಣ್ಣನಿಭಾ ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ **ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ। "ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹೀ"**ತಿ ರೂಪಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೪ ಆದಯೋ) ಆಗತೇ ತೇರಸ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಾರೇ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ವವತ್ಥಾಪನನಯಾನಂ ವಸೇನ **"ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹೀ"**ತಿ ಆಹ। **ತಥಮೇವ** ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಿತಾಯ, ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯದೇಸನತಾಯ ಚ। **ಜಾನಾಮಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ** ವತ್ತಮಾನಾತೀತಕಾಲೇಸು ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ವಿದಿತ**-ಸದ್ದೋ ಅನಾಮಟ್ಠಕಾಲವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, "ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಿಯ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ** ಅತ್ತತ್ತನಿಯವಸೇನ ನ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ಯಥಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಯಂಸಭಾವಾ ಯಂಪಕಾರಾ ಚ, ತಥಾ ನೇ ಪಸ್ಸತಿ ಜಾನಾತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ತಥಾಗತೋತಿ** ಏವಂ ಪದಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ ವಾ ದಸ್ಸೀ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ, ಆಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ **ತಥಾಗತೋ**"ತಿ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ।

ನಿದ್ದೋಸತಾಯ **ಅನುಪವಜ್ಜಂ।** ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನೂನಂ।** ಅಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನಧಿಕಂ।** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ** "ತಥೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ತೇನ ಯದತ್ಥಂ ಭಾಸಿತಂ, ಏಕನ್ತೇನ ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಯಥಾ ಭಾಸಿತಂ ಭಗವತಾ, ತಥೇವಾತಿ ಅವಿಪರೀತದೇಸನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಗದತ್ಥೋ"**ತಿ ಏತೇನ ತಥಂ ಗದತೀತಿ ತಥಾಗತೋತಿ **ದ**-ಕಾರಸ್ಸ **ತ**-ಕಾರೋ ಕತೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಥಾ ಗತಮಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ,** ಗತನ್ತಿ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾತಿ** ಚ ವುತ್ತೇ **ಯಂತಂ**-ಸದ್ದಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿಸಮ್ಬನ್ಧಿತಾಯ "ಯಥಾ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಕಾಯವಚೀಕಿರಿಯಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಲೋಮೇನ ವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ವಾಚಾ, ವಾಚಾಯ ಚ ಕಾಯೋ ಸಮ್ಬನ್ಧಿಭಾವೇನ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವತೋ**

ಹೀ"ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥೇ ತಥಾವಾದಿತಾಯ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ**"ತಿ।

"**ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸೂ**"ತಿ ಏತೇನ ಯದೇಕೇ "ತಿರಿಯಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಅಧೋ ಚ ಸನ್ತಿ ಲೋಕಧಾತುಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋಯೇವ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ** ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಮಯಂ, ದಾನಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು।

ಉಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಾನಂ ವಾಚಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ತದತ್ಥಜೋತನಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಗತ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಅವಗತತ್ಥಂ ಅತೀತತ್ಥಞ್ಚ ವದತೀತಿ ಆಹ "**ಗತೋತಿ ಅವಗತೋ ಅತೀತೋ**"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಹಾನಠಾನಸಂಕಿಲೇಸನಿವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾ ಪಣಿಧಾನಂ, ತಥಾ ಗತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕತಾಯ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಧಿಗಮೇನ ಅನಾವರಣತಾಯ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವತೋ ಯಥಾ ರುಚಿ, ತಥಾ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಾನಂ ಗತಾನಿ ಗಮನಾನಿ ಪವತ್ತಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರ-ಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸೀಆದಯೋ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ವಿಧೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಥಾ ಯುತ್ತಾ ಚ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ಯುತ್ತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಚ್ಚಂ ತಚ್ಛಂ ತಥನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥೇನ ಞಾಣೇನ ಆಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ -

"ಪಹಾಯ ಕಾಮಾದಿಮಲೇ ಯಥಾ ಗತಾ,
ಸಮಾಧಿಞಾಣೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ।
ಮಹೇಸಿನೋ ಸಕ್ಯಮುನೀ ಜುತಿನ್ಧರೋ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ **ತಥಾಗತೋ** ಮತೋ॥

ತಥಞ್ಚ ಧಾತಾಯತನಾದಿಲಕ್ಖಣಂ,
ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಿಭಾಗಭೇದತೋ।
ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಜಿನೋ ಸಮಾಗತೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ॥

ತಥಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ,
ತಥಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೇನ ಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ,
ಯಾಥಾವತೋ ತೇನ ಜಿನೋ **ತಥಾಗತೋ**॥

ಅನೇಕಭೇದಾಸುಪಿ ಲೋಕಧಾತುಸು,
ಜಿನಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಾದಿಗೋಚರೇ।
ವಿಚಿತ್ತಭೇದಂ ತಥಮೇವ ದಸ್ಸನಂ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಲೋಚನೋ॥

ಯತೋ ಚ ಧಮ್ಮಂ ತಥಮೇವ ಭಾಸತಿ,
ಕರೋತಿ ವಾಚಾಯನುಲೋಮ ಮತ್ತನೋ।
ಗುಣೇಹಿ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಇರಿಯತಿ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನಪಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಮತೋ ಯಥಾರುಚಿ,
ಪವತ್ತವಾಚಾತನುಚಿತ್ತಭಾವತೋ।
ಯಥಾವಿಧಾ ಯೇನ ಪುರಾ ಮಹೇಸಿನೋ,
ತಥಾವಿಧೋ ತೇನ ಜಿನೋ **ತಥಾಗತೋ**"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮)।

ಸಙ್ಗಹಗಾಥಾ ಮುಖಮತ್ತಮೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಪ್ಪಮಾದಪದಂ ವಿಯ ಸಕಲಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಸಙ್ಗಾಹಕತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

"ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತೇನ "ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುಚ್ಛಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಅವಿಸೇಸತೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸಭಾವಞಾಪನತ್ಥಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾವ ಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾ**ತಿ "ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ, ತಸ್ಮಿಂ।

ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಭಾವೋ। **"ಅಞ್ಞಾತ"**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಞಾಣೇನ ಅಞ್ಞಾತಭಾವಮಾಹ, **"ಅದಿಟ್ಠ"**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ ಅದಿಟ್ಠತಂ। **"ಅತುಲಿತ"**ನ್ತಿ "ಏತ್ತಕಮೇತ"ನ್ತಿ ತುಲನಭೂತೇನ ಅತೂಲಿತತಂ, **"ಅತೀರಿತ"**ನ್ತಿ ತೀರಣಭೂತೇನ ಅಕತಞಾಣಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನತಂ, **"ಅವಿಭೂತ"**ನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಾಕಟಭಾವಂ, **"ಅವಿಭಾವಿತ"**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟೀಕತಭಾವಂ। ಅದಿಟ್ಠಂ ಜೋತೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ**। ದಿಟ್ಠಂ ಸಂಸನ್ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ,** ಸಾಕಚ್ಛಾವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ। ವಿಮತಿ ಛಿಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ**। ಅನುಮತಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ**। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಹಿ "ಕಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಮತೀ"ತಿ ಅನುಮತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋತಿ। **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ**ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ।

೮. ಸರಸೇನೇವ ಪತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಅತೀವ ಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ,** ಸಣಿಕಂ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಪಾತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ**। **ಸತ್ತೋ**ತಿ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯ**ನ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಹಿ ವಿಕೋಪಿತೇ ಇತರಮ್ಪಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ, ಪಾಣೋತಿ ಚೇತ್ಥ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ನಿರವಸೇಸಾನಂ ಪಾಣಾನಂ ಅತಿಪಾತತೋ ವಿರತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಭೂತೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ) ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಪಾಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸಬ್ಬಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ತತ್ಥ ಪುಥುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಮೇವಾತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ । ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಂವರಸಮಾದಾನಂ, ತಬ್ಬಿಸೇಸತೋ ಸಂವರಭೇದೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಞಾಪನತ್ಥಂ ಅಯಂ ವಚನಭೇದೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಾಯ ಚೇತನಾಯ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ಉಪಕ್ಕಮಕರಣಹೇತು ತಂ ಮಹಾಭೂತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮಹಾಭೂತಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಾ ತಾದಿಸಪ್ಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಲದ್ಧುಪಕ್ಕಮಾನಿ ಹಿ ಭೂತಾನಿ ಇತರಭೂತಾನಿ ವಿಯ ನ ವಿಸದಾನೀತಿ ಸಮಾನಜಾತಿಯಾನಂ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ। **"ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಾಯ ವಧಕಚೇತನಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ।

ಪಯೋಗವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾದೀಹಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಹಿ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಹಸಾ ನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಸಾಧಿಕಾಯ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಜವನೇಹಿ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾಯ ಚ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ವಸೇನ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಸತಿಪಿ ಕದಾಚಿ ಖುದ್ದಕೇ ಚೇವ ಮಹನ್ತೇ ಚ ಪಾಣೇ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಮಭಾವೇ ಮಹನ್ತಂ ಹನನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ ತಿಬ್ಬತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಇತಿ ಉಭಯಂ ಪೇತಂ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವೇನೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಹನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಮಹಾಗುಣಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಉಪಕಾರಚೇತನಾ ವಿಯ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಅಪಕಾರಚೇತನಾಪಿ ಬಲವತೀ, ತಿಬ್ಬತರಾ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಪಯೋಗವತ್ಥುಆದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಮಹತ್ತೇಪಿ ಮಹಾಗುಣತಾದಿಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವಾದಿವಸೇನೇವ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮ್ಭರೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಸಮ್ಭಾರಾ,** ಅಙ್ಗಾನಿ। ತೇಸು ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾವಧಕಚಿತ್ತಾನಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। **ಉಪಕ್ಕಮೋ** ವಧಕಚೇತನಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ। ಪಞ್ಚಸಮ್ಭಾರವತೀ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾತಿ ಸಾ ಪಞ್ಚಸಮ್ಭಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ** ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನಪಯೋಗೋ ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ। **ಇದ್ಧಿಮಯೋ** ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿಮಯೋ ದಾಠಾಕೋಟಕಾದೀನಂ ವಿಯ। **ಅತಿವಿಯ ಪಪಞ್ಚೋತಿ** ಅತಿಮಹಾವಿತ್ಥಾರೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಖಣೇ ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕೋ ಹನ್ತಿ, ಕೋ ವಾ ಹಞ್ಞತಿ, ಯದಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅರೂಪತಾಯ ನ ಛೇದನಭೇದನಾದಿವಸೇನ ವಿಕೋಪನಸಮತ್ಥೋ, ನಾಪಿ ವಿಕೋಪನೀಯೋ, ಅಥ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ, ಸೋ ಅಚೇತನತಾಯ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮೋತಿ ನ ತತ್ಥ ಛೇದನಾದಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಲಬ್ಭತಿ ಯಥಾ ಮತಸರೀರೇ, ಪಯೋಗೋಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹರಣಪ್ಪಕಾರಾದಿ ಅತೀತೇಸು ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಭವೇಯ್ಯ ಅನಾಗತೇಸು ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ವಾ, ತತ್ಥ ನ ತಾವ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ಸಮ್ಭವತಿ ತೇಸಂ ಅಭಾವತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಸರಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವತಾಯ ವಿನಾಸಾಭಿಮುಖೇಸು ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಯೋಗೋ ಸಿಯಾ, ವಿನಾಸಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣರಹಿತತ್ತಾ ನ ಪಹರಣಪ್ಪಕಾರಾದಿಪಯೋಗಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನಿರೀಹಕತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಪಯೋಗೋ, ಖಣಿಕತ್ತಾ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಕಾಲಭಿಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪರಿಯೋಸಾನಕಾಲಾನವಟ್ಠಾನತೋ ಕಸ್ಸ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಕಮ್ಮಬದ್ಧೋತಿ।

ವುಚ್ಚತೇ - ಯಥಾವುತ್ತವಧಕಚೇತನಾಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪುಞ್ಜೋ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಹನ್ತಾ, ತೇನ ಪವತ್ತಿತವಧಕಪಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಗತುಸ್ಮಾವಿಞ್ಞಾಣಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಮತವೋಹಾರಪ್ಪವತ್ತಿನಿಬನ್ಧೋ ಯಥಾವುತ್ತವಧಪ್ಪಯೋಗಾಕರಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ಹಞ್ಞತಿ, ಕೇವಲೋ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಸನ್ತಾನೋ। ವಧಪ್ಪಯೋಗಾವಿಸಯಭಾವೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸನ್ತಾನಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ರೂಪಸನ್ತಾನೇ ಪರೇನ ಪಯೋಜಿತಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗವಸೇನ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿಬನ್ಧಕವಿಸದಿಸರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಹತೇ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಹೋತೀತಿ ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ, ನಾಪಿ ಅಹೇತುಕೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ನ ಚ ಪಯೋಗೋ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಕತಪಯೋಗವಸೇನ ತದನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಕಲಾಪಸ್ಸ ತಥಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಖಣಿಕಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಮರಣಸ್ಸ ಇಧ ಮರಣಭಾವೇನ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಸನ್ತತಿಮರಣಸ್ಸ ಚ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಹೇತುಕಭಾವತೋ ನ ಅಹೇತುಕಂ ಮರಣಂ, ನ ಚ ಕತ್ತುರಹಿತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಯೋಗೋ ನಿರೀಹಕೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸನ್ನಿಹಿತತಾಮತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕೇಸು ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಫಲುಪ್ಪಾದನನಿಯತೇಸು ಕಾರಣೇಸು ಕತ್ತುವೋಹಾರಸಿದ್ಧಿತೋ ಯಥಾ "ಪದೀಪೋ ಪಕಾಸೇತಿ ನಿಸಾಕರೋ ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ ಚ, ನ ಚ ಕೇವಲಸ್ಸ ವಧಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭುನೋ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಕಲಾಪಸ್ಸ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಇಚ್ಛಿತೋ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಜಾನನತೋ, ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಞ್ಚ ಪದೀಪಾದೀನಂ ಅತ್ಥಕಿರಿಯಾಸಿದ್ಧಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೇವ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

"**ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿರತೋವಾ**"ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಹೇತುಕಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಭಗವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತತೋ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನವಿರತೀನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಹಾನವಿರಮಣಾನಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಾಲತಾ ನತ್ಥಿ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಸಹಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಗಹಣಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀಸು ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮೇಸು ಪಹಾನಕಿರಿಯಾಯ ಪುರಿಮಕಾಲವೋಹಾರೋ, ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಸು ಚ ವಿರತೀಸು ವಿರಮಣಕಿರಿಯಾಯ ಅಪರಕಾಲವೋಹಾರೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಹಾನಂ ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ, ವಿರತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ ಪಾಣೋ ಅತಿಪಾತೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ,** ಪಾಣಘಾತಹೇತುಭೂತೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ। ಕೋ ಪನೇಸೋ? ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪದೋಸಮೋಹವಿಹಿಂಸಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ। ತೇ ಹಿ ಭಗವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಟಿವಿರತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಕಿಲೇಸೇಸು ಪಹೀನೇಸು ಕಿಲೇಸನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। "ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವಿರತೋವಾತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ

ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಾದಿನ್ನವಿರತಿಕಾಪಿ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಲಾಭಜೀವಿತಾದಿಹೇತು ಸಮಾದಾನಂ ಭಿನ್ದನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಪಾಣಾತಿಪಾತತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರತೋ ಏವಾತಿ। **ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ ದುಬ್ಬಲಾಕುಸಲಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಂ ಉಪಲಭಿತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಾ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ "**ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಕಾಯಿಕಾತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಿಪ್ಫಾದಕೇ ಬಲವಾಕುಸಲೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

ಗೋತ್ತವಸೇನ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ** ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತವಣ್ಣಸ್ಸ ಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತತ್ಥಾಯಂ ದೀಪನಾ - "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋ"ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ನನು ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ವಣ್ಣೋ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇನ ಭಾಸಿತೋ? ಸಚ್ಚಂ ಭಾಸಿತೋ, ಸೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಭವತ್ತಾ, ಅರಿಯಸಙ್ಘಾಧಾರತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾನುಭಾವಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಚ ತೇಸಂ ತದುಭಯದೀಪನೇನೇವ ದೀಪಿತೋ ಹೋತೀತಿ ವಿಸುಂ ನ ಉದ್ಧಟೋ। ಸದ್ಧಮ್ಮಾನುಭಾವೇನೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ, ದೇಸನಾ ಪನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ಆಗತಾತಿ।

ಏತ್ಥಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪರಿ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಗುಣವಸೇನೇವ ದೇಸನಂ ಆರಭಿ, ನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಾತಿ। ಏಸಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಪಕತಿ, ಯಂ ಏಕರಸೇನೇವ ದೇಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಗ್ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ರೂಪಕಣ್ಡೇ ದುಕಾದೀಸು ತನ್ನಿದ್ದೇಸೇಸು ಚ ಹದಯವತ್ಥು ನ ಗಹಿತಂ। ಇತರವತ್ಥೂಹಿ ಅಸಮಾನಗತಿಕತ್ತಾ ದೇಸನಾಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಏಕನ್ತತೋ ಚಕ್ಖಾದಿನಿಸ್ಸಯಾನಿ, ನ ಏವಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಏಕನ್ತೇನ ಹದಯವತ್ಥುನಿಸ್ಸಯಂ, ನಿಸ್ಸಿತವಸೇನ ಚ ವತ್ಥುದುಕಾದಿದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥೂ"ತಿಆದಿನಾ। ಯಮ್ಪಿ ಏಕನ್ತತೋ ಹದಯವತ್ಥುನಿಸ್ಸಯಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವತ್ಥೂ"ತಿಆದಿನಾ ದುಕಾದೀಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸುಪಿ ನ ತದನುರೂಪಾ ಆರಮ್ಮಣದುಕಾದಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ನ ಹಿ "ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಅತ್ಥಿ ರೂಪಂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣದುಕಾ ಭಿನ್ನಗತಿಕಾ ಸಿಯುನ್ತಿ ನ ಏಕರಸಾ ದೇಸನಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ತಥಾ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಿಭಾಗೇನ ಅವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಪದವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ "ವಿಚಾರೋ ಚಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಪದವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಲಬ್ಭಮಾನೋಪಿ ವಿತಕ್ಕೋ ನ ಉದ್ಧಟೋ, ಅಞ್ಞಥಾ "ವಿತಕ್ಕೋ ಚಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ।

ದಣ್ಡನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದಣ್ಡಸ್ಸ ಪರವಿಹೇಠನಸ್ಸ ವಿವಜ್ಜಿತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಸತ್ಥಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ವಿಹೇಠನಭಾವತೋತಿ** ವಿಹಿಂಸನಭಾವತೋ। "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಾಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಮ್ಪಿ ಏಕದೇಸೇನ ದೀಪೇನ್ತೋ "**ಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಲಜ್ಜೀತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಲಜ್ಜಾಯ ಓತ್ತಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಂ ಪಾಪುತ್ತಾಸನರಹಿತಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಧಮ್ಮಗರುತಾಯ ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ತಾಧೀನತ್ತಾ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿಭೂತಾ ಲಜ್ಜಾವ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। "ದಯಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಆಪನ್ನೋ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ದಯಾ-ಸದ್ದೋ "ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಸು ಕರುಣಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ , ಅಯಂ ಪನ ದಯಾ-ಸದ್ದೋ ಅನುರಕ್ಖಣಮತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾಯ ಕರುಣಾಯ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇಧ ಮೇತ್ತಾಯ ಪವತ್ತಮಾನೋ ವುತ್ತೋ। ಮಿದತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಂ, ಮೇತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ,** ಮೇತ್ತಾ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। "**ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ**"ತಿ ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಸತ್ತವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾಣಭೂತೇತಿ** ಪಾಣಜಾತೇ। **ಅನುಕಮ್ಪಕೋತಿ** ಕರುಣಾಯನಕೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ತಾಯ ಏವ ದಯಾಪನ್ನತಾಯಾ**"ತಿ। ಏವಂ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಹಿ ಲಜ್ಜಾಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ವಿಹರತೀತಿ** ಏವಂಭೂತೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ

ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತಿ, ಅತ್ತಭಾವಂ ವಾ ಯಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇರಿಯತಿ ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತಿ ಪಾಲೇತೀ"**ತಿ।

ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಕನ್ತಿ ಸಾಧುಜನಾಚಾರಸೀಲಮತ್ತಕಂ, ತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಿಗುಣೇಹಿಪಿ ಲೋಕಿಯಪುಥುಜ್ಜನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಸೀಲಾನಿ ಇಧ ಸೀಲಕಥಾಯಂ ನ ವಿಭತ್ತಾನಿ।

ಪರಸಂಹರಣನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಕಹರಣಂ। ಥೇನೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚೋರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಥೇಯ್ಯಂ**। ಇಧಾಪಿ ಖುದ್ದಕೇ ಪರಸನ್ತಕೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಮಹನ್ತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ, ವತ್ಥುಗುಣಾನಂ ಪನ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನೇನ ಪರಸನ್ತಕಹರಣಂ ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ, ವಿನಾ ಮನ್ತೇನ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇನ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢನಂ ತಾದಿಸಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಇದ್ಧಿಮಯೋ ಪಯೋಗೋ।

ಸೇಸನ್ತಿ "ಪಹಾಯ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ। ತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಯಿಧ ಸಿಕ್ಖಾಪದವೋಹಾರೇನ ವಿರತಿ ವುತ್ತಾ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಪನ ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ವಿರತಿಯೋ ಚೇತನಾ ಚ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ತೇಸು ಅಞ್ಞತರಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವತೋ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಠಮಸಿಕ್ಖಾಪದೇ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ವಾ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಲಜ್ಜಾದಯೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ಏವಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಪ್ಪಹಾನಸ್ಸಾಪೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಪಿ ಪಾಳಿ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ಅಥ ವಾ "ಸುಚಿಭೂತೇನಾ"ತಿ ಏತೇನ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಅಹಿರಿಕಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿಆದಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸೇಟ್ಠಚರಿಯನ್ತಿ ಅಸೇಟ್ಠಾನಂ ಹೀನಾನಂ, ಅಸೇಟ್ಠಂ ವಾ ಲಾಮಕಂ ನಿಹೀನಂ ವುತ್ತಿಂ, ಮೇಥುನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಆಚಾರ"**ನ್ತಿ ಮೇಥುನವಿರತಿಮಾಹ। **"ಆರಾಚಾರೀ ಮೇಥುನಾ"**ತಿ ಏತೇನ "ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಏಕಚ್ಚೋ…ಪೇ॰… ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಸೋ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) ವುತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗಾಪಿ ಪಟಿವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಇಧಾಪಿ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸೇವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೇ ಪನ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಪುರಿಸಾನಂ ಮಾತುರಕ್ಖಿತಾದಯೋ ದಸ, ಧನಕ್ಕೀತಾದಯೋ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥೀಸು ಪನ ದಸನ್ನಂ ಧನಕ್ಕಿತಾದೀನಂ ಸಾರಕ್ಖಸಪರಿದಣ್ಡಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಅಞ್ಞೇ ಪುರಿಸಾ। ಗುಣವಿರಹಿತೇ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ಗುಣರಹಿತೇಪಿ ಚ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ, ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದಭಾವೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಸೇವೇತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತಂ, ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತೀತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೇ ಪನ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನತಾ, ಸೇವನಾಚಿತ್ತಂ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಾದಿಯನಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ। "ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನೇ ಸತಿಪಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸೇವನಾಭಿಸನ್ಧಿಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸೇವನಾಚಿತ್ತೇ ಸತಿ ಪಯೋಗಾಭಾವೋ ನ ಪಮಾಣಂ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸೇವನಾಪಯೋಗಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಭಾವತೋ, ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರೇತರಂ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತಸೇವನಾಚಿತ್ತಾಯಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಸಿಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಚತ್ತಾರೋ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರಿಸಕಿಚ್ಚಕರಣಕಾಲೇ ಪುರಿಸಸ್ಸಪಿ ಸೇವನಾಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಸಿಯಾತಿ ಏಕೇ। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ತಯೋ, ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ತಯೋ, ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಚತ್ತಾರೋತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ।

೯. ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ ವಾತಿ ಮುಸಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಪಧಾನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಕ್ಖಣೇ ತಙ್ಖಣೇ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಪುಬ್ಬೇವಸ್ಸ ಹೋತಿ ‘ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ’ನ್ತಿ, ಭಣನ್ತಸ್ಸ ಹೋತಿ ‘ಮುಸಾ ಭಣಾಮೀ’ತಿ” (ಪಾರಾ॰ ೨೦೫)। ಏತಞ್ಹಿ ದ್ವಯಂ ಅಙ್ಗಭೂತಂ, ಇತರಂ ಪನ ಹೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಅಕಾರಣಮೇತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಿಸಂವಾದಕಸ್ಸ । ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಯೋಗಭೂತಂ ಮುಸಾ ವದತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ವಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ**।

ಪುರಿಮನಯೇ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಪಿತತಾಯ, ಮುಸಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ವಿಸಂವದಿತಬ್ಬತ್ಥವಾಚಕತ್ತಸಮ್ಭವತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಮುಸಾವಾದಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮುಸಾತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥೂ”**ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯನಯೋ ಆರದ್ಧೋ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ನಯೇ ಮುಸಾ ವದೀಯತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ**। **“ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತೀ”**ತಿ ವತ್ಥುವಸೇನ ಮುಸಾವಾದಸ್ಸ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಮಾಹ। ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ಅದಿನ್ನಾದಾನೇ ವಿಯ ಗುಣವಸೇನಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಸೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ, ಪೂರಣಕಥಾನಯೇನ ಚ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸೇವ ಮುಸಾವಾದೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಚೇತನಾ ಬಲವತೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾ ವುತ್ತಾ। ಅಪ್ಪತಾಯ ಊನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪೂರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಪೂರಣಕಥಾ**।

ತಜ್ಜೋತಿ ತಸ್ಸಾರುಪ್ಪೋ, ವಿಸಂವಾದನಾನುರೂಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ವಾಯಾಮೋ”**ತಿ ವಾಯಾಮಸೀಸೇನ ಪಯೋಗಮಾಹ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪಯೋಗೇ ಕತೇಪಿ ಪರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಸಂವಾದನಸ್ಸ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನಂ ಏಕೋ ಸಮ್ಭಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಅಭೂತವಚನಂ ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮುಸಾವಾದಕಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ಸಚೇಪಿ ದನ್ಧತಾಯ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

“ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯) ವಿಯ **ಥೇತ**-ಸದ್ದೋ ಥಿರಪರಿಯಾಯೋ, ಥಿರಭಾವೋ ಚ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಯ ಅಧಿಕತತ್ತಾ ಕಥಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಥಿರಕಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। **ನಥಿರಕಥೋತಿ** ಯಥಾ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ ನ ಥಿರಾ, ಏವಂ ನ ಥಿರಾ ಕಥಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ ನ ಥಿರಕಥೋತಿ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಯಥಾ ಕಥಾಯ ಉಪಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ **“ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯಾ”**ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ಸದ್ಧಾ ಅಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸದ್ಧಾಯೋ, ಸದ್ಧಾಯೋ ಏವ **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ** ಯಥಾ “ವೇನಯಿಕೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮)। ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ಅಯಿತಬ್ಬೋ **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ,** ಸದ್ಧೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ವಿಸಂವಾದನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸುಞ್ಞಭಾವನ್ತಿ ಪೀತಿವಿರಹಿತತಾಯ ರಿತ್ತತಂ। **ಸಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾತಿ** ಯಾಯಂ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸದ್ದಸಭಾವಾ ವಾಚಾ, ಸಾ ಪಿಯಸುಞ್ಞಕರಣತೋ ಪಿಸುಣವಾಚಾತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಪಿಸತೀತಿ ವಾ ಪಿಸುಣಾ, ಸಮಗ್ಗೇ ಸತ್ತೇ ಅವಯವಭೂತೇ ವಗ್ಗೇ ಭಿನ್ನೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಫರುಸನ್ತಿ ಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಲೂಖಂ। **ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾತಿ** ದೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಭಾವೇನಪಿ ಕಕ್ಕಸಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಫರುಸಂ ಕರೋತೀತಿ ಫಲೂಪಚಾರೇನ, ಫರುಸಯತೀತಿ ವಾ ವಾಚಾಯ ಫರುಸ-ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾತಿ** ಪರೇಸಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತನಿಟ್ಠುರತಾಯ ಸಭಾವೇನ, ಕಾರಣವೋಹಾರೇನ ಚ ವಾಚಾಯ ಫರುಸ-ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತತೋಯೇವ ಚ **ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ**। ಅತ್ಥವಿಪನ್ನತಾಯ **ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ**।

ಯೇನ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತೀತಿ ಯೇನ ಪಲಾಪಸಙ್ಖಾತೇನ ನಿರತ್ಥಕವಚನೇನ ಸುಖಂ ಹಿತಞ್ಚ ಫಲತಿ ವಿದರತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ “ಸಮ್ಫ”ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಅನುಪಕಾರಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಲಪತಿ।

ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಲೋಭೇನ ದೋಸೇನ ವಾ ವಿಬಾಧಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಉಪತಾಪಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ, ದೂಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾ** ಪಿಸುಣಂ ವದನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ। ಯಸ್ಸ ಯತೋ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ, ತೇಸು ಅಭಿನ್ನೇಸು ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಭಿನ್ನೇಸು ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ತಥಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇಸು।

ಯಸ್ಸ ಪೇಸುಞ್ಞಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ಸೋ ಭಿಜ್ಜತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನಮೇವ ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತದತ್ಥವಿಜಾನನ"**ನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿ ಪನ ಭಿನ್ನೇ ಏವ।

ಅನುಪ್ಪದಾತಾತಿ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾತಾ, ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ವಾ ಪದಾತಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅನುವತ್ತನಂ ಪದಾನಞ್ಚ? "ಸಹಿತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಸನ್ಧಾನಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಪದಾನಂ ಆಧಾನಂ, ರಕ್ಖಣಂ ವಾ ದಳ್ಹೀಕರಣಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ,** ರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ । ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಕಾರೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಗ್ಗರಾಮೋತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಮಮ್ಮಾನಿ ವಿಯ ಮಮ್ಮಾನಿ, ಯೇಸು ಫರುಸವಾಚಾಯ ಛುಪಿತಮತ್ತೇಸು ದುಟ್ಠಾರೂಸು ವಿಯ ಘಟ್ಟಿತೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾನಿ ಪನ ತಾನಿ? ಜಾತಿಆದೀನಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂನಿ। ತಾನಿ ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಾ ಯೇನ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇನ, ಸೋ **ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋ**। ಏಕನ್ತೇನ ಫರುಸಚೇತನಾ ಫರುಸವಾಚಾ ಫರುಸಂ ವದತಿ ಏತಾಯಾತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ ಹೋತಿ? ದುಟ್ಠಚಿತ್ತತಾಯ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾಯ ಏವ ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಸ್ಸ। **ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋ** ಸವನಫರುಸತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ** ಕಮ್ಮಪಥ'ಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ, ಕಮ್ಮಭಾವಂ ಪನ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಾರೇತುನ್ತಿ। ಏವಂ ಅನ್ವಯವಸೇನ ಚೇತನಾಫರುಸತಾಯ ಫರುಸವಾಚಂ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ವಚನಸಣ್ಹತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾ** ಫರುಸವಾಚಾ । **ಯನ್ತಿ** ಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಇತರಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ, ತಥಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾಭಾವೇ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಫರುಸವಾಚಾ ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾವ ಸೀಸಂ ಏತೀ"ತಿ, ಏಕೇ "ಪರಮ್ಮುಖಾಪಿ ಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ - ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಯೋಗೇ ಅಗಾರವಾದೀನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಸಿಯಾ ಚೇತನಾ ಬಲವತೀ, ಪರಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥಜಾನನಂ, ನ ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಖಾತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅಕ್ಕೋಸಿತೇ ಮತೇ ಆಳಹನೇ ಕತಾ ಖಮನಾ ಉಪವಾದನ್ತರಾಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಏವಂ "ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ। **ಕುಪಿತಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಕುಪಿತಚಿತ್ತಂ, ನ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಕೋಪೇ ಸತಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ -

> "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ, ಏಕಾರೋ ವತ್ತತೀ ರಥೋ।
> ಅನೀಘಂ ಪಸ್ಸ ಆಯನ್ತಂ, ಛಿನ್ನಸೋತಂ ಅಬನ್ಧನ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭; ಉದಾ॰ ೬೫)।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸೀಲಞ್ಹೇತ್ಥ "ನೇಲಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ "ನೇಲಙ್ಗನ್ತಿ ಖೋ ಭನ್ತೇ ಸೀಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭)। **ಸುಕುಮಾರಾ**ತಿ ಅಫರುಸತಾಯ ಮುದುಕಾ। **ಪುರಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪುರ**-ಸದ್ದೋ ತನ್ನಿವಾಸೀವಾಚಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ **"ನಗರವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ಮನಾಪಾ**। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತವುಡ್ಢಿಕರಾ"**ತಿ। **ಆಸೇವನಂ** ಭಾವನಂ ಬಹುಲೀಕರಣಂ। ಯಂ ಗಾಹಯಿತುಂ ಪವತ್ತಿತೋ, ತೇನ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ ಗಹಿತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ, ಇಧಾಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಸೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

"ಕಾಲವಾದೀ"ತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। ಯಥಾ ಹಿ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಕಥಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ? ಅಪೇಕ್ಖಾಸಬ್ಭಾವತೋ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಪನ ವಿರತಿ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ "ನಿಹಿತದಣ್ಡೋ ನಿಹಿತಸತ್ಥೋ"ತಿ, ತಞ್ಚ ದಣ್ಡಸತ್ಥನಿಧಾನಂ ಕಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿಆದಿ, ಏವಂ ಉತ್ತರುತ್ತರಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಸನ್ದಸ್ಸನಂ, ತಥಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕಾಲವಾದೀತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ।

ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಾಪಿ ಹಿ ವಾಚಾ ಅಯುತ್ತಕಾಲಪ್ಪಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಾವಹಾ ನ ಸಿಯಾತಿ ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನವಾಚಂ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಂ ಪಜಹನ್ತೇನ ಅಕಾಲವಾದಿತಾ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಕಾಲವಾದೀ**"ತಿ। ಕಾಲೇನ ವದನ್ತೇನಾಪಿ ಉಭಯಾನತ್ಥಸಾಧನತೋ ಅಭೂತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ "**ಭೂತವಾದೀ**"ತಿ। ಭೂತಞ್ಚ ವದನ್ತೇನ ಯಂ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಹಿತಸಮ್ಪಾದಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅತ್ಥವಾದೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನಾಪಿ ನ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಖೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಧಮ್ಮವಾದೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಚ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "**ವಿನಯವಾದೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಸತಿಸಂವರೋ ಞಾಣಸಂವರೋ ಖನ್ತಿಸಂವರೋ ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಹಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಂವರಾನಂ, ತದಙ್ಗವಿನಯೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿನಯೋ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿನಯೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿನಯೋತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿನಯಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಹೇತುಭಾವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ।

ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇ ಸತಿ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಚ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಂ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಾಲೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಜ್ಝಾಸಯಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀನಂ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ ವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣೇ ದೇಸನಾವಿಸಯೇ ಏಕಂಸಾದಿಬ್ಯಾಕರಣವಿಭಾಗಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪನಾಹೇತುದಾಹರಣಸಂಸನ್ದನಾನಿ ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಿಯಾ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಾಯ ವಿಪುಲತರಗಮ್ಭೀರುದಾರಪಹೂತತ್ಥವಿತ್ಥಾರಸಙ್ಗಾಹಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರೇ ಯಥಾಜ್ಝಾಸಯಂ ಪರಮತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ "ದೇಸನಾಕುಸಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೦. ಏವಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಮೂಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಸತಿಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಸಂವರಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಸಙ್ಗಹೇ ಉಪರಿಗುಣಸಙ್ಗಹತೋ, ಲೋಕಿಯಪುಥುಜ್ಜನಾವಿಸಯತೋ ಚ ಉತ್ತರದೇಸನಾಯ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ತಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಪಚುರಜನಪಾಕಟಂ ಆಚಾರಸೀಲಮೇವ ವಿಭಜನ್ತೋ ಭಗವಾ "**ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಗಾಮೋ**ತಿ ಸಮೂಹೋ। ನನು ಚ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ಚಿತ್ತರಹಿತತಾಯ ನ ಜೀವಾ, ಚಿತ್ತರಹಿತತಾ ಚ ಪರಿಪ್ಫನ್ದಾಭಾವತೋ , ಛಿನ್ನೇ ವಿರುಹನತೋ, ವಿಸದಿಸಜಾತಿಕಭಾವತೋ, ಚತುಯೋನಿಅಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವುಡ್ಢಿ ಪನ ಪವಾಳಸಿಲಾಲವಣಾನಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ನ ತೇಸಂ ಜೀವಭಾವೇ ಕಾರಣಂ, ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಂ ಸುಪನಂ ವಿಯ ಚಿಞ್ಚಾದೀನಂ, ತಥಾ ದೋಹಳಾದಯೋ, ತತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತಿ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ? ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪತೋ, ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸತ್ತಾನುರಕ್ಖಣತೋ ಚ। ತೇನೇವಾಹ "ಜೀವಸಞ್ಞಿನೋ ಹಿ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಮನುಸ್ಸಾ ರುಕ್ಖಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೮೯)। **ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಲ್ಲತಿಣಸ್ಸ ಚೇವ ಅಲ್ಲರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಚ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಓಸಧಿಗಚ್ಛಲತಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏಕಂ ಭತ್ತಂ ಏಕಭತ್ತಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಏಕಭತ್ತಿಕೋ,** ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಏಕವಾರಮೇವ ಭುಞ್ಜನಕೋ। ತಯಿದಂ ರತ್ತಿಭೋಜನೇಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಮಾಹ "**ರತ್ತೂಪರತೋ**"ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅಪರಣ್ಹಭೋಜೀಪಿ ಸಿಯಾ ಏಕಭತ್ತಿಕೋತಿ ತದಾಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "**ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾ, ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನಾಮ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ದುತಿಯಪದೇನ ರತ್ತಿಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಅಪರಣ್ಹೋ "ವಿಕಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಸಙ್ಖೇಪತೋ "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦, ೫೦, ೧೧೬, ೧೨೪) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಛನ್ದರಾಗಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ನಚ್ಚಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಂ ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಆಹ "**ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ**"ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಯೋಜಿಯಮಾನಂ, ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜಾಪಿಯಮಾನಞ್ಚ ನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕೇನೇವ ನಚ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಗೀತವಾದಿತ-ಸದ್ದೇನ ಚಾತಿ ಆಹ "**ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನಾ**"ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಾಯನಗಾಯಾಪನವಾದನವಾದಾಪನಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ದಸ್ಸನೇನ ಚೇತ್ಥ ಸವನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ। ಆಲೋಚನಸಭಾವತಾಯ ವಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯಪಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖೇಪಸಬ್ಭಾವತೋ "**ದಸ್ಸನಾ**" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೂಕಭೂತಸ್ಸ ಗೀತಸ್ಸ ಸವನಂ ಕದಾಚಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ "**ವಿಸೂಕಭೂತಾ ದಸ್ಸನಾ**"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ

ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) "ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಮ್ಪಿ ಚೇತ್ಥ ಗೀತಂ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ।

ಉಚ್ಚಾತಿ ಉಚ್ಚಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಏಕಂ ಸದ್ದನ್ತರಂ, ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಯನಂ।** ಉಚ್ಚಾಸಯನಂ ಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪರಹಿತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ । ಆಸನ್ದಾದಿಆಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಯನೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಧಾರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಾಧಾರಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದುಪಭೋಗಭೂತ ನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಉಚ್ಚಾಸಯನಸಯನಮಹಾಸಯನಸಯನಾತಿ ವಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧)। ಆಸನಕಿರಿಯಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಸಯನಕಿರಿಯಾಯ ಸಯನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಆಸನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಞ್ಞೇಹಿ ಗಾಹಾಪನೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯನೇ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ, ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದೀಯತೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ವಾಚಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಉಗ್ಗಹಾಪನಂ, ಮನಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಾದಿಯನನ್ತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ "ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ **"ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ। ನೀವಾರಾದಿಉಪಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿಯಾದಿಮೂಲಧಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾ"**ತಿ। "ಅನುಜಾನಾಮಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಞ್ಚ ವಸಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಅಚ್ಛವಸಂ ಮಚ್ಛವಸಂ ಸುಸುಕಾವಸಂ ಸೂಕರವಸಂ ಗದ್ರಭವಸ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪನ "ಕಾಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞತ್ರ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ"**ತಿ।

ಅಕ್ಕಮತೀತಿ ನಿಪ್ಪೀಳೇತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಕ್ಕಮತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಹದಯ**ನ್ತಿ ನಾಳಿಆದಿಮಾನಭಾಜನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ। ತಿಲಾದೀನಂ ನಾಳಿಆದೀಹಿ ಮಿನನಕಾಲೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತಸಿಖಾಯೇವ **ಸಿಖಾ,** ತಸ್ಸಾ **ಭೇದೋ** ಹಾಪನಂ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ।

ವಧೋತಿ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾರಕಸಾತಾಳನಾದೀಹಿ ಹಿಂಸನಂ, ವಿಹೇಠನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಹೇಠನತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ವಧಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅತ್ತಾನಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಧಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೮೦)। ಯಥಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಬವತ್ಥುವಿಸೇಸಭಾವಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿದಾಸಿದಾಸಾದಯೋ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ , ಏವಂ ಪರಸ್ಸಹರಣಭಾವತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ತುಲಾಕೂಟಾದಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವಧಸ್ಸ ಪುನಗ್ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ಅತ್ಥಿ। "ತತ್ಥ ಸಯಙ್ಕಾರೋ, ಇಧ ಪರಂಕಾರೋ"ತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ "ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಛಪ್ಪಯೋಗಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಸುನ್ದರತರೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ವಧೋತಿ ಮಾರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಪೋಥನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಮಾರಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಹಿಂಸನೇಪಿ ದಿಸ್ಸನತೋ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ "ಛೇದನ...ಪೇ॰... ಸಹಸಾಕಾರಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿ ಏತಪರಿಮಾಣೇನ ಪಾಠೇನ। ಅನ್ತರಾಭೇದಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನ ಛಬ್ಬೀಸತಿಸಿಕ್ಖಾಪದಸಙ್ಗಹಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ಚೂಳಸೀಲಂ** ನಾಮ। ದೇಸನಾವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ಚೂಳಮಜ್ಝಿಮಾದಿಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಧಮ್ಮವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಇಧ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅವಿಭತ್ತಾನಂ ವಿಭಜನವಸೇನ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ"**ತಿ।

ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೧. ತತ್ಥ **ಯಥಾತಿ** ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ವಾತಿ** ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇ। **ಪನಾತಿ** ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ। **ಏಕೇತಿ** ಅಞ್ಞೇ। **ಭೋನ್ತೋತಿ** ಸಾಧೂನಂ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ। ಸಾಧವೋ ಹಿ ಪರೇ "ಭೋನ್ತೋ"ತಿ ವಾ, "ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ"ತಿ ವಾ "ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿ ವಾ ಸಮಾಲಪನ್ತಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತಾ **ಸಮಣಾ**। ಜಾತಿಮತ್ತೇನ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಮ ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನೋಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಾನುದ್ದೇಸಿಕನಯೇನ ವಾ ಯಥಾ ಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಮಾನಾ, ಪರೇಹಿ ಚ ತಥಾಸಮ್ಭಾವಿಯಮಾನಾ ತದನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಜಾನನತೋ, ಅಸಮತ್ಥತೋ ಚ ನ ಅಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತಿ, ನ ಏವಮಯಂ, ಅಯಂ ಪನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಪಟಿಪದಂ ಪೂರೇಸಿಯೇವಾತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞುದ್ದೇಸಿಕನಯೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಆಚಾರಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ವದೇಯ್ಯುಂ, ನ ತದುತ್ತರಿನ್ತಿ।

ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಪದೇ ಸದ್ದಕ್ಕಮೇನ ಅಪ್ಪಧಾನಭೂತೋಪಿ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮೋ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತಾಯ ಪಧಾನಭಾವಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **"ಕತಮೋ ಸೋ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮೋ"**ತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಿಭತ್ತೇ ತಬ್ಬಿಸಯತಾಯ ಸಮಾರಮ್ಭೋಪಿ ವಿಭತ್ತೋವ ಹೋತೀತಿ । ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ **"ಮೂಲಬೀಜ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ **ಮೂಲಬೀಜಂ,** ಮೂಲಂ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಮೂಲಬೀಜಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಫಳುಬೀಜ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹಣಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ **ಬೀಜ**-ಸದ್ದೋ ತದತ್ಥಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮೂಲಾದೀಸುಪಿ ಕೇಸುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಮೂಲಾದಿತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಏಕೇನ ಬೀಜ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಬೀಜಬೀಜ"**ನ್ತಿ। "ರೂಪರೂಪಂ , ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭) ಚ ಯಥಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಬೀಜಗಾಮೋ ಏವ ವಿಭತ್ತೋತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ ಮೂಲಬೀಜಂ, ಮೂಲಂ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ ಮೂಲಬೀಜನ್ತಿ"। ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇನ ಬೀಜಗಾಮೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ದುತಿಯೇನ ಭೂತಗಾಮೋ, ದುವಿಧೋಪೇಸ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜನ್ತಿ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಬ್ಬ ಇಞ್ಚೀತ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೧೨. **"ಸನ್ನಿಧಿಕತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಏತೇನ "ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾರ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ವಾ "ಆಚಯಂಗಮಿನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನ "ಆಚಯಗಾಮಿನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦) ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಏವಂ "ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಂ ಪರಿಭೋಗ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನ "ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇ ಲಿಖತೀತಿ **ಸಲ್ಲೇಖೋ,** ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಕಪ್ಪೀಯತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಪ್ಪಿಯವಾಚಾನುಸಾರೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ **ಆಮಿಸಂ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಭೋಗಾರಹಂ ವತ್ಥು। ತೇನೇವಾಹ **"ಆಮಿಸನ್ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸ"**ನ್ತಿ। ನಯಿದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ ಸನ್ನಿಧಿವತ್ಥೂನಂ। **ಉದಕಕದ್ದಮೇತಿ** ಉದಕೇ ಚ ಕದ್ದಮೇ ಚ। **ಅಚ್ಛಥಾತಿ** ನಿಸೀದಥ। **ಗೀವಾಯಾಮಕ**ನ್ತಿ ಗೀವಂ ಆಯಮಿತ್ವಾ, ಯಥಾ ಚ ಭುತ್ತೇ ಅತಿಭುತ್ತತಾಯ ಗೀವಾ ಆಯಮಿತಬ್ಬಾವ ಹೋತಿ, ಏವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚತುಭಾಗಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಡುಬಮತ್ತಂ। **"ಕಪ್ಪಿಯಕುಟಿಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವಿನಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೧೩. **ಏತ್ತಕಮ್ಪೀತಿ** ವಿನಿಚ್ಛಯವಿಚಾರಣಾವತ್ಥುಕಿತ್ತನಮ್ಪಿ । **ಪಯೋಜನಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಪದತ್ಥಯೋಜನಮತ್ತಮೇವ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಪದಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ವಿನಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ತತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಪಿ ಪದತ್ಥಸಙ್ಗಹಮೇವ ಗಚ್ಛತಿ। ಕುತೂಹಲವಸೇನ ಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ **ಪೇಕ್ಖಾ,** ನಟಸತ್ಥವಿಧಿನಾ ನಟಾನಞ್ಚ ಪಯೋಗೋ। ನಟಸಮೂಹೇನ ಪನ ಜನಸಮೂಹೇ ಕರಣವಸೇನ **"ನಟಸಮಜ್ಜ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾರಸಮಾಸೇ "ಪೇಕ್ಖಾ ಮಹ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಘನತಾಳಂ** ನಾಮ ದಣ್ಡಮಯತಾಳಂ, ಸಿಲಾಸಲಾಕತಾಳಂ ವಾ। **ಏಕೇತಿ** ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ "ಏಕೇ"ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇಸು। **ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕತಾಳಂ** ನಾಮ ರುಕ್ಖಸಾರದಣ್ಡಾದೀಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕಂ ಕತ್ವಾ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಚಮ್ಮೇನ ಓನನ್ಧಿತ್ವಾ ಕತವಾದಿತಂ। **ಅಬ್ಭೋಕ್ಕಿರಣಂ** ರಙ್ಗಬಲೀಕರಣಂ, ಯಾ "ನನ್ದೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೋಭನಕರ**ನ್ತಿ ಸೋಭನಕರಣಂ, "ಸೋಭನಘರಕ"ನ್ತಿ ಸಾರಸಮಾಸೇ ವುತ್ತಂ। ಚಣ್ಡಾಲಾನಮಿದನ್ತಿ **ಚಣ್ಡಾಲಂ**। ಸಾಣೇ ಉದಕೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಕೋಟನಕೀಳಾ **ಸಾಣಧೋವನಂ**। **ಇನ್ದಜಾಲೇನಾತಿ** ಅಟ್ಠಿಧೋವನಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ, ಯಥಾ ಪರೇ ಅಟ್ಠೀನಿಯೇವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ತಚಾದೀನಂ ಅನ್ತರಧಾಪನಮಾಯಾಯ। **ಸಕಟಬ್ಯೂಹಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚಕ್ಕಪದುಮಕಳೀರಬ್ಯೂಹಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೧೪. **ಪದಾನೀ**ತಿ ಸಾರೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಾನಿ। **ದಸಪದಂ** ನಾಮ ದ್ವೀಹಿ ಪನ್ತೀಹಿ ವೀಸತಿಯಾ ಪದೇಹಿ ಕೀಳನಜೂತಂ। **ಪಾಸಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಛಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಕೇಕಂ ಯಾವ ಛಕ್ಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಕೀಳನಕಂ, ತಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಏಕಕಾದಿವಸೇನ ಸಾರಿಯೋ ಅಪನೇನ್ತಾ ಉಪನೇನ್ತಾ ಚ ಕೀಳನ್ತಿ। ಘಟೇನ ಕೀಳಾ **ಘಟಿಕಾ**ತಿ ಏಕೇ। ಬಹೂಸು ಸಲಾಕಾಸು ವಿಸೇಸರಹಿತಂ ಏಕಂ ಸಲಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಾಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ತಸ್ಸೇವ ಉದ್ಧರಣಂ **ಸಲಾಕಹತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏಕೇ। ಪಣ್ಣೇನ ವಂಸಾಕಾರೇನ ಕತಾ **ನಾಳಿಕಾ**। ತೇನೇವಾಹ **"ತಂ ಧಮನ್ತಾ"**ತಿ। "ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಮುಖಾಗತಂ ಅಕ್ಖರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಟ್ಠಮುಟ್ಠಿ ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿಜಾನನಕೀಳಾ **ಅಕ್ಖರಿಕಾ**"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। "ವಾದಿತಾನುರೂಪಂ ನಚ್ಚನಂ ಗಾಯನಂ ವಾ **ಯಥಾವಜ್ಜಂ**" ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। "ಏವಂ ಕತೇ ಜಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಪರಾಜಯೋ"ತಿ ಜಯಪರಾಜಯೇ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಪಯೋಗಕರಣವಸೇನ ಪರಿಹಾರಪಥಾದೀನಮ್ಪಿ **ಜೂತಪಮಾದಟ್ಠಾನಭಾವೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಙ್ಗಚೀರಾದೀಹಿಪಿ ವಂಸಾದೀಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಅಸಿದ್ಧಿಜಯಪರಾಜಯಾವಹೋ ಪಯೋಗೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಯಥಾವಜ್ಜ"**ನ್ತಿ ಚ ಕಾಣಾದೀಹಿ ಸದಿಸತಾಕಾರದಸ್ಸನೇಹಿ ಜಯಪರಾಜಯವಸೇನ ಜೂತಕೀಳಿತಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ।

೧೫. **ವಾಳರೂಪಾನೀ**ತಿ ಆಹರಿಮಾನಿ ವಾಳರೂಪಾನಿ। "ಅಕಪ್ಪಿಯಮಞ್ಚೋವ **ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ**"ತಿ ಸಾರಸಮಾಸೇ। **ವಾನವಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಿತ್ತಿಚ್ಛದಾದಿವಸೇನ ವಾನೇನ ವಿಚಿತ್ರಂ। ರುಕ್ಖತೂಲಲತಾತೂಲಪೋಟಕೀತೂಲಾನಂ ವಸೇನ **ತಿಣ್ಣಂ ತೂಲಾನಂ**। ಉದ್ದಲೋಮಿಯಂ **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ। ತಥಾ ಏಕನ್ತಲೋಮಿಯಂ। **ಕೋಸೇಯ್ಯಕಟ್ಟಿಸ್ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಕೋಸೇಯ್ಯಕಸ್ಸಟಮಯಂ। **ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬನರಹಿತಂ। **"ಠಪೇತ್ವಾ ತೂಲಿಕ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬನರಹಿತಾಪಿ ತೂಲಿಕಾ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **"ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಾನಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಭೂಮತ್ಥರಣವಸೇನ, ಯಥಾನುರೂಪಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀಸು ಚ ಉಪನೇತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ। **ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಅಜಿನಮಿಗಚಮ್ಮೇಹಿ। ತಾನಿ ಕಿರ ಚಮ್ಮಾನಿ ಸುಖುಮಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಪಟ್ಟತಿಪಟ್ಟಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣೀ"**ತಿ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ವಿನಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ।

೧೬. **ಅಲಙ್ಕಾರಞ್ಜನಮೇವ** ನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಮಣ್ಡನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಮಾಲಾ-ಸದ್ದೋ ಸಾಸನೇ ಸುದ್ಧಪುಪ್ಫೇಸುಪಿ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಆಹ **"ಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ"**ತಿ। **ಮತ್ತಿಕಕಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಓಸಧೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಯೋಗಮತ್ತಿಕಕಕ್ಕಂ। **ಚಲಿತೇ**ತಿ ಕುಪಿತೇ। **ಲೋಹಿತೇ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇ**ತಿ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತೇ ಖೀಣೇ।

೧೭. ದುಗ್ಗತಿತೋ ಸಂಸಾರತೋ ಚ ನಿಯ್ಯಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಯ್ಯಾನಂ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೋ ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೋ ಚ। ತಂ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಅರಹತಿ, ನಿಯ್ಯಾನೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾ, ನಿಯ್ಯಾನಂ ವಾ ಫಲಭೂತಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸತೋ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ವಾ ಈ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಕ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ಚೇತನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ವೇರಮಣಿ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ**। **ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ**ತಿ ತಿರೋಕರಣಭೂತಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ। ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ **ಸಾತ್ಥಕಂ,** ಹಿತಪಟಿಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸಿಖಾ**ತಿ ಘರಸನ್ನಿವೇಸೋ, ವಿಸಿಖಾಗಹಣೇನ ಚ ತನ್ನಿವಾಸಿನೋ ಗಹಿತಾ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ "ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ, "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ ಚ। ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಾಪದೇಸೇನ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಕುಮ್ಭದಾಸೀಕಥಾ ವಾ"**ತಿ। ಉಪ್ಪತ್ತಿಠಿತಿಸಮ್ಭಾರಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾ**।

೧೮. **ಸಹಿತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಂ।

೧೯. ದೂತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ದೂತೇಯ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಕಥಾ **ದೂತೇಯ್ಯಕಥಾ**।

೨೦. **ತಿವಿಧೇನಾ**ತಿ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಭೇದತೋ ತಿಪ್ಪಕಾರೇನ। **ವಿಮ್ಹಾಪಯನ್ತೀ**ತಿ "ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಪುರಿಸೋ"ತಿ ಅತ್ತನಿ ಪರೇಸಂ ವಿಮ್ಹಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ಲಪನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ, ದಾಯಕಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಸೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದದಾತಿ, ಏವಂ ಉಕ್ಕಾಚೇತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಿ। ನಿಮಿತ್ತೇನ ಚರನ್ತಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ನೇಮಿತ್ತಿಕಾ** ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಚ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚಯ ದಾನಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಕಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ। ನಿಪ್ಪಿಂಸನ್ತೀತಿ ನಿಪ್ಪೇಸಾ, ನಿಪ್ಪೇಸಾಯೇವ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕಾ,** ನಿಪ್ಪೇಸೋತಿ ಚ ಸಠಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರತ್ಥಂ ಅಕ್ಕೋಸಖುಂಸನುಪ್ಪಣ್ಡನಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾದಿ।

ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ.

ಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೨೧. ಅಙ್ಗಾನಿ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಙ್ಗಸಹಚರಿತಂ ಸತ್ಥಂ **"ಅಙ್ಗ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ. **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ. ಕೇಚಿ ಪನ **"ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ಅಙ್ಗವಿಕಾರ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಪರೇಸಂ ಅಙ್ಗವಿಕಾರದಸ್ಸನೇನಾಪಿ ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿವಿಜಾನನ್ತಿ. **ಪಣ್ಡುರಾಜಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣಾಮಧುರಾಧಿಪತಿ. **"ಮಹನ್ತಾನ"**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಪ್ಪಕಂ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಮಹನ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ. **ಇದಂ ನಾಮ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಯೋ ವಸಭಂ ಕುಞ್ಜರಂ ಪಾಸಾದಂ ಪಬ್ಬತಂ ವಾ ಆರುಳ್ಹಂ ಸುಪಿನೇ ಅತ್ತಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ ಹೋತೀತಿ. **ಸುಪಿನಕ**ನ್ತಿ ಸುಪಿನಸತ್ಥಂ. ಅಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ಆದಿಸನಂ ವುತ್ತಂ **"ಅಙ್ಗ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, **"ಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಮಹಾನುಭಾವತಾನಿಪ್ಫಾದಕಅಙ್ಗಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸದಸ್ಸನೇನಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ. **ಅಹತೇತಿ** ನವೇ. **ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ದೇವರಕ್ಖಸಮನುಸ್ಸಾದಿಭೇದೇನ ವಿವಿಧವತ್ಥಭಾಗೇ ಇತೋ ವಾ ಏತ್ತೋ ವಾ ಸಞ್ಛಿನ್ನೇ ಇದಂ ನಾಮ ಭೋಗಾದಿ ಹೋತೀತಿ. **ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನಿ** ಹೋಮಸ್ಸುಪಕರಣಾದಿವಿಸೇಸೇಹಿ ಫಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ. **ಅಗ್ಗಿಹೋಮಂ** ವುತ್ತಾವಸೇಸಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಹೋಮಂ. **ಅಙ್ಗಲಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಸರೀರಂ. ಅಬ್ಭಿನೋ ಸತ್ಥಂ **ಅಬ್ಭೇಯ್ಯಂ,** ಮಾಸುರಕ್ಖೇನ ಕತೋ ಗನ್ಥೋ **ಮಾಸುರಕ್ಖೋ. ಭೂರಿವಿಜ್ಜಾ** ಸಸ್ಸಬುದ್ಧಿಕರಣವಿಜ್ಜಾತಿ ಸಾರಸಮಾಸೇ. **ಸಪಕ್ಖಕ...ಪೇ॰... ಚತುಪ್ಪದಾನ**ನ್ತಿ ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾದಿಸಪಕ್ಖಕ ಘರಗೋಲಿಕಾದಿಅಪಕ್ಖಕದೇವಮನುಸ್ಸಕೋಞ್ಚಾದಿದ್ವಿಪದಕಕಣ್ಟಕಜಮ್ಬುಕಾದಿಚತುಪ್ಪದಾನಂ.

೨೨. **"ಅಸುಕದಿವಸೇ"**ತಿ "ಪಕ್ಖಸ್ಸ ದುತಿಯೇ ತತಿಯೇ"ತಿಆದಿ ತಿಥಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ. **ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನಾತಿ** ರೋಹಿಣೀಆದಿನಕ್ಖತ್ತಯೋಗವಸೇನ.

೨೪. **ಉಕ್ಕಾನಂ ಪತನ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕೋಭಾಸಾನಂ ಪತನಂ. ವಾತಸಙ್ಘಾತೇಸು ಹಿ ವೇಗೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೇಸು ದೀಪಕೋಭಾಸೋ ವಿಯ ಓಭಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಆಕಾಸತೋ ಪತತಿ, ತತ್ಥಾಯಂ ಉಕ್ಕಾಪಾತವೋಹಾರೋ. **ಅವಿಸುದ್ಧತಾ** ಅಬ್ಭಮಹಿಕಾದೀಹಿ.

೨೫. **ಧಾರಾನುಪವೇಚ್ಛನಂ** ವಸ್ಸನಂ. ಹತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತವಿಞ್ಞಾಪನಂ **ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ,** ತಂ ಪನ ಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಕೋಚನೇನ ಗಣನಾಯೇವ. ಪಾರಸಿಕ ಮಿಲಕ್ಖಕಾದಯೋ ವಿಯ ನವನ್ತವಸೇನ ಗಣನಾ **ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಗಣನಾ. ಸಟುಪ್ಪಾದನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೋಕಲನಭಾಗಹಾರಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ. **ಚಿನ್ತಾವಸೇನಾತಿ** ವತ್ಥುಂ ಅನುಸನ್ಧಿಞ್ಚ ಸಯಮೇವ ಚಿರೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಚಿನ್ತಾಕವಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಕಿಞ್ಚಿ ಸುತ್ವಾ ಸುತೇನ ಅಸ್ಸುತಂ ಅನುಸನ್ಧೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಸುತಕವಿ,** ಕಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಿಪನವಿತ್ಥಾರಣಾದಿವಸೇನ **ಅತ್ಥಕವಿ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರೇನ ಕತಂ ಕಬ್ಬಂ ನಾಟಕಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ತಂ ಸದಿಸಮೇವ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ ಕರಣವಸೇನ **ಪಟಿಭಾನಕವಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ.

೨೬. ಪರಿಗ್ಗಹಭಾವೇನ ದಾರಿಕಾಯ ಗಣ್ಹಾಪನಂ **ಆವಾಹನಂ.** ತಥಾ ದಾಪನಂ **ವಿವಾಹನಂ.** ದೇಸನ್ತರೇ ದಿಗುಣತಿಗುಣಾದಿಗಹಣವಸೇನ ಭಣ್ಡಪ್ಪಯೋಜನಂ **ಪಯೋಗೋ.** ತತ್ಥ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ವಾ ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವಡ್ಢಿಗಹಣವಸೇನ ಪಯೋಜನಂ **ಉದ್ಧಾರೋ.** "ಭಣ್ಡಮೂಲರಹಿತಾನಂ ವಾಣಿಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ಏತ್ತಕೇನುದಯೇನ ಸಹ ಮೂಲಂ ದೇಥಾತಿ ಧನದಾನಂ **ಪಯೋಗೋ,** ತಾವಕಾಲಿಕದಾನಂ **ಉದ್ಧಾರೋ"**ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ. **ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಏತ್ಥ ವಾತೇನ, ಪಾಣಕೇಹಿ ವಾ ಗಬ್ಭೇ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ನ ಪುರಿಮಕಮ್ಮುನಾ ಓಕಾಸೋ ಕತೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ. ಸಯಮೇವ ಪನ ಕಮ್ಮುನಾ ಓಕಾಸೇ ಕತೇ ನ ಏಕನ್ತೇನ ವಾತೋ ಪಾಣಕಾ ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕಾರಣಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ. **ನಿಬ್ಬಾಪನೀಯ**ನ್ತಿ ಉಪಸಮಕರಂ. **ಪಟಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತೇ ನ ಖಾದನ್ತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಕರಣಂ. **ಪರಿವತ್ತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆವುಧಾದಿನಾ ಸಹ ಉಕ್ಖಿತ್ತಹತ್ಥಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನತ್ಥಂ. ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ದೇವತಾಯ ಕಣ್ಣೇ ಕಥನವಸೇನ ಜಪ್ಪನಂ **ಕಣ್ಣಜಪ್ಪನ**ನ್ತಿ. **ಆದಿಚ್ಚಪಾರಿಚರಿಯಾತಿ** ಕರವೀರಮಾಲಾಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಕಲದಿವಸಂ ಆದಿಚ್ಚಾಭಿಮುಖಾವಟ್ಠಾನೇನ ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಚರಣಂ. "ಸಿರವ್ಹಾಯನ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ, ತಸ್ಸತ್ಥೋಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಸಿರಸಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವ್ಹಾಯನನ್ತಿ.

೧೭. **ಸಮಿದ್ಧಿಕಾಲೇ**ತಿ ಆಯಾಚಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಕಾಲೇ। **ಸನ್ತಿಪಟಿಸ್ಸವಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ದೇವತಾಯಾಚನಾಯ ಯಾ ಸನ್ತಿ ಪಟಿಕತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಞ್ಞಾಪಟಿಸ್ಸವಕಮ್ಮಕರಣಂ, ಸನ್ತಿಯಾ ಆಯಾಚನಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸ್ಸವಫಲಭೂತೇ ಯಥಾಭಿಪತ್ಥಿತಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ, ಯಂ "ಸಚೇ ಮೇ ಇದಂ ನಾಮ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸನ್ತಿಪಟಿಸ್ಸವಸ್ಸ, ಯೋ "ಪಣಿಧೀ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾಪಟಿಸ್ಸವಞ್ಹಿ ಉಪಹಾರೇ ಕತೇ ಪಣಿಧಿ ಆಯಾಚನಾ ಕತಾ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ ಹೋತೀತಿ। **ಅಛನ್ದಿಕಭಾವಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಅಕಾಮಕಭಾವಮತ್ತಂ। **ಲಿಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಂ। **ಬಲಿಕಮ್ಮಕರಣಂ** ಉಪದ್ದವಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಞ್ಚೇವ ವಡ್ಢಿಆವಹನತ್ಥಞ್ಚ। **ದೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿದೋಸಾನಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ವಮನ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಟ್ಟನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ವಮನಂ "ಉದ್ಧಂ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತಥಾ **ವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ವಿರೇಚನಮೇವ। **ಅಧೋವಿರೇಚನ**ನ್ತಿ ಪನ ಸುದ್ಧಿವತ್ಥಿಕಸಾವತ್ಥಿಆದಿ ವತ್ಥಿಕಿರಿಯಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ "ಅಧೋ ದೋಸಾನಂ ನೀಹರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಸೀಸವಿರೇಚನಂ** ಸೇಮ್ಹನೀಹರಣಾದಿ। **ಪಟಲಾನೀ**ತಿ ಅಕ್ಖಿಪಟಲಾನಿ। **ಸಲಾಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ, ಇದಂ ವುತ್ತಾವಸೇಸಸಾಲಾಕಿಯಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ। ತಪ್ಪನಾದಯೋಪಿ ಹಿ ಸಾಲಾಕಿಯಾನೇವಾತಿ। ಮೂಲಾನಿ ಪಧಾನಾನಿ ರೋಗೂಪಸಮೇ ಸಮತ್ಥಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ **ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ,** ಮೂಲಾನಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧೀನಂ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ **ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ**। ಮೂಲಾನುಬನ್ಧವಸೇನ ಹಿ ದುವಿಧೋ ಬ್ಯಾಧಿ। ಮೂಲರೋಗೇ ಚ ತಿಕಿಚ್ಛಿತೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇತರಂ ವೂಪಸಮತೀತಿ। **"ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛನಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಸಲ್ಲಕತ್ತಸಾಲಾಕಿಯಾದಿಕರಣವಿಸೇಸಭೂತತನ್ತೀನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಾರಿಸೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದವಸೇಸಾಯ ತನ್ತಿಯಾಪಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಆಜೀವಹೇತುಕಾನಿಯೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ "ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ । ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ **"ಇತಿ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ **ಇತೀ**ತಿ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ವಾ**-ಇತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೇ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ, ಇತೋ ಅಞ್ಞೇ ನ ವಾತಿ। ತೇನ ಯಾನಿ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತಾ ಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಜೀವಿಕೋಪಾಯಭೂತಾನಿ ಆಜೀವಪಕತಾ ಉಪಜೀವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೮. **ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ವುತ್ತವಣ್ಣೋ** ನಾಮ "ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ತೇನ ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಣ್ಣೋ। ಏತ್ಥಾಯಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏತ್ತಕಾ ಏವ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ಯೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಾಕಟಾ, ಅಪಾಕಟಾ ಪನ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। ತತ್ಥ "ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಏವಂ ಗಹಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಂ ಯಥಾಗಹಿತಾಕಾರಸುಞ್ಞತಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ, "ತಞ್ಚ ಪಜಾನನಂ ನ ಪರಾಮಸತೀ"ತಿ ಸೀಲಾದೀನಞ್ಚ ಅಪರಾಮಾಸನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದೀಪನೇನ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹಪ್ಪಕಾಸನತೋ, ಯಾಸು ವೇದನಾಸು ಅವೀತರಾಗತಾಯ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ಏತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಮೋಹಾದೀನಂ ವೇದಕಕಾರಕಸಭಾವಾಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯತಾವಿರಹದೀಪನತೋ, ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನದೀಪನತೋ ಚ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನಪ್ಪಧಾನಾತಿ ಆಹ **"ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಆರಭೀ"**ತಿ। **ಪರಿಯತ್ತೀ**ತಿ ವಿನಯಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ತನ್ತಿ। **ದೇಸನಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ತನ್ತಿಯಾ ಮನಸಾವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ವಿಭಾವನಾ, ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪಭೂತಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಪನಾ, ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿದೇಸನಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ವವತ್ಥಾಪಿತೋತಿ ಆಹ **"ದೇಸನಾಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಯ"**ನ್ತಿ। **ಏವಂ ಆದೀಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಚ್ಚಸಭಾವಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪಕತಿಪುಞ್ಞಆಪತ್ತಿಞೇಯ್ಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ "ಚತುನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನನುಬೋಧಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧) ಸಚ್ಚೇ ವತ್ತತಿ, "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಸಭಾವೇ, "ಏವಂಧಮ್ಮಾ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಹೇಸು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೮) ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ, "ಸಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಿತಿ ಚಾಗೋ, ಸ ವೇ ಪೇಚ್ಚ ನ ಸೋಚತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೦) ಪಞ್ಞಾಯ, "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸತ್ತಾನಂ ಏವಂ ಇಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೩) ಪಕತಿಯಂ, "ಧಮ್ಮೋ ಸುಚಿಣ್ಣೋ ಸುಖಮಾವಹಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೪; ಥೇರಗಾ॰ ೩೦೩; ಜಾ॰ ೧.೧೦.೧೦೨) ಪುಞ್ಞೇ, "ಚತ್ತಾರೋ ಪಾರಾಜಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೩೩) ಆಪತ್ತಿಯಂ, "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೬) ಞೇಯ್ಯೇ ವತ್ತತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ; ಅಭಿ॰

ಅಟ್ಠ॰ ೧.ತಿಕಮಾತಿಕಾಪದವಣ್ಣನಾ; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ರತನಚಙ್ಕಮನಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ)। **ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಸುಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

“**ದುದ್ದಸಾ**”ತಿ ಏತೇನೇವ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಸಚೇ ಪನ ಕೋಚಿ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಞಾಣೇನ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಓಗಾಹಿತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತಂ ಞಾಣಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಮೇವ ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇತಿ ಆಹ “**ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ**”ತಿ। ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಓಗಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ “ಏತ್ತಕಾ ಏತೇ ಈದಿಸಾ ಚಾ”ತಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ಏವ ದುದ್ದಸಾ**”ತಿ। ಯೇ ಪನ ದಟ್ಠುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತೇಸಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಅನುಬುಜ್ಝನೇ ಕಥಾ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಏವ ದುರನುಬೋಧಾ**”ತಿ। ಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಮತ್ಥಕೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ, ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹಸಮಾಪತ್ತಿಸಮೋಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಚ **ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹಾ**। **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ** ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಅಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮೂಹತವಿಕ್ಖೇಪತಾಯ ನಿಚ್ಚಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸತಬ್ಬಿಸಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅನನ್ತಭಾವೋ ವಿಯ। ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ ಇಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಬೋಧೋ ಸಾದುರಸೋ ಮಹಾರಸೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **ಅತಿತ್ತಿಕರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ। ಪಟಿವೇಧಪ್ಪತ್ತಾನಂ, ತೇಸು ಚ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ನ ತಕ್ಕಬುದ್ಧಿಯಾ ಗೋಚರಾತಿ ಆಹ “**ಉತ್ತಮಞಾಣವಿಸಯತ್ತಾ**”ತಿಆದಿ। “**ನಿಪುಣಾ**”ತಿ ಞೇಯ್ಯೇಸು ತಿಕ್ಖವಿಸದವುತ್ತಿಯಾ ಛೇಕಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಛೇಕಭಾವೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಸುಖುಮಞೇಯ್ಯಗಹಣಸಮತ್ಥತಾಯ ಸುಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸಭಾವತ್ತಾ**”ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಆದಿಗಮ್ಭೀರನೇಯ್ಯವಿಭಾವನತೋ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ಕದಾಚಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮಹಾಕಪ್ಪೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನತಾಯ **ದುದ್ದಸಾ**। ದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮನ್ವಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅನುಬೋಧಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿದೇವ ಸಮ್ಭವತೋ **ದುರನುಬೋಧಾ** । ಸನ್ತಸಭಾವತೋ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಗುಣಸಮ್ಪದಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ **ಸನ್ತಾ**। ಅತ್ತನೋ ಚ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತತಾಯ **ಪಣೀತಾ**। ಸಮಧಿಗತಸಚ್ಚಲಕ್ಖಣತಾಯ ಅತಕ್ಕೇಹಿ, ಅತಕ್ಕೇನ ವಾ ಞಾಣೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬತಾಯ **ಅತಕ್ಕಾವಚರಾ**। ನಿಪುಣಂ, ನಿಪುಣೇ ವಾ ಅತ್ಥೇ ಸಚ್ಚಪ್ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿವಸೇನ ವಿಭಾವನತೋ **ನಿಪುಣಾ**। ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪಣ್ಡಿತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವೇದೀಯನ್ತಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ**। ಅನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭತೋ ಹಿ ಭಗವಾ “ಸಬ್ಬವಿದೂ ಹಮಸ್ಮಿ, (ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೩; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ದಸಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧) ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾದಿಗುಣೇ ಪಕಾಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದೇತೀ**”ತಿ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಿಯ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸಭಾವಂ ನ ಹೋತಿ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇ ಪನ ಅಧಿಗತೇ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿ। **ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಚ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಞಾಣಾಧಿಗಮಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಞಾಣ**ನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಕರಣವಚನಮ್ಪಿ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ಪವೇದನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಞ್ಞಾವಿಸಯಾನಂ ಸಚ್ಚಾದೀನಂ ದೇಸನಾಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ, “ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ಪಟಿಜಾನನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವದಮಾನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಿಅತ್ಥೋ **ಮಾನ**-ಸದ್ದೋ, ವತ್ತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂಭೂತಾ ಚ ವತ್ತುಕಾಮಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ವಣ್ಣಂ ವತ್ತುಕಾಮಾ**”ತಿ। ಸಾವಸೇಸಂ ವದನ್ತೋಪಿ ವಿಪರೀತಂ ವದನ್ತೋ ವಿಯ “ಸಮ್ಮಾ ವದತೀ”ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ “**ಅಹಾಪೇತ್ವಾ**”ತಿ, ತೇನ ಅನವಸೇಸತ್ಥೋ ಇಧ **ಸಮ್ಮಾ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। “**ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯು**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ “ವದೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಸಕತ್ಥದೀಪನಭಾವಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭಗವತೋ ದಸಬಲಾದಿಞಾಣಾನಿಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಿ, ಸಪ್ಪದೇಸವಿಸಯತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಞಾಣಾನಂ ನ ತೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅಹಾಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಗಹಿತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಯೇಹಿ...ಪೇ॰... ವದೇಯ್ಯು**”ನ್ತಿ। ಪುಥೂನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಥುಆರಮ್ಮಣಂ,** ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಥ ವಾ ಪುಥುಆರಮ್ಮಣಾರಮ್ಮಣತೋತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ “ಪುಥುಆರಮ್ಮಣತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ “ಓಟ್ಠಮುಖೋ ಕಾಮಾವಚರ”ನ್ತಿ ಆದೀಸು ವಿಯ, ತೇನಸ್ಸ ಪುಥುಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ

ಹೇತಂ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ, ಚತುಯೋನಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ, ಪಞ್ಚಗತಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ, ಛಸು ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣೇಸು ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತಅರಿಯಪುಗ್ಗಲವಿಭಾವಕಞಾಣಂ, ಅಟ್ಠಸುಪಿ ಪರಿಸಾಸು ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಂ, ನವಸತ್ತಾವಾಸಪರಿಜಾನನಞಾಣಂ, ದಸಬಲಞಾಣನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಂ ಞಾಣಾನಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತೀತಿ। **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಕಮವುತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಮೇನಾಪಿ ಹಿ ತಂ ವಿಸಯೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ನ ಸಕಿಂಯೇವ ಯಥಾ ಬಾಹಿರಕಾ ವದನ್ತಿ "ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ, ನ ಕಮೇನಾ"ತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಭೇದಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದವತಾ ಏಕೇನ ಞಾಣೇನ ನಿರವಸೇಸತೋ ಕಥಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ, ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ "ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ತಂ ಬುದ್ಧಞಾಣ"ನ್ತಿ। ಅನನ್ತಞ್ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯಂ ವಿಯ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫)। ಏವಮ್ಪಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಞೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಅನವಸೇಸಪಟಿವೇಧೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ ಯೇವಾತಿ, ನಯಿದಮೇವಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಕಲಂ ಏಕದೇಸೋ ವಾ। ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ ಚ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಮಾಹಿತೋವ ಞಾತುಂ, ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ "ಆಕಙ್ಖಪಟಿಬದ್ಧಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ವಚನತೋ, ನ ಚೇತ್ಥ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವಿಯ, "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವಿಯ ಚ ಅನೇಕಧಮ್ಮಾವಬೋಧಕಾಲೇ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವತಾಯ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ "ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿನೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೇನ ಭಗವಾ ಸನ್ತಾನೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ ಸಬ್ಬನೇಯ್ಯಾವರಣಸ್ಸ ಪಹಾನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧತೋ , ಯಥಾ ಸನ್ತಾನೇನ ಸಬ್ಬಇನ್ಧನಸ್ಸ ದಹನಸಮತ್ಥತಾಯ ಪಾವಕೋ "ಸಬ್ಬಭೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ವವತ್ಥಾಪನವಚನನ್ತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪನವಚನಂ, ಅವಧಾರಣವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞೇ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಆದಯೋ"**ತಿ, ಅಯಞ್ಚ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯತದೇಸತಾಯ ಚ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಯತ್ಥ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರಾ ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಪದೇಹೀ**ತಿ ಯಾವ "ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ, ತಾವ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ। **ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಸಾವಕಾನಂ ದಾನಾದಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ ವಿಜ್ಜತ್ತಯಛಳಭಿಞ್ಞಾಚತುಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಿಭೇದಂ ಞಾಣಂ। **ತತೋ**ತಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣೇ। **ತತೋಪೀ**ತಿ ಅನನ್ತರನಿದ್ದಿಟ್ಠತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಞಾಣತೋಪಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥಾಯಂ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ - ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಸೇಕ್ಖಞಾಣಂ ಪುಥುಜ್ಜನಞಾಣಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಉಪಾದಾಯ ನ ತಥಾ ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿ "ಗಮ್ಭೀರಮೇವಾ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ತಥಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಞಾಣಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮಾ ಪನ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಾದೀನಂ ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾದಾಯ ಅಗಮ್ಭೀರಭಾವಾಭಾವತೋ ಗಮ್ಭೀರಾ ವಾತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ದುದ್ದಸಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಪನ ತತೋ ದುದ್ದಸತರನ್ತಿ ತತ್ಥ ವವತ್ಥಾನಂ ನತ್ಥೀತಿಆದಿನಾ ವವತ್ಥಾನಸಬ್ಭಾವೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಥಾ ದುದ್ದಸಾವ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ಏವಂ ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಭವತು ತಾವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಗುಣವಿಭಾವನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಏಕಮ್ಪಿ ಪುಥುನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬಹುವಚನೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿವಿಸೇಸವಸೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ವಿಭಜನನಯೇನ ಅನಾರಭಿತ್ವಾ ಸನಿಸ್ಸಯಾನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ವಿಭಜನವಸೇನ ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದೀನಂ ವಿಭಜನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ, ಏವಂ ನಿರವಸೇಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಭಜನಮ್ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಕಾರಣಾನಿ। **ಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧತಾಯ, ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ಚ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದೇಸನಾಗಜ್ಜಿತಂ ಮಹನ್ತಂ

ವಿಪುಲಂ, ಬಹುಭೇದಞ್ಚ ಹೋತಿ। **ಞಾಣಂ ಅನುಪವಿಸತೀತಿ** ತತೋ ಏವ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿಭಾಗಸೋ ಕುರುಮಾನಂ ಅನುಪವಿಸತಿ, ತೇ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಠಿತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ನಾಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಕಂ ಪಟಿವೇಧಕಞ್ಚಾತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಉಳಾರಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸಬ್ಬಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತೀ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯; ಚೂಳನಿ॰ ಲ೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೪) ವಚನತೋ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ ಞಾಣರಹಿತಾ ನತ್ಥಿ, ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನುಸ್ಸಾಹಪ್ಪವತ್ತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಞಾಣೇನ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ ಗಮ್ಭೀರತರಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಪನ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ದೇಸನಾ ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ? ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ದೇಸನಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿವಿಭಾವನೀ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯತಾಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೀ ಚ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಭೂಮನ್ತರನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಞ್ಚ ಠಾನವಿಸೇಸಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸೋ**ಸತಿಆದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಿನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಿಭೇದೋ। **ಠಾನವಿಸೇಸೋ** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಭೇದೋ। **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರ**ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಸಮಯನ್ತರ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸೇಸಾ, ನಾನಾವಿಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅಞ್ಞಸಮಯಂ ವಾ। **ಏವಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಲಹುಕಗರುಕಾದಿವಸೇನ ತದನುರೂಪೇ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಂ।**

ಯದಿಪಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭) ವಿಭತ್ತಾ, ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಾದಿವಸೇನ ಪನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇಯೇವ ತೇ ಸವಿಸೇಸಂ ವಿಭತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ...ಪೇ॰... ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **"ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ"**ತಿ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ **"ಸತ್ತ ವೇದನಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಆಗತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಚತುವೀಸತಿ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ,** ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ। ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯನಯಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತುವೀಸತಿವಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ -

"ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,
ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।
ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,
ಛ ಅನುಲೋಮಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ॥ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.ಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸ ೪೧, ೪೪, ೪೮, ೫೨)।

ತಥಾ -

ತಿಕಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಛ ಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ।
ತಿಕಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಛ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ।
ತಿಕಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಮ್ಹಿ ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿ॥ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.ಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸ ೪೪, ೫೨)।

ಏವಂ ಧಮ್ಮವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿಭೇದೇಸು ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಏಕೇಕಂ ಪಚ್ಚಯನಯೇನ ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ನವುತಿ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ತತ್ಥ ಪನ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮೇ ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚವಾರೇ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮೇ ಹೇತುಮೂಲಕೇ ಹೇತುಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಪುಚ್ಛಾನಯಾ ಸತ್ತ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯಾತಿ ಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿಯಮಾನಾ ಅನನ್ತಭೇದಾ ನಯಾತಿ ಆಹ **"ಅನನ್ತನಯ"**ನ್ತಿ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

“ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಲೋಮಾದಿಮ್ಹಿ ತಿಕದುಕಾದೀಸು ಯಾ ಪಚ್ಚಯಮೂಲವಿಸಿಟ್ಠಾ ಚತುನಯತೋ ಸತ್ತಧಾ ಗತೀ”ತಿ।

ನವಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ನವಹಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇಹಿ। ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಫಲನ್ತಿ **ಉಪ್ಪಾದೋ,** ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವೋ। ಸತಿ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಸತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ**। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಧರನ್ತಿ, ನಿವಿಸನ್ತಿ ಚ, ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸತಿ ಫಲಂ ಭವಾದೀಸು ಖಿಪನ್ತಿ, ಆಯೂಹನ್ತಿ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘಟನ್ತಿ, ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಸಯಞ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಂ ಪಲಿಬುನ್ಧನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಉದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಹಿನೋತಿ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಟಿಚ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಕಾರಣಭಾವೂಪಗಮನವಿಸೇಸಾ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು।

ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತೀತಿಆದೀಸು ಚ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತೇನಾತಿ ಠಿತಿ, ಕಾರಣಂ। ಉಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಠಿತಿ **ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯಸ್ಮಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, “ಆಸವಸಮುದಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೩) ವಚನತೋ ಆಸವಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ”**ತಿ। **ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಕೇ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣಂ। ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ “ದ್ವಾದಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ”ತಿ ವಚನತೋ ದ್ವಾದಸ ಪಚ್ಚಯಾ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲೇಪಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಏವ ಸಙ್ಖಾರೇಸು, ಅಥ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಲಬ್ಭತೀತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ವಿಭತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ ಪಾಳಿಂ ಆರಭಿ। ಪಟ್ಠಾನೇ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.ಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸ ೧) ದಸ್ಸಿತಾ ಹೇತಾದಿಪಚ್ಚಯಾ ಏವೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇಹಿ ಗಹಿತಾತಿ ತೇ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಪನ ನ ಯೋಜಯಿಮ್ಹ।

ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಾದಿಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ತಥಾ ತಥಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಹೇತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ। ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತವಸೇನ ತಯೋ ಅದ್ಧಾ ಕಾಲಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಿಯದ್ಧಂ**। ಹೇತುಫಲಫಲಹೇತುಹೇತುಫಲವಸೇನ ತಯೋ ಸನ್ಧೀ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಿಸನ್ಧಿಂ**। ಸಙ್ಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕೋ ಚ। ಸಙ್ಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚ। ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ ವಾ **ಸಙ್ಖೇಪ**-ಸದ್ದೋ। ಅತೀತೇ ಕಮ್ಮಸಙ್ಖೇಪಾದಿವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚತುಸಙ್ಖೇಪಂ**। ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಖೇಪೇ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ ಆಕಾರಾ, ಅತೀತೇ ಹೇತುಆದೀನಂ ವಾ ಪಕಾರಾ ಆಕಾರಾ, ತೇ ಸಙ್ಖೇಪೇ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿಆಕಾರಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವೀಸತಾಕಾರಂ**।

ಖತ್ತಿಯಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನುಸ್ಸರಣಾದಿನೋ ಅಭಿನಿವೇಸಹೇತುನೋ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ಹೋನ್ತಿ , ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋತಿ ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀನಂ ಪರಿಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅನಞ್ಞವಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಜನಸಮೂಹಾ। **ಇದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಅಗ್ಗಹಣಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಸನ್ತತಿಘನಸ್ಸ ಅಭೇದಿತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಭೇದನಿಬನ್ಧನಂ ನಾನತ್ತನಯಂ ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ ಗಹಿತಂ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಇದಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಹಣಂ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರನ್ತಿ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದಯೋಪೇತ್ಥ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ “ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ “ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಮದ್ದಿತ್ವಾ **ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ** ದಿಟ್ಠಿಜಟಾವಿಜಟನೇನ ದಿಟ್ಠಿಗುಮ್ಬವಿವರಣೇನ ಚ।

“ತಸ್ಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಭಗವಾ ಸಮಯನ್ತರವಿಗ್ಗಾಹಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಸನ್ತೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತಂ, ತತೋ ಚ ನೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹತೋ ಸಿಥಿಲಕರಣವಿವೇಚನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಯ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಂ, ಅವಿತಥತಞ್ಚ ದೀಪೇತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ।

೧೯. ಅತ್ಥೀತಿ "ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಪುಥುವಚನವಿಸಯೋ ಏಕೋ ನಿಪಾತೋ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೭; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.೧) ವಿಯ। ಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀತಿ **ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ।** ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ತಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇಹಿ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ, ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ ವಿಚಿತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಚ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗಸಿದ್ಧೇಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭೂತೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೇಹಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀ"**ತಿ। ತಣ್ಹುಪಾದಾನವಸೇನ ವಾ ಕಪ್ಪನಗ್ಗಹಣಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಉಪಾದಾನಂ। **ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ** ಏತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪದಪೂರಣಸಮೀಪಉಮ್ಮಗ್ಗಾದೀಸುಪಿ ಹಿ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಇಙ್ಘ ತ್ವಂ ಸುತ್ತನ್ತೇ ವಾ ಗಾಥಾಯೋ ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ವಾ ಪರಿಯಾಪುಣಸ್ಸು (ಪಾಚಿ॰ ೪೪೨), ಸುತ್ತನ್ತೇ ಓಕಾಸಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೧೨೨೧) ಚ ಆದೀಸು ಪದಪೂರಣೇ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ, ಗಾಮನ್ತಂ ಓಸರೇಯ್ಯ, (ಪಾರಾ॰ ೪೦೯; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಮೀಪೇ , "ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋ, ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ ಕಚ್ಚಾನ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ೩.೯೦) ಉಮ್ಮಗ್ಗೇತಿ।

ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಮಹಾಕಪ್ಪಸಮನ್ತಭಾವಕಿಲೇಸಕಾಮವಿತಕ್ಕಕಾಲಪಞ್ಞತ್ತಿಸದಿಸಭಾವಾದೀಸು ವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಬಹುಲೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ವತ್ತತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೫೬) ಮಹಾಕಪ್ಪೇ ವತ್ತತಿ, "ಕೇವಲಕಪ್ಪಂ ವೇಳುವನಂ ಓಭಾಸೇತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೪) ಸಮನ್ತಭಾವೇ, "ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಕಾಮೋ, ರಾಗೋ ಕಾಮೋ, ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ ಕಾಮೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧; ಚೂಳನಿ॰ ೮) ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ, "ತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೭) ವಿತಕ್ಕೇ, "ಯೇನ ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಕಾಲೇ, "ಇಚ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಕಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೯೦; ಚೂಳನಿ॰ ೧೧೩) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ, "ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ವತ ಕಿರ ಭೋ ಸಾವಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಮಾನಾ ನ ಜಾನಿಮ್ಹಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೦) ಸದಿಸಭಾವೇ ವತ್ತತೀತಿ। **ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ**ನ್ತಿ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಂ (ಮಹಾನಿ॰ ೨೮) ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾಯ ಸಹಜಾತಾಯ ಅಭಿನನ್ದನಭೂತಾಯ ಚ ತಣ್ಹಾಯ, ಸಸ್ಸತಾದಿಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ। ಪುಬ್ಬೇನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮವಿಸಯಾಯ ಕಪ್ಪನಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಅತೀತಕಾಲವಾಚಕೋ ಇಧ ಪುಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ, ರೂಪಾದಿಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪನಾವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಚ ಭಾಗವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಅತೀತಂ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸ"**ನ್ತಿ। **"ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ"**ತಿ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ತಣ್ಹಾಯನಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಸಮತ್ಥನಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಮಾಹ। **ಠಿತಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಿಯಾ ಅವಿಜಹನಂ। **ಆರಬ್ಭಾತಿ** ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ। ವಿಸಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪುಬ್ಬನ್ತೋ। ವಿಸಯಭಾವತೋ ಏವ ಹಿ ಸೋ ತಸ್ಸಾ ಆಗಮನಟ್ಠಾನಂ, ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆಗಮ್ಮ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ।

ಅಧಿವಚನಪದಾನೀತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಪದಾನಿ। ದಾಸಾದೀಸು ಸಿರಿವಡ್ಢಕಾದಿ-ಸದ್ದಾ ವಿಯ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿವಚನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಧಿ-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಭಾವೇ, ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಉಪರಿ ವಚನಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಉಪಾದಾಭೂತರೂಪಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಾ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ , ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿದೀಪಕಪದಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಞ್ಹೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಯದಿದಂ "ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ, ನ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥೋ। ಅಧಿಕವುತ್ತಿತಾಯ ವಾ ಅಧಿವುತ್ತಿಯೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಧಿಕಞ್ಹಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಸಸ್ಸತಾದಿಂ ಪಕತಿಆದಿದಬ್ಬಾದಿಂ ಜೀವಾದಿಂ ಕಾಯಾದಿಞ್ಚ ಅಭೂತಮತ್ಥಂ ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ।

೨೦. ಅಭಿವದನ್ತೀತಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೭, ೨೦೩, ೪೨೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭, ೨೯) ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ವದನ್ತಿ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವದನ್ತಿ। ಅಭಿವದನಕಿರಿಯಾಯ ಅಜ್ಜಾಪಿ ಅವಿಚ್ಛೇದಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಚನಂ। ದಿಟ್ಠಿ ಏವ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ** "ಮುತ್ತಗತಂ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ಸಙ್ಖಾರಗತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೪೧) ವಿಯ। ಗನ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗತಮತ್ತಂ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾರೋ ವಾ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ।** ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರ-ಸದ್ದೇ ಸಮಾನತ್ಥೇ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚ "ಅತ್ತಾ"ತಿ, "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಗಹಣವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞಾಪನಂ

ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಅಮರಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತವೇವಚನಾನಿ। ಮರಣಾಭಾವೇನ ವಾ **ಅಮರಂ,** ಉಪ್ಪಾದಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ನಿಚ್ಚಂ,** ಥಿರಟ್ಠೇನ ವಿಕಾರಾಭಾವೇನ **ಧುವಂ**। **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳೀಹಿ ವಿಭಾವೇತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ, ಸಞ್ಞಂ, ಸಙ್ಖಾರೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ। “ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನ”ನ್ತಿಆದಿಕಾಯ ಪನ ಪಞ್ಚದಸವಿಧಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಂ “ಲೋಕೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ”ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇ ಅತ್ತನೋ ಉಪಭೋಗಭೂತೋ ಲೋಕೋತಿ, ಸಸನ್ತತಿಪತಿತೇ ವಾ ಖನ್ಧೇ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇ “ಲೋಕೋ”ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥಾಹ - ಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ತೇಸಂ ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ವಾದೋ ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಸಸ್ಸತಸಹಚರಿತತಾಯ ಪನ “ವಾದೋ ಸಸ್ಸತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ”ತಿ। ಸಸ್ಸತೋ ಇತಿ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಾ ಇತಿ-ಸದ್ದಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸಸ್ಸತಂ ವದನ್ತಿ “ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರನ್ತೀತಿ ಸಸ್ಸತವಾದಾ, ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿನೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೩೧. **ಆತಾಪನಂ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಬಾಧನಂ ಪಹಾನಂ। **ಪದಹನಂ** ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸಹನಂ। **ಅನುಯೋಗೋ** ಯಥಾ ಸಮಾಧಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರಣಂ। ಇಧ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಪರಿದಮನವೀರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಆಹ **“ತಿಪ್ಪಭೇದಂ ವೀರಿಯ”**ನ್ತಿ । ನಪ್ಪಮಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ,** ಅಸಮ್ಮೋಸೋ। ಸಮ್ಮಾ ಉಪಾಯೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಮನಸಿಕಾರೋ** ಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ **“ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸತಿಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚಾ”**ತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** “ಆತಪ್ಪ…ಪೇ॰… ಮನಸಿಕಾರಂ ಅನ್ವಾಯಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ। ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುನ್ನಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಧಿಗಮನಪಟಿಪದಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ”**ತಿ। **“ತಥಾರೂಪ”**ನ್ತಿ ಚುದ್ದಸವಿಧೇಹಿ ಚಿತ್ತದಮನೇಹಿ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ದಮಿತತಂ ವದತಿ।

ಸಮಾಧಾನಾದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಸಮಾಧಿವಿಜಮ್ಭನಭೂತಾ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾ **ಝಾನಾನುಭಾವೋ**। **“ಝಾನಾದೀನ”**ನ್ತಿ ಇದಂ ಝಾನಲಾಭಿಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂಮುಖೇನ ಸೇಸಧಮ್ಮಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಜನಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ**। ಸತಿ ಹಿ ಜನಕಭಾವೇ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ ಸುಖಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ, ಚ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಉಪ್ಪಾದೇ ಚ ಸತಿ ಅವಸ್ಸಮ್ಭಾವೀ ನಿರೋಧೋತಿ ಅನವಕಾಸಾವ ನಿಚ್ಚತಾ ಸಿಯಾತಿ। **ಕೂಟಟ್ಠ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಲೋಕೇ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಚ್ಚೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **“ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತೋ”**ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಏಸಿಕಾ ವಾತಪ್ಪಹಾರಾದೀಹಿ ನ ಚಲತಿ, ಏವಂ ನ ಕೇನಚಿ ವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ವಿಕಾರಾಭಾವಮಾಹ, **“ಕೂಟಟ್ಠೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಅನಿಚ್ಚತಾಭಾವಂ। ವಿಕಾರೋಪಿ ವಿನಾಸೋಯೇವಾತಿ ಆಹ, **“ಉಭಯೇನಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ವಿನಾಸಾಭಾವಂ ದೀಪೇತೀ”**ತಿ। **“ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವಾ”**ತಿ ಏತೇನ ಕಾರಣೇ ಫಲಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದಂ ದೀಪೇತಿ। **ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ** ಚ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನೋಯೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಭಿಬ್ಯತ್ತೋ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ? ಯಥಾ ಅನ್ಧಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಘಟೋ ಆಲೋಕೇನ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಇದಮೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ - ಕಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಆಲೋಕೋ ಘಟಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯದಿ ಘಟವಿಸಯಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತೋ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೀಪನತೋ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿ। ಅಥ ಘಟಬುದ್ಧಿಯಾ ಆವರಣಭೂತಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮನ್ತೋ, ಏವಮ್ಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿಯೇವ। ಸತಿ ಹಿ ಘಟಬುದ್ಧಿಯಾ ಅನ್ಧಕಾರೋ ಕಥಂ ತಸ್ಸಾ ಆವರಣಂ ಹೋತೀತಿ, ಯಥಾ ಘಟಸ್ಸ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋಪಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಯದಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ಉಪ್ಪತ್ತಿವಚನೇನೇವ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿವಾದೋ ಹಾಯತಿ, ತಥಾ ಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಅಥ ಬುದ್ಧಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆವರಣಭೂತಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಧಮನೇನ। ಸತಿ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಥಂ ಮೋಹೋ ಆವರಣನ್ತಿ, ಕಿಞ್ಚಿ ಭೇದಸಮ್ಭವತೋ। ನ ಹಿ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜನಕಾನಂ ಚನ್ದಸೂರಿಯಮಣಿಪದೀಪಾದೀನಂ ಭೇದೇನ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜಿತಬ್ಬಾನಂ ಘಟಾದೀನಂ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಹೋತಿ ಚ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಬುದ್ಧಿಭೇದೋತಿ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ, ನ ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತಿಕಪ್ಪನಾ ಯುತ್ತಾ ವುತ್ತಿಯಾ ವುತ್ತಿಮತೋ ಚ

ಅನಞ್ಞಥಾನುಜಾನನತೋತಿ । **ತೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಸನ್ಧಾವನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ಇಧ ಮನುಸ್ಸಭಾವೇನ ಅವಟ್ಠಿತಾ, ತೇಯೇವ ದೇವಭಾವಾದಿಉಪಗಮನೇನ ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ, ಅಕತಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಭಾಗಮೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪರಾಪರನ್ತಿ ಅಪರಸ್ಮಾ ಭವಾ ಅಪರಂ ಭವಂ। **ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ನಿಚ್ಚಸಭಾವತ್ತಾ ನ ಚುತೂಪಪತ್ತಿಯೋ, ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ನಾಪಿ ಸನ್ಧಾವನಸಂಸರಣಾನಿ, ಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಪನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೇನ ಏವಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ **ವೋಹರೀಯನ್ತೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಧಮ್ಮಿನೋ ಚ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ ಇಮಂ ವಿಪರಿಣಾಮವಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ವಕ್ಖಾಮ। **ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದತೀ**ತಿ ಸನ್ಧಾವನಾದಿವಚನಸಿದ್ಧಾಯ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಸಸ್ಸತವಾದಂ ಭಿನ್ದತಿ, ವಿದ್ಧಂಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಸ್ಸತಿಸಮ**ನ್ತಿ ವಾ ಏತಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಂ ಥಾವರಂ ನಿಚ್ಚಕಾಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೇಸಂ "ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ, ತೇಸಂ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಸಾಧೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಅತ್ತನಾ ಹಿ ಯಥಾನಿಚ್ಛಿತಂ ಪರೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ಅನಿಚ್ಛಿತಂ। **"ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಇದಂ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ - ಏತೇಸು ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಏಕೋವಾಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯೋ ಹಿ ಯಮತ್ಥಂ ಅನುಭವತಿ, ಸೋ ಏವ ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನ ಅಞ್ಞೋ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅನುಭೂತಮತ್ಥಂ ಅಞ್ಞೋ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಯಥಾ ತಂ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೇನ ಅನುಭೂತಂ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ। ಯಥಾ ಚೇತಾಸು, ಏವಂ ಇತೋ ಪುರಿಮತರಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸೂತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ। ಯಥಾ ಚ ಮೇ, ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ? ಸಸ್ಸತವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ಪಕ್ಖನ್ದೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪರೇಪಿ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಿ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ಅಧಿವುತ್ತಿಪದಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಆಹಾ"ತಿ ಚ ವಚನತೋ ಪರಾನುಮಾನವಸೇನ ಇಧ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಕಾರಣಂ ಸಮ್ಪಾಪಕಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಞಾಪಕನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಕಾರಣಂ, ಬೀಜಂ ಅಙ್ಕುರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕಾರಣಂ, ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚತಾದೀನಂ ಞಾಪಕಂ ಕಾರಣಂ, ಇಧಾಪಿ ಞಾಪಕಕಾರಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಞಾಪಕೋ ಹಿ ಞಾಪೇತಬ್ಬತ್ಥವಿಸಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ ಕಾರಣನ್ತಿ। ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ತಂ ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠತಿ ತತ್ಥಾತಿ **"ಠಾನ"**ನ್ತಿ, ವಸತಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತತೀತಿ **"ವತ್ಥೂ"**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ ವತ್ಥು-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾಪಿ ಠಾನಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ।

೩೧-೩೩. ದುತಿಯತತಿಯವಾದಾನಂ ಪಠಮವಾದತೋ ನತ್ಥಿ ವಿಸೇಸೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಾಲವಿಸೇಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿ ವಾದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತವಾದೋ ಚತುಧಾ ವಿಭತ್ತೋ, ನನು ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ವಿಯ ದುವಿಧೇನೇವ ವಿಭಜಿತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೋ"**ತಿಆದಿ।

೩೪. **ತಕ್ಕಯತೀ**ತಿ ಊಹಯತಿ, ಸಸ್ಸತಾದಿಆಕಾರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಕ್ಕೋ**ತಿ ಆಕೋಟನಲಕ್ಖಣೋ ವಿನಿಚ್ಛಯಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। **ವೀಮಂಸಾ** ನಾಮ ವಿಚಾರಣಾ, ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪತಿರೂಪಕೋ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋ ವಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ತುಲನಾ ರುಚ್ಚನಾ ಖಮನಾ"**ತಿ। ಪರಿಯಾಹನನಂ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಊಹನಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ತಕ್ಕೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅನುವಿಚರಿತ**ನ್ತಿ ವೀಮಂಸಾಯ ಅನುಪವತ್ತಿತಂ, ವೀಮಂಸಾನುಗತೇನ ವಾ ವಿಚಾರೇನ ಅನುಮಜ್ಜಿತಂ। ಪಟಿ ಪಟಿ ಭಾತೀತಿ ಪಟಿಭಾನಂ, ಯಥಾಸಮಿಹಿತಾಕಾರವಿಸೇಸವಿಭಾವಕೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಪಟಿಭಾನತೋ ಜಾತಂ ಪಟಿಭಾನಂ, ಸಯಂ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಂ **ಸಯಂ ಪಟಿಭಾನಂ**। ತೇನೇವಾಹ **"ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಮತ್ತಸಞ್ಜಾತ"**ನ್ತಿ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾದಯೋ ನಿವತ್ತೇತಿ।

"ಅನಾಗತೇಪಿ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇದಂ ನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತಕ್ಕೀವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ, ಲಾಭೀತಕ್ಕಿನೋ ಏವಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ರೂಪಾದಿ ಸುಖಾದಿ ಚ ಇಧ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಲಾಭೋ, ನ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸೋ। **"ಏವಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಅನಿಚ್ಚೇಸು ಭಾವೇಸು ಅಞ್ಞೋ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ,

ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಕತಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ, ಅಕತಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಭಾಗಮೋ ಸಿಯಾ। ನಿಚ್ಚೇಸು ಪನ ಭಾವೇಸು ಯೋ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ನ ದೋಸೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ತಕ್ಕಿಕಸ್ಸ ಯುತ್ತಿಗವೇಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಆಗಮಾಧಿಗಮಾದೀನಂ ಅನುಸ್ಸವಾದೀನಞ್ಚ ಅಭಾವಾ ಸುದ್ಧತಕ್ಕೇನೇವ। ನನು ಚ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತು ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ದಸಸು ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟೇಸು ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟೇಸು ಯಥಾನುಭೂತಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ "ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತತೋ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸು ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾನುವಿತಕ್ಕನಮುಖೇನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ತಥಾಭಾವಾನುವಿತಕ್ಕನವಸೇನೇವ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಿನೋ ಜಾತಾ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಅನುಸ್ಸುತಿಜಾತಿಸ್ಸರತಕ್ಕಿಕಾ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಉಪಲದ್ಧವತ್ಥುನಿಬನ್ಧನೇನ ತಕ್ಕನೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ತಕ್ಕೀಪಕ್ಖೇಯೇವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ತಕ್ಕನಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ , ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಪಕ್ಖಂ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಪಕ್ಖಂ ವಾ ಭಜೇಯ್ಯಾತಿ ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಂ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ದೀಘದೀಘತರದೀಘತಮಕಾಲಾನುಸ್ಸರಣಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಾಮಿ। ಇಮಿನಾಮಹಮೇತಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣಮೇವ ಪಧಾನಕಾರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಂ। ಯಂ ಪನ ತಸ್ಸ "ಇಮಿನಾಮಹಮೇತಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ತಕ್ಕನಂ, ನ ತಂ ಇಧ ಪಧಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಪತಿ ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಧಾನಭೂತತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಅನುಸ್ಸವಾದೀನಮ್ಪಿ ಪಧಾನಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತೇಸಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಅಭಾವೇನ ತಕ್ಕಪಧಾನತ್ತಾ, ಪಧಾನಕಾರಣೇನ ಚ ನಿದ್ದೇಸೋ ನಿರುಳ್ಹೋ ಸಾಸನೇ ಲೋಕೇ ಚ ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಯವಙ್ಕುರೋ"ತಿ ಚ।

ಅಥ ವಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಿಬನ್ಧನರಹಿತಸ್ಸ ತಕ್ಕನಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೇ ಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ವಿಸುಂ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಕಾರಣಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ , ಸೋ ಚ ಮನ್ದಮಜ್ಝತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾವಸೇನ ತಿವಿಧೋತಿ ಭಗವತಾ ಸಬ್ಬತಕ್ಕಿನೋ ತಕ್ಕೀಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚತುಧಾ ವವತ್ಥಾಪಿತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಯದಿಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ತಕ್ಕಿಕಾನಂ ವಿಯ ಮನ್ದಪಞ್ಞಾದೀನಮ್ಪಿ ಹೀನಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಮ್ಪಿ ಬಹುಧಾ ಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಪನ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ತಯೋ ರಾಸೀ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠವಸೇನ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸದಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಚತ್ತಾರೀಸಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಾನುಸ್ಸರಣೇನ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ ವುತ್ತೋ। ತೀಸುಪಿ ರಾಸೀಸು ಯೇ ಹೀನಮಜ್ಝಪಞ್ಞಾ, ತೇ ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಊನಕಮೇವ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ತತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಞ್ಞಾ, ತೇ ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಾನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ। ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞತರಭೇದಸಙ್ಗಹವಸೇನೇವ ಭಗವತಾ ಚತ್ತಾರಿಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನೀತಿ ವವತ್ಥಿತಾ ಸಸ್ಸತವಾದೀನಂ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ। ನ ಹಿ ಇಧ ಸಾವಸೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ।

೩೫. "**ಅಞ್ಞತರೇನಾ**"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏಕೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪನ ಅನಿಯಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದ್ವೀಹಿ ವಾ ತೀಹಿ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಏಕಚ್ಚಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನೇ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಿಂ ಪನೇತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಹೇತು, ಉದಾಹು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಯದಿ ತಾವ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ, ಕಸ್ಮಾ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ಗಹಿತಾನಿ, ನ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಾದಯೋ। ತಥಾಹಿ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠಾನಾನಿ। ಅಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಯುತ್ತಿಯೋ ವಿಯ ಆಗಮೋಪಿ ವತ್ಥುಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ "ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನಂ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ನ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಭಿನಿವೇಸಪಕ್ಖೇ ತಾವ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇಹಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸಞ್ಞೋ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನವಬೋಧತೋ ಧಮ್ಮಯುತ್ತಿಂ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ ಏಕತ್ತನಯಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಾನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕೇಹಿ ಖನ್ಧೇಸು "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಸಿ। ಇತಿ ಆಸನ್ನಕಾರಣತ್ತಾ, ಪಧಾನಕಾರಣತ್ತಾ, ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ಇಧ ಗಹಿತಾನಿ। ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪಕ್ಖೇ ಪನ ಆಗಮೋಪಿ ಯುತ್ತಿಪಕ್ಖೇಯೇವ ಠಿತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ತಕ್ಕಗಾಹಿಭಾವತೋತಿ ಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕನಾನಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥುಭಾವೇನ ಗಹಿತಾನಿ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ದುವಿಧಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಂ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಞ್ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣಂ, ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧೋ ಅನುಮಾನಞಾಣಂ, ಆಗಮೋ ಚ ಸುತಮಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಾಧನತೋ

ಅನುಮಾನಞಾಣಮೇವ ಆವಹತಿ, ಸುತಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನೇನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ಚಿನ್ತಾಮಯಂ ಪಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಾವನಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಏವಂ ಆಗಮೋಪಿ ತಕ್ಕವಿಸಯಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತೀತಿ ತಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತೋವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ಯುತ್ತಂ ಏವಿದಂ "ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ। "ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಿ ಅಧಿವುತ್ತಿಪದಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ಚ ವಚನತೋ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವತ್ಥೂನಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೬. ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಮವಜ್ಜತಾಯ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಅನತ್ಥಾನಂ ಹೇತುಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦) **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೪) ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠಾನವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧, ೩೪೫) ವಚನತೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ಯಥಾಹ "ಅಸ್ಸುತವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦)। **ಫಸ್ಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ಯಥಾ ಚಾಹ "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೮ ಆದಯೋ) ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) ಚ । **ಸಞ್ಞಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ, (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೯) ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಞತ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨) ಚ ಆದಿ। **ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨) "ತಕ್ಕೀ ಹೋತಿ ವೀಮಂಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪) ಚ ಆದಿ। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ತಸ್ಸ ಏವಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। 'ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ವಾ ಅಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯)। ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೋ **ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ**। **ಪವತ್ತಿತಾತಿ** ಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಉಪ್ಪಾದಿತಾ। **ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ** ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾ"**ತಿ ಅಟ್ಠಸು ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖನ್ಧೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪವತ್ತನವಸೇನಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಆಸೇವನವಸೇನಾತಿ** ಪಾಪಮಿತ್ತಪರತೋಘೋಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಸೇವನಂ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ। ಅಥ ವಾ **ಏವಂಗತಿಕಾತಿ** ಏವಂಗಮನಾ, ಏವಂನಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಾ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಏವಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವಞ್ಚಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾರೋಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾ, ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಚ ಬಾಲಲಪನಾ ಯಾವ ಪಣ್ಡಿತಾ ನ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮನುಯುಞ್ಜಿಯಮಾನಾ ಪನ ಅನವಟ್ಠಿತವತ್ಥುಕಾ ಅವಿಮದ್ದಕ್ಖಮಾ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನೇ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದೂ ವಿಯ ಖಜ್ಜೋಪನಕಾ ವಿಯ ಚ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ ಚಾತಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಅನುಯುಞ್ಜನೇ ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾ - ಯದಿ ಹಿ ಪರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ ವಾ ಸಸ್ಸತೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸಾಧಾನಸ್ಸ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಹಿತತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ, ಹಿತೇ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಉಪದೇಸೋ ಏವ ನಿಪ್ಪಯೋಜನೋ ಸಿಯಾ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ, ಕಥಂ ವಾ ಸೋ ಉಪದೇಸೋ ಪವತ್ತೀಯತಿ ವಿಕಾರಾಭಾವತೋ, ಏವಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಅಜಟಾಕಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ದಾನಾದಿಕಿರಿಯಾ ಹಿಂಸಾದಿಕಿರಿಯಾ ಚ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ತಥಾ ಸುಖಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಭವನನಿಬನ್ಧೋ ಏವ ಸಸ್ಸತವಾದಿನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧಾಭಾವತೋ, ಜಾತಿಆದೀನಞ್ಚ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಕುತೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ, ಅಥ ಪನ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ ಚ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನಾಯಂ ಕಿರಿಯಾದಿವೋಹಾರೋತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಏವಮ್ಪಿ ಪುರಿಮರೂಪಾವಿಜಹನೇನ ಅವಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಮತ್ತನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಮ್ಭಾವೇತುಂ, ತೇ ವಾ ಪನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ಅವತ್ಥಾಭೂತಾ ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಸಿಯುಂ ಅನಞ್ಞೇ ವಾ। ಯದಿ ಅಞ್ಞೇ, ನ ತಾಹಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾಹಿಪಿ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಾಹಿ ಕರೋತಿ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ ಚವತಿ ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಚಾತಿ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದವತ್ಥೋ ಏವ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸೋ। ಕಿಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕಪ್ಪನಾಪಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾ ಸಿಯಾ, ಅಥಾನಞ್ಞೇ ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸವನ್ತೀಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ಅನಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ತಾಸಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾದವಿನಾಸಸಬ್ಭಾವತೋ ಕುತೋ ನಿಚ್ಚತಾವಕಾಸೋ, ತಾಸಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಯ ನಿಚ್ಚತಾತಿ ಬನ್ಧವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ ಸಸ್ಸತವಾದೋ। ನ ಚೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ವಾದೀ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವೇ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಯುತ್ತಿಂ ವತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೋ, ಯುತ್ತಿರಹಿತಞ್ಚ ವಚನಂ ನ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಯಾವ ಪಣ್ಡಿತಾ ನ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ। ಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಭಿಮುಖೋ ಸಮ್ಪರೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೋ,** ಪರೋಲೋಕೋ।

“**ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾ**”ತಿ ಇದಂ ಇಧ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಭಜಿಯಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವುತ್ತೇ ತದಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ, ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಭಗವತೋ ದಸಬಲಾದಿಞಾಣಂ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪಜಾನನ್ತೋಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ, ತೇನ “**ತಞ್ಚಾ**”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಚ-ಸದ್ದತ್ಥಮಾಹ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತತೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಸಾರಭೂತಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ನಾಭಿನಿವಿಸತಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ವಟ್ಟಾಮಿಸೇತಿ। “**ಅಹ**”ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ತಂ ಪರಾಮಸನಾಕಾರಮಾಹ। **ಪಜಾನಾಮೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ತೇನ “ಮಮ”ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪರಾಮಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಆಮಸನಂ **ಪರಾಮಾಸೋ**। ನ ಹಿ ತಂ ಅತ್ಥಿ, ಖನ್ಧೇಸು ಯಂ “ಅಹ”ನ್ತಿ ವಾ, “ಮಮ”ನ್ತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಯೋ ಪನ ಪರಾಮಾಸೋ ತಣ್ಹಾದಯೋವ, ತೇ ಚ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಪಹೀನಾತಿ ಆಹ “**ಪರಾಮಾಸಕಿಲೇಸಾನ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಪರಾಮಾಸತೋತಿ** ವಾ ನಿಬ್ಬುತಿವೇದನಸ್ಸ ಹೇತುವಚನಂ, “**ವಿದಿತಾ**”ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತ್ತರಿ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಅಪರಾಮಸನಹೇತು ಪರಾಮಾಸರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತಥಾಗತೇನ ಸಯಮೇವ ಅಸಙ್ಖತಧಾತು ಅಧಿಗತಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

“**ಯಾಸು ವೇದನಾಸೂ**”ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಾಸು ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾಸು ಸಮ್ಭವನ್ತೀಸುಪಿ ಅಯಂ ತಥಾಗತಾನಂ ದೇಸನಾಸು ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ಪಕ್ಖನ್ದಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವೇದನಾಯೇವ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಭೂಮಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉದ್ಧಟಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮುದಯಾದೀನಿ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ, ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸುಪ್ಪಾದಾ ಇದಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧; ಉದಾ॰ ೧) ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ ಚೇವ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಗ್ಘಾತೇನ ಚ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದಲಕ್ಖಣಂ, ಜಾತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಲಕ್ಖಣಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದಲಕ್ಖಣಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ, ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। **ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ, **ಯಂ** ವಾ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ। **ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾದಿಭೂತಂ ವೇದನಂ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ವಾ, “ಅಸ್ಸಾದೋ”ತಿ ಪದಂ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಯೋ ಪುರಿಮವೇದನಾಯ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸಾದನಾಕಾರೋ, ಅಯಂ ಅಸ್ಸಾದೋತಿ। ಕಥಂ ಪನ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ವಿಸೇಸನಂ ಹೇತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣಂ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸನ್ತಿ “ರುಕ್ಖೋ ಸಿಂಸಪಾ”ತಿ ಯಥಾ।

“**ಅನಿಚ್ಚಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾವಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಯ, ಸಬ್ಬವೇದನಾಸುಯೇವ ವಾ ಆದೀನವಮಾಹ, ಇತರೇಹಿ ಇತರದುಕ್ಖತಾವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖಸುಖವೇದನಾನಂ, ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ತೀಣಿಪಿ ಪದಾನಿ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಯೋ ವೇದನಾಯ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚಭಾವೋ, ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಭಾವೋ, ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೇಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಭಾವೋ ಚ, ಅಯಂ ವೇದನಾಯ ಆದೀನವೋ, ಯತೋ ವಾ ಆದೀನಂ ಪರಮಕಾರುಞ್ಞಂ ವಾತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ। **ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸರಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ವೇದನಾಯಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ಯಾವ ವೇದನಾಪಟಿಬದ್ಧಂ ಛನ್ದರಾಗಂ ನ ಪಜಹತಿ, ತಾವಾಯಂ ಪುರಿಸೋ ವೇದನಂ ಅಲ್ಲೀನೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಪನ ತಂ ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಜಹತಿ, ತದಾಯಂ ಪುರಿಸೋ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸಟೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ ವೇದನಾಯ ನಿಸ್ಸರಣಂ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ವೇದನಾಗ್ಗಹಣೇನ ವೇದನಾಯ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಚ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವೇದನಾಸೀಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಮೇವ, ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ವೇದನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯಾಯೇಹಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, “ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ”ತಿ ಏತೇನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಕಾಮುಪಾದಾನಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸುಪಾದಾನಾನಂ, ಪಹೀನೇ ಚ ಕಾಮುಪಾದಾನೇ ಉಪಾದಾನಸೇಸಾಭಾವತೋ “**ವಿಗತಛನ್ದರಾಗತಾಯ ಅನುಪಾದಾನೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಫಲಪ್ಪತ್ತಿಂ

ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। “ವೇದನಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಸಕಾರಣಂ ಸಗತಿಕಂ ಪಭೇದತೋ ವಿಭಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ , ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸದ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಭೂಮಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದವಣ್ಣನಾ

೩೮. ಸತ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಚ ಏಕಚ್ಚಂ ಸಸ್ಸತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತೋ, ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ** । ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತೋ ವಾದೋ ದಿಟ್ಠಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ”**ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ಏಕಚ್ಚಅಸಸ್ಸತಿಕಾ** ದಿಪದಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನನು ಚ “ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅಸಸ್ಸತತಾಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ ಅತ್ಥತೋ, ನ ಪನ ಸದ್ದತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸುಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಏಕಚ್ಚಅಸಸ್ಸತಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಇಧ ಸಾವಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ। **ಇಧಾತಿ** “ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ಗಹಿತಾತಿ** ವುತ್ತಾ, ತಥಾ ಚೇವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಇಧಾತಿ** ವಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಿಮಕಾ ತಯೋ ವಾದಾ ಸತ್ತವಸೇನ, ಚತುತ್ಥೋ ಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ। **“ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ”**ತಿ ಇದಂ ತೇಹಿ ಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಮತದಸ್ಸನವಸೇನ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಸ್ಸತಾಭಿಮತಂ ಅಸಙ್ಖತಮೇವಾತಿ ಲದ್ಧಿ। ತೇನೇವಾಹ “ಚಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ…ಪೇ॰… ಠಸ್ಸತೀ”ತಿ। ನ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಸೇವ ನಿಚ್ಚಧುವಾದಿಭಾವೋ ಅನುಮ್ಮತ್ತಕೇನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತುಂ। ಏತೇನ “ಉಪ್ಪಾದವಯಧುವತಾಯುತ್ತಭಾವಾ ಸಿಯಾ ನಿಚ್ಚಾ, ಸಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಅಯುತ್ತತಾವಿಭಾವನಾ - ಯದಿ “ಯೇನ ಸಭಾವೇನ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನೇವ ಸಭಾವೇನ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಸಿಯಾ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ। ಅಥ ಅಞ್ಞೇನ, ಸಿಯಾ ನ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ। ನ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನ್ತರಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ವತ್ತುಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಿದ್ಧತ್ತಾ, ವಿವಾದಾಭಾವತೋ । ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ “ಯಥಾ ಸುವಣ್ಣಘಟೇನ ಮಕುಟೇ ಕತೇ ಘಟಭಾವೋ ನಸ್ಸತಿ, ಮಕುಟಭಾವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸುವಣ್ಣಭಾವೋ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಭಾವಾನಂ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನಸ್ಸತಿ, ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಭಾವೋ ಪನ ತಿಟ್ಠತೀ”ತಿ। ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ “ಕಿಂ ತಂ ಸುವಣ್ಣಂ, ಯಂ ಘಟೇ ಮಕುಟೇ ಚ ಅವಟ್ಠಿತಂ, ಯದಿ ರೂಪಾದಿ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚೋ। ಅಥ ರೂಪಾದಿ ಸಮೂಹೋ, ಸಮೂಹೋ ನಾಮ ಸಮ್ಮುತಿಮತ್ತಂ। ನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾ ನತ್ಥಿತಾ ನಿಚ್ಚತಾ ವಾ ಲಬ್ಭತೀ”ತಿ ಅನೇಕನ್ತವಾದೋ ನ ಸಿಯಾ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಿನೋ ಅಞ್ಞಥಾನಞ್ಞಥಾಸು ದೋಸೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಸಸ್ಸತವಾದವಿಚಾರಣಾಯಂ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬರೂಪೋ ಅತ್ತಾ ಲೋಕೋ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಪಟಿಜಾನನತೋ ಯಥಾ ನಿಚ್ಚಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ, ಯಥಾ ವಾ ದೀಪಾದಯೋ। ನ ಹಿ ದೀಪಾದೀನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಸಭಾವಾನಂ ನಿಚ್ಚಾನಿಚ್ಚನವತ್ತಬ್ಬಸಭಾವತಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ಜೀವಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ರೂಪಂ ವಿಯಾತಿ ಏವಂ ಸತ್ತಭಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಸಭಙ್ಗಾನಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವಾತಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗವಾದಸ್ಸ ಅಯುತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಇಸ್ಸರೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ ಸತ್ತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಇಸ್ಸರವಾದಾ। “ಪರಮಾಣವೋ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ, ಅಣುಕಾದಯೋ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ ಸಙ್ಖಾರೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಕಾಣಾದಾ। ನನು “ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತತಾಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಏವ, ತಯಿದಂ ಕಥಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನನ್ತಿ, ಕೋ ವಾ ಏವಮಾಹ “ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ? ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸ್ಸತಭಾವಾಭಿನಿವೇಸೋ ಇಧ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ। ತೇನ ಪನ ಏಕವಾರೇ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಸ್ಸತಭಾವಾವಬೋಧೋ ವಿದೂಸಿತೋ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ ವಿಸಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಯ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ಸಕಿಚ್ಚಕರಣಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಪಕ್ಖೇ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ನಾರಹತೀತಿ। ಅಸಸ್ಸತಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾಪಿ ವಾ ಚಕ್ಖುಆದಯೋ ಸಮಾರೋಪಿತಜೀವಸಭಾವಾ ಏವ

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ತದವಬೋಧಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭಾವೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಚಕ್ಖುಂ ಇತಿಪಿ...ಪೇ॰... ಕಾಯೋ ಇತಿಪಿ ಅಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಸಙ್ಖತಾಯ ಚ ಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಏಕಚ್ಚೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ವಿಭಜ್ಜವಾದೋಪಿ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂಪಕಾರಾ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ ಹೋತಿ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮಸಭಾವಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪುರಿಮವಾದೇಪಿ ಅಸಸ್ಸತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ "ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಗಹಣಂ ವಿಸೇಸತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ, ಸಸ್ಸತಾನಂ ಪನ "ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಗಾಹೋ ನ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ ಯಥಾಸಭಾವಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ। ಅಸಸ್ಸತೇಸುಯೇವ ಪನ "ಕೇಚಿದೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ, ಕೇಚಿ ಅಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿಭಾಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ವಾದನ್ತರತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಚೇತ್ಥ "ಸಮುದಾಯನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ನಿಪ್ಪದೇಸಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೇ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ವಾದೀ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸವಸೇನ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಞ್ಞೇ ಏವ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಾ, ಅಞ್ಞೇ "ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಾ"ತಿ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ಏಕದೇಸಪರಿಗ್ಗಹೋ ಚ ವಾದದ್ವಯಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಯತ್ತೋಯೇವ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ಅನೇಕವಿಧಸಮುಸ್ಸಯೇ ಏಕವಿಧಸಮುಸ್ಸಯೇ ಚ ಖನ್ಧಪಬನ್ಧೇ ಅಭಿನಿವೇಸಭಾವತೋ। ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಹಿ ಸಸ್ಸತವಾದೀ ಜಾತಿವಿಸೇಸವಸೇನ ನಾನಾವಿಧರೂಪಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಏವ ಅರೂಪಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸೀ ಜಾತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ಚ ರೂಪಕಾಯಭೇದಗ್ಗಹಣತೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ತತೋ ಚುತೋ ಅಮುತ್ರ ಉದಪಾದಿ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) "ಚವನ್ತಿ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಆದಿ। ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕೋ ಅನುಪಧಾರಿತಭೇದಸಮುಸ್ಸಯೇವ ಧಮ್ಮಪಬನ್ಧೇ ಸಸ್ಸತಾಕಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನಂ ಜನೇಸಿ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಖನ್ಧಸನ್ತಾನವಿಸಯತ್ತಾ ತದಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ। ತಥಾ ಚ ತೀಸುಪಿ ವಾದೇಸು "ತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ತತೋ ಪರಂ ನಾನುಸ್ಸರತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ, ತಕ್ಕೀನಂ ಪನ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೀನಂ ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸವಿಸೇಸೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ ಸುಪಾಕಟೋಯೇವಾತಿ।

೩೯. ದೀಘಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮೇನಾತಿ ವಿವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀನಂ ಅಪಗಮೇನ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ **ಸಂ**-ಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತೋ **ವಟ್ಟ**-ಸದ್ದೋ ವಿನಾಸವಾಚೀತಿ ಆಹ **"ವಿನಸ್ಸತೀ"**ತಿ, ಸಙ್ಖಯವಸೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಯಾವ ಅಣುಸಹಗತೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಾವ ಲೋಕೋ ಸಂವಟ್ಟತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಲೋಕೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಪಥವೀಆದಿಭಾಜನಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಉಪರಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸೂ**ತಿ ಪರಿತ್ತಸುಭಾದೀಸು ರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು। ಅಗ್ಗಿನಾ ಹಿ ಕಪ್ಪವುಟ್ಠಾನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ "ಆಭಸ್ಸರಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ। **ಅರೂಪೇಸು ವಾ**ತಿ **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂವಟ್ಟಮಾನಲೋಕಧಾತೂಹಿ ಅಞ್ಞಲೋಕಧಾತೂಸು ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ "ಸಬ್ಬೇ ಅಪಾಯಸತ್ತಾ ತದಾ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ದೀಘತಮಾಯುಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೂಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮನಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವೇ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ "ಮನೋಮಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಾಮಭವೇ ಓಪಪಾತಿಕಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಮನೋಮಯಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಭೂತೇನ ಅತಿಸಯಮನಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತೇಸು ಮನೋಮಯವೋಹಾರತೋತಿ ದಸ್ಸನ್ತೋ ಆಹ **"ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಮನೋಮಯಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಅರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಮನೋಮಯಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತತ್ಥ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬತಾಸಙ್ಕಾಯ ಏವ ಅಭಾವತೋ, "ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಾಸಮ್ಭವತೋ। ನಿರುಳ್ಹೋ ವಾಯಂ ಲೋಕೇ ಮನೋಮಯವೋಹಾರೋ ರೂಪಾವಚರಸತ್ತೇಸು। ತಥಾ ಹಿ "ಅನ್ನಮಯೋ ಪಾನಮಯೋ ಮನೋಮಯೋ ಆನನ್ದಮಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಮಯೋ"ತಿ ಪಞ್ಚಧಾ ಅತ್ತಾನಂ ವೇದವಾದಿನೋ ವದನ್ತಿ। ಉಚ್ಛೇದವಾದೇಪಿ ವಕ್ಖತಿ "ದಿಬ್ಬೋ ರೂಪೀ ಮನೋಮಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೮)। ಸೋಭನಾ ಪಭಾ ಏತೇಸು ಸನ್ತೀತಿ **ಸುಭಾ**। **"ಉಕ್ಕಂಸೇನಾ"**ತಿ ಆಭಸ್ಸರದೇವೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಪರಿತ್ತಾಭಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾ ಪನ ದ್ವೇ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಕಪ್ಪೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಮಹಾಕಪ್ಪೇ।

೪೦. ಸಣ್ಠಾತೀತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕುದಕತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುಮಹಾಪಥವೀಆದೀನಂ ಸಮುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಠಾತಿ, "ಸಮ್ಭವತಿ" ಇಚ್ಚೇವ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ। **ಪಕತಿಯಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನ, ತಸ್ಸ "ಸುಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ನತ್ಥಿತಾಯಾ"**ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚಾನಿ ವಿಮಾನಾನಿ ತತ್ಥ

ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಚುತತ್ತಾ ಸುಞ್ಞಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏವಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಭೂಮಿಪಿ "**ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕಮ್ಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ**। ಅಥ ವಾ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ವಿಪಚ್ಚನಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಹಕಾರೀಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾತಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ** । ಉತು ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ**। "**ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ**"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಕಮ್ಮಸಹಾಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಹಾಯಭೂತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ , ಸೋವ ಉತು ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತು, ಸೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಭೂಮಿಯಾ। ಕಥಂ ಪಣೀತಾಯ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ಠಿತಾನಂ ಹೀನಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಥ ಸತ್ತಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಓತರನ್ತೀತಿ** ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾಭೂಮಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ಅಪ್ಪಾಯುಕೇತಿ ಯಂ ಉಳಾರಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹವಿಪಾಕಪಬನ್ಧತೋ ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣಾಯುಕೇ। **ಆಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವಾತಿ** ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ। ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಪರಮಾಯು ನಾಮ, ಕಥಂ ವಾ ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಪಮಾಣನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವವಿಸೇಸೇ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಸರೀರಾವಯವವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಪಮಾಣಾದಿವಿಸೇಸಾ ವಿಯ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಕಾಮಾವಚರದೇವರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಉತುಭೋಜನಾದಿ ಉತುಆದಿಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ವಿಪಾಕಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಠಿತಿಕಾಲನಿಯಮೋ, ಸೋ ಯಥಾಸಕಂ ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾಯೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಹಜಾತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಠಪನಾಕಾರವುತ್ತಿತಾಯ ಪವತ್ತಕಾನಿ ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ನ ಕೇವಲಂ ನೇಸಂ ಖಣಠಿತಿಯಾ ಏವ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಅನುಪಾಲಕಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಯಾವ ಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಾ ಅನುಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಹೇತುಭಾವೇನಾಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಯುಹೇತುಕತ್ತಾ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಆಯು, ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಮಾಯೂತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪನ ದೇವಾನಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಞ್ಚ ನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಪನ ಏಕನ್ತನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ಅವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಪೇತತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ಪನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಸಂವತ್ತನಿಕಕಮ್ಮಬಹುಲೇ ಕಾಲೇ ತಂಕಮ್ಮಸಹಿತಸನ್ತಾನಜನಿತಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ತಂಮೂಲಕಾನಞ್ಚ ಚನ್ದಸೂರಿಯಸಮವಿಸಮಪರಿವತ್ತನಾದಿಜನಿತಉತುಆಹಾರಾದಿಸಮವಿಸಮ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಚಿರಾಚಿರಕಾಲತೋ ಅನಿಯತಪರಿಚ್ಛೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಯಥಾ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ತಂತಂಗತಿನಿಕಾಯಾದೀಸು ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸನಿಯಮೋ ಸಿದ್ಧೋ ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ, ತಥಾ ಆದಿತೋ ಗಹಣಸಿದ್ಧಿಯಾ। ಏವಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಿತಿಕಾಲಂ ದಸ್ಸನಾನುಸ್ಸವೇಹಿ ಲಭಿತ್ವಾ ತಂ ಪರಮತಂ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಪವತ್ತಿತಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಆದಿತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತಾಸು ತಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಯಥಾ ತಂತಂಉಪಪತ್ತಿನಿಯತವಣ್ಣಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ, ಏವಂ ನಿಯತಾಯುಪರಿಚ್ಛೇದಾಸು ಉಪಪತ್ತೀಸು ಪರಿಚ್ಛೇದಾತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಾಕನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಮತ್ಥಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಆಯುಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ ಚವನ್ತೀ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಸಹಾಯೇಹಿ ಅನುಪಾಲಕಪ್ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಅತ್ಥತೋ ಪರಮಾಯು, ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ ಸತಿಪಿ ಕಮ್ಮಾವಸೇಸೇ ಠಾನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಬಲೇನೇವ ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**"ತಿ। **ಕಪ್ಪಂ ವಾತಿ** ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢಂ ವಾ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪತೋ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ।

೪೧. **ಅನಭಿರತೀತಿ** ಏಕವಿಹಾರೇನ ಅನಭಿರತಿ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮಾಗಮಿಚ್ಛಾ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅಪರಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಪತ್ಥನಾ**"ತಿ। ಪಿಯವತ್ಥುವಿರಹೇನ ಪಿಯವತ್ಥುಅಲಾಭೇನ ವಾ ಚಿತ್ತವಿಘಾತೋ **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ,** ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ದೋಮನಸ್ಸಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಯೇವಾತಿ ಆಹ "**ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ**"ತಿ। ದೀಘರತ್ತಂ ಝಾನರತಿಯಾ ರಮಮಾನಸ್ಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಅನಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ "ಮಮ"ನ್ತಿ ಚ "ಅಹ"ನ್ತಿ ಚ ಗಹಣಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಇಧ **ಪರಿತಸ್ಸನಾ**। ತಾ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ಚಲನಂ ಕಮ್ಪನನ್ತಿ ಆಹ "**ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನಾ ಫನ್ದನಾ**"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಪಿ ವಟ್ಟತೀ**"ತಿ। ಯಂ ಪನ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ "ಅಹೋ ವತ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಂ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಾ ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಯ ವಿಸುಂ ಉದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ತಣ್ಹಾತಸ್ಸನಂಯೇವ ತತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿತಸ್ಸನಾಯ ಅಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಾಸತಸ್ಸನಾ** ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ। **ಭಯಾನಕನ್ತಿ** ಭೇರವಾರಮ್ಮಣನಿಮಿತ್ತಂ ಬಲವಭಯಂ। ತೇನ ಸರೀರಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೋ **ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಭಯಂ ಸಂವೇಗನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಭಯನ್ತಿ** ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಚಿಣ್ಣನ್ತೇ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರತೋ ಭಾಯನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಭಯಞಾಣಂ। **ಸಂವೇಗನ್ತಿ** ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ, ಓತ್ತಪ್ಪಮೇವ

ವಾ। **ಸನ್ತಾಸನ್ತಿ** ಆದೀನವನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಸನ್ತಸ್ಸನಞಾಣಂ। ಸಹ ಬ್ಯಾಯತಿ ಪವತ್ತತಿ, ದೋಸಂ ವಾ ಛಾದೇತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹಾಯೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವಂ **ಸಹಬ್ಯತಂ**।

೪೧. **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ** ಇಮೇ ಸತ್ತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಪಾಸಂಸಭಾವೇನ ಉತ್ತಮಭಾವೇನ ಚ "ತೇ ಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಜೇಟ್ಠಕೋಹಮಸ್ಮೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥು ದಸೋತಿ** ದಸ್ಸನೇ ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವವಚನೇನ, ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಭಾವೇನ ಚ ಅನಾವರಣದಸ್ಸಾವಿತಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಭೂತಭಬ್ಯಾನನ್ತಿ** ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಭೂತಾ, ಭವನ್ತಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಭಬ್ಯಾ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಸೇನೇವ ಭಬ್ಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಪಠಮಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಅನವಟ್ಠಿತದಸ್ಸನತ್ತಾ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪುರಿಮತರಜಾತಿಪರಿಚಿತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿವಸೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಪಟಿಬದ್ಧೇನ ಸತ್ತನಿಮ್ಮಾನೇನ ವಿಪಲ್ಲಟ್ಠೋ "ಅಹಂ ಇಸ್ಸರೋ ಕತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಾತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಇಸ್ಸರಕುತ್ತದಸ್ಸನಂ ಪಕ್ಖನ್ದಮಾನೋ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನೇವ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ನ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ "ತಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಪತಿಟ್ಠಾಪನಕ್ಕಮೇನೇವ ಪನ ತಸ್ಸ ಸೋ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಜಾತೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಕಾರಣತೋ ಸಾಧೇತುಕಾಮೋ"**ತಿ, **"ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಮನೋಪಣಿಧೀತಿ** ಮನಸಾ ಏವ ಪತ್ಥನಾ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, **ಇತ್ಥಭಾವನ್ತಿ** ಇದಪ್ಪಕಾರತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇತ್ಥನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಬ್ರಹ್ಮಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚ ದೇವಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಸಮನನ್ತರಂ "ಇಮಿಸ್ಸಾ ನಾಮ ಗತಿಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮುನಾ ಇಧೂಪಪನ್ನಾ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ, ಸಾ ಪನ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣೇ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿವಿಟ್ಠಜ್ಝಾಸಯಾನಂ। ಇಮೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಪುರಿಮಾಸುಪಿ ಜಾತೀಸು ಇಸ್ಸರಕುತ್ತದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿನಿಬನ್ಧಾಭಿನಿವೇಸಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಇಮಿನಾ ಮಯ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೪೨. ಈಸತೀತಿ ಈಸೋ, ಅಭಿಭೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹಾ ಈಸೋ ಮಹೇಸೋ, ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಮಹೇಸತಾಯ ಪನ ಪರೇಹಿ "ಮಹೇಸೋ"ತಿ ಅಕ್ಖಾತಬ್ಬತಾಯ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ, ಅತಿಸಯೇನ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ **ಮಹೇಸಕ್ಖತರೋತಿ** ವಚನತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಮಹೇಸಕ್ಖಭಾವೋ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಇಸ್ಸರಿಯಪರಿವಾರವಸೇನ ಮಹಾಯಸತರೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೪೪. **ಇಧೇವ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗಚ್ಛತಿ। **ಯಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಯನ್ತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಕರಣೇ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತನಿದ್ದೇಸೋ, ಯೇನ ಠಾನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ ವಾ। **ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಇತ್ಥತ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಂ, ಏತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ **"ಪಬ್ಬಜತಿ, ಚೇತೋಸಮಾಧಿಂ ಫುಸತಿ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತೀ"**ತಿ ಏತೇಸುಪಿ ಪದೇಸು। "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಸತ್ತೋ"ತಿ ಇಮಞ್ಹಿ ಪದಂ "ಪಬ್ಬಜತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ।

೪೫. ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದುಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿನೋ, ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿನೋ ಏವ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ,** ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸೋ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ**। ಅತಿಕ್ಕನ್ತವೇಲಂ **ಅತಿವೇಲಂ,** ಆಹಾರೂಪಭೋಗಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇಥುನಸಮ್ಪಯೋಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ **ಕೇಳಿಹಸ್ಸಸುಖಂ ರತಿಧಮ್ಮೋ** ರತಿಸಭಾವೋ। **ಆಹಾರನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಕೋ ದೇವಾನಂ ಆಹಾರೋ, ಕಾ ಆಹಾರವೇಲಾತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಂ ಸುಧಾ ಆಹಾರೋ, ಸಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ಪಣೀತತಮಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಯಥಾಸಕಂ ದಿವಸವಸೇನ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಬಿಳಾರಪದಪ್ಪಮಾಣಂ ಸುಧಾಹಾರಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಜಿವ್ಹಾಯ ಠಪಿತಮತ್ತೋ ಯಾವ ಕೇಸಗ್ಗನಖಗ್ಗಾ ಕಾಯಂ ಫರತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ದಿವಸವಸೇನ ಸತ್ತದಿವಸೇ ಯಾಪನಸಮತ್ಥೋ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **"ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾ ಪಿವನ್ತಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ** ಉಳಾರಪುಞ್ಞನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ಉಳಾರಗರುಸಿನಿದ್ಧಸುಧಾಹಾರಜೀರಣತೋ ಚ। **ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದಭಾವೋ** ಮುದುಸುಖುಮಾಲಭಾವತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ಪಕತಿಪಥವಿಯಂ ಸಣ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ಸಕ್ಕಂ ದೇವರಾಜಾನಂ "ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ। **ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಕರಜಕಾಯಂ। **ಕೇಚೀತಿ** ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ।

೪೮. **ಮನೇನಾತಿ** ಇಸ್ಸಾಪಕತತ್ತಾ ಪದುಟ್ಠೇನ ಮನಸಾ। ಉಸೂಯಾವಸೇನ ಮನಸೋವ ಪದೋಸೋ ಮನೋಪದೋಸೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ ವಿನಾಸಹೇತುಭೂತೋತಿ **ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ**ತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಕುದ್ಧೋ ರಕ್ಖತೀ**ತಿ ಕುದ್ಧಸ್ಸ ಸೋ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಅಕುಜ್ಝನ್ತೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಏಕವಾರಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಸೇವನೋ ಚಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಉದಕನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕುದ್ಧೋ ತಂ ಚವನತೋ ರಕ್ಖತಿ, ಉಭೋಸು ಪನ ಕುದ್ಧೇಸು ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪರಿವಡ್ಢನವಸೇನ ತಿಖಿಣಸಮುದಾಚಾರೋ ನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೋ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿದಹನ್ತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲಕರಜಕಾಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ತತೋ ಸಕಲೋಪಿ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಭೋಸು ಪನಾ"**ತಿಆದಿ । ತಥಾ ಚಾಹ ಭಗವಾ "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಕಿಲನ್ತಕಾಯಾ...ಪೇ॰... ಚವನ್ತೀ"ತಿ। **ಧಮ್ಮತಾ**ತಿ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ। ಸೋ ಚ ತೇಸಂ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ, ತಥಾಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಕೋಧಸ್ಸ ಚ ಬಲವತಾಯ ಠಾನಸೋ ಚವನಂ, ತೇಸಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೪೯. **ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಭೇದಂ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿದಸ್ಸನತೋ, ಅನ್ತೇ ಚ ಅದಸ್ಸನೂಪಗಮನತೋ ವಿನಾಸಂ ಪಸ್ಸತಿ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಭೇದಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚಯಂ ದತ್ವಾ**ತಿ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ। **"ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲಹುತರಂ ಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ ಧರನ್ತೇಯೇವ ಸೋಳಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಭೇದಂ ನ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನ್ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ವಿಯ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಭಾವಪಕ್ಖೋ ಬಲವತರೋ ಪಾಕಟೋ ಚ ಹೋತಿ, ನ ಅಭಾವಪಕ್ಖೋತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿನಾಸಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಅಲಾತಚಕ್ಕದಸ್ಸನೇನ ಸುಪಾಕಟೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಕ್ಕೀವಾದೀ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ದೂರತರತಾಯ ಏಕತ್ತನಯಸ್ಸಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಿತತ್ತಾ "ಯದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಏಕರೂಪೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಯಮೇವ ಅತ್ತಾ ನಿಚ್ಚೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸೋ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೫೩. **ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ಸಭಾವೋ ಓಸಾನನ್ತಿ ಅನ್ತೋ, ಮರಿಯಾದಾ। ತಪ್ಪಟಿಸೇಧೇನ ಅನನ್ತೋ, ಅನ್ತೋ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಚ ನೇವನ್ತಾನಾನನ್ತೋ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಾ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧) ವಿಯ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅನ್ತಾನನ್ತೋತಿ? ಲೋಕೀಯತಿ ಸಂಸಾರನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ, ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ತೇಹಿ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ಲೋಕೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಅನ್ತಾನನ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ"ತಿ। ಕೋ ಪನ ಏಸೋ ಅತ್ತಾತಿ? ಝಾನವಿಸಯಭೂತಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಲೋಕಸಞ್ಞೀ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ತಂ ಲೋಕೋತಿ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಝಾನಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ಇಧ 'ಅತ್ತಾ , ಲೋಕೋ'ತಿ ಚ ಗಹಿತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅನ್ತಾನನ್ತಸಹಚರಿತವಾದೋ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ, ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವಾ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತೀ"ತಿ। ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ**। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ವಾದೋ ದಿಟ್ಠಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **"ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಅನ್ತಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ವಿಭತ್ತೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾದೀನಂ ಅನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಅನನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಕಥ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ತದುಭಯಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಏವ। ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಪಟಿಸೇಧವಾದೋಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಿಸಯೋ ಏವ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಏತದತ್ಥಂಯೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ತತಿಯವಾದೇ ದೇಸಭೇದವಸೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ಅನ್ತವನ್ತತಾ ಅನನ್ತತಾ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಂ ತಕ್ಕೀವಾದೇಪಿ ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಉಭಯಸಮ್ಭವತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಸೇಧೇನ ಉಭಯಞ್ಞೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಂ? ಅನ್ತವನ್ತತಾಪಟಿಸೇಧೇನ ಹಿ ಅನನ್ತತಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಅನನ್ತತಾಪಟಿಸೇಧೇನ ಚ ಅನ್ತವನ್ತತಾ, ಅನ್ತಾನನ್ತಾನಞ್ಚ ನ ತತಿಯವಾದಭಾವೋ ಕಾಲಭೇದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಲೋಕಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ತಾ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸೇಹಿ ಮಹೇಸೀಹಿ ಅನನ್ತೋ ಕದಾಚಿ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋತಿ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೇವನ್ತವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಹಿಯೇವ ಕದಾಚಿ ಅನ್ತವಾ ಸಕ್ಖಿದಿಟ್ಠೋತಿ ಅನುಸುಯ್ಯತಿ, ತಸ್ಮಾ

ನ ಪನ ಅನನ್ತೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕೀವಸೇನ, ಏವಂ ಜಾತಿಸ್ಸರತಕ್ಕೀ ಆದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ತಕ್ಕಿಕೋ ಅವಡ್ಢಿತಭಾವಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ ವಡ್ಢಿತಭಾವಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿತಾಯ ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತೇ ಠತ್ವಾ "ನೇವನ್ತವಾ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಅವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ಪನ "ನ ಪನಾನನ್ತೋ"ತಿ, ನ ಪನ ಅನ್ತತಾನನ್ತತಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮಭಾವೇನ ಯಥಾ ತಂ "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ। ಪುರಿಮವಾದತ್ತಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪ್ಪಕಾರವಿಲಕ್ಖಣತಾಯ ತೇಸಂ, ಅವಸ್ಸಞ್ಚೇತಂ ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಂಯೇವ ಭಜೇಯ್ಯ ಚತುತ್ಥವಾದೋ। ನ ಹಿ ಅನ್ತತಾಅನನ್ತತಾತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಪಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ತಕ್ಕೀವಾದೀ ಚ ಯುತ್ತಿಮಗ್ಗಕೋ, ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಚ ತದುಭಯಂ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ನ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ ಯದಿ ಪನಾಯಂ ಅತ್ತಾ ಅನ್ತವಾ ಸಿಯಾ, ದೂರದೇಸೇ ಉಪಪಜ್ಜನಾನುಸ್ಸರಣಾದಿ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ಅನನ್ತೋ, ಇಧ ಠಿತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕನಿರಯಾದೀಸು ಸುಖದುಕ್ಖಾನುಭವನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ, ತದುಭಯದೋಸಸಮಾಯೋಗೋ। ತಸ್ಮಾ "ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತೋ"ತಿ ಚ ಅಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂ ತಕ್ಕನವಸೇನ ಚತುತ್ಥವಾದಪ್ಪವತ್ತಿಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪಚ್ಛಿಮವಾದೀದ್ವಯಸ್ಸ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಉಭಯವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಸ್ಸ। ಪುರಿಮವಾದೀದ್ವಯಸ್ಸ ಪನ ಕಥಂ ವಿಸುಂ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ಉಪಚಾರವುತ್ತಿಯಾ। ಸಮುದಿತೇಸು ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಾದೀಸು ಪವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕ-ಸದ್ದೋ ತತ್ಥ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಮ್ಪಿ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೀಸು ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಪರಿಯಾಯೋ, ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೇ ಸತ್ತಾಸಯೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿನಿವೇಸತೋ ಪುರಿಮಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಅಯಂ ತತ್ಥ ವೋಹಾರೋ ಕತೋ। ತೇಸಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ತಥಾರೂಪಚೇತೋಸಮಾಧಿಸಮಧಿಗಮತೋ ಪುಬ್ಬಕಾಲಂ "ಅನ್ತವಾ ನು ಅಯಂ ಲೋಕೋ, ಅನನ್ತೋ ನೂ"ತಿ ಉಭಯಾಕಾರಾವಲಮ್ಬಿನೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಸೇನ ನಿರುಳ್ಹೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಭಾವೋ ವಿಸೇಸಲಾಭೇನ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಏಕಂಸಗ್ಗಾಹೇ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧರುಳ್ಹಿಯಾ ವೋಹರೀಯತೀತಿ।

೫೪-೬೦. ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ "ತಕ್ಕಯತೀತಿ ತಕ್ಕೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪) ಸದ್ದತೋ, "ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ತಕ್ಕೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪) ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ। **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನುಸಾರೇನಾತಿ** ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಅನ್ತವನ್ತಾದಿನೋ ಅನುಸ್ಸರಣೇನ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸುತಿತಕ್ಕೀಸುದ್ಧತಕ್ಕೀನಮ್ಪಿ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ದಿಟ್ಠಗ್ಗಹಣೇನೇವ "ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦, ೧೯೪) ವಿಯ ಸುತಾದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಿತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಅನ್ತವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬದಾ ಭಾವಪರಾಮಸನವಸೇನೇವ ಇಮೇಸಂ ವಾದಾನಂ ಪವತ್ತನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೭-೯೮)।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೬೧. **ನ ಮರತೀತಿ** ನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ। "ಏವಮ್ಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ **ವಿವಿಧೋ** ನಾನಪ್ಪಕಾರೋ **ಖೇಪೋ** ಪರೇನ ಪರವಾದೀನಂ ಖಿಪನಂ **ವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾಚಾಯ ಚ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ ವಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ। ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ ಏವ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ**। **ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಭಾವೇ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ। ಅಮರಾ ವಿಯ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ ವಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಸದ್ದತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೬೨. ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ, ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಪಿ ಸಭಾವಭೇದವಸೇನೇವ ಞಾತುಂ ಞಾಣಬಲಂ ನತ್ಥೀತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಪದಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ। ಪಠಮನಯವಸೇನೇವ ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪತಾಯ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋತಿ ಅನಿಯಮಿತವಿಕ್ಖೇಪೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನಿಯಮಿತವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಸಸ್ಸತಾದೀಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕಾರೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಂ, ಪರವಾದಿನಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಪಕಾರೇ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯನಯವಸೇನ ಅಮರಾಸದಿಸಾಯ ಅಮರಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥ ವಾ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಿಯಮತೋವ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದತಕ್ಕೀವಾದಾನಂ ಪಟಿಸೇಧನೇನ ತಂ ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೇವ ಅಪರಿಯನ್ತವಿಕ್ಖೇಪವಾದತ್ತಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿನೋ। ಅತ್ತನಾ ಪನ ಅನವಟ್ಠಿತವಾದತ್ತಾ ನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪಕ್ಖೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **"ಸಯಂ ಪನ...ಪೇ॰... ಬ್ಯಾಕರೋತೀ"**ತಿ।

ಇದಾನಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಅಬ್ಯಾಕರಣೇನ ತಮೇವ ಅನವಟ್ಠಾನಂ ವಿಭಾವೇತಿ "ಇದಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಾ ಪುಟ್ಠೋ"ತಿಆದಿನಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ನ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ।

೬೩. ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಪ್ಪಜಾನನ್ತೋಪಿ ಯೇಸಮಹಂ ಸಮಯೇನ ಕುಸಲಮೇವ "ಕುಸಲ"ನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಮೇವ ಚ "ಅಕುಸಲ"ನ್ತಿ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ತೇಸು ತಥಾ ಬ್ಯಾಕರಣಹೇತು "ಅಹೋ ವತ ರೇ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೇಸು ಮಮ ಛನ್ದೋ ವಾ ರಾಗೋ ವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। **ದೋಸೋ ವಾ ಪಟಿಘೋ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪಣ್ಡಿತಭಾವವಿಸಯಾನಂ ರಾಗಾದೀನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕತಾ। **"ಛನ್ದರಾಗದ್ವಯಂ ಉಪಾದಾನ"**ನ್ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋವ "ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿ ಆಗತಾ, ಸುತ್ತನ್ತೇ ಪನ ದೋಸೋಪಿ "ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ "ಕೋಧುಪಾದಾನವಿನಿಬನ್ಧಾ ವಿಘಾತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಾ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಉಪಾದಾನ"**ನ್ತಿ । **ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಂ** ಅಮುಞ್ಚನಂ। ಪಟಿಘೋಪಿ ಹಿ ಉಪನಾಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಮುಞ್ಚತಿ। **ವಿಹನನಂ** ಹಿಂಸನಂ ವಿಬಾಧನಂ। ರಾಗೋಪಿ ಹಿ ಪರಿಳಾಹವಸೇನ ಸಾರದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ ನಿಸ್ಸಯಂ ವಿಬಾಧತೀತಿ। ವಿನಾಸೇತುಕಾಮತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೬೪. **ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ। ಯೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮೇನ ಯುತ್ತೋ "ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ, ತೇನ ಸುತಚಿನ್ತಾಮಯಂ ಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪಾಕತಿಕಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಸಾಭಾವಿಕಪಞ್ಞಂ। ಕತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಸಾಮಞ್ಞವಾಚಕತ್ತಾ "ಕತವಿಜ್ಜೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕತ-ಸದ್ದೋ ಞಾಣಾನುಯುತ್ತತಂ ವದತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಞ್ಞಾತಪರಪ್ಪವಾದಾ"**ತಿ। ಸತ್ತಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಗ್ಗಸ್ಸ ಅಂಸುಕೋಟಿವೇಧಕೋ **"ವಾಲವೇಧೀ"**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

೬೫-೬. ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪುರಿಮಾನಮ್ಪಿ ತಿಣ್ಣಂ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಸಭಾವಾನವಬೋಧತೋ ಅತ್ಥೇವ ಮನ್ದಭಾವೋ, ತೇಸಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನವಬೋಧಸ್ಸ ಅವಬೋಧವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ತದಭಾವಾ ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವ ಮನ್ದಮೋಮೂಹಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ। ನನು ಚ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸಾಪಿ "ಅತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ'ತಿ ಇತಿ ಚೇ ಮೇ ಅಸ್ಸ, 'ಅತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ'ತಿ ಇತಿ ತೇ ನಂ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ವಚನತೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಾನವಬೋಧಸ್ಸ ಅವಬೋಧೋ ಅತ್ಥಿಯೇವಾತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾನಂ ವಿಯ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮಬ್ಯಾಕರಣನಿಬನ್ಧನಮುಸಾವಾದಾದಿಭಯಪರಿಜಿಗುಚ್ಛನಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಮಹಾಮೂಳ್ಹೋಯೇವ। ಅಥ ವಾ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣತ್ಥಂ "ಅತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ'ತಿ ಇತಿ ಚೇ ಮಂ ಪುಚ್ಛಸೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಠಪನಮೇವ ತೇನ ದಸ್ಸೀಯತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಾನವಬೋಧೋತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೇನ "ಮನ್ದೋ ಚೇವ ಮೋಮೂಹೋ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ತಥಾವಾದಿನಂ ಸಞ್ಚಯಂ ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತಂ ಆರಬ್ಭ "ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಮನ್ದೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಅತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ"ತಿ ಸಸ್ಸತದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। "ನತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ"ತಿ ನತ್ಥಿಕದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। "ಅತ್ಥಿ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ಪರೋಲೋಕೋ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಏವ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। "ನೇವ ಅತ್ಥಿ ನ ನತ್ಥಿ ಪರೋಲೋಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರತ್ತಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಸತಿ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥಿತಾನತ್ಥಿತಾಹಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಪರೋಲೋಕೋತಿ ವಿಕ್ಖೇಪಞ್ಞೇವ ಪುರೇಕ್ಖಾರೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾ। ಸೇಸಚತುಕ್ಕತ್ತಯೇಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಾರತ್ತಿಕೋ ವಿಯ ಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರತ್ತಿಕೇನ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕಸಙ್ಗಹಿತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಚತುಕ್ಕತ್ತಯೇನ ಅತ್ತಪರಾಮಾಸಪುಞ್ಞಾದಿ ಫಲತಾಚೋದನಾನಯೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ।

ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಸಸ್ಸತಾದೀನಂ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಕ್ಖೇಪಞ್ಞೇವ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಿತಾಕಾರಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ವಿಕ್ಖಿಪನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ನನು ಚ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋ ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಜಾನನಂ ವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖೇ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಯುತ್ತರೂಪನ್ತಿ? ನ, ತತ್ಥಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹತ್ತಾ, ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನೇವ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸಞ್ಚಯೋ ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತೋ ರಞ್ಞಾ ಅಜಾತಸತ್ತುನಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪರಲೋಕತ್ತಿಕಾದೀನಂ ಪಟಿಸೇಧನಮುಖೇನ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ನನು ಚಾಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ ಕುಸಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ, ಪರಲೋಕತ್ತಿಕಾದೀನಿ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಅನವಬುಜ್ಝಮಾನೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪನಮತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಕಥಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಭಾವೋ। ನ ಹಿ ಅವತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಮಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ ಯುತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ನ ಹೇವ ಖೋ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕತಾ, ಅಥ ಖೋ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ। ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಟ್ಠೋಯೇವ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ ಪರಲೋಕತ್ತಿಕಾದೀನಿ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಅವಿಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಮುಸಾವಾದಾದಿಭಯೇನ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಯಾಸಂ ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭-೯೮) ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕಾನಞ್ಚ ಅನವಬೋಧೇನ ಅಸದ್ದಹನೇನ ಚ ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಕ್ಖೇಪಕರಣಂಯೇವ ಸುನ್ದರನ್ತಿ ಖನ್ತಿಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಸುಂಯೇವೇಸಾ ಏಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸತ್ತಭಙ್ಗದಿಟ್ಠಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ "ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೧)। ಕಥಂ ಪನಸ್ಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ? ಉಚ್ಛೇದವಸೇನ ಅನಭಿನಿವೇಸತೋ। ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತವೇದೀ ವಿವಾದಬಹುಲತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ, "ಏವಮೇವ"ನ್ತಿ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರೇನ "ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನನಾ ಅನಾದಿಕಾಲಿಕಾ ಲೋಕೇ"ತಿ ಗಾಹವಸೇನ ಸಸ್ಸತಲೇಸೋಪೇತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ।

ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನವಾದವಣ್ಣನಾ

೬೭. ಅಧಿಚ್ಚ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ, ಕಸ್ಸಚಿ ವುದ್ಧಿಪುಬ್ಬಂ ವಾ ವಿನಾ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ತಲೋಕಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರಾರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸನಂ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತೋ, ತದಾಕಾರಸಹಚರಿತತಾಯ ಚ "ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತಿ, ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ"**ನ್ತಿ।

೬೮-೭೩. **ದೇಸನಾಸೀಸ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾಯ ಜೇಟ್ಠಕಭಾವೇನ ಗಹಣಂ, ತೇನ ಸಞ್ಞಂಯೇವ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ನ ಪನ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ"**ತಿಆದಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಯಥಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಮಾಧಿಂ ಪಞ್ಞಂ ವಾ ಧುರಂ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಞ್ಞಂ ವಾ ಧುರಂ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭) ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫ (ಖ)] ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, [ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫ (ಜ); ವಿಭ॰ ೨.೮೦೪] ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧) ತಥಾ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಕಿಂಚಿತ್ತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು (ಪಾರಾ॰ ೧೪೯, ೧೮೦) ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ, (ಧ॰ ಪ॰ ೧, ೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೯೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೮೩) ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸತ್ತಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೨, ೩೪೨, ೩೫೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೪; ಚೂಳನಿ॰ ೮೩) ನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ತಾನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೮) ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। **ತಿತ್ಥಾಯತನೇ**ತಿ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಉಪಪತ್ತಿವಿಸೇಸೇ ವಿಮುತ್ತಿಸಞ್ಞಿನೋ, ಸಞ್ಞಾವಿರಾಗಾವಿರಾಗೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸಿನೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞಸಮಾಪತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಕ್ಖಣಭೂಮಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸಾಸನಿಕಾ। **ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಪಠಮಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯಥೇವ ಹಿ ರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇಸು ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇಸು ರೂಪವಿಭಾವನೇನ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಸಚ್ಛಿಕರೀಯತಿ, ಏವಂ ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತವಿಗ್ಗಹತಾಯ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗಭೂತೇ ಕಸಿಣವಿಸೇಸೇ ಅರೂಪವಿಭಾವನೇನ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೋ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗಮೀಯತೀತಿ ಏತ್ಥ "ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪) "ಧಿ ಚಿತ್ತಂ, ಧಿಬ್ಬತೇ ತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ನಯೇನ ಅರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ತದಭಾವೇ ಚ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇನ ರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ, ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ವಿಸೇಸೇನ ಪರಮಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಂ। ಯದಿ ಏವಂ

“ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣೇಪೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಇಚ್ಛಿತಮೇವೇತಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅವಚನಂ ಪನೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾ ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಭಾವಮತ್ತೇನ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಾ, ವಿರಜ್ಜನೀಯಧಮ್ಮಪಟಿಭಾಗಭೂತೇ ಚ ವಿಸಯವಿಸೇಸೇ ಪಾತುಭವತಿ, ಏವಂ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪೀತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ, ತಿತ್ಥಿಯೇಹೇವ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಯ, ತೇಸಞ್ಚ ವಿಸಯಪಥೇಸುಪನಿಬನ್ಧನಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ದಿಟ್ಠಿವನ್ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಚತುತ್ಥೇಯೇವ ಭೂತಕಸಿಣೇ ಅರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚ ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ವಿಯ ಪುರಿಮಭೂತಕಸಿಣತ್ತಯೇಪಿ ವಣ್ಣಪಟಿಚ್ಛಾಯಾವ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಸ್ಸ ಲೋಕವೋಹಾರಾನುರೋಧೇನೇವ ಪವತ್ತಿತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೭) ಪಥವೀಕಸಿಣಸ್ಸ ಆದಾಸಚನ್ದಮಣ್ಡಲೂಪಮಾವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಚತುತ್ಥಂ ಪನ ಭೂತಕಸಿಣಂ ಭೂತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾಯಮೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾ ಯುತ್ತಾತಿ ವಾಯೋಕಸಿಣೇಯೇವ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇಧೇವಾತಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಯೇವ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಸಞ್ಞಭವೇ। ಯದಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮತ್ತಮೇವ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಪಾತುಭವತಿ, ಕಥಮರೂಪಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ತತ್ಥ ರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ಕಥಂ ಪನ ರೂಪಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಂ ಅರೂಪಂ ಪವತ್ತತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತೇನ ಸಮಾನಜಾತಿಯಮೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ಇಧೇವ ಅದಸ್ಸನತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೇನ ವಿನಾ ರೂಪಧಾತುಯಂ ರೂಪೇನ ನ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಂ, ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ? ಇಧೇವ ಅದಸ್ಸನತೋ। ಅಪಿ ಚ ಯಥಾ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ರೂಪೇ ಅವಿಗತತಣ್ಹಂ, ತಸ್ಸ ಸಹ ರೂಪೇನ ಸಮ್ಭವತೋ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ರೂಪೇ ವಿಗತತಣ್ಹಂ, ತಸ್ಸ ವಿನಾ ರೂಪೇನ ರೂಪನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಯಸ್ಸ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾರಣಂ ವಿಗತತಣ್ಹಂ ಅರೂಪೇ, ತಸ್ಸ ವಿನಾ ಅರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮತ್ತಮೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಕಥಂ ಪನ ತತ್ಥ ಕೇವಲೋ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯರಹಿತೋ ಚಿರಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬಂ, ಕಿತ್ತಕಂ ವಾ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **“ಯಥಾ ನಾಮ ಜಿಯಾವೇಗುಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸರೋ**”ತಿಆದಿ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಮಾಗಮೋಯೇವ ಅಯಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತತ್ತಕಮೇವ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಕಪ್ಪಸತಾನಿಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ। **ಝಾನವೇಗೇ**ತಿ ಅಸಞ್ಞಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಕ್ಖತೇ ಕಮ್ಮವೇಗೇ। **ಅನ್ತರಧಾಯತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ।

ಇಧಾತಿ ಕಾಮಭವೇ। ಕಥಂ ಪನ ಅನೇಕಕಪ್ಪಸತಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಚಿರನಿರುದ್ಧತೋ ವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ನಿರುದ್ಧೇ ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇಕನ್ತತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಚಿರನಿರುದ್ಧಮ್ಪಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾನಜಾತಿಕಸ್ಸ ಅನ್ತರಾನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಮತ್ತಂ ಹೋತಿಯೇವ, ನ ಬೀಜಂ, ಬೀಜಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ। ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮತೋ ಬೀಜಭೂತತೋ ಆರಮ್ಮಣಾದೀಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಸಞ್ಞಭವತೋ ಚುತಾನಂ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **“ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ನಾಮ ಉತುನಿಯಾಮೇನ ಪುಪ್ಫಗ್ಗಹಣೇ ನಿಯತಕಾಲಾನಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ವೇಖೇ ದಿನ್ನೇ ವೇಖಬಲೇನ ನ ಯಥಾ ನಿಯಾಮತಾ ಹೋತಿ ಪುಪ್ಫಗ್ಗಹಣಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇನ ವತ್ತಮಾನೇಸು ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ರೂಪಾರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವೇಖೇ ದಿನ್ನೇ ತಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿವೇಖಬಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಅರೂಪಭವೇ ಅಸಞ್ಞಾಭವೇ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪರಹಿತಾ ಅರೂಪರಹಿತಾ ಚ ಖನ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನನು ಏತ್ಥ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸದಸಸಂವಟ್ಟಾದೀನಂ ಮತ್ಥಕೇ, ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ಅಸಞ್ಞೂಪವತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ಲಾಭೀಸಸ್ಸತವಾದೋ ವಿಯ ಅನೇಕಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅನನ್ತರತ್ತಾ ಪನ ಆಪನ್ನಾಯ ಅಸಞ್ಞೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ನಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಏಕೋವ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹತೋ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ಆಗತೋ ಸಬ್ಬೋ ದೇಸನಾನಯೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೇಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಲಾಭೀಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೋ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ। ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ದುವಿಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ “ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚಾ”ತಿ। ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ “ಯಾಸಂ ಸತ್ತೇವ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭-೯೮)।

ನನು ಚ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುತ್ತೋ। “ಅಹಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಾಹೋಸಿ”ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ, ಅಪುಬ್ಬಸತ್ತಪಾತುಭಾವಗ್ಗಾಹತ್ತಾ, ಅತ್ತನೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಸದಾಭಾವಗಾಹಿನೀ ಚ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ “ಅತ್ಥಿತ್ವೇವ ಸಸ್ಸತಿಸಮ”ನ್ತಿ ಪವತ್ತನತೋ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಅನಾಗತೇ ಕೋಟಿಅದಸ್ಸನತೋ। ಯದಿಪಿ ಹಿ ಅಯಂ ವಾದೋ “ಸೋಮ್ಹಿ ಏತರಹಿ ಅಹುತ್ವಾ ಸನ್ತತಾಯ ಪರಿಣತೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮) ಅತ್ತನೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ಅತೀತಕೋಟಿಪರಾಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಾಗತೇ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ವಿಸೇಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಕಾಲೇಸು ಪರಿಯನ್ತಾದಸ್ಸನಪಭಾವಿತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಯಥಾಹ “ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ, ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀನಞ್ಚ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಅನಾಗತಕಾಲಪರಾಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾತಿ? ನ, ಸಮುದಾಗಮಸ್ಸ ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಮುಪ್ಪತ್ತಿ ಅತೀತಂಸಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇಹಿ, ತಪ್ಪಟಿರೂಪಕಾನುಸ್ಸವಾದಿಪ್ಪಭಾವಿತತಕ್ಕನೇಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ, ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣೇನ ವಾದಿವರೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿನಾ ನಿರವಸೇಸತೋ ಅಗತಿಞ್ಚ ಗತಿಞ್ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದಿತಾ ಏತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಾವತಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾ, ಯಥಾ ಚ ದೇಸಿತಾ, ತಥಾ ತಥಾವ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ನ ಏತ್ಥ ಯುತ್ತಿವಿಚಾರಣಾ ಕಾತಬ್ಬಾ ಬುದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋತಿ।

ದುತಿಯಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೪. “ಅಪರನ್ತೇ ಞಾಣಂ, ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿನೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ **ಅಪರ**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಅನಾಗತಕಾಲವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **“ಅನಾಗತಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತ”**ನ್ತಿ। **ಅಪರನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸು “ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ।

ಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೫. ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಾತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಉದ್ಧಮಾಘಾತನೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ “ಉದ್ಧಂ ಮರಣಾ ಅತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಿಕಾರೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಾ ಅತ್ತಾನಂ ವದನ್ತೀತಿ ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಞ್ಞೀವಾದೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಞ್ಞೀವಾದಾ** “ಬುದ್ಧಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಯಥಾ। ಅಥ ವಾ ಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಸಞ್ಞೀ ಸಹಚರಣನಯೇನ, ಸಞ್ಞೀ ವಾದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಞ್ಞೀವಾದಾ**।

೭೬-೭೭. **ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನನು ರೂಪವಿನಿಮುತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ರೂಪಸ್ಸಪಿ ಅತ್ತನಿಯತ್ತಾ। ನ ಹಿ “ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಅತ್ತಾ। ತೇನೇವ ಹಿ **“ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸತಿ ಕಸ್ಮಾ ಕಸಿಣರೂಪಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ “ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ”ತಿ, ಅಥ ಖೋ “ರುಪ್ಪನಸೀಲೋ ರೂಪೀ”ತಿ। ರುಪ್ಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ರೂಪಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ ವಡ್ಢಿತಾವಡ್ಢಿತಕಾಲವಸೇನ ವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ, ಸಾ ಚ “ನತ್ಥೀ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಪರಿತ್ತವಿಪುಲತಾದಿವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ನೋ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಾಯಭೇದತೋ ಉದ್ಧಂ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **“ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ”**ತಿ। ಅಥ ವಾ “ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ”ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇಪಿ ನ ದೋಸೋ। ಕಪ್ಪನಾಸಿದ್ಧೇನಪಿ ಹಿ ಭೇದೇನ ಅಭೇದಸ್ಸಾಪಿ ನಿದ್ದೇಸದಸ್ಸನತೋ, ಯಥಾ “ಸಿಲಾಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸರೀರ”ನ್ತಿ। ರುಪ್ಪನಂ ವಾ ರೂಪಸಭಾವೋ ರೂಪಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪೀ,** ಅತ್ತಾ “ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೧೧) ವಿಯ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ “ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ”ತಿ ವಚನಂ ಞಾಯಾಗತಮೇವಾತಿ **“ಕಸಿಣರೂಪಂ ‘ಅತ್ತಾ’ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಯತವಾದಿತಾಯ ಕಮ್ಮಫಲಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ನತ್ಥಿ ಆಜೀವಕೇಸು ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೋತಿ ಆಹ **“ಆಜೀವಕಾದಯೋ ವಿಯ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ”**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಆದೀಸು ಛಳಾಭಿಜಾತೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಆಜೀವಕಾ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ರೋಗೋ ಭಙ್ಗೋತಿ **ಅರೋಗೋ**ತಿ ಅರೋಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ

ನಿಚ್ಚಪರಿಯಾಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ರೋಗರಹಿತತಾಸೀಸೇನ ವಾ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ ನಿಚ್ಚತಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋತಿ ಆಹ **"ಅರೋಗೋತಿ ನಿಚ್ಚೋ"**ತಿ।

ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣನತ್ಥಿಭಾವಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾನಿ **ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ** ನಿಮ್ಬಪಣ್ಣೇ ತಿತ್ತಕರಸೋ ವಿಯ ಸರೀರಪರಿಮಾಣೋ ಅರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ನಿಗಣ್ಠಾತಿ ಆಹ **"ನಿಗಣ್ಠಾದಯೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಮಿಸ್ಸಕಗಾಹವಸೇನಾತಿ** ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ "ಏಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ, ತತ್ಥ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಞ್ಚಸ್ಸ "ಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಗಹಣವಸೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿತಾಯ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ರೂಪಭಾವೇನ ಅರೂಪಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ತಾ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ "ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಸಿ ಅಜ್ಝತ್ತವಾದಿನೋ ವಿಯ, ತಕ್ಕಮತ್ತೇನೇವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಮಿಸ್ಸಕಗ್ಗಹಣವಸೇನ "ರೂಪೀ ಅರೂಪೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತೀ"ತಿ।

ತಕ್ಕಗಾಹೇನೇವಾತಿ ಸಞ್ಚಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಕಿಚ್ಚಸಾಧನಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಥಮ್ಭಕುಟ್ಟಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸಞ್ಚಾತೋ ವಿಯ ನೇವ ರೂಪೀ, ರೂಪಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ ನ ಅರೂಪೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತತಕ್ಕಗಾಹೇನ। ಅಥ ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಚತುಕ್ಕವಾದೇ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ ತತ್ಥ ದೇಸಕಾಲಭೇದವಸೇನ ತತಿಯಚತುತ್ಥವಾದಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇಧ ಕಾಲವತ್ಥುಭೇದವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ। ಕಾಲಭೇದವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ತತಿಯವಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಸಹ ಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ। ಚತುತ್ಥವಾದಸ್ಸ ಪನ ವತ್ಥುಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೂಹತೋ "ಏಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಕ್ಕನವಸೇನಾತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ "ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ಭಾವೋ ಓಸಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಭೇದೇನ ಸಞ್ಞಾಭೇದಸಮ್ಭವತೋ "ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ। ತಥಾಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಏಕರೂಪೇನೇವ ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ **"ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀ"**ತಿ ಆಹ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ಸಮಾಪನ್ನಕಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಏಕಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಏವ ವಾ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿಭೇದೇನ ಸಞ್ಞಾಭೇದಸಮ್ಭವೇಪಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತೇನ ಓಳಾರಿಕೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸಮಾಪನ್ನಕವಸೇನ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಪರಿತ್ತಕಸಿಣವಸೇನ ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತಿಪಿ ಸಞ್ಞಾವಿನಿಮುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ "ಸಞ್ಞಾಯೇವ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವದತೀತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಸಿಣಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಸಯದಸ್ಸನಂ, ಏವಂ **ವಿಪುಲಕಸಿಣವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ , ಇಧ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಚತುಕ್ಕೇ ಪಠಮದುತಿಯವಾದೇಹಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಸು ವಾದೇಸು ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪನಭೇದೇನ ಸತಿಪಿ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಸೇಸೇ ಕೇಹಿಚಿ ನತ್ಥಿ ಯೇವಾತಿ। ಅಥ ವಾ "ಅಙ್ಗುಟ್ಠಪ್ಪಮಾಣೋ ಅತ್ತಾ, ಯವಪ್ಪಮಾಣೋ, ಅಣುಮತ್ತೋ ವಾ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಆದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಿತ್ತೋ ಸಞ್ಞೀ ಚಾತಿ **ಪರಿತ್ತಸಞ್ಞೀ,** ಕಪಿಲಕಣಾದಾದಯೋ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಗತಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಸಞ್ಞೀ ಚಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞೀತಿ** ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡತಾಯ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಭಾವಜನಿತೇನ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಾದಿಸಮಙ್ಗಿತಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾವ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ"**ತಿಆದಿ। ನನು ಚ "ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿವಾದಾನಂ ಅಪರನ್ತದಿಟ್ಠಿಭಾವತೋ "ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅನುಪನ್ನನ್ತಿ? ನಾನುಪಪನ್ನಂ, ಅನಾಗತಸ್ಸ ಏಕನ್ತಸುಖಿಭಾವಾದಿಕಸ್ಸ ಪಕಪ್ಪನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸನೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ 'ಏಕನ್ತಸುಖೀ'ತಿ ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ತಸ್ಸಂ ತಸ್ಸಂ ಭೂಮಿಯಂ ಬಹುಲಂ ಸುಖಾದಿಸಹಿತಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ತೇಸಂ "ಏಕನ್ತಸುಖೀ"ತಿ ಗಾಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧಾ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಯಂ ಯದೇವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರನ್ತೀತಿ ನ ಏತ್ಥ ಯುತ್ತಿ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬಾ।

ಅಸಞ್ಞೀ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದವಣ್ಣನಾ

೭೮-೮೩. ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತವಸೇನ ಪಠಮವಾದೋ, “ಸಞ್ಞಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಞ್ಞಂಯೇವ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಠಿತಾಯ ಅಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ “ಅಸಞ್ಞೀ”ತಿ ಪವತ್ತೋ ದುತಿಯವಾದೋ, ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹ ರೂಪಧಮ್ಮೇ, ಸಬ್ಬೇ ಏವ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ತತಿಯವಾದೋ, ತಕ್ಕಗಾಹವಸೇನೇವ ಚತುತ್ಥವಾದೋ ಪವತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯಚತುಕ್ಕೇಪಿ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ ಅಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವತಾಯ ಅಸಞ್ಞೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದೇಪಿ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸು, ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾಯ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಪಠಮವಾದೋ, ಅಸಞ್ಞೀವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ, ಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವತಾಪಟಿಜಾನೇನ ಚ ದುತಿಯವಾದಾದಯೋ ಪವತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಸತಿಪಿ ಕಾರಣಪರಿಯೇಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಾದಾನಂ ಅನಾದರಣೀಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ತತ್ಥ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಕಾರಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತೇಸಞ್ಚ ಸಞ್ಞೀಅಸಞ್ಞೀನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾನಂ “ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ”ತಿ ವಚನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ।

ಉಚ್ಛೇದವಾದವಣ್ಣನಾ

೮೪. ಅಸತೋ ವಿನಾಸಾಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥಿಭಾವನಿಬನ್ಧನೋ ಉಚ್ಛೇದೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸತೋ”**ತಿ। ಯಥಾ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿಪಿ ಏಕಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಭಿನ್ನಸನ್ತತಿಪತಿತೇಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಹೇತುಫಲಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಸಭಾವತ್ತಾ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನಪತಿತಾನಂ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಭೇದಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇನ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಣಂ ಉಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಹೇತುಫಲಭೂತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಭಾವಭೇದೇ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏಕತ್ತನಯೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಮಭೇದಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಸತ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ। ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಹಿ ವತ್ತಮಾನೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವೇನ ಸತ್ತಗಾಹೋ, ಸತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಿಭಾವಗಾಹನಿಬನ್ಧನೋ ಉಚ್ಛೇದಗಾಹೋ ಯಾವಾಯಂ ಅತ್ತಾ ನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಾವಾಯಂ ವಿಜ್ಜತಿಯೇವಾತಿ ಗಹಣತೋ, ನಿರುದಯವಿನಾಸೋ ವಾ ಇಧ ಉಚ್ಛೇದೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **“ಉಪಚ್ಛೇದ”**ನ್ತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ನಾಸೋ **ವಿನಾಸೋ,** ಅಭಾವೋ। ಸೋ ಪನ ಮಂಸಚಕ್ಖುಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖೂನಂ ದಸ್ಸನಪಥಾತಿಕ್ಕಮೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಅದಸ್ಸನ”**ನ್ತಿ। ಅದಸ್ಸನೇ ಹಿ ನಾಸ-ಸದ್ದೋ ಲೋಕೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ। **ಭಾವವಿಗಮ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಾಪಗಮಂ। ಯೋ ಹಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ನ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ। **ಲಾಭೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಲಾಭೀ। **ಚುತಿಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ಚುತಿಮತ್ತಮೇವ। ನ **ಉಪಪಾತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾಭಾವೇನ, ಪರಿಕಮ್ಮಾಕರಣೇನ ವಾ ಉಪಪಾತಂ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **“ಅಲಾಭೀ ಚ ಕೋ ಪರಲೋಕಂ ನ ಜಾನಾತೀ”**ತಿ ನತ್ಥಿಕವಾದವಸೇನ, ಮಹಾಮೂಳ್ಹಭಾವೇನೇವ ವಾ “ಇತೋ ಅಞ್ಞೋ ಪರಲೋಕೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಅನವಬೋಧಮಾಹ। ಏತ್ತಕೋಯೇವ ವಿಸಯೋ, ಯೋ ಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರೋತಿ। ಅತ್ತನೋ ಧೀತುಯಾ ಹತ್ಥಗಣ್ಹನಕರಾಜಾದಿ ವಿಯ **ಕಾಮಸುಖಗಿದ್ಧತಾಯ** ವಾ। **“ನ ಪುನ ವಿರುಹನ್ತೀ”**ತಿ ಪತಿತಪಣ್ಣಾನಂ ವಣ್ಟೇನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಭಾವಮಾಹ। **ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಬನ್ಧನಾ ಪವುತ್ತೋ ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಮರಣಮೇವ ನಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ। ಜಲಪುಬ್ಬುಳಕೂಪಮಾ ಹಿ ಸತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। **ತಥಾ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। ಲಾಭಿನೋಪಿ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಅದಸ್ಸನೇನೇವ ಇಮಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಾ”**ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯಥಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕವಾದಾ ಏಕನ್ತಅಲಾಭೀವಸೇನೇವ ದಸ್ಸಿತಾ, ಯಥಾ ಚ ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕಸಞ್ಞೀವಾದಚತುಕ್ಕೋ ಏಕನ್ತಲಾಭೀವಸೇನೇವ, ನ ಏವಮಯಂ। ಅಯಂ ಪನ ಸಸ್ಸತೇಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದಯೋ ವಿಯ ಲಾಭೀಅಲಾಭೀವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **“ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಜನಾ”**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿದೇಸನಾಹಿ ಇಧ ಅಞ್ಞಥಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿವಿಧೇನಾಕಾರೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಇಧಾಪಿ ಚ ಏವಂ ಭಗವಾ ದೇಸೇಯ್ಯ “ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕಚ್ಚೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಆತಪ್ಪಮನ್ವಾಯ... ಪೇ॰... ಯಥಾಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ, ಸೋ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಅರಹತೋ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುಥೂನಂ ವಾ ಪರಸತ್ತಾನಂ, ನ ಹೇವ ಖೋ ತದುದ್ಧಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ, ಸೋ

ಏವಮಾಹ 'ಯಥಾ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ'' ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸಲಾಭಿನೋ, ತಕ್ಕಿನೋ ಚ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಮಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿದೇಸನಾಹಿ ಅಞ್ಞಥಾಯಂ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದೀಸು ವಿಯ ನ ಇಧ ತಕ್ಕೀವಾದಿತೋ ವಿಸೇಸಲಾಭೀವಾದೋ ಭಿನ್ನಾಕಾರೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಮಾನಭೇದತಾಯ ಸಮಾನಾಕಾರೋಯೇವಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಅಯಮುಚ್ಛೇದವಾದೋ ಪುರಿಮವಾದೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಾಕಾರೋ ದೇಸಿತೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಹಿ ತಕ್ಕಿನೋಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಅಧಿಗಮವತೋ ವಿಯ ಇಧ ಅಭಿನಿವೇಸೋ। ಅಥ ವಾ ನ ಇಮಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಭಗವತಾ ಅನಾಗತೇ ಏವಂ ಭಾವೀವಸೇನ ದೇಸಿತಾ, ನಾಪಿ ಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥಾ ತಥಾ ಯಥಾಭುಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಾ। ಯೇಹಿ ಗಮ್ಭೀರಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅಪುಥುಜ್ಜನಗೋಚರಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸನ್ತಿ, ಯೇಸಞ್ಚ ಪರಿಕಿತ್ತನೇನ ತಥಾಗತಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಥೋಮಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಉಚ್ಛೇದವಾದೀಹಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಯಥಾ ಉತ್ತರುತ್ತರಭವದಸ್ಸೀಹಿ ಅಪರಭವದಸ್ಸೀನಂ ತೇಸಂ ವಾದಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಸಕಸಕವಾದಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ, ತಥಾಯಂ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಪುರಿಮದೇಸನಾಹಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತಿಭೇದೋ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅರೂಪಭವಭೇದವಸೇನ ವಿಯ ಕಾಮರೂಪಭವಭೇದವಸೇನಾಪಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾಮರೂಪಭವಭೇದವಸೇನ ವಿಯ ಅರೂಪಭವವಸೇನಾಪಿ ನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಸತ್ತಕತೋ ಬಹುತರಭೇದೋ, ಅಪ್ಪತರಭೇದೋ ವಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾಪಿ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾವಾತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮೇಸು ತೀಸು ವಾದೇಸು "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ, ಚತುವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಪನ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೇಸು ಚತುತ್ಥಾದೀಸು ಚತೂಸು ವಾದೇಸು ಕಸ್ಮಾ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ । ನ ಹಿ ಅರೂಪೀನಂ ಕಾಯೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಅರೂಪತ್ತಭಾವೇಪಿ ಕಾಯವೋಹಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಆಹ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ"ತಿ। ಯಥಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತಿ, ತಥಾ ಚ ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ, ಅರೂಪಕಾಯಭಾವತೋ ವಾ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಸಮೂಹಭೂತೇ ಅರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಕಾಯನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಮದೇವತ್ತಭಾವಾದಿನಿರವಸೇಸವಿಭವಪತಿಟ್ಠಾಪಕಾನಂ ದುತಿಯವಾದಾದೀನಂ ಯುತ್ತೋ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಭಾವೋ ಅನಾಗತದ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಾದಾನಂ, ನ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಸಮುಚ್ಛೇದಪತಿಟ್ಠಾಪಕಸ್ಸ ಪಠಮವಾದಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ। ದುತಿಯವಾದಾದೀನಞ್ಹಿ ಪುರಿಮಪುರಿಮವಾದಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸೇವ ಅತ್ತನೋ ತದುತ್ತರುತ್ತರಿಭವೋಪಪನ್ನಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾ, ತಥಾ ಚ "ನೋ ಚ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಭೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ, ತಂ ಮನುಸ್ಸಕಾಯವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಞ್ಞಭಾವತೋತಿ? ನೋ ನ ಯುತ್ತೋ, ಇಧಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತೇಪಿ ಚ ಪಠಮವಾದವಿಸಯಸ್ಸ ಅನಾಗತಕಾಲಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಪಠಮವಾದಿನೋಪಿ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕತಾಯ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋತಿ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದವಣ್ಣನಾ

೯೩. **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಉಪಲದ್ಧಧಮ್ಮೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ, ಸೋಪಿ ಸುಪಾಕಟಭಾವೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಚ **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೯೪. **ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಞಾತಿಭೋಗರೋಗಸೀಲದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಚೇತಸೋ ಅನ್ತೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ನಿಜ್ಝಾಯನಂ ಸೋಚನಂ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಂ, ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣೋ। **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ತಂ ಸೋಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಹೇತುಂ ನಿಸ್ಸಿತಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ, ಭುಸಂ ವಿಲಾಪನಂ ಲಾಲಪ್ಪನಂ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಲಾಲಪ್ಪನಞ್ಚ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪನಂ, ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪನಲಕ್ಖಣೋ। ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಾ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಪರಿದೇವೇನಾಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋಗತಸೋಕಸಮುಟ್ಠಿತೋ ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ **ಉಪಾಯಾಸೋ**। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ವಿಸಾದಲಕ್ಖಣೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ।

೯೭. ವಿತಕ್ಕನಂ **ವಿತಕ್ಕಿತಂ,** ತಂ ಪನ ಅಭಿನಿರೋಪನಸಭಾವೋ ವಿತಕ್ಕೋಯೇವಾತಿ ಆಹ "**ಅಭಿ...ಪೇ... ವಿತಕ್ಕೋ**"ತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ವಿಚಾರಿತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಖೋಭಕರಸಭಾವತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ತಂಸಹಿತಂ ಝಾನಂ ಸಉಬ್ಬಿಲನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಕಣ್ಡಕಂ ವಿಯ ಖಾಯತೀ**"ತಿ।

೯೭. ಯಾಯ ಉಬ್ಬಿಲಾಪನಪೀತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಚಿತ್ತಂ "ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾ ಪೀತಿ **ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತತ್ತಂ** ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬಿಲಭಾವೋ ತಸ್ಸಾ ಪೀತಿಯಾ ಸತಿ ಹೋತಿ, ನಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ "**ಉಬ್ಬಿಲಭಾವಕಾರಣ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

೯೮. **ಆಭೋಗೋ**ತಿ ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಭುಗ್ಗಭಾವೋ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಓಣತಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿನತಂ ಹೋತಿ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ವಿಯ ಅಪನತಂ, ನಾಪಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖೇನ ವಿಯ ಅನಭಿನತಂ ಅನಪನತಞ್ಚ। ತತ್ಥ "ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಯ ಮನುಞ್ಞಭೋಜನಾದೀಸು ಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಚಿಯಮಾನಸ್ಸುಪಾದಾರಮ್ಮಣಪತ್ಥನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಅಭಿವಡ್ಢತಿ, ಉಳಾರಸ್ಸ ಪನ ಕಾಮರಸಸ್ಸ ಯಾವದತ್ಥಂ ತಿತ್ತಸ್ಸ ಮನುಞ್ಞರಸಭೋಜನಂ ಭುತ್ತಾವಿನೋ ವಿಯ ಸುಹಿತಸ್ಸ ಭೋತ್ತುಕಾಮತಾ ಕಾಮೇಸು ಪಾತಬ್ಯತಾ ನ ಹೋತಿ, ವಿಸಯಸ್ಸಾಗಿದ್ಧತಾಯ ವಿಸಯೇಹಿ ದುಮ್ಮೋಚಿಯೇಹಿಪಿ ಜಲೂಕಾ ವಿಯ ಸಯಮೇವ ಮುಞ್ಚತೀ"ತಿ ಚ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕಾಮಗುಣಸನ್ತಪ್ಪಿತತಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖವೂಪಸಮಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ ಪಠಮವಾದೀ। ಕಾಮಾದೀನಂ ಆದೀನವದಸ್ಸಿತಾಯ, ಪಠಮಾದಿಜ್ಝಾನಸುಖಸ್ಸ ಸನ್ತಭಾವದಸ್ಸಿತಾಯ ಚ ಪಠಮಾದಿಜ್ಝಾನಸುಖತಿತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖುಪಚ್ಛೇದಂ ಬ್ಯಾಕಂಸು ದುತಿಯಾದಿವಾದಿನೋ, ಇಧಾಪಿ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ವಿಚಾರೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಞ್ಚ ವಾದಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಞ್ಞಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತಂ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞಾಪಕಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಸ್ಸ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋ, ನ ಪನ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ? ತಂತಂಸುಖವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಪಟಿಲದ್ಧೇನ ಬನ್ಧವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಕರೂಪೇ ಅವಟ್ಠಾನದೀಪನತೋ।

ಸೇಸಾತಿ ಸೇಸಾ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ತಾಸು ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕವಾದಾದೀನಂ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಭಾವೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕಾಸಿತೋಯೇವ।

೧೦೧-೩. ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಾ ಏವ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಪನ ತದುಭಯಮೇಕಜ್ಝನ್ತಿ? ಅಸಮ್ಭವತೋ। ನ ಹಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಸು ವಿಯ ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ತೇ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಭವತಿ ಇತ್ತರಕಾಲತ್ತಾ, ಅಥ ಪನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೋ ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝಂ, ಏವಂ ಸತಿ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಕ್ಕಮೋ ತಸ್ಸ ಉಭಯಸಭಾವೋ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧೋತಿ ಕಥಮದಸ್ಸಿತಂ। ಅಥ ವಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತವನ್ತತಾಯ "ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೋ"ತಿ ಮಜ್ಝನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ , ಸೋ ಚ "ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ ವಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿನೋ"ತಿ ವದನ್ತೇನ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇಹಿ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ "ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕೇ"ತಿ ಏತೇನ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಅನತ್ಥಕತಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ? ಯೇ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮೇಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥೂಹಿ, ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನ, ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನತೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾದಿತ್ತಯವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೬) ಸುತ್ತನ್ತರೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಿ ಅಕಿರಿಯಾಹೇತುಕನತ್ಥಿಕವಾದಾದೀನಿ, ಯಾನಿ ಚ ಇಸ್ಸರಪಜಾಪತಿಪುರಿಸಕಾಲಸಭಾವನಿಯತಿಯದಿಚ್ಛಾವಾದಾದಿಪ್ಪಭೇದಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೫೭೩; ವಿಭ॰ ಅನುಟೀ॰ ೧೮೯ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ) ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ದಿಸ್ಸಮಾನಾನಿ, ತೇಸಂ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅನ್ತೋಗಧತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಅಕಿರಿಯವಾದೋ ತಾವ "ವಞ್ಝೋ ಕೂಟಟ್ಠೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿರಿಯಾಭಾವದೀಪನತೋ ಸಸ್ಸತವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ, ತಥಾ "ಸತ್ತಿಮೇ ಕಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೪) ನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಪಕುಧವಾದೋ, "ನತ್ಥಿ ಹೇತು ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮) ವಚನತೋ ಅಹೇತುಕವಾದೋ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ। "ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧) ವಚನತೋ ನತ್ಥಿಕವಾದೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ "ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೬) ವುತ್ತಂ। ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಿಗಣ್ಠವಾದಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ।

ಯದಿಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ನಾಟಪುತ್ತವಾದ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೮) ಭಾವೇನ ಚಾತುಯಾಮಸಂವರೋ ಆಗತೋ, ತಥಾಪಿ ಸತ್ತವತಾತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಿತಾಯ ನಾಟಪುತ್ತವಾದೋಪಿ ಸಞ್ಚಯವಾದೋ ವಿಯ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧೋ। "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರಂ, ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫) ಏವಂ ಪಕಾರಾ ವಾದಾ "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿಆದಿವಾದೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, "ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, "ಅತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾ ಸಸ್ಸತವಾದೇ। "ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। "ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ ಚ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಚ ನತ್ಥಿ ಚ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಕಾರಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧಾ। "ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ನೇವತ್ಥಿ ನ ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪಕಾರಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧಾ। ಇಸ್ಸರಪಜಾಪತಿಪುರಿಸಕಾಲವಾದಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೇ ಅನ್ತೋಗಧಾ, ತಥಾ ಕಣಾದವಾದೋ। ಸಭಾವನಿಯತಿಯದಿಚ್ಛಾವಾದಾ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕವಾದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸುತ್ತನ್ತರೇಸು, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ದಿಸ್ಸಮಾನಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಇಮಾಸು ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಸು ಅನ್ತೋಗಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಜ್ಝಾಸಯಂ। ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ದುವಿಧೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ತಞ್ಚ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಏವ ಇಞ್ಜೇಯ್ಯವಿಸೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾನಮ್ಪಿ "ಚತ್ತಾರೋ ಜನಾ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಪಭೇದೇಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಮಾಣಭೂತಾಯ ತುಲಾಯ ಧಾರಯಮಾನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತುಲಾಯ ತುಲಯನ್ತೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಅನ್ತೋ ಜಾಲೀಕತಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೬)। **"ಸಿನೇರುಪಾದತೋ ವಾಲುಕಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವಿಯಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅನುಸನ್ಧಾನಂ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತೋ ಅನುಸನ್ಧಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ**। ಅಥ ವಾ ಅನುಸನ್ಧಯತೀತಿ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಪುಚ್ಛಾ ಅನುಸನ್ಧಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ**। ಪುಚ್ಛಾಯ ಅನುಸನ್ಧಿಯತೀತಿ ವಾ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ**। **ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ**ಮ್ಹಿಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯಥಾನುಸನ್ಧೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅನುಸನ್ಧೀಯತೀತಿ ಅನುಸನ್ಧಿ, ಯಾ ಯಾ ಅನುಸನ್ಧಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ, ಅನುಸನ್ಧಿಅನುರೂಪಂ ವಾ **ಯಥಾನುಸನ್ಧೀ**ತಿ ಸದ್ದತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ "ಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾ ಯೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪-೬೯) ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಲೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ...ಪೇ॰... ಕಕಚೂಪಮೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೨) ಹೇಟ್ಠಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಕಕಚೂಪಮಾ ಆಗತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೦೦೦-೦೦೪) ವುತ್ತೋ।

ಇತಿ ಕಿರಾತಿ ಭಗವತೋ ಯಥಾದೇಸಿತಾಯ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನಭಾವದೀಪನಂ। **ಭೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಾಲಪನಂ। **ಅನತ್ತಕತಾನೀ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ನ ಕತಾನಿ, ಅನತ್ತಕೇಹಿ ವಾ ಖನ್ಧೇಹಿ ಕತಾನಿ। **ಕಮತ್ತಾನಂ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಸತಿ ಅತ್ತನಿ ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕೋ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿದ್ವಾ**ತಿ ಸುತಾದಿವಿರಹೇನ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದತಾಯ ನ ವಿದ್ವಾ। **ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಉಪಗತೋ, ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತತಾಯ ಅಪ್ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಚೇತಸಾ**ತಿ "ಯದಿ ಅಹಂ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ , ಮಯಾ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋ ಫಲಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಸತಿ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಿಯಾ ಫಲೂಪಭೋಗೋ"ತಿ ತಣ್ಹಾಧಿಪತಿತೋ **ಆಗತೋ ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ,** ತೇನ। ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಸಹಗತ **ಚೇತಸಾ**। **ಅತಿಧಾವಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಖಣಿಕತ್ತೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತತ್ಥೇವ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಚ ಸಿದ್ಧೇ ಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಏಕತ್ತನಯಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೇನ ಕಾರಕವೇದಕಭೂತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ "ಕಮ್ಮಫಲಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಉಪರಿ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ"ತಿ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇಹಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ। **ಕಿಲೇಸೇನಾ**ತಿ "ಲೋಭೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿಲೇಸವಸೇನ। **ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ವುತ್ತಸುತ್ತಾದೀಸು ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ

ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿಪಞ್ಞಾಪಕಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ವಸೇನ ಉಟ್ಠಿತಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ।

ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೫-೧೧೭. **ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಕರಾಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಂ। ತದಪಿ ವೇದಯಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ**ನ್ತಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ "ಇದಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂಗಹಿಕಂ ಏವಂಪರಾಮಟ್ಠಂ ಏವಂಗಹಿತಂ ಹೋತಿ ಏವಂಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ"ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ। ತಥಾ ಯಸ್ಮಿಂ ವೇದಯಿತೇ ಅವೀತತಣ್ಹತಾಯ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಉಪಾದಿಯನ್ತಿ, ತಂ ವೇದಯಿತಂ ಸಮುದಯಾದಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ, ಏತೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂಹಿ ಯಥಾ ತಥಾಗತಾನಂ ಯಥಾಭೂತಮೇತ್ಥ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ, ನ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ, ಅಥ ಖೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವ ಚಾಯಂ ದೇಸನಾ ಮರಿಯಾದವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಾ ಜಾತಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಯಥಾಭೂತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅಜಾನನಮತ್ತೇನ ಮಿಚ್ಛಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸಯೋಜನಾ ಕತಾ। **ವೇದಯಿತ**ನ್ತಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಭೂತಂ ಅನುಭವನಂ। **ತಣ್ಹಾಗತಾನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಗತಾನಂ ಉಪಗತಾನಂ, ಪವತ್ತಾನಂ ವಾ। **ತಞ್ಚ ಖೋ ಪನೇತ**ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಂ ವೇದಯಿತಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ತಞ್ಹಿ ವಟ್ಟಾಮಿಸಭೂತಂ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಸಲ್ಲಾನುವಿದ್ಧತಾಯ ಸಉಬ್ಬಿಲತ್ತಾ ಚಞ್ಚಲಂ, ನ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಂ ವಿಯ ಏಕರೂಪೇನ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪರಿತಸ್ಸಿತೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಥ ವಾ ಏವಂ ವಿಸೇಸಕಾರಣತೋ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಿಸೇಸಕಾರಣತೋ ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವೇದನಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ತಣ್ಹಾ ಚ ಅವಿಸಿಟ್ಠಕಾರನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ತದಪೀತಿ** "ಸಸ್ಸತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನಂ, ತದಪಿ। ಸುಖಾದಿಭೇದಂ ತಿವಿಧವೇದಯಿತಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖಸಲ್ಲಾನಿಚ್ಚತೋ, ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣತೋ ವಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ, ತತೋ ಏವ ಚ ಸುಖಾದಿಪತ್ಥನಾಸಮ್ಭವತೋ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪಗತತ್ತಾ ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ತಣ್ಹಾಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವ ದಿಟ್ಠಿಚಲನಮೇವ, "ಅಸತಿ ಅತ್ತನಿ ಕೋ ವೇದನಂ ಅನುಭವತೀ"ತಿ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೋಪನಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ ವಾ, ನ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ ಸಸ್ಸತೋ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೧೮. ಯೇನ ತಣ್ಹಾಪರಿತಸ್ಸಿತೇನ ಏತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದಯಿತಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ವೇದಯಿತಸ್ಸಾಪಿ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ದೇಸನಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರನಿದ್ಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ, ತೇನ ಯಥಾ ಪಞ್ಞಾಪನಧಮ್ಮೋ ದಿಟ್ಠಿ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾಪಿ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ, ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅತ್ತಾ ವಾ ಲೋಕೋ ವಾ ಸಸ್ಸತೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನೇತಂಠಾನಂವಿಜ್ಜತಿವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೩೧. **ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸಾತಿ** ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಸ್ಸ **ದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತೇತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ವೇದಯಿತೇ, ಫಸ್ಸಪಧಾನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿನಾಪಿ ಚಕ್ಖಾದಿವತ್ಥೂಹಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಕೇಹಿಚಿ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಪನ ಕದಾಚಿ ಫಸ್ಸೇನ ವಿನಾತಿ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾಯ ಬಲವಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಬಲವಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ। ಸನ್ನಿಹಿತೋಪಿ ಹಿ ವಿಸಯೋ ಸಚೇ ಫುಸನಾಕಾರರಹಿತೋ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, ನ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಫಸ್ಸೋವ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಂ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಫಸ್ಸೋಯೇವ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟೋ, ವೇದನಾಯ ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಮೇವ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾಧಿಟ್ಠಾನವಟ್ಟಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪೪. ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಅಧಿಕತತ್ತಾ, ಉಪರಿ ಚ "ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ವೇದಯಿತಮೇತ್ಥ ಪಧಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿವೇದಯಿತಾನಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀ"**ತಿ। **ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀತಿ** ಚ "ಯೇಪಿ ತೇ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತಸ್ಸ ಪಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವೇದಯಿತಸ್ಸ ಫಸ್ಸೇ ಪಕ್ಖಿಪನಂ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯತಾದಸ್ಸನಮೇವ "ಛಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನೇಹಿ ಛಳಾರಮ್ಮಣಪಟಿಸಂವೇದನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಛಫಸ್ಸಹೇತುಕಮೇವಾ"ತಿ। ಸಞ್ಜಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ ಸಞ್ಜಾತಿ-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಜಾತಿಟ್ಠಾನೇ"**ತಿ। ಏವಂ ಸಮೋಸರಣಸದ್ದೋಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಆಯತತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ, ಆಯಭೂತಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ತನೋತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಆಯತನಂ,** ಕಾರಣಂ। ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಸಮೂಹೇ ಅರಞ್ಞವೋಹಾರೋ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಅರಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ"**ತಿ। **ಅತ್ಥತ್ತಯೇಪೀತಿ** ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಅವುತ್ತತ್ಥಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತೇನ ಆಕಾರನಿವಾಸಾಧಿಟ್ಠಾನತ್ಥೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಹಿರಞ್ಞಾಯತನಂ ಸುವಣ್ಣಾಯತನಂ, ವಾಸುದೇವಾಯತನಂ ಕಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ ಆದೀಸು ಆಕರನಿವಾಸಾಧಿಟ್ಠಾನೇಸು ಆಯತನಸದ್ದೋ। ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಆಕಿಣ್ಣಾ, ತಾನಿ ಚ ನೇಸಂ ನಿವಾಸೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವತೋತಿ। ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಿಸಯಿನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಙ್ಗತಿಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಫಸ್ಸೋತಿ **"ಸಙ್ಗತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾತಿ** ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫) ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವೇದನಾಯ ಪಧಾನಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಫಸ್ಸಸೀಸೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ "ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಫಸ್ಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಪರನ್ತಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೀಪನೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಮ್ಪರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾ"ತಿ ಫಸ್ಸಮುಖೇನ ವುತ್ತಂ।

ಫಸ್ಸೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಏಕದೇಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನಲ್ಲೀಯಮಾನೋಪಿ ಫುಸನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತಿ ಫುಸನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೋವ ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫುಸತೀ"**ತಿ, ಯೇನ ಸೋ "ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। "ಫಸ್ಸಾಯತನೇಹಿ ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಫುಸನಕಿಚ್ಚಾನಿಪಿ ಆಯತನಾನಿ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ಫುಸನಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಫಸ್ಸಗತಿಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ಫಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಚಾರೋ ಹಿ ನಾಮ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ, ನ ತೇನ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಯಾವ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಛಬ್ಬಿಧಾ ವೇದನಾ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಅಟ್ಠಸತಪರಿಯಾಯೇನ ಅಟ್ಠಸತಭೇದಾ। **ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾಯಾತಿ** ರೂಪತಣ್ಹಾ ಯಾವ ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಛಪ್ಪಭೇದಾಯ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಟ್ಠಸತಭೇದಾಯ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾತಿ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋವ ಉದ್ಧಟೋ, ನನು ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಏವ ಪನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಾಮಞ್ಞತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಙ್ಗಹೋ, ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತೀನಂ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ತೇಸಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಾಮಞ್ಞತೋ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಙ್ಗಹೋವ ಕತೋ, ನ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತದತ್ಥಮೇವೇತ್ಥ **"ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ "ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನಾ"ತಿ।

ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಾತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಯಾವ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ। ನನು ಚ ತಣ್ಹಾವ ಕಾಮುಪಾದಾನನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ತತ್ಥ ದುಬ್ಬಲಾ ತಣ್ಹಾ ತಣ್ಹಾವ, ಬಲವತೀ ತಣ್ಹಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। ಅಥ ವಾ ಅಪ್ಪತ್ತವಿಸಯಪತ್ಥನಾ ತಣ್ಹಾ ತಮಸಿ ಚೋರಾನಂ ಕರಪಸಾರಣಂ ವಿಯ। ಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ ಉಪಾದಾನಂ, ಚೋರಾನಂ ಕರಪ್ಪತ್ತಧನಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಣ್ಹಾ, ಸನ್ತೋಸಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಉಪಾದಾನಂ। ಪರಿಯೇಸನದುಕ್ಖಮೂಲಂ ತಣ್ಹಾ, ಆರಕ್ಖದುಕ್ಖಮೂಲಂ ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಉಪಾದಾನಸ್ಸಾತಿ** ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ, ಇತರಸ್ಸ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನಪಚ್ಚಯೇಹಿ, ಅನಾನನ್ತರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ, ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇಹಿ, ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತೇನೇವ ವಾತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಗಹೇತ್ವಾ

“**ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಾದೀನಿ ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಪಾತಬ್ಯತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। ತಥಾ ರೂಪಾದಿಭೇದೇವ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ “ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೯೪, ೯೫, ೨೨೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೧, ೧೧೬, ೧೩೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧; ವಿಭ॰ ೯೩೮) ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ, ಸಂಸಾರತೋ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ ಅಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪರಾಮಸನಂ, ಖನ್ಧೇಸು ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಾಹಭೂತಂ ಸಕ್ಕಾಯದಸ್ಸನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಪನ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಹೇತುವಸೇನ ತಣ್ಹಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಾತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚೇವ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಚೇವ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಚ। ತತ್ಥ ಚೇತನಾದಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಭವೋ, ಕಾಮಭವಾದಿಕೋ ನವವಿಧೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ, ತೇಸಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಕಾರಣಕಮ್ಮಭವಕಾರಣಭಾವತೋ , ತಸ್ಸ ಚ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಕರಣಕಾಲೇ ಪನ ಕಮ್ಮಸಹಜಾತಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪನ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಂ ಉಪಾದಾನಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚೇವ ಹೇತುಮಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನವಸೇನ, ಇತರಸ್ಸ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ, ಸಮ್ಮಸನಾದಿಕಾಲೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನನ್ತರಾದಿಕೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ, ಸಹಜಾತಾದಿಕೇ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚೇವ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಚಾ**”ತಿ।

ಭವೋ ಜಾತಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ **ಭವೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ। ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ಹಿ ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಜಾತಿಯೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಜಾತೀತಿ ಪನೇತ್ಥ ಸವಿಕಾರಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ”ತಿ। **ಸವಿಕಾರಾ**ತಿ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಿಕಾರೇನ ಸವಿಕಾರಾ, ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋಯೇವ। ನ ಹಿ ತದೇವ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಭವೋ ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸತಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಮರಣಂ, ಜರಾಮರಣಾದಿನಾ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಬಾಲಸ್ಸ ಸೋಕಾದಯೋ ಚ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ನಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ “**ಜಾತಿ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಹಜಾತೂಪನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ ಪಚ್ಚಯವಿಚಾರಣಾಯ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಅಙ್ಗವಿಚಾರಣಾಯ ಚ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ ಆಹ “**ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ**”ತಿ। ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಚಾರಣಾಯ ಸಾ ನಿರವಸೇಸಾ ಕುತೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಾತಿ ಆಹ “**ವಿತ್ಥಾರತೋ**”ತಿಆದಿ। ಏಕದೇಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಕಥಿತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಥಾ ಕಥನೇ ಸದ್ಧಿಂ ಉದಾಹರಣೇನ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಭಗವಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ವಾ ಕಾಲೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಆದಿಮರಿಯಾದಾ ಅಪ್ಪಟಿಹತಸ್ಸ ಮಮ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ಇಮಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಆಸವಪಚ್ಚಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವತಣ್ಹಾಯಾ**ತಿ ಭವಸಂಯೋಜನಭೂತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ। **ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ। “**ಇತೋ ಏತ್ಥ ಏತ್ತೋ ಇಧಾ**”ತಿ ಅಪರಿಯನ್ತಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವಿವಟ್ಟಕಥಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೫. “ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯ”ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿ **ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ತನ್ತಿ** “ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ಫಸ್ಸನಿರೋಧಾ”ತಿ ವುತ್ತಫಸ್ಸಟ್ಠಾನಂ। **ಆಹಾರೋ**ತಿ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ “ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.ಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸ ೪೨೯) ವಚನತೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ। ಯದಿಪಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ಉಕ್ಕಂಸಗತಿವಿಜಾನನವಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ। ಏತ್ಥ ಚ “ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು...ಪೇ॰... ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ಏತೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ

ಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇತ್ಥ "ಕೋ ಏವಂ ಜಾನಾತೀತಿ? ಖೀಣಾಸವೋ ಜಾನಾತಿ, ಯಾವ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತೇನ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘವಸೇನಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮) ತಂ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೪೬. ಅಞ್ಞೋ ಜಾಲಸ್ಸಾತಿ ಅಞ್ಞೋಜಾಲಂ, ಅಞ್ಞೋಜಾಲೇ ಕತಾತಿ **ಅಞ್ಞೋಜಾಲೀಕತಾ**। ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಧೋ ಓಸೀದನಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವವಸೇನ ಉದ್ಧಂ ಉಗ್ಗಮನಂ। ತಥಾ ಪರಿತ್ತಭೂಮಿಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿವಸೇನ, ಓಲೀನತಾ'ತಿಧಾವನವಸೇನ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಧೋ ಓಸೀದನಂ ಉದ್ಧಂ ಉಗ್ಗಮನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **"ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂ"**ತಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

೧೪೭. ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವನ್ತಿ ಧರಮಾನಕಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ। ಅತೀತಭಾವೇನ ಪನ ತಥಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ಯಾವ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನಾ, ತತೋ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಸು ವತ್ತತಿ ಏವ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ವೋಹಾರಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೭)। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಯೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖಸದಿಸತಾ, ತದವಯವಾನಞ್ಚ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಸದಿಸತಾ ಯುಜ್ಜತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ವಣ್ಟಚ್ಛೇದೇ ವಣ್ಟೂಪನಿಬನ್ಧಾನಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಾನಂ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖತೋ ವಿಚ್ಛೇದೋ ವಿಯ ಭವನೇತ್ತಿಛೇದೇ ತದುಪನಿಬನ್ಧಾನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಸನ್ತಾನತೋ ವಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಓಪಮ್ಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೪೮. ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇತಿ ಪಾಳಿಯಂ। **ಇಧತ್ಥೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಹಿತಂ। **ಪರತ್ಥೋ**ತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಹಿತಂ। ಸಙ್ಗಾಮಂ ವಿಜಿನಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ**। ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅತ್ಥಜಾಲಂ**। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸೀಲಾದಿಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸತೋ ಚ **ಧಮ್ಮಜಾಲಂ**। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ**। ದಿಟ್ಠಿವಿವೇಚನಮುಖೇನ ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ **ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ**। ತಿತ್ಥಿಯವಾದನಿಮ್ಮದ್ದನೂಪಾಯತ್ತಾ **ಅನುತ್ತರೋ ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯೋ**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೪೯. ಅತ್ತಮನಾತಿ ಪೀತಿಯಾ ಗಹಿತಚಿತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಬುದ್ಧಗತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅನತ್ತಮನಾ ಅತ್ತನೋ ಅನತ್ಥಚರತಾಯ ಪರಮನಾ ವೇರಿಮನಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ "ದಿಸೋ ದಿಸ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೨; ಉದಾ॰ ೩೩) ಗಾಥಾ, ನ ಏವಂ ಅತ್ತಮನಾ। ಇಮೇ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಚರತಾಯ ಸಕಮನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಮನಾತಿ ಸಕಮನಾ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಅತ್ತಮನಾ**ತಿ ಸಮತ್ತಮನಾ, ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಮನಸಙ್ಕಪ್ಪಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿನನ್ದತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾಯಮ್ಪಿ ಆಗತೋ"**ತಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ **ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸೇವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಉಪಗಮನೇಪಿ ಆಗತೋ"**ತಿ। ತಥಾ **ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇಪಿ ಆಗತೋ"**ತಿ। **"ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ವುತ್ತೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ **"ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾಸೀಯತೀತಿ ಅಭಿನನ್ದನಸದ್ದೋ ಇಧ ಅನುಮೋದನಸದ್ದತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅನುಮೋದನೇಪಿ ಆಗತೋ"**ತಿ। "ಕತಮಞ್ಚ ತಂ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಾಯ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ **ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಹೋ**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಮ್ಪಿ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಿಗ್ಗಾಥಕತ್ತಮೇವ ಪನ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಗಾಥಾರಹಿತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ನಿಗ್ಗಾಥಕತ್ತಾ ಹಿ ಇದಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ಅಪರೇಸುಪೀತಿ ಏತ್ಥ ಪಿಸದ್ದೇನ ಪಾರಮಿಪರಿಚಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಂಸೇ -

> "ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸತೋ, ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣೇ।
> ಧಮ್ಮತೇಜೇನ ವಸುಧಾ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪಥಾ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೬೬)।

ವೀರಿಯಬಲೇನಾತಿ **ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಪರಿಚ್ಚಾಗಹೇತುಭೂತವೀರಿಯಪ್ಪಭಾವೇನ, **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನೇ** "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೬) ವುತ್ತಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತವೀರಿಯಾನುಭಾವೇನ। **ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾ**ತಿ ವಿಮ್ಹಯಾವಹಕಿರಿಯಾನುಭಾವಘಟ್ಟಿತಾ । **ಪಂಸುಕೂಲಧೋವನೇ** ಕೇಚಿ "ಪುಞ್ಞತೇಜೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ , ಅಚ್ಛರಿಯವೇಗಾಭಿಹತಾತಿ ಯುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, **ವೇಸ್ಸನ್ತರಜಾತಕೇ**

ಪಾರಮಿಪರಿಪೂರಣಪುಞ್ಞತೇಜೇನ ಅನೇಕಕಪ್ಪತ್ತುಂ ಕಮ್ಪಿತತ್ತಾ "**ಅಕಾಲಕಮ್ಪನೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ** ಯಥಾ ತಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦)। ಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲಾದೀಸುಪಿ ಸಾಧುಕಾರದಾನವಸೇನ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಪಕರಣನಯವಣ್ಣನಾ

ಅಯಂ ಪನ ಪಕರಣನಯೇನ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ - ಸಾ ಪನಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಪ್ಪಯೋಜನಭಾಜನೇಸು ಪಿಣ್ಡತ್ಥೇಸು ಚ ನಿದ್ಧಾರಿತೇಸು ಸುಕರಾ ಹೋತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಪಠಮಂ ನಿದ್ಧಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ತಾವ ವುತ್ತಂ "ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಭಣನ"ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ವಿನೇಯ್ಯಾಘಾತಾನನ್ದಾದಿಭಾವಾನಾಪತ್ತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ತಥಾ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಪಟಿಪಜ್ಜನಕ್ಕಮಸ್ಸ, ಪಸಂಸಾವಿಸಯಸ್ಸ ಖುದ್ದಕಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ತತುತ್ತರಿ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಅನವಬೋಧೋ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ**।

ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಪಯೋಜನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿನೇಯ್ಯಾಘಾತಾನನ್ದಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿ ಆದಿಕಞ್ಹಿ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಪಯೋಜೇತೀತಿ। ತಥಾ ಕುಹನಲಪನಾದಿನಾನಾವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸನಂ, ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಂ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇನ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಾವನಂ, ಛಫಸ್ಸಾಯತನವಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ಅತ್ತನೋ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನದೀಪನಞ್ಚ **ಪಯೋಜನಾನಿ**।

ವಣ್ಣಾವಣ್ಣನಿಮಿತ್ತಂ ಅನುರೋಧವಿರೋಧವನ್ತಚಿತ್ತಾ ಕುಹನಾದಿವಿವಿಧಮಿಚ್ಛಾಜೀವನಿರತಾ ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಪಙ್ಕಂ ನಿಮುಗ್ಗಾ, ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸು ಅಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಅನವಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಞಾಣಾ ವಿನೇಯ್ಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ **ಭಾಜನಂ**।

ಪಿಣ್ಡತ್ಥಾ ಪನ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಸಮಣಸಞ್ಞಾಯ ನಿಯೋಜನಂ, ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನುಟ್ಠಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಸಮಾಯೋಗೋ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲಸಿದ್ಧಿ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾನುಸಯಪ್ಪಹಾನಂ, ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಲೇಪೋ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಾಯ ಚ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಸಮಙ್ಗಿತಾ , ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ, ತದಙ್ಗಪಹಾನಂ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ವಿರತಿತ್ತಯಸಿದ್ಧಿ, ಪಿಯಮನಾಪಗರುಭಾವನೀಯತಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸಮುದಾಗಮೋ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲತನುಕರಣಂ, ಕುಸಲಮೂಲರೋಪನಂ, ಉಭಯಾನತ್ಥದೂರೀಕರಣಂ, ಪರಿಸಾಸು ವಿಸಾರದತಾ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರೋ,ಪರೇಹಿ ದುಪ್ಪಧಂಸಿಯತಾ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಸಮಙ್ಗಿತಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

"**ಗಮ್ಭೀರಾ**"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ಗಮ್ಭೀರಧಮ್ಮವಿಭಾವನಂ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠತಾ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇನಾಪಿ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವತಾ, ಸುಖುಮೇನಪಿ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾ, ಧಮ್ಮನ್ವಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಮಾನಞಾಣೇನಾಪಿ ದುರಧಿಗಮನೀಯತಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧಸಬ್ಬದರಥತಾ, ಸನ್ತಧಮ್ಮವಿಭಾವನಂ, ಸೋಭನಪರಿಯೋಸಾನತಾ, ಅತಿತ್ತಿಕರಭಾವೋ, ಪಧಾನಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣಗೋಚರತಾ, ಸುಖುಮಸಭಾವತಾ, ಮಹಾಪಞ್ಞಾವಿಭಾವನಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಪದೇಹಿ ಸಮಾಸತೋ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ಓಲೀನತಾತಿಧಾವನವಿಭಾವನಂ, ಉಪಾಯವಿನಿಬದ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಕಿತ್ತನಂ, ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಕಾಸನಾ, ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹಪಞ್ಞಾಪನಂ, ಪರಾಮಾಸಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ಭವವಿಭವದಿಟ್ಠಿವಿಭಾಗೋ, ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಪವತ್ತಿ, ಅನ್ತವಾನನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿನಿದ್ದೇಸೋ, ಅನ್ತದ್ವಯಾವತಾರಣಂ, ಆಸವೋಘಯೋಗಕಿಲೇಸಗನ್ಥಸಂಯೋಜನೂಪಾದಾನವಿಸೇಸವಿಭಜ್ಜನಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ "**ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯ**"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧಸಿದ್ಧಿ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ , ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾವಿಗಮೋ,

ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿನಿಮಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಿವಿಧಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಟ್ಠಾನಂ, ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಸಮಾಯೋಗೋ, ಸಮ್ಮಾವೀರಿಯಸಮಥಾನುಯೋಜನಂ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

“ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ, **“ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಸಿದ್ಧಿ, ತದುಭಯೇನ ಚ ನೀವರಣಸಂಯೋಜನದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ಅನಮತಗ್ಗಸಂಸಾರವಟ್ಟಾನುಚ್ಛೇದೋ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಹರಣಅಪರನ್ತಪಟಿಸನ್ಧಾನಾನಿ, ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲವಸೇನ ಹೇತುವಿಭಾಗೋ, ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪಕಾರಿತಾ, ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿದ್ದೇಸೋ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। **“ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”**ತಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾಕಥನೇನ ಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸೇಧೋ, ಅನಿಚ್ಚತಾಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಾರಕಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ಏವಂಧಮ್ಮತಾದಿನಿದ್ದೇಸೋ, ಸುಞ್ಞತಾಪಕಾಸನಂ, ಸಮತ್ತನಿಯಾಮಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

“ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ”ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ವಿಜ್ಜಾಧಿಮುತ್ತಿ, ವಸೀಭಾವೋ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಯನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುದ್ವಯವಿಭಾಗೋ, ಚತುರಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣಂ, ಭವಯೋನಿಆದೀಸು ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಕಲೇನ ಪನ ಸುತ್ತಪದೇನ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಭಗವತೋ ತಾದಿಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಚ ಪರೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಆದಿಭೂತಧಮ್ಮದ್ವಯಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಯೂಪದೇಸೋ, ಅತ್ತನ್ತಪಾದಿಪುಗ್ಗಲಚತುಕ್ಕಸಿದ್ಧಿ, ಕಣ್ಹಾಕಣ್ಹವಿಪಾಕಾದಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕವಿಭಾಗೋ, ಚತುರಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಮುದಯಾದಿಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ, ಛಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮವಿಭಾವನಾ , ದಸನಾಥಕರಧಮ್ಮಪತಿಟ್ಠಾಪನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ

ದೇಸನಾಹಾರವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ “ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ”ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ, ವೇದನಾಫಸ್ಸಾಯತನಾದಿಮುಖೇನ ಚ ಗಹಿತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ**। ತಣ್ಹಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ಸಾ ಪನ ಪರಿತಸ್ಸನಾಗ್ಗಹಣೇನ “ತಣ್ಹಾಗತಾನ”ನ್ತಿ, “ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ”ತಿ ಚ ಸರೂಪೇನೇವ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನ, ಭವನೇತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತಾವ। ಅಯಂ ತಾವ ಸುತ್ತನ್ತನಯೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಪನ ಆಘಾತಾನನ್ದಾದಿವಚನೇಹಿ, ಆತಪ್ಪಾದಿಪದೇಹಿ, ಚಿತ್ತಪ್ಪದೋಸವಚನೇನ, ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಪದೇಹಿ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಗ್ಗಹಣೇನ, ಭವಗ್ಗಹಣೇನ, ಸೋಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮುದಯಗ್ಗಹಣೇನ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮವಿಭಾವನಪದೇಹಿ ಗಹಿತಾ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ**। ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇದನಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಿಸ್ಸರಣಪರಿಯಾಯೇಹಿ, ಪಚ್ಚತ್ತಂ ನಿಬ್ಬುತಿವಚನೇನ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿವಚನೇನ ಚ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ **ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ**। ತಸ್ಸಾಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತವೇದನಾಪದೇಸೇನ, ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತಪಜಾನನಪರಿಯಾಯೇನ, ಭವನೇತ್ತಿಯಾ ಉಚ್ಛೇದಪರಿಯಾಯೇನ ಚ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಸಮುದಯೇನ **ಅಸ್ಸಾದೋ,** ದುಕ್ಖೇನ **ಆದೀನವೋ,** ಮಗ್ಗನಿರೋಧೇಹಿ **ನಿಸ್ಸರಣ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನ, ಯಾನಿ **ಪಾಳಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ೯) ಸರೂಪೇನೇವ ಆಗತಾನಿ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣಾನಿ, ತೇಸಞ್ಚ ವಸೇನ ಇಧ ಅಸ್ಸಾದಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿನೇಯ್ಯಾನನ್ತಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಆದಿಕಂ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಂ ಪಯೋಜನಮೇವ **ಫಲಂ**। ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾ, ಆಘಾತಾದಿಫಲಸ್ಸ ಚ ಅನಞ್ಞಸನ್ತಾನಭಾವಿತಾ, ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿಜಾನನನಿಬ್ಬೇಠನಾತಿ ಏವಂ ತಂತಂಪಯೋಜನಾಧಿಗಮಹೇತು **ಉಪಾಯೋ**। ಆಘಾತಾದೀನಂ ಕರಣಪಟಿಸೇಧನಾದಿಅಪದೇಸೇನ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ **ಆಣತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ **ದೇಸನಾಹಾರೋ**।

ವಿಚಯಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಕಪ್ಪನಾಭಾವೇಪಿ ವೋಹಾರವಸೇನ, ಅನುವಾದವಸೇನ ಚ “ಮಮ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನಿಯಮಾಭಾವತೋ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥಂ ವಾಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಾಯ ಚ **“ಭಿಕ್ಖವೇ”**ತಿ ಆಮನ್ತನಂ। ಅಞ್ಞಭಾವತೋ, ಪಟಿವಿರುದ್ಧಭಾವತೋ ಚ **“ಪರೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ವಣ್ಣಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಅವಣ್ಣನೀಯತೋ ಚ “ಅವಣ್ಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬ್ಯತ್ತಿವಸೇನ, ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಚ “ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಧಾರಣಭಾವತೋ,

ಅಧಮ್ಮಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ “ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲೇಹಿ ಸಂಹತಭಾವತೋ, ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಞ್ಘಾತಕರಣತೋ ಚ “ಸಙ್ಘಸ್ಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ವುತ್ತಪಟಿನಿದ್ದೇಸತೋ, ವಚನುಪನ್ಯಾಸನತೋ ಚ “ತತ್ರಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಮ್ಮುಖಭಾವತೋ, ಪುಥುಭಾವತೋ ಚ “ತುಮ್ಹೇಹೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹನನತೋ, ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಘಾತತೋ ಚ “ಆಘಾತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಙ್ಕೋಚವುತ್ತಿಯಾ, ಅತುಟ್ಠಾಕಾರತಾಯ ಚ “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಆರಮ್ಮಣಚಿನ್ತನತೋ, ನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ “ಚೇತಸೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥಾಸಾಧನತೋ, ಅನು ಅನು “ಅನತ್ಥಸಾಧನತೋ” ಚ “ಅನಭಿರದ್ಧೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಾರಣಾನರಹತ್ತಾ, ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಠಿತೇಹಿ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ “ನ ಕರಣೀಯಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಇತಿ ಅನುಪದವಿಚಯತೋ **ವಿಚಯೋ ಹಾರೋ** ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಂ ತಸ್ಸಾ ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಞ್ಚ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞುನಾ ವಿಭಾವೇತುನ್ತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ।

ಯುತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ ತಾದಿಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಆಘಾತಾದಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕೋ ಅನ್ತರಾಯೋ ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಬನ್ಧಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸನ್ತಾನನ್ತರೇಸು ಅಸಙ್ಕಮನತೋ। ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ಸುಭಾಸಿತಾದಿಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇಪಿ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಸಕೋಧಲೋಭಾನಂ ಅನ್ಧತಮಸಬ್ಭಾವತೋ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ವೇರಮಣಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಪಾಸಂಸಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಮಹತೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಮೋ ಹೋತೀತಿ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತೇನ ಗುಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ ಏಕದೇಸಭೂತಾಪಿ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಗ್ಗಹಣಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ। ತಜ್ಜಾಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪರಿಕ್ಖತಾನಿ ಅಧಿಗಮತಕ್ಕನಾನಿ ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿಅಭಿನಿವೇಸಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಪ್ಪನಾಜಾಲಸ್ಸ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ। ವೇದನಾದೀನವಾನವಬೋಧೇನ ವೇದನಾಯ ತಣ್ಹಾ ಪವಡ್ಢತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾಸಬ್ಭಾವತೋ। ಸತಿ ಚ ವೇದಯಿತರಾಗೇ ತತ್ಥ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಾಹೋ, ಸಸ್ಸತಾದಿಗಾಹೋ ಚ ವಿಪರಿಫನ್ದತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಉಪಾದಾನಂ ಸಸ್ಸತಾದಿವಾದೇ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಾನಂ , ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ವಾ ವೇದನಂ ವೇದಯನ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸೋ ಹೇತೂತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ವಿಸಯಿನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಗತಿಯಾ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। ಛಫಸ್ಸಾಯತನನಿಮಿತ್ತವಟ್ಟಸ್ಸ ಅನುಪಚ್ಛೇದೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಪಜಾನನಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸಞ್ಞಂ ಅತಿಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಭಾವತೋ। ಇಮಾಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಭಾವೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಕಿರಿಯವಾದಾದೀನಂ ಇಸ್ಸರವಾದಾದೀನಞ್ಚ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಯೇವ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವೇಸಿ। ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ ನ ದಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ರೂಪಾದೀಸು ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅನವಸೇಸತೋತಿ ಅಯಂ **ಯುತ್ತಿಹಾರೋ**।

ಪದಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಅವಣ್ಣಾರಹಅವಣ್ಣಾನುರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಾನಾದೇಯ್ಯವಚನತಾದಿವಿಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವಣ್ಣಾರಹವಣ್ಣಾನುರೂಸಮ್ಪತ್ತಸದ್ಧೇಯ್ಯವಚನತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾ ಆಘಾತಾದಯೋ ನಿರಯಾದಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿ ಅರಿಯಸ್ಸ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅರಿಯೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಅರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅರಿಯೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಅರಿಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಪಟಿವೇಧಪ್ಪಕಾರಞಾಣಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ದೇಸನಾಞಾಣಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನ್ತಿ ಸಾ ಯಥಾರಹಂ ನವವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಭವಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ, ಜಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ, ಸೋಕಾದೀನಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತವೇದನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧೋ। ತತ್ಥ ಅನುಬೋಧೋ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಪಟಿವೇಧೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। “ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣಂ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನ್ತಿ ಯಾವ ವೇದನಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪದಟ್ಠಾನ್ತಿ ನೇತಬ್ಬಂ। “ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ

ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಂ ಪರೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪಸ್ಸಯಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀಹಿ ವಿಮುಖತಾಯ, ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, "ಅಞ್ಞತ್ರ ಫಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ, ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತಪ್ಪಜಾನನಂ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ನಿಬ್ಬಿದಾ ವಿರಾಗಸ್ಸಾತಿ ಯಾವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ನೇತಬ್ಬಂ। ಭಗವತೋ ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಾತಿ ಅಯಂ **ಪದಟ್ಠಾನಹಾರೋ**।

ಲಕ್ಖಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕೋಧುಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಾರಮ್ಭಪರವಮ್ಭನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಪಟಿಘಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಆನನ್ದಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪ್ಪಮಾದಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಲೋಭಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ ಆಘಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಗನ್ಥನೀವರಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾಯಗನ್ಥನೀವರಣಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಆನನ್ದಗ್ಗಹಣೇನ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಅಧಿಚಿತ್ತಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಕ್ಖಾಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಸೀಲಸ್ಸೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಿಕಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಉಪಾದಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಉಪಾದಾನಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ವೇದನಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವೇದನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ ವೇದನಾಯ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಸಮ್ಮಸನೂಪಗಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಆಯತನಾನಂ ಧಾತೂನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ಆಯತನಲಕ್ಖಣೇನ, ಧಾತುಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇತುಆಸವೋಘಯೋಗನೀವರಣಾದಿಸಙ್ಗಹೋ ಹೇತಾದಿಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ತಥಾ "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನಾಪಿ। "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಫಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಹೇತುಭಾವೇನ, ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಛಫಸ್ಸಾಯತನಗ್ಗಹಣೇನ ಖನ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಧಾತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಫಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ, ಸಮ್ಮಸನಸಭಾವೇನ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಭವನೇತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವಟ್ಟಹೇತುಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾತಿ ಅಯಂ **ಲಕ್ಖಣಹಾರೋ**।

ಚತುಬ್ಯೂಹಹಾರವಣ್ಣನಾ

ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಹಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಪಿತಚೇತಸಾ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವತೋ ಅನೋರತಾ ಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಿನೋ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಗುಣರಸಸ್ಸಾದವಿಮುಖಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ **ನಿದಾನಂ**। ತೇ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸವಿನಿಮುತ್ತಾ ಕಥಂ ನು ಖೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಭಯಹಿತಪರಾ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**। ಪದನಿಬ್ಬಚನಂ **ನಿರುತ್ತಿ**। ತಂ "ಏವ"ನ್ತಿಆದಿನಿದಾನಪದಾನಂ, "ಮಮ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಪದಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ಪದಪದತ್ಥನಿದ್ದೇಸನಿಕ್ಖೇಪಸುತ್ತದೇಸನಾಸನ್ಧಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ **ಸನ್ಧಿ**। ತತ್ಥ ಪದಸ್ಸ ಪದನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದಸನ್ಧಿ**। ತಥಾ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಪದತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದತ್ಥಸನ್ಧಿ** । ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧೀಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ನಿದ್ದೇಸಸನ್ಧಿ** , ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ತಿವಿಧಾ ವಿಭತ್ತಾ, ತಾ ಪನೇತಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸನ್ಧಿಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವಿಚಾರಿತಾ ಏವ। **ಸುತ್ತಸನ್ಧಿ** ಚ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸಿತಾಯೇವ। ಏಕಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ದೇಸನನ್ತರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನಂ **ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ**, ಸಾ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - "ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ನ ಚೇತಸೋ ಅನಭಿರದ್ಧಿ ಕರಣೀಯಾ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ "ಉಭತೋದಣ್ಡಕೇನ ಚೇಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕಕಚೇನ ಚೋರಾ ಓಚರಕಾ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಓಕ್ಕನ್ತೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರಪಿ ಯೋ ಮನೋ ಪದೂಸೇಯ್ಯ, ನ ಮೇ ಸೋ ತೇನ ಸಾಸನಕರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದತಿ। "ತುಮ್ಹಂ ಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ"ತಿ "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಮಾಣವ ಸತ್ತಾ…ಪೇ॰… ದಾಯಾದಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧೬) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। "ಅಪಿ ತುಮ್ಹೇ…ಪೇ॰… ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ "ಕುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ…ಪೇ॰… ಸಹತೇ ನರ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೪; ಮಹಾನಿ॰ ೫, ೧೫೬, ೧೯೫) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪರೇ ವಣ್ಣಂ…ಪೇ॰… ನ ಚೇತಸೋ ಉಬ್ಬಿಲ್ಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ “ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)। ಕುಲ್ಲೂಪಮಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ, ನೋ ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। “ತತ್ರ ಚೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ…ಪೇ॰… ಉಬ್ಬಿಲಾವಿತಾ, ತುಮ್ಹಂ ಯೇವಸ್ಸ ತೇನ ಅನ್ತರಾಯೋ”ತಿ “ಲುದ್ಧೋಅತ್ಥಂ…ಪೇ॰… ಸಹತೇ ನರ”ನ್ತಿ (ಇತಿವು॰ ೮೮; ಮಹಾನಿ॰ ೫.೧೫೬, ೧೯೫; ಚೂಳನಿ॰ ೧೨೮) “ಕಾಮನ್ಧಾ ಜಾಲಸಞ್ಛನ್ನಾ, ತಣ್ಹಾಛದನಛಾದಿತಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೬೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೭, ೯೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೧೪) ಇಮಾಹಿ ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ…ಪೇ॰… ಸೀಲಮತ್ತಕ”ನ್ತಿ “ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಅಯಂ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯಞ್ಞೋ ಪುರಿಮೇಹಿ ಯಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ ಚ ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರೋ ಚ ಮಹಪ್ಫಲತರೋ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರೋ ಚಾ”ತಿಆದಿಕಾಯ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೩) ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಸೀಲತೋ ಮಹಪ್ಫಲಮಹಾನಿಸಂಸತರಭಾವವಚನೇನ ಝಾನತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಾವದೀಪನತೋ।

“ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿ “ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ ಸೀಲವಾ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿಆದಿ “ಅಧಿಗತೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ”ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ಪಾಳಿಯಾ ಸಂಸನ್ದತಿ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧೇನ ಹಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಾದಿಭಾವೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ।

“ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ”ತಿಆದಿ “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ…ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಅಸಸ್ಸತೋ, ಸಸ್ಸತೋ ಚ ಅಸಸ್ಸತೋ ಚ, ನೇವ ಸಸ್ಸತೋ ಚ ನಾಸಸ್ಸತೋ ಚ, ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತವಾ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ, ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ ಚ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ”ತಿಆದಿ “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಪರನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ…ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ। ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಅಸಞ್ಞೀ, ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ಚ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ। ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಸತೋ ವಾ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಪನೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ। “ವೇದನಾನಂ…ಪೇ॰… ತಥಾಗತೋ”ತಿ “ತಯಿದಂ ಸಙ್ಖತಂ ಓಳಾರಿಕಂ, ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧೋ, ಅತ್ಥೇತನ್ತಿ ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣದಸ್ಸಾವೀ ತಥಾಗತೋ ತದುಪಾತಿವತ್ತೋ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ತದಪಿ ತೇಸಂ…ಪೇ॰… ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಮೇವಾ”ತಿ ಇದಂ “ತೇಸಂ ಭವತಂ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ಛನ್ದಾಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ರುಚಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅನುಸ್ಸವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಞಾಣಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖವೇ ಞಾಣೇ ಅಸತಿ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಯದಪಿ ತೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತತ್ಥ ಞಾಣಭಾಗಮತ್ತಮೇವ ಪರಿಯೋದಾಪೇನ್ತಿ, ತದಪಿ ತೇಸಂ ಭವತಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಉಪಾದಾನಮಕ್ಖಾಯತೀ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಇದಞ್ಚ “ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನ”ನ್ತಿ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೪) “ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಇಮೇ ಆವುಸೋ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೩) ಚ ಆದಿಕಾಹಿ ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನ”ನ್ತಿಆದಿ “ಯತೋ ಖೋ ಆನನ್ದ ಭಿಕ್ಖು ನೇವ ವೇದನಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ನ ಸಞ್ಞಂ, ನ ಸಙ್ಖಾರೇ, ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಏವಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ಉಪಾದಿಯತಿ, ಅನುಪಾದಿಯಂ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಅಪರಿತಸ್ಸಂ ಪಚ್ಚತ್ತಂಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀ”ತಿಆದಿಕಾಹಿ ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ।

“ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮೇಹೇವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥೂಹಿ ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ”ತಿಆದಿ “ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಅಭಿವದನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಕಾಯಾನಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರ”ನ್ತಿಆದಿಕಾಹಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬) ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತಿ। **“ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ… ಪೇ॰… ದೇವಮನುಸ್ಸಾ”**ತಿ -

> “ಅಚ್ಚೀ ಯಥಾ ವಾತವೇಗೇನ ಖಿತ್ತಾ, (ಉಪಸಿವಾತಿ ಭಗವಾ)
> ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖಂ।
> ಏವಂ ಮುನೀ ನಾಮಕಾಯಾ ವಿಮುತ್ತೋ,
> ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ನ ಉಪೇತಿ ಸಙ್ಖ”ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೮೦; ಚೂಳನಿ॰ ೪೩)।

ಆದಿಕಾಹಿ ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ ಅಯಂ **ಚಾತುಬ್ಯೂಹೋ ಹಾರೋ**।

ಆವತ್ತಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನುಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಪರಾಪಕಾರದುಕ್ಖಸಹಗತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ಸೋರಚ್ಚೇನ ಸೀಲಸ್ಸ। ಸದ್ಧಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಸಕಲಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರೋ, ತೇನ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಆವತ್ತತಿ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಪಕಿತ್ತನಂ। ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಮಹಾಬೋಧಿ, ತೇನ ದಸಬಲಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಸಸ್ಸತಾದಿದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಗಹೋ, ತಾಹಿ ಅನಮತಗ್ಗಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ ಆವತ್ತತಿ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತವೇದನೇನ ಭಗವತೋ ಪರಿಞ್ಞಾತ್ತಯವಿಸುದ್ಧಿ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಯೋ ಆವತ್ತನ್ತಿ। “ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ, ತೇನ ಚ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। “ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ”ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನ ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ, “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿದಸ್ಸನಂ, ತೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆವತ್ತತಿ। ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಸತ್ತಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಆವತ್ತನ್ತಿ। “ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ”ತಿ ತಣ್ಹಾಪಹಾನಂ, ತೇನ ಭಗವತೋ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಆವತ್ತತೀತಿ ಅಯಂ **ಆವತ್ತೋ ಹಾರೋ**।

ವಿಭತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾನನ್ದಾದಯೋ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಯೇಹಿ ಪನ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಆಘಾತಾನನ್ದಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ, ತೇ ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತೇಸು ಆಘಾತಾದಯೋ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಚತುಭೂಮಕಾ। ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ವಾ, ತಸ್ಸಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಲೋಕುತ್ತರಾವ। “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ತತ್ಥ ಕುಸಲಾನಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಆವಜ್ಜನಾ ವಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತೇಸು ಕುಸಲಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ, ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಅಕುಸಲಾವ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ತಾಸಂ ಅವಿಸೇಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಸನ್ತತಿಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ

ಏಕತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ ಅತೀತಜಾತಿಅನುಸ್ಸರಣತಕ್ಕಸಹಿತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ನಾನತ್ತನಯಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ ತಜ್ಜಾಸಮನ್ನಾಹಾರಸಹಿತೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಏವಂ ಸೇಸದಿಟ್ಠೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। "ವೇದನಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವೇದನಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಸಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ರೂಪಾವಚರಾ, ಸಿಯಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ, ಫಸ್ಸೋ ತಾಸಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತವೇದನಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿ ಫಲಂ , ತೇಸಂ "ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ನೇತಬ್ಬೋ। "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅವಿಜ್ಜಾ ತಣ್ಹಾ ಅಕುಸಲಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ತಾಸು ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಆಸವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಏವ ವಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದದಸ್ಸನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ವೇದನಾಯ ವಿಯ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾದಿವಿಭಾಗೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ವಿಭತ್ತಿಹಾರೋ**।

ಪರಿವತ್ತಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣಂ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಾನಿ ಅನುಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲಸಿದ್ಧಿಯಾ ಉಭಯಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆವಹತಿ। ಆಘಾತಾದಯೋ ಪನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣತಂ ದುಕ್ಖಸೇಯ್ಯಂ ಭೋಗಹಾನಿಂ ಅಕಿತ್ತಿಂ ಪರೇಹಿ ದುರುಪಸಙ್ಕಮನತಞ್ಚ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಾ ನಿರಯಾದೀಸು ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಆವಹನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಮ್ಪರಂ ಆವಹತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿ ಪನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಅಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಮ್ಪರಂ, ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧತೋ। ತಥಾ ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸರಹಿತಂ ಪನ ಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯೇಸು ಸಾವರಣತೋ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣವಿಸೇಸಂ ನಾವಹತಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಚೇತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಯಥಾರಹಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಭಾವತೋ ಅನ್ತದ್ವಯಭೂತಾ ಸಕ್ಕಾಯತೀರಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವತ್ತಾ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವತ್ತಾ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭೂತಾ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಸಕ್ಕಾಯತೀರಂ ಪಾರಂ ಆಗಚ್ಛತಿ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಯಥಾಭೂತವೇದನಂ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಆವಹತಿ ಮಗ್ಗಭಾವತೋ। ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯಾದಿಅಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ ಸಂಸಾರಚಾರಕಾವರೋಧಂ ಆವಹತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ವೇದಯಿತಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದಕೋ ಸಮ್ಮೋಹೋ ತದಭಿನನ್ದನಂ ಆವಹತಿ । ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ ಪನ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬೇದಂ ವಿರಾಗಞ್ಚ ಆವಹತಿ। ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಹಿತಾ ತಣ್ಹಾ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಪಸಾರೇತಿ। ಯಥಾವುತ್ತತಣ್ಹಾಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಸಙ್ಕೋಚೇತಿ। ಸಸ್ಸತವಾದಾದಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಅಸತಿ ಫಸ್ಸೇ ತದಭಾವತೋ। ದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧನಬನ್ಧಾನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದೀನಂ ಅನಿರೋಧೇನ ಫಸ್ಸಾದಿಅನಿರೋಧೋ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನಿವತ್ತಿಯೇವ, ಯಾಥಾವತೋ ಫಸ್ಸಾಯತನಾದಿಪರಿಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಾನಿ ಅತಿವತ್ತತಿ, ಫಸ್ಸಾಯತನಾದಿಅಪರಿಞ್ಞಾ ತಂದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಆಯತಿಂ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಭವನೇತ್ತಿಯಾ ಅನಾಗತೇ ಭವಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಪರಿವತ್ತತಿಯೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪರಿವತ್ತೋ ಹಾರೋ**।

ವೇವಚನಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಮಮ ಮಯ್ಹಂ ಮೇ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣಾ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಪರೇ ಅಞ್ಞೇ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಅವಣ್ಣಂ ಅಕಿತ್ತಿಂ ನಿನ್ದ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ ಭಣೇಯ್ಯುಂ ಕರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿನಯಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಮೂಹಸ್ಸ ಗಣಸ್ಸಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ತತ್ರ ತತ್ಥ ತೇಸೂ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ತುಮ್ಹೇಹಿ ವೋ ಭವನ್ತೇಹೀ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಆಘಾತೋ ದೋಸೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ಚೇತಸೋ ಅನಭಿರದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪತ್ತಿ ಮನೋಪದೋಸೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। "ನ ಕರಣೀಯಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವೇವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ **ವೇವಚನೋ ಹಾರೋ**।

ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತೋ ವತ್ಥುವಸೇನ ದಸವಿಧೇನ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧೇನ ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ಉಪವಿಚಾರವಸೇನ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಆನನ್ದೋಪೀತಿಆದಿವಸೇನ ನವಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಪೀತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಖುದ್ದಿಕಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪವಿಚಾರವಸೇನ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಸೀಲಂ ವಾರಿತ್ತಚಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಗಮ್ಭೀರತಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಚತುಧಾ, ದ್ವಾದಸವಿಧೇನ ವಾ, ವಿಸಯಭೇದತೋ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಭೇದೇಹಿ, ತದನ್ತೋಗಧವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ವೇದನಾ ಛಧಾ ಅಟ್ಠಸತಧಾ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ತಸ್ಸಾ ಸಮುದಯೋ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ತಥಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ। ಅಸ್ಸಾದೋ ದುವಿಧೇನ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಆದೀನವೋ ತಿವಿಧೇನ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ನಿಸ್ಸರಣಂ ಏಕಧಾ ಚತುಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿ ದುವಿಧೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಾ।

“ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚತುಧಾ ಅಟ್ಠಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। “ತಣ್ಹಾಗತಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ ಛಧಾ ಅಟ್ಠಸತಧಾ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ಫಸ್ಸೋ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಉಪಾದಾನಂ ಚತುಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಭವೋ ದ್ವಿಧಾ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಜಾತಿ ವೇವಚನವಸೇನ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ತಥಾ ಜರಾ ಸತ್ತಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ಮರಣಂ ಅಟ್ಠಧಾ ನವಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಸೋಕೋ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಪರಿದೇವೋ ಛಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ದುಕ್ಖಂ ಚತುಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಥಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ। ಉಪಾಯಾಸೋ ಚತುಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। “ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿ, “ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಹಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಪಞ್ಞತ್ತಿ।

“ಅನ್ತೋಜಾಲೀಕತಾ”ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಙ್ಗಹಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕೋ”ತಿಆದಿ ದುವಿಧೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಏವಂ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿವಸೇನ, ತಥಾ “ಆಘಾತೋ”ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ವೇವಚನಪಞ್ಞತ್ತಿ, “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ”ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ವೇವಚನಪಞ್ಞತ್ತೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೋ ವಿಭಜಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರೋ**।

ಓತರಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋ, ತಥಾ ಅನಭಿರದ್ಧಿಗಹಣೇನ। ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋತಿ ಇದಂ **ಖನ್ಧಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ತಥಾ ಆಘಾತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಧಾತು ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ವಾ ಗಹಿತನ್ತಿ ಇದಂ **ಆಯತನಮುಖೇನ ಧಾತುಮುಖೇನ ಸಚ್ಚಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ**। ತಥಾ ಆಘಾತಾದೀನಂ ಸಹಜಾತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತುಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಸಹಜಾತಾ ಪನ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅನನ್ತರಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ । ತಣ್ಹಾಉಪಾದಾನಾದೀನಂ, ಫಸ್ಸಾದೀನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಸಹಜಾತಾನಂ ಅಸಹಜಾತಾನಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಕೋಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪತಿವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಕಮ್ಮವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಆಹಾರವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಝಾನವಸೇನ, ಕೋಚಿ ಮಗ್ಗವಸೇನಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಇದಂ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಓತರಣಂ**। ಆನನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ಓತರಣಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ತಥಾ ಸೀಲಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರತಿಚೇತನಾ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಾದಿಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮಾ ಚ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಚೇತನಾವ, ತೇಸಂ ತದುಪಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಲಜ್ಜಾದಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾಯತನಾದಿಸಙ್ಗಹೋ, ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಞಾಣದಿಟ್ಠಿವೇದನಾಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಹಣೇಸು। ನಿಸ್ಸರಣಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಗಹಣೇಸು ಅಸಙ್ಖತಧಾತುವಸೇನಪಿ **ಧಾತುಮುಖೇನ ಓತರಣಂ** ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ “ವೇದನಾನಂ…ಪೇ॰… ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ”ತಿ ಏತೇನ ಭಗವತೋ ಸೀಲಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಚ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಂ ಮುಖೇನಪಿ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾದೀಪನೇನ **ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇನ ಓತರಣಂ,** ತಥಾ ಏವಂಧಮ್ಮತಾಯ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಓತರಣಂ,** ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಮುಖೇನ ಸುಞ್ಞತಾಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಅಯಂ **ಓತರಣೋ ಹಾರೋ**।

ಸೋಧನಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಮಮಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ **ಆರಮ್ಭೋ।** “ಧಮ್ಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಘಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಭಾಸೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ **ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ।** “ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ…ಪೇ॰… ಕರಣೀಯಾ”ತಿ **ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ।** ದುತಿಯನಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ । ತಥಾ “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ”ನ್ತಿಆದಿ **ಆರಮ್ಭೋ।** “ಕತಮ”ನ್ತಿಆದಿ **ಪುಚ್ಛಾ।** “ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿ **ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ।** “ಇದಂ ಖೋ”ತಿಆದಿ **ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ।**

ತಥಾ “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿ **ಆರಮ್ಭೋ।** “ಕತಮೇ ಚ ತೇ”ತಿಆದಿ **ಪುಚ್ಛಾ।** “ಸನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿ **ಆರಮ್ಭೋ। “ಕಿ”**ನ್ತಿಆದಿ **ಆರಮ್ಭ ಪುಚ್ಛಾ।** “ಯಥಾಸಮಾಹಿತೇ”ತಿಆದಿ **ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ನೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ।** “ಇಮೇ ಖೋ ತೇ”ತಿಆದಿ **ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಪುಚ್ಛಾಸುದ್ಧಿ ಚ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ।** ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆರಮ್ಭಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಅಯಂ **ಸೋಧನೋ ಹಾರೋ।**

ಅಧಿಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಅವಣ್ಣ”ನ್ತಿ **ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ತಂ,** ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ **ವಿಸೇಸವಚನಂ** “ಮಮಂ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ”ತಿ। ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತಥಾ “ಸೀಲ”ನ್ತಿ **ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ **ವಿಸೇಸವಚನಂ** “ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ”ತಿಆದಿ।

“ಅಞ್ಞೇವ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿ **ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ **ವಿಸೇಸವಚನಂ** “ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿ।

ತಥಾ “ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾ”ತಿಆದಿ **ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ,** ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ **ವಿಸೇಸವಚನಂ** “ಸಸ್ಸತವಾದಾ”ತಿಆದಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸೋ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ।**

ಪರಿಕ್ಖಾರಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ “ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ”ತಿಆದೀನಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೩೭; ವಿಭ॰ ೯೦೯) ಚ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ **ಹೇತು।** ಆನನ್ದಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿಸಿನೇಹೋ **ಹೇತು।** ಸೀಲಸ್ಸ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಚ **ಹೇತು।** “ಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ **ಹೇತು,** ವಿಸೇಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀ। ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪಸ್ಸಯೋ, ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ಅವಿಸೇಸೇನ **ಹೇತು,** ವಿಸೇಸೇನ ಪನ ಸಸ್ಸತವಾದಾದೀನಂ ಅತೀತಜಾತಿಅನುಸ್ಸರಣಾದಿ **ಹೇತು।** ವೇದನಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಕಮ್ಮಾನಿ ಫಸ್ಸೋ ಚ **ಹೇತು।** ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ **ಹೇತು।** ಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ **ಹೇತು।** ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾ **ಹೇತು।** ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಛಳಾಯತನಾನಿ, ಛಳಾಯತನಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಂ **ಹೇತು।** ಭವನೇತ್ತಿಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾ **ಹೇತೂತಿ** ಅಯಂ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹಾರೋ।**

ಸಮಾರೋಪನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣೀಯತಾವಚನೇನ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾ, “ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ, “ಅಪರಾಮಸತೋ ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾ”ತಿ, “ವೇದನಾನಂ…ಪೇ॰… ಯಥಾಭೂತಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ”ತಿ ಏತೇಹಿ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವಸಮ್ಪದಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಖನ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲಸಿದ್ಧಿತೋ ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾಯ **ಪದಟ್ಠಾನಂ।** ಸೋರಚ್ಚಸಮ್ಪದಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಸೀಲಮೇವ, ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತತ್ಥ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ **ಪದಟ್ಠಾನಂ,** ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾಯ **ಪದಟ್ಠಾನಂ।** ತೇಸು ಸೀಲೇನ **ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಂ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ** ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ,**

ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ, ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಪಞ್ಞಾಯ **ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ, ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ** ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ, ಪಹಾನತ್ತಯಸಿದ್ಧಿ ಚಾತಿ ಅಯಂ **ಸಮಾರೋಪನೋ ಹಾರೋ**।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ

ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟನಯವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣವಚನೇನ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಕೋಚೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯವತ್ಥೂಸು ಸಿನೇಹೇ ಸಮ್ಮೋಸೇ ಚ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೩೭, ವಿಭ॰ ೯೦೯) ಆಘಾತೋ ಜಾಯತೀತಿ, ತಥಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ , "ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ನಿಬ್ಬುತಿ ವಿದಿತಾ, ಅನುಪಾದಾವಿಮುತ್ತೋ, ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ…ಪೇ॰… ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಚ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಾಸಂ ಪನ ಪುಬ್ಬನ್ತಕಪ್ಪಿಕಾದಿಪದೇಹಿ "ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ"ನ್ತಿಆದಿಪದೇಹಿ ಚ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸಿತಾನಂ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ **ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಮಥೋ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ **ಪಟಿಪಕ್ಖೋ**। ತೇಸಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿ ಚ **ಫಲಂ**। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ವಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತದಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಣ್ಹಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪ್ಪಮಾದಪಾಪಿಚ್ಛತಾಪಾಪಮಿತ್ತತಾಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಕೋಧುಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಾರಮ್ಭದೋವಚಸ್ಸತಾ-ಭವದಿಟ್ಠಿವಿಭವದಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಮಾಯಾಅಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ, ತಥಾ ಸಮಥಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪಕ್ಖಿಯಾನಞ್ಚ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವಸೇನ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಯಂ **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**।

ತಿಪುಕ್ಖಲನಯವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾದೀನಂ ಅಕರಣವಚನೇನ ಅದೋಸಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಫರುಸವಾಚಾಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ। ಆನನ್ದಾದೀನಂ ಅಕರಣವಚನೇನ ಅಲೋಭಸಿದ್ಧಿ, ತಥಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತೋ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಹಿ ಪನ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಉಭಯಸಿದ್ಧಿ। "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಮೋಹಸಿದ್ಧಿ। ಇತಿ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಗಹಿತೇಹಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಆಘಾತಾದಿಅಕರಣವಚನೇನ ಚ ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಾಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಾಸದ್ಧಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ತೀಹಿ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧಸುಚರಿತವೋದಾನಸಮಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಞ್ಞಾಸದ್ಧಮ್ಮಸಮಾಧಿ- ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖವಿಮೋಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಚ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ಲೋಭೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತೇಹಿ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಗೋಚರಭೂತಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ **ತಿಪುಕ್ಖಲಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**।

ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತನಯವವಣ್ಣನಾ

ಆಘಾತಾನನ್ದನಾದೀನಂ ಅಕರಣವಚನೇನ ಸತಿಸಿದ್ಧಿ। ಸತಿಯಾ ಹಿ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇ, ತತ್ಥ ಚ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸೇ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಅನವಜ್ಜಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತೀತಿ। ತಥಾ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಾ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ವೀರಿಯಸಿದ್ಧಿ। ವೀರಿಯೇನ ಹಿ ಕಾಮಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೇ ವಿನೋದೇತಿ, ವೀರಿಯಸಾಧನಞ್ಚ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ

ಸತಿಸಿದ್ಧಿ। ಸತಿಯಾ ಹಿ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇ, ತತ್ಥ ಚ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸೇ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಹಾಯ ಅನವಜ್ಜಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ "ವಿಸಯಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। "ತಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ। ಪಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ, ಸಮಾಹಿತೋ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ। ತಥಾ "ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, "ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ, ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, "ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಚ ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಪದೇಹಿ ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚತೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಂ? ದುವಿಧೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೋ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಚ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಚಾತಿ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತೋ। ತೇಸು ಪಠಮೋ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ತದಿಟ್ಠಿ ಸತಿಬಲೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಕಾಯಸಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ದುತಿಯೋ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲತ್ತದಿಟ್ಠಿ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪; ೬.೫೮) ವುತ್ತೇನ ವೀರಿಯಸಂವರಸಙ್ಖಾತೇನ ವೀರಿಯಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ವಿಧಮತಿ। ತತಿಯೋ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅಯಾಥಾವಗಾಹೀ ಸಮಥಬಲೇನ ಸಮಾಹಿತಭಾವತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಭಾವಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಘನವಿಚಿತ್ತತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತೇ ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೀ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರೇನ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ। ಚತೂಹಿ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಚತುರಾಸವೋಘಯೋಗಕಾಯಗನ್ಥಅಗತಿತಣ್ಹುಪ್ಪಾದುಪಾದಾನಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಅಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಚತೂಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಝಾನವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಸುಖಭಾಗಿಯಧಮ್ಮಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬೋ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ಇಧಾಪಿ ಸುಭಸಞ್ಞಾಸುಖಸಞ್ಞಾಹಿ, ಚತೂಹಿಪಿ ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ , ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದಿಸಾಲೋಚನಅಙ್ಕುಸನಯದ್ವಯವಣ್ಣನಾ

ಇತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೋಹಾರನಯದ್ವಯಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥನಯದಿಸಾಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಲೋಚನಂ **ದಿಸಾಲೋಚನಂ,** ತೇಸಂ ಸಮಾನಯನಂ **ಅಙ್ಕುಸೋ**ತಿ ನಿಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಚ ನಯಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಸೋಳಸವಿಧೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಟ್ಠಾನೇ ಸಂಕಿಲೇಸವಾಸನಾಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಂ, ಸಂಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬೇಧಾಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಮೇವ ವಾ। ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧೇ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಪಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಂ ಸತ್ತಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಞಾಣಞೇಯ್ಯದಸ್ಸನಭಾವನಂ ಸಕವಚನಪರವಚನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಅನುಞ್ಞಾತಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಕರಣನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ರಾಜಾಮಚ್ಚಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. **ರಾಜಗಹೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ದುಗ್ಗಜನಪದಟ್ಠಾನವಿಸೇಸಸಮ್ಪದಾದಿಯೋಗತೋ ಪಧಾನಭಾವೇನ ರಾಜೂಹಿ ಗಹಿತನ್ತಿ **ರಾಜಗಹ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಮನ್ಧಾತು...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೇನ ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ರೇಣುಆದೀಹಿ ರಾಜೂಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಗ್ಗಹಣಂ। **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೋ**ತಿ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಏಕೋ ಪುರಾತನೋ ರಾಜಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ರಾಜಧಾನೀಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಪಕಾರೇ**ತಿ ನಗರಮಾಪನೇನ ರಞ್ಞಾ ಕಾರಿತಸಬ್ಬಗೇಹತ್ತಾ **ರಾಜಗಹಂ,** ಗಿಜ್ಝಕೂಟಾದೀಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಪಬ್ಬತರಾಜೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಗೇಹಸದಿಸನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಸಮ್ಪನ್ನಭವನತಾಯ ರಾಜಮಾನಂ ಗೇಹನ್ತಿ ಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಸಂವಿಹಿತಾರಕ್ಖತಾಯ ಅನತ್ಥಾವಹಭಾವೇನ ಉಪಗತಾನಂ ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಗಹಂ ಗೇಹಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ರಾಜೂಹಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಗಹಂ ಗೇಹಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದೀಹಿ ರಾಜತೇ, ನಿವಾಸಸುಖತಾದಿನಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಮಮತ್ತವಸೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ವಾ **ರಾಜಗಹ**ನ್ತಿ ಏದಿಸೇ ಪಕಾರೇ ಸೋ ಪದೇಸೋ ಠಾನವಿಸೇಸಭಾವೇನ ಉಳಾರಸತ್ತಪರಿಭೋಗೋತಿ ಆಹ **"ತಂ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾನಂ। **ವಸನವನ**ನ್ತಿ ಆಪಾನಭೂಮಿಭೂತಂ ಉಪವನಂ।

ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ" (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೯; ೩.೭೫; ವಿಭ॰ ೫೦೮), "ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩; ಪಾರಾ॰ ೧೧) "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ", (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೪೫೯, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫, ೪೫೧, ೪೭೧; ೩.೨೩೦; ವಿಭ॰ ೬೪೨) "ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಾಧಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೯) ವಿಯ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಸಿದ್ಧೇನ ವಿಸೇಸಪರಾಮಸನೇನ ವಿನಾ। ಇರಿಯಾಯ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಪವತ್ತನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಪಥೋತಿ **ಇರಿಯಾಪಥೋ**। ಠಾನಾದೀನಞ್ಹಿ ಗತಿನಿವತ್ತಿ ಆದಿಅವತ್ಥಾಹಿ ವಿನಾ ನ ಕಞ್ಚಿ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ವಿಹರತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನ, ವಿಹರಣಞ್ಚಾತಿ ವಿಹಾರೋ, ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹೋ ವಿಹಾರೋ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ,** ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನಾನಿ। **ನೇತ್ತಿಯಂ** ಪನ "ಚತಸ್ಸೋ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಆನೇಞ್ಜಾ ವಿಹಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ । ತಂ ತಾಸಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತಾ ವಿಯ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಪನ ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹಸಾಮಞ್ಞತೋ ತಾಪಿ "ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾ" ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ। ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ ವಿಹಾರಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ,** ಮೇತ್ತಾಝಾನಾದಿಕಾ। ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಅರಿಯಾನಂ ವಿಹಾರಾತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರಾ,** ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। **ಸಮಙ್ಗೀಪರಿದೀಪನ**ನ್ತಿ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ** ಇತರವಿಹಾರಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ವಿಸೇಸವಚನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿ**-ಸದ್ದೋ ವಿಚ್ಛೇದತ್ಥಜೋತನೋ, **ಹರತೀ**ತಿ ನೇತಿ, ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಸ್ಸ ಕೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ಕಥಂ ಕಸ್ಸ ಪವತ್ತನನ್ತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಂ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಗೋಚರಗಾಮದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ ವತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುರೂಪನಿವಾಸನಟ್ಠಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಅಮ್ಬವನೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಮಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಏತಂ "ರಾಜಗಹೇ"ತಿ **ಭುಮ್ಮವಚನಂ ಸಮೀಪತ್ಥೇ** "ಗಙ್ಗಾಯ ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ, ಕೂಪೇ ಗಗ್ಗಕುಲ"ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾ। ಕುಮಾರೇನ ಭತೋತಿ ಕುಮಾರಭತೋ, ಸೋ ಏವ **ಕೋಮಾರಭಚ್ಚೋ** ಯಥಾ ಭಿಸಗ್ಗಮೇವ ಭೇಸಜ್ಜಂ। **ದೋಸಾಭಿಸನ್ನ**ನ್ತಿ ವಾತಪಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸಂ। **ವಿರೇಚೇತ್ವಾ**ತಿ ದೋಸಪಕೋಪತೋ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ।

ಅಡ್ಢತೇಳಸಹೀತಿ ಅಡ್ಢೇನ ತೇರಸಹಿ ಅಡ್ಢತೇರಸಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ। ತಾನಿ ಪನ ಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಊನಾನಿ ತೇರಸಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಅಡ್ಢಸತೇನಾ**"ತಿಆದಿ।

ರಾಜತೀತಿ ದಿಬ್ಬತಿ, ಸೋಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಞ್ಜೇತೀ**ತಿ ರಮೇತಿ। **ರಞ್ಞೋ**ತಿ ಪಿತು ಬಿಮ್ಬಿಸಾರರಞ್ಞೋ। ಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಹಿಂಸನಟ್ಠೇನ **ಸತ್ತು**।

ಭಾರಿಯೇತಿ ಗರುಕೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೇ ವಾ। **ಸುವಣ್ಣಸತ್ಥಕೇನಾ**ತಿ ಸುವಣ್ಣಮಯೇನ ಸತ್ಥಕೇನ। ಅಯೋಮಯಞ್ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಸರೀರಂ ಉಪನೇತುಂ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ವದತಿ। **ಸುವಣ್ಣಸತ್ಥಕೇನಾ**ತಿ ವಾ ಸುವಣ್ಣಪರಿಕ್ಖತೇನ ಸತ್ಥಕೇನ **ಬಾಹುಂ ಫಾಲಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಿರಾವೇಧವಸೇನ ಬಾಹುಂ ಫಲಾಪೇತ್ವಾ **ಉದಕೇನ ಸಮ್ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾಯೇಸಿ** ಕೇವಲಸ್ಸ ಲೋಹಿತಸ್ಸ ಗಬ್ಭಿನಿತ್ಥಿಯಾ ದುಜ್ಜೀರಭಾವತೋ। **ಧುರಾ**ತಿ ಧುರಭೂತಾ, ಗಣಸ್ಸ , ಧೋರಯ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧುರಂ ನೀಹರಾಮೀ**ತಿ ಗಣಧುರಂ ಗಣಬನ್ಧಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಮಿ। "**ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ**"ತಿಆದಿ ಖನ್ಧಕಪಾಳಿ ಏವ।

ಪೋತ್ಥನಿಯನ್ತಿ ಛುರಿಕಂ, ಯಂ "ನಖರ"ನ್ತಿಪಿ [ಪೋಥನಿಕನ್ತಿ ಛುರಿಕಂ, ಯಂ ಖರನ್ತಿಪಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೩.೩೩೯) ಪೋಥನಿಕನ್ತಿ ಛುರಿಕಂ, ಖರನ್ತಿಪಿ (ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೨.ಚೂಳವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ೩೩೯)] ವುಚ್ಚತಿ। **ದಿವಾ ದಿವಸ್ಸಾ**ತಿ ದಿವಸ್ಸಪಿ ದಿವಾ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಸಾ ಸರೀರಂ ಲೇಹಿತ್ವಾ ಯಾಪೇತಿ ಅತ್ತೂಪಕ್ಕಮೇನ ಮರಣಂ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇನ್ತೀತಿ। **ಮಗ್ಗಫಲಸುಖೇನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಸುಖಾವಹೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಫಲಸುಖೂಪಸಞ್ಹಿತೇನ **ಚಙ್ಕಮೇನ ಯಾಪೇತಿ**। **ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ**ತಿ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಪೂಜನಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ । **ನಿಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘನಿಸೀದನತ್ಥಾಯ। **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕೇ...ಪೇ॰... ಯಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ** ತತ್ಥ ಬಹುಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಪುಬ್ಬತಾಯ ಚಿರಪರಿಚಿತನಿಕನ್ತಿವಸೇನ।

ಖೋಭೇತ್ವಾತಿ ಪುತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ, ಸಹಜಾತಪೀತಿವೇಗಸ್ಸ ಚ ಸವಿಪ್ಫಾರತಾಯ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಫರಣವಸೇನ ಸಕಲಸರೀರಂ ಆಲೋಳೇತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಆಹಚ್ಚ ಅಟ್ಠಾಸೀ**"ತಿ। **ಪಿತುಗುಣ**ನ್ತಿ ಪಿತು ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಗುಣಂ। **ಮುಞ್ಚಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ತೇನ "ಅಭಿಮಾರಕಪುರಿಸಪೇಸನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಏವ ಪಕಾರೇ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ವಿತ್ಥಾರಕಥಾನಯೋ**ತಿ ಅಜಾತಸತ್ತುಪಸಾದನಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾಯ ಕಥಾಯ ನಯಮತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರನಯಾ ಕಥಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಆಗತತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ನ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ।

ಕೋಸಲರಞ್ಞೋತಿ ಮಹಾಕೋಸಲರಞ್ಞೋ। **ಪಣ್ಡಿತಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತವೇವಚನಂ। **ವಿದನ್ತೀ**ತಿ ಜಾನನ್ತಿ। **ವೇದೇನ** ಞಾಣೇನ ಕರಣಭೂತೇನ **ಈಹತಿ** ಪವತ್ತತೀತಿ **ವೇದೇಹಿ**।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ। **ಅನಸನೇನ ವಾ**ತಿ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತೇನ ಏಕಚ್ಚಮನೋದುಚ್ಚರಿತದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಗೋಪಾಲಕೂಪೋಸಥೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ನಿಗಣ್ಠುಪೋಸಥೋ ಮೋಸವಜ್ಜಾದಿವಸೇನ। ಯಥಾಹ "ಸೋ ತೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ದಿವಸಂ ಅತಿನಾಮೇತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೭೧), "ಇತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೇ ಸಮಾದಪೇತಬ್ಬಾ, ಮುಸಾವಾದೇ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಮಾದಪೇನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೭೧) ಚ ಆದಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಉಪೋಸಥಸದ್ದೇ। **ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಅತ್ಥಾನಂ ಉದ್ಧಾರಣಂ।

ನನು ಚ ಅತ್ಥಮತ್ತಂ ಪತಿ ಸದ್ದಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀತಿ ನ ಏಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಅನೇಕೇ ಅತ್ಥಾ ಅಭಿಧೀಯನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಸದ್ದವಿಸೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ, ತೇಸಂ ಪನ ಅತ್ಥಾನಂ ಉಪೋಸಥಸದ್ದವಚನೀಯತಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅಯಂ

ವಿಚಾರೋ ಉಪೋಸಥಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಹೇಟ್ಠಾ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಗತೇ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾದಿವಿಸಯೋಪಿ ಉಪೋಸಥಸದ್ದೋ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪೋ ಏವ ವಿಸೇಸಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಾಚಕಭಾವತೋ, ತಾದಿಸಂ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೀಲಸುದ್ಧಿವಸೇನ ಉಪೇತೇಹಿ ಸಮಗ್ಗೇಹಿ ವಸೀಯತಿ ಅನುಟ್ಠೀಯತೀತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ। ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಾ ಉಪೇಚ್ಚ ಅರಿಯವಾಸಾದಿಅತ್ಥಂ ವಸಿತಬ್ಬತೋ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಸೀಲಂ। ಅನಸನಾದಿವಸೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ವಸಿತಬ್ಬತೋ ಅನುವಸಿತಬ್ಬತೋ **ಉಪೋಸಥೋ। ಉಪವಾಸೋ**ತಿ ಸಮಾದಾನಂ। ಉಪೋಸಥಕುಲಭೂತತಾಯ ನವಮಹತ್ಥಿನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಹತ್ಥಿನಾಗೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿರಿಯಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ರೂಳ್ಹಿವಸೇನ ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಂ ಉಪೋಸಥೋತಿ ಆಹ **"ಉಪೋಸಥೋ ನಾಗರಾಜಾತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಞತ್ತೀ"**ತಿ। ದಿವಸೇ ಪನ ಉಪೋಸಥಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಾ ಏವ। **ಸುದ್ಧಸ್ಸ ವೇ ಸದಾ ಫಗ್ಗೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಸುದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಮಲಾಭಾವೇನ ಸುದ್ಧಸ್ಸ। **ವೇ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ವೇ**ತಿ ವಾ ಬ್ಯತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದಾ ಫಗ್ಗೂ**ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಮ್ಪಿ ಫಗ್ಗುಣನಕ್ಖತ್ತಮೇವ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಫಗ್ಗುಣಮಾಸೇ ಉತ್ತರಫಗ್ಗುಣದಿವಸೇ ತಿತ್ಥನ್ಹಾನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಂವಚ್ಛರಿಕಪಾಪಪವಾಹನಂ ಹೋತೀತಿ ಲದ್ಧಿ, ತಂ ತತೋ ವಿವೇಚೇತುಂ ಇದಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ। **ಸುದ್ಧಸ್ಸುಪೋಸಥೋ ಸದಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸುದ್ಧಿಯಾ ಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಚ ಅಸಮಾದಿಯತೋಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪೋಸಥೋ, ಉಪೋಸಥವಾಸೋ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಚದಸನ್ನಂ ತಿಥೀನಂ ಪೂರಣವಸೇನ **ಪನ್ನರಸೋ।**

ಬಹುಸೋ , ಅತಿಸಯತೋ ವಾ ಕುಮುದಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಕುಮುದವತೀ, ತಿಸ್ಸಂ **ಕುಮುದವತಿಯಾ।** ಚತುನ್ನಂ ಮಾಸಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಭೂತಾತಿ **ಚಾತುಮಾಸೀ।** ಸಾ ಏವ ಪಾಳಿಯಂ ಚಾತುಮಾಸಿನೀತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಇಧ ಪನ ಚಾತುಮಾಸಿನೀತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತದಾ ಕತ್ತಿಕಮಾಸಸ್ಸ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಮಾಸಪುಣ್ಣತಾ।** ವಸ್ಸಾನಸ್ಸ ಉತುನೋ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಉತುಪುಣ್ಣತಾ।** ಕತ್ತಿಕಮಾಸಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಸಂವಚ್ಛರಸ್ಸ ಪುಣ್ಣತಾಯ **ಸಂವಚ್ಛರಪುಣ್ಣತಾ। "ಮಾ" ಇತಿ ಚನ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ** ತಸ್ಸ ಗತಿಯಾ ದಿವಸಸ್ಸ ಮಿನಿತಬ್ಬತೋ। **ಏತ್ಥ ಪುಣ್ಣೋ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಕಲಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪುಣ್ಣೋ। ತದಾ ಹಿ ಚನ್ದೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹುತ್ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪನ್ನರಸೇ"ತಿ ಪದಾನಿ ದಿವಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, "ಕೋಮುದಿಯಾ"ತಿಆದೀನಿ ರತ್ತಿವಸೇನ।

ರಾಜಾಮಚ್ಚಪರಿವುತೋತಿ ರಾಜಕುಲಸಮುದಾಗತೇಹಿ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಪರಿವುತೋ। ಅಥ ವಾ ಅನುಯುತ್ತಕರಾಜೂಹಿ ಚೇವ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಚ ಪರಿವುತೋ। **ಚತುರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ**ತಿ ಅಬ್ಭಾ ಮಹಿಕಾ ಧೂಮರಜೋ ರಾಹೂತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ। **ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ।

ಪೀತಿವಚನನ್ತಿ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ ವಚನಂ। ಯಞ್ಹಿ ವಚನಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕನಿರಪೇಕ್ಖಂ ಕೇವಲಂ ಉಳಾರಾಯ ಪೀತಿಯಾ ವಸೇನ ಸರಸತೋ ಸಹಸಾವ ಮುಖತೋ ನಿಚ್ಛರತಿ, ತಂ ಇಧ "ಉದಾನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತೇನಾಹ **"ಯಂ ಪೀತಿವಚನಂ ಹದಯಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿಆದಿ।

ದೋಸೇಹಿ ಇತಾ ಗತಾ ಅಪಗತಾತಿ **ದೋಸಿನಾ** ತ-ಕಾರಸ್ಸ ನ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ಕಿಲೇಸೇ ಜಿತೋ ವಿಜಿತಾವೀತಿ ಜಿನೋ"ತಿ। **ಅನೀಯ**-ಸದ್ದೋ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಮನಂ ರಮಯತೀ"ತಿ "ರಮಣೀಯಾ"**ತಿ ಯಥಾ "ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ। ಜುಣ್ಹವಸೇನ ರತ್ತಿಯಾ ಸುರೂಪತಾತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತದೋಸವಿಮುತ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅಬ್ಭಾದಯೋ ವುತ್ತದೋಸಾ, ತಬ್ಬಿಗಮೇನೇವ ಚಸ್ಸಾ **ದಸ್ಸನೀಯತಾ,** ತೇನ, ಉತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ **ಪಾಸಾದಿಕತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಲಕ್ಖಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತೋ ದಿವಸೋ ಮಾಸೋ ಉತು ಸಂವಚ್ಛರೋತಿ ಏವಂ ದಿವಸಮಾಸಉತುಸಂವಚ್ಛರಾನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾ **ಲಕ್ಖಞ್ಞಾ,** ಲಕ್ಖಣೀಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

“ಯಂ ನೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ “ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಮತ್ಥಸಮಣೋ ಚ ಪರಮತ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತಸಮಣೋ, ನ ಜಾತಿಮತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಾತಿ ಆಹ **“ಸಮಿತಪಾಪತಾಯ ಸಮಣಂ। ಬಾಹಿತಪಾಪತಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ”**ನ್ತಿ। ಬಹುವಚನೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕವಚನಂ, ಏಕವಚನೇ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಹುವಚನಂ **ವಚನಬ್ಯತಯೋ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಏಕವಚನವಸೇನೇವ ಬ್ಯತಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಅತ್ತನಿ, ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಬಹುವಚನಪ್ಪಯೋಗೋ ನಿರೂಳ್ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬೇನಪೀತಿ** “ರಮಣೀಯಾ ವತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬೇನ ವಚನೇನ। **ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಓಭಾಸಭೂತನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇವದತ್ತೋ ಚಾತಿ**। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥೂಪನಯನೇ, ತೇನ ಯಥಾ ರಾಜಾ ಅಜಾತಸತ್ತು ಅತ್ತನೋ ಪಿತು ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಸತ್ಥುಉಪಟ್ಠಾಕಸ್ಸ ಘಾತನೇನ ಮಹಾಪರಾಧೋ , ಏವಂ ಭಗವತೋ ಮಹಾಅನತ್ಥಕರಸ್ಸ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪನೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಛಾಯಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸ ಜೀವಕಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೇನ, ತಂ ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಅಪಸ್ಸಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕ್ಖೇಪಪಚ್ಛೇದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಭಾವಿನಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಕಥಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಂ, ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ “**ತಸ್ಸಂ ಹೀ**”ತಿಆದಿ।

೧೫೧. “**ಸೋ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ಆಗತನಯೋ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಪರತೋ ಮಕ್ಖಲಿಪದನಿಬ್ಬಚನೇಪಿ । **ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ** ಉಪಗತಾ। **ತದೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀತಿ** ತದೇವ ನಗ್ಗರೂಪಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿ।

ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಸಙ್ಘೋತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹತಾಮತ್ತೇನ ಸಙ್ಘೋ, ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕದಿಟ್ಠಿಸುವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಸಂಹತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ** ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತೋ ಅತ್ಥಿ। **ಸ್ವೇವಾತಿ** ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋವ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹವಸೇನ **ಸಙ್ಘೀ,** ಗಹಟ್ಠಸಮೂಹವಸೇನ **ಗಣೀ**”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ ಗಣೀ ಏವ ಲೋಕೇ ಸಙ್ಘ-ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿರೂಳ್ಹತ್ತಾ। **ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನಾತಿ** ಅಚೇಲಕ ವತಚರಿಯಾದಿಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನ। **ಪಾಕಟೋತಿ** ಸಙ್ಘೀಆದಿಭಾವೇನ ಪಕಾಸಿತೋ। “ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವತ್ಥಮ್ಪಿ ನ ನಿವಾಸೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನಿಕೇ ವಿಯ ಸನ್ತಗುಣನಿಗೂಹಣಲಕ್ಖಣಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ। **ಯಸೋತಿ** ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ। “ತರನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಂಸಾರೋಘ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತತ್ತಾ **ತಿತ್ಥಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಲದ್ಧೀತಿ ಆಹ “**ತಿತ್ಥಕರೋತಿ ಲದ್ಧಿಕರೋ**”ತಿ। **ಸಾಧುಸಮ್ಮತೋತಿ** “ಸಾಧೂ”ತಿ ಸಮ್ಮತೋ, ನ ಸಾಧೂಹಿ ಸಮ್ಮತೋತಿ ಆಹ “**ಅಯಂ ಸಾಧೂ**”ತಿಆದಿ। “ಇಮಾನಿ ಮೇ ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಸುಚಿಣ್ಣಾನೀ”ತಿ **ಪಬ್ಬಜಿತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋ ಜಾನಾತೀತಿ ರತ್ತಞ್ಞೂ**। ತಾ ಪನಸ್ಸ ರತ್ತಿಯೋ ಚಿರಕಾಲಭೂತಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಚಿರಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೋ**। ತತ್ಥ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತತಾಗಹಣೇನ ಬುದ್ಧಿಸೀಲತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ರತ್ತಞ್ಞುತಾಗಹಣೇನ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನತಂ। **ಅದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ದೀಘಕಾಲಂ। ಕಿತ್ತಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ “**ದ್ವೇ ತಯೋ ರಾಜಪರಿವಟ್ಟೇ**”ತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸನಪಟಿಪಾಟಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। “**ಅದ್ಧಗತೋ**”ತಿ ವತ್ವಾ ಕತಂ ವಯೋಗಹಣಂ ಓಸಾನವಯಾಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ “**ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**”ತಿ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ “ಅದ್ಧಗತೋ, ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ಪದದ್ವಯಂ।

ಪುಬ್ಬೇ ಪಿತರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ಸುತಪುಬ್ಬತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದಿ...ಪೇ... ಸೋತುಕಾಮೋ**”ತಿ। **ದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ನ ದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾ ಪನ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಅಕಿರಿಯವಾದಂ ಸುತ್ವಾ ತೇಸಂ ಅನತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ। **ಗುಣಕಥಾಯಾತಿ** ಅಭೂತಗುಣಕಥಾಯ। ತೇನಾಹ “**ಸುಟ್ಠುತರಂ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ**”ತಿ। ಯದಿ ಅನತ್ತಮನೋ, ಕಸ್ಮಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀತಿ ಆಹ “**ಅನತ್ತಮನೋ ಸಮಾನೋಪೀ**”ತಿಆದಿ।

೧೫೨. **ಗೋಸಾಲಾಯಾತಿ** ಏವಂ ನಾಮಕೇ ಗಾಮೇ। ವಸ್ಸಾನಕಾಲೇ ಗುನ್ನಂ ತಿಟ್ಠನಸಾಲಾತಿ ಏಕೇ।

೧೫೩. **ಪಟಿಕಿಟ್ಠತರನ್ತಿ** ನಿಹೀನತರಂ। **ತನ್ತಾವುತಾನೀತಿ** ತನ್ತೇ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ವೀತಾನಿ। **"ಸೀತೇ ಸೀತೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ತಸ್ಸ ನಿಹೀನಸ್ಸ ನಿಹೀನತರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೫೪. **ವಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿ ಅಸುಚಿನಾ ಮಕ್ಖಿತೋ ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। **ವಾಲಿಕಥೂಪಂ ಕತ್ವಾತಿ** ವತ್ತವಸೇನ ವಾಲಿಕಾಯ ಥೂಪಂ ಕತ್ವಾ।

೧೫೯. **ಪಲಿಬುದ್ಧನಕಿಲೇಸೋತಿ** ಸಂಸಾರೇ ಪಲಿಬುದ್ಧನಕಿಚ್ಚೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸೋ ಖೇತ್ತವತ್ಥುಪುತ್ತದಾರಾದಿವಿಸಯೋ।

ಕೋಮಾರಭಚ್ಚಜೀವಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೭. ನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನತ್ಥೋ ವತ ಮೇ"**ತಿ। ಜೀವಕಸ್ಸ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ಮಮ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಮದ್ದನಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕಥಾಪನೇನ ಮಮ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪೂರೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ರಞ್ಞೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹತ್ಥಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಿಂ ತುಣ್ಹೀತಿ** ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ತುಣ್ಹೀ, ಕಿಂ ತಂ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ತುವಂ ತುಣ್ಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ತುಣ್ಹೀ"**ತಿ।

ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತರೂಪಾ ಚ, ತಥಾಪಿ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿ-ಅಭಿಜಾತಿಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನ- ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯದೇವೋರೋಹಣಾನಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಸುಪಾಕಟಾನಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಪಟಿಬಾಹಿತುನ್ತಿ ತಾನಿಯೇವೇತ್ಥ ಉದ್ಧಟಾನಿ। **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇತಿ** ಇತ್ಥಂ ಏವಂ ಪಕಾರೋ ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ ಏವಂ ಕಥನತ್ಥೇ। **ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ**। "ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭೀತಿ ಉಪಸಗ್ಗೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥಜೋತಕೋ, ತೇನ ಯೋಗತೋ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭಗವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತೋ, ತಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ ತಬ್ಬಿಸಯತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಕಿತ್ತಿ, ಸಾ ಏವ ಸದ್ದನೀಯತೋ **ಸದ್ದೋತಿ** ಆಹ **"ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋತಿ ಕಿತ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ಅಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸದ್ದೋ **ಥುತಿಘೋಸೋ**। ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ **ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ** ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ **ಉಗ್ಗತೋ**।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂ ಸಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। **"ಭಗವಾ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)। ಪರತೋ ಪನ **ಭಗವಾತಿ** ಗುಣಕಿತ್ತನಂ।

ಯಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನವಟ್ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇತಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರೀಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಸಙ್ಕಿತ್ತಕೇನಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ, ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಇತಿಪಿ ಭಗವಾ"**ತಿ ಆಹ। "ಇತಿಪೇತಂ ಅಭೂತಂ, ಇತಿಪೇತಂ ಅತಚ್ಛ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫) ವಿಯ ಇಧ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ಚ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಬಹುಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ। ತಾನಿ ಚ ಸಙ್ಕಿತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಞ್ಞುನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಞ್ಹಿ ನಿರೂಪೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇನ್ತೇ ಯಸ್ಸ ಸಙ್ಕಿತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವತಿ ಅತಿವಿಯ ಅಭಿಪ್ಪಸಾದೋ ಹೋತಿ। **ಆರಕತ್ತಾತಿ** ಸುವಿದೂರತ್ತಾ। **ಅರೀನನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ। **ಅರಾನನ್ತಿ** ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಂ। **ಹತತ್ತಾತಿ** ವಿಹತತ್ತಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನನ್ತಿ**

ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚೇವ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನಞ್ಚ। **ತತೋತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ। ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ, ಏವಂ ತಂಸಂವಣ್ಣನತೋಪಿ ನೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಜೀವಕೋ ಬಹುಸೋ ಸತ್ಥುಸನ್ತಿಕೇ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಸುತ್ವಾ ಠಿತೋ, ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚತಾಯ ಚ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವಿಗತಕಥಂಕಥೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಜೀವಕೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾಯಾತಿ** ಖುದ್ದಿಕಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಪ್ಪಕಾರಾಯ। **ನಿರನ್ತರಂ ಫುಟಂ ಅಹೋಸಿ** ಕತಾಧಿಕಾರಭಾವತೋ। ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯವಸೇನ ಹಿಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಗುಣಸರೀರಂ ಖತುಪಹತಂ ಅಹೋಸಿ।

೧೫೮. "ಉತ್ತಮ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ನ ಕೇವಲಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವೋ ಏವೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಪ್ಪಸದ್ದತಾಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸ್ಸಯಾನರಥಯಾನಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಹತ್ಥಿಯಾನೇಸು ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಹತ್ಥಿನಿಯೋವ ಕಪ್ಪಾಪೇಸಿ। ರಞ್ಞೋ ಆಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಆಸನ್ನಚಾರೀಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಇತ್ಥಿಯೋವ ನಿಸಜ್ಜಾಪಿತಾ। ರಞ್ಞೋ ಪರೇಸಂ ದುರುಪಸಙ್ಕಮನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಾ **ಪುರಿಸವೇಸಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ** ಆವುಧಹತ್ಥಾ ಕಾರಿತಾ। **ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ** ಞಾಪೇಸಿ। **ತದೇವಾತಿ** ಗಮನಂ, ಅಗಮನಮೇವ ವಾ।

೧೫೯. **ಮಹಞ್ಚಾತಿ** ಕರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಹತಾಚಾ"**ತಿ। **ಮಹಚ್ಚಾತಿ** ಮಹತಿಯಾ , ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಮಹನ್ತೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ರಾಜಾನುಭಾವೇನಾ"**ತಿ **"ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸಿರೀ"**ತಿ ಅಙ್ಗಮಗಧರಟ್ಠಾನಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಮಾಹ। **ಆಸತ್ತಖಗ್ಗಾನೀತಿ** ಅಂಸೇ ಓಲಮ್ಬನವಸೇನ ಸನ್ನದ್ಧಅಸೀನಿ। ಕುಲಭೋಗಇಸ್ಸರಿಯಾದಿವಸೇನ ಮಹತೀ ಮತ್ತಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಹಾಮತ್ತಾ,** ಮಹಾನುಭಾವಾ ರಾಜಪುರಿಸಾ। **ವಿಜ್ಜಾಧರತರುಣಾ ವಿಯಾತಿ** ವಿಜ್ಜಾಧರಕುಮಾರಾ ವಿಯ। **ರಟ್ಠಿಯಪುತ್ತಾತಿ** ಭೋಜಪುತ್ತಾ। **ಹತ್ಥಿಘಟಾತಿ** ಹತ್ಥಿಸಮೂಹಾ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಘಟ್ಟನಾತಿ** ಅವಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಗಮನೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಾ।

ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ ಸಯಂ ಭಾಯನಟ್ಠೇನ **ಭಯಂ** ಯಥಾ ತಥಾ ಭಾಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಞಾಣಂ** ಭಾಯಿತಬ್ಬೇ ಏವ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಭಯತೋ ಉಪಟ್ಠಿತೇ "ಭಾಯಿತಬ್ಬಮಿದ"ನ್ತಿ ಭಯತೋ ತೀರಣತೋ **ಭಯಂ।** ತೇನೇವಾಹ "ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಞಾಣಂ ಪನ ಭಾಯತಿ ನಭಾಯತೀತಿ? ನ ಭಾಯತಿ। ತಞ್ಹಿ ಅತೀತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅನಾಗತಾ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ತೀರಣಮತ್ತಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೫೧)। **ಆರಮ್ಮಣಂ** ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ। ಓತಪ್ಪಂ** ಪಾಪತೋ ಭಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಭಯಂ। ಭಯಾನಕ**ನ್ತಿ ಭಾಯನಾಕಾರೋ। **ಭಯ**ನ್ತಿ ಞಾಣಭಯಂ। **ಸಂವೇಗ**ನ್ತಿ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ **ಸನ್ತಾಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನಂ। ಭಾಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಭಯಂ ಭೀಮಭಾವೇನ ಭೇರವನ್ತಿ **ಭಯಭೇರವಂ,** ಭೀತಬ್ಬವತ್ಥು। ತೇನಾಹ **"ಆಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ಭೀರುಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಪಾಪತೋ ಭಾಯನತೋ ಉತ್ತಸನತೋ ಭೀರುಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। **ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಸೂರ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಾಪಕರಣೇ ಸೂರಂ ಪಗಬ್ಭಧಂಸಿನಂ ನ ಹಿ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭಯಾ ಹಿ ಸನ್ತೋ ನ ಕರೋನ್ತಿ ಪಾಪ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಭಯಾತಿ** ಪಾಪುತ್ರಾಸತೋ, ಓತ್ತಪ್ಪಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರೀರಚಲನ**ನ್ತಿ ಭಯವಸೇನಸರೀರಸಂಕಮ್ಪೋ। **ಏಕೇತಿ** ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **"ರಾಜಗಹೇ"**ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿವರಣಂ। ಕಾಮಂ ವಯತುಲ್ಯೋ "ವಯಸ್ಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ರೂಳ್ಹಿರೇಸೋ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಪನ ಸಹಾಯೋ ವಯಸ್ಸೋ, ತಸ್ಮಾ **ವಯಸ್ಸಾಭಿಲಾಪೋತಿ** ಸಹಾಯಾಭಿಲಾಪೋ। **ನ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೇಸೀತಿ** ನ ವಿಸಂವಾದೇಸಿ। **ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ** ಚಿತ್ತವಿಘಾತೇನ ವಿಹಞ್ಞೇಯ್ಯ।

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಪುಚ್ಛಾವಣ್ಣನಾ

೧೮೦. ಭಗವತೋ ತೇಜೋತಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ। **ರಞ್ಞೋ ಸರೀರಂ ಫರಿ** ಯಥಾ ತಂ ಸೋಣದಣ್ಡಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋವನಸಣ್ಡಗತಸ್ಸ। **ಏಕೇತಿ** ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ।

೧೮೧. ಯೇನ, ತೇನಾತಿ ಚ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯತ್ಥ ಭಗವಾ, ತತ್ಥ ಗತೋ"**ತಿ। ತದಾ ತಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಬ್ಯಾಪಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯತೋ ಯತೋ… ಪೇ… ಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಹತ್ಥಸ್ಸ ಕುಕತತ್ತಾ ಅಸಂಯಮೋ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿರಿಯಾ **ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ, ತೇನ ತದಞ್ಞೋ ಅಸಂಯಮಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪನ ಚಕ್ಖುಅಸಂಯಮೋ ಸಬ್ಬಪಠಮೋ, ದುನ್ನಿವಾರೋ ಚಾತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೇನ ಉಪಸಮೇನ ಲದ್ಧೇನ ಇತರೋಪಿ ಅನುಮಾನತೋ ಲದ್ಧೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮಾನಸಿಕೇನ ಚಾ"**ತಿ। **ಉಪಸಮ**ನ್ತಿ ಸಂಯಮಂ, ಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚಪರಿವಟ್ಟೇತಿ** ಪಞ್ಚಪುರಿಸಪರಿವಟ್ಟೇ। **ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** "ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮, ೧೯೨) ಏವಂ ಆದಿನಾ ಆಗತೇಹಿ, ಪಞ್ಚವಿಧಅರಿಯಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧೇಹಿ ಚ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। **ತಾದಿಲಕ್ಖಣೇತಿ** ತಾದಿಭಾವೇ।

೧೮೨. ನ ಮೇ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಭಾರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಸತ್ಥು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾದಸ್ಸನಂ। **ಯದಾಕಙ್ಖಸೀತಿ ನ ವದನ್ತಿ,** ಕಥಂ ಪನ ವದನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸುತ್ವಾ ವೇದಿಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಯಕ್ಖನರಿನ್ದದೇವಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನ"**ನ್ತಿ ಇದಂ "ಪುಚ್ಛಾವುಸೋ ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"ತಿಆದೀನಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೭, ೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ಆಳವಕಸುತ್ತೇ) ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಯೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಸೇನ ಆಗತಾನಿ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **"ಪುಚ್ಛಾವುಸೋ ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"**ತಿ ಇದಂ ಆಳವಕಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣಂ, ಸೇಸಾನಿ ನರಿನ್ದಾದೀನಂ। **ಮನಸಿಚ್ಛಸೀತಿ** ಮನಸಾ ಇಚ್ಛಸಿ। **ಪುಚ್ಛವ್ಹೋ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಿಚ್ಛಥಾತಿ** ಬಾವರಿಸ್ಸ ಸಂಸಯಂ ಮನಸಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋ। ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬಸಂಸಯಂ ಮನಸಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಚ, ಯಥಾ ಇಚ್ಛಥ, ತಥಾ ಪುಚ್ಛವ್ಹೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಾಧುರೂಪಾತಿ ಸಾಧುಸಭಾವಾ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಪವೇಣೀಧಮ್ಮೋ। **ವುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಬುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಂ, ಗರುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸ ಭಾರೋತಿ** ಏಸ ಸಂಸಯೂಪಚ್ಛೇದನಸಙ್ಖಾತೋ ಭಾರೋ, ಆಗತೋ ಭಾರೋ ಅವಸ್ಸಂ ಆವಹಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಞತ್ವಾ ಸಯ**ನ್ತಿ ಪರೂಪದೇಸೇನ ವಿನಾ ಸಯಮೇವ ಞತ್ವಾ।

ಸುಚಿರತೇನಾತಿ ಏವಂ ನಾಮಕೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ। **ತಗ್ಘಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ। **ಯಥಾಪಿ ಕುಸಲೋ ತಥಾತಿ** ಯಥಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕುಸಲೋ ಸಬ್ಬವಿದೂ ಜಾನಾತಿ ಕಥೇತಿ, ತಥಾ ಅಹಮಕ್ಖಿಸ್ಸಂ। **ರಾಜಾ ಚ ಖೋ ತಂ ಯದಿ ಕಾಹತಿ ವಾ ನ ವಾತಿ** ಯೋ ತಂ ಇಧ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಪೇಸೇಸಿ, ಸೋ ರಾಜಾನಂ ತಯಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ ಕರೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಅಹಂ ಪನ ತೇ ಅಕ್ಖಿಸ್ಸಂ ಅಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮೩. ಸಿಪ್ಪನಟ್ಠೇನ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತಾಯ ಚ ಸಿಪ್ಪಮೇವ **ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ** ಜೀವಿಕಾಯ ಕಾರಣಭಾವತೋ । **ಸೇಯ್ಯಥಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಸ ತೇ ಕತಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಥು ಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನೀತಿ ಹಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ಸಿಪ್ಪಾನಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ತಂತಂಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವಿನೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಕಥಾಯ ಪಪಞ್ಚಂ ಪರಿಹರಿತುಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ ತಾವ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ತಂತಂಸಿಪ್ಪೂಪಜೀವೀಸು ದಸ್ಸಿಯಮಾನೇಸು ಪಪಞ್ಚೋ ಸಿಯಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಹತ್ಥಾರೋಹಾ"**ತಿಆದಿ।

ಹತ್ಥಿಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ಆರೋಹಾಪಯನ್ತಿ ಚಾತಿ **ಹತ್ಥಾರೋಹಾ।** ಯೇಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥಿನೋ ಆರೋಹನಯೋಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ತಂ ಪಯೋಗಂ ವಿಧಾಯತಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪೇತೇಸಂ ಗಹಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಹತ್ಥಾಚರಿಯಾ** ನಾಮ ಯೇ ಹತ್ಥಿನೋ ಹತ್ಥಾರೋಹಕಾನಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ। **ಹತ್ಥಿವೇಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಹತ್ಥಿಭಿಸಕ್ಕಾ। **ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಾ** ನಾಮ

ಹತ್ಥೀನಂ ಪಾದರಕ್ಖಕಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಹತ್ಥೀನಂ ಯವಸದಾಯಕಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಸ್ಸಾರೋಹಾ ರಥಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ರಥೇ ನಿಯುತ್ತಾ **ರಥಿಕಾ। ರಥರಕ್ಖಾ** ನಾಮ ರಥಸ್ಸ ಆಣಿರಕ್ಖಕಾ। ಧನುಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿ ಚಾತಿ **ಧನುಗ್ಗಹಾ,** ಇಸ್ಸಾಸಾ ಧನುಸಿಪ್ಪಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ ಚ। ತೇನಾಹ **"ಧನುಆಚರಿಯಾ ಇಸ್ಸಾಸಾ"**ತಿ। ಚೇಲೇನ ಚೇಲಪಟಾಕಾಯ ಯುದ್ಧೇ ಅಕನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಚೇಲಕಾ**ತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಯುದ್ಧೇ ಜಯಧಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ತಥಾ ಠಿತೇ ಸೇನಿಕೇ ಬ್ಯೂಹಕರಣವಸೇನ ತತೋ ಚಲಯನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾಲೇನ್ತೀತಿ **ಚಲಕಾ**। ಸಕುಣಗ್ಘಿಆದಯೋ ವಿಯ ಮಂಸಪಿಣ್ಡಂ ಪರಸೇನಾಸಮೂಹಂ ಸಾಹಸಿಕಮಹಾಯೋಧತಾಯ ಛೇತ್ವಾ ಛೇತ್ವಾ ದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾ**। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪಿಣ್ಡೇ ದಯನ್ತಿ ಜನಸಮ್ಮದ್ದೇ ಉಪ್ಪತನ್ತಾ ವಿಯ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತಾ**ತಿ ಥಾಮಜವಪರಕ್ಕಮಾದಿವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ಉಗ್ಗತಾ ಉಗ್ಗಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವೀರಸೂರಭಾವೇನ ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ ಪರಸೇನಂ ಅನುಪವಿಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥಾಮಜವಬಲಪರಕ್ಕಮಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಮಹಾನಾಗಾ ವಿಯ ಮಹಾನಾಗಾ। ಏಕನ್ತಸೂರಾ**ತಿ ಏಕಾಕಿಸೂರಾ ಅತ್ತನೋ ಸೂರಭಾವೇನೇವ ಏಕಾಕಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನಕಾ। **ಸಜಾಲಿಕಾ**ತಿ ಸವಮ್ಮಿಕಾ। **ಸರಪರಿತ್ತಾಣಚಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಚಮ್ಮಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಂ ಖೇಟಕಂ, ಚಮ್ಮಮಯಂ ವಾ ಫಲಕಂ। **ಘರದಾಸಯೋಧಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಜಾತಯೋಧಾ।

ಆಳಾರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾನಸಂ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಆಳಾರಿಕಾ,** ಭತ್ತಕಾರಾ। **ಪೂವಿಕಾ**ತಿ ಪೂವಸಮ್ಪಾದಕಾ, ಯೇ ಪೂವಮೇವ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಿಣನ್ತಾ ಜೀವನ್ತಿ। ಕೇಸನಖಲಿಖನಾದಿವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರವಿಧಿಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ ಸಂವಿದಹನ್ತೀತಿ **ಕಪ್ಪಕಾ। ನ್ಹಾಪಕಾ**ತಿ ಚುಣ್ಣವಿಲೇಪನಾದೀಹಿ ಮಲಹರಣವಣ್ಣಸಮ್ಪಾದನವಿಧಿನಾ ನ್ಹಾಪೇನ್ತೀತಿ ನ್ಹಾಪಕಾ। ನವನ್ತಾದಿವಿಧಿನಾ ಪವತ್ತೋ ಗಣನಗನ್ಥೋ ಅನ್ತರಾ ಛಿದ್ದಾಭಾವೇನ ಅಚ್ಛಿದ್ದಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಗಣನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತಾ **ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಪಾಠಕಾ**। ಹತ್ಥೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನಂ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾ **ಹತ್ಥ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕದೇಸೇಸು ಅಙ್ಗುಲೀಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ನ ಭುಞ್ಜಮಾನೋ ಸಬ್ಬಂ ಹತ್ಥಂ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಕೋಚನಾದಿನಾ ಗಣನಾ **ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಗಣನಾ। ಚಿತ್ತಕಾರಾದೀನೀ**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭಮಕಾರಕೋಟ್ಟಕಲೇಖಕ ವಿಲೀವಕಾರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಮೇವಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಪರಾಯಿಕತಾಯ ಸಾಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಸಯಂ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖಿತ**ನ್ತಿ ಸುಖಪ್ಪತ್ತಂ। **ಉಪರೀ**ತಿ ದೇವಲೋಕೇ। ಸೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ಉಪರಿಮೋ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿಸಿಖಾ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಉದ್ಧಂ ದೇವಲೋಕೇತಿ ಆಹ **"ಉದ್ಧಂ ಅಗ್ಗಂ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಉದ್ಧಗ್ಗಿಕಾ"**ತಿ। **ಸಗ್ಗಂ ಅರಹತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಭೂತಂ ಸಗ್ಗಂ ಅರಹತಿ, ತತ್ಥ ಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನಾರಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖವಿಪಾಕಾ**ತಿ ಇಟ್ಠವಿಪಾಕವಿಪಚ್ಚನೀಕಾ। **ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗೇ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಉತ್ತಮೇ ಉಳಾರೇ। ದಕ್ಖನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದಕ್ಖಿಣಾ,** ಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞನ್ತಿ ಆಹ **"ದಕ್ಖಿಣಂ ದಾನ"**ನ್ತಿ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ರಾಜಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ದಾಸಕಸ್ಸಕಾದೀನಂ ಲೋಕತೋ ಅಭಿವಾದನಾದಿಲಾಭೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಕೋಚಿ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಈದಿಸಮತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತೋ"ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತೋ ಪೂರಣಾದಿಕೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಕಥಾಯ ಅನಾರಾಧಿತಚಿತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಮ್ಪಿ ತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಉಪರಿ ಆಗತಂ ಪನ ದಾಸಕಸ್ಸಕೋಪಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ಕಣ್ಹಪಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ। **ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಧುರಂ ಉಪರಿಸುತ್ತಾಗತಂ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂ। **ಸಮಣಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಸಮಣಕೋತೂಹಲಂ ತಂತಂಸಮಣವಾದಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧಂ। **ಸಮಣಭಣ್ಡನ**ನ್ತಿ ತೇನೇವ ವಿರೋಧೇನ "ಏವಂವಾದೀನಂ ತೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅಯಂ ದೋಸೋ, ಏವಂವಾದೀನಂ ಅಯಂ ದೋಸೋ"ತಿ ಏವಂ ತಂತಂವಾದಸ್ಸ ಪರಿಭಾಸನಂ। **ರಞ್ಞೋ ಭಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ** ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೬೪. ಪಣ್ಡಿತಪತಿರೂಪಕಾನನ್ತಿ ಆಮಂ ವಿಯ ಪಕ್ಕಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಾಭಾಸಾನಂ।

ಪೂರಣಕಸ್ಸಪವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೬೫. ಏಕಂ ಇದಾಹನ್ತಿ ಏಕಾಹಂ। **ಇಧ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಏಕಾಹಂ ಸಮಯಂ ತಿಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತನ್ತಿ** ಅನುಸ್ಸರಣಾನುಚ್ಛವಿಕಂ।

೧೬೬. ಸಹತ್ಥಾ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಸಹತ್ಥೇನೇವ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಥಾವರಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಸಹತ್ಥಕರಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಹತ್ಥಾದೀನೀತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಕಣ್ಣನಾಸಾದೀನಿ। **ಪಚನಂ** ದಹನಂ ವಿಬಾಧನನ್ತಿ ಆಹ **"ದಣ್ಡೇನ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** "ತಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ವಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ ತಜ್ಜನಂ ಪರಿಭಾಸನಂ ದಣ್ಡೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ "ದಣ್ಡೇನ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತಸ್ಸ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಸೋಕಂ ಸಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಪರಸ್ಸ ಸೋಕಕಾರಣಂ ಸಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಸೋಕಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಪರೇಹೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ವಚನಕರೇಹಿ। **ಸಯಮ್ಪಿ ಫನ್ದತೋತಿ** ಪರಸ್ಸ ವಿಬಾಧನಪಯೋಗೇನ ಸಯಮ್ಪಿ ಫನ್ದತೋ। **"ಅತಿಪಾತಾಪಯತೋ"**ತಿ ಪದಂ ಸುದ್ಧಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಹೇತುಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಚ ವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ಹನನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಹನಾಪೇನ್ತಸ್ಸಾಪೀ"**ತಿ। **ಕಾರಣವಸೇನಾತಿ** ಕಾರಾಪನವಸೇನ।

ಘರಸ್ಸ ಭಿತ್ತಿ ಅನ್ತೋ ಬಹಿ ಚ ಸನ್ಧಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾ **ಘರಸನ್ಧಿ**। ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ನಿರವಸೇಸೋ ಲೋಪೋ **ನಿಲ್ಲೋಪೋ**। ಏಕಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ವಿಲೋಪೋ **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ**। ಪರಿತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪನ್ಥೇ ಹನನಂ **ಪರಿಪನ್ಥೋ**। **ಪಾಪಂ ನ ಕರೀಯತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಅಸಞ್ಞತೋ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ **ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ**। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಸತ್ತಾ ಪಾಪೇ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತಾ ಪನ ಪಾಪಂ ಕರೋಮಾತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಿನೋ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಹೋತಿ - ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿಂಸಾದಿಕಿರಿಯಾ ನ ಅತ್ತಾನಂ ಫುಸತಿ ತಸ್ಸ ನಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತ್ತಾ ಸರೀರಂ ಪನ ಅಚೇತನಂ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಕೋಪಿತೇಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪನ್ತಿ। **ಖುರನೇಮಿನಾತಿ** ನಿಸಿತಖುರಮಯನೇಮಿನಾ।

ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿಸಾ ಅಪ್ಪತಿರೂಪದೇಸೋ, ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ ಪತಿರೂಪದೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ"ದಕ್ಖಿಣಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದಕ್ಖಿಣತೀರೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಕಕ್ಖಳಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮಹಾಯಾಗನ್ತಿ** ಮಹಾವಿಜಿತಯಞ್ಞಸದಿಸಂ ಮಹಾಯಾಗಂ। **ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ವಾತಿ** ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ಚ। **ದಮ**-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸ್ಸ ಉಪೋಸಥಸೀಲಸ್ಸ ಚ ವಾಚಕೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ **"ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ಇದಂ ಇನ್ದ್ರಿಯದಮನಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ, ತಸ್ಮಾ 'ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಭೂತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯದಮನೇನಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ । **ಸೀಲಸಂಯಮೇನಾತಿ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಸಂವರೇನ । **ಸಚ್ಚವಜ್ಜೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚವಾಚಾಯ, ತಸ್ಸಾ ವಿಸುಂ ವಚನಂ ಲೋಕೇ ಗರುತರಪುಞ್ಞಸಮ್ಮತಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಸು ಮುಸಾವಾದೋ ಗರು, ಏವಂ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇಸು ಸಚ್ಚವಾಚಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ। **ಪವತ್ತೀತಿ** ಯೋ "ಕರೋತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಥಾತಿ** "ಕರೋತೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಕಿರಿಯಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ,** ನ ರಞ್ಞಾ ಪುಟ್ಠಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಬ್ಯಾಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಂ ಅವಧಾರಣಂ ವಿಪಾಕಪಟಿಕ್ಖೇಪನಿವತ್ತನತ್ಥಂ। ಯೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತೇನ ಅತ್ಥತೋ ವಿಪಾಕೋಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನಾಪೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦-೧೭೨)।

ಪಟಿರಾಜೂಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯಭಾವೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಜಿತನ್ತಿ **ವಿಜಿತಂ,** ಆಣಾಪವತ್ತಿದೇಸೋ। "ಮಾ ಮಯ್ಹಂ ವಿಜಿತೇ ವಸಥಾ"ತಿ ಅಪಸಾದನಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಿಹೇಠನಾ ಪಬ್ಬಾಜನಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವಿಹೇಠೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ ತೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಉಪಧಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ, ನಿಕುಜ್ಜನಂ ತಸ್ಸ ಅದ್ಧನಿಯಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸನ್ಧಾರಣಂ। ತದುಭಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಆಹ **"ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅನಿಕುಜ್ಜನ್ತೋ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಾರವಸೇನ ಅಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಮಕ್ಖಲಿಗೋಸಾಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೬೮. **ಉಭಯೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇಧನವಚನೇನ। **ಸಂಕಿಲೇಸಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನಸ್ಸ ಮಲೀನಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ವೋದಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। **ಅತ್ತಕಾರೋ**ತಿ ತೇನ ತೇನ ಸತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಮ್ಮಂ ಅತ್ತನಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬಪಯೋಗೋ। **ಪರಕಾರ**ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ವಾಹಸಾ ಇಜ್ಝನಕಪಯೋಜನಂ। ತೇನಾಹ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮಹಾಸತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಯತ**ನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಸುಭಗಭಾವಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। ಕಮ್ಮವಾದಸ್ಸ ಕಿರಿಯವಾದಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಕಮ್ಮಂ ಕಣ್ಹಂ ಕಣ್ಹವಿಪಾಕ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೨) ನಯಪ್ಪವತ್ತೇ **ಜಿನಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರಂ ದೇತಿ ನಾಮ। ನತ್ಥಿ ಪುರಿಸಕಾರೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ತಕಾರಪರಕಾರಾಭಾವತೋ ಏವ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ನತ್ಥಿ ಬಲ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ ಬಲಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಮ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ, ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಮ್ಪಿ ಚಾಯಂ ಬಲಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೇವ। ಯದಿ ವೀರಿಯಾದೀನಿ ಪುರಿಸಕಾರವೇವಚನಾನಿ, ಕಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಂ ನೋ ವೀರಿಯೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ತಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ಉಸ್ಸನ್ನಟ್ಠೇನ **ಬಲಂ**। ಸೂರವೀರಭಾವಾವಹಟ್ಠೇನ **ವೀರಿಯಂ**। ತದೇವ ದಳ್ಹಭಾವತೋ, ಪೋರಿಸಧುರಂ ವಹನ್ತೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಚ **ಪುರಿಸಥಾಮೋ**। ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ **ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮೋ**ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸತ್ತಯೋಗತೋ ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ **ಸತ್ತಾ**। ಪಾಣನತೋ ಅಸ್ಸಸನಪಸ್ಸಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಪಾಣಾ**। ತೇ ಪನ ಸೋ ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವದತೀತಿ ಆಹ **"ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯೋ"**ತಿಆದಿ। ಅಣ್ಡಕೋಸಾದೀಸು ಭವನತೋ **"ಭೂತಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಅಣ್ಡಕೋಸ…ಪೇ॰… ವದತೀ"**ತಿ । ಜೀವನತೋ ಪಾಣಂ ಧಾರೇನ್ತಾ ವಿಯ ವಡ್ಢನತೋ **ಜೀವಾ**। ತೇನಾಹ **"ಸಾಲಿಯವಾ"**ತಿಆದಿ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧೀಸು ವಸೋತಿ **ಅವಸಾ**। ನತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಬಲಂ ವೀರಿಯಂ ಚಾತಿ **ಅಬಲಾ ಅವೀರಿಯಾ। ನಿಯತಾ**ತಿ ಅಚ್ಛೇಜ್ಜಸುತ್ತಾವುತಾಭೇಜ್ಜಮಣಿನೋ ವಿಯ ನಿಯತಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಗತಿಜಾತಿಬನ್ಧಾಪವಗ್ಗವಸೇನ ನಿಯಾಮೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಮನ**ನ್ತಿ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಜಾತೀನಂ ತಾಸು ತಾಸು ಗತೀಸು ಉಪಗಮನಂ ಸಮವಾಯೇನ ಸಮಾಗಮೋ। **ಸಭಾವೋಯೇವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಕಣ್ಟಕಸ್ಸ ತಿಖಿಣತಾ, ಕಪಿತ್ಥಫಲಾನಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾ, ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ ವಿಚಿತ್ತಾಕಾರತಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ವಿನಾ ತಥಾ ತಥಾ ಪರಿಣಾಮೋ ಅಯಂ ಸಭಾವೋ ಏವ ಅಕಿತ್ತಿಮೋಯೇವ। ತೇನಾಹ **"ಯೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಛಳಾಭಿಜಾತಿಯೋ ಪರತೋ ವಿತ್ಥಾರೀಯನ್ತಿ। **"ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೀ"**ತಿ ವದನ್ತೋ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮಿಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗನ್ತೋ **"ಅಞ್ಞಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಭೂಮಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ ಆಹ।

ಪಮುಖಯೋನೀನನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾದೀಸು ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿವಸೇನ ಪಧಾನಯೋನೀನಂ। **ಸಟ್ಠಿಸತಾನೀ**ತಿ ಛಸಹಸ್ಸಾನಿ। "ಪಞ್ಚ ಚ ಕಮ್ಮುನೋ ಸತಾನೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ **"ಪಞ್ಚಕಮ್ಮಸತಾನಿ ಚಾ"**ತಿ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಕೇವಲಂ ತಕ್ಕಮತ್ತಕೇನ ನಿರತ್ಥಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ದೀಪೇತೀ"ತಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **"ತಕ್ಕಮತ್ತಕೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಸ್ಮಾ ತಕ್ಕಿಕಾ ನಿರಙ್ಕುಸತಾಯ ಪರಿಕಪ್ಪನಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಸಾರತೋ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ತಥೇವ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ತಕ್ಕದಿಟ್ಠಿಗಾಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಚಾರಣಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। ತೇ ಹಿ "ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ 'ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಾನೀ'ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧೀ**ತಿ ಓಳಾರಿಕಭಾವತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಮ್ಮನ್ತಿ ಲದ್ಧಿ। **ಮನೋಕಮ್ಮಂ** ಅನೋಳಾರಿಕತ್ತಾ **ಉಪಡ್ಢಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ದ್ವಟ್ಠಿಪಟಿಪದಾ**ತಿ "ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಅಜಾನನ್ತೋ "ದ್ವಟ್ಠಿಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವದತಿ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಕಪ್ಪೇ, ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀಸಞ್ಞಿತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಕಪ್ಪೇ।

ಉರಬ್ಭೇ ಹನನ್ತೀತಿ **ಓರಬ್ಭಿಕಾ**। ಏವಂ **ಸೂಕರಿಕಾದಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಲುದ್ದಾತಿ** ಅಞ್ಞೇಪಿ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಾಗವಿಕನೇಸಾದಾ। ತೇ ಪಾಪಕಮ್ಮಪಸುತತಾಯ **"ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತೀತಿ ವದತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ತೇ ಕಿರ** "ಸಛನ್ದರಾಗಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಣ್ಟಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತೀ**"ತಿ ವದತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯಸ್ಮಾ "ತೇ ಪಣೀತಪಣೀತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಸೇವನ್ತೀ"ತಿ ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ, ತಸ್ಮಾ ಞಾಯಲದ್ಧೇಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ಆಜೀವಕಸಮಯಸ್ಸ ವಿಲೋಮಗಾಹಿತಾಯ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಣ್ಟಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ವದತೀತಿ ಅಪರೇ। **ಏಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ,** ಯೇ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಕಣ್ಟಕೇ ವತ್ತನ್ತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ **"ಕಣ್ಟಕವುತ್ತಿಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಠತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನನಹಾನಪಟಿಕ್ಖೇಪಾದಿವತಸಮಾಯೋಗೇನ **ಪಣ್ಡರತರಾ** । **"ಅಚೇಲಕಸಾವಕಾ**"ತಿ ಆಜೀವಕಸಾವಕೇ ವದತಿ। **ತೇ ಕಿರ** ಆಜೀವಕಲದ್ಧಿಯಾ ವಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತತಾಯ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿಪಿ **ಪಣ್ಡರತರಾ**। ನನ್ದಾದಯೋ ಹಿ ತಥಾರೂಪಂ ಆಜೀವಕಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತಸ್ಮಾ ನಿಗಣ್ಠೇಹಿ ಆಜೀವಕಸಾವಕೇಹಿ ಚ ಪಣ್ಡರತರಾ ಪರಮಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತೀತಿ ಅಯಂ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ।

ಪುರಿಸಭೂಮಿಯೋತಿ ಪಧಾನಪುಗ್ಗಲೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಇತ್ಥೀನಮ್ಪಿ ತಾ ಭೂಮಿಯೋ ಇಚ್ಛನ್ತೇವ। **"ಭಿಕ್ಖು ಚ ಪನ್ನಕೋ**"ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ಪಾಳಿಯೇವ। ತತ್ಥ **ಪನ್ನಕೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಯ ವಿಚರಣಕೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪನ್ನಕೋ। **ಜಿನೋ**ತಿ ಜಿಣ್ಣೋ ಜರಾವಸೇನ ಹೀನಧಾತುಕೋ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಜಿನಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಸೋ ಕಿರ ತಥಾಭೂತೋ ಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ನ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾ**"ತಿ। ಓಟ್ಠವದನಾದಿವಿಪ್ಪಕಾರೇ ಕತೇಪಿ ಖಮನವಸೇನ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವದತೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಲಾಭಿ**ನ್ತಿ "ಸೋ ನ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೪) ನಯೇನ ವುತ್ತಅಲಾಭಹೇತುಸಮಾಯೋಗೇನ ಅಲಾಭಿಂ, ತತೋಯೇವ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲಪರೇತತಾಯ ಸಯನಪರಾಯನಂ **"ಸಮಣಂ ಪನ್ನಭೂಮೀ**"ತಿ ವದತಿ।

ಆಜೀವವುತ್ತಿಸತಾನೀತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಜೀವಭೂತಾನಿ ಜೀವಿಕಾವುತ್ತಿಸತಾನಿ। **ಪಸುಗ್ಗಹಣೇನ** ಏಳಕಜಾತಿ ಗಹಿತಾ, ಮಿಗಗ್ಗಹಣೇನ ರುರುಗವಯಾದಿಸಬ್ಬಮಿಗಜಾತಿ। **ಬಹೂ ದೇವಾ**ತಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿವಸೇನ, ತೇಸಂ ಅನ್ತರಭೇದವಸೇನ ಬಹೂ ದೇವಾ। ತತ್ಥ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಏಕಚ್ಚಭೇದೋ ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತವಸೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಅನನ್ತಾ**ತಿ ದೀಪದೇಸಕುಲವಂಸಾಜೀವಾದಿವಿಭಾಗವಸೇನ ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಅನನ್ತಭೇದಾ। ಪಿಸಾಚಾ ಏವ **ಪೇಸಾಚಾ**। ತೇ ಅಪರಪೇತಾದಯೋ **ಮಹನ್ತಮಹನ್ತಾ**। ಛದ್ದನ್ತದಹಮನ್ದಾಕಿನಿಯೋ ಕುವಾಳಿಯಮುಚಲಿನ್ದನಾಮೇನ ವದತಿ।

ಪವುಟಾತಿ ಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಕಾ। **ಪಣ್ಡಿತೋಪಿ ...ಪೇ॰... ಉದ್ಧಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ,** ಕಸ್ಮಾ? ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸರಣಕಾಲಸ್ಸ ನಿಯತಭಾವತೋ। **ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ** ಸಂಸರಣನಿಮಿತ್ತಂ ಸೀಲಾದಿನಾ **ಪರಿಪಾಚೇತಿ ನಾಮ** ಸೀಘಂಯೇವ ವಿಸುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಪರಿಪಕ್ಕಂ** ಕಮ್ಮಂ **ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ** ಪತ್ವಾ ಪತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಪರಿಪಕ್ಕಭಾವಾನಾಪಾದನೇನ **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ**।

ಸುತ್ತಗುಳೇತಿ ಸುತ್ತವಟ್ಟಿಯಂ। **"ನಿಬ್ಬೇಠಿಯಮಾನಮೇವ ಪಲೇತೀ**"ತಿ ಉಪಮಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಖೀಯತೇವ, ನ ತಸ್ಸ ವಡ್ಢತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪತ್ತಾ।

ಅಜಿತಕೇಸಕಮ್ಬಲವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೧. **ದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸೀಸೇನ ದಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದಿನ್ನಸ್ಸ ಫಲಾಭಾವಂ ವದತೀ**"ತಿ, ದಿನ್ನಂ ಪನ ಅನ್ನಾದಿವತ್ಥುಂ ಕಥಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏಸೇವ ನಯೋ **ಯಿಟ್ಠಂ ಹುತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಮಹಾಯಾಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ ಮಹಾದಾನಂ। **ಪಾಹುನಕಸಕ್ಕಾರೋ**ತಿ ಪಾಹುನಭಾವೇನ ಕಾತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರೋ। **ಫಲ**ನ್ತಿ ಆನಿಸಂಸಫಲಂ, ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಞ್ಚ। **ವಿಪಾಕೋ**ತಿ ಸದಿಸಫಲಂ। **ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। **ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸಾಪಿ ಪರಲೋಕೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಪರಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ**"ತಿ। ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭವೇ, ಯೋನಿಆದೀಸು ಚ ಠಿತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ

ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। **ಫಲಾಭಾವವಸೇನಾ**ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಫಲಸ್ಸ ಅಭಾವವಸೇನ "ನತ್ಥಿ ಮಾತಾ, ನತ್ಥಿ ಪಿತಾ"ತಿ ವದತಿ, ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ನಾಪಿ ತೇಸು ಇದಾನಿ ಕಯಿರಮಾನಸಕ್ಕಾರಾಸಕ್ಕಾರಾನಂ ಅಭಾವವಸೇನ ತೇಸಂ ಲೋಕಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬುಳಕಸ್ಸ ವಿಯ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ನಾಮ ಕೇವಲೋ, ನ ಚವಿತ್ವಾ ಆಗಮನಪುಬ್ಬಕೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಚವಿತ್ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನಕಸತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ವದತೀ"**ತಿ। ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಆಹೋಪುರಿಸಿಕಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ। ಕಿಞ್ಹಿ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತಿ? ತಥಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪಾದನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅವಸ್ಸಯೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನತೋತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಇಮಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪವೇದೇನ್ತೀ"**ತಿ।

ಚತೂಸು ಮಹಾಭೂತೇಸು ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ।** ಯಥಾ ಪನ ಮತ್ತಿಕಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಭಾಜನಂ ಮತ್ತಿಕಾಮಯಂ, ಏವಂ ಅಯಂ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೋ"**ತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು। **ಬಾಹಿರಪಥವೀಧಾತು**ನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಮಹಾಪಥವಿಂ। **ಉಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಬಾಹಿರಪಥವಿಕಾಯತೋ ತದೇಕದೇಸಭೂತಾ ಪಥವೀ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ ಇದಾನಿ ಘಟಾದಿಗತಪಥವೀ ವಿಯ ತಮೇವ ಬಾಹಿರಪಥವಿಕಾಯಂ ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ತೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತಂ ಏಕೀಭಾವಮೇವ ಗಚ್ಛತಿ। **ಆಪಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಜ್ಜುನ್ನೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದತೋ ಗಹಿತಆಪೋ ವಿಯ ವಸ್ಸೋದಕಭಾವೇನ ಪುನಪಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದಮೇವ, ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿತೋ ಗಹಿತಂ ಇನ್ದಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತತೇಜೋ ವಿಯ ಪುನ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾವಾಯುಖನ್ಧತೋ ನಿಗ್ಗತಮಹಾವಾತೋ ವಿಯ ತಮೇವ ವಾಯುಖನ್ಧಂ ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತಿ** ತೇಸಂ ವಿಸಯಾಭಾವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಸಯಿಗಹಣೇನ ಹಿ ವಿಸಯಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಗುಣಾಗುಣಪದಾನೀ**ತಿ ಗುಣದೋಸಕೋಟ್ಠಾಸಾ। **ಸರೀರಮೇವ ಪದಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** ಸರೀರೇನ ತಂತಂಕಿರಿಯಾಯ ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ। ದಬ್ಬನ್ತಿ ಮುಯ್ಹನ್ತೀತಿ ದತ್ತೂ, ಮೂಳ್ಹಪುಗ್ಗಲಾ। ತೇಹಿ **ದತ್ತೂಹಿ** ಬಾಲಮನುಸ್ಸೇಹಿ। "ಪರಲೋಕೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಮತಿ ಯೇಸಂ, ತೇ ಅತ್ಥಿಕಾ, ತೇಸಂ ವಾದೋತಿ ಅತ್ಥಿಕವಾದೋ, ತಂ **ಅತ್ಥಿಕವಾದಂ।**

ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ ಅಕಿರಿಯವಾದಿಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಆಯತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನತೋ। **ಉಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಹೇತುಪಟಿಬಾಹನೇನೇವ ಫಲಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ। ಉಭಯನ್ತಿ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಞ್ಚಾತಿ ಉಭಯಂ। ಸೋ ಹಿ "ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಸತ್ತಾ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೦, ೨೨೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೧) ವದನ್ತೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಯ ವಿಪಾಕಸ್ಸಾಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧೀನಂ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾಭಾವವಚನತೋ ತದುಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ ನಾಮ। **ವಿಪಾಕೋ ಪಟಿಬಾಹಿತೋ ಹೋತಿ** ಅಸತಿ ಕಮ್ಮೇ ವಿಪಾಕಾಭಾವತೋ। **ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತಂ ಹೋತಿ** ಅಸತಿ ವಿಪಾಕೇ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿರತ್ಥಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ಸರೂಪೇನ। **ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧದಿಟ್ಠಿಕಾ ಏವ ಉಭಯಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ। ಉಭಯಪ್ಪಟಿಬಾಹಕಾತಿ ಹಿ ಹೇತುವಚನಂ। **"ಅಹೇತುಕವಾದಾ ಚೇವಾ"**ತಿಆದಿ ಪಟಿಞ್ಞಾವಚನಂ। ಯೋ ಹಿ ವಿಪಾಕಪಟಿಬಾಹನೇನ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಕೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದೀ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಕಮ್ಮಪಟಿಬಾಹನೇನ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಕೋ, ಉಭಯಪಟಿಬಾಹನೇನ ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿಕೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಂ ಗನ್ಥಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಠನ್ತಿ। **ವೀಮಂಸನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। **"ತೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವೀಮಂಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಕಮ್ಮಫಲಾಭಾವಾದಿಕೇ "ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ"ನ್ತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಲದ್ಧಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ "ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪ"ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಅನುಸ್ಸವೂಪಲದ್ಧೇ ಅತ್ಥೇ ತದಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನೇಹಿ ಸವಿಗ್ಗಹೇ ವಿಯ ಸರೂಪತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಯೇನ ಏವಮೇತನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಭಾವೂಪಗಮನೇನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ತಥಾಗಹಿತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಥೇವ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ

ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೇನ ಸಮಾದಿಯಮಾನಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಅತಂಸಭಾವಂ "ತಂಸಭಾವ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಮಿಚ್ಛಾಸತೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ತಂಲದ್ಧಿಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಥಾಸಕಂ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಟ್ಠಿತತಾಯ ಅನೇಕಗ್ಗತಂ ಪಹಾಯ ಏಕಗ್ಗಂ ಅಪ್ಪಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿ ಏವ ವುತ್ತೋ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇಹಿ ಲದ್ಧಭಾವನಾಬಲೋ ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಸಮಾಧಾನಪತಿರೂಪಕಿಚ್ಚಕರೋಯೇವ, ವಾಳವಿಜ್ಝನಾದೀಸು ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತೀತಿ** ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇಸು ಜವನವಾರೇಸು ಪವತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೇ ಜವನವಾರೇ ಸತ್ತ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। **ಪಠಮೇ ಜವನೇ ಸತೇಕಿಚ್ಛಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ದುತಿಯಾದೀಸೂತಿ** ಧಮ್ಮಸಭಾವದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ, ನ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ತೇಸಂ ತಿಕಿಚ್ಛಾ ಕೇನಚಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ತೀಸು ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇಸು। **ಕೋಚಿ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತೀತಿ** ಯಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಆಸೇವನಾ ಚ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ ಏಕಮೇವ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ದ್ವೀಸು ತೀಸುಪಿ ವಾ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಆಸೇವನಾ ಚ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ ದ್ವೇ ತೀಣಿಪಿ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಏತೇನ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಭಯಪಟಿಬಾಹಕತಾಮುಖೇನ ದೀಪಿತಾ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಕತಾ, ಸಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ। ಯಾ ಪನ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿಭೂತಾ, ಸಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗಮಸಿದ್ಧಿತೋ ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಿಯ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಜ್ಕಿಣ್ಣಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೇಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಮಾನಬಲತಂ ಸಮಾನಫಲತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ ಏಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾ ಏವ, ಏಕಾಯ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಇತರಾ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಿಕಾಯೋ ಹೋನ್ತಿ। **"ವಟ್ಟಖಾಣು ನಾಮೇಸಾ"**ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ, ನ ನೀತತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** "ಕಿಂ ಪನೇಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪೀತಿ? ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಯತೋ, ಆಸೇವನವಸೇನ ಪನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ತಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ರೋಚೇತಿ ಯೇವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೦೯) ವುತ್ತಂ। ಅಕುಸಲಞ್ಹಿ ನಾಮೇತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ, ನ ಕುಸಲಂ ವಿಯ ಸಬಲಂ ಮಹಾಬಲಂ। ತಸ್ಮಾ "ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋ ವಿಯ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ। ಯದಿ ಏವಂ ವಟ್ಟಖಾಣುಜೋತನಾ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ "ಆಸೇವನವಸೇನ ಪನಾ"ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಸಕಿಂ ನಿಮುಗ್ಗೋಪಿ ನಿಮುಗ್ಗೋ ಏವ ಬಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ವಟ್ಟಖಾಣುಜೋತನಾ। ಯಾದಿಸೇ ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಯಂ ತಂ ತಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಪುನ ಕದಾಚಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ತತೋ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಮಸ್ಸ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಸಂಸಾರಖಾಣುಭಾವಸ್ಸಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಪಣ್ಣಕಜಾತೋ, ತಸ್ಮಾ। **ಭೂತಿಕಾಮೋತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ವಡ್ಢಿಕಾಮೋ।

ಪಕುಧಕಚ್ಚಾಯನವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೪. **ಅಕತಾತಿ** ಸಮೇನ ವಿಸಮೇನ ವಾ ಕೇನಚಿ ಹೇತುನಾ ನ ಕತಾ ನ ವಿಹಿತಾ। ಕತವಿಧೋ ಕರಣವಿಧಿ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಕತವಿಧಾನಾ** । ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ನೇಸಂ ಅನಿಬ್ಬತ್ತನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇದ್ಧಿಯಾಪಿ ನ ನಿಮ್ಮಿತಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಇದ್ಧಿಮತೋ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ದೇವಸ್ಸ , ಇಸ್ಸರಾದಿನೋ ವಾ ಇದ್ಧಿಯಾಪಿ ನ ನಿಮ್ಮಿತಾ। **ಅನಿಮ್ಮಾಪಿತಾ** ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಮ್ಮಾಪಿತಾ। **ವುತ್ತತ್ಥಮೇವಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦) ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। **ವಞ್ಝಾತಿ** ವಞ್ಝಪಸುವಞ್ಝತಾಲಾದಯೋ ವಿಯ ಅಫಲಾ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಜನಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏತೇನ ಪಥವಿಕಾಯಾದೀನಂ ರೂಪಾದಿಜನಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ರೂಪಸದ್ದಾದಯೋ ಹಿ ಪಥವಿಕಾಯಾದೀಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕಾತಿ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ವಿಯ ಠಿತಾತಿ **ಕೂಟಟ್ಠಾ,** ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ಕೇನಚಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ, ಕಸ್ಸಚಿ ಚ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಏವಮೇತೇ ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಮಿದಂ "ಬೀಜತೋ ಅಙ್ಕುರಾದಿ ಜಾಯತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಞ್ಞತೋಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ

ಉಪಲದ್ಧಿ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಠಿತತ್ತಾತಿ** ನಿಬ್ಬಿಕಾರಾಭಾವೇನ ಠಿತತ್ತಾ। **ನ ಚಲನ್ತೀತಿ** ವಿಕಾರಂ ನಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ವಿಕಾರಾಭಾವತೋ ಹಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಕಾಯಾನಂ ಏಸಿಕಟ್ಠಾಯಿಟ್ಠಿತತಾ। ಅನಿಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿಯಾ ಅವಟ್ಠಾನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ನ ವಿಪರಿಣಮನ್ತೀ"**ತಿ। ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಬ್ಯಾಬಾಧೇನ್ತಿ। ಸತಿ ಹಿ ವಿಕಾರಂ ಆಪಾದೇತಬ್ಬತಾಯ ಬ್ಯಾಬಾಧಕತಾಪಿ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ಅನುಗ್ಗಾಹಕತಾತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ **ನಾಲನ್ತಿ**ಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಥವೀ ಏವ ಕಾಯೇಕದೇಸತ್ತಾ ಪಥವಿಕಾಯೋ।** ಜೀವಸತ್ತಮಾನಂ ಕಾಯಾನಂ ನಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಭಾವತೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬತಾ, ನ ಘಾತೇತಬ್ಬತಾ ಚಾತಿ ನೇವ ಕೋಚಿ ಹನ್ತಾ ವಾ ಘಾತೇತಾ ವಾ, ತೇನೇವಾಹ **"ಸತ್ತನ್ನಂ ತ್ವೇವ ಕಾಯಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಕೋಚಿ ಹನ್ತಾ ನತ್ಥಿ, ಕಥಂ ಸತ್ಥಪ್ಪಹಾರೋತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಮುಗ್ಗರಾಸಿ ಆದೀಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ಕೇವಲಂ ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ।** ಹನನಘಾತನಾದಿ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥೇವ ಕಾಯಾನಂ ಅವಿಕೋಪನೀಯಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ನಿಗಣ್ಠನಾಟಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೭. ಚತ್ತಾರೋ ಯಾಮಾ ಭಾಗಾ ಚತುಯಾಮಾ, ಚತುಯಾಮಾ ಏವ ಚಾತುಯಾಮಾ, ಭಾಗತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಯಾಮ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ "ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"ತಿ । ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಭಾಗೋ ಸಂವರಲಕ್ಖಣೋತಿ ಆಹ **"ಚಾತುಯಾಮಸಂವುತೋತಿ ಚತುಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಸಂವರೇನ ಸಂವುತೋ"**ತಿ। **ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸಬ್ಬಸೀತೋದಕೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸಬ್ಬಸೀತೋದಕಪರಿಭೋಗೋ। **ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಯುತ್ತೋತಿ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಂವರಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಧುತಪಾಪೋತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ನಿಜ್ಜರಲಕ್ಖಣೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ವಿಧುತಪಾಪೋ। **ಫುಟ್ಠೋತಿ** ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಖೇಪನೇನ ಮೋಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಲಕ್ಖಣೇನ ಸಬ್ಬೇನ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಫುಟ್ಠೋ ತಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ** ಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮೇನೇವ ಉತ್ತಮಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತೋ। **ಯತತ್ತೋತಿ** ಕಾಯಾದೀಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸಂಯಮೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಸಂಯತಚಿತ್ತೋ। ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋತಿ** ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ಸುಟ್ಠು ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ। **ಸಾಸನಾನುಲೋಮಂ** ನಾಮ ಪಾಪವಾರಣೇನ ಯುತ್ತತಾ। ತೇನಾಹ "ಧುತಪಾಪೋ"ತಿಆದಿ। **ಅಸುದ್ಧಲದ್ಧಿತಾಯಾತಿ** "ಅತ್ಥಿ ಜೀವೋ, ಸೋ ಚ ಸಿಯಾ ನಿಚ್ಚೋ, ಸಿಯಾ ಅನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಅಸುದ್ಧಲದ್ಧಿತಾಯ । **ಸಬ್ಬಾತಿ** ಕಮ್ಮಪಕತಿವಿಭಾಗಾದಿವಿಸಯಾ ಸಬ್ಬಾ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯೋ। **ದಿಟ್ಠಿಯೋ ವಾತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಜಾತಾ।

ಸಞ್ಚಯಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೭೯-೧೮೧. **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೇ ವುತ್ತನಯೋ ಏವಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೧-೬೨) ವುತ್ತನಯೋ ಏವ ವಿಕ್ಖೇಪಬ್ಯಾಕರಣಭಾವತೋ, ತಥೇವ ಚೇತ್ಥ ವಿಕ್ಖೇಪವಾದಸ್ಸ ಆಗತತ್ತಾ।

ಪಠಮಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೩. **ಯಥಾ ತೇ ರುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ** ಇದಾನಿ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಯಥಾ ತವ ಚಿತ್ತೇ ರೋಚೇಯ್ಯ। ಘರದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಜಾತೋ **ಅನ್ತೋಜಾತೋ।** ಧನೇನ ಕೀತೋ **ಧನಕ್ಕೀತೋ।** ಬನ್ಧಗ್ಗಾಹಗಹಿತೋ **ಕರಮರಾನೀತೋ। ಸಾಮನ್ತಿ** ಸಯಮೇವ। **ದಾಸಬ್ಯನ್ತಿ** ದಾಸಭಾವಂ। ಕೋಚಿ ದಾಸೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಅಲಸೋ ಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತೋ "ಕಮ್ಮಕಾರೋ"ತಿ ನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಅನಲಸೋ ಕಮ್ಮಕರಣಸೀಲೋಯೇವಾ"**ತಿ। **ಪಠಮಮೇವಾತಿ** ಆಸನ್ನತರಟ್ಠಾನೂಪಸಙ್ಕಮನತೋ ಪಗೇವ ಪುರೇತರಮೇವ। **ಪಚ್ಛಾತಿ** ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ನಿಪಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಛಾ। **ಸಯನತೋ ಅವುಟ್ಠಿತೇತಿ** ರತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾಯನವೇಲಾಯ ಸೇಯ್ಯತೋ ಅವುಟ್ಠಿತೇ। **ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಅತೀತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಯಾವ ಸಾಮಿನೋ ರತ್ತಿಂ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನನ್ತಿ** ಅಪರಾಯ ಪದೋಸವೇಲಾಯಂ ಯಾವ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ। **ಕಿಂ ಕಾರನ್ತಿ** ಕಿಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂಕಾರಭಾವತೋ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದೇವೋ ವಿಯಾತಿ ಆಧಿಪಚ್ಚಪರಿವಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಧಾನದೇವೋ ವಿಯ। **ಸೋ ವತಸ್ಸಾಹ**ನ್ತಿ ಸೋ ವತ ಅಸ್ಸಂ ಅಹಂ। ಸೋ ರಾಜಾ ವಿಯ ಅಹಮ್ಪಿ ಭವೇಯ್ಯಂ, ಕಥಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯಂ, ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಉಳಾರಾನಿ ಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। "**ಸೋ ವತಸ್ಸ'ಸ್ಸ**"ನ್ತಿ ಪಾಠೇ ಸೋ ರಾಜಾ ಅಸ್ಸ ಅಹಂ ಅಸ್ಸಂ ವತ, ಯದಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ತೇನಾಹ "**ಅಯಮೇವತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಅಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಪ್ಪಯೋಗೇ **ಅಹಂ**-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪಯುತ್ತೋಪಿ ಪಯುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ। **ಯಾವಜೀವಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ ದಾತು**ನ್ತಿ ಯಾವಜೀವಂ ದಾನತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಯಂ ರಾಜಾ ಏಕಂ ದಿವಸಂ ದೇತಿ , ತತೋ ಸತಭಾಗಮ್ಪಿ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಕಾಯೇನ ಸಂವುತೋತಿ ಕಾಯೇನ ಸಂವರಿತಬ್ಬಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಸಂವರಿತ್ವಾ ವಿಹರೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಕಾಯೇನ ಪಿಹಿತೋ ಹುತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಘಾಸಚ್ಛಾದನೇನ ಪರಮತಾಯಾ**ತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಿಯೇಸನೇ ಸಲ್ಲೇಖವಸೇನ ಪರಮತಾಯ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವೇ ಸಣ್ಠಿತೋ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮೇವ ವಾ ಪರಮಂ ಪರಾ ಕೋಟಿ ಏತಸ್ಸ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಮಿಸಜಾತಂ ಪರಿಯೇಸತಿ ಪಚ್ಚಾಸಿಸತಿ ಚಾತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮೋ, ತಬ್ಭಾವೋ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾ, ತಸ್ಸಾ **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾಯ**। **ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನ**ನ್ತಿ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕತೋ ಪವಿವಿತ್ತೇ ರಿತಕಾಯಾನಂ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನ**ನ್ತಿ ಝಾನಾಭಿರತಾನಂ। ತಾಯ ಏವ ಝಾನಾಭಿರತಿಯಾ ಪರಮಂ ಉತ್ತಮಂ ವೋದಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪತ್ತತಾಯ **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನಂ**। ಕಿಲೇಸೂಪಧಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರೂಪಧೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮೇನ **ನಿರುಪಧೀನಂ**। **ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾನ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗತನಿಬ್ಬಾನಾನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮೋ ವಿವೇಕೋ ಇತರೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ವಿವೇಕೇಹಿ ಸಹಾಪಿ ಪತ್ತಬ್ಬೋ ವಿನಾಪಿ, ತಥಾ ದುತಿಯೋ। ತತಿಯೋ ಪನ ಇತರೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಸಹೇವ ಪತ್ತಬ್ಬೋ, ನ ವಿನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಗಣೇ ಜನಸಮಾಗಮೇ ಸನ್ನಿಪತನಂ **ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾ,** ತಂ **ಪಹಾಯ ಏಕೋ ವಿಹರತಿ** ಚರತಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಸಹಾಯತ್ತಾ। ಚಿತ್ತೇ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸನ್ನಿಪತನಂ **ಚಿತ್ತಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾ,** ತಂ **ಪಹಾಯ ಏಕೋ ವಿಹರತಿ** ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಅಸಹಾಯತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ, ಗೋತ್ರಭುಆದೀನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತತ್ತಾ ನ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸಾತಿಸಯಾ ನಿಬ್ಬುತಿಸುಖಸಮ್ಫುಸನಾ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಸಾತಿಸಯಾತಿ ಆಹ "**ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ**"ತಿ। ಫಲಪರಿಯೋಸಾನೋ ಹಿ ನಿರೋಧೋತಿ।

೧೮೪. **ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖೀಭಾವೇನ ನೇತ್ವಾ। "ಅಹಂ ಚೀವರಾದೀಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಸಾಧೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಚನಸೇಸೋ। **ಸಪ್ಪಾಯ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಗೇಲಞ್ಞಹರಣವಸೇನ ಉಪಕಾರಾವಹಂ। ಭಾವಿನಾ ಅನತ್ಥತೋ ಪರಿಪಾಲನವಸೇನ ಗೋಪನಾ **ರಕ್ಖಾಗುತ್ತಿ**। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ನಿಸೇಧವಸೇನ **ಆವರಣಗುತ್ತಿ**।

ದುತಿಯಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೬. **ಕಸತೀತಿ** ಕಸಿಂ ಕರೋತಿ। **ಗಹಪತಿಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕ-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಏಕಗೇಹಮತ್ತೇ ಜೇಟ್ಠಕೋ**"ತಿ, ತೇನ ಅನೇಕಕುಲಜೇಟ್ಠಕಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಕರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಕರಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। **ವಡ್ಢೇತೀ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಸಮ್ಪಾದನೇನ ವಡ್ಢೇತಿ। ಏವಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಟುಕಿಕೋಪಮಸುತ್ತೇನ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೧, ೧೫೨) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಉದಾಯಿ, ಪುರಿಸೋ ದಲಿದ್ದೋ ಅಸ್ಸಕೋ ಅನಾಳ್ಹಿಯೋ, ತಸ್ಸಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಗಾರಕಂ ಓಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗಂ ಕಾಕಾತಿದಾಯಿಂ ನಪರಮರೂಪ"ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ। ಯದಿ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಭೋಗಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ದುಕ್ಕರಂ, ಕಸ್ಮಾ ದಾಸವಾರೇ ಭೋಗಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತನ್ತಿ ಆಹ "**ದಾಸವಾರೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಚ ದಾಸಸ್ಸ ಭೋಗಾಪಿ ಅಭೋಗಾ ಪರಾಯತ್ತಭಾವತೋ, ಏವಂ ಞಾತಯೋ ಪೀತಿ ದಾಸವಾರೇ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಣೀತತರಸಾಮಞ್ಞಫಲವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. **ಏವರೂಪಾಹೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತದಾಸಕಸ್ಸಕೂಪಮಾಸದಿಸಾಹಿ ಉಪಮಾಹಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ದೀಪೇತುಂ ಪಹೋತಿ ಭಗವಾ ಸಕಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಅನನ್ತಪಟಿಭಾನತಾಯ ವಿಚಿತ್ತನಯದೇಸನಭಾವತೋ। **ತಥಾಪೀತಿ** ಸತಿಪಿ ದೇಸನಾಯ ಉತ್ತರುತ್ತರಾಧಿಕನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಭಾವೇ।

ಏಕತ್ಥಮೇತಂ ಪದಂ ಸಾಧುಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಕ-ಕಾರೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ, ತೇನೇವ **ಸಾಧುಕ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ **ಸಾಧು**-ಸದ್ದೋ ಉದಾಹಟೋ। **ಆಯಾಚನೇತಿ** ಅಭಿಮುಖಯಾಚನೇ, ಅಭಿಪತ್ಥನಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇತಿ** ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನೇ । **ಸಮ್ಪಹಂಸನೇತಿ** ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣವಸೇನ ಹಂಸನೇ ತೋಸನೇ, ಉದಗ್ಗತಾಕರಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮರುಚೀತಿ** ಪುಞ್ಞಕಾಮೋ। **ಪಞ್ಞಾಣವಾತಿ** ಪಞ್ಞವಾ। **ಅದ್ದುಬ್ಭೋತಿ** ಅದೂಸಕೋ, ಅನುಪಘಾತಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾಪೀತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಪಿ। **ಅಯಂ** ಸಾಧು-ಸದ್ದೋ। **ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇತಿ** ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಕಿರಿಯಾಯಂ। **ಆಣತ್ತಿಯನ್ತಿ** ಆಣಾಪನೇ। "ಸುಣೋಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಸಾಧುಕ-ಸದ್ದೇನ ಸವನಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾ ವಿಯ ತದಾಣಾಪನಮ್ಪಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ, ಆಯಾಚನತ್ಥತಾ ವಿಯ ಚಸ್ಸ ಆಣಾಪನತ್ಥತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸುನ್ದರೇಪೀತಿ** ಸುನ್ದರತ್ಥೇಪಿ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸಾಧುಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥತ್ತಯೇನ ಪಕಾಸಿತಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮತ್ಥೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಮನಸಿ ಕರೋಹೀತಿ ಏತ್ಥ ಮನಸಿಕಾರೋ ನ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದನಲಕ್ಖಣೋ, ಅಥ ಖೋ ವೀಥಿಪಟಿಪಾದನಜವನಪಟಿಪಾದನಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಕಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಪನಲಕ್ಖಣೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆವಜ್ಜ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪವಾರಣಂ** ಸವನೇ ನಿಯೋಜನವಸೇನ ಕಿರಿಯನ್ತರಪಟಿಸೇಧನಭಾವತೋ, ಸೋತಂ ಓದಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪವಾರಣಂ** ಅಞ್ಞಚಿನ್ತಾಪಟಿಸೇಧನತೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ** "ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಧಾರಣೂಪಪರಿಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತುಲನತೀರಣಾದಿಕೇ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿಧೇ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ। ಸಹ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನಾತಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾತ್ಥೋತಿ** ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಅನುಧಾತಬ್ಬತೋ ಅತ್ಥೋ, ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದಿಕೋ । ತೇನ ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ ಸಾತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರೋತಿ**ಆದೀಸು **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿ। **ದೇಸನಾ** ನಾಮ ತಸ್ಸಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ, ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ, ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ, ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದೇಸನಂ** ನಾಮ ಉದ್ದಿಸನಂ, ತಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸನಂ **ಭಾಸನನ್ತಿ** ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿತ್ಥಾರತೋ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ಕಥನಞ್ಹಿ ಭಾಸನಂ, ತೇನಾಹ **"ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ...ಪೇ॰... ವಿತ್ಥಾರದೀಪನ"**ನ್ತಿ।

ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತಪದೇನ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ತೇನಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಳಿಕಾಯಿವ ನಿಗ್ಘೋಸೋತಿ** ಸಾಳಿಕಾಯ ಆಲಾಪೋ ವಿಯ ಮಧುರೋ ಕಣ್ಣಸುಖೋ ಪೇಮನೀಯೋ। **ಪಟಿಭಾನನ್ತಿ** ಸದ್ದೋ। **ಉದೀರಯೀತಿ** ಉಚ್ಚಾರೀಯತಿ, ವುಚ್ಚತಿ ವಾ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋತಿ ಏವಂ "ಸುಣೋಹಿ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹಿ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ನ ಕಿರ ಭಗವಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ದೇಸೇಸ್ಸತಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನಪಿ ಭಾಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ।

೧೯೦. “**ಇಧಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಅಧಿಕರಣಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ “**ದೇಸಾಪದೇಸೇ ನಿಪಾತೋ**”ತಿ। “**ಸ್ವಾಯ**”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಇಧಸದ್ದಮತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಯಥಾವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ ಇಧ-ಸದ್ದಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಕತ್ಥಚಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦)। **ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ** ಲೋಕ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ । ಸೇಸಪದದ್ವಯೇ ಪನ ಪದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಮತ್ತೇನ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇತಿ** ಹಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ಚಕ್ಕವಾಳೋ “ಲೋಕೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಸಮಣೋತಿ** ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋತಿ** ಸಕದಾಗಾಮೀ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಕತಮೋ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಣೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। “ಕತಮೋ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। **ಓಕಾಸನ್ತಿ** ಕಞ್ಚಿ ಪದೇಸಂ। **ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಏವ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ।

ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವ ಓಕಾಸಾಪದಿಸನಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಅಬೋಧನತೋ। ಅರಹನ್ತಿ ಆದಯೋ ಸದ್ದಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಅತ್ಥತೋ ವಿತ್ಥಾರಣಂ ಸದ್ದಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಯಸ್ಮಾ, “ಅಪರೇಹಿಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ”ತಿಆದಿನಾ ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾದೀಸು, (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮) ಅರಹನ್ತಿ ಆದಯೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ ಅಪರೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ , ತಸ್ಮಾತೇಸು ವುತ್ತಾನಯೇನಪಿ ಸೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨೯, ೧೩೦) ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸತ್ತನಿಕಾಯನ್ತೋಗಧತಾಯ “ಇಧ ಪನ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥಾಯಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಓಕಾಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸತ್ತಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “**ತಥಾಗತೋ ನ ದೇವಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**”ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಸಾರಪ್ಪತ್ತಾತಿ** ಕುಲಭೋಗಿಸ್ಸರಿಯಾದಿವಸೇನ ಸಾರಭೂತಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಆದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚೇವ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಾದಿಗಹಪತಿಕಾ ಚ।

“**ಸುಜಾತಾಯಾ**”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಪಠಮೋ ವಿಕಪ್ಪೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಆಸನ್ನತರಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಆಸನ್ನತರಾಯ ಹಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತೋ “ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ” ವುಚ್ಚತಿ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ, ಪಗೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕೇ ಠಿತೋ। ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾವಹಪಬ್ಬಜ್ಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆಸನ್ನಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ, ತತಿಯೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮ ಪಾರಿಪೂರಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ। ನ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪತಿಭವೂಪಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮಾರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಭುತಿ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ “ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ ಸನ್ದನ್ತಿ ನದಿಯೋತಿ ಸನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ವತ್ತಮಾನಪ್ಪಯೋಗೋ, ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು “ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವನ್ತಿ** ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ವುತ್ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ। ತೇನಾಹ “**ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಯೋ “ತಥಾಗತೋ ಅರಹ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಿತ್ತಿತಗುಣೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। “ಇಮಂ ಲೋಕ”ನ್ತಿ ನಯಿದಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಸದೇವಕ”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ “**ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ। **ಪಜಾತತ್ತಾತಿ** ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಸದೇವಕನ್ತಿ ಚ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ। **ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸೋ ಜಾತೋ, ತಂನಿವಾಸೀ ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕ ...ಪೇ॰... ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣನ್ತಿ**

ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ, ಅಸಮಿತಾಬಾಹಿತಪಾಪಾನಞ್ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾಮಂ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದಿ ವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವಿಸಯೋ ಲೋಕಸದ್ದೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗೇಪಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ ಪಜಾಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ।

ಅರೂಪಿನೋ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಾ ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ ದೇವಾತಿ ಇಮಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ"**ತಿ। ತೇನಾಹ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭)। **ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ತಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಮಾರಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ। **ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ಅರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಚತುಪರಿಸವಸೇನಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಾದಿಚತುಪರಿಸವಸೇನ, ಇತರಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸಮಾರಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ। **ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ** ನಾಗಗರುಳಾದಿಭೇದೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಅಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ** ಉಕ್ಕಂಸಗತಿವಿಜಾನನೇನ। ಪಞ್ಚಸು ಹಿ ಗತೀಸು ದೇವಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾವ ಸೇಟ್ಠಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅರೂಪಿನೋ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಕಿಲೇಸದುಕ್ಖತಾಯ, ಸನ್ತಪಣೀತಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅತಿದೀಘಾಯುಕತಾಯಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। **"ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ"**ತಿಆದಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಸೇನ ವದತಿ। "ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ ನವ ಲೋಕುತ್ತರಂ। **ಭಾವಾನುಕ್ಕಮೋತಿ** ಭಾವವಸೇನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ।

ತೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। **ತೀಸು ಪದೇಸೂತಿ** "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸದೇವಕತ್ತಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ। ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಅನುಮಾನಉಪಮಾನಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಆದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ।

ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ, ತೇನ ಠಿತಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ [ವೀಥಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ) ಧಿತಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ (ಕ)] ಕದಾಚಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ **ಹಿತ್ವಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪರಿಸಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಾ ದೇತಿ, ಯಥಾಸುತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಖಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ವಸೇನ **ಅಪ್ಪಂ ವಾ** ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಸ್ಸ, ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ವಾ ವಸೇನ **ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ।** ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜಭಾವೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅಭಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾತಿ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ದೇಸನಾಯ ತಾವ ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ನಿದಾನನಿಗಮನಾನಿಪಿ ಸತ್ಥುನೋ ದೇಸನಾಯ ಅನುವಿಧಾನತೋ ತದನ್ತೋಗಧಾನಿ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ನಿದಾನಮಾದಿ, ಇದಂ ಏವೋಚಾತಿ ಪರಿಯೋಸಾನ"**ನ್ತಿ।

ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಿನಯನಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಞ್ಚ ಸೀಲದಿಟ್ಠೀನಂ ಆದಿಭಾವೋ ತಂ ಮೂಲಕತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನ್ತದ್ವಯವಿಗಮೇನ ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಭಾವೋ ವಿಯ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆರಬ್ಭನಿಪ್ಫತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝತ್ತಾಪಿ ಮಜ್ಝಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ। **“ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಮಜ್ಝಂ ನಾಮಾ”**ತಿ। **ಫಲಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ** ಸಉಪಾದಿಸೇಸತಾವಸೇನ, **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸತಾವಸೇನ। ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನತಂ ಆಗಮೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏತದತ್ಥಮಿದ”**ನ್ತಿಆದಿ ಆಹ। **ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** “ಸಬ್ಯಞ್ಜನ”ನ್ತಿಆದಿ ವಚನತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕತಾವಧಿಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಗಾಥಾವಸೇನ, ಸುತ್ತವಸೇನ ಚ ವವತ್ಥಿತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ, ಯೋ ಇಧ “ದೇಸನಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಲಾದಿ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ…ಪೇ॰… ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಸೀಲ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಂ ಸೀಲಂ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ **ಮಗ್ಗ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ತದುಭಯವಸೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಸೀಲಾದಿದಸ್ಸನೇನ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಕಥಿಕಸಣ್ಠಿತೀತಿ** ಕಥಿಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಕಥನವಸೇನ ಸಮವಟ್ಠಾನಂ।

ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತಿ ನಿಯ್ಯಾನತ್ಥವಿರಹತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ ವಾತಿ** ಸಿಥಿಲಾದಿಭೇದೇಸು ಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಏಕಪ್ಪಕಾರೇಮೇವ, ದ್ವಿಪಕಾರೇಮೇವ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಯುತ್ತಾ ವಾ ದಮಿಳಭಾಸಾ ವಿಯ । ವಿವಟಕರಣತಾಯ ಓಟ್ಠೇ ಅಫುಸಾಪೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬತೋ **ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಕಿರಾತಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ [ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ ೧)] ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಯುತ್ತತಾಯ **ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಸವರಭಾಸಾ [ಯವನಭಾಸಾ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ)] ವಿಯ। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ [ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ)] ಸಾನುಸಾರತಾಯ **ಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಪಾರಸಿಕಾದಿಮಿಲಕ್ಖುಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಕದೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಕತ್ವಾ **“ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಠಾನಕರಣಾನಿ ಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ ಪಞ್ಚಸು ವಗ್ಗೇಸು ಪಠಮತತಿಯನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಸಿಥಿಲಂ**। ತಾನಿ ಅಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ ವಗ್ಗೇಸು ದುತಿಯಚತುತ್ಥನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಧನಿತಂ**। ದ್ವಿಮತ್ತಕಾಲಂ **ದೀಘಂ**। ಏಕಮತ್ತಕಾಲಂ **ರಸ್ಸಂ** ತದೇವ **ಲಹುಕಂ**। ಲಹುಕಮೇವ ಸಂಯೋಗಪರಂ, ದೀಘಞ್ಚ **ಗರುಕಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ನಿಗ್ಗಹಿತಂ**। ಪರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ಸಮ್ಬನ್ಧಂ**। ತಥಾ ನಸಮ್ಬನ್ಧಂ **ವವತ್ಥಿತಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ವಿಮುತ್ತಂ**। **ದಸಧಾತಿ** ಏವಂ ಸಿಥಿಲಾದಿವಸೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಕ್ಖರುಪ್ಪಾದಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ **ಪಭೇದೋ**। ಸಬ್ಬಾನಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚಾತಿ।

ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ ಅಮಿಲೇಚ್ಛೇತ್ವಾ, ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ, ಅಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಭಗವಾ ಯಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ಏಕಂ ಗಾಥಂ, ಏಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಾ ದೇಸೇತಿ, ತಮತ್ಥಂ ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ ಏವ ದೇಸೇತೀತಿ ಆಹ **“ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ”**ತಿ। ಇಧ **ಕೇವಲಸದ್ದೋ** ಅನವಸೇಸವಾಚಕೋ, ನ ಅವೋಮಿಸ್ಸಕಾದಿವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **“ಸಕಲಾಧಿವಚನ”**ನ್ತಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಂ, ತಂ ಪನ ಕೇನಚಿ ಊನಂ, ಅಧಿಕಂ ವಾ ನ ಹೋತೀತಿ **“ಅನೂನಾಧಿಕವಚನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯದತ್ಥಂ ದೇಸಿತೋ, ತಸ್ಸ ಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನೂನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಬ್ಬಿಧುರಸ್ಸ ಪನ ಅಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನಧಿಕತಾ। ಸಕಲನ್ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗವನ್ತಂ। ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ, ತೇನಾಹ **“ಏಕದೇಸನಾಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ। ಲೋಕಾಮಿಸಂ ಚೀವರಾದಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ ತತ್ಥ ಅಗಧಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖೋ**। **ಹಿತಫರಣೇನಾತಿ** ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೇನ। **ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ** ಕರಣಭೂತಾಯ

ಮುದುಹದಯೋ। **ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನಾತಿ** ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸತೋ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಚ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರಾವಟ್ಠಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಕಾರುಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸ್ಸಾಮೇವ, ಏವಞ್ಚ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ವತಂ**। ಪಣ್ಡಿತಪಞ್ಞತ್ತತಾಯ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಾ ಚರಿಯನ್ತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ** ದಾನಂ। ಮಚ್ಛರಿಯಲೋಭಾದಿನಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ **ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ**। **ಇದ್ಧೀತಿ** ದೇವಿದ್ಧಿ। **ಜುತೀತಿ** ಪಭಾ, ಆನುಭಾವೋ ವಾ। **ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತೀತಿ** ಏವಂ ಮಹತಾ ಬಲೇನ ಚ ವೀರಿಯೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ। **ಪುಞ್ಞನ್ತಿ** ಪುಞ್ಞಫಲಂ। **ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ** ಸೇಟ್ಠಾ ಚರಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಪಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಇಧ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ತಸ್ಮಾ। "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ...ಪೇ॰... ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆಹ।

೧೯೧. **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸಮ್ಪದನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾದಿಗುಣಸಮ್ಪದಂ, ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಮಾನಸ್ಸೇವ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಮಾನಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ"**ತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾತಿ** ಬಹುಲಭಾವತೋ। ಭೋಗಾರೋಗ್ಯಾದಿವತ್ಥುಕಾ ಮದಾ ಸುಪ್ಪಹೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನವತ್ಥಾನತೋ, ನ ತಥಾ ಕುಲವಿಜ್ಜಾಮದಾ, ತಸ್ಮಾ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ ಜಾತಿವಿಜ್ಜಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಜಪ್ಪನಂ ದುಪ್ಪಜಹನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ...ಪೇ॰... ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ವಿಜಾತಿತಾಯಾತಿ** ನಿಹೀನಜಾತಿತಾಯ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ** ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಸೀಲವಸೇನ ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ, **ಪತಿಟ್ಠಾತುನ್ತಿ** ವಾ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। ಸಾ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ ನಾಮ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸುಜಾತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ದುಜ್ಜಾತಾ।

ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಹಾನದೀಪನತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಸುದ್ಧಂ। **ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀತಿ** ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾವಸೇನ ಸದ್ದಹತಿ। ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕಾನಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸದ್ಧಾ ಸಿದ್ಧಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನಭಾವತೋ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ, ಯೋ ಏವಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾತಿ** ಘರಣೀಪತಿಕಾ। ಕಾಮಂ "ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಘರಸಾಮಿಕಘರಸಾಮಿನೀವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅನೇಕಾ ಪಜಾಪತಿಯೋ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏಕಾಯಾಪಿ ಸಂವಾಸೋ ಸಮ್ಬಾಧೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ದ್ವೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ರಾಗಾದಿನಾ ಸಕಿಞ್ಚನಟ್ಠೇನ, ಖೇತ್ತವತ್ಥು ಆದಿನಾ ಸಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ರಾಗರಜಾದೀನಂ ಆಗಮನಪಥತಾಪಿ ಉಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನತಾ ಏವಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ವಣ್ಣನಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। **ಅಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಸ್ಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವೇನ। ಏವಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಠಾನಭಾವೇನ ಘರಾವಾಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಂ ಸಮ್ಬಾಧಬ್ಭೋಕಾಸತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ಅಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ತೇಸಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಾಸತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। **ಏಕಮ್ಪಿ ದಿವಸನ್ತಿ** ಏಕದಿವಸಮತ್ತಮ್ಪಿ। **ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾತಿ** ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನಾಪಜ್ಜನೇನ ಅಖಣ್ಡಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸಮಲೇನ ಅಮಲೀನನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿನಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ। ಪರಿಯೋದಾತಟ್ಠೇನ ನಿಮ್ಮಲಭಾವೇನ ಸಙ್ಖಂ ವಿಯ ಲಿಖಿತಂ ಧೋತನ್ತಿ **ಸಙ್ಖಲಿಖಿತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಧೋತಸಙ್ಖಸಪ್ಪಟಿಭಾಗ"**ನ್ತಿ। "ಅಜ್ಝಾವಸತಾ"ತಿ ಪದಪ್ಪಯೋಗೇನ "ಅಗಾರ"ನ್ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ"**ತಿ। ಕಸಾಯೇನ ರತ್ತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ **ಕಾಸಾಯಾನೀತಿ** ಆಹ **"ಕಸಾಯರಸಪೀತತಾಯಾ"**ತಿ। **ಪರಿದಹಿತ್ವಾತಿ** ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚೇವ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಚ। ಅಗಾರವಾಸೋ ಅಗಾರಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಸ್ಸ ವಡ್ಢಿಆವಹಂ **ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ**।

೧೯೨. **ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಭೋಗಸಮುದಾಯೋ। **ಆಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ "ಪುತ್ತೋ ನತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪೇಮವಸೇನ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ। "ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇ"ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಞಾತೀ।** ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ **ಪರಿವಟ್ಟೋ।**

೧೯೩. **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೋ, ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಯಸ್ಮಾ ತೇನ ಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ , ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ। **"ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಮನ್ನಾಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನಂ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸೂ**ತಿ ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಅನುಖುದ್ದಕೇಸು ಚೇವ ಸಹಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಚ। **ಭಯದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಯಾವಜೀವಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದ**ನ್ತಿ ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿ ಪಾಠೇ। **ಸಙ್ಖೇಪೋ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ। **ವಿತ್ಥಾರೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪) **ವುತ್ತೋ,** ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತತ್ಥ, ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪) ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಚಾರಗೋಚರಗ್ಗಹಣೇನೇವಾತಿ "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವಚನೇನೇವ। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲೇ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇ ಗಹಿತೇಪೀ"**ತಿ। ಅಧಿಕವಚನಂ ಅಞ್ಞಮತ್ಥಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ತಸ್ಸ** ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸ್ಸ **ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ...ಪೇ॰... ಕುಸಲೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ,** ಸಬ್ಬಸೋ ಅನೇಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಅನವಜ್ಜೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ "ಕತಮೇ ಚ ಥಪತಿ ಕುಸಲಾ ಸೀಲಾ ಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ ವಚೀಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೪) ಸೀಲಸ್ಸ ಕುಸಲಕಾಯವಚೀಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಆಜೀವಪರಿಸುದ್ಧಮ್ಪಿ ಖೋ ಅಹಂ ಥಪತಿ ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೪) ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಮುಣ್ಡಿಕಸುತ್ತದೇಸನಾಯ "ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕುಸಲೇನ, ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಏಕಸಙ್ಗಹಾ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮುಣ್ಡಿಕಸುತ್ತವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀ**ತಿ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ವದಾಮಿ, "ಸೀಲಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನ"ನ್ತಿ ವದಾಮೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯಾದಾನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹತ್ಥಂ।

ತಿವಿಧೇನ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚೂಳಸೀಲಂ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ಮಹಾಸೀಲನ್ತಿ ಏವಂ ತಿವಿಧೇನ ಸೀಲೇನ। **ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು,** ನ ಕಾಯಪಞ್ಚಮೇಸು। ಯಥಾಲಾಭಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಪ್ಪಕಾರವಸೇನ **ತಿವಿಧೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ।**

ಚೂಳಮಜ್ಝಿಮಮಹಾಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೯೪-೨೧೧. "ಸೀಲಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಇದಂ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ಏಕಂ ಸೀಲಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಅಯಮೇವ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನತ್ಥೋ ಏವ। **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭)।

೨೧೨. ಅತ್ತಾನುವಾದಪರಾನುವಾದದಣ್ಡಭಯಾದೀನಿ **ಅಸಂವರಮೂಲಕಾನಿ। ಸೀಲಸ್ಸಾಸಂವರತೋ**ತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಸಂವರಣತೋ, ಸೀಲಸಂವರಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಯಥಾವಿಧಾನವಿಹಿತೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವಿಧಾನಸಮ್ಪಾದಿತೇನ। ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಚೇತಸಿಕಸುಖಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸರೀರಸ್ಸ ಉಳಾರಂ ಕಾಯಿಕಂ ಸುಖಂ ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರ...ಪೇ॰... ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"**ತಿ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೩. ವಿಸೇಸೋ ಕಮ್ಮತ್ಥಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ನ ತೇಹಿ ಪರಿಚತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಚಕ್ಖು-ಸದ್ದೋ ಕತ್ಥಚಿ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ವತ್ತತೀ"**ತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಹಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೇ ವಿಸೇಸತ್ಥಂ ವಿಸೇಸನ್ತರನಿವತ್ತನವಸೇನ ವಿಸೇಸಸದ್ದೋ ವಿಭಾವೇತಿ, ನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಚಕ್ಖುದಸ್ಸನನ್ತಿ **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖು,**

ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಞ್ಚ। ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗತ್ತಯಪಞ್ಞಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗತ್ತಯೇ ಪಞ್ಞಾ। **ಇಧಾತಿ** "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ। **ಅಯಂ** ಚಕ್ಖು-ಸದ್ದೋ **ಪಸಾದ...ಪೇ... ವತ್ತತಿ** ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಯಥಾ। "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। **ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖೇನ ಅವೋಮಿಸ್ಸಂ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ । ಸತಿ ಹಿ ಸುವಿಸುದ್ಧೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ, ಪಧಾನಭೂತಪಾಪಧಮ್ಮವಿಗಮೇನ ಅಧಿಚಿತ್ತಾನುಯೋಗೋ ಹತ್ಥಗತೋ ಏವಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಧಿಚಿತ್ತಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"**ತಿ।

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೪. ಸಮನ್ತತೋ, ಪಕಟ್ಠಂ ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತಥಾಪವತ್ತಞಾಣಂ। ತಸ್ಸ ವಿಭಜನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾಜನೀಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾಜನೀಯಮ್ಹಿ**। ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಮನ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿವತ್ತನ"**ನ್ತಿ। **ನಿವತ್ತನನ್ತಿ** ಚ ನಿವತ್ತಿಮತ್ತಂ। ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪನ ಗಮನಂ ಗಮನಮೇವ। **ಅಭಿಹರನ್ತೋತಿ** ಗಮನವಸೇನ ಕಾಯಂ ಉಪನೇನ್ತೋ। ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನೇಸು ಯೋ ಗಮನವಿಧುರೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಪುರತೋ ಅಭಿಹಾರೋ, ಸೋ **ಅಭಿಕ್ಕಮೋ,** ಪಚ್ಛತೋ ಅಪಹರಣಂ **ಪಟಿಕ್ಕಮೋತಿ** ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಠಾನೇಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಸನಸ್ಸಾತಿ** ಪೀಠಕಾದಿಆಸನಸ್ಸ। **ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋತಿ** ಅಟನಿಕಾದಿಪುರಿಮಾವಯವಾಭಿಮುಖೋ। **ಸಂಸರನ್ತೋತಿ** ಸಂಸಪ್ಪನ್ತೋ। **ಪಚ್ಚಾಸಂಸರನ್ತೋತಿ** ಪಟಿಆಸಪ್ಪನ್ತೋ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಅಭಿಮುಖಸಂಸಪ್ಪನಪಟಿಆಸಪ್ಪನಾನಿ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನನಂ ಸಮ್ಪಜಾನಂ, ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ** ಆಹ **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ"**ತಿ। ಸಮ್ಪಜಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಯಾಯತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಏವ। **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕರೋತೇವಾತಿ** ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಏವ। ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಕಾರೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ**। ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿ। ಸಾತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಚ ಪವತ್ತೇಸು ಅವಿಜಹಿತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಮೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। **ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ತುಲೇತ್ವಾ ತೀರೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಾತಿ, ಅತ್ಥೋ। ಸಙ್ಘದಸ್ಸನೇನೇವ ಉಪೋಸಥಪವಾರಣಾದಿಅತ್ಥಂ ಗಮನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಅಸುಭದಸ್ಸನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ । ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಚೇತಿಯಂ ವಾ ಬೋಧಿಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸೋ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನುಪ್ಪಾದನಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ। **ಕೇಚೀತಿ** ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನಾತಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಅತ್ಥೇ। "ಅತ್ಥೋತಿ ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢೀ"ತಿ ಯಂ ಸಾತ್ಥಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಏವಾತಿ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನಿ ವಿಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಾ ಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ, ಯನ್ತಪಯೋಗೇನ ವಾ ವಿಚಿತ್ತಕಮ್ಮಾ ಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ** ಗೇಹಸ್ಸಿತ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋ ಗಹಣಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮)। ಹತ್ಥಿಆದಿಸಮ್ಮದ್ದೇನ **ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ**। ವಿಸಭಾಗರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ**।

ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುವತ್ತನಕಥಾ ಆಚಿಣ್ಣಾ, ಅನನುವತ್ತನಕಥಾ ಪನ ತಸ್ಸಾ ದುತಿಯಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ಕಥಾ ನಾಮ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಏವನ್ತಿ** "ಸಚೇ ಪನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾಕಾರಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ನ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ।

ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರ"**ನ್ತಿ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ।

ಹರತೀತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕಮಾ ಅನುಯುಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀತಿ** ಆಹಾರೂಪಯೋಗತೋ ಯಾವ ದಿವಾಠಾನುಪಸಙ್ಕಮನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪಟಿನೇತಿ। **ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಮುಖಧೋವನಾದಿಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ। **ದ್ವೇ ತಯೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇತಿ** ದ್ವೇ ತಯೋ ನಿಸಜ್ಜಾವಾರೇ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಉಣ್ಹಾಸನಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಸುಮಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖೇನೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಏವ, ತೇನ "ಪತ್ತೋಪಿ ಅಚೇತನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪) ವಕ್ಖಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ವಾ ಅವಿಜಹಿತ್ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಥೇವಾತಿ** ತಿಕ್ಖತ್ತುಮೇವ। ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯತೋ ಸಾರೀರಿಕಚೇತಿಯಂ ಗರುತರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **"ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಚೇತಿಯಂ ಬಾಧಯಮಾನಾ ಬೋಧಿಸಾಖಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನೇವ ಬೋಧಿಯಂ ಪಣಿಪಾತಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಗಾಮಸಮೀಪೇತಿ** ಗಾಮಸ್ಸ ಉಪಚಾರಟ್ಠಾನೇ। **ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ** "ಮಯಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಏತೇಸಂ ಕೋ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಕಥಾ ನಾಮ ಕಥೇತಬ್ಬಾ ಏವಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ತದನುಗುಣಂಯೇವ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ। **ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವಾತಿ "ಪರಿಚಿತೋ ಅಪರಿಚಿತೋ"ತಿಆದಿ ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಕೋಟಿಯಾ ಏವ, ಸಮಾಗಮಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಯೇತಿ** ಪರಚಕ್ಕಾದಿಭಯೇ।

"ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ"ತಿ ಗಹಣಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ** ಖುದಾಪರಿಸ್ಸಮೇನ ಕಿಲನ್ತಕಾಯತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನಾಭಾವತೋ। **ಅವಸೇಸಟ್ಠಾನೇತಿ** ಯಾಗುಯಾ ಅಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನಮೇತಂ, ಯಥಾ ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸರಪಟಿಪಾತಿಯಾ ಅನವಿಚ್ಛೇದೋ, ಏವಮೇತಸ್ಸಪೀತಿ।

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ। ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪೂರಣೇನ **ಸಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**। "ಕಾಮೇಸು ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಏವಂ ವುತ್ತಪಞ್ಚ**ವಿಧಚೇತೋಖಿಲವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ। ಚರಿತ್ವಾತಿ** ಪವತ್ತಿತ್ವಾ।

ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತವಸೇನಾತಿ ಭಾವನಾಸಹಿತಂಯೇವ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಗತಪಚ್ಚಾಗತಂ ಗಮನಪಚ್ಚಾಗಮನಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಅತ್ತಕಾಮಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಇಚ್ಛನ್ತಾ, ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಹಿತಂ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಞ್ಚ ಸುಖನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತ್ತಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅತ್ತಕಾಮಾ**।

ಉಸಭಂ ನಾಮ ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ। **ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ತಾಯ ಪಾಸಾಣಸಞ್ಞಾಯ, ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಆಗತಾತಿ ಜಾನನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋಯೇವ ನಯೋತಿ** "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಕೋ ಯೋ ಠಾನೇ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಯೋ। ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಭಿನ್ನಭತ್ತಭಾವಭಯೇನಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತಿ। **ಮದ್ದನ್ತಾತಿ** ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಸಾಲಿಸೀಸಾನಿ ಮದ್ದನ್ತಾ।

ಮಹಾಪಧಾನಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಾಯ ಲೋಕನಾಥೇನ ಭವಸ್ಸಾನಿ ಕತಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಮೇವಾಹಂ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂಜಾ ಹಿ ಸತ್ಥುಪೂಜಾ, ನ ಆಮಿಸಪೂಜಾತಿ। **"ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವಾ"**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಭೋಜನಾದಿಕಾಲೇಸು ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ।

ವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುಚ್ಚತಿ "ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ"ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತತ್ಥ ಚಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ** "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಕತ್ವಾ। **"ನೇವ ದವಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪದಸ್ಸನಂ।

ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತಜ್ಜಾಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭರಣಂ। ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ, ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೨೮೮) ಸತಸಹಸ್ಸಮೇವ ತಜ್ಜಾಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭರಣಂ। ಇತರೇಸಂ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಕುಸಲಂ। **ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋತಿ** ಬಾಹಿಯವಿಸಯೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವಡ್ಢತಾಯ ಬಾಹಿಯೋ, ದಾರುಚೀರಪರಿಹರಣೇನ ದಾರುಚೀರಿಯೋತಿ ಚ ಸಮಞ್ಞಾತೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಬಾಹಿಯ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ, ಮುತೇ, ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ ಬಾಹಿಯ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಯತೋ ಖೋ ತೇ ಬಾಹಿಯ ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ, ಮುತೇ, ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತೇನ। ಯತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತೇನ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತತ್ಥ। ಯತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತತ್ಥ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನೇವಿಧ ನ ಹುರಂ ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನ। ಏಸೇವನ್ತೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦) ಏತ್ತಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ಏವಂ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಾದೀನಂ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾದಿದೀಪನಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ತನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ **ಏವನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಮಾಕಾರೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮೇ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಅಹಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಮಾನಗಾಹವಸೇನ। ತದುಭಯಂ ಪನ ತಣ್ಹಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹವಸೇನಪಿ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಹೋತಿ। "ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಯೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೇನ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಉದ್ಧರಣಗತಿಕಾ ಹಿ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ। ಉದ್ಧರಣೇ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಕೇಕಪಾದುದ್ಧರಣೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋತಿ** ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ವಾಯೋಧಾತು ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಿರಿಯಗತಿಕಾಯ ಹಿ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ। ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಥಾ**

ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸೂ"ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಅನುಗಮಕಅನುಗನ್ತಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇ ತೇಜೋಧಾತುವಾಯೋಧಾತುಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **ತಥಾ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ,। ತತ್ಥ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ಪಾದಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಉದ್ಧರಣಂ**। ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ಖಾಣುಆದಿಪರಿಹರಣತ್ಥಂ, ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದಘಟ್ಟನಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ವಾ ಪಸ್ಸೇನ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣಂ**। ಯಾವ ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ, ತಾವ ಆಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ತತೋ ಪರಂ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ವಾ ಏತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತು ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಗರುತರಸಭಾವಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತೂತಿ। ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇ ವಿಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಥಾ ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ತತ್ಥಾಪಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಆಪೋಧಾತುಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಜ್ಝನೇಸೂ"**ತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಕ್ಕಮನೇ, ತೇಸು ವಾ ವುತ್ತೇಸು ಉದ್ದರಣಾದೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಉದ್ಧರಣೇ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಕ್ಖಣೇ। **ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ। **ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ** ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸನ್ತರಸಙ್ಕಮನಂ ಅತ್ಥಿ। **"ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬ"**ತಿಆದಿ ಉದ್ಧರಣಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ಸಭಾಗಸನ್ತತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತಿಇತ್ತರೋ ಹಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೋ, ಗಮನಸ್ಸಾದೀನಂ, ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ ಪಾದೇ ಚ ಬನ್ಧಖುರಧಾರಾ ಸಮಾಗಮತೋಪಿ ಸೀಘತರೋ। ಯಥಾ ತಿಲಾನಂ ಭಜ್ಜಿಯಮಾನಾನಂ ಪಟಪಟಾಯನೇನ ಭೇದೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಟಪಟಾಯನ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಹಿ ಏಕನ್ತತೋ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ। **"ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನಾ"**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝನಕರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಯಂ ತತೋ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಯದಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಮಾನಕ್ಖಣಾ ಸಿಯುಂ, "ರೂಪಂ ಗರುಪರಿಣಾಮಂ ದನ್ಧನಿರೋಧ"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ, ತಥಾ "ನಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮) ಏವಂ ಆದಿಪಾಳಿಯಾ। ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಮಣಸಭಾವಾ ಯಥಾಬಲಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ತಂಸಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧೋ। ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಸೋಳಸಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಹೋತೀತಿ ತಪ್ಪಣಾಯುಕತಾ ತೇಸಂ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಲಹುವಿಞ್ಞಾಣವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ, ವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾ, ದನ್ಧಮಹಾಭೂತಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ದನ್ಧಪರಿವತ್ತಿತಾ। ನಾನಾಧಾತುಯಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ಖೋ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ, ತೇನ ಚ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಧಮ್ಮೋವ ವುತ್ತೋ, ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ತಥೇವಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಕ್ಖಣತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಯಂ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಅಞ್ಞಂ, ತಂ ಪನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಂ ಅಪರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ತಥಾಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಂ ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಅನ್ತರೋ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯಾತಿ? ನೋತಿ ಆಹ **"ಅವೀಚಿ ಮನುಪ್ಪಬನ್ಧೋ"**ತಿ, ಯಥಾ ವೀಚಿ ಅನ್ತರೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, "ತದೇವೇತ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸವಿದೂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನು ಅನು ಪಬನ್ಧೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ ಚ **ನದೀಸೋತೋವ** ನದಿಯಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹೋ ವಿಯ **ವತ್ತತಿ**।

ಅಭಿಮುಖಂ ಲೋಕಿತಂ ಆಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುರತೋ ಪೇಕ್ಖನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಯಂದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತಿ, ತಿಟ್ಠತಿ, ನಿಸೀದತಿ ವಾ ತದಭಿಮುಖಂ ಪೇಕ್ಖನಂ ಆಲೋಕಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದನುಗತವಿದಿಸಾಲೋಕನಂ ವಿಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನ"**ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಜ್ಜನಪರಿಭಣ್ಡಾದಿಕರಣೇ ಓಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಉಲ್ಲೋಕಹರಣಾದೀಸು ಉಲ್ಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನಾದೀಸು ಅಪಲೋಕಿತಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ವಾ ಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವಾ"**ತಿ।

ಕಾಯಸಕ್ಖಿನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕತವನ್ತಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ "ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಅನಭಿರತಿಆದಿವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ತೇನೇವ ನಂ ಸತ್ಥಾ "ಏತದಗ್ಗಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ, ಯದಿದಂ ನನ್ದೋ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦) ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ।

ಸಾತ್ಥಕತಾ ಚ ಸಪ್ಪಾಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಸ್ಸಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ,** ಖನ್ಧಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾ ಅಞ್ಞೋ ಉಪಾಯೋ ನ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಆಲೋಕಿತಾದಿಸಮಞ್ಞಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪಜಾನನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಬ್ಭನ್ತರೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಚಲನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ। **ಅಧೋ ಸೀದತೀ**ತಿ ಅಧೋ ಗಚ್ಛತಿ। **ಉದ್ಧಂ ಲಙ್ಘೇತೀ**ತಿ ಲಙ್ಘಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಗಚ್ಛತಿ।

ಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನನ್ತಿ ಪಧಾನಭೂತಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಂ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಪಠಮಜವನೇಪಿ…ಪೇ॰… ನ ಹೋತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರವೀಥಿಯಂ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆವಜ್ಜನ ವೋಟ್ಠಬ್ಬಪನಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನವಸೇನ ಇಟ್ಠೇ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದಿಮ್ಹಿ ಲೋಭಮತ್ತಂ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಘಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದಿ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಂ ಮೂಲಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಭವಙ್ಗಾದಿ। ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಜವನಸ್ಸ ಮೂಲವಸೇನ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ। ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕತಾ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಸ್ಸೇವ ಅಪುಬ್ಬಭಾವವಸೇನ, ಇತ್ತರಭಾವವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾ। **"ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತಿತೇಸೂ"**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ।

ತನ್ತಿ ಜವನಂ, ತಸ್ಸ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಗನ್ತುಕೋ** ಅಬ್ಭಾಗತೋ।

ಉದಯಬ್ಬಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾವತಕೋ ಕಾಲೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಾವಕಾಲಿಕಾನಿ।**

ಏತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। **ಸಮವಾಯೇ**ತಿ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ । **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೇ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ **ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ।**

"ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ। **ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ।

ಕಾಲೇ ಸಮಙ್ಗೀತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೇ **ಸಮಙ್ಗನ್ತಸ್ಸ**। ತಥಾ **ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಮಣಿಸಪ್ಪೋ** ನಾಮ ಏಕಾ ಸಪ್ಪಜಾತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಲಳನ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪನಂ, ಲೀಳಾಕರಣಂ ವಾ।

ಉಣ್ಹಪಕತಿಕೋ ಪರಿಳಾಹಬಹುಲಕಾಯೋ। ಸೀಲವಿದೂಸನೇನ ಅಹಿತಾವಹತ್ತಾ **ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ**। **"ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅಚೇತನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಿಯ ಕಾಯೋಪಿ ಅಚೇತನೋತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ "ಅಬ್ಭನ್ತರೇ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪೇನ್ತೋ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋತಿ ಆಹತಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕೋ, ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹಿ ವಾ ಆಹತೋ ತಥಾ।

ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸೋ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದವಸೇನ "ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೪೨೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೧; ೮.೯; ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೫; ವಿಭ॰ ೫೧೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ನಯೇನ ವುತ್ತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ **"ನೇವ ದವಾಯಾತಿಆದಿನಾ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೪೨೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೯; ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೫; ವಿಭ॰ ೫೧೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) **ನಯೇನಾ"**ತಿ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಙ್ಗದಸ್ಸನಮುಖೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಥವಿಸನ್ಧಾರಕಜಲಸ್ಸ ತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುನಾ ವಿಯ ಪರಿಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತುಯಾವ ಆಸಯೇ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ಯಾವ ಮುಖಾ ಅಭಿಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ತತೋ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ವೀಮಿಸ್ಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ಹರತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ವಾ ಮುಖದ್ವಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇನ್ತೋ ಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೋ ಹರತಿ, **ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಚಾರೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಹಾರಸ್ಸ ಧಾರಣಪರಿವತ್ತನಸಞ್ಚುಣ್ಣನವಿಸೋಸನಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಸಹಿತಾ ಏವ ವಾಯೋಧಾತು ಕರೋತಿ, ನ ಕೇವಲಾತಿ ತಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತೀ**ತಿ ಯಥಾ ವಾಯೋಧಾತು ಆದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಿಸೋಸನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತಿ। **ತೇಜೋಧಾತೂ**ತಿ ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತಾ ತೇಜೋಧಾತು। ಸಾ ಹಿ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಂ ಆಹಾರಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। **ಅಞ್ಜಸೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪವೇಸನಾದೀನಂ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ। **ಆಭುಜತೀ**ತಿ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ, ಅಜ್ಝೋಹರಣಜಿಣ್ಣಾಜಿಣ್ಣತಾದಿಪಟಿಸಂವೇದನವಸೇನ ಚ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂತಂವಿಜಾನನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋಯೇವ ಹಿ ಪಯೋಗೋ "ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯೋಗೇನ ಪರಿಯೇಸನಾದಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ನಾಮ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ **ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗಂ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ **ಮನ್ವಾಯ** ಆಗಮ್ಮ **ಆಭುಜತಿ** ಸಮನ್ನಾಹರತಿ। ಆಭೋಗಪುಬ್ಬಕೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಗಮನತೋತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವಸೇನ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನತೋ। **ಪರಿಯೇಸನತೋ**ತಿ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖತ್ಥಂ ಆಹಿಣ್ಡನತೋ। **ಪರಿಭೋಗತೋ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। **ಆಸಯತೋ**ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿಆಸಯತೋ। ಆಸಯತಿ ಏತ್ಥ ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕಮ್ಮಫಲವವತ್ಥಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಸಯತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಆಸಯೋ** , ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠನಕೋ ಪಿತ್ತಾದಿಕೋ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ। **ನಿಧಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭುತ್ತೋ ಆಹಾರೋ ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿಧಾನಂ, ಆಮಾಸಯೋ। ತತೋ **ನಿಧಾನತೋ**। **ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜೇನ ಅವಿಪಕ್ಕತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವತೋ। **ಫಲತೋ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ನಿಸ್ಸನ್ದನತೋ। **ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಕ್ಖನತೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೯೪) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ವೇಗಸನ್ಧಾರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಳಾಹತೋ ಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞೇ ಚ ರೋಗಾ** ಕಣ್ಣಸೂಲಭಗನ್ದರಾದಯೋ। **ಅಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಖೇತ್ತದೇವಾಯತನಾದಿಕೇ। ಕುದ್ಧಾ ಹಿ ಅಮನುಸ್ಸಾ, ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ। ನಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ **ನೇವ ಅತ್ತನೋ,** ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ, ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ಚ **ನ ಪರಸ್ಸ**। **ಉದಕತುಮ್ಬತೋ**ತಿ ವೇಳುನಾಳಿಆದಿಉದಕಭಾಜನತೋ। **ತನ್ತಿ** ಛಡ್ಡಿತಉದಕಂ।

ಅದ್ಧಾನಇರಿಯಾಪಥಾ ಚಿರತರಪ್ಪವತ್ತಿಕಾ ದೀಘಕಾಲಿಕಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಾ** ಭಿಕ್ಖಾಚರಣಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। **ಚುಣ್ಣಿಯಇರಿಯಾಪಥಾ** ವಿಹಾರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ। "ಗತೇತಿ ಗಮನೇ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಮನೇನಪಿ ಪುರತೋ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಹರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ಗಮನಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದೇ ಅನನ್ತರೇ ಅನನ್ತರೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪವತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರೋಧದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ಗಹಿತಾತಿ ತಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಯಿದಂ ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಧುರಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಲಬ್ಭತಿ** ಯಾವದೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನಪರತ್ತಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **"ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸೇವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಯಥಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಧಾನತಾ ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ಸತಿಯಾ ಪೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಸತಿಯಾ ಸಬ್ಭಾವಮತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಸತಿರಹಿತಾ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। **"ಏತಸ್ಸ ಹಿ ಪದಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತಿಯಾ ಞಾಣೇನ ಸಮಧುರತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಏತಾನಿ ಪದಾನೀ**ತಿ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ। **ವಿಭತ್ತಾನೇವಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾನಿಯೇವ, ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಯ ಸತಿಯಾಪೇತ್ಥ ಪಧಾನತಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ। ತಥಾ ಏಕೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ…ಪೇ॰… ನಿಸೀದನ್ತೋ…ಪೇ॰… ಸಯನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ, ಏತ್ತಕೇನ ಪನ ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಚಙ್ಕಮನೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಚಙ್ಕಮಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಚ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಠಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ "ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾಪಿ ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನಮಜ್ಝೇ ಪವತ್ತಾ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಠಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಠಾನೇ ಪವತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪವತ್ತಾ ಸಯನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರತಿ। ಉಟ್ಠಹನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಗತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ । ಏವಮ್ಪಿ ನ ಸೋತ್ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಿಕ್ಖು ಯಾವ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾವ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಯಮಾನೋ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಯತಿ "ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೋ, ಮಞ್ಚೋ ಅಚೇತನೋ, ಕಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಅಹಂ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ'ತಿ, ಮಞ್ಚೋ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಮಯಿ ಕಾಯೋ ಸಯಿತೋ'ತಿ, ಅಚೇತನೋ ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೇ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗೇ ಓತಾರೇತಿ। ಪಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಪಬುಜ್ಝತಿ, ಅಯಂ ಸೋತ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕಾಯಾದೀಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ತಮ್ಮಯತ್ತಾ, ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾ ಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಜವನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಿರಿಯಮಯಪವತ್ತಂ ನಾಮ। ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಜಾಗರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। ಅಪಿ ಚ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಜಗ್ಗನ್ತೋಪಿ ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಬತ್ತಿಂಸತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಪಹಾಯ

ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। ದುತಿಯಞ್ಹಿ ಝಾನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರವಿರಹತೋ ವಿಸೇಸತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನಾಮಾತಿ। ಏವನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ, ಸತ್ತಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಚತುಧಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸನ್ತೋಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೫. ಯಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಭಿಕ್ಖು "ಸನ್ತುಟ್ಠೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ಆಹ। ಚೀವರಾದಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಸನ್ತುಸ್ಸನೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಇತರಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಹೀನಂ ಪಣೀತತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥಾ ಪಣೀತಂ **ಇತರಂ** ಹೀನತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ। ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ಇತರತಾತಿ। ಇತಿ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಹೀನೇನ ವಾ ಪಣೀತೇನ ವಾ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ, ಸೋ ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಅಲೋಭೋ **ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ,** ತೇನ **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**। ಯಥಾಲಾಭಂ ಅತ್ತನೋ ಲಾಭಾನುರೂಪಂ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಲಬ್ಭತೀತಿ ವಾ ಲಾಭೋ, ಯೋ ಯೋ ಲಾಭೋ ಯಥಾಲಾಭಂ, ತೇನ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। **ಬಲನ್ತಿ** ಕಾಯಬಲಂ। **ಸಾರುಪ್ಪನ್ತಿ** ಪಕತಿದುಬ್ಬಲಾದೀನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕತಾ।

ಯಥಾಲದ್ಧತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಪತ್ಥನಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋತಿ ತತೋ ವಿನಿವತ್ತಿತಮೇವ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಸರೂಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲಾದೀನಂ ಗರುಚೀವರಂ ನ ಫಾಸುಭಾವಾವಹಂ, ಸರೀರಖೇದಾವಹಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ, ನ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ। ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ **"ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಮಹಗ್ಘಂ ಚೀವರಂ ಬಹೂನಿ ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ತಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಯೇ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ...ಪೇ॰... ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೇಸು ಅಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮುತ್ತಹರೀತಕನ್ತಿ ಗೋಮುತ್ತಪರಿಭಾವಿತಂ, ಪೂತಿಭಾವೇನ ವಾ ಛಡ್ಡಿತಂ ಹರೀತಕಂ। **ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ** "ಪೂತಿಮುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೭೩, ೧೨೮) ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಸತ್ಥಂ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠೀಸು ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ **ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ** ಪರಮೇನ ಉಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ।

ಕಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತಿ ಪೋಸೇನ್ತೀತಿ **ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾ**। ತಥಾ **ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕತಾ ಚ ಅಜ್ಝೋಹರಣೇನ ಸರೀರಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಉಪಕಾರಕತಾವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ಬಹಿದ್ಧಾವ ಕಾಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕತಾವಸೇನ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪರಿಕ್ಖಾರಮತ್ತಾತಿ ಪರಿಕ್ಖಾರಗ್ಗಹಣಂ। **ತತ್ರಟ್ಠಕಪಚ್ಚತ್ಥರಣನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾ ಅನಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠನಕಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ । ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾದೀನಞ್ಚೇತ್ಥ ನವಮಾದಿಭಾವೋ ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ತೇಸಂ ತಥಾ ಪತಿನಿಯತಭಾವತೋ। ಕಸ್ಮಾ? ತಥಾ ನಧಾರಣತೋ। ದುಪ್ಪೋಸಭಾವೇನ ಮಹಾಗಜಾ ವಿಯಾತಿ **ಮಹಾಗಜಾ**। ಯದಿ ಇತರೇಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಸಭಾವಾ, ಕಿಂ ತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ? ನೋತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಾಯಪರಿಹಾರೋ ಪಯೋಜನಂ ಏತೇನಾತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ। ತೇನಾಹ **"ಕಾಯಂ ಪರಿಹರಣಮತ್ತಕೇನಾ"**ತಿ।

ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸುಖವಿಹಾರತಾಯ ಸುಖವಿಹಾರಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಚತುದ್ದಿಸೋ ಚತುದ್ದಿಸೋ ಏವ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ**। ತಾಸು ಏವ ಕತ್ಥಚಿ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಭಯೇನ ನ ಪಟಿಹನತಿ, ಸಯಂ ವಾ ತೇನ ನ ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಘೋ**। **ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ ಇತರೀತರೇನಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಾವಚೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸಕೇನ, ಸನ್ತೇನ, ಸಮಮೇವ ಚ ತುಸ್ಸನಕೋ। ಪರಿಚ್ಚ ಸಯನ್ತಿ, ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಿ ಪರಿಸಯನ್ತಿ ಅಭಿಭವನ್ತೀತಿ **ಪರಿಸ್ಸಯಾ,** ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಚ, ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯೇ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಯಾ ವಿನಯಾದೀಹಿ ಚ **ಸಹಿತಾ** ಖನ್ತಾ, ಅಭಿಭವಿತಾ ಚ। ಥದ್ಧಭಾವಕರಭಯಾಭಾವೇನ **ಅಛಮ್ಭೀ**। **ಏಕೋ ಚರೇ**ತಿ ಏಕಾಕೀ ಹುತ್ವಾ ಚರಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ**ತಿ ತಾಯ ಏವ ಏಕವಿಹಾರಿತಾಯ ಖಗ್ಗಮಿಗಸಿಙ್ಗಸಮೋ।

ಅಸಞ್ಜಾತವಾತಾಭಿಘಾತೇಹಿ ಸಿಯಾ ಸಕುಣೋ ಅಪಕ್ಖಕೋತಿ **"ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋ"**ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ।

ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧೬. **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ "ಅಸುಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಞ್ಞೇ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಂ ವಿಯ, ವನಚರಕಾನಂ ವಿಯ ಚ ನಿವಾಸಮತ್ತಮೇವ, ನ ಪನ ಅರಞ್ಞವಾಸಾನುಚ್ಛವಿಕಾ ಕಾಚಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಅಪವಾದವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ, ಆರಞ್ಞಕೇಹಿ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ, ವನಚರವಿಸಭಾಗಜನೇಹಿ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಕಾಳಕಸದಿಸತ್ತಾ **ಕಾಳಕಂ,** ಥುಲ್ಲವಜ್ಜಂ। ತಿಲಕಸದಿಸತ್ತಾ **ತಿಲಕಂ,** ಅಣುಮತ್ತವಜ್ಜಂ।

ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಜನವಿವಿತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸುಞ್ಞ"**ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಜನಸದ್ದಘೋಸಾಭಾವೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಸದ್ದಕಣ್ಟಕತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಏತದೇವಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸದ್ದತಂಯೇವ। **ವಿಹಾರೋ** ಪಾಕಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಕಲೋ ಆವಾಸೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ**ತಿ ದೀಘಪಾಸಾದೋ, "ಗರುಳಸಣ್ಠಾನಪಾಸಾದೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾಸಾದೋ**ತಿ ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಪಾಸಾದೋ । **ಅಟ್ಟೋ** ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಪಟಿಬಾಹನಯೋಗ್ಗೋ ಚತುಪಞ್ಚಭೂಮಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಮಾಳೋ** ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅನೇಕಕೋಣವನ್ತೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ **ವಿಹಾರೋ** ನಾಮ ದೀಘಮುಖಪಾಸಾದೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ಏಕಪಸ್ಸಚ್ಛದನಕಸೇನಾಸನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಭಿತ್ತಿ ಉಚ್ಚತರಾ ಹೋತಿ, ಇತರಪಸ್ಸೇ ನೀಚಾ, ತೇನ ತಂ ಏಕಪಸ್ಸಛದನಕಂ ಹೋತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ನಾಮ ಆಯತಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಕಂ ಚನ್ದಿಕಙ್ಗಣಯುತ್ತಂ। **ಗುಹಾ** ನಾಮ ಕೇವಲಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾ। **ಲೇಣಂ** ದ್ವಾರಬದ್ಧಂ ಪಬ್ಭಾರಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಮಣ್ಡಪೋ**ತಿ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪೋ।

ವಿಹಾರಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಪತಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಸೇನಾಸನಂ। **ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನ**ನ್ತಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಞ್ಚೇವ ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧಸೇನಾಸನಞ್ಚ। ಚಿಮಿಲಿಕಾದಿ ಸನ್ಥರಿತಬ್ಬತೋ **ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ**। ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾಭಾವತೋ ಸಯನಸ್ಸ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚ ಕೇವಲಂ ಓಕಾಸಭೂತಂ ಸೇನಾಸನಂ। "ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ **ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ** ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಭಾವತೋ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇಮ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಸೇನ ಆಗತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ವಿನಯೇ ತಥಾ ಆಗತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ ಪನ "ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೨೯) ಆಗತಮೇವ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯಂ ನ ಗಾಮಪದೇಸನ್ತೋಗಧಂ, ತಂ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೧) ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯುತ್ತಂ,ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರುಕ್ಖಮೂಲ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಸಮನ್ತಾ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ನಿಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲ"ನ್ತಿ। **ಸೇಲ**-ಸದ್ದೋ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಯೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಬ್ಬತನ್ತಿ ಸೇಲ"**ನ್ತಿ, ನ

ಸಿಲಾಮಯಮೇವ, ಪಂಸುಮಯಾದಿಕೋ ತಿವಿಧೋಪಿ ಪಬ್ಬತೋ ಏವಾತಿ। **ವಿವರನ್ತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಮಿಥೋ ಆಸನ್ನತರೇ ಠಿತಾನಂ ಓವರಕಾದಿಸದಿಸಂ ವಿವರಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾ ಪಬ್ಬತೇ। **ಉಮಙ್ಗಸದಿಸನ್ತಿ** ಸುದುಙ್ಗಾಸದಿಸಂ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಕತಿಸಞ್ಚಾರವಸೇನ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನ ಸಞ್ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ವನಸಣ್ಡಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಭೀಸನಕಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಸಲೋಮಹಂಸಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಾನಮೇತಂ, ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ದುರಭಿಸಮ್ಭವಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೫೩೧) ಇಮಂ ಪಾಳಿಸೇಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಚ್ಛನ್ನನ್ತಿ** ಕೇನಚಿ ಛದನೇನ ಅನ್ತಮಸೋ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಯಪಿ ನ ಛಾದಿತಂ। **ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇತಿ** ಪಬ್ಭಾರಸದಿಸೇ ಲೇಣಸದಿಸೇ ಚ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ"**ತಿ । **ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಪರಿ**ಸದ್ದೋ "ಸಮನ್ತತೋ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ, ತಸ್ಮಾ ವಾಮೋರುಞ್ಚ ದಕ್ಖಿಣೋರುಞ್ಚ ಸಮಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನ"**ನ್ತಿ। ಊರೂನಂ ಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ **ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ। ಆಭುಜಿತ್ವಾತಿ** ಚ ಯಥಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಆಭುಗ್ಗೇ ಭಞ್ಜಿತೇ ಕತ್ವಾ, ತಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ತಥಾ ಸಮ್ಬನ್ಧತಾಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಬನ್ಧಿತ್ವಾ"**ತಿ।

ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಅನುಜುಕಂ ಠಪನಂ ನಿಸಜ್ಜಾವಚನೇನೇವ ಬೋಧಿತನ್ತಿ "ಉಜುಂ ಕಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಯ-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿಮಂ ಸರೀರಂ ಉಜುಂ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ಉಜುಕಠಪನಂ ಸರೂಪತೋ, ಪಯೋಜನತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಟ್ಠಾರಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಣಮನ್ತೀತಿ** ನ ಓನಮನ್ತಿ। **ನ ಪರಿಪತತೀತಿ** ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ ವೀಥಿಂ ನ ಲಙ್ಘೇತಿ। ತತೋ ಏವ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ **ವುಡ್ಢಿಂ ಫಾತಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಪರಿಮುಖನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಪರಿ**ಸದ್ದೋ ಅಭಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮೀಪತ್ಥೋ ವಾ **ಪರಿ**ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮುಖಸಮೀಪೇ ವಾ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ "ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ "ನಿಸೀದತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೋ ಸನ್ತೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। "ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವೋ, "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೂಪಾಯೋ। **ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ** "ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಮುಖನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** "ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸಂ ಪರಿಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಂ **ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ,** ಪರಮಂ ಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೧೭. ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ ಗಿಜ್ಝತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ, ಲೋಭೋ। ಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ** ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ, ನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತಾ। **"ಪಹೀನತ್ತಾ"**ತಿ ಚ ಪಹೀನಸದಿಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ತಥಾಪಿ ನಯಿದಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸಭಾವತೋ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ, ಅಥ ಖೋ ಭಾವನಾವಸೇನ, ತೇನಾಹ **"ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇನಾ"**ತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಯಥಾ ಇಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಪರಿಭಾವಿತತ್ತಾ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝತಾ, ಏವಂ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಂ ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಅನುದ್ಧತಂ ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಿಮಪಕತಿನ್ತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧಪಣ್ಡರಸಭಾವಂ। "ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾತಿ"ಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೨; ವಿಭ॰ ೫೪೬) ಥಿನಸ್ಸ, "ಯಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೩; ವಿಭ॰ ೫೪೬) ಚ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ, ಮಿದ್ಧಂ ಚೇತಸಿಕಗೇಲಞ್ಞ"**ನ್ತಿ। ಸತಿಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಚಿತ್ತಕಾಯಲಹುತಾದೀನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಯಥಾಕಮ್ಮಂ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಅಕಲ್ಯತಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅತಿಸಯತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಅತ್ಥಿ ಅತ್ಥಾವಬೋಧಕೋ ಅಯಮೀಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ

“ರತ್ತಿಮ್ಪಿ…ಪೇ॰… ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿ। **ಇದಂ ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮಾಹ। **ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಜಹಿತ್ವಾ। “ಕಥಮಿದ”ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಥಙ್ಕಥಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಕಥಙ್ಕಥೀ, ನ ಕಥಙ್ಕಥೀತಿ **ಅಕಥಂಕಥೀ,** ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ। **ಲಕ್ಖಣಾದಿಭೇದತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚಯಪಹಾನಪಹಾಯಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇಪಿ ಹಿ ಭೇದತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ।

೧೧೮. **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಇಣವಸೇನ ಗಹಿತಧನಾನಂ। **ಪರಿಯನ್ತೋ**ತಿ ದಾತಬ್ಬಸೇಸೋ। **ಸೋ ಬಲವಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಲಭತಿ** “ಇಣಪಲಿಬೋಧತೋ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ”ತಿ। **ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ** “ಜೀವಿಕಾನಿಮಿತ್ತಂ ಅತ್ಥೀ”ತಿ।

೧೧೯. **ವಿಸಭಾಗವೇದನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಹಿ ಸುಖವೇದನಾಯ ಕುಸಲವಿಪಾಕಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿರೋಧಿತಾಯ ವಿಸಭಾಗಾ। **ಚತುಇರಿಯಾಪಥಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೋ। ಬ್ಯಾಧಿಕೋ ಹಿ ಯಥಾ ಠಾನಗಮನೇಸು ಅಸಮತ್ಥೋ, ಏವಂ ನಿಸಜ್ಜಾದೀಸುಪಿ ಅಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। **ಆಬಾಧೇತೀ**ತಿ ಪೀಳೇತಿ। ವಾತಾದೀನಂ ವಿಕಾರೋ ವಿಸಮಾವತ್ಥಾ ಬ್ಯಾಧೀತಿ ಆಹ **“ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ದುಕ್ಖೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ”**ತಿ। ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಪನ ಬ್ಯಾಧಿಭಾವೇ ಮೂಲಬ್ಯಾಧಿನಾ **ಆಬಾಧಿಕೋ** ಆದಿತೋ ಬಾಧತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಅನುಬನ್ಧಬ್ಯಾಧಿನಾ **ದುಕ್ಖಿತೋ** ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ಗಿಲಾನೋ**ತಿ ಧಾತುಸಙ್ಖಯೇನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಸರೀರೋ। ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ವಾ ಬಲಂ **ಬಲಮತ್ತಾ। ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಲಭೇಥ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ** “ರೋಗತೋ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ”ತಿ। **ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೋಮನಸ್ಸಂ** “ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಕಾಯೇ ಬಲ”ನ್ತಿ।

೧೨೦. **ಸೇಸ**ನ್ತಿ “ತಸ್ಸ ಹಿ ‘ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀ’ತಿ ಆವಜ್ಜಯತೋ ತದುಭಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಪಠಮದುತಿಯಪದೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಪದೇಸು ತತಿಯಾದೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು।

೧೨೧-೧೨೨. **ನ ಅತ್ತನಿ ಅಧೀನೋ**ತಿ ನ ಅತ್ತಾಯತ್ತೋ। **ಪರಾಧೀನೋ**ತಿ ಪರಾಯತ್ತೋ। ಅಪರಾಧೀನತಾಯ ಭುಜೋ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇ ಏಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಭುಜಿಸ್ಸೋ**। ಸವಸೋತಿ ಆಹ **“ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೋ”**ತಿ। ಅನುದಕತಾಯ ಕಂ ಪಾನೀಯಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರೋ**ತಿ ಆಹ **“ನಿರುದಕಂ ದೀಘಮಗ್ಗ”**ನ್ತಿ।

೧೨೩. **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ದಸ್ಸನೇ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ **ಸದಿಸತಾ**। ಯೇನ ಇಣಾದೀನಂ ಉಪಮಾಭಾವೋ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಞ್ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸದಿಸತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯೋ ಯಮ್ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ರಜ್ಜತೀ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಮ್ಹಿ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಸೇನ ರತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ತಂ ವತ್ಥುಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ತಂ ತಣ್ಹಾವತ್ಥುಂ “ಮಮೇತ”ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಉಪದ್ದವೇಥಾತಿ ಉಪದ್ದವಂ ಕರೋಥ।

ನಕ್ಖತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಮಹಸ್ಸ। **ಮುತ್ತೋ**ತಿ ಬನ್ಧನತೋ ಮುತ್ತೋ।

ವಿನಯೇ ಅಪಕತಞ್ಞುನಾತಿ ವಿನಯಕ್ಕಮೇ ಅಕುಸಲೇನ। ಸೋ ಹಿ ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಯಾಥಾವತೋ ನ ಜಾನಾತಿ। ತೇನಾಹ **“ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವಾ”**ತಿಆದಿ।

ಗಚ್ಛತಿಪೀತಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಗಚ್ಛತಿಪಿ। ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪನ ತಾಯ ಏವ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ **ತಿಟ್ಠತಿಪಿ।** ಈದಿಸೇ ಕನ್ತಾರೇ ಗತೋ “ಕೋ ಜಾನಾತಿ ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ **ನಿವತ್ತತಿಪಿ,** ತಸ್ಮಾ **ಗತಟ್ಠಾನತೋ ಅಗತಟ್ಠಾನಮೇವ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಗಣ್ಹಿತುಂ** ಸದ್ಧೇಯ್ಯಂ ವತ್ಥುಂ “ಇದಮೇವ”ನ್ತಿ ಸದ್ದಹಿತುಂ **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ**ತಿ “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ, ನತ್ಥಿ ನು

ಖೋ"ತಿ। ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಆದಿಮ್ಹಿ ಏವ ಸಪ್ಪನಂ **ಆಸಪ್ಪನಂ**। ಪರಿ ಪರಿತೋ, ಉಪರೂಪರಿ ವಾ ಸಪ್ಪನಂ **ಪರಿಸಪ್ಪನಂ**। ಉಭಯೇನಪಿ ತತ್ಥೇವ ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅಪರಿಯೋಗಾಹನ**"ನ್ತಿ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಛಮ್ಭಿತಭಾವಂ, ಉತ್ರಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೨೪. **ತತ್ರಾಯಂ ಸದಿಸತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸದಿಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಇಣಾದಿಸದಿಸಾ, ತದಗ್ಗೇನ ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಆಣಣ್ಯಾದಿಸದಿಸಂ ಅಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ, ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ। **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ। **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೨-೩೭೪) **ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ** ತತ್ಥಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪಾದನಉಪ್ಪನ್ನಪಹಾನಾದಿವಿಭಾವನವಸೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತತ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಬ್ಯಾಪಾದಾದಿಪ್ಪಹಾನಕಭಾವೇಪಿ। **ಪರವತ್ಥುಮ್ಹೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ।

ಅನತ್ಥಕರೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಸ್ಸ ಚ ಅನತ್ಥಾವಹೋ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾನುಯೋಗೋ , ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಹುಲತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಯೇವ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೨-೩೭೪)। ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ **ಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತಿ**।

ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ಪವೇಸಿತತ್ತಾ ಅಲದ್ಧನಕ್ಖತ್ತಾನುಭವೋ ಪುರಿಸೋ "**ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ಪವೇಸಿತೋ ಪುರಿಸೋ**"ತಿ ವುತ್ತೋ, ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಏವ ವಾ ತದನನುಭವನತ್ಥಂ ತಥಾ ಕತೋ। **ಮಹಾಅನತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಹಾಪನಮುಖೇನ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕಂ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅತಿಭೋಜನೇ ನನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪರಿವತ್ತನತಾ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರೋ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸವಾಸೋ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ।

ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ **ಮಹಾಅನತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ಪರಾಯತ್ತತಾಪಾದನತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಮಹತೋ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕನ್ತಿ। ಅತ್ಥೋ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾ, ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ, ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ, ವುಡ್ಢಸೇವಿತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ।

ಬಲವಾತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕವಿಧಮನಸಮತ್ಥೇನ ಬಲೇನ ಬಲವಾ। **ಸಜ್ಜಾವುಧೋ**ತಿ ಸನ್ನದ್ಧಧನುಆದಿಆವುಧೋ। ಸೂರವೀರಸೇವಕಜನವಸೇನ **ಸಪರಿವಾರೋ**। **ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪುರಿಸಂ। ಬಲವನ್ತತಾಯ, ಸಜ್ಜಾವುಧತಾಯ, ಸಪರಿವಾರತಾಯ ಚ **ಚೋರಾ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾಯೇಯ್ಯುಂ**। **ಅನತ್ಥಕಾರಿಕಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧಕರಣತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನತ್ಥಕಾರಿಕಾ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾ, ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ, ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ। ಯಥಾ ಬಾಹುಸಚ್ಚಾದೀನಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪೀತಿ ಇಧಾಪಿ ಬಹುಸ್ಸುತತಾದಯೋ ಗಹಿತಾ। ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಸಪ್ಪಾಯಕಥಾ ವಿಯ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಸೇವನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಮುಖೇನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಮೇವ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಹಾನಂ ದುಚ್ಚರಿತವಿಧೂನನೂಪಾಯೋತಿ ಆಹ "**ದುಚ್ಚರಿತಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ।

೨೨೫. **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ** ನಾಮ ತರುಣಪೀತಿ, ಸಾ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ತುಟ್ಠಾವತ್ಥಾತಿ ಆಹ "**ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತೀತಿ ತುಟ್ಠಾಕಾರೋ ಜಾಯತೀ**"ತಿ। **ತುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ವಸೇನ ತುಟ್ಠಸ್ಸ। ಅತ್ತನೋ ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ, ಅತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ **ಸಕಲಸರೀರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ** ಫರಣಲಕ್ಖಣಾ **ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ**। ಪೀತಿಸಹಿತಂ ಪೀತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಕಿಂ ಪನ ತಂ ? ಮನೋ। ಪೀತಿ ಮನೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪೀತಿಮನೋ, ತಸ್ಸ **ಪೀತಿಮನಸ್ಸ**। ತಯಿದಂ ಅತ್ಥಮತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಇಧ ಅರೂಪಕಲಾಪೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ

ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ನಾಮಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ”**ತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಸ್ಸ ಪೀತಿವಸೇನೇತ್ಥ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ವಿಗತದರಥೋ**ತಿ ಪಹೀನಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸದರಥೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ವಸೇನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತೋಯೇವ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟ್ಠಸರೀರತಾಯ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ವೇದೇತೀತಿ ಆಹ **“ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ವೇದಯತೀ”**ತಿ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ “ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇನ। ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ಚ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖೇನ**। **ಸುಖಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಖಿನೋ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೨೬. “ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ”ತಿ ಏತೇನ ಉಪಚಾರವಸೇನಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಂ ಕಥಿತಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ “ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ”ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಪರಿವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಉಪರಿವತ್ತಬ್ಬವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ನ ಹಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಸಮಧಿಗಮೇನ ವಿನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸೋ ಸಮಧಿಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ಪಾಮೋಜ್ಜುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ಕಾರಣಪರಮ್ಪರಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಧಿಗಮೇಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾವ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯ ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಿಸಮಧಿಗಮೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ**ತಿ “ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ”ತಿ ಏವಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತೋ ಯೋ ಅಪ್ಪನಾಲಕ್ಖಣೋ, ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ। **ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿವಿಭಾಗಸ್ಸ ಚೇವ ಅಭಿಞ್ಞಾದಿವಿಭಾಗಸ್ಸ ಚ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಕರೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಪ್ಫಸಮ್ಭವಂ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಕರೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ, ಕರತೋ ಜಾತೋ ಕಾಯೋ ಕರಜಕಾಯೋ, ತದುಪಸನಿಸ್ಸಯೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಸಮುದಾಯೋ। ಕಾಮಂ ನಾಮಕಾಯೋಪಿ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ತಥಾಲದ್ಧುಪಕಾರೋ, “ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ”ತಿಆದಿವಚನತೋ ಪನ ರೂಪಕಾಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **“ಇಮಂ ಕರಜಕಾಯ”**ನ್ತಿ। **ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ**ತಿ ಅಭಿಸನ್ದನಂ ಕರೋತಿ। ತಂ ಪನ ಝಾನಮಯೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ತಿನ್ತಭಾವಾಪಾದನಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಲೂಖಭಾವಾಪನಯನನ್ತಿ ಆಹ **“ತೇಮೇತೀ”**ತಿಆದಿ, ತಯಿದಂ ಅಭಿಸನ್ದನಂ ಅತ್ಥತೋ ಯಥಾವುತ್ತಪೀತಿಸುಖಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಪ್ಫರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **“ಪರಿಸನ್ದೇತೀ”**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಬ್ಬಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬವಾ, ತಸ್ಸ **ಸಬ್ಬಾವತೋ**। ಅವಯವಾವಯವಿಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಅವಯವಿನಿ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ಅವಯವೀವಿಸಯೋ **ಸಬ್ಬ**-ಸದ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸವತೋ”**ತಿ। **ಅಫುಟಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಕಮ್ಮಜರೂಪಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಜರೂಪಸ್ಸ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನತೋ। ತೇನಾಹ **“ಉಪಾದಿನ್ನಕಸನ್ತತೀ”**ತಿಆದಿ।

೨೨೭. **ಛೇಕೋ**ತಿ ಕುಸಲೋ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಕೋಸಲ್ಲಂ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಸನ್ನನೇ ಪಿಣ್ಡೀಕರಣೇ ಚ ಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಪಟಿಬಲೋ”**ತಿಆದಿ। **ಕಂಸ**-ಸದ್ದೋ “ಮಹತಿಯಾ ಕಂಸಪಾತಿಯಾ”ತಿಆದೀಸು ಸುವಣ್ಣೇ ಆಗತೋ।

“ಕಂಸೋ ಉಪಹತೋ ಯಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೩೪) ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹೇ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ “ಉಪಕಂಸೋ ನಾಮ ರಾಜಾಪಿ ಮಹಾಕಂಸಸ್ಸ ಅತ್ರಜೋ”ತಿಆದಿ, [ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧೦ ಘಟಪಣ್ಡಿತಜಾತಕವಣ್ಣನಾಯಂ (ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)] ಇಧ ಪನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಲೋಹೇತಿ ಆಹ **“ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಲೋಹೇನ ಕತಭಾಜನೇ”**ತಿ। **ಸ್ನೇಹಾನುಗತಾ**ತಿ **ಉದಕಸಿನೇಹೇನ** ಅನುಪವಿಸನವಸೇನ ಗತಾ ಉಪಗತಾ। **ಸ್ನೇಹಪರೇತಾ**ತಿ ಉದಕಸಿನೇಹೇನ ಪರಿತೋ ಗತಾ ಸಮನ್ತತೋ ಫುಟ್ಠಾ, ತತೋ ಏವ **ಸನ್ತರಬಾಹಿರಾ** ಫುಟ್ಠಾ ಸಿನೇಹೇನ, ಏತೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಉದಕೇನ ತೇಮಿತಭಾವಮಾಹ। **“ನ ಚ ಪಗ್ಘರಣೀ”**ತಿ ಏತೇನ ತಿನ್ತಸ್ಸಪಿ ತಸ್ಸ ಘನಥದ್ಧಭಾವಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ನ ಚ ಬಿನ್ದುಂ ಬಿನ್ದು”**ನ್ತಿಆದಿ।

ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೨೮. ತಾಹಿ ತಾಹಿ ಉದಕಸಿರಾಹಿ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಉಬ್ಭಿದಂ, ಉಬ್ಭಿದಂ ಉದಕಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಬ್ಭಿದೋದಕೋ**। **ಉಬ್ಭಿನ್ನಉದಕೋ**ತಿ ನದೀತೀರೇ ಖತಕೂಪಕೋ ವಿಯ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕಉದಕೋ। **ಉಗ್ಗಚ್ಛನಕಉದಕೋ**ತಿ ಧಾರಾವಸೇನ

ಉಟ್ಠಹನಉದಕೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಬ್ಭಿದೋದಕೋವ ರಹದೋ ಗಹಿತೋ, ನ ಇತರೋತಿ ಆಹ **“ಹೇಟ್ಠಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಉದಕಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಧಾರಾನಿಪಾತಪುಬ್ಬುಳಕೇಹೀ**ತಿ ಧಾರಾನಿಪಾತೇಹಿ ಉದಕಪುಬ್ಬುಳಕೇಹಿ ಚ, “ಫೇಣಪಟಲೇಹಿ ಚಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವಾ**ತಿ ಅಪರಿಕ್ಖೋಭಿತತಾಯ ನಿಚ್ಚಲಮೇವ, ಸುಪ್ಪಸನ್ನಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಸನ್ತಿ** “ಅಭಿಸನ್ದೇತೀ”ತಿಆದಿಕಂ।

ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೧. **ಉಪ್ಪಲಾನೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಲಗಚ್ಛಾನಿ। **ಸೇತರತ್ತನೀಲೇಸೂ**ತಿ ಉಪ್ಪಲೇಸು, ಸೇತುಪ್ಪಲರತ್ತುಪ್ಪಲನೀಲುಪ್ಪಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪ್ಪಲಂ ಉಪ್ಪಲಮೇವ** ಸಾಮಞ್ಞಗಹಣತೋ । **ಸತಪತ್ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಸತ**-ಸದ್ದೋ ಬಹುಪರಿಯಾಯೋ “ಸತಗ್ಘೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ತೇನ ಅನೇಕಸತಪತ್ತಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಲೋಕೇ ಪನ “ರತ್ತಂ ಪದುಮಂ, ಸೇತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕ”ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾವ ಅಗ್ಗಾ, ಯಾವ ಚ ಮೂಲಾ ಉದಕೇನ ಅಭಿಸನ್ದನಾದಿಸಮ್ಭವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಉದಕಾನುಗ್ಗತಗ್ಗಹಣಂ**। ಇಧ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ಉದಕಂ ವಿಯ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೨. ಯಸ್ಮಾ “ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ”ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಮಾಹ, ತಞ್ಚ ರಾಗಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾಪಗಮನತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ನಿಮ್ಮಲಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಟ್ಠೇನ ಪರಿಸುದ್ಧ”**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಏವ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಪರಿಯೋದಾತತಾ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ನಿಘಂಸನೇನ ಪಭಸ್ಸರತಾ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ಪಭಸ್ಸರಟ್ಠೇನ ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। **ಇದನ್ತಿ** ಓದಾತವಚನಂ। **ಉತುಫರಣತ್ಥನ್ತಿ** ಉಣ್ಹಉತುನೋ ಫರಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಉತುಫರಣಂ ನ ಹೋತಿ** ಸವಿಸೇಸನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತೇನಾಹ **“ತಙ್ಖಣ...ಪೇ॰... ಬಲವಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ**ತಿ ಯೋಗಿನೋ ಕರಜಕಾಯೋ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಉತುಫರಣಸದಿಸೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖೇನ ಫರಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸರೀರಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಉತುಫರಣಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ, ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ “ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚೇತಸಾ”ತಿ ಚೇತೋ ಗಹಣೇನ ಝಾನಸುಖಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತೇನಾಹ **“ಉತುಫರಣಂ ವಿಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖ”**ನ್ತಿ। ನನು ಚ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಸುಖಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ ಸಾತಲಕ್ಖಣಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾ “ಸುಖ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** “ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ”ತಿ। (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧೦೫, ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭)

ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀತಿ ನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಅವಿನಾಭಾವತೋ, ತೇನಾಹ **“ನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಕಸಿಣಾನುಲೋಮತೋ, ಕಸಿಣಪಟಿಲೋಮತೋ, ಕಸಿಣಾನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನಾನುಲೋಮತೋ, ಝಾನಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನಾನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ, ಝಾನುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಕಸಿಣುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಝಾನಕಸಿಣುಕ್ಕನ್ತಿಕತೋ, ಅಙ್ಗಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ, ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ, ಅಙ್ಗಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿತೋ, ಅಙ್ಗವವತ್ಥಾನತೋ , ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ। ಸತಿಪಿ ಝಾನೇಸು ಆವಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವೇ ಅಯಂ ವಸೀಭಾವೋ ಅಭಿಞ್ಞಾನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಏಕನ್ತೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ನ ಹಿ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ”**ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ನಯೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವಿನಾ ನ ಇಜ್ಝತೀತಿ ತಾಯಪೇತ್ಥ ಅವಿನಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ ನ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಆಗತಾನೀತಿ? ವಿಸೇಸತೋ ಚ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ತದನ್ತೋಗಧಾ ಕತ್ವಾ ತಾಯ ದೇಸಿತಾ, ನ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಇಧ ಅನುಪಯೋಗತೋ, ತೇನಾಹ **“ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನೀ”**ತಿ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೪. **ಸೇಸನ್ತಿ** “ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ”ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಞೇಯ್ಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಞಾಣಂ, ತಂ ಪನ ಞೇಯ್ಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸನಂ, ಞಾಣಮೇವ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ। ತಯಿದಂ ಞಾಣದಸ್ಸನಪದಂ ಸಾಸನೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಞಾಣವಿಸೇಸೇ ನಿರೂಳ್ಹಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಜಾನಾತಿ, ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಚ ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ಇಧ ಪನ...ಪೇ॰... ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ।

ಅಭಿನೀಹರತೀತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಕಮೇನ ಜಾತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಮುಖಂ ಪೇಸೇತಿ, ತೇನಾಹ **“ವಿಪಸ್ಸನಾ...ಪೇ॰... ಕರೋತೀ”**ತಿ। ತದಭಿಮುಖಭಾವೋ ಏವ ಹಿಸ್ಸ ತನ್ನಿನ್ನತಾದಿಕರತಾ। **ವುತ್ತೋಯೇವ** ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ। ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೇಹಿ ಉಪಚೀಯತೀತಿ **ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯೋ। ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಭಙ್ಗುತಾಯ ಅದ್ಧುವಸಭಾವೋ। **ದುಗ್ಗನ್ಧವಿಘಾತತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸರೀರೇ ದುಗ್ಗನ್ಧಸ್ಸ ವಿಗಮಾಯ। **ಉಚ್ಛಾದನಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಉಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬತಾಸಭಾವೋ। ಉಚ್ಛಾದನೇನ ಹಿ ಸರೀರೇ ಸೇದಗೂಥಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದಿಧಾತುಕ್ಖೋಭಗರುಭಾವದುಗ್ಗನ್ಧಾನಂ ಅಪಗಮೋ ಹೋತಿ। ಮಹಾಸಮ್ಬಾಹನಂ ಮಲ್ಲಾದೀನಂ ಬಾಹುವಡ್ಢನಾದಿಅತ್ಥಂ ಹೋತೀತಿ **“ಖುದ್ದಕಸಮ್ಬಾಹನೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಮದ್ದನಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪರಿಮದ್ದಿತಬ್ಬತಾಸಭಾವೋ। **ಭಿಜ್ಜತಿ ಚೇವ ವಿಕಿರತಿ ಚಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾವಸೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ ಚ ಭಿನ್ನಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಜನಂ ಅಸಾಧೇನ್ತಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಞ್ಚ ಹೋತಿ। **ರೂಪೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಉತುಆಹಾರಲಕ್ಖಣೇನ ರೂಪವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಆಹ **“ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮುದಯೋ ಕಥಿತೋ”**ತಿ। ಸಂಸಗ್ಗೇ ಹಿ ಅಯಮೀಕಾರೋ। **ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನಮ್ಪಿ** ತಥಾರೂಪರೂಪುಪ್ಪಾದನೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನಪದೇಹಿಪಿ ಸಮುದಯೋ ಕಥಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ನವಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಯೇ ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ** ಛಟ್ಠವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ। **ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ** ತೇನ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಕಾಯಸಞ್ಞಿತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತೋ ಚ।

೨೩೫. ಸುಟ್ಠು ಭಾತಿ ಓಭಾಸತೀತಿ **ಸುಭೋ,** ಪಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಮಣಿನೋ ಭದ್ದತಾತಿ ಆಹ **“ಸುಭೋತಿ ಸುನ್ದರೋ”**ತಿ। ಕುರುವಿನ್ದಜಾತಿ ಆದಿಜಾತಿವಿಸೇಸೋಪಿ ಮಣಿನೋ ಆಕರಪರಿಸುದ್ಧಿಮೂಲಕೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಪರಿಸುದ್ಧಾಕರಸಮುಟ್ಠಿತೋ”**ತಿ ದೋಸನೀಹರಣವಸೇನ ಪರಿಕಮ್ಮನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಸುಟ್ಠು ಕತಪರಿಕಮ್ಮೋ ಅಪನೀತಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರೋ”**ತಿ। ಛವಿಯಾ ಸಣ್ಹಭಾವೇನಸ್ಸ ಅಚ್ಛತಾ, ನ ಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **“ಅಚ್ಛೋತಿ ತನುಚ್ಛವೀ”**ತಿ, ತೇನಾಹ **“ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ”**ತಿ। **ಧೋವನವೇಧನಾದೀಹೀ**ತಿ ಚತೂಸು ಪಾಸಾಣೇಸು ಧೋವನೇನ ಚೇವ ಕಾಳಕಾದಿಅಪಹರಣತ್ಥಾಯ ಸುತ್ತೇನ ಆವುನನತ್ಥಾಯ ಚ ವಿಜ್ಝನೇನ। ತಾಪಸಣ್ಹಕರಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ। **ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಮಣಿ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ। **ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ** ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ। **ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭೀ ಭಿಕ್ಖು** ಸಮ್ಮದೇವ ದಸ್ಸನತೋ। **ತದಾರಮ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನಂ। ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಧಮ್ಮಾಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಚ ತೇಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಗತಿಕತ್ತಾ “ಆವುತಸುತ್ತಂ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ಅವಿರೋಧಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಿಂ ಪನೇತೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಆವಿ ಭವನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾತಿ? ಞಾಣಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಪನ ಆವಿಭಾವತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಆವಿಭೂತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **ಞಾಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಸ್ಸ।

ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪರತೋ ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಪುರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಯದಿಪಾಯಂ ಞಾಣಾನುಪುಬ್ಬೀ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ। **ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾವಾರೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸು ಕಥಿತಾಸು ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ವಿಯ ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾತಿ ಏತಸ್ಸ ಅನಭಿಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ತಾಸಂ ಅನ್ತರಾವಾರೋ ನ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಾ** ತತ್ಥ ಅವಸರಾಭಾವತೋ **ಇಧೇವ**

ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಮೇವ **ದಸ್ಸಿತಂ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। **ಯಸ್ಮಾ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ತದೇವ, ಅಥ ಖೋ ಇದಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಇಧೇವ ದಸ್ಸನೇತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। **ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಭೇರವಮ್ಪಿ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಏತ್ಥ "ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣೇನ ಭೇರವಂ ರೂಪಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏವಮ್ಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಲಾಭಿನೋ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಉಚ್ಚಾವಾಲಿಕವಾಸಿ ಮಹಾನಾಗತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

"ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿಆದಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩೬-೭. **ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತನ್ತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ। ಹತ್ಥಪಾದಾದಿ **ಅಙ್ಗೇಹಿ ಚ** ಕಪ್ಪರಜಣ್ಣುಆದಿ **ಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ ಚ**। **ಸಣ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಕಮಲದಲಾದಿಸದಿಸಸಣ್ಠಾನಮತ್ತವಸೇನ, ನ ರೂಪಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹೀತಿ** ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಅವಯವವಿಸೇಸಾದಿಸಬ್ಬಾಕಾರೇಹಿ। **ತೇನ** ಇದ್ಧಿಮತಾ। **ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವಾತಿ** ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ವಣ್ಣತೋಪಿ ಅವಯವವಿಸೇಸತೋಪಿ ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ। **ಸಜಾತಿಯಂ ಠಿತೋ,** ನ ನಾಗಿದ್ಧಿಯಾ ಅಞ್ಞಜಾತಿರೂಪೋ।

ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದಿಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩೯. **ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಮತ್ತಿಕಾದಯೋ ವಿಯ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ** ವಿಕುಬ್ಬನಕಿರಿಯಾಯ ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ।

೧೪೧. **ಸುಖನ್ತಿ** ಅಕಿಚ್ಛೇನ, ಅಕಸಿರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೪೩. ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕದಾರಕೋಪಿ "ದಹರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "**ಯುವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯುವಾಪಿ ಕೋಚಿ ಅನಿಚ್ಛನಕೋ ಅಮಣ್ಡನಜಾತಿಕೋ ಹೋತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "**ಮಣ್ಡನಕಜಾತಿಕೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ "**ಯುವಾಪೀತಿ**"ಆದಿ। ಕಾಳತಿಲಪ್ಪಮಾಣಾ ಬಿನ್ದವೋ **ಕಾಳತಿಲಕಾನಿ ಕಾಳಾ** ವಾ ಕಮ್ಮಾಸಾ, ತಿಲಪ್ಪಮಾಣಾ ಬಿನ್ದವೋ **ತಿಲಕಾನಿ**। **ವಙ್ಗಂ** ನಾಮ ವಿಯಙ್ಗಂ। ಯೋಬ್ಬನಪೀಳಕಾದಯೋ **ಮುಖದೂಸಿಪೀಳಕಾ**। ಮುಖಗತೋ ದೋಸೋ **ಮುಖದೋಸೋ,** ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಚೇತಂ ಮುಖೇ ಅದೋಸಸ್ಸಾಪಿ ಪಾಕಟಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಯಥಾ ವಾ ಮುಖೇ ದೋಸೋ, ಏವಂ ಮುಖೇ ಅದೋಸೋಪಿ ಮುಖದೋಸೋ ಸರಲೋಪೇನ। ಮುಖದೋಸೋ ಚ ಮುಖದೋಸೋ ಚ **ಮುಖದೋಸೋತಿ** ಏಕಸೇಸನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ "ಪರೇಸಂ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

೧೪೫. **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೂಪಮಾಯ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತಉಪಮಾಯಂ। ತಂ ದಿವಸಂ ಕತಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತಸ್ಸಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ತಂದಿವಸ**-ಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ತಂದಿವಸಗತಗಾಮತ್ತಯ**-ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀನಂ ತೀಸು ಭವೇಸು ಕತಕಿರಿಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೪೭. **ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇತಿ** ತಂತಂಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ। ಯಥಾವುತ್ತ**ಪಾಸಾದೋವಿಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕರಜಕಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬದಸ್ಸನಸಿದ್ಧಿತೋ। ಚಕ್ಖುಮತೋ ಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸಮಧಿಗಮೋ। ಯಥಾಹ

“ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ, ಮಗ್ಗೋ ದಿಬ್ಬಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನೋ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೬೧)। **ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಅಯಮೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖು** ದಟ್ಠಬ್ಬಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। **ಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತಾ ವಿಯ** ಏತಂ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತಾ, ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗೇಹಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ವಿಯ** ಏತಸ್ಮಾ ಅತ್ತಭಾವಗೇಹತೋ ಪಕ್ಕನ್ತಾ, ಚವನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಸತ್ತಾ**ತಿ ಪನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಾ ಸತ್ತಾ। **“ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾ”**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಜಾತಸಂವದ್ಧೇ ಸತ್ತೇ ವದತಿ। ನನು ಚಾಯಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಕಥಾ, ಏತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ “ತೀಸು ಭವೇಸೂ”ತಿ ಚತುವೋಕಾರಭವಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **“ಇದಞ್ಚಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ “ತೀಸು ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। **ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥಮೇವಾ**ತಿ ಕೇವಲಂ ದೇಸನಾಸುಖತ್ಥಂ, ನ ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನೋ ಆವಿಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ। ನ ಹಿ “ಠಪೇತ್ವಾ ಅರೂಪಭವ”ನ್ತಿ ವಾ “ದ್ವೀಸು ಭವೇಸೂ”ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ದೇಸನಾ ಸುಖಾವಬೋಧಾ ಚ ಹೋತೀತಿ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೪೮. **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ತಿವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಕಪುಗ್ಗಲಭೇದೇನ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣಭೂತಾ, ಇತರೇಸಂ ಸುತಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತಾ ಪರೋಪದೇಸಸಮ್ಭೂತಾ ನಾಮ। ಸಾ “ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅವಸೇಸರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ, ಅರೂಪಮುಖವಸೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞತರಮುಖವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಭೇದಗಮನತೋ ನಾನಾನಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಂ ಪರಿಣತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು “ಮಹಾವಜಿರಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಯಮಾನಾ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಸತ್ಥು ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜುಸಾಯಂ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೬) ಉದ್ದೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಇಧ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾತಿ ಆಸವಾನಂ ಖೇಪನತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಂ, ತದತ್ಥಂ ತೇನಾಹ **“ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। ಆಸವಾ ಏತ್ಥ ಖೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಖೇಪೇತಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇತಿ **ಖಯೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಪನ ಪಾಪಕ್ಖಯೋ ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ವಿನಾ ನತ್ಥೀತಿ “ಖಯೇ ಞಾಣ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಖಯಗ್ಗಹಣೇನ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ಖಯೇ ಞಾಣ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಮಿತಪಾಪೋ ಸಮಣೋತಿ ಕತ್ವಾ ಆಸವಾನಂ ಖೀಣತ್ತಾ ಸಮಣೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀತಿ ಏತ್ಥ ಫಲ”**ನ್ತಿ। ಆಸವವಡ್ಢಿಯಾ ಸಞ್ಚಾರೇ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಿಸಞ್ಚಾರತೋ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೋತಿ “ಆರಾ ಸೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಆಸವಕ್ಖಯಪದಂ ವಿಸಞ್ಚಾರಾಧಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಆಸವಕ್ಖಯಾತಿ ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ಭಙ್ಗೋ**ತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಣನಿರೋಧೋ “ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ।

“ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **“ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ”**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಗ್ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **“ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ”**ತಿ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾ**ತಿ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ,

ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೋತಿ ಚ। ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿ, ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿ। ದುಕ್ಖಂ ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ, ತಣ್ಹಾತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ** ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ, "ಪತ್ವಾ"ತಿ ಚ ತದುಭಯವತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ವಾತಿ** ವಾ ಪಾಪುಣನಹೇತು। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ, ತೇ ವಾ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಸಮ್ಪಾಪಕನ್ತಿ** ಸಚ್ಛಿಕರಣವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪಕಂ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಸವಸಙ್ಖಾತಕಿಲೇಸವಸೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಆಸವಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ, ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಞ್ಚ ತಂಸಮುದಯಾದಿಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಯಾಯತೋ"**ತಿ। ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಆಸವಾನಂಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಗಹಣಂ "ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ"ತಿ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯) ಆಸವವಿಮುತ್ತಿಸೀಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। "ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಇಧ ಕಥಿತೋತಿ **"ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾ ವುತ್ತಾ। "ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **"ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ"**ತಿ ವಾ ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋಯಂ। ಜಾನನಹೇತು ದಸ್ಸನಹೇತು ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಸಮಾನಕಾಲಿಕಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಸಮವರೋಧೋತಿ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಖೀಣಾ ಜಾತೀತಿಆದೀಹಿ** ಪದೇಹಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಸ್ಸ। **ಭೂಮಿನ್ತಿ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ।

ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಕತಮಾ ಪನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಾ ಕತಾ, ತಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ನ ತಾವಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ** ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ"**ತಿ। ನ ಅನಾಗತಾ ಅಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನ ಅನಾಗತಾತಿ** ಚ ಅನಾಗತಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೇಸೇನ ಚೋದೇತಿ, ತೇನಾಹ **"ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ"**ತಿ। ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಖೇಪನೇ ವಾಯಾಮೋಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ, ತೇನಾಹ **"ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸೂತಿ** ಭವತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾತಿಯಾ ಖೀಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಜಾತಿಂ। **ಸೋತಿ** ಖೀಣಾಸವೋ ಭಿಕ್ಖು।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ನಾಮ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿವುತ್ಥ"**ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾನುಗುಣಾ ಪವತ್ತಿ, ಇತರಸಚ್ಚೇಸು ಚ ನೇಸಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದಿಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಾ ಏವ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾವಸೇನಾ"**ತಿ। ದುಕ್ಖನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾ ಯಾವದೇವ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ಆಹ **"ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ"**ತಿ। **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ** ಇಮೇ ಪಕಾರಾ ಇತ್ಥಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಇತ್ಥತ್ತಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾದೀಸು ಚ ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ ತದತ್ಥತ್ತಾ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಭಾವಾಯ ವಾ"**ತಿ। ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಇತ್ಥಭಾವತೋ"**ತಿ। **ಅಪರನ್ತಿ** ಅನಾಗತಂ। **ಇಮೇ ಪನ** ಚರಿಮಕತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ,** ಏತೇನ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಿಕಾ ಹಿ

ಪತಿಟ್ಠಾ। ಯಥಾಹ “ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರೂಳ್ಹ”ನ್ತಿಆದಿ। (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಕಥಾ॰ ೨೯೬; ಮಹಾನಿ॰ ೭) ತೇನೇವಾಹ **“ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ।

೨೪೯. **ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇತಿ** ಪಬ್ಬತಸಿಖರೇ। ತಞ್ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಙ್ಖೇತ್ತಂ ಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಪಬ್ಬತಸಙ್ಖೇಪೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ವಾ ಪದೇಸೋ **ಪಬ್ಬತಸಙ್ಖೇಪೋ । ಅನಾವಿಲೋತಿ** ಅಕಾಲುಸಿಯೋ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅನಾವಿಲತಾ ಕದ್ದಮಾಭಾವೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ನಿಕ್ಕದ್ದಮೋ”**ತಿ। **ಸಿಪ್ಪಿಯೋತಿ** ಸುತ್ತಿಯೋ। **ಸಮ್ಬುಕಾತಿ** ಸಙ್ಖಲಿಕಾ। **ಠಿತಾಸುಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಸುಪಿ** ಗಾವೀಸು। **ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸೂತಿ** ಲಬ್ಭಮಾನಾಸು, ಇತರಾ ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ “ಚರನ್ತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಸಹಚರಣನಯೇನ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಮೇವ,** ನ ಪನ ಕದಾಚಿಪಿ ಚರನ್ತಂ। **ದ್ವಯನ್ತಿ** ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಂ, ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬನ್ತಿ ಇದಂ ಉಭಯಂ। **ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ** ಚರನ್ತಂ ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಇತರಞ್ಚ ದ್ವಯ”**ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವ ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಾದಿದ್ವಯಂ ವದತಿ। ತಞ್ಹಿ ಚರತೀತಿ। ಕಿಂ ವಾ ಇಮಾಯ ಸಹಚರಿಯಾಯ, ಯಥಾಲಾಭಗ್ಗಹಣಂ ಪನೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಕ್ಖರಕಥಲಸ್ಸ ಹಿ ವಸೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ। ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಸ್ಸ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ ಚರನ್ತಂ ಪೀತಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇ, ತೇಸು ವಾ ಞಾಣೇಸು। ಭೂಮಿಭೇದತೋ, ಕಾಲಭೇದತೋ, ಸನ್ತಾನಭೇದತೋ ಚಾತಿ **ಸತ್ತವಿಧಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। “ರೂಪಾಯತನಮತ್ತಮೇವಾ”**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿಯಮಾನೇ ಮನೋಮಯೇ ಕಾಯೇ ರೂಪಾಯತನಮೇವಾರಬ್ಭ ಪವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ, ನ ತತ್ಥ ಗನ್ಧಾಯತಂ ಆದೀನಂ ಅಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ರೂಪಕಲಾಪೋ ಗನ್ಧಾಯತಂ ಆದಿರಹಿತೋ ಅತ್ಥಿ। ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಮೇವ ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಂ, ತೇನಾಹ **“ಪರಿತ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣ”**ನ್ತಿ। ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಸಮಾನಂ ಪರಿತ್ತತ್ತಿಕವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಂ, ಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕವಸೇನ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ, ಅತೀತತ್ತಿಕವಸೇನ ನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಅಪ್ಪಮಾಣಬಹಿದ್ಧಾನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣ”**ನ್ತಿ। ಕೂಟೋ ವಿಯ ಕೂಟಾಗಾರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಭೂತನ್ತಿ ಆಹ **“ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನಾ”**ತಿ। **ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀತಿ** ತಿತ್ಥಕರಮತಹರವಿಭಾವಿನಿಂ ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿದ್ಧಂಸಿನಿಂ ತಿವಿಧಸೀಲಾಲಙ್ಕತಂ ಪರಮಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿದೀಪನಿಂ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮವಿಭೂಸಿತಂ ಚುದ್ದಸವಿಧಮಹಾಸಾಮಞ್ಞಫಲಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಅಜಾತಸತ್ತುಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೫೦. **ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ** ಆದಿಞ್ಚ ಮಜ್ಝಞ್ಚ ಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಚ। **ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ** ಸಗಾರವಂ। **ಆರದ್ಧಂ** ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾ ವಿಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ”ತಿ ಉಪರಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ ಮನೋರಮೋ, ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸುನ್ದರೇ ದಿಸ್ಸತೀ”**ತಿ। **ಕೋತಿ** ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ ಕತಮೋ। **ಮೇತಿ** ಮಮ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ, ಪರಿಜನೇನ ಚ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಅಭಿರೂಪೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ । **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾತಿ** ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ ಚನ್ದೋ ವಿಯ, ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರೂಪೇತಿ** ಉಳಾರರೂಪೇ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ।

“ಚೋರೋ ಚೋರೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀಸು **ಭಯೇ ಆಮೇಡಿತಂ,** “ವಿಜ್ಝ ವಿಜ್ಝ, ಪಹರ ಪಹರಾ”ತಿಆದೀಸು **ಕೋಧೇ,** “ಸಾಧು ಸಾಧೂತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೭; ೩.೩೫; ೫.೧೦೦೫) **ಪಸಂಸಾಯಂ,** “ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ, ಲುನಾಹಿ

ಲುನಾಹೀ"ತಿಆದೀಸು **ತುರಿತೇ,** "ಆಗಚ್ಛ ಆಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋತೂಹಲೇ,** "ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೪೪) **ಅಚ್ಛರೇ** , "ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) **ಹಾಸೇ,** "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೩) **ಸೋಕೇ,** "ಅಹೋ ಸುಖಂ ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೧೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) **ಪಸಾದೇ। ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಗರಹಾಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ "ಪಾಪೋ ಪಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಗರಹಾಯಂ,** "ಅಭಿರೂಪಕ ಅಭಿರೂಪಕಾ"ತಿಆದೀಸು **ಅಸಮ್ಮಾನೇ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನಯಿದಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥದ್ವಯವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಮತ್ತದಸ್ಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಸೇನೇತ್ಥ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿಪರಿಣಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದೋಸನಾಸನತೋತಿ** ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸವಿಧಮನತೋ। **ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋತಿ** ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಯೇ ಗುಣೇ ದೇಸನಾ ಅಧಿಗಮೇತಿ, ತೇಸು ಪಧಾನಭೂತಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ತೇ ಪಧಾನಭೂತೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಾಜನನತೋ ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಾಪಮುಖಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಗುಣಾ ಪಞ್ಞಾಪಮುಖಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥತೋ।** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ।** ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಉತ್ತಾನಪದತೋ।** ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವೇನ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ।** ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮಧುರಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಕಣ್ಣಸುಖತೋ।** ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಪೇಮನೀಯತ್ಥತಾಯ **ಹದಯಙ್ಗಮತೋ।** ಮಾನಾತಿಮಾನವಿಧಮನೇನ **ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ।** ಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ **ಅಪರವಮ್ಭನತೋ।** ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ಪರೇಸಂ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಗಮನೇನ ಚ **ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ।** ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ **ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ।** ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ।** ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಸುವಿಸುದ್ಧತಾಯ **ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ।** ಆಪಾಥರಮಣೀಯತಾಯ ಏವ **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ।** ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತಾಯ, ಹಿತಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ ಚ **ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋ। ಏವಮಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತನತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾದವಿದ್ಧಂಸನತೋ ಸಮ್ಮಾವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮುದ್ಧರಣತೋ ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನತೋ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿಧಾನತೋ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟನತೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಂ ಜಾತಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಟಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ** "ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ, ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀನಿ ಅವತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಸ್ಸನ್ದೇಹಂ ಕತ್ವಾ। "ಏಸ ಮಗ್ಗೋ, ಏವಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀ। **ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಂ** ಆಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಧಾರಭೂತಂ ಭಾಜನಂ ಆಧಾರಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ **ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ।** ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖತ್ತಾ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತತಾಯ **ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖಂ** ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತತಾಯ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಕಾಮಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ ನೀವರಣಭಾವತೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಸತ್ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ। ಸಬ್ಬೋ ಅಪಾಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ** ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಾ। ತೇನೇವ ಹಿ ತದುಭಯಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಪ್ಪಿಆದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೀಪೋ ನ ತಥಾ ಉಜ್ಜಲೋ, ಯಥಾ ತೇಲಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋತಿ **ತೇಲಪಜ್ಜೋತ**-ಗ್ಗಹಣಂ। **ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಏತೇಹಿ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತುಕ್ಕುಜ್ಜನಪಟಿಚ್ಛನ್ನವಿವರಣಾದಿಉಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇಹಿ, ಏತೇಹಿ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ

ನಾನಾವಿಧಕುಹನಲಪನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿವಿಧಮನಾದಿವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಪಕಾಸಿತೋ”**ತಿ।

ಪಸನ್ನಕಾರನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಾರಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ, ತೇನಾಹ **“ಪರಾಯಣ”**ನ್ತಿ। ಪರಾಯಣಭಾವೋ ಚ ಅನತ್ಥನಿಸೇಧನೇನ, ಅತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪಾದನೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ, ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾ”**ತಿ। **ಅಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖತೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಪಾಪತೋತಿ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ, ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ನಾಯಂ **ಗಮು**-ಸದ್ದೋ ನೀ-ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ “ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ “ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, “ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತಸ್ಸ ಚಾಯಮತ್ಥೋ। ಗಮನಞ್ಚ ತದಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ ಜಾನನಂ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **“ಭಜಾಮೀ”**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಚನಂ, **ಭಜನಂ** ವಾ ಸರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ, **ಸೇವನಂ** ಸನ್ತಿಕಾವಚರತಾ, **ಪಯಿರುಪಾಸನಂ** ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನಞ್ಞಸರಣತಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। **“ಗಚ್ಛಾಮೀ”**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **“ಯೇಸಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ।

“ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇ”ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಫಲಟ್ಠಾ ಏವ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನನು ಚ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ “ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಏವ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರೋ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಏವ ವುತ್ತಾ **“ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀ”**ತಿ। ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಸಮ್ಭವೋ । **ಅಕ್ಖಾಯತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ “ಯಾವತಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಂ ಅಕ್ಖಾಯತೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಸುತ್ತಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **“ವಿತ್ಥಾರೋ”**ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ** ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, **ನಿಬ್ಬಾನಂ** ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ “ಧಮ್ಮೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿ। ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯಫಲಾನಂ “ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಾಯಾ”ತಿಆದಿ ವಚನತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚತಾಯ, ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾಯ, ನಿಯ್ಯಾನಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ ಚ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ “ನಿಯ್ಯಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮನಹೇತುತಾಯಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ ಏವ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಾರೂಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನ ಕೇವಲ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

“ಕಾಮರಾಗೋ ಭವರಾಗೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿ ಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ರಾಗವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ**। ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ, ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ **ಅನೇಜಂ ಅಸೋಕನ್ತಿ ಫಲಂ ಕಥಿತಂ**। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ನ್ತಿ ಅವಿರೋಧದೀಪನತೋ ಕೇನಚಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ, ಇಟ್ಠಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಪಗುಣರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಪಕಟ್ಠಗುಣವಿಭಾವನತೋ ವಾ **ಪಗುಣಂ**। ಯಥಾಹ “ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನ ಭಾಸಿಂ, ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ”ತಿ। (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೯; ಮಹಾವ॰ ೯) ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನಾತಿ “ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೪.೯೨; ೩.೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, “ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ , ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೧; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸೀಲಾನಞ್ಚ ಸಂಹತಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಂಹತೋತಿ ಘಟಿತೋ, ಸಮೇತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾ ಏವ । **ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮದಸಾ ತೇ**ತಿ ತೇ ಪುರಿಸಯುಗವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಟ್ಠೇವ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಧಮ್ಮದಸಾ। ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಗಮನೇನ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಮನೇನ ಚ **ತೀಣಿ ಸರಣಗಮನಾನಿ। ಪಟಿವೇದೇಸೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಹದಯಗತಂ ವಾಚಾಯ ಪವೇದೇಸಿ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ವಿಸಯಪ್ಪಭೇದಫಲಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಾನಂ ವಿಯ ಕತ್ತು ಚ ವಿಭಾವನಾ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ **"ಸರಣಗಮನೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಸರಣಂ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸರಣಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೋದಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ, ನನು ವೋದಾನವಿಭಾವನಾಪಿ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾವಹಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅತ್ಥತೋ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನ ಗಹಿತಂ। ಯಾನಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಕಾರಣಾನಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ವೋದಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಹಿಂಸತ್ಥಸ್ಸ ಸರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ "ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಹಿಂಸನಂ ಕೇಸಂ ಕಥಂ ಕಸ್ಸ ವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ **"ಸರಣಗತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಯ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಭಯಂ। **ಸನ್ತಾಸ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ ತೇನೇವ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಂ। **ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸ**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರತೋ ಫಲಕಥಾಯಂ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಪದಂ।

ಏವಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸರಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನಾ**ತಿ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ವಿಹರಥಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪, ೬೯) ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನೇನ। **ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನಾ**ತಿ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಖೋ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ, ಪಾಪಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ಅನತ್ಥತೋ ನಿವತ್ತನೇನ। **ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀ**ತಿ ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಬ್ಯಸನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ವಿನಾಸೇತಿ। ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಇತರೋ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಾರಾನ**ನ್ತಿ ದಾನವಸೇನ ಪೂಜಾವಸೇನ ಚ ಉಪನೀತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ। ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ, ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ।

"ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ತತ್ಥ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸಾದೋ ತಪ್ಪಸಾದೋ, ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಗ್ಗರು ತಬ್ಭಾವೋ ತಗ್ಗರುತಾ, ತಪ್ಪಸಾದೋ ಚ ತಗ್ಗರುತಾ ಚ ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾ, ತಾಹಿ **ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾಹಿ**। ವಿಧೂತದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಮೋಹಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿತಾಯ **ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ**। ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪರಾಗತಿ ತಾಣಂ ಲೇಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಯಾ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಸರಣಗಮನಂ** ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ। **ತಂಸಮಙ್ಗೀ**ತಿ ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಏವಂ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಭಜತಿ ಸೇವತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಪಸಾದ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಪಸಾದಪ್ಪಧಾನಂ। **ಗರುತಾ**ಗಹಣೇನ **ಲೋಕುತ್ತರಂ**। ಅರಿಯಾ ಹಿ ರತನತ್ತಯಂ ಗುಣಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಪ್ಪಸಾದೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಗತಕಿಲೇಸೋ, ತಗ್ಗರುತಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ಅಗಾರವಕರಣಹೇತೂನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತೋ। ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ ಪನೇತ್ಥ ತಗ್ಗತಿಕತಾತಿ ತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಸರಣಗಮನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಸಾದಗರುತಾ

ಜೋತಿತಾತಿ **ಪಸಾದ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ, ತಥಾ **ಗರುತಾ**ಗಹಣೇನಾತಿ ಉಭಯೇನಾಪಿ ಉಭಯಂ ಸರಣಗಮನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **"ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಅತ್ಥತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಯೇವ ಸರಣಗಮನತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪನ ಸಾವಕಗೋಚರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ, ತೇನಾಹ **"ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀ"**ತಿ। ಇಜ್ಝನ್ತಞ್ಚ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ ವಿಯ ಪತಿಪಾಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ನ ಸರಣಗಮನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪನ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಲೋಕಿಯವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಯಾ"ತಿ, ತೇಸಂ ಲೋಕಿಯಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಞ್ಚ ಅಯುತ್ತಂ ದುವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ।

ತನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ। **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ** "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ, ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ, ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಾವಬೋಧವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ದಸ್ಸನತೋ। **"ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ ಏತೇನ ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನಾಹ **"ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಜು ಕರೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿ ವಾ ಉಜು ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ,** ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಪ್ಪಧಾನತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಾತಾದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತದಾರಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ। **ತಯಿದಂ** ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ। ಅತ್ತಾ ಸನ್ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ ಅಪ್ಪೀಯತಿ ಪರಿಚ್ಚಜೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ। ತಂ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಪ್ಪರಾಯಣೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ವಾ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಮೇವ। "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸಿಸ್ಸಭಾವಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ**। ಸರಣಗಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಪಣಿಪತತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಣಿಪಾತೋ**। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಜನನ್ತಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀಸುಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಞ್ಞನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀನಿ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಕಾರೇಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ, ತೇನ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿಪಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದಿ ಕತಮೇವ ಹೋತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆಳವಕಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾತಾಗಿರಹೇಮವತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನನು ಚೇತೇ ಆಳವಕಾದಯೋ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಆಗತಸರಣಗಮನಾ, ಕಥಂ ತೇಸಂ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇಹಿಪಿ। "ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ...ಪೇ॰... ಸುಧಮ್ಮತಂ" (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪) "ತೇ ಮಯಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮ , ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ನಗಾ ನಗಂ...ಪೇ॰... ಸುಧಮ್ಮತ"ನ್ತಿ, (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೧) ತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಸೋ ಪನೇಸ ಞಾತಿ...ಪೇ०... ವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಞಾತಿವಸೇನ, ಭಯವಸೇನ, ಆಚರಿಯವಸೇನ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಞಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಞಾತಿಭಾವವಸೇನ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತೇನಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಹೇತುಕೇನ ಪಣಿಪಾತೇನ। **ಇತರೇಹೀತಿ** ಞಾತಿಭಾವಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಣಿಪಾತೇಹಿ। "ಇತರೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವನ್ದತೀತಿ** ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ। **ಏವರೂಪನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಪಚ್ಚಾಸಿಸನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತಮೇವ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋತಿ ಸರಣಗಮನವಿಭಾಗೋ।

ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸರಣಗಮನನ್ತಿ **"ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋತಿ** ಸಕಲಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ। **ಏತನ್ತಿ** "ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ।

ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನಾತಿ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಹೇತುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕಾಸೋತಿ** ಪಚ್ಚಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ** ಚತುಭೂಮಕೇಸು ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಏಕಸಙ್ಖಾರಮ್ಪಿ। **ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** "ನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। **"ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। "ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ (ದೀ० ನಿ० ೧.೭೬) ಏವಂ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸುಖತೋ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ । ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಮತ್ತಹತ್ಥಿಪರಿತ್ತಾಸಿತೋ ವಿಯ ಚೋಕ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಕ್ಕಾರಭೂಮಿಂ **ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ।** ಅತ್ತವಾರೇ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ "ಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮೇಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಚತುಭೂಮಕವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇಭೂಮಕವಸೇನೇವ ವಾ। ಯಂ ಯಞ್ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಗಾಹವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತತೋ ತತೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಗಾಹಂ ವಿನಿವೇಠೇತಿ।

"ಮಾತರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಜನಿಕಾ **ಮಾತಾ,** ಜನಕೋ **ಪಿತಾ,** ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಖೀಣಾಸವೋ **ಅರಹಾತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ **ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾತಿ**? ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನಂ, ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಚ ಫಲದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋತಿ** ವಧಕಚಿತ್ತೇನ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ। **ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾತಿ** ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಯ ಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। **ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಾತಿ** ಸಮಾನಸಂವಾಸಕಂ ಸಮಾನಸೀಮಾಯಂ ಠಿತಂ ಸಙ್ಘಂ। "ಕಮ್ಮೇನ, ಉದ್ದೇಸೇನ, ವೋಹರನ್ತೋ, ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ, ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ"ತಿ (ಪರಿ० ೪೫೮) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ। **ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರಂ "ಅಯಂ ಮೇ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿನ್ತಿ** ತೇ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ ತಂನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಾಯಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದೇವಕಾಯಂ ಪನ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಸಹಿ ಠಾನೇಹೀತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ** ಅಭಿಭವನ್ತಿ। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದಿವಸೇನಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕರೀಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಭಾಗಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿರೂಪಿಯಪಾತಿಕಂಸಪಾತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಿಯಸುವಣ್ಣಹಿರಞ್ಞಪೂರಾನಂ, ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಅಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ರಥಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧೇನುಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ವತ್ಥಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ

ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಸತ್ತಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತವೇಲಾಮಮಹಾದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಸತಂ ಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅರಹತೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಚಾತುದ್ದಿಸಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವಿಹಾರಕರಣಂ, ತತೋ ಸರಣಗಮನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಸ್ಸ ವೇಲಾಮಸುತ್ತಸ್ಸ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) ವಸೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಂ ಗಹಪತಿ ವೇಲಾಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ ಮಹಾದಾನಂ, ಯೋ ಚೇಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦)। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀತಿ ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಾಣಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನಂ, ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹೋ। "ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಸಂಸಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ** ತಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಗುಣಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನಾದರಾಗಾರವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ನ ಮಹಾಜುತಿಕ**ನ್ತಿ ನ ಉಜ್ಜಲಂ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರ**ನ್ತಿ ಅನುಳಾರಂ। **ಸಾವಜ್ಜೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ಸದೋಸೋ, ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಮಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಗ್ಗಹಿತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದೇನ ಭೇದೋತಿ ಆಹ "**ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ। ಸೋತಿ ಅನವಜ್ಜೋ ಸರಣಗಮನಭೇದೋ। ಸತಿಪಿ ಅನವಜ್ಜತ್ತೇ ಇಟ್ಠಫಲೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಫಲೋ**"ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? **ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ**। ನ ಹಿ ತಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ।

ಕೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಪುಚ್ಛಾ, ತೇನ ಕೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಉಪಾಸಕ-ಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ನಿರೂಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನಾಹ "**ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿ। ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೇ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಕಾರಣಂ। **ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಕೀದಿಸಂ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಕಿತ್ತಕೇನ ಸೀಲೇನಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಆಜೀವೋ**ತಿ ಕೋ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ, ಸೋ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹೋತೀತಿ ಸೋಪಿ ವಿಭಜೀಯತಿ। **ಕಾ ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಕಾ ಅಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಆಜೀವಸ್ಸ ವಾ ವಿಪತ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಧಿ ವಾ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ। **ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯೋ ಕೋಚೀತಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ, ತೇನ ಸರಣಗಮನಂ ಏವಂ ಕಾರಣಂ, ನ ಜಾತಿ ಆದಿವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಉಪಾಸನತೋತಿ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ, ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಆದರ ಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿಯೋಗೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನತೋ।

ವೇರಮಣಿಯೋತಿ ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಮಣನತೋ ಹನನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವೇರಮಣಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿರತಿಯೋ ವಿರತಿಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ತೇನೇವಾಹ "**ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾತಿ ನ ಸಮ್ಮಾವಣಿಜ್ಜಾ ಅಯುತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಸಾರುಪ್ಪವಣಿಜ್ಜಾ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಅಕರಣೇನೇವ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ, ತೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ಜೀವಿಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಸಮೇನಾ**ತಿ ಅವಿಸಮೇನ, ತೇನ ಕಾಯವಿಸಂ ಆದಿದುಚ್ಚರಿತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಯಸಮಾದಿನಾ ಸುಚರಿತೇನ ಜೀವಿಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಆವುಧಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ವಾ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಕತಂ ವಾ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸೂನಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಕೇ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಜಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ವಿಸಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವಾ ವಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। ತತ್ಥ

ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೋಪರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಕರಣೀಯಾ ವುತ್ತಾ ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ, ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ ವಧಹೇತುತೋ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ಪಮಾದಟ್ಠಾನತೋ।

ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಪಞ್ಚವೇರಮಣಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇವ** ಪಞ್ಚಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ। ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಭೇದೋ, ಪಕೋಪೋ ಚ। **ಯಾಯಾ**ತಿ ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಚಣ್ಡಾಲೋ**ತಿ ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ। **ಮಲ**ನ್ತಿ ಉಪಾಸಕಮಲಂ। **ಪಟಿಕಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಉಪಾಸಕನಿಹೀನೋ। ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಚ ಸದ್ಧಾವಿಪರಿಯಾಯೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮೋಕ್ಖೋ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸ್ಸದ್ಧೋ**। ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲವಿಪತ್ತಿಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ**। "ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಾ ಇದಂ ನಾಮ ಮಙ್ಗಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಕೋತೂಹಲಸಙ್ಖಾತೇನ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಮಙ್ಗಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ। ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದಿಭೇದಂ ಮಙ್ಗಲಮೇವ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ನೋ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ನೋ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ಇತೋ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಇತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀ**ತಿ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾರಹಸಞ್ಞೀ ಗವೇಸತಿ। **ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ದಾನಮಾನಂ ಆದಿಕಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಪಠಮತರಂ ಕರೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪರಿಯೇಸನಪುಬ್ಬಕಾರೇ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಸಮ್ಪತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಸಾನಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕೋವ ರತನಂ **ಉಪಾಸಕರತನಂ**। ಗುಣಸೋಭಾಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸುಗನ್ಧತಾಯ ಉಪಾಸಕೋವ ಪದುಮಂ **ಉಪಾಸಕಪದುಮಂ**। ತಥಾ **ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕಂ**।

ಆದಿಮ್ಹೀತಿಆದಿಅತ್ಥೇ। **ಕೋಟಿಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಕೋಟಿಯಂ। **ವಿಹಾರಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಓವರಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಾನಮಿದಂ ನಾಮ ಪನಸಫಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಂ ತಂವಸನಟ್ಠಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಜ್ಜತಗ್ಗನ್ತಿ ವಾ ಅಜ್ಜದಗ್ಗನ್ತಿ ವಾ ಅಜ್ಜ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ।

"ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಜೀವಿತೇನಾಪಿ ತಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ "ಸರಣಗಮನಂ ರಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಅಹಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಹಿ ಯಾವ ಮೇ ಪಾಣಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಸರಣಂ ಉಪೇತಂ, ಉಪೇನ್ತೋ ಚ ನ ವಾಚಾಮತ್ತೇನ, ನ ಏಕವಾರಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಣಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪೇತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಚ್ಚಯನಂ ಸಾಧುಮರಿಯಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಆಹ **"ಅಪರಾಧೋ"**ತಿ। ಅಚ್ಚೇತಿ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಅಚ್ಚಯೋ**, ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ। ಸೋ ಏವ ಅಪರಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪರಾಧೋ**। ಸೋ ಹಿ ಅಪರಜ್ಝನ್ತಂ ಪುರಿಸಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನಾಹ **"ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ"**ತಿ। **ಚರತೀ**ತಿ ಆಚರತಿ ಕರೋತಿ। **ಧಮ್ಮೇನೇವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ ಪಯೋಗೇನ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೂ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಮತೂ"**ತಿ।

೨೫೧. ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ **ಅರಿಯೋ**, ತಥಾಗತೋತಿ ಆಹ **"ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ"**ತಿ। **ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಕಾಮಂ "ವುದ್ಧಿ ಹೇಸಾ"ತಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಾಕ್ಯಂ ಆರದ್ಧಂ, ತಥಾಪಿ ದೇಸನಂ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಆಹಾತಿ ಯೋಜನಾ।

೨೫೩. ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಮೂಲಾನಂ ಖಣನೇನ **ಖತೋ,** ತೇಸಂಯೇವ ಉಪಹನನೇನ **ಉಪಹತೋ**। ಉಭಯೇನಾಪಿ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಪರಾಧಮೇವ ವದತಿ। ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ, ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ। ಸಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಭಿನ್ನಾ ವಿನಾಸಿತಾ ಏತೇನಾತಿ **ಭಿನ್ನಪತಿಟ್ಠೋ,** ತೇನಾಹ **"ತಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮೇಸು ಚಕ್ಖುನ್ತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖು। **ಅಞ್ಞೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು। **ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ** ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಲೋಹಕುಮ್ಭೀ ನರಕತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತಿ।

ಯದಿ ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ನರಕೇ ಪಚ್ಚತಿ, ಇಮಂ ಪನ ಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಲದ್ಧೋತಿ ಆಹ **"ಮಹಾನಿಸಂಸೋ"**ತಿಆದಿ। ಸೋ ಪನ ಆನಿಸಂಸೋ ನಿದ್ದಾಲಾಭಸೀಸೇನ ವುತ್ತೋ ತದಾ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಾಪಗಮೋ, ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರಕಿರಿಯಾ, ಸಾತಿಸಯೋ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಏವಂಪಕಾರೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ಪನ ಅಪರಾಪರೇಸುಪಿ ಭವೇಸು ಅಪರಿಮಾಣೋ ಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಯದಿ ರಞ್ಞೋ ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಕಥಂ ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ, ಕಥಂ ತದಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನನು ಇಮೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಉಪನಿಸ್ಸಯಾ ಭಿನ್ನನಿಸ್ಸಯಾತಿ? ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ ಇತೋ ಪರತೋ ಏವಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಮ್ಭರಣೀಯತೋ। ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಾಪಿ ಹಿ ಅಸತಿ ತಸ್ಸಾ ಸಮವಾಯೇ ಕಾಲನ್ತರೇ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತಿ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಭವತೋ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಯೇವಾಯಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾಪಿ ಹಿ ತತ್ಥ ನಿಯತಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಅನುಪಗತತ್ತಾ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇ ಸಾವಕಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಭಗವಾ 'ಸಚಾಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ರಾಜಾ'ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಮೇವ ಚ ಆನನ್ತರಿಯಪರಿಮುತ್ತಿ, ನ ಇತರಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಂ ನಿಯತೋ ಸಮಾನೋ ದೇವದತ್ತೋ ಚಿರಕಾಲಸಮ್ಭೂತೇನ ಲೋಕನಾಥೇ ಆಘಾತೇನ ಗರುತರಾನಿ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ ಪಸವಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯೇನಾಯಂ ಇದಾನಿ ಅಸಮವೇತದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೋ ರಾಜಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿನಿಯಾಮೇನ ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೩. ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅದ್ಧಾನಗಮನವಣ್ಣನಾ

೨೫೪. **ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ**ತಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಗ್ಗಹಿತತಾಯ ಅಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ ಅತ್ಥವಿಭಜನಾ। "ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತಮತ್ಥ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಜನಪದಿನೋ**ತಿ ಜನಪದವನ್ತೋ, ಜನಪದಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಾ **ರಾಜಕುಮಾರಾ ಗೋತ್ತವಸೇನ ಕೋಸಲಾ ನಾಮ**। ಯದಿ ಏಕೋ ಜನಪದೋ, ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರೂಳ್ಹಿಸದ್ದೇನಾ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಈದಿಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ರೂಳ್ಹಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಪಿ "ಕುರೂಸು ವಿಹರತಿ, ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತೀ"ತಿ ಚ। ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇಪಿ **ಜನಪದ**-ಸದ್ದೇ ಜಾತಿ-ಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ। **ಪೋರಾಣಾ ಪನಾ**ತಿ **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ, ತೇನ ಪುಥುಅತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಏವಞ್ಚೇತಂ ಪುಥುವಚನನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತಿ। ಬಹುಪ್ಪಭೇದೋ ಹಿ ಸೋ ಪದೇಸೋ ತಿಯೋಜನಸತಪರಿಮಾಣತಾಯ। **ನಙ್ಗಲಾನಿಪಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ನಙ್ಗಲಾನಿಪಿ ಪಹಾಯ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ। ನ ಕೇವಲಂ ಕಸ್ಸಕಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಹಾಯ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। **"ಸೋ ಪದೇಸೋ"**ತಿ ಪದೇಸಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ, ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವಾ, ತೇ ಪದೇಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಕುಸಲಾ ಏವ ಕೋಸಲಾತಿ ಕತ್ವಾ।

ಚಾರಿಕನ್ತಿ ಚರಣಂ, ಚರಣಂ ವಾ ಚಾರೋ, ಸೋ ಏವ ಚಾರಿಕಾ। ತಯಿದಂ ಮಗ್ಗಗಮನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಚುಣ್ಣಿಕಗಮನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅದ್ಧಾನಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ। ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಾರಿಕಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದೂರೇಪೀ**ತಿ ನಾತಿದೂರೇಪಿ। **ಸಹಸಾ ಗಮನ**ನ್ತಿ ಸೀಘಗಮನಂ। ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದಿಂ ಏಕದೇಸೇನ ವತ್ವಾ ವನವಾಸೀತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಕಥೇತುಂ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಆಕಾಸಗಾಮೀಹಿ ಏವ ಸದ್ಧಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ **"ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಆರೋಚೇಹೀ"**ತಿ ಆಹ।

ಸಙ್ಘಕಮ್ಮವಸೇನ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾಪಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸತ್ಥು ಆಣಾವಸೇನೇವ ಸಿಜ್ಝನತೋ **"ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅನುಜಾನನ್ತೋ **"ದಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಅವೋಚಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ।

ನವಯೋಜನಸತಿಕಮ್ಪಿ ಠಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ, ತತೋ ಪರಂ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ತುರಿತಚಾರಿಕಾವಸೇನ ಅಗಮನತೋ। **ಸಮನ್ತಾ**ತಿ ಗತಗತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಸಮನ್ತತೋ। **ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾತರುಣಭಾವತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ **ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ** ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣೇನ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲಂ **ಓಸರತಿ**। **"ಸತ್ತಹಿ ವಾ"**ತಿಆದಿ "ಏಕಮಾಸಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಾಯಾತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಬದ್ಧವಾಸವಸೇನ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ವಿಚರಣೇನ ಫಾಸುಕತ್ಥಾಯ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) **ಮಘದೇವಜಾತಕಾದಿ** (ಜಾ॰ ೧.೧.೯) ದೇಸನಾನಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೇನ। ಸುರಾಪಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನೇ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೮) ವಿಯ **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ**। **ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ** ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಾದಿಕೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೭) **ಬೋಧನತ್ಥಾಯ**। ಕಞ್ಚಿ, ಕತಿಪಯೇ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಚಾರಿಕಾ **ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ**। ತದಞ್ಞಾ **ಅನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ**।

ದಸಸಹಸ್ಸಿ ಲೋಕಧಾತುಯಾತಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತಭೂತೇ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತೇ ಪರಿಪಕ್ಕಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಅಭಿನೀಹರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಭಗವಾ ಞಾಣಜಾಲಂ ಪತ್ಥರತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಜಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಉಪಗತೋ। ಭಗವಾ ಕಿರ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಯೇ ಸತ್ತಾ ಭಬ್ಬಾ ಪರಿಪಾಕಞಾಣಾ ಅಜ್ಜ ಮಯಾ ವಿನೇತಬ್ಬಾ, ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೂ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಸಮನ್ನಾಹರತಿ। ತಸ್ಸ ಸಹ ಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಏಕೋ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಬಹೂ ವಾ ತದಾ ವಿನಯೂಪಗಾ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಆಪಾಥಮಾಗತಾನಂ ಪನ ನೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪುಬ್ಬಚರಿಯಂ ಪುಬ್ಬಹೇತುಂ ಸಮ್ಪತಿ ವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಓಲೋಕೇತಿ, ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಾದಪಟಿವಾದಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ಏವಂ ನು ತೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮಯಾ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ "ಯೇ ಚ ಖೋ ತೇ ಭೋ ಗೋತಮ ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿವಚನಂ ಕತ್ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಇಬ್ಭವಾದನಿಪಾತನವಸೇನ **ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅಸಮ್ಭಿವಾಕ್ಯಂ** ಸಾಧುಸಭಾವಾಯ ವಾಚಾಯ ವತ್ತುಂ ಅಯುತ್ತವಚನಂ **ವಕ್ಖತಿ। ನಿಬ್ಬಿಸೇವನ**ನ್ತಿ ವಿಗತತುದನಂ, ಮಾನದಬ್ಬವಸೇನ ಅಪಗತಪರಿಪ್ಫನ್ದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅವಸರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಂ। **ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲೇ**ತಿ ಇದಂ ತದಾ ಭಗವತೋ ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನಂ ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲವನಸಣ್ಡೇ"**ತಿ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಕರಣೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ। ತದುಭಯಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಧಮ್ಮನಿಗ್ಗಣ್ಹನಪರಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಸಾ ಚ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಸೇನಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಲಖನ್ಧಾವಾರ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾಭಿರುಚಿತೇನಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾದೀಸು ಯೇನ ಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿರುಚಿತೇನ ವಿಹಾರೇನ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೨೫೫. **ಮನ್ತೇ**ತಿ ಇರುಬ್ಬೇದಾದಿಮನ್ತಸತ್ಥೇ। ಪೋಕ್ಖರೇ ಕಮಲೇ ಸಯಮಾನೋ ನಿಸೀದೀತಿ **ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ**। ಸಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಸಣ್ಠಾನಂ, ಪೋಕ್ಖರೇ ಸಣ್ಠಾನಾವಯವೇ ಜಾತೋತಿ **"ಪೋಕ್ಖರಸಾತೀ"**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೇತಪೋಕ್ಖರಸದಿಸೋ**ತಿ ಸೇತಪದುಮವಣ್ಣೋ। **ಸುವಟ್ಟಿತಾ**ತಿ ವಟ್ಟಭಾವಸ್ಸ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಸುಟ್ಠು ವಟ್ಟುಲಾ। ಕಾಳವಙ್ಗತಿಲಕಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ **ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ**।

ಇಮಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೀದಿಸೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಯೇನ ನಂ ಭಗವಾ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತೋತಿ ಆಹ **"ಅಯಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ** ತೇನಾಯಂ ಸಂಸೇದಜೋ ಜಾತೋ। **ನ ಪುಪ್ಫತೀ**ತಿ ನ ವಿಕಸತಿ। **ರಜತಬಿಮ್ಬಕ**ನ್ತಿ ರೂಪಿಯಮಯಂ ರೂಪಕಂ।

ಅಜ್ಝಾವಸತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಇಸ್ಸರಿಯತ್ಥದೀಪನೋ, **ಆ**ಸದ್ದೋ ಮರಿಯಾದತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇಹಿ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಹಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತೇನಾಹ **"ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯಾ**ತಿ **ಯಾಯ ಅವತ್ಥಾಯ**। **ನಗರಸ್ಸ ವತ್ಥು**ನ್ತಿ "ಅಯಂ ಖಣೋ, ಸುಮುಹುತ್ತಂ ಮಾ ಅತಿಕ್ಕಮೀ"ತಿ ರತ್ತಿವಿಭಾಯನಂ ಅನುರಕ್ಖನ್ತಾ ರತ್ತಿಯಂ ಉಕ್ಕಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಜಲಮಾನಾಸು ನಗರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ,** ಉಕ್ಕಾಸು ವಿಜ್ಜೋತಯನ್ತೀಸು ಠಿತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಮೂಲವಿಭುಜಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಠಿತಾ ಆಸೀತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಉಪಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತಂ ನಗರಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಯೋಗತೋ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**ತಿ ನಾಮಂ ಲಭೀ"ತಿ । **ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಉಕ್ಕಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಸೇನ ವುತ್ತಪದಸ್ಸ। **ಅನುಪಯೋಗತ್ತಾ**ತಿ ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ಅನುಪಯುತ್ತತ್ತಾ। **ಸೇಸಪದೇಸೂ**ತಿ "ಸತ್ತುಸ್ಸದ"ನ್ತಿಆದಿಪದೇಸು। ಯಥಾವಿಧಿ ಹಿ ಅನುಪಯೋಗೋ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ "ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಧಾನೇ।

“ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣಾನುಗತೋ ವಾಯಂ ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪಅನುಅಧಿಆಇತಿಏವಂಪುಬ್ಬಕೇ ವಸನಕಿರಿಯಾಠಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಮೇವ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಸದ್ದವಿದೂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

ಉಸ್ಸದತಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಬಹುಲತಾತಿ, ತಂ ಬಹುಲತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಬಹುಜನ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗಹೇತ್ವಾ ಪೋಸೇತಬ್ಬಂ **ಪೋಸಾವನಿಯಂ। ಆವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ।

ರಞ್ಞಾ ವಿಯ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ **ರಾಜಭೋಗ್ಗಂ। ರಞ್ಞೋ ದಾಯಭೂತ**ನ್ತಿ ಕುಲಪರಮ್ಪರಾಯ ಯೋಗ್ಯಭಾವೇನ ರಾಜತೋ ಲದ್ಧದಾಯಭೂತಂ। ತೇನಾಹ **“ದಾಯಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ರಾಜನೀಹಾರೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಉದ್ಧಂ ಪರಿಭೋಗಲಾಭಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠದೇಯ್ಯತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **“ಛತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜಸಙ್ಖೇಪೇನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। **“ಸಬ್ಬಂ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜ”**ನ್ತಿ ಸರೀರದಣ್ಡಧನದಣ್ಡಾದಿ ಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ದಣ್ಡಮಾಹ। **ನದೀತಿತ್ಥಪಬ್ಬತಾದೀಸೂ**ತಿ ನದೀತಿತ್ಥಪಬ್ಬತಪಾದಗಾಮದ್ವಾರಅಟವಿಮುಖಾದೀಸು। “ರಾಜದಾಯ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾವ ರಞ್ಞೋ ದಿನ್ನಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇ **“ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನ”**ನ್ತಿ ವಚನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **“ದಾಯಕರಾಜದೀಪನತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿ । **ನಿಸ್ಸಟ್ಠಪರಿಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿ ಮುತ್ತಚಾಗವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ತಂ ಸೇಟ್ಠದೇಯ್ಯಂ ಉತ್ತಮದೇಯ್ಯಂ ಜಾತಂ।

ಉಪಲಭೀತಿ ಸವನವಸೇನ ಉಪಲಭೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸೋತದ್ವಾರ...ಪೇ... ಅಞ್ಞಾಸೀ”**ತಿ ಆಹ। ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ನಿಪಾತೋ”**ತಿ। **“ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ”**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಇಟ್ಠತೋವಧಾರಣತ್ಥಂ **ಖೋ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । **“ಅಸ್ಸೋಸೀ”**ತಿ ಪದಂ ಖೋ-ಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ತೇನ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತಂ ವಿಯ ಹೋನ್ತಂ ಪೂರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದಾನಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇತಿ ಆಹ **“ಪದಪೂರಣೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವಾ”**ತಿ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ, ತೇನಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರದೀಪನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಾ।

ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವಾಸನಂ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಬಾಹಿರಕವಿರಾಗಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪಾಪಸಮನತೋ ಭಗವತೋ ಪಾಪಸಮನಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**ನ್ತಿಆದಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ ಇಧ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **“ಖಲೂತಿ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ”**ತಿ। **ಆಲಪನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಲಾಪವಚನಮತ್ತಂ। ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ ಹೇತೇ “ಭೋ”ತಿ ವಾ “ಆವುಸೋ”ತಿ ವಾ “ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ”ತಿ ವಾ। **ಗೋತ್ತವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಗೋತಮೋತಿ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಚನಂ, ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ತಾಯತಿ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ರಕ್ಖತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ತಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ? ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ **“ಸಮಣೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸರಿಕ್ಖಕಜನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಬಹುಮತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಮಿತಪಾಪತಾಕಿತ್ತನತೋ। **“ಗೋತಮೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ಉಳಾರಕುಲಸಮ್ಭೂತತಾದೀಪನತೋ।

ಉಚ್ಚಾಕುಲಪರಿದೀಪನಂ ಉದಿತೋದಿತವಿಪುಲಖತ್ತಿಯಕುಲವಿಭಾವನತೋ। ಸಬ್ಬಖತ್ತಿಯಾನಞ್ಹಿ ಆದಿಭೂತಮಹಾಸಮ್ಮತಮಹಾರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಉಳಾರತಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲಂ। **ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನಾ**ತಿ ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಪಾರಿಹಾನಿಯಾ। **ಅನಭಿಭೂತೋ** ಅನಜ್ಝೋತ್ಥತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ, ಅಥ ಖೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ। ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ ಚ ತತೋಪಿ ಸಮಿದ್ಧತಮಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ। ಇತಿ **“ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”**ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಭಗವತೋ

ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವದೀಪನಂ ವುತ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ, ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ। **ಸುನ್ದರ**ನ್ತಿ ಭದ್ದಕಂ। ಭದ್ದಕತಾ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹ**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಾವಹ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಸಂಹಿತಹಿತಾವಹಂ। **ಸುಖಾವಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತಿವಿಧಸುಖಾವಹಂ। **ತಥಾರೂಪಾನ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ। ಯಾದಿಸೇಹಿ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇಹಿ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಪಸಾದನೀಯೋ ತೇಸಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ಯಥಾರೂಪೋ**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಭೂತಂ... ಪೇ॰... ಅರಹತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾನಂ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಾನಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಭಗವತೋ ಪಸಾದಾವಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಚ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಸಾದಾವಹತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। **ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೋಸಿಯಸಕುಣವತ್ಥುಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೪; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦) ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠಮಾಣವಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೫೬. **ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ವೇದೇ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ಪರಿಯಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನ್ತೇ ಧಾರೇತೀ**ತಿ ಯಥಾಅಧೀತೇ ಮನ್ತೇ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠೇ ಕತ್ವಾ ಹದಯೇ ಠಪೇತಿ ಓಟ್ಠಪಹತಕರಣವಸೇನ, ನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ।

ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಚನೀಯವಾಚಕಭಾವೇನ ಅತ್ಥಂ ಸದ್ದಞ್ಚ ನಿಖಡತಿ ಭಿನ್ದತಿ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ನಿಖಣ್ಡು, ಸಾ ಏವ ಇಧ ಖ-ಕಾರಸ್ಸ ಘ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ನಿಘಣ್ಡೂ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಕಿಟಯತಿ ಗಮೇತಿ ಞಾಪೇತಿ ಕಿರಿಯಾದಿವಿಭಾಗಂ, ತಂ ವಾ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನತೋ ಗಮೇನ್ತೋ ಪೂರೇತೀತಿ ಕೇಟುಭಂ। **ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕ**ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದದೀಪಕಂ, ಏಕೇಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯವಚನವಿಭಾವಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅನೇಕೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕಸದ್ದವಚನೀಯತಾವಿಭಾವನವಸೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ವಚೀಭೇದಾದಿಲಕ್ಖಣಾ ಕಿರಿಯಾ ಕಪ್ಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪೋ,** ಸೋ ಪನ ವಣ್ಣಪದಸಮ್ಬನ್ಧಪದತ್ಥಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಬಹುವಿಕಪ್ಪೋತಿ ಆಹ **"ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ"**ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಮೂಲಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಗನ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಸತಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣೋ ನಯಚರಿಯಾದಿಪಕರಣಂ। ಠಾನಕರಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ , ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಾ ಪಭೇದೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾ,** ಸಿಕ್ಖಾನಿರುತ್ತಿಯೋ। **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ವೇದಾನಂ।

ತೇ ಏವ ವೇದೇ ಪದಸೋ ಕಾಯತೀತಿ **ಪದಕೋ**। ತಂ ತಂ ಸದ್ದಂ ತದತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ ಬ್ಯಾಚಿಕ್ಖತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಕರಣಂ,** ಸದ್ದಸತ್ಥಂ। ಆಯತಿಂ ಹಿತಂ ತೇನ ಲೋಕೋ ನ ಯತತಿ ನ ಈಹತೀತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ**। ತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ।

ವಯತೀತಿ **ವಯೋ,** ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಕಿಲಮನ್ತೋ ಅವಿತ್ಥಾಯನ್ತೋ ತೇ ಗನ್ಥೇ ಸನ್ಧಾರೇತಿ ಪೂರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದ್ವೇ ಪಟಿಸೇಧಾ ಪಕತಿಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಅವಯೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅವಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಯೋ ನಾಮ...ಪೇ॰... ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಅನುಞ್ಞಾತೋ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನವಸೇನ, "ಪಟಿಞ್ಞಾತೋ"ತಿ ಪನ ಪದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆಚರಿಯೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಭತಂ **ಆಚರಿಯಕಂ। ಗರೂ**ತಿ ಭಾರಿಯಂ ಅತ್ತಾನಂ ತತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ದುಕ್ಕರಂ ಹೋತಿ। **ಅನತ್ಥೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ನಿನ್ದಾಬ್ಯಾರೋಸಉಪಾರಮ್ಭಾದಿ।

೨೫೭. "ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಸದ್ದಯೋಗೇನ **ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥವಸೇನೇವ ಉಪಯೋಗವಚನಂ।**

೨೫೮. **ಲಕ್ಖಣಾನೀತಿ** ಲಕ್ಖಣದೀಪನಾನಿ ಮನ್ತಪದಾನಿ। **ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತಾನಿಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಞಾಣಬಲಾಭಾವೇನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ "ಏಕಸತಂ ಅದ್ಧರಿಯಂ ಸಾಖಾ ಸಹಸ್ಸವತ್ತಕೋ ಸಾಮಾ"ತಿಆದಿ। **ಪಣಿಧಿ ...ಪೇ॰... ಮಹತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಪಣಿಧಿಮಹತೋ ಸಮಾದಾನಮಹತೋತಿ ಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮಹನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಪಣಿಧಿಮಹನ್ತತಾದಿ ಚಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಂಸಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾದಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನಿಟ್ಠಾತಿ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ। **ಭವಭೇದೇತಿ** ಭವವಿಸೇಸೇ। ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ ಚ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತತಾ **ವಿಸಟಭಾವೋ।**

ಜಾತಿಸಾಮಞ್ಞತೋತಿ ಲಕ್ಖಣಜಾತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಭಾವಮತ್ತೇನ ಸಮಾನಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸುವಿಸದಾನಿ, ಸುಪರಿಬ್ಯತ್ತಾನಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಂ, ತೇನಾಹ "**ನ ತೇಹೇವ ಬುದ್ಧೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಅಭಿರೂಪತಾ, ದೀಘಾಯುಕತಾ, ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕತಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀನಂ ಪಿಯಮನಾಪತಾತಿ ಇಮೇಹಿ **ಚತೂಹಿ** ಅಚ್ಛರಿಯಸಭಾವೇಹಿ। ದಾನಂ, ಪಿಯವಚನಂ, ಅತ್ಥಚರಿಯಾ, ಸಮಾನತ್ತತಾತಿ ಇಮೇಹಿ **ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ। ರಞ್ಜನತೋತಿ** ಪೀತಿಜನನತೋ। ಚಕ್ಕಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ವತ್ತೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಹಿ ಸಯಂ ವತ್ತತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಪರಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ವತ್ತೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ಪರಹಿತಾವಹೋ ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಾನಂ ವತ್ತೋ ವತ್ತನಂ ಏತಸ್ಸ, ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ವಾ ಆಣಾಸಙ್ಖಾತಂ ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ।** ಖತ್ತಿಯಮಣ್ಡಲಾದಿಸಞ್ಞಿತಂ ಚಕ್ಕಂ ಸಮೂಹಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತೀ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಚರತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ವಾ **ಧಮ್ಮಿಕೋ।** ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮೋ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಜಾತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ।** "ರಾಜಾ ಹೋತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "**ಚಾತುರನ್ತೋ**"ತಿ ಪದಂ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರತಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ಆಹ "**ಚತುಸಮುದ್ದಅನ್ತಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ "ಚತುದ್ದೀಪವಿಭೂಸಿತಾಯಾ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಚತುಬ್ಬಿಧಾ"ತಿ **ವಿಧಗ್ಗಹಣಂ** ತಂತಂಪರಿತ್ತದೀಪಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕೋಪಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಾಮಮೋಹಮಾನಮದಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಜಿತಾವೀತಿ** ವಿಜಿತವಾ। ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಜನಪದೇ ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ, ದಳ್ಹಭತ್ತಿಭಾವತೋ ವಾ, ಜನಪದೋ ಥಾವರಿಯಂ ಪತ್ತೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಜನಪದತ್ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ।**

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಿನಾಪಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦) ಚಕ್ಕಸ್ಸ ರತನಟ್ಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ರತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ವಾ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವಸ್ಸ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹತಾಯ ವಿಸುಂ ಅಗ್ಗಹಣಂ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ರತನೇಹಿ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಯಂ ಯಮತ್ಥಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ತಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಮೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಜಿತಂ ಜಿನಾತಿ** ಮಹೇಸಕ್ಖತಾಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮನಿಸ್ಸನ್ದಭಾವತೋ। **ವಿಜಿತೇ ಯಥಾಸುಖಂ ಅನುವಿಚರತಿ** ಹತ್ಥಿರತನಂ ಅಸ್ಸರತನಞ್ಚ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆನುಭಾವೇನ ಅನ್ತೋಪಾತರಾಸೇಯೇವ ಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತಂ ಪಥವಿಂ ಅನುಸಂಯಾಯಿತ್ವಾ ರಾಜಧಾನಿಮೇವ ಪಚ್ಚಾಗಮನತೋ। **ಪರಿಣಾಯಕರತನೇನ ವಿಜಿತಮನುರಕ್ಖತಿ** ತೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸಂವಿಧಾನತೋ। **ಅವಸೇಸೇಹೀತಿ** ಮಣಿರತನಇತ್ಥಿರತನಗಹಪತಿರತನೇಹಿ। ತತ್ಥ ಮಣಿರತನೇನ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಆಲೋಕದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಸುಖಮನುಭವತಿ, ಇತ್ಥಿರತನೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ, ಗಹಪತಿರತನೇನ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಮಣಿಕನಕರಜತಾದಿಧನಪಟಿಲಾಭವಸೇನ।

ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿಯೋಗೋ ತೇನ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿಹತಾಣಾಚಕ್ಕಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ **ಪಚ್ಛಿಮೇನಾತಿ** ಪರಿಣಾಯಕರತನೇನ। ತಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬರಾಜಕಿಚ್ಚೇಸು ಕುಸಲಂ ಅವಿರಜ್ಝನಯೋಗಂ, ತೇನಾಹ "**ಮನ್ತಸತ್ತಿಯೋಗೋ**"ತಿ । ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರತನಾನಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಕೋಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಪಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಿತೋ "**ಹತ್ಥಿ...ಪೇ॰... ಯೋಗೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। (ಕೋಸೋ ಹಿ ನಾಮ ಸತಿ ಉಸ್ಸಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ದುಗ್ಗಂ ತೇಜಂ ಕುಸುಮೋರಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಪಬ್ಬತೋಮುಖಂ ಅಮೋಸಪಹರಣಂ) ತಿವಿಧಸತ್ತಿಯೋಗಫಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸೇಸೇಹೀತಿ** ಸೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ರತನೇಹಿ।

ಅದೋಸಕುಸಲಮೂಲಜನಿತಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಅದೋಸಸಙ್ಖಾತೇನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ **ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ಸೋಮ್ಮತರರತನಜಾತಿಕತ್ತಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ** ಮಣಿಇತ್ಥಿಗಹಪತಿರತನಾನಿ। **ಅಲೋಭ... ಪೇ॰... ಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ** ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ **ಉಳಾರಸ್ಸ ಧನಸ್ಸ,** ಉಳಾರಧನಪಟಿಲಾಭಕಾರಣಸ್ಸ ಚ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸಮ್ಪದಾಹೇತುಕತ್ತಾ। **ಪಚ್ಛಿಮ**ನ್ತಿ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ। ತಞ್ಹಿ **ಅಮೋಹ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ** ಮಹಾಪಞ್ಞೇನೇವ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಣೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಉಪದೇಸೋ** ನಾಮ ಸವಿಸೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ರತನಾನಂ ವಿಚಾರಣವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಕಥಾಬನ್ಧೋ।

ಸರಣತೋ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನತೋ **ಸೂರಾ,** ತೇನಾಹ **"ಅಭೀರುಕಜಾತಿಕಾ"**ತಿ। ಅಸುರೇ ವಿಜಿನಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ವೀರೋ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಂ ಇನ್ದೋ। ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ದೇವಪುತ್ತೋ ಸೇನಙ್ಗಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವೀರಙ್ಗರೂಪಾತಿ ದೇವಪುತ್ತಸದಿಸಕಾಯಾ"**ತಿ। **"ಏಕೇ"**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಮಾಹ। **ಸಭಾವೋ**ತಿ ಸಭಾವಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ। **ವೀರಕಾರಣ**ನ್ತಿ ವೀರಭಾವಕಾರಣಂ। **ವೀರಿಯಮಯಸರೀರಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಸವಿಗ್ಗಹವೀರಿಯಸದಿಸಾ, ಸವಿಗ್ಗಹಂ ಚೇ ವೀರಿಯಂ ಸಿಯಾ ತಂಸದಿಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಟಿಸೇನಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಯ'ಮಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಪಮದ್ದೇಯ್ಯುಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **ಸಚೇ**ತಿಆದಿ, ತೇನ ಪರಸೇನಾ ಹೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ ತೇ ಪನ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಕತುಪಚಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇನ। ತೇನ ಹಿ ಸಞ್ಚೋದಿತಾ ಪಥವಿಯಂ ಸಬ್ಬರಾಜಾನೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ "ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ರಜ್ಜಂ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸೋ ಇಮಂ... ಪೇ॰... ಅಜ್ಝಾವಸತೀ"ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರತರಂ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸಮುದಾಗತಂ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಸೀಲಧಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಹಿ "ಅದಣ್ಡೇನ ಅಸತ್ಥೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತೀತಿ। ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವಾರೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ "ಛದನಾ, ಛದಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। **ವಿವಟೇತ್ವಾ**ತಿ ವಿಗಮೇತ್ವಾ। **ಪೂಜಾರಹತಾ ವುತ್ತಾ** "ಅರಹತೀತಿ ಅರಹ"ನ್ತಿ। **ತಸ್ಸಾ** ಪೂಜಾರಹತಾಯ। **ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ,** ತಸ್ಮಾ ಅರಹನ್ತಿ। **ಬುದ್ಧತ್ತಹೇತುಭೂತಾ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದತಾ ವುತ್ತಾ** ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ।

ಅರಹಂ ವಟ್ಟಾಭಾವೇನಾತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುಅನುಮಾನದಸ್ಸನಂ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಛದನಾಭಾವೇನಾ**ತಿ ಹೇತುನಾ ಫಲಾನುಮಾನದಸ್ಸನಂ। **ಹೇತುದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ** "ವಿವಟ್ಟೋ ವಿಚ್ಛದೋ ಚಾ"ತಿ। **ದುತಿಯೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನಾ**ತಿ "ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ। **ಪುರಿಮಸಿದ್ಧೀ**ತಿ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಠಮೇನಾ**ತಿ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮) ವುತ್ತೇನ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ। **ದುತಿಯಸಿದ್ಧೀ**ತಿ ದುತಿಯಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಹೀ**ತಿ "ಯೇ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ, (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮) "ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮) ಚ ವುತ್ತೇಹಿ ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ। **ತತಿಯಸಿದ್ಧೀ**ತಿ ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದನತಾಸಿದ್ಧಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಾಪದೇಸೇನ ಹಿ ಸತ್ಥು ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದನಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। **ಪುರಿಮಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ **ಸಾಧೇತಿ** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ಅರಾನಂ ಹತಭಾವದೀಪನತೋ। **ದುತಿಯಂ ಪದಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸೇವ ತಂಸಬ್ಭಾವತೋ। **ತತಿಯಂ ಪದಂ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಂ ಸಾಧೇತಿ** ಸವಾಸನಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಹಿ ವತ್ವಾ "ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದೋ"ತಿ ವಚನಂ ಬುದ್ಧಭಾವಾವಹಮೇವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **"ಸೂರಭಾವ"**ನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನೇ ವಿಸದಞಾಣತಂ।

೨೫೯. ಏವಂ ಭೋತಿ ಏತ್ಥ **ಏವ**ನ್ತಿ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇ ನಿಪಾತೋ। ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಞ್ಚೇತ್ಥ "ತಥಾ ಮಯಂ ತಂ ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮಂ ವೇದಿಸ್ಸಾಮ, ತ್ವಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಾ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನೋ ವಚನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋತಿ

ಆಹ। **“ಸೋಪಿ ತಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಾಯಾ**ತಿ ತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸಮುತ್ತೇಜನಾಯ। **ಅಯಾನಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಯಾನಸ್ಸ ಅಭೂಮಿಂ। **ದಿವಾಪಧಾನಿಕಾ**ತಿ ದಿವಾಪಧಾನಾನುಯುಞ್ಜನಕಾ।

೨೬೦. ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಮ್ಬಟ್ಠಕುಲಂ ಅಪ್ಪಞ್ಞಾತಂ, ತದಾ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **“ತದಾ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅತುರಿತೋ**ತಿ ಅವೇಗಾಯನ್ತೋ।

೨೬೧. **ಯಥಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾ ಭಗವಾ “ಕಚ್ಚಿ ವೋ ಮಾಣವಾ ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತೇಹಿ ಮಾಣವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಠಮಂ ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸಿ ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾಯ ತದನುಕರಣೇನ ಏವಂ ತೇಪಿ ಮಾಣವಾ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಪನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದತಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮೋದಿತ**ನ್ತಿ ಸಂಸನ್ದಿತಂ। **ಏಕೀಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಾನತಂ । **ಖಮನೀಯ**ನ್ತಿ “ಇದಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ದುಕ್ಖಬಹುಲತಾಯ ಸಭಾವತೋ ದುಸ್ಸಹಂ ಕಚ್ಚಿ ಖಮಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, **ಯಾಪನೀಯ**ನ್ತಿ ಆಹಾರಾದಿಪಚ್ಚಯಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕಂ ಚಿರಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾಯ ಯಾಪನಾಯ ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ಸೀಸರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ,** ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ,** ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕರಣೇ ಉಟ್ಠಾನಸುಖತಾಯ **ಕಚ್ಚಿ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ,** ತದನುರೂಪಬಲಯೋಗತೋ **ಕಚ್ಚಿ ಬಲಂ,** ಸುಖವಿಹಾರಸಬ್ಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ** ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಚ್ಚಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಪೀತಿ**ಯೇವ। ತರುಣಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ**। ಸಮ್ಮೋದನಂ ಜನೇತಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನಿಕಂ ತದೇವ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ**। ಸಮ್ಮೋದಿತಬ್ಬತೋ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ **“ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ”**ತಿ। ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ “ಸರಣೀಯ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **“ಸಾರಣೀಯ”**ನ್ತಿ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **“ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ”**ತಿ ಆಪಾಥಮಧುರತಮಾಹ, **“ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋ”**ತಿ ವಿಮದ್ದರಮಣೀಯತಂ। **“ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾ”**ತಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ವಚನಚಾತುರಿಯಮಾಹ, **“ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾ”**ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ। **ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

ಅಪಸಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಮಙ್ಕುಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಕಣ್ಠೇ ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಭೋಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಾಟಕಂ ಆಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಣ್ಠೇ ಓಲಮ್ಬಿತ್ವಾ। **ದುಸ್ಸಕಣ್ಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ನಿವತ್ಥಸಾಟಕಸ್ಸ ದಸಾಕೋಟಿಂ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಚಙ್ಕಮಂ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಚಙ್ಕಮಿತುಂ ಆರಭಿತ್ವಾ। **ಧಾತುಸಮತಾ**ತಿ ರಸಾದಿಧಾತೂನಂ ಸಮಾವತ್ಥತಾ, ಅರೋಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಾಚಾರಭಾವಸಾರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಅನಾಚಾರಭಾವೇನ ಸರಣೀಯಂ। “ಅನಾಚಾರೋ ವತಾಯ”ನ್ತಿ ಸರಿತಬ್ಬಕಂ।

೨೬೨. **“ಭವಗ್ಗಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ದುಕ್ಕರಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಆರಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಞ್ಹೇತಂ ಸದೇವಕೇನಾಪಿ ಲೋಕೇನ, ಯದಿದಂ ಭಗವತೋ ಅಪಸಾದನಂ, ತೇನಾಹ **“ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾಯಮತೀ”**ತಿ। ಅಯಂ ಬಾಲೋ “ಮಯಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇತುಮ್ಪಿ ನ ವಿಸಹತೀ”ತಿ ಮಾನಮೇವ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತಿ, ಕಥೇನ್ತೇ ಪನ ಕಥಾಪಸಙ್ಗೇನಸ್ಸ ಜಾತಿಗೋತ್ತೇ ವಿಭಾವಿತೇ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಭಗವಾ “ಏವಂ ನು ತೇ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿ। ಆಚಾರಸಮಾಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ ಆಚರಿಯಾ, ತೇಸಂ ಪನ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಕಟ್ಠಾ ಆಚರಿಯಾತಿ ಪಾಚರಿಯಾ ಯಥಾ ಪಪಿತಾಮಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **“ಆಚರಿಯೇಹಿ ಚ ತೇಸಂ ಪಾಚರಿಯೇಹಿ ಚಾ”**ತಿ।

ಪಠಮಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೧೮೩. ತೀಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸೂತಿ ಠಾನಗಮನನಿಸಜ್ಜಾಸು। **ಕಥಾಪಳಾಸನ್ತಿ** ಕಥಾವಸೇನ ಯುಗಗ್ಗಾಹಂ। ಸಯಾನೇನ ಆಚರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಯಾನಸ್ಸ ಕಥಾ ನಾಮ ಆಚಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತಂ ಇತರೇಹಿ ಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಕಥನಂ ಇಧ ಕಥಾಪಳಾಸೋ।

ತಸ್ಸ ಪನ ಯಂ ಅನಾಚಾರಭಾವವಿಭಾವನಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಕತಂ, ತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಅನಾರುಳ್ಹಂ ಪರಮ್ಪರಾಭತನ್ತಿ ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮುಣ್ಡಕಾ ಸಮಣಕಾತಿ** ಚ ಗರಹಾಯಂ **ಕ**-ಸದ್ದೋ, ತೇನಾಹ **"ಹೀಳೇನ್ತೋ"**ತಿ। ಇಭಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ ಇಭೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂ ಇಭಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ **ಇಬ್ಭಾ**। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಥಾ ಇಭೋ ಹತ್ಥಿವಾಹನಭೂತೋ ಪರಸ್ಸ ವಸೇನ ವತ್ತತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ, ಏವಂ ಏತೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸುಸ್ಸುಸಕಾ ಸುದ್ದಾ ಪರಸ್ಸ ವಸೇನ ವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಭಸದಿಸಪಯೋಗತಾಯ ಇಬ್ಭಾತಿ। ತೇ ಪನ ಕುಟುಮ್ಬಿಕತಾಯ ಘರವಾಸಿನೋ ಘರಸ್ಸಾಮಿಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಗಹಪತಿಕಾ"**ತಿ। **ಕಣ್ಹಾತಿ** ಕಣ್ಹಜಾತಿಕಾ। ದಿಜಾ ಏವ ಹಿ ಸುದ್ಧಜಾತಿಕಾ, ನ ಇತರೇತಿ ತಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತೇನಾಹ **"ಕಾಳಕಾ"**ತಿ। **ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ, ಅಯಂ ತೇಸಂ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **"ಸಮಣಾ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ"**ತಿ ಇದಂ ಪನಸ್ಸ "ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋಪಿ ಅತಿವಿಯ ಅಸಮವೇಕ್ಖಿತವಚನಂ ಚತುವಣ್ಣಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಸಮಣಭಾವಸಮ್ಭವತೋ। **ಅನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ** ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ, ಅನುದ್ದೇಸಿಕಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮಾನುಸ್ಸಯವಸೇನ ಕಥೇತೀತಿ ಮಾನುಸ್ಸಯಂ ಅವಸ್ಸಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ, ಪರೇ ಚ ವಮ್ಭೇನ್ತೋ "ಮುಣ್ಡಕಾ"ತಿ ಆದಿಂ ಕಥೇತಿ। **ಜಾನಾಪೇಮೀತಿ** ಜಾತಿಗೋತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಭಾವನೇನ ಪಮಾಣಂ ಜಾನಾಪೇಮೀತಿ। **ಅತ್ಥೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥಿಕಂ** ದಣ್ಡಿಕಞಾಯೇನ।

"ಯಾಯೇವ ಖೋ ಪನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪರತೋ "ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವಾ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಯುತ್ತಂ। **ಯಾಯ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ** ವಾ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವ ತದತ್ಥೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ, ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಙ್ಞೇಸನ್ತಿ** ಅಙ್ಞೇಸಂ ಸಾಧುರೂಪಾನಂ। **ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾನನ್ತಿ** ಗುರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಾನಂ। **ವತ್ತನ್ತಿ** ತೇಹಿ ಚರಿತಬ್ಬಆಚಾರಂ। **ಅಸಿಕ್ಖಿತೋತಿ** ಆಚಾರಂ ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ। ತತೋ ಏವ **ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ**। ಬಾಹುಸಚ್ಚಙ್ಹಿ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಉಪಸಮತ್ಥಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತದಭಾವತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ "ಅವುಸಿತೋ"ತಿ ವಿಙ್ಞಾಯತಿ, ತೇನಾಹ **"ಏತಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

೧೮೪. ಕೋಧವಸಚಿತ್ತತಾಯ **ಅಸಕಮನೋ**। **ಮಾನನಿಮ್ಮದನತ್ಥನ್ತಿ** ಮಾನಸ್ಸ ನಿಮ್ಮದನತ್ಥಂ। **ಉಗ್ಗಿಲೇತ್ವಾತಿ** ಸಿನೇಹಪಾನೇನ ಕಿಲಿನ್ನಂ ಉಬ್ಬಮನಂ ಕತ್ವಾ। **ಗೋತ್ತೇನ ಗೋತ್ತನ್ತಿ** ತೇನ ವುತ್ತೇನ ಪುರಾತನಗೋತ್ತೇನ ಇದಾನಿ ತಂ ತಂ ಅನವಜ್ಜಸಙ್ಞಿತಂ ಗೋತ್ತಂ ಸಾವಜ್ಜತೋ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ **ಗೋತ್ತಂ** ಆದಿಪುರಿಸವಸೇನ, **ಕುಲಾಪದೇಸೋ,** ತದನ್ವಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಅಭಿಙ್ಞಾತಪುರಿಸವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಯಥಾ "ಆದಿಚ್ಚೋ, ಮಘದೇವೋ"ತಿ। ಗೋತ್ತಮೂಲಸ್ಸ ಗಾರಯ್ಹತಾಯ ಅಮಾನವತ್ಥುಭಾವಪವೇದನತೋ **"ಮಾನದ್ಧಜಂ ಮೂಲೇ ಛೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಘಟ್ಟೇನ್ತೋತಿ** ಓಮಸನ್ತೋ।

ಯಸ್ಮಿಂ ಮಾನುಸ್ಸಯಕೋಧುಸ್ಸಯಾ ಅಙ್ಞಮಙ್ಞೂಪತ್ಥದ್ಧಾ, ಸೋ "ಚಣ್ಡೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಚಣ್ಡಾತಿ ಮಾನನಿಸ್ಸಿತಕೋಧಯುತ್ತಾ"**ತಿ। **ಖರಾತಿ** ಚಿತ್ತೇನ, ವಾಚಾಯ ಚ ಕಕ್ಖಳಾ। **ಲಹುಕಾತಿ** ತರುಣಾ। **ಭಸ್ಸಾತಿ** "ಸಾಹಸಿಕಾ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, "ಸಾರಮ್ಭಕಾ"ತಿ ಅಪರೇ। **ಸಮಾನಾತಿ** ಹೋನ್ತಾ, ಭವಮಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸನ್ತಾತಿ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿ। **ನ ಸಕ್ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಸಕ್ಕಾರಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। **ಅಪಚಿತಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಣಿಪಾತಕಮ್ಮಂ **ನಾನುಲೋಮನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಯಾ ನ ಅನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೫. ಕಾಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲೇ ಯೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧತರೋ ಸಮತ್ಥೋ ಚ, ಸೋ ಏವ ಅಭಿಸೇಕಂ ಲಭತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪನ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಸಮಾನೋ "ಇದಂ ರಜ್ಜಂ ನಾಮ ಬಹುಕಿಚ್ಚಂ ಬಹುಬ್ಯಾಪಾರ"ನ್ತಿ ತತೋ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜ ರಜ್ಜಂ ವಯಸಾ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇತಿ, ಕದಾಚಿ ಸೋಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ತಾದಿಸೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಕ್ಯಾತಿ ಅಭಿಸಿತ್ತರಾಜಾನೋ"**ತಿ। **ಕುಲವಂಸಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ** ಕಣ್ಹಾಯನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ ಜಾನನ್ತಿ। ಕುಲಾಭಿಮಾನಿನೋ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪರೇಸಂ ಉಚ್ಚಾವಚಂ ಕುಲಂ ತಥಾ ತಥಾ ಉದಾಹರನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಕುಲವಂಸಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪರತೋ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ ವಜಿರಪಾಣಿಭಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಕಥೇಸಿ।

ತತಿಯಇಬ್ಭವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೬. **ಖೇತ್ತಲೇಡ್ಡೂನನ್ತಿ** ಖೇತ್ತೇ ಕಸನವಸೇನ ನಙ್ಗಲೇನ ಉಟ್ಠಾಪಿತಲೇಡ್ಡೂನಂ। "ಲಟುಕಿಕಾ" ಇಚ್ಚೇವ ಪಞ್ಞಾತಾ **ಖುದ್ದಕಸಕುಣಿಕಾ ಲಟುಕಿಕೋಪಮವಣ್ಣನಾಯಂ** "ಚಾತಕಸಕುಣಿಕಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೫೦) ವುತ್ತಾ। **ಕೋಧವಸೇನ ಲಗ್ಗಿತುನ್ತಿ** ಉಪನಯ್ಹಿತುಂ, ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಅಮ್ಹೇ ಹಂಸಕೋಞ್ಚಮೋರಸಮೇ ಕರೋತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ನ ತಂ ಕೋಚಿ ಹಂಸೋ ವಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ ಸಙ್ಗೇತಿಂ ಅನಾರುಳ್ಹಂ ತದಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಏವಂ ನು ತೇ"ತಿಆದಿವಚನಂ, "ಅವುಸಿತವಾಯೇವಾ"ತಿಆದಿವಚನಞ್ಚ ಮಾನವಸೇನ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ನಿಮ್ಮಾನೋ ದಾನಿ ಜಾತೋತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ"**ತಿ।

ದಾಸಿಪುತ್ತವಾದವಣ್ಣನಾ

೨೬೭. **ನಿಮ್ಮಾದೇತೀತಿ** ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ನಿಮ್ಮದೇತೀ"**ತಿ। ಕಾಮಂ ಗೋತ್ತಂ ನಾಮೇತಂ ಪಿತಿತೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ, ನ ಮಾತಿತೋ ನ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಗೋತ್ತಾಯ ಆವಾಹವಿವಾಹೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಗೋತ್ತನಾಮಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಜಾತಿಸಿದ್ಧಂ, ನ ಕಿತ್ತಿಮಂ, ಜಾತಿ ಚ ಉಭಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನೀ, ತಸ್ಮಾ **"ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಕ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಾಮಗೋತ್ತನ್ತಿ** ಗೋತ್ತನಾಮಂ, ನ ಕಿತ್ತಿಮನಾಮಂ, ನ ಗುಣನಾಮಂ ವಾ। ತತ್ಥ "ಕಣ್ಹಾಯನೋ"ತಿ ನಿರುಳ್ಹಾ ಯಾ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ನಾಮ**ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಕಣ್ಹಇಸಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲಪರಮ್ಪರಾವಸೇನ ಆಗತಂ, ನ ಏತಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿರುಳ್ಹಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪವೇಣೀವಸೇನ ಗೋತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಗೋತ್ತ**-ಪದಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಅನುಸ್ಸರತೋತಿ** ಏತ್ಥ ನ ಕೇವಲಂ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ಕುಲಸುದ್ಧಿವೀಮಂಸನವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಕುಲಕೋಟಿಂ ಸೋಧೇನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಅಯ್ಯಪುತ್ತಾತಿ** ಅಯ್ಯಿಕಪುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಸಾಮಿನೋ ಪುತ್ತಾ"**ತಿ। ದಿಸಾ ಓಕ್ಕಾಕರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೋಜಾತಾ ದಾಸೀತಿ ಆಹ **"ಘರದಾಸಿಯಾ ಪುತ್ತೋ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಜಾತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನತ್ಥದ್ಧೋ, ನ ಚಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾತಿಯಾ ಅವಿಭಾವಿತಾಯ ಮಾನನಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತಿ, ಮಾನನಿಗ್ಗಹೇ ಚ ಕತೇ ಅಪರಭಾಗೇ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸೀದಿಸ್ಸತಿ , ನ "ದಾಸೀ"ತಿ ವಾಚಾ ಫರುಸವಾಚಾ ನಾಮ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಣ್ಹಭಾವತೋ। **ಅಭಯಸುತ್ತ**ಞ್ಚೇತ್ಥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೮೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೮೪) ನಿದಸ್ಸನಂ। ಕೇಚಿ ಚ ಸತ್ತಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಿಯ ಲೋಹಾದಯೋ ಕಕ್ಖಳಾಯ ವಾಚಾಯ ಮುದುಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕಾತುಕಾಮೋ "ಅಯ್ಯಪುತ್ತಾ ಸಕ್ಯಾ ಭವನ್ತಿ, ದಾಸಿಪುತ್ತೋ ತ್ವಮಸಿ ಸಕ್ಯಾನ"ನ್ತಿ ಅವೋಚ।

ಠಪೇನ್ತೀತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತೇನಾಹ **"ಓಕ್ಕಾಕೋ"**ತಿಆದಿ। **ಪಭಾ ನಿಚ್ಛರತಿ** ದನ್ತಾನಂ ಅತಿವಿಯ ಪಭಸ್ಸರಭಾವತೋ।

ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನನ್ತಿ ಪಠಮಕಪ್ಪಸ್ಸ ಆದಿಕಾಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೇ, ತೇನ ಯೋ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ರಾಜಪರಮ್ಪರಾಯ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಮತಿಭೇದೋ, ತಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। **ಮಹಾಸಮ್ಮತಸ್ಸಾತಿ** "ಅಯಂ ನೋ ರಾಜಾ"ತಿ ಮಹಾಜನೇನ

ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಠಪಿತತ್ತಾ "ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತಸ್ಸ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ -

"ಆದಿಚ್ಚಕುಲಸಮ್ಭೂತೋ , ಸುವಿಸುದ್ಧಗುಣಾಕರೋ।
ಮಹಾನುಭಾವೋ ರಾಜಾಸಿ, ಮಹಾಸಮ್ಮತನಾಮಕೋ॥

ಯೋ ಚಕ್ಖುಭೂತೋ ಲೋಕಸ್ಸ, ಗುಣರಂಸಿಸಮುಜ್ಜಲೋ।
ತಮೋನುದೋ ವಿರೋಚಿತ್ಥ, ದುತಿಯೋ ವಿಯ ಭಾಣುಮಾ॥

ಠಪಿತಾ ಯೇನ ಮರಿಯಾದಾ, ಲೋಕೇ ಲೋಕಹಿತೇಸಿನಾ।
ವವತ್ಥಿತಾ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ, ನ ವಿಲಙ್ಘಯಿತುಂ ಜನಾ॥

ಯಸಸ್ಸಿನಂ ತೇಜಸ್ಸಿನಂ, ಲೋಕಸೀಮಾನುರಕ್ಖಕಂ।
ಆದಿಭೂತಂ ಮಹಾವೀರಂ, ಕಥಯನ್ತಿ 'ಮನೂ'ತಿ ಯ"ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸ ಚ ಪುತ್ತಪಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಂ ಸನ್ಧಾಯ -

"ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾತೇಜೋ, ರೋಜೋ ನಾಮ ಮಹೀಪತಿ।
ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ವರರೋಜೋ, ಪವರೋ ರಾಜಮಣ್ಡಲೇ॥

ತಸ್ಸಾಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣೋ, ಕಲ್ಯಾಣೋ ನಾಮ ಅತ್ರಜೋ।
ರಾಜಾ ತಸ್ಸಾಸಿ ತನಯೋ, ವರಕಲ್ಯಾಣನಾಮಕೋ॥

ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾವೀರೋ, ಮನ್ಧಾತಾ ಕಾಮಭೋಗಿನಂ।
ಅಗ್ಗಭೂತೋ ಮಹಿನ್ದೇನ, ಅಡ್ಢರಜ್ಜೇನ ಪೂಜಿತೋ॥

ತಸ್ಸ ಸೂನು ಮಹಾತೇಜೋ, ವರಮನ್ಧಾತುನಾಮಕೋ।
'ಉಪೋಸಥೋ'ತಿ ನಾಮೇನ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾಯಸೋ॥

ವರೋ ನಾಮ ಮಹಾತೇಜೋ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾವರೋ।
ತಸ್ಸಾಸಿ ಉಪವರೋತಿ, ಪುತ್ತೋ ರಾಜಾ ಮಹಾಬಲೋ॥

ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಘದೇವೋ, ದೇವತುಲ್ಯೋ ಮಹೀಪತಿ।
ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾ॥

ತೇಸಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ರಾಜಾ, 'ಓಕ್ಕಾಕೋ' ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ।
ಮಹಾಯಸೋ ಮಹಾತೇಜೋ, ಅಖುದ್ದೋ ರಾಜಮಣ್ಡಲೇ"ತಿ॥

ಆದಿ **ತೇಸಂ ಪಚ್ಛತೋತಿ** ತೇಸಂ ಮಘದೇವ ಪರಮ್ಪರಭೂತಾನಂ ಕಳಾರಜನಕಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ರಾಜೂನಂ ಅಪರಭಾಗೇ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಪರಮ್ಪರಾಭೂತಾನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ರಾಜೂನಂ ಅಪರಭಾಗೇ ಅಪರೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಪರಮ್ಪರಭೂತಾನಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ರಾಜೂನಂ

ಅಪರಭಾಗೇ ಪುನಾಪರೋ ಓಕ್ಕಾಕೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ತಯೋ ಓಕ್ಕಾಕವಂಸಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸು ತತಿಯಓಕ್ಕಾಕಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ।

ಸಹಸಾ ವರಂ ಅದಾಸಿನ್ತಿ ಪುತ್ತದಸ್ಸನೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೋ ಸಹಸಾ ಅವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ತುಟ್ಠಿಯಾ ವಸೇನ ವರಂ ಅದಾಸಿಂ, “ಯಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ತಂ ಗಣ್ಹಾ”ತಿ। **ರಜ್ಜಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ** ಸಾ ಜನ್ತುಕುಮಾರಸ್ಸ ಮಾತಾ ಮಮ ತಂ ವರದಾನಂ ಅನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಂ ರಜ್ಜಂ ಪರಿಣಾಮೇತುಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ।

ನಪ್ಪಸಹೇಯ್ಯಾತಿ ನ ಪರಿಯತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ।

ನಿಕ್ಖಮ್ಮಾತಿ ಘರಾವಾಸತೋ, ಕಾಮೇಹಿ ಚ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ “ಅಸೀತಿಹತ್ಥೇ”ತಿ ಇದಂ ಅನುಕಡ್ಢತಿ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಮಿಗಸೂಕರೇಹಿ, ಮಣ್ಡೂಕಮೂಸಿಕೇಹಿ ಚ। **ತೇ**ತಿ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ, ಸಪ್ಪಬಿಳಾರಾ ಚ।

ಅವಸೇಸಾಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಕನಿಟ್ಠಾಹಿ।

ವಡ್ಢಮಾನಾನನ್ತಿ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಕುಟ್ಠರೋಗೋ** ನಾಮ ಸಾಸಮಸೂರೀರೋಗಾ ವಿಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಙ್ಕಮನಸಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅಯಂ ರೋಗೋ ಸಙ್ಕಮತೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ”**ತಿ।

ಮಿಗಸೂಕರಾದೀನನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವನಚರಸೋಣಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ನಿಸಿನ್ನೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಖತ್ತಿಯಮಾಯಾರೋಚನೇನ **ಅತ್ತನೋ ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ।**

ನಗರಂ ಮಾಪೇಹೀತಿ ಸಾಹಾರಂ ನಗರಂ ಮಾಪೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕೇಸಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಕೇಸವೇಣಿಬನ್ಧನಂ। **ದುಸ್ಸಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ವತ್ಥಸ್ಸ ನಿವಾಸನಾಕಾರೋ।

೨೬೮. **ಅತ್ತನೋ ಉಪಾರಮ್ಭಮೋಚನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ಅಮ್ಬಟ್ಠೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪಾಪೇತಬ್ಬಉಪವಾದಸ್ಸ ಅಪನಯನತ್ಥಂ। **ಅಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ**ತಿ “ಚತ್ತಾರೋಮೇ ಭೋ ಗೋತಮ ವಣ್ಣಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನಾ ವುತ್ತೇ, ಭೋತಾ ಚ ಗೋತಮೇನ ವುತ್ತೇ “ಜಾತಿವಾದೇ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಧಿಕತೇ ವಚನೇ। ತತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ವೇದೇ ವುತ್ತವಿಧಿನಾವ ತೇನ ಪಟಿಮನ್ತೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ , ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ವೇದತ್ತಯವಚನೇ”**ತಿ, **“ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ದಾಸಿಪುತ್ತವಚನೇ”**ತಿ ಚ।

೨೭೦. **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಕಾರಣಂ “ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೧೮) ವಿಯ, ಸಹ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಹಧಮ್ಮೋ, ಸಹಧಮ್ಮೋ ಏವ **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ**ತಿ ಆಹ **“ಸಹೇತುಕೋ”**ತಿ।

೨೭೧. **ತಸ್ಮಾ** ತದಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। **ತಾಸೇತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಗತೋ** ಯಥಾ ತಂ ಸಚ್ಚಕಸಮಾಗಮೇ। “ಭಗವಾ ಚೇವ ಪಸ್ಸತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ ಚಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಇತರೇಸಂ ಅದಸ್ಸನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯದಿ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆವಾಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಮನ್ತಬಲೇನ ಆನೇತ್ವಾ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ। **ವಾದಸಙ್ಘಟ್ಟೇ**ತಿ ವಾಚಾಸಙ್ಘಟ್ಟೇ।

೨೭೨. **ತಾಣನ್ತಿ ಗವೇಸಮಾನೋ**ತಿ, “ಅಯಮೇವ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಇತೋ ಭಯತೋ ಮಮ ತಾಯಕೋ”ತಿ ಭಗವನ್ತಂಯೇವ “ತಾಣ”ನ್ತಿ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಾಯತೀ**ತಿ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತಭಯತೋ ಪಾಲೇತಿ, ತೇನಾಹ **“ರಕ್ಖತೀ”**ತಿ, ಏತೇನ ತಾಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತಮಾಹ। ಯಥುಪಟ್ಠಿತೇನ

ಭಯೇನ ಉಪದ್ದುತೋ ನಿಲೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಲೇಣಂ,** ಉಪಲಯನಂ, ಏತೇನ ಲೇಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣಸಾಧನತಮಾಹ। **"ಸರತೀ"**ತಿ ಏತೇನ ಸರಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತಮಾಹ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠವಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೬೪. **ಗಙ್ಗಾಯ ದಕ್ಖಿಣತೋ**ತಿ ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯ। **ಆವುಧಂ ನ ಪರಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಸರಂ ವಾಸತ್ತಿಆದಿಂ ವಾ ಪರಸ್ಸ ಉಪರಿ ಖಿಪಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಹತ್ಥೇ ಪನ ಅಪರಿವತ್ತೇನ್ತೇ ಕುತೋ ಆವುಧಪರಿವತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ **"ಆವುಧಂ ನ ಪರಿವತ್ತತೀ"**ತಿ। ಸೋ ಕಿರ "ಕಥಂ ನಾಮಾಹಂ ದಿಸಾಯ ದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ ತಂ ಹೀನಂ ಜಾತಿಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ "ಹನ್ದಾಹಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಇಮಂ ಜಾತಿಂ ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಗ್ಗತೋ, ತೇನಾಹ **"ಇದಾನಿ ಮೇ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿಆದಿ। ವಿಜ್ಜಾಬಲೇನ ರಾಜಾನಂ ತಾಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಧೀತುಯಾ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮ್ಯಾಯಂ ಜಾತಿಸೋಧಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರೇ ಅಬ್ಭಙ್ಗಂ ಠಪೇತೀತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮಂ ವಿಜ್ಜಂ, ಮನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯತೋ ಅಮ್ಬಟ್ಠಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠೋತಿ ಕಣ್ಹೋ ಇಸಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ, ತಂಬಂಸಜಾತತಾಯ ಅಯಂ ಮಾಣವೋ "ಅಮ್ಬಟ್ಠೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ।

ಸೇಟ್ಠಮನ್ತೇ ವೇದಮನ್ತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮನ್ತಾನುಭಾವೇನ ರಞ್ಞೋ ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭಮತ್ತಂ ಜಾತಂ ತೇನ ಪನಸ್ಸ ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭೇನ ರಾಜಾ, "ಕೋ ಜಾನಾತಿ, ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭೀತೋ ಉಸ್ಸಙ್ಕೀ ಉತ್ರಾಸೋ ಅಹೋಸಿ, ತೇನಾಹ **"ಭಯೇನ ವೇಧಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸೀ"**ತಿ। **ಸೋತ್ಥಿ ಭದ್ದನ್ತೇತಿ ಆದಿವಚನಂ ಅವೋಚುಂ।** "ಅಯಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಇಸೀ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ।

ಉನ್ದ್ರಿಯಿಸ್ಸತೀತಿ ವಿಪ್ಪಕಿರಿಯಿಸ್ಸತಿ, ತೇನಾಹ **"ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತಿತೇತಿ ಬಾಹುಕ್ಖಮ್ಭಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಕವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೇ ಮನ್ತೇ **"ಸರೋ ಓತರತೂ"**ತಿ ಪರಿವತ್ತಿತೇ। ಏವರೂಪಾನಞ್ಹಿ ಮನ್ತಾನಂ ಏಕಂಸೇನೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಕವಿಜ್ಜಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ ಯಥಾ ತಂ ಕುಸುಮಾರಕವಿಜ್ಜಾನಂ। ಅತ್ತನೋ ಧೀತು ಅಪವಾದಮೋಚನತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಭುಜಿಸ್ಸಕರಣಂ। ತಸ್ಸಾನುರೂಪೇ ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಪನತ್ಥಂ **ಉಳಾರೇ ಚ ನಂ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ।**

ಖತ್ತಿಯಸೇಟ್ಠಭಾವವಣ್ಣನಾ

೨೬೫. ಸಮಸ್ಸಾಸನತ್ಥಮಾಹ ಕರುಣಾಯನ್ತೋ, ನ ಕುಲೀನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸೂ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಮೀಪೇ, ತತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಆಸನಾದಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅನ್ತರೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇವಲಂ ಸದ್ಧಾಯ ಕಾತಬ್ಬಂ **ಸದ್ಧಂ,** ಪರಲೋಕಗತೇ ಸನ್ಧಾಯ ನ ತತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪತ್ಥೇನ್ತೇನ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಮತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಭತ್ತೇ"**ತಿ। **ಮಙ್ಗಲಾದಿಭತ್ತೇ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಸ್ಸವದೇವತಾರಾಧನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಯಞ್ಞಭತ್ತೇ**ತಿ ಪಾಪಸಞ್ಞಮಾದಿವಸೇನ ಕತಭತ್ತೇ। **ಪಾಹುನಕಾ**ನನ್ತಿ ಅತಿಥೀನಂ। **ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ** ಉಭತೋ ಸುಜಾತತಾಭಾವತೋ, ತೇನಾಹ **"ಅಪರಿಸುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

೨೬೬. **ಇತ್ಥಿಂ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕರಣಂ ಕಿರಿಯಾಸಾಮಞ್ಞವಿಸಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಇತ್ಥಿಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ"**ತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಂ ಇತ್ಥಿಂ ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರಸ್ಸ ಭರಿಯಾಭೂತಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಖತ್ತಿಯಾವ ಸೇಟ್ಠಾ, ಹೀನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪುರಿಸೇನ ವಾ ಪುರಿಸಂ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಕರಣೇ**ತಿ ರಾಗಾದಿವಸೇನ ಪದುಟ್ಠೇ ಪಕ್ಖಲಿತೇ ಕಾರಣೇ, ತೇನಾಹ **"ದೋಸೇ"**ತಿ। ಭಸ್ಸತಿ ನಿರತ್ಥಕಭಾವೇನ ಖಿಪೀಯತೀತಿ **ಭಸ್ಸಂ,** ಛಾರಿಕಾ।

೧೭೭. **ಜನಿತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ। ಜನೇ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ ವಾ **ಜನೇತಸ್ಮಿಂ,** ಮನುಸ್ಸೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಗೋತ್ತಪಟಿಸಾರಿನೋ"**ತಿ। **ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಘಟೇತ್ವಾ, ಅವಿರುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಠಮಭಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿಜ್ಜಾಚರಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. **ಇದಂ ವಟ್ಟತೀತಿ** ಇದಂ ಅಜ್ಝೇನಾದಿ ಕತ್ತುಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ಜಾತಿವಾದವಿನಿಬದ್ಧಾತಿ** ಜಾತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾದೇ ವಿನಿಬದ್ಧಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಅಜ್ಝೇನಜ್ಝಾಪನಯಜನಯಾಜನಾದಯೋತಿ ಏವಂ ಯೇ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ತೇ **ಮಾನವಾದಪಟಿಬದ್ಧಾ** ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ **ಆವಾಹವಿವಾಹವಿನಿಬದ್ಧಾ,** ತೇ ಏವ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಯವಸೇನ "ಅರಹಸಿ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ, ನ ವಾ ಮಂ ತ್ವಂ ಅರಹಸೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತನಕಾ।

ಯತ್ಥಾತಿ ಯಸ್ಸಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ಲಗ್ಗಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಓಲಗ್ಗಾ ಅನ್ತೋಗಧಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ **ಚಿನ್ತಯಿಮ್ಹ।** ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಚರಣಾನಿಯೇವ "ವಿಜ್ಜಾಚರಣಾನೀ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣೇಸು ವಿಭಜಿಯಮಾನೇಸು ಸೋ ತತೋ ದೂರತೋ ಅಪನೀತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದೂರಮೇವ ಅವಕ್ಖಿಪೀ"**ತಿ। **ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಭುತೀತಿ**ಆದಿಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ।

೧೭೯. **ತಿವಿಧಂ ಸೀಲನ್ತಿ** ಖುದ್ದಕಾದಿಭೇದಂ ತಿವಿಧಂ ಸೀಲಂ। **ಸೀಲವಸೇನೇವಾತಿ** ಸೀಲಪರಿಯಾಯೇನೇವ। **ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ಅಹಿಂಸನಾದಿಯಮನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ **ಸೀಲಂ ಅತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯಸಿದ್ಧೇ ಸೀಲಮತ್ತೇ "ಚರಣ"ನ್ತಿ ಲಗ್ಗೇಯ್ಯ। **ಅಟ್ಠಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚರಣನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ ಹೋನ್ತಿ** ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ ನಿಯ್ಯಾತಿತಾ ನಿದಸ್ಸಿತಾ।

ಚತುಅಪಾಯಮುಖಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೮೦. **ಅಸಮ್ಭಾಪುಣನ್ತೋತಿ** ಆರಭಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **ಅವಿಸಹಮಾನೋತಿ** ಆರಭಿತುಮೇವ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **ಖಾರಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ। ತಂ ಪನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅರಣೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅರಣೀತಿ** ಅಗ್ಗಿಧಮನಕಂ ಅರಣೀದ್ವಯಂ। **ಸುಜಾತಿ** ದಬ್ಬಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತಿದಣ್ಡತಿಘಟಿಕಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ **ಖಾರಿಭರಿತ**ನ್ತಿ ಖಾರೀಹಿ ಪುಣ್ಣಂ। ನನು ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಾಸನಿಕೋಪಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ಥತೋ ಪರಿಚಾರಕೋವ, ಕಿಂ ಅಙ್ಗಂ ಪನ ಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತೇತಿ ತತ್ಥ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** "ಕಪ್ಪಿಯಕರಣ…ಪೇ॰… ವತ್ತಕರಣವಸೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। **ಪರಿಚಾರಕೋ ಹೋತಿ** ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಭಾವಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವತೋ। "ನವಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೭) ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಂವರವಿನಯಾನಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ವತ್ತನೇನ ಉಪರಿಭೂತಾ ಅಗ್ಗಭೂತಾ ಸಮ್ಪದಾತಿ ಹಿ "ಉಪಸಮ್ಪದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। **ಗುಣಾಧಿಕೋಪೀತಿ** ಗುಣೇಹಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠೋಪಿ। **ಅಯಂ ಪನಾತಿ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ತಾಪಸೋ।

ತಾಪಸಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮವಾದಿಕಿರಿಯಾವಾದಿನೋ, ನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಟಾಣೀಭೂತಾ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಪಬ್ಬಜಿತುಂ ಆಗತಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸೇನ ವಿನಾವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತಿ ಚೋದಕೋ। ಆಚರಿಯೋ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಂ ಪರಿಹರತಿ। "ಓಸಕ್ಕಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ

“ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚೇ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖುರಧಾರೂಪಮ**ನ್ತಿ ಖುರಧಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕೇನೇವ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಮನೂಪಮಂ। **ಅಞ್ಞೇ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಅಗ್ಗಿಸಾಲ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಸಾಲಂ। **ನಾನಾದಾರೂಹೀ**ತಿ ಪಲಾಸದಣ್ಡಾದಿನಾನಾವಿಧಸಮಿಧಾದಾರೂಹಿ।

ಇದನ್ತಿ “ಚತುದ್ವಾರಂ ಆಗಾರಂ ಕತ್ವಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಮುಖ**ನ್ತಿ ಕೋಹಞ್ಞಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮುಖಮತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಲೋಕಂ ವಿಮ್ಹಾಪೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಚ್ಛತಿ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾ ಹಿ ಮುಖೇನ ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ”**ತಿ।

ಖಲಾದೀಸು ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ವೀಹಿಮುಗ್ಗತಿಲಮಾಸಾದೀನಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾನಿಯಾಮೇನ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಉಞ್ಛನಂ ಉಞ್ಛಾ, ಸಾ ಏವ ಚರಿಯಾ ವುತ್ತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ**। ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕೇನ ಜೀವನ್ತೀತಿ ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ, ನ ಅಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ **ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ** । ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾ ಹಿ ಖಲೇಸು ಗನ್ತ್ವಾ ಖಲಗ್ಗಂ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಧಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಂ ಇಮೇ ನ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಅನಗ್ಗಿಪಕ್ಕಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। **ಅಸಾಮಪಾಕಾ**ತಿ ಅಸಯಂಪಾಚಕಾ। ಅಸ್ಮಮುಟ್ಠಿನಾ ಮುಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಅಸ್ಮಮುಟ್ಠಿಕಾ**। ದನ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾಟಿತಂ ವಕ್ಕಲಂ ರುಕ್ಖತ್ತಚೋ ದನ್ತವಕ್ಕಲಂ, ತೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ದನ್ತವಕ್ಕಲಿಕಾ**। ಪವತ್ತಂ ರುಕ್ಖಾದಿತೋ ಪಾತಿತಂ ಫಲಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ **ಪವತ್ತಫಲಭೋಜಿನೋ**। ಜಿಣ್ಣಪಕ್ಕತಾಯ ಪಣ್ಡುಭೂತಂ ಪಲಾಸಂ, ತಂಸದಿಸಞ್ಚ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಂ, ತೇನ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಿಕಾ,** ಸಯಂಪತಿತಪುಪ್ಫಫಲಪತ್ತಭೋಜಿನೋ।

ಇದಾನಿ ತೇ ಅಟ್ಠವಿಧೇಪಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾವಸೇನ ಲದ್ಧಧಞ್ಞಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ।

ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ದುಕ್ಖಾತಿ ಪರೇಸಂ ಗೇಹತೋ ಗೇಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ದೀನವುತ್ತಿಭಾವೇನ ದುಕ್ಖಾ। ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ದುಕ್ಖೋ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ದನ್ತೇಹೇವ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ।

ಇಮಾಹಿ ಚತೂಹಿಯೇವಾತಿ “ಖಾರಿವಿಧಂ ಆದಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಏವ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾಹೀತಿ।

೨೮೨. ಅಪಾಯೇ ವಿನಾಸೇ ನಿಯುತ್ತೋ **ಆಪಾಯಿಕೋ**। ತಬ್ಭಾವಂ ಪರಿಪೂರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತೇನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋ **ಅಪರಿಪೂರಮಾನೋ** , ಕರಣೇ ಚೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ತೇನಾಹ **“ಆಪಾಯಿಕೇನಾಪಿ ಅಪರಿಪೂರಮಾನೇನಾ”**ತಿ।

ಪುಬ್ಬಕಇಸಿಭಾವಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೨೮೩. ದೀಯತೀತಿ ದತ್ತಿ, ದತ್ತಿಯೇವ **ದತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಆಹ **“ದಿನ್ನಕ”**ನ್ತಿ। ಯದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ ರಞ್ಞೋ ನ ದಾತಬ್ಬೋ, ಕಸ್ಮಾಸ್ಸ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಖೇತ್ತವಿಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ನೀತಿಸತ್ಥೇ। **ಪಯಾತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಂ, ಸಸ್ಸತಿಕಂ ವಾ, ತೇನಾಹ **“ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ ದಿನ್ನ”**ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ “ರಞ್ಞೋ ಪಸೇನದಿಸ್ಸ ಕೋಸಲಸ್ಸ ದತ್ತಿಕಂ ಭುಞ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಮಮ್ಮವಚನಂ ಅವೋಚಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇದಂ ಪನ ಕಾರಣ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೨೮೪. **ರಥೂಪತ್ಥರೇ**ತಿ ರಥಸ್ಸ ಉಪರಿ ಅತ್ಥರಿತಪದೇಸೇ। **ಪಾಕಟಮನ್ತನ**ನ್ತಿ ಪಕಾಸಭೂತಂ ಮನ್ತನಂ। ತಞ್ಹಿ ಸುದ್ದಾದೀಹಿ ಞಾಯತೀತಿ ನ ರಹಸ್ಸಮನ್ತನಂ। **ಭಣತೀ**ತಿ ಅಪಿ ನು ಭಣತಿ।

೨೮೫. **ಪವತ್ತಾರೋ**ತಿ ಪಾವಚನಭಾವೇನ ವತ್ತಾರೋ, ಯಸ್ಮಾ ತೇ ತೇಸಂ ಮನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ಪವತ್ತಯಿತಾರೋ”**ತಿ। ಸುದ್ದೇ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ರಹೋ ಭಾಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಮನ್ತಾ ಏವ, ತಂತಂಅತ್ಥಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಪದನ್ತಿ **ಮನ್ತಪದಂ,** ಅನುಪನೀತಾಸಾಧಾರಣತಾಯ ವಾ ರಹಸ್ಸಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹಿತಕಿರಿಯಾಯ ಅಧಿಗಮುಪಾಯಂ। **ಸಜ್ಝಾಯಿತ**ನ್ತಿ

ಗಾಯನವಸೇನ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ, ತಂ ಪನ ಉದತ್ತಾನುದತ್ತಾದೀನಂ ಸರಾನಂ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೇಸಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಪಾವಚನಭಾವೇನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವುತ್ತಂ। **ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹನ್ತಿ** ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ಸಞ್ಞೂಳ್ಹಂ। **ರಾಸಿಕತನ್ತಿ** ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಾದಿವಸೇನ , ತತ್ಥಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮನ್ತಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಸೇನ, ಅಜ್ಝಾಯಾನುವಾಕಾದಿವಸೇನ ಚ ರಾಸಿಕತಂ।

ತೇಸನ್ತಿ ಮನ್ತಾನಂ ಕತ್ತೂನಂ। **ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡೇನ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಿಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸದಿಸೇನ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ ಅತೀತಕಪ್ಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮನ್ತಜ್ಝೇನವಿಧಿಞ್ಚ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ। **ಪಾವಚನೇನ ಸಹ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಯಂ ವಚನಂ ವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ, ತೇನ ಸಹ ಅವಿರುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಹೋತಿ। **ಅಪರಾಪರೇ ಪನಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಅಪರಾ ಪರೇ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಕಾಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ। **ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಗನ್ಥಿತಮನ್ತಪದೇಸು ಕಿಲೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪದಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪದೇ ಪಕ್ಖಿಪನಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿರುದ್ಧೇ ಅಕಂಸೂ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತಾದೀಸು ಆಗತನಯೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕತ್ಥದೀಪನತೋ ಪಚ್ಚನೀಕಭೂತೇ ಅಕಂಸು। **ಇಧಾ**ತಿ "ತ್ಯಾಹಂ ಮನ್ತೇ ಅಧೀಯಾಮೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾವ।

೧೮೯. **ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿವಸೇನ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧರಹಿತಾ। **ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಾ**ತಿ ಇತ್ಥೀನಂ ಗನ್ಧಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅವಿಸಹನೇನ ಇತ್ಥಿಗನ್ಧರಹಿತಾ। ಏತ್ಥ ಚ "**ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ**"ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ಪೋರಾಣಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "**ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ**"ತಿ ಏತೇನ ಏಕವಿಹಾರಿತಂ, "**ರಜೋಜಲ್ಲಧರಾ**"ತಿ ಏತೇನ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾನುಯೋಗಾಭಾವಂ, "**ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಬ್ಬತಪಾದೇಸು ವಸಿಂಸೂ**"ತಿ ಏತೇನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಪಹಾಯ ವಿವಿತ್ತವಾಸಂ, "**ವನಮೂಲಫಲಾಹಾರಾ ವಸಿಂಸೂ**"ತಿ ಏತೇನ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಾದಿಪಣೀತಾಹಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ, "**ಯದಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಯಾನವಾಹನಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ, "**ಸಬ್ಬದಿಸಾಸೂ**"ತಿಆದಿನಾ ರಕ್ಖಾವರಣಪಟಿಕ್ಖೇಪಂ, ಏವಞ್ಚ ವದನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಪಕ್ಖಿಕಂ ಸಾಚರಿಯಸ್ಸ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸ್ಸ ವುತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಪಕ್ಖಿಕಾಪಿ ತೇಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವುತ್ತಿ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಯೇವ। ಕುತಸ್ಸ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯುತ್ತತಾತಿ। "ಏವಂ ಸುತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವಾ ಅಮ್ಬಟ್ಠಂ ಸನ್ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವೇಠಕೇಹೀತಿ ವೇಠಕಪಟ್ಟಕಾಹಿ। **ಸಮನ್ತಾನಗರನ್ತಿ** ನಗರಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ। **ಕತಸುಧಾಕಮ್ಮಂ** ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅಧೋಭಾಗೇ ಠಾನಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ದ್ವೇಲಕ್ಖಣದಸ್ಸನವಣ್ಣನಾ

೧೯೭. **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ**ಸಙ್ಕುಚಿತೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಅನವಸೇಸತೋ ತೇಸಂ ದುಬ್ಬಿಭಾವನತೋ। **ಗವೇಸೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಪರಿಯೇಸನಮಕಾಸಿ। **ಸಮಾನಯೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಸಙ್ಕಲೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಆನಯಿ ಸಮಾಹರಿ। "**ಕಙ್ಖತೀ**"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಅಹೋ ವತ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀ**"ತಿ। **ಕಿಚ್ಛತೀ**ತಿ ಕಿಲಮತಿ। "**ಕಙ್ಖತೀ**"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸಿಸನತ್ಥತಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿಸ್ಸ ಸಂಸಯತ್ಥತಮೇವ ವಿಕಪ್ಪನ್ತರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಙ್ಖಾಯ ವಾ ದುಬ್ಬಲಾ ವಿಮತಿ ವುತ್ತಾ**"ತಿ ಆಹ। **ತೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ತಿಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಸಂಸಯಧಮ್ಮೇಹಿ। **ಕಾಲುಸಿಯಭಾವೋ**ತಿ ಅಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ ಹೇತುಭೂತೋ ಆವಿಲಭಾವೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಕೋಸೋಹಿತಂ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆವೇಣಿಕಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಕಞ್ಚನಮಣ್ಡಲಸನ್ನಿಕಾಸಂ, ಅತ್ತನೋ ಸಣ್ಠಾನಸನ್ನಿವೇಸಸುನ್ದರತಾಯ ಆಜಾನೇಯ್ಯಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ ವರಙ್ಗಪರಮಚಾರುಭಾವಂ, ವಿಕಸಮಾನತಪನಿಯಾರವಿನ್ದಸಮುಜ್ಜಲಕೇಸರಾವತ್ತವಿಲಾಸಂ,

ಸಞ್ಝಾಪಭಾನುರಞ್ಜಿತಜಲವನನ್ತರಾಭಿಲಕ್ಖಿತಸಮ್ಪುಣ್ಣಚನ್ದಮಣ್ಡಲಸೋಭಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿಯಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿರಾಜತಿ, ಯಂ ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರಮಲೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ, ಚಿರಕಾಲಂ ಸುಪರಿಚಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾಧಿಕಾರತಾಯ, ಸುಸಣ್ಠಿತಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ , ಕೋಪೀನಮ್ಪಿ ಸನ್ತಂ ಅಕೋಪೀನಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಭಗವತೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಪಹೂತಭಾವ**ನ್ತಿ ಪುಥುಲಭಾವಂ। ಏತ್ಥೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಂಸಯೋ, ತನುಮುದುಸುಕುಮಾರತಾದೀಸು ಪನಸ್ಸ ಗುಣೇಸು ವಿಚಾರಣಾ ಏವ ನಾಹೋಸಿ।

೧೮೮. **ಹಿರಿಕರಣೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ಹಿರಿಯಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಛಾಯ**ನ್ತಿ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಂ। ಕಥಂ ಕೀದಿಸನ್ತಿ ಆಹ "**ಇದ್ಧಿಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ಛಾಯಾರೂಪಕಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಗವತೋ ಪಟಿಬಿಮ್ಬರೂಪಂ। ತಞ್ಹಿ ಖೋ ಬುದ್ಧಸನ್ತಾನತೋ ವಿನಿಮುತ್ತತ್ತಾ ರೂಪಕಮತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಸರೀರವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾವಯವಂ ಇದ್ಧಿಮಯಂ ಬಿಮ್ಬಕಮತ್ತಂ। ತಂ ಪನ ರೂಪಕಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧರೂಪಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿನ್ನೇತ್ವಾ**ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಕಲ್ಲೋಸೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಕುಸಲೋ ಛೇಕೋ ಅಸಿ। **ತಥಾಕರಣೇನಾ**ತಿ ಕಥಿನಸೂಚಿಂ ವಿಯ ಕರಣೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಪಹೂತಜಿವ್ಹಾಯ। **ಮುದುಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋ** ಅಮುದುನೋ ಘನಸುಖುಮಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ **ದೀಘಭಾವೋ, ತನುಭಾವೋ** ಚಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೯೧. "**ಅತ್ಥಚರಕೇನಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಅನತ್ಥಚರಕತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ನ ಅಞ್ಞತ್ರಾ**ತಿ ನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಸುಗತಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪನೇತ್ವಾ ಉಪನೇತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ದೋಸಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ಉಪನೇತ್ವಾ, ತೇನಾಹ "**ಸುಟ್ಠುದಾಸಾದಿಭಾವಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಪಾತೇಸೀ**ತಿ ಪವಟ್ಟನವಸೇನ ಪಾತೇಸಿ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಬುದ್ಧೂಪಸಙ್ಕಮನವಣ್ಣನಾ

೧೯೩-೮. **ಆಗಮಾ ನೂ**ತಿ ಆಗತೋ ನು। **ಖೋ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಇಧಾ**ತಿ ಏತ್ಥ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಧಿವಾಸೇತೂ**ತಿ ಸಾದಿಯತು, ತಂ ಪನ ಸಾದಿಯನಂ ಮನಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂ**"ತಿ।

೧೯೭. **ಯಾವದತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಾವ ಅತ್ಥೋ, ತಾವ ಭೋಜನೇನ ತದಾ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಣಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಆಮಿಸಾಪನಯನೇನ ಸುಚಿಕತಂ, ತೇನಾಹ "**ಹತ್ಥೇ ಚ ಪತ್ತಞ್ಚ ಧೋವಿತ್ವಾ**"ತಿ।

೧೯೮. **ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ಕಥ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಕಥೇತಬ್ಬಕಥಂ, ತೇನಾಹ "**ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಕಥ**"ನ್ತಿ। ಕಾ ಪನ ಸಾ? ದಾನಾದಿಕಥಾತಿ ಆಹ "**ದಾನಾನನ್ತರಂ ಸೀಲ**"ನ್ತಿಆದಿ। ತೇನ ದಾನಕಥಾ ತಾವ ಪಚುರಜನೇಸುಪಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಸುಕರತ್ತಾ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಚ ಆದಿತೋ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। ಪರಿಚ್ಚಾಗಸೀಲೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಿಗ್ಗಹಿತವತ್ಥೂಸು ನಿಸ್ಸಙ್ಗಭಾವತೋ ಸುಖೇನೇವ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಸೀಲೇನ ದಾಯಕಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸುದ್ಧಿತೋ ಪರಾನುಗ್ಗಹಂ ವತ್ವಾ ಪರಪೀಳಾನಿವತ್ತಿವಚನತೋ, ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಅಕಿರಿಯಧಮ್ಮವಚನತೋ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುವಚನತೋ ಚ **ದಾನಕಥಾನನ್ತರಂ ಸೀಲಕಥಾ** ಕಥೇತಬ್ಬಾ, ತಞ್ಚೇ ದಾನಸೀಲಂ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ, ಅಯಂ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ತಸ್ಸ ಫಲನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಮೇಹಿ ಚ ದಾನಸೀಲಮಯೇಹಿ ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಹಿ ಏತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಪಣೀತಪಣೀತತರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದಿಬ್ಬಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತದನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗಕಥಾ। ಸ್ವಾಯಂ ಸಗ್ಗೋ ರಾಗಾದೀಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ, ಸಬ್ಬಥಾನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸಗ್ಗಾನನ್ತರಂ ಮಗ್ಗೋ** ಕಥೇತಬ್ಬೋ। ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಕಥೇನ್ತೇನ ತದಧಿಗಮುಪಾಯಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾಪಿ, ಪಗೇವ ಇತರೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾ ನಾಮ ಬಹ್ವಾದೀನವಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾತಿ **ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ,** ಹೀನಾ ಗಮ್ಮಾ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಅನರಿಯಾ ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತಾತಿ ತೇಸಂ **ಓಕಾರೋ** ಲಾಮಕಭಾವೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುಭೂತಾತಿ **ತತ್ಥ ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸೋ** ಚ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಬೋಧಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆದಿಅತ್ಥದೀಪನತೋ "ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವೋ"ತಿ

ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಏವಮಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ, ನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಞ್ಚ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತನ್ತಿ** ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಂ, ತೇನಾಹ **"ಕಿಚ್ಚವಸೇನಾ"**ತಿ।

ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೯೯. ಏತ್ಥ ಚ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"**ತಿಆದಿ ಪಾಳಿಯಂ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಞಾಣದಸ್ಸನತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತ್ತಿ ಚ ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ವಿದಿತಧಮ್ಮತಾ ಏಕದೇಸತೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಸ್ಸ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಹಿ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಸಮನ್ತತೋ ಓಗಾಳ್ಹಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **"ದಿಟ್ಠೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಏತೇನಾತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ"**ತಿ। **ತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಕನ್ತಾರಸದಿಸಾ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ, ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ಚ ತಿಣ್ಣಾ ವಿತಿಣ್ಣಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। **ವಿಗತಾ ಕಥಙ್ಕಥಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಆದೀಸು। "ಏವಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಕಾ ವಿಗತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಕಥಙ್ಕಥಾ। **ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಚ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ವೇಸಾರಜ್ಜಂ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ ಪತ್ತೋ ಅಧಿಗತೋ। ಸಾಯಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ"**ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ನ ಪರಂ ಪಚ್ಚೇತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪರೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅವುತ್ತಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೪. ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೦. ಸುನ್ದರಭಾವೇನ ಸಾತಿಸಯಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಙ್ಗಾ, ರಾಜಕುಮಾರಾತಿ ಆಹ **"ಅಙ್ಗಾ ನಾಮ ಅಙ್ಗಪಾಸಾದಿಕತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇಧಾಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ,** ನ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ ಏವ। **ಆಗನ್ತುಂ ನ ದಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಆಗಮನೇ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ಆಗನ್ತುಂ ನ ದಸ್ಸನ್ತಿ, ನಾನುಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನೀಲಾಸೋಕಕಣಿಕಾರಕೋವಿಳಾರಕುನ್ದರಾಜರುಕ್ಖೇಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ತಂ ಚಮ್ಪಕವನಂ **"ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚವಣ್ಣಕುಸುಮಪಟಿಮಣ್ಡಿತ"**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾನಂಯೇವ ನೀಲಾದಿಪಞ್ಚಕುಸುಮತಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ। **"ಭಗವಾ ಕುಸುಮಗನ್ಧಸುಗನ್ಧೇ ಚಮ್ಪಕವನೇ ವಿಹರತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ನ ಮಾಪನಕಾಲೇ ಏವ ತಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಚಮ್ಪಕರುಕ್ಖಾ ಉಸ್ಸನ್ನಾ, ಅಥ ಖೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಾಪನಕಾಲೇ ಹಿ ಚಮ್ಪಕಾನಂ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಸಾ ನಗರೀ "ಚಮ್ಪಾ"ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ। **ಇಸ್ಸರತ್ತಾ**ತಿ ಅಧಿಪತಿಭಾವತೋ। ಸೇನಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೇನಿಕೋ, ಸೇನಿಕೋ ಏವ **ಸೇನಿಯೋ,** ಅತ್ಥಿತಾ ಚೇತ್ಥ ಬಹುಭಾವವಿಸಿಟ್ಠಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಹತಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ"**ತಿ।

೩೦೧-೨. **ಸಂಹತಾ**ತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ, "ಸಙ್ಘಿನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **"ಸಙ್ಘೀ"**ತಿ ಪುಥುತ್ಥೇ ಏಕವಚನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **"ಏತೇಸ"**ನ್ತಿ। ರಾಜರಾಜಞ್ಞಾದೀನಂ ಭಣ್ಡಧರಾ ಪುರಿಸಾ ಖತಾ, ನೇಸಂ ತಾಯನತೋ **ಖತ್ತಾ।** ಸೋ ಹಿ ಯೇಹಿ ಯತ್ಥ ಪೇಸಿತೋ, ತತ್ಥ ತೇಸಂ ದೋಸಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ ಯುತ್ತಪತ್ತವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಕಥೇತಿ, ತೇನಾಹ **"ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥೋ"**ತಿ। ಕುಲಾಪದೇಸಾದಿನಾ ಮಹತೀ ಮತ್ತಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಮತ್ತೋ।**

ಸೋಣದಣ್ಡಗುಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೦೩. ವಿಸಿಟ್ಠಂ ರಜ್ಜಂ ವಿರಜ್ಜಂ, ವಿರಜ್ಜಮೇವ ವೇರಜ್ಜಂ ಯಥಾ "ವೇಕತಂ ವೇಸಯ"ನ್ತಿ, ನಾನಾವಿಧಂ ವೇರಜ್ಜಂ **ನಾನಾವೇರಜ್ಜಂ,** ತತ್ಥ ಜಾತಾತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಉತ್ತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**ತಿ ಅಭಿಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಗ್ಗತತರೋ, ಉಳಾರೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಅಸನ್ನಿಪಾತೋ**ತಿ ಲಾಭಮಚ್ಛರೇನ ನಿಪ್ಪೀಳಿತತಾಯ ಅಸನ್ನಿಪಾತೋ ವಿಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

"ಅಙ್ಗೇತಿ ಗಮೇತಿ ಞಾಪೇತೀತಿ **ಅಙ್ಗಂ,** ಹೇತೂತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। "ಉಭತೋ ಸುಜಾತೋ"ತಿ ಏತ್ತಕೇ ವುತ್ತೇ ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ಸುಜಾತತಾ ವಿಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯ। ಸುಜಾತ-ಸದ್ದೋ ಚ "ಸುಜಾತೋ ಚಾರುದಸ್ಸನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಥೇರಗಾ॰ ೮೧೮) ಆರೋಹಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಜಾತಿವಸೇನೇವ ಸುಜಾತತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನೋರಸಪುತ್ತವಸೇನಾಪಿ ಲೋಕೇ ಮಾತುಪಿತುಸಮಞ್ಞಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಓರಸಪುತ್ತವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಧಾರೇತೀತಿ **ಗಹಣೀ,** ಗಬ್ಭಾಸಯಸಞ್ಞಿತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪ್ಪದೇಸೋ। ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಿಪಾಚನವಸೇನ ಗಣ್ಹನತೋ ಅಛಡ್ಡನತೋ **ಗಹಣೀ,** ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು।

ಪಿತಾ ಚ ಮಾತಾ ಚ ಪಿತರೋ, ಪಿತೂನಂ ಪಿತರೋ ಪಿತಾಮಹಾ, ತೇಸಂ ಯುಗೋ ದ್ವನ್ದೋ **ಪಿತಾಮಹಯುಗೋ,** ತಸ್ಮಾ, ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ ಪಿತಾಮಹದ್ವನ್ದಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಪಿತಾಮಹಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಮಾತಾಮಹೋಪಿ ಗಹಿತೋತಿ। ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವಿಸುಂ ನ ಉದ್ಧಟೋ। ಯುಗ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಯುಗೋ ಚ ಯುಗೋ ಚ ಯುಗಾ"ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದ್ವನ್ದಂ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **"ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ ಪಿತಾಮಹಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ"**ತಿ। ಪುರಿಸಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ "ಮಾತಿತೋ"ತಿ ಪಾಳಿವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಖೇಪೋ। **ಅನವಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಥಾಲಿಪಾಕಾದೀಸು ನ

ಅವಕ್ಖಿತ್ತೋ ನ ಛಡ್ಡಿತೋ। **ಜಾತಿವಾದೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ “**ಉಭತೋ...ಪೇ॰... ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯೋನಿದೋಸಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕಭಾವಕಿತ್ತನತೋ, “**ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧಾಭಾವೋ। ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಖೇಪಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। “**ಅನುಪಕ್ಕುಟ್ಠೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಾಭಾವೋ। ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸತ್ತಾ ಅಕ್ಕೋಸಂ ಲಭನ್ತಿ।

ಇಸ್ಸರೋತಿ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಬಲೇನ ಈಸನಸೀಲೋ, ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಇಸ್ಸರತಾ ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾತಿ ಅಡ್ಢತಾಪರಿಯಾಯಭಾವೇನೇವ ವದನ್ತೋ “**ಅಡ್ಢೋತಿ ಇಸ್ಸರೋ**”ತಿ ಆಹ। ಮಹನ್ತಂ ಧನಂ ಅಸ್ಸ ಭೂಮಿಗತಞ್ಚೇವ ವೇಹಾಸಟ್ಠಞ್ಚಾತಿ **ಮಹದ್ಧನೋ। ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ । **ವದನ್ತಿ** “ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಅನುಪಸಙ್ಕಮನಕಾರಣಂ ಕಿತ್ತೇಮಾ”ತಿ।

ಅಧಿಕರೂಪೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠರೂಪೋ ಉತ್ತಮಸರೀರೋ। ದಸ್ಸನಂ ಅರಹತೀತಿ **ದಸ್ಸನೀಯೋ,** ತೇನಾಹ “**ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಗೋ**”ತಿ। ಪಸಾದಂ ಆವಹತೀತಿ **ಪಾಸಾದಿಕೋ,** ತೇನಾಹ “**ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಜನನತೋ**”ತಿ। **ವಣ್ಣಸ್ಸಾ**ತಿ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ। **ಸರೀರನ್ತಿ** ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸಿಟ್ಠಂ ಕರಚರಣಗೀವಾಸೀಸಾದಿಅವಯವಸಮುದಾಯಂ, ಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಾನಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ “**ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯಾತಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬವಣ್ಣೇಸು ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋವ ಉತ್ತಮೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೇಟ್ಠೇನ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾವ ಹೋನ್ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮವಚ್ಛಸೀ**ತಿ ಉತ್ತಮಸರೀರಾಭೋ, ಸುವಣ್ಣಾಭೋ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರೀರಸದಿಸೇನೇವ ಸರೀರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಬ್ರಹ್ಮುಜುಗತ್ತತಂ। **ಅಖುದ್ದಾವಕಾಸೋ ದಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅವಯವಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚ ದಸ್ಸನಾಯ ಓಕಾಸೋ ನ ಖುದ್ದಕೋ, ತೇನಾಹ “**ಸಬ್ಬಾನೇವಾ**”ತಿಆದಿ।

ಯಮನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ **ಸೀಲಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೀಲವಾ**। ತಂ ಪನಸ್ಸ ರತ್ತಞ್ಞುತಾಯ **ವುದ್ಧಂ ವಡ್ಢಿತಂ ಅತ್ಥೀತಿ ವುದ್ಧಸೀಲೀ**। ತೇನ ಚ ಸಬ್ಬದಾ ಸಮ್ಮಾಯೋಗತೋ **ವುದ್ಧಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪಞ್ಚಸೀಲಮತ್ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ** ತತೋ ಪರಂ ಸೀಲಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ, ತೇಸಞ್ಚ ಅಜಾನನತೋ।

ಠಾನಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸಿಕ್ಖಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅನೂನತಾಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ**। ಅಥ ವಾ ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ಪದಂ, ನಾಮಾದಿ। ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ವಾಕ್ಯಂ। ತೇಸಂ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ **ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ**। ಅತ್ಥಞಾಪನೇ ಸಾಧನತಾಯ ವಾಚಾವ ಕರಣನ್ತಿ **ವಾಕ್ಕರಣಂ,** ಉದಾಹಾರಘೋಸೋ। **ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ** ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ, ತೇನ ವಾ ಭಾಸಿತಬ್ಬಅತ್ಥಸ್ಸ। **ಪೂರೇ** ಪುಣ್ಣಭಾವೇ। **ಪೂರೇ**ತಿ ಚ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ, ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ। “**ಸುಖುಮಾಲತ್ತನೇನಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಮುದುಸಣ್ಹಭಾವಮಾಹ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧಾಯ** ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ** ಸಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಯ ಏಕದೇಸಂ ಕಥನಂ। **ವಿಲಮ್ಬಿತಂ** ಸಣಿಕಂ ಚಿರಾಯಿತ್ವಾ ಕಥನಂ। “ಸನ್ದಿದ್ಧವಿಲಮ್ಬಿತಾದೀ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ **ಸನ್ದಿದ್ಧಂ** ಸನ್ದೇಹಜನಕಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ದುಕ್ಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢಿತಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। “**ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಅತ್ಥಪಾರಿಪೂರಿಂ ವದನ್ತಿ।

“**ಜಿಣ್ಣೋ**”ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥಾನಿ ಚ। ದುತಿಯನಯೇ ಪನ **ಜಿಣ್ಣೋ**ತಿ ನಾಯಂ ಜಿಣ್ಣತಾ ವಯೋಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಕುಲಪರಿವಟ್ಟೇನ ಪುರಾಣತಾತಿ ಆಹ “**ಜಿಣ್ಣೋತಿ ಪೋರಾಣೋ**”ತಿಆದಿ, ತೇನ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕುಲವಸೇನ ಉದಿತೋದಿತಭಾವಮಾಹ। ಜಾತಿವುದ್ಧಿಯಾ “ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ, ಗುಣವುದ್ಧಿಯಾ ತತೋ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಚ “**ವುದ್ಧೋತಿ ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಗುಣವುದ್ಧಿಯಾ ಯುತ್ತೋ**”ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕತಾಯ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ

“**ಮಹಲ್ಲಕೋ**”ತಿ ಪದೇನ ವಿಭವಮಹತ್ತತಾ ಯೋಜಿತಾ। **ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವೀಥಿಂ ಉಪಗತೋ ತಂ ಅವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚರಣತೋ। **ಅನ್ತಿಮವಯ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ।

ಬುದ್ಧಗುಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೦೪. ತಾದಿಸೇಹಿ ಮಹಾನುಭಾವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನಪಿ ದಹನಂ ನ ಮಾದಿಸಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಕುತೋ ಪನ ಉಕ್ಕಂಸನನ್ತಿ ಇದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತರೂಪನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ನ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ ಯುತ್ತ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಸದಿಸಾ**ತಿ ಏಕದೇಸೇನ ಸದಿಸಾ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗುಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸಾ ಕೇಚಿಪಿ ಗುಣಾ ಅಞ್ಞೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ಇತರೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಅಸದಿಸಗುಣೇ। **ಇದ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥಜಾತಂ। **ಗೋಪದಕ**ನ್ತಿ ಗಾವಿಯಾ ಪದೇ ಠಿತಉದಕಂ।

ಸಟ್ಠಿಕುಲಸತಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಂ ಕುಲಸತಸಹಸ್ಸಂ **ಕುಲಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಕುಲಾನುಕ್ಕಮೇನ **ಆಗತಂ**। **ತೇಸುಪೀ**ತಿ ತೇಸುಪಿ ಚತೂಸು ನಿಧೀಸು। **ಗಹಿತಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಗಹಿತಂ ಗಹಿತಂ ಠಾನಂ ಪೂರತಿಯೇವ ಧನೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಮೇವ **ಹೋತಿ**। **ಅಪರಿಮಾಣೋಯೇವಾ**ತಿ “ಏತ್ತಕೋ ಏಸೋ”ತಿ ಕೇನಚಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಏವ।

ತತ್ಥಾತಿ ಮಞ್ಚಕೇ। **ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸೀ**ತಿ ಯಥಾ ರಾಹು ಅಸುರಿನ್ದೋ ಆಯಾಮತೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಚ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾ ರೂಪಂ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ।

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ **ಅರಿಯ**ನ್ತಿ ಆಹ “**ಅರಿಯಂ ಉತ್ತಮಂ ಪರಿಸುದ್ಧ**”ನ್ತಿ। **ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ,** ನ ಸುಖವಿಪಾಕಟ್ಠೇನ। ಕತ್ಥಚಿ **ಚತುರಾಸೀತಿಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ,** ಕತ್ಥಚಿ **ಅಪರಿಮಾಣಾಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ** ಯಸ್ಮಾ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ **ಮಗ್ಗಫಲಾಮತಂ** ಪಿವಿಂಸು, ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾದಿಪರಿಮಾಣೇನಪಿ ಬಹೂ ಏವ, **ತಸ್ಮಾ** ಅನುತ್ತರಾಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನ ಭಗವಾ **ಬಹೂನಂ ಆಚರಿಯೋ**। **ತೇ**ತಿ ಕಾಮರಾಗತೋ ಅಞ್ಞೇ ಭಗವತೋ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ। **ಕೇಳನಾ**ತಿ ಕೇಳಾಯನಾ ಧನಾಯನಾ।

ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋತಿ ಅಪಾಪೇ ಪುರೇ ಕರೋತಿ, ನ ವಾ ಪಾಪಂ ಪುರತೋ ಕರೋತೀತಿಪಿ ಅಪಾಪಪುರೇಕ್ಖಾರೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಾಪೇ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಪಾಪೇ**ತಿ ಪಾಪಪಟಿಪಕ್ಖೇ, ಪಾಪರಹಿತೇ ಚ। ಬ್ರಹ್ಮನಿ ಸೇಟ್ಠೇ ಬುದ್ಧೇ ಭಗವತಿ ಭವಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಾ ಭಗವತೋ ಹಿತಾ ಗರುಕರಣಾದಿನಾ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ, ಬ್ರಹ್ಮಂ ವಾ ಸೇಟ್ಠಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾ,** ಅರಿಯಸಾವಕಸಙ್ಖಾತಾ ಪಜಾ, ತೇನಾಹ “**ಸಾರಿಪುತ್ತಾ**”ತಿಆದಿ। ಪಕತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿವಸೇನಾಪಿ “ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾಯ ಪಜಾಯಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತಿರೋರಟ್ಠಾ ತಿರೋಜನಪದಾತಿ ಏತ್ಥ ರಜ್ಜಂ **ರಟ್ಠಂ,** ರಾಜನ್ತಿ ರಾಜಾನೋ ಏತೇನಾತಿ, ತದೇಕದೇಸಭೂತಾ ಪದೇಸಾ ಪನ **ಜನಪದೋ,**ಜನಾ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಖಜೀವಿಕಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಾ ದೋಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸಮತ್ಥತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಸಮತ್ಥತಂ। **ಭಗವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ** ತೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ, ಚಿತ್ತಾಚಾರಞ್ಚ ಞತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

“**ಏಹಿ ಸ್ವಾಗತವಾದೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಖಸಮ್ಭಾಸಪುಬ್ಬಕಂ ಪಿಯವಾದಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “**ಸಖಿಲೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಣ್ಹವಾಚತಂ, “**ಸಮ್ಮೋದಕೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲತಂ, “**ಅಭಾಕುಟಿಕೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮುಖತಂ, “**ಉತ್ತಾನಮುಖೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಖಾಲಾಪತಂ, “**ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣತೋ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಂ ಭಗವತೋ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಯತ್ಥ ಕಿರಾತಿ ಕಿರ-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸೂಚನತ್ಥೋ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಅಧಿವುತ್ಥಪದೇಸೇ ನ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪದ್ದವತಾ, ಅಥ ಖೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ “ಅಪಿಚಾ”ತಿಆದಿ।

ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋತಿ ವಿನೇಯ್ಯಜನಸಮೂಹೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ಅರಿಯಸಙ್ಘಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸಯಂ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಅನನ್ತರಸ್ಸ ವಿಧಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾತಿ ಕತ್ವಾ। “**ತಾದಿಸೋವಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ “ಸಯಂ ವಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಕಪ್ಪೋ ಏವ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠೋತಿ। “ಪುರಿಮಪದಸ್ಸೇವ ವಾ”ತಿ ವಿಕಪ್ಪನ್ತರಗ್ಗಹಣಂ। **ಬಹೂನಂ ತಿತ್ಥಕರಾನ**ನ್ತಿ ಪೂರಣಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ತಿತ್ಥಕರಾನಂ, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸನ್ತುಟ್ಠತಾದಿಸಮಾರೋಪನಲಕ್ಖಣೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಆಗನ್ತುಕಾ ನವಕಾ**ತಿ ಅಭಿನವಾ ಆಗನ್ತುಕಾ ಅಬ್ಭಾಗತಾ। **ಪರಿಯಾಪುಣಾಮೀ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ಜಾನಾಮಿ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ತೇನಾಹ “**ಜಾನಾಮೀ**”ತಿ। “**ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ**”ತಿ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪನವಚನಮೇತಂ ತಥಾ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

೩೦೫. ಅಲಂ-ಸದ್ದೋ ಅರಹತ್ಥೋಪಿ ಹೋತಿ “ಅಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೪) ವಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಅಲಮೇವಾತಿ ಯುತ್ತಮೇವಾ**”ತಿ। ಪುಟೇನ ನೇತ್ವಾ ಅಸಿತಬ್ಬತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಪುಟೋಸಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಥೇಯ್ಯಂ**। **ಪುಟಂಸೇನ** ಪುರಿಸೇನ।

ಸೋಣದಣ್ಡಪರಿವಿತಕ್ಕವಣ್ಣನಾ

೩೦೭. **ಉಭತೋಪಕ್ಖಿಕಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಉಭಯಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಾ**ತಿ ಸಠಾ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಣ್ಣನಾ

೩೦೯. **ವಿಘಾತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತದುಕ್ಖಂ।

೩೧೧-೩. **ಸುಜ**ನ್ತಿ ಹೋಮದಬ್ಬಿಂ **ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಜುಹನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹನಕೇಸು, ಇರುಬ್ಬಿಜ್ಜೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಠಮೋ ವಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ಯಜನಕಿರಿಯಾಯಂ ಸಬ್ಬಪಧಾನೋ ವಾ। **ದುತಿಯೋ ವಾ**ತಿ ತದನನ್ತರೋ ವಾ। “**ಸುಜ**”ನ್ತಿ ಕರಣೇ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ಸುಜಾಯಾ**”ತಿ। ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಪಮುಖತಾಯ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಯಞ್ಞೇ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಸುಜಾಮುಖೇನ ದೀಯತೀತಿ ಆಹ “**ಸುಜಾಯ ದಿಯ್ಯಮಾನ**”ನ್ತಿ। **ಪೋರಾಣಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ವಿಸೇಸತೋ**ತಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣವಿಸೇಸತೋ, ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಇಚ್ಛಿತವಿಜ್ಜಾಚರಣಮತ್ತತೋ। **ಉತ್ತಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಯ**ನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಿದ್ಧನ್ತಂ। **ಮಾ ಭಿನ್ದಿ** ಮಾ ವಿನಾಸೇಸಿ।

೩೧೬. **ಸಮಸಮೋ**ತಿ ಸಮೋಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಸಮೋ। ಹೀನೋಪಮವಸೇನಪಿ ಸಮತಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ “**ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕದೇಸಸಮತ್ತ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕುಲಕೋಟಿಪರಿದೀಪನ**ನ್ತಿ ಕುಲಆದಿಪರಿದೀಪನಂ **ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ**ತಿ ಅಥಾಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿಯಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ ಸಾಧೇತಿ** ವಣ್ಣೋ। **ಮನ್ತಜಾತೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೀಲಮೇವ ಸಾಧೇಸ್ಸತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಆಹ “**ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ಸಮ್ಮೋಹಮತ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಯೋ**ತಿ ವಣ್ಣಮನ್ತಜಾತಿಯೋ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಸ್ಸ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಮತ್ತಮೇತಂ ಅಸಮವೇಕ್ಖಿತಾಭಿಮಾನಭಾವತೋ।

ಸೀಲಪಞ್ಞಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೭. **ಕಥಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪಞ್ಹೋತಿ** “ಸೀಲವಾ ಚ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿನ್ನಮೇವ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹೋ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇ ಅತ್ಥೇ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಸೋಣದಣ್ಡಸ್ಸ। **ಸೀಲಪರಿಸುದ್ಧಾತಿ** ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುದ್ಧಾ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾ। **ಕುತೋ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಪಞ್ಞಾ** ಅಸಮಾಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ। **ಜಳೇ ಏಳಮೂಗೇ ಕುತೋ ಸೀಲನ್ತಿ** ಜಳೇ ಏಳಮೂಗೇ ದುಪ್ಪಞ್ಞೇ ಕುತೋ ಸೀಲಂ ಸೀಲವಿಭಾಗಸ್ಸ, ಸೀಲಪರಿಸೋಧನೂಪಾಯಸ್ಸ ಚ ಅಜಾನನತೋ। ಪಕಟ್ಠಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ ಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ, ಪಾಕತಿಕಂ ಞಾಣಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ “ಪಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಯಿದಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಜಾನನತೋ **ಪಞ್ಞಾವಾತಿ** ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾ ಯೇವಾ”**ತಿ।

ಸೀಲೇನಧೋತಾತಿ ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನೇನ ಸೀಲೇನ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಧೋತಾ ವಿಸುದ್ಧಾ, ತೇನಾಹ **“ಕಥಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಧೋವತೀತಿ** ಸುಜ್ಝತಿ। **ಮಹಾಸಟ್ಠಿವಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ** ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಮಹಾಥೇರೋ ವಿಯ। **ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಏತ್ಥ **ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಹೋ** ನಾಮ ಯಥಾಉಪ್ಪನ್ನಂ ವೇದನಂ ಸಭಾವರಸತೋ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ “ಅಯಂ ವೇದನಾ ಫಸ್ಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ, ಸೋ ಫಸ್ಸೋ ಅನಿಚ್ಚೋ ದುಕ್ಖೋ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ”ತಿ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತವಿಪಸ್ಸನಾ। ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೇನ “ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸಾ ವೇದನಾ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ “ವೇದನಾ ಏವ ವೇದಿಯತೀ”ತಿ। **ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ಅನನುವತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ। **ಸಂಸುಮಾರಪತಿತೇನಾತಿ** ಕುಮ್ಭೀಲೇನ ವಿಯ ಭೂಮಿಯಂ ಉರೇನ ನಿಪಜ್ಜನೇನ। **ಪಞ್ಞಾಯ ಸೀಲಂ ಧೋವಿತ್ವಾತಿ** ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸೀಲಂ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾಯ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ ಕತ್ವಾ।

೩೧೮. **“ಕಸ್ಮಾ ಆಹಾ”**ತಿ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಲಜ್ಜಾ** ನಾಮ “ಸೀಲಸ್ಸ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಗುಣದೋಸಪಕಾಸನೇನ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀ”ತಿ ಪರಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾತತಾ। **ಏತ್ತಕಪರಮಾತಿ** ಏತ್ತಕಉಕ್ಕಂಸಕೋಟಿಕಾ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ, ವೇದತ್ತಯವಿಭಾವನಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಜಾನನಂ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ವಚೀಪರಮಾ ಮಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಆಹ **“ಸೀಲಪಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಚನಮೇವ ಪರಮಂ ಅಮ್ಹಾಕ”**ನ್ತಿ। **“ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ”**ತಿ ಇದಂ ನಿಯ್ಯಾತನಾಪೇಕ್ಖಂ ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇ, ತೇನಾಹ **“ಸೀಲಮಿಚ್ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತ”**ನ್ತಿ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ ಪನ “ಸಾಮಞ್ಞಫಲ” ಮಿಚ್ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿತಂ, ಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ ಝಾನಪಞ್ಞಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ಪಞ್ಞಾನಿಯ್ಯಾತನಂ ಕತಂ, ತೇನಾಹ **“ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನೀ”**ತಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೧೯-೨. **ನತ್ತಾತಿ** ಪುತ್ತಪುತ್ತೋ। ಅಗಾರವಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ನ ಚಾಯಂ ಭಗವತಿ ಅಗಾರವೇನ “ಅಹಞ್ಚೇವ ಖೋ ಪನಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತಲಾಭಪರಿಹಾನಿಭಯೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾವನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಪರೇ ವಿಮ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಲಾಭುಪ್ಪಾದಂ ನಿಜಿಗಿಸನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾ ಅವೋಚ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ।

ತಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಾಯಾತಿ ಯಾದಿಸೀ ತದಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿ, ತದನುರೂಪಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ತದಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭುದಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **“ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಮತ್ಥಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತ್ವಾ”**ತಿ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಭಾವೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇತಿ** ತೇಭೂಮಕೇ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ, “ಚತುಭೂಮಕೇ”ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ, ತೇನೇವಾಹ “ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾ ವಾ”ತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಯಥಾ ಸಮಾದಪಿತೇ। ನನ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ **ಸಮುತ್ತೇಜೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪರೂಪರಿ ನಿಸಾನೇತ್ವಾ

ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಜನನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ । ಏವಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾ, ಏವರೂಪಂ ಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾ ಚ ನಿಯಮತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಾದನೀತಿ ಏವಂ **ಸಉಸ್ಸಾಹತಾಯ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ** ತಸ್ಮಿಂ **ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತ್ವಾ** ಸಮ್ಮದೇವ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಭಾವಂ ಆಪಾದೇತ್ವಾ।

ಯದಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸೋ ವಿಸೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ "**ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ಧಮ್ಮರತನವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸೀತಿ ಆಹ "**ಕೇವಲಮಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ನಿರತ್ಥಕಾ ದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ।

ಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೫. ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨೩. **ಪುರಿಮಸುತ್ತದ್ವಯೇತಿ** ಅಮ್ಬಟ್ಠಸೋಣದಣ್ಡಸುತ್ತದ್ವಯೇ। **ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ** ಯಂ ತತ್ಥ ಆಗತಸದಿಸಂ ಇಧಾಗತಂ ತಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನತೋ ವುತ್ತನಯಮೇವ, ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತರುಣೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨) ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸಾವಾ"**ತಿ।

ಯಞ್ಞಾವಾಟಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಿ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಿ ಚ ಯಞ್ಞೂಪಕರಣಾನಿ ಉಪಟ್ಠಪಿತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಮಹಾಯಞ್ಞೋ ಉಪಕ್ಖಟೋ"ತಿ, ತಂ ಉಪಕ್ಖರಣಂ ತೇಸಂ ತಥಾಸಜ್ಜನನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪಕ್ಖಟೋತಿ ಸಜ್ಜಿತೋ"**ತಿ। **ವಚ್ಛತರಸತಾನೀತಿ** ಯುವಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಬಲವವಚ್ಛಸತಾನಿ, ತೇ ಪನ ವಚ್ಛಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ದಮ್ಮಾ ಬಲಿಬದ್ದಾ ಚಾತಿ ಆಹ **"ವಚ್ಛಸತಾನೀ"**ತಿ। **ಏತೇತಿ** ಉಸಭಾದಯೋ ಉರಬ್ಭಪರಿಯೋಸಾನಾ। **ಅನೇಕೇಸನ್ತಿ** ಅನೇಕಜಾತಿಕಾನಂ। ಸಙ್ಖ್ಯಾವಸೇನ ಅನೇಕತಾ ಸತ್ತಸತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ। **ಮಿಗಪಕ್ಖೀನನ್ತಿ** ಮಹಿಂಸರುರುಪಸದಕುರುಙ್ಗಗೋಕಣ್ಣಮಿಗಾನಞ್ಚೇವ ಮೋರಕಪಿಞ್ಜರತಿತ್ತಿರಕಪೋತಾದಿಪಕ್ಖೀನಞ್ಚ।

೩೨೮. ಯಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಯೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ತಸ್ಸ ನಿವಾರಣತೋ ನಿಸೇಧನತೋ **ವಿಧಾ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನಾ। ತತೋ ಏವ ತಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತೀತಿ **"ಠಪನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಾಸಂ ಪನ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಪವತ್ತಿಯಾ ಯಞ್ಞೋ ತಿಟ್ಠಪನೋತಿ ಆಹ **"ತಿಟ್ಠಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಪರಿಕ್ಖರೋನ್ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ **ಪರಿಕ್ಖಾರಾ,** ಪರಿವಾರಾತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಸೋಳಸಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ಸೋಳಸಪರಿವಾರ"**ನ್ತಿ।

ಮಹಾವಿಜಿತರಾಜಯಞ್ಞಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೩೬. **ಪುಬ್ಬಚರಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಜಾತಿಸಮ್ಭೂತಂ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಪುಞ್ಞಚರಿಯಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಅನುಗಾಮಿನೋವ ನಿಧಿಸ್ಸ ಥಾವರೋ ನಿಧಿ ನಿದಸ್ಸಿತೋ। ಅಡ್ಢತಾ ನಾಮ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನತಾ, ಸಾ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಯೋ ಕೋಚಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೇನ ವಿಭವೇನ ಅಡ್ಢೋ ಹೋತೀ"**ತಿ । ತಥಾ ಮಹದ್ಧನತಾಪೀತಿ ತಂ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಹತಾ ಅಪರಿಮಾಣಸಙ್ಖ್ಯೇನ ಧನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಮಾ **ಭೋಗೋ** ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಪಿಣ್ಡಪಿಣ್ಡವಸೇನಾತಿ** ಭಾಜನಾಲಙ್ಕಾರಾದಿವಿಭಾಗಂ ಅಹುತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಖಣ್ಡಖಣ್ಡವಸೇನ।

ಮಾಸಕಾದೀತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಥಾಲಕಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಭಾಜನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವತ್ಥಸೇಯ್ಯಾವಸಥಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾವೇಳುರಿಯವಜಿರಪವಾಳಾನಿ **"ಸತ್ತರತನಾನೀ"**ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಾಲಿವೀಹಿಆದಿ **ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ** ಪುರಕ್ಖತಂಸಸ್ಸಫಲನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಮುಗ್ಗಮಾಸಾದಿ **ಅಪರಣ್ಣಂ**। **ದೇವಸಿಕಂ...ಪೇ॰... ವಸೇನಾತಿ** ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬದಾತಬ್ಬವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾದಿವಿಧಿನಾ ಪರಿವತ್ತನಕಧನಧಞ್ಞವಸೇನ।

ಕೋಟ್ಠಂ ವುಚ್ಚತಿ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಆಠಪನಟ್ಠಾನಂ, ಕೋಟ್ಠಭೂತಂ ಅಗಾರಂ **ಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ** ತೇನಾಹ **"ಧಞ್ಞೇನ...ಪೇ॰... ಗಾರೋ ಚಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಸಾರಗಬ್ಭಂ "ಕೋಸೋ"ತಿ, ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಆಠಪನಟ್ಠಾನಞ್ಚ "ಕೋಟ್ಠಾಗಾರ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಸಿನೋ ತಿಕ್ಖಭಾವಪರಿಹಾರತೋ ಪರಿಚ್ಛದೋ "ಕೋಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ರಞ್ಞೋ ತಿಕ್ಖಭಾವಪರಿಹರಣತ್ತಾ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ಸೇನಾ "ಕೋಸೋ"ತಿ ಆಹ **"ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಕೋಸೋ ಹತ್ಥೀ ಅಸ್ಸಾ ರಥಾ ಪತ್ತೀ"**ತಿ। **"ವತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಗಾರಗ್ಗಹಣೇನೇವ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಭಣ್ಡಟ್ಠಪನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ತಿವಿಧಂ ಕೋಟ್ಠಾಗಾರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಇದಂ ಏವಂ**

ಬಹು"ನ್ತಿಆದಿ ರಾಜಾ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತೋವ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಞ್ಚ ಆಹ ಏವಂ ಮೇ ಪಕತಿಕ್ಖೋಭೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ।

೩೩೭-೮. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ ಜನಪದಸ್ಸ ಅನುಪದ್ದವತ್ಥಞ್ಚೇವ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಚಿರಾನುಪವತ್ತನತ್ಥಞ್ಚ, ತೇನಾಹ "**ಅಯಂ ರಾಜಾ**"ತಿಆದಿ।

ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ ಚ ವಿದೂಸನತೋ ಅಹಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಆವಹನತೋ ಚೋರಾ ಏವ ಕಣ್ಟಕಾ, ತೇಹಿ **ಚೋರಕಣ್ಟಕೇಹಿ**। ಯಥಾ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಘಾತಾ ಗಾಮಘಾತಾ, ಏವಂ ಪನ್ಥಿಕಾನಂ ದುಹನಾ ವಿಬಾಧನಾ **ಪನ್ಥದುಹನಾ**। **ಅಧಮ್ಮಕಾರೀ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅಪೇತಸ್ಸ ಅಯುತ್ತಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ, ಅತ್ತನೋ ವಿಜಿತೇ ಜನಪದಾದೀನಂ ತತೋ ಅನತ್ಥತೋ ತಾಯನೇನ ಖತ್ತಿಯೋ ಯೋ ಖತ್ತಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಅಕರಣಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಸ್ಸವೋ ಏವ ಖೀಲಸದಿಸತ್ತಾ **ದಸ್ಸುಖೀಲಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಖೇತ್ತೇ ಖೀಲಂ ಕಸನಾದೀನಂ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತಿಂ , ಮೂಲಸನ್ತಾನೇನ ಸಸ್ಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ವಿಬನ್ಧತಿ, ಏವಂ ದಸ್ಸವೋ ರಜ್ಜೇ ರಾಜಾಣಾಯ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತಿಂ, ಮೂಲವಿರುಳ್ಹಿಯಾ ಜನಪದಾನಂ ಪರಿಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ವಿಬನ್ಧನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ದಸ್ಸವೋ ಏವ ಖೀಲಸದಿಸತ್ತಾ ದಸ್ಸುಖೀಲ"ನ್ತಿ। **ವಧ**-ಸದ್ದೋ ಹಿಂಸನತ್ಥೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಮಾರಣೇನ ವಾ ಕೋಟ್ಟನೇನ ವಾ**"ತಿ। **ಅದ್ದುಬನ್ಧನಾದಿನಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರಜ್ಜುಬನ್ಧನಸಙ್ಖಲಿಕಬನ್ಧನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಜಾನಿಯಾ**ತಿ ಧನಜಾನಿಯಾ, ತೇನಾಹ "**ಸತಂ ಗಣ್ಹಥಾ**"ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಚಸಿಖಮುಣ್ಡಕರಣ**ನ್ತಿ ಕಾಕಪಕ್ಖಕರಣಂ। **ಗೋಮಯಸಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ಸೀಸೇ ಛಕಣೋದಕಾವಸೇಚನಂ। **ಕುದಣ್ಡಕಬನ್ಧನ**ನ್ತಿ ಗದ್ದುಲಬನ್ಧನಂ। **ಏವಮಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಖುರಮುಣ್ಡಂ ಕರಿತ್ವಾ ಭಸ್ಮಪುಟಪೋಥನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಊಹನಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಪನೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಸ್ಸಹನ್ತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ಕತಪರಿಚಯತಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಅನುಪ್ಪದೇತೂ**ತಿ ಅನು ಅನು ಪದೇತು, ತೇನಾಹ "**ದಿನ್ನೇ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ**"ತಿಆದಿ। ಸಕ್ಖಿಕರಣಪಣ್ಣಾರೋಪನಾನಿ ವಡ್ಢಿಯಾ ಸಹ ವಾ ವಿನಾ ವಾ ಪುನ ಗಹೇತುಕಾಮಸ್ಸ, ಇಧ ಪನ ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಸಕ್ಖಿಂ ಅಕತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ, ತೇನಾಹ "**ಮೂಲಚ್ಛೇಜ್ಜವಸೇನಾ**"ತಿ। ಪಕಾರತೋ ಭಣ್ಡಾನಿ ಆಭರತಿ ಸಮ್ಭರತಿ ಪರಿಚಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾಭತಂ,** ಭಣ್ಡಮೂಲಂ।

ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ದೇವಸಿಕಭತ್ತಂ**। "ಅನುಮಾಸಂ, ಅನುಪೋಸಥ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಾತಬ್ಬಂ ವೇತನಂ **ಮಾಸಿಕಾದಿಪರಿಬ್ಬಯಂ**। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಲಾನುರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಾನುರೂಪೇನ ಸೂರಭಾವಾನುರೂಪೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನುರೂಪ-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸೇನಾಪಚ್ಚಾದಿ **ಠಾನನ್ತರಂ**। ಸಕಕಮ್ಮಪಸುತತ್ತಾ , ಅನುಪದ್ದವತ್ತಾ ಚ **ಧನಧಞ್ಞಾನಂ ರಾಸಿಕೋ** ರಾಸಿಕಾರಭೂತೋ। **ಖೇಮೇನ ಠಿತಾ**ತಿ ಅನುಪದ್ದವೇನ ಪವತ್ತಾ, ತೇನಾಹ "**ಅಭಯಾ**"ತಿ, ಕುತೋಚಿಪಿ ಭಯರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೩೯. ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇ ಅನುಯನ್ತಿ ಅನುವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅನುಯನ್ತಾ, ಅನುಯನ್ತಾ ಏವ **ಆನುಯನ್ತಾ** ಯಥಾ "ಅನುಭಾವೋ ಏವ ಆನುಭಾವೋ"ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ। **ತೇ**ತಿ ಆನುಯನ್ತಖತ್ತಿಯಾದಯೋ। **ಅತ್ತಮನಾ ನ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ** "ಅಮ್ಹೇ ಏತ್ಥ ಬಹಿ ಕರೋತೀ"ತಿ। ನಿಬನ್ಧವಿಪುಲಾಗಮೋ ಗಾಮೋ **ನಿಗಮೋ,** ವಿವಡ್ಢಿತಮಹಾಆಯೋ ಮಹಾಗಾಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಪದ**-ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥೋ ಏವ। ಛನ್ನಂ ಪಕತೀನಂ ವಸೇನ ರಞ್ಞೋ ಹಿತಸುಖಾಭಿಬುದ್ಧಿ, ತದೇಕದೇಸಾ ಚ ಆನುಯನ್ತಾದಯೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಜಾನನಂ ಮಮ ಭವೇಯ್ಯ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ**"ತಿ।

ಅಮಾ ಸಹ ಭವನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚೇಸೂತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ,** ರಜ್ಜಕಿಚ್ಚವೋಸಾಸನಕಾ। ತೇ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಪಿಯಾ, ಸಹಪವತ್ತನಕಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಪಿಯಸಹಾಯಕಾ**"ತಿ। ರಞ್ಞೋ ಪರಿಸತಿ ಭವಾತಿ **ಪಾರಿಸಜ್ಜಾ** , ತೇ ಪನ ಕೇತಿ ಆಹ "**ಸೇಸಾ ಆಣತ್ತಿಕರಾ**"ತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಆನುಯನ್ತಖತ್ತಿಯಾದೀ ಹಿ ಅವಸೇಸಾ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಕರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಪಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೇ ತಾದಿಸಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ವುದ್ಧಕಾಲೇ ಚ ತಾದಿಸಾನಮ್ಪಿ ರಾಜೂನಂ ತದುಭಯಂ

ಹಾಯತೇವಾತಿ ಆಹ **“ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ…ಪೇ॰… ನ ಸಕ್ಕಾ”**ತಿ। **ಅನುಮತಿಯಾ**ತಿ ಅನುಜಾನನೇನ, **ಪಕ್ಖಾ**ತಿ ಸಪಕ್ಖಾ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತಾ। ಪರಿಕ್ಖರೋನ್ತೀತಿ **ಪರಿಕ್ಖಾರಾ,** ಸಮ್ಭಾರಾ। ಇಮೇ ತಸ್ಸ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತಾ ಪರಿವಾರಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಪರಿವಾರಾ ಭವನ್ತೀ”**ತಿ।

ಅಟ್ಠಪರಿಕ್ಖಾರವಣ್ಣನಾ

೩೪೦. ಯಸಸಾತಿ ಆನುಭಾವೇನ, ತೇನಾಹ **“ಆಣಾಠಪನಸಮತ್ಥತಾಯಾ”**ತಿ। **ಸದ್ದಹತೀ**ತಿ “ದಾತಾ ದಾನಸ್ಸ ಫಲಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀ”ತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। ದಾನೇ ಸೂರೋತಿ **ದಾನಸೂರೋ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಮುತ್ತಚಾಗೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ **“ನ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನೇವಾ”**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। **ಯಂ ದಾನಂ ದೇತೀ**ತಿ ಯಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪರಸ್ಸ ದೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಪತಿ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ತಬ್ಬಿಸಯಂ ಲೋಭಂ ಸುಟ್ಠು ಅಭಿಭವನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ ಅನಧಿಭವನೀಯತ್ತಾ। “ನ ದಾಸೋ, ನ ಸಹಾಯೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತದುಭಯಂ ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದಾಸೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ದಾನಸ್ಸ ದಾಸಬ್ಯತಂ ಉಪಗತತ್ತಾ। **ಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತಸ್ಸ ಪಿಯಭಾವಾನಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ। **ಸಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ದೇತಿ** ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತನತೋ। ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗಸದಿಸಾ ಹೇತಸ್ಸಾಯಂ ಪವತ್ತತೀತಿ।

ಸಮಿತಪಾಪಾ ಸಮಣಾ, ಬಾಹಿತಪಾಪಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತಸಮಣಾ ಜಾತಿಮತ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪನ **ಕಪಣಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಗಹಿತಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದುಗ್ಗತಾ**ತಿ ದುಕ್ಕರಜೀವಿಕಂ ಉಪಗತಾ ಕಸಿರವುತ್ತಿಕಾ, ತೇನಾಹ **“ದಲಿದ್ದಮನುಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಅದ್ಧಿಕಾ**ತಿ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಗಾಮಿನೋ। **ವಣಿಬ್ಬಕಾ**ತಿ ದಾಯಕಾನಂ ಗುಣಕಿತ್ತನವಸೇನ, ಕಮ್ಮಫಲಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಚ ಯಾಚನಕಾ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಗ್ಗಚರಿಯಾದಯೋ, ತೇನಾಹ **“ಇಟ್ಠಂ ದಿನ್ನ”**ನ್ತಿಆದಿ। **“ಪಸತಮತ್ತ”**ನ್ತಿ ವೀಹಿತಣ್ಡುಲಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ, **“ಸರಾವಮತ್ತ”**ನ್ತಿ ಯಾಗುಭತ್ತಾದಿವಸೇನ। ಓಪಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಪಾತಬ್ಬತೋ ನದಿತಳಾಕಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತಿತ್ಥಂ ಓಪಾನಂ ವಿಯ ಭೂತೋತಿ **ಓಪಾನಭೂತೋ,** ತೇನಾಹ **“ಉದಪಾನಭೂತೋ”**ತಿಆದಿ। **ಸುತಮೇವ ಸುತಜಾತ**ನ್ತಿ **ಜಾತ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರವಾಚಕತಮಾಹ ಯಥಾ “ಕೋಸಜಾತ”ನ್ತಿ।

ಅತೀತಾದಿಅತ್ಥಚಿನ್ತನಸಮತ್ಥತಾ ನಾಮಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅನುಮಾನವಸೇನ, ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ , ನ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಯ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಿತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅತೀತೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಡ್ಢತಾದಯೋ ತಾವ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಹೋನ್ತು ತೇಹಿ ವಿನಾ ತಸ್ಸ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ, ಸುಜಾತತಾ ಸುರೂಪತಾ ಪನ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **“ಏತೇಹಿ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ “ಯಥಾ ಅಡ್ಢತಾದಯೋ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ಏಕಂಸತೋ ಅಙ್ಗಾನಿ, ನ ಏವಮಭಿಜಾತತಾ, ಅಭಿರೂಪತಾ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಕಿರ**ಸದ್ದಗ್ಗಹಣ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ “ಅಯಂ ದುಜ್ಜಾತೋ”ತಿಆದಿ ವಚನಸ್ಸ ಅನೇಕನ್ತಿಕತಂ ಮಞ್ಞಮಾನಾ, ತಯಿದಂ ಅಸಾರಂ, ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಹೇಸ ಯಞ್ಞಾರಮ್ಭೋ ತತ್ಥ ಸಿಯಾ ಕೇಸಞ್ಚಿ ತಥಾಪರಿವಿತಕ್ಕೋತಿ ತಸ್ಸಾಪಿ ಅವಕಾಸಾಭಾವಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ತದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಚಿನ್ತಿತಾಕಾರಸೂಚನತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಏವಮಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ “ಅಯಂ ವಿರೂಪೋ ದಲಿದ್ದೋ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೋ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ ಅನತ್ಥಞ್ಞೂ ನ ಮೇಧಾವೀ”ತಿ ಏತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಚತುಪರಿಕ್ಖಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೪೧. “ಸುಜಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಪುರೋಹಿತಸ್ಸ ಸಯಮೇವ ಕಟಚ್ಛುಗ್ಗಹಣಜೋತನೇನ ಏವಂ ಸಹತ್ಥಾ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಞ್ಚ ದಾನೇ ಯುತ್ತತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಏವಂ ದುಜ್ಜಾತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೪೨. ತಿಣ್ಣಂ ಠಾನಾನನ್ತಿ ದಾನಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಾಸು ತೀಸು ಭೂಮೀಸು, ಅವತ್ಥಾಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಲನ್ತೀತಿ** ಕಮ್ಪನ್ತಿ ಪುರಿಮಾಕಾರೇನ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಕರಣತ್ಥೇತಿ** ತತಿಯಾವಿಭತ್ತಿಅತ್ಥೇ। ಕತ್ತರಿ ಹೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ ಕರಣೀಯಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ। "ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೋ ನ ಕತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅಕರಣೂಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಬ್ಬಚೇತನಾ ಪನ ಅಚಲಾ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಚಲಾತಿ** ದಳ್ಹಾ ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹೀರಾ। **ಪತಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸುಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಕರಣೇನ ಹಿ ಯಥಾ ತಂ ದಾನಂ ಸಮ್ಪತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ವಿಪುಲಫಲತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಏವಞ್ಹಿ ದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೇನ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ಮುಞ್ಚಚೇತನಾತಿ** ಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ। ತಸ್ಸಾ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೋ ನಾಮ ಮುತ್ತಚಾಗತಾ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಉಳಾರಭಾವೋ, ಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಾಯ ಪನ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೋ "ಅಹೋ ಮಯಾ ದಾನಂ ದಿನ್ನಂ ಸಾಧು ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಥಾ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಮುಞ್ಚಚೇತನಂ, ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಾಸಮನುಸ್ಸರಣಚೇತನಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ನಿಚ್ಚಲಂ ಅಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। ಖೇತ್ತವಿಸೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಲದ್ಧೇಸುಪಿ **ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಾಪಿ ನಮತಿ**। ಯಥಾ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಮಹಾರೋರುವಂ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಗಹಪತಿನೋ ವಿಯಾ"**ತಿ।

ಸೋ ಕಿರ ತಗರಸಿಖಿಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ಅತ್ತನೋ ಗೇಹದ್ವಾರೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಠಿತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದೇಹೀ"ತಿ ಭರಿಯಂ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜುಪಟ್ಠಾನತ್ಥಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೇಟ್ಠಿಭರಿಯಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞಜಾತಿಕಾ, ಸಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಮಯಾ ಏತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ 'ಇಮಸ್ಸ ದೇಥಾ'ತಿ ವಚನಮತ್ತಂ ಪಿಸ್ಸ ನ ಸುತಪುಬ್ಬಂ, ಅಯಞ್ಚ ಮಞ್ಞೇ ಅಹೋಸಿ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಯಥಾ ತಥಾ ಅದತ್ವಾ ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪತ್ತಂ ಆದಾಯ ಅನ್ತೋನಿವೇಸನೇ ಪಞ್ಞತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಾಲಿತಣ್ಡುಲೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಖಾದನೀಯಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಸೂಪೇಯ್ಯಞ್ಚ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹತ್ಥೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವನ್ದಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ "ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾವ ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಸೋಪಿ ಖೋ ಸೇಟ್ಠಿ ರಾಜುಪಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಹಂ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕನ್ತೋ, ಅಪಿ ವೋ ಲದ್ಧೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋತಿ। ಆಮ ಸೇಟ್ಠಿ ಲದ್ಧೋತಿ। "ಪಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಗೀವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇಸಿ। ಅಥಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಗನ್ಧೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ನಾಸಪುಟಂ ಪೂರೇಸಿ। ಸೋ "ಮಹಾ ವತ ಮೇ ಧನಬ್ಯಯೋ ಜಾತೋ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ। ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನಾಕಾರೋ "ವರಮೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧) ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತೋಯೇವ। ಭಾತು ಪನಾಯಂ ಏಕಂ ಪುತ್ತಕಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಕಾರಣಾ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಸಿ, ತೇನ ಮಹಾರೋರುವಂ ಉಪಪನ್ನೋ। ಪಿಣ್ಡಪಾತದಾನೇನ ಪನೇಸ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಸುಗ್ಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನೋ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ಚ ಸೇಟ್ಠಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ನ ಚಾಸ್ಸ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "ನಾಪಿ ಉಳಾರೇಸು ಭೋಗೇಸು ಚಿತ್ತಂ ನಮತೀ"ತಿ।

೩೪೩. ಆಕರೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪತಾಯ ಸಮರಿಯಾದಂ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ **ಆಕಾರೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ದಸಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿ। **ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ವಾತಿ** ಬಲವತರೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇತರೋ ಪನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮತೋ, ಪರಿವಾರಜನತೋಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯೇವ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಂ। **ತೇಸಂಯೇವ** ಪಾಣಾತಿಪಾತೀನಂ। ಯಜನಂ ನಾಮೇತ್ಥ ದಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಅಗ್ಗಿಜುಹನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಜತಂ ಭವನ್ತಿ ದೇತು ಭವ"**ನ್ತಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜತೂತಿ** ಮುತ್ತಚಾಗವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜತು। **ಅಬ್ಭನ್ತರನ್ತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಸಕಸನ್ತಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೪೪. ಹೇಟ್ಠಾ ಸೋಳಸ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ವುತ್ತಾ ಯಞ್ಞಸ್ಸ ತೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ, ಇಧ ಪನ ಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಅನುಮೋದನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಸೋಳಸಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ"**ತಿ। **ದಸ್ಸೇತ್ವಾ** ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಅನೇಕವಾರಂ ಪನ ಕಥನತೋ ಚ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ। **ತಮತ್ಥನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಾನಫಲವಸೇನ ಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧಂ।

ಸಮಾದಪೇತ್ವಾತಿ ಸುತಮತ್ತಮೇವ ಅಕತ್ವಾ ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಿಯತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕರೋನ್ತೋ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಆದಾಪೇತ್ವಾ। ಆಮೇಡಿತಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

“**ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಿನೋದನೇನಾ**”ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾನಾದಯೋಪಿ ಹಿ ದಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಸಂ ವಿನೋದನೇನಪಿ ತಂ ಸಮುತ್ತೇಜಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಆಸನ್ನತರಭಾವತೋ ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ತಬ್ಬಿನೋದನಮೇವ ಗಹಿತಂ, ಪವತ್ತಿತೇಪಿ ಹಿ ದಾನೇ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। ಯಾಥಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ತುಟ್ಠಪಹಟ್ಠಭಾವಾಪಾದನಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನನ್ತಿ ಆಹ “**ಸುನ್ದರಂ ತೇ...ಪೇ॰... ಥುತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಸೀ**”ತಿ। **ಧಮ್ಮತೋ**ತಿ ಸಚ್ಚತೋ। ಸಚ್ಚಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ, ಉಪಸಮಚರಿಯಾಭಾವತೋ ಸಮಂ, ಯುತ್ತಭಾವೇನ ಕಾರಣನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

೩೪೫. ತಸ್ಮಿಂ ಯಞ್ಞೇ ರುಕ್ಖತಿಣಚ್ಛೇದೋಪಿ ನಾಮ ನಾಹೋಸಿ, ಕುತೋ ಪಾಣವಧೋತಿ ಪಾಣವಧಾಭಾವಸ್ಸೇವ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಪರೀತಗಾಹಾವಿದೂಸಿತಞ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ “ನೇವ ಗಾವೋ ಹಞ್ಞಿಂಸೂ”ತಿ ಆದಿಂ ವತ್ವಾಪಿ “ನ ರುಕ್ಖಾ ಛಿಜ್ಜಿಂಸೂ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನಾಹ “**ಕಿಂ ಪನ ಗಾವೋ**”ತಿಆದಿ। **ಬರಿಹಿಸತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಾಯ। **ವನಮಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ವನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಗನ್ಥಿತಮಾಲಾನಿಯಾಮೇನ। **ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪತ್ಥರನ್ತೀ**ತಿ ವೇದಿಭೂಮಿಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ತತ್ಥ ಪನ್ಥರನ್ತಿ। **ಅನ್ತೋಗೇಹದಾಸಾದಯೋ**ತಿ ಅನ್ತೋಜಾತಧನಕ್ಕೀತಕರಮರಾನೀತಸಯಂದಾಸಾ। **ಪುಬ್ಬಮೇವಾ**ತಿ ಭತಿಕರಣತೋ ಪಗೇವ। **ಗಹೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। **ತಜ್ಜಿತಾ**ತಿ ಗಜ್ಜಿತಾ। **ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಇಟ್ಠವಚನೇನೇವ। **ಫಾಣಿತೇನ ಚೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಪಣೀತಪಣೀತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದೀನಞ್ಚೇವ ವತ್ಥಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಯಾನಸೇಯ್ಯಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ “**ಪಣೀತೇಹಿ ಸಪ್ಪಿತೇಲಾದಿಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇಹೇವಾ**”ತಿಆದಿ।

೩೪೬. ಸಂ ನಾಮ ಧನಂ, ತಸ್ಸ ಪತೀತಿ ಸಪತಿ, ಧನವಾ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಹಿತಾವಹತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಹಿತನ್ತಿ **ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ,** ತದೇವ ಧನಂ। ತೇನಾಹ “**ಪಹೂತಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಆದಾಯಾತಿ ಬಹುಂ ಧನಂ ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿ। **ಗಾಮಭಾಗೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಕಿತ್ತನವಸೇನ ಗಾಮೇ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾಗೇನ।

೩೪೭. “**ಯಾಗುಂ ಪಿವಿತ್ವಾ**”ತಿ ಯಾಗುಸೀಸೇನ ಪಾತರಾಸಭೋಜನಮಾಹ। **ಪುರತ್ಥಿಮೇನ ಯಞ್ಞವಾಟಸ್ಸಾ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ದಾನಸಾಲಾಯ ನಾತಿದೂರೇ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾಭಾಗೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯತೋ ತತ್ಥ ಪಾತರಾಸಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಾಯೇವ ಸಾಯನ್ಹೇ ಸಾಲಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ “**ದಕ್ಖಿಣೇನ ಯಞ್ಞವಾಟಸ್ಸಾ**”ತಿ ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೪೮. **ಪರಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಅಗಾರವಪರಿಹಾರೇನ।

ನಿಚ್ಚದಾನಅನುಕುಲಯಞ್ಞವಣ್ಣನಾ

೩೪೯. **ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ದಾನೇ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಪ್ಪಸಮ್ಭಾರತರೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಪರಿತ್ತಸಮ್ಭಾರೋ। ಸಮಾರಭೀಯತಿ ಯಞ್ಞೋ ಏತೇಹೀತಿ ಸಮಾರಮ್ಭಾ, ಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಸತ್ತಪೀಳಾ। **ಅಪ್ಪಟ್ಠತರೋ**ತಿ ಪನ ಅತಿವಿಯ ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪಾಕಸಞ್ಞಿತಂ ಅತಿಸಯೇನ ಮಹನ್ತಂ ಸದಿಸಫಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಪ್ಫಲತರೋ**। ಉದಯಸಞ್ಞಿತಂ ಅತಿಸಯೇನ ಮಹನ್ತಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಾದಿಫಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾನಿಸಂಸತರೋ**। **ಧುವದಾನಾನೀ**ತಿ ಧುವಾನಿ ಥಿರಾನಿ ಅಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ಕತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬದಾನಾನಿ। **ಅನುಕುಲಯಞ್ಞಾನೀ**ತಿ ಅನುಕುಲಂ ಕುಲಾನುಕ್ಕಮಂ ಉಪಾದಾಯ ದಾತಬ್ಬದಾನಾನಿ, ತೇನಾಹ “**ಅಮ್ಹಾಕ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ನಿಬದ್ಧದಾನಾನೀ**ತಿ ನಿಬನ್ಧೇತ್ವಾ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಪವೇಣೀವಸೇನ ಪವತ್ತಿತದಾನಾನಿ।

ಹತ್ಥಿದನ್ತೇನ ಪವತ್ತಿತಾ **ದನ್ತಮಯಸಲಾಕಾ,** ಯತ್ಥ ದಾಯಕಾನಂ ನಾಮಂ ಅಙ್ಕನ್ತಿ। **ರಞ್ಞೋತಿ** ಸೇತವಾಹನರಞ್ಞೋ।

ಆದೀನೀತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ "ಸೇನೋ ವಿಯ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಕಸ್ಮಾ ಓಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾಸೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಪುಬ್ಬಚೇತನಾಮುಞ್ಚಚೇತನಾಅಪರಚೇತನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸೇನ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ, ವೀತರಾಗತಾವೀತದೋಸತಾವೀತಮೋಹತಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ತೀಣೀತಿ ಏವಂ **ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ।** ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಚೇತನಾವಸೇನ ಮಹಾನದೀ ವಿಯ, ಮಹೋಘೋ ವಿಯ ಚ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅಭಿಸನ್ದಿತ್ವಾ ಓಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಞ್ಞಮೇವ **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದೋ।**

೩೫೦. **ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ನತ್ಥಿ** ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ದಾಯಕಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾರಾಪಜ್ಜನತೋ, ತೇನಾಹ **"ಏಕೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅತ್ಥಿ** ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಆವಾಸಸ್ಸ ಕತಿಪಯೇನಾಪಿ ಕಾಲೇನ ಪರಿಸಮಾಪೇತಬ್ಬತೋ, ತೇನಾಹ **"ಪಣ್ಣಸಾಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಸುತ್ತನ್ತಪಾಳಿನಯೇನ। (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨, ೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮) **ನವ ಆನಿಸಂಸಾತಿ** ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಯೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮಪರಿಯೋಸಾನಾ ನವ ಉದಯಾ। ಅಪ್ಪಮತ್ತತಾಯ ಚೇತೇ ವುತ್ತಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಆವಾಸಂ ದೇನ್ತೇನ ನಾಮ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ। ದ್ವೇ ತಯೋ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಲದ್ಧಾ ಆಗತಸ್ಸಪಿ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಆರಾಮಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಪತಿಸ್ಸಯೇ ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಬಲಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ । ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯೇ ವಣ್ಣಧಾತು ವಾತಾತಪೇಹಿ ಕಿಲಮತಿ, ಪತಿಸ್ಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಪನ್ನಸ್ಸ ವಿಸಭಾಗಸನ್ತತಿ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಸಭಾಗಸನ್ತತಿ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ವಣ್ಣಧಾತು ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಪಾದೇ ಕಣ್ಟಕೋ ವಿಜ್ಝತಿ, ಖಾಣು ಪಹರತಿ, ಸರೀಸಪಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಾ ಚೇವ ಚೋರಭಯಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪತಿಸ್ಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ನಿಪನ್ನಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪೀತಿಸುಖಂ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪಸಮಸುಖಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ। ಬಹಿ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯೇ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅಕ್ಖೀನಿ ಫನ್ದನ್ತಿ, ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸನಕ್ಖಣೇ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ಮುಹುತ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಪನ ಅಕ್ಖೀನಂ ಪಸಾದೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ದ್ವಾರವಾತಪಾನಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಆವಾಸೇ ವಸನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆವಾಸಂ ದೇನ್ತೇನ ನಾಮ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆನಿಸಂಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅಪ್ಪಮತ್ತತಾಯ ಚೇತೇ ವುತ್ತಾ"ತಿ।

ಸೀತನ್ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಉತುವಿಪರಿಣಾಮವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸೀತಂ। **ಉಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಂ, ತಸ್ಸ ವನಡಾಹಾದೀಸು (ವನದಾಹಾದೀಸು ವಾ ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಚೂಳವಗ್ಗ ೩.೨೯೫) ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಟಿಹನ್ತೀತಿ** ಪಟಿಬಾಹತಿ, ಯಥಾ ತದುಭಯವಸೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಬಾಧನಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕರೋತಿ। ಸೀತುಣ್ಹಬ್ಭಾಹತೇ ಹಿ ಸರೀರೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಯೋನಿಸೋ ಪದಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ವಾಳಮಿಗಾನೀತಿ** ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಚಣ್ಡಮಿಗೇ। ಗುತ್ತಸೇನಾಸನಞ್ಹಿ ಆರಞ್ಞಕಮ್ಪಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಂ ಪಿಧಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಸರೀಸಪೇತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಸರನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ದೀಘಜಾತಿಕೇ ಸಪ್ಪಾದಿಕೇ। **ಮಕಸೇತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ, ಡಂಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಏತೇಸ್ವೇವ (ಏತನೇವ ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಚೂಳವಗ್ಗ ೩.೨೯೫) ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಿಸಿರೇತಿ** ಸಿಸಿರಕಾಲವಸೇನ, ಸತ್ತಾಹವದ್ದಲಿಕಾದಿವಸೇನ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸಿಸಿರಸಮ್ಫಸ್ಸೇ। **ವುಟ್ಠಿಯೋತಿ** ಯದಾ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಸ್ಸವುಟ್ಠಿಯೋ ಪಟಿಹನತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ವಾತಾತಪೋ ಘೋರೋತಿ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀನಂ ಉಮ್ಮೂಲಭಞ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಘೋರೋ ಸರಜಅರಜಾದಿಭೇದೋ ವಾತೋ ಚೇವ ಗಿಮ್ಹಪರಿಳಾಹಸಮಯೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘೋರೋ ಸೂರಿಯಾತಪೋ ಚ। **ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ** ಪಟಿಬಾಹೀಯತಿ।

ಲೇಣತ್ಥನ್ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥಂ। **ಸುಖತ್ಥನ್ತಿ** ವುತ್ತಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರತ್ಥಂ। **ಝಾಯಿತುನ್ತಿ** ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯಿತುಂ। **ವಿಪಸ್ಸಿತುನ್ತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತುಂ।

ವಿಹಾರೇತಿ ಪತಿಸ್ಸಯೇ। **ಕಾರಯೇತಿ** ಕಾರಾಪೇಯ್ಯ। **ರಮ್ಮೇತಿ** ಮನೋರಮೇ ನಿವಾಸಸುಖೇ। **ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇತಿ** ಕಾರೇತ್ವಾ ಪನ ಏತ್ಥ ವಿಹಾರೇಸು ಬಹುಸ್ಸುತೇ ಸೀಲವನ್ತೇ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೇ ನಿವಾಸೇಯ್ಯ, ತೇ ನಿವಾಸೇನ್ತೋ ಪನ ತೇಸಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕಿಲಮಥೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ **ಅನ್ನಞ್ಚ ಪಾನಞ್ಚ ವತ್ಥಸೇನಾಸನಾನಿ ಚ ದದೇಯ್ಯ ಉಜುಭೂತೇಸು** ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪನ್ನೇಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಾನಂ, ರತನತ್ತಯಗುಣಾನಞ್ಚ ಸದ್ದಹನೇನ **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ**।

ಇದಾನಿ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇತಿ** ಬಹುಸ್ಸುತಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಉಪಾಸಕಸ್ಸ। **ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೀತಿ** ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಪನೂದನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। **ಯಂ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ಇಧಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಸೋ ಉಪಾಸಕೋ ಯಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ **ಅನಾಸವೋ** ಹುತ್ವಾ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ** ಏಕಾದಸಗ್ಗಿವೂಪಸಮೇನ ಸೀತಿ ಭವತಿ।

ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸಾನಾ ತೇರಸ, ಅನ್ನಾದಿಲಾಭೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ಧಮ್ಮಾವಬೋಧೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಏವಂ **ಸತ್ತರಸ**।

೩೫೦. **ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಾತಿ** ಅತ್ತನಿಯಾ। **ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜನಂ** ಲೋಭಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಿಕೇತಿ ಯೋಜನಾ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಯಥಾಗಹಿತೇ ಸರಣೇ। **ನತ್ಥಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತ್ತಬ್ಬತಾ** ವಿಞ್ಞೂಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞ"**ನ್ತಿ "ಸಚೇ ತ್ವಂ ನ ಯಥಾಗಹಿತಂ ಸರಣಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಮಾರೇಮೀ"ತಿ ಯದಿಪಿ ಕೋಚಿ ತಿಣ್ಹೇನ ಸತ್ಥೇನ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ತಥಾಪಿ "ನೇವಾಹಂ ಬುದ್ಧಂ ನ ಬುದ್ಧೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ ನ ಧಮ್ಮೋತಿ, ಸಙ್ಘಂ ನ ಸಙ್ಘೋತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ ದಳ್ಹತರಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತಸರಣಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೩೫೨. ಸರಣಂ ಉಪಗತೇನ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಪೂಜಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಪರಿಹನಿತಬ್ಬೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪನ ಸಮಾದಾನಮತ್ತಂ, ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುತೋ ವಿರಮಣಮತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಸರಣಗಮನತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರತಾ, ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತರತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತದಾನಾದಿನಾ ದಣ್ಡನಿಧಾನತೋ, ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ಚಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಮಹಾನಿಸಂಸತರತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಚ ವೇರಹೇತುತಾಯ ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಮಣತಿ "ಮಯಿ ಇಧ ಠಿತಾಯ ಕಥಂ ಆಗಚ್ಛಸೀ"ತಿ ತಜ್ಜೇನ್ತೀ ವಿಯ ನೀಹರತೀತಿ **ವೇರಮಣೀ,** ತತೋ ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮತೋ ವಿರಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ "ವಿರಮಣೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಇಕಾರಸ್ಸ ಏಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ವೇರಮಣೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಅಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತತೋ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ವಿರತಿ **ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ**। ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿರತಿ **ಸಮಾದಾನವಿರತಿ**। ಸೇತು ವುಚ್ಚತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಘಾತನವಿರತಿ **ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ**। ಇದಾನಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿರತಿಯೋ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಹರತೀತಿ** ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ। **ನ ಹನಾಮೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ "ಅದಿನ್ನಂ ನಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ವಾ, ತೇನಾಹ **"ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ।

ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾದಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಾಸಂ ವಿರತೀನಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಸಮಾದಾನವಿರತಿಯೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಾತಿ** ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ। **ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ** ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿನ್ನತ್ತಾ। **ತದೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಮಾದಿನ್ನತ್ತಾ । ಗಹಟ್ಠವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಭೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ಅಕುಪ್ಪಸಭಾವತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **"ಭವನ್ತರೇಪೀ"**ತಿ। **ಯೋನಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ಉದ್ಧಂ ತಿರಿಯಮೇವ ದೀಘತಾ ವಿಯ ಜಾತಿಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬೋಧಿಸತ್ತೇ** ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತುಸೀಲಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮತಾಯ ಸಭಾವೇನೇವ ಸಿದ್ಧಂ **ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಂ,** ಮಗ್ಗಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧಂ **ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಂ। ದಿಟ್ಠಿಉಜುಕರಣಂ ನಾಮ ಭಾರಿಯಂ** ದುಕ್ಕರಂ, ತಸ್ಮಾ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನತೋ ಮಹಟ್ಠತರಮೇವ, ನ ಅಪ್ಪಟ್ಠತರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾಪೀತಿ** ಆದರಗಾರವಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತಸ್ಸಾಪಿ। **ಸಾಧುಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾಪೀತಿ** ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೀಲಾನಿ ಸಮಾದಿಯನ್ತಸ್ಸಾಪಿ, ನ ದಿಗುಣಂ, ತಿಗುಣಂ ವಾ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋ।

ಅಭಯದಾನತಾಯ ಸೀಲಸ್ಸ ದಾನಭಾವೋ, ಅನವಸೇಸಂ ವಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ದಯತಿ ತೇನ ರಕ್ಖತೀತಿ **ದಾನಂ,** ಸೀಲಂ। "ಅಗ್ಗಾನೀ"ತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಾನಿ।** ಚಿರರತ್ತತಾಯ ಞಾತತ್ತಾ **ರತ್ತಞ್ಞಾನಿ।** "ಅರಿಯಾನಂ ಸಾಧೂನಂ ವಂಸಾನೀ"ತಿ ಞಾತತ್ತಾ **ವಂಸಞ್ಞಾನಿ।** **"ಪೋರಾಣಾನೀ"**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಾನಂ ಏತಾನಿ **ಪೋರಾಣಾನಿ।** ಸಬ್ಬಸೋ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಕಾರೇನ ಸಾಧೂಹಿ ನ ಕಿಣ್ಣಾನಿ ನ ಖಿತ್ತಾನಿ ನ ಛಡ್ಡಿತಾನೀತಿ **ಅಸಙ್ಕಿಣ್ಣಾನಿ।** ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ನೇಸಂ ಯಥಾ ಅತೀತೇ, ಏವಂ ಏತರಹಿ, ಅನಾಗತೇ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಅಸಙ್ಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾನಿ ನ ಸಙ್ಕಿಯನ್ತಿ ನ ಸಙ್ಕಿಯಿಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ। ತತೋ ಏವ **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾನಿ** ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿಪಿ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹಿಂಸಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಅನುಜಾನನ್ತಿ। **ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಭಯಂ ದೇತೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು ನಿಹಿತದಣ್ಡತ್ತಾ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಭಯಾಭಾವಂ ದೇತಿ। ನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಭಯಂ ಹೋತಿ। **ಅವೇರನ್ತಿ** ವೇರಾಭಾವಂ। **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝನ್ತಿ** ನಿದ್ದುಕ್ಖತಂ।

ನನು ಚ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ, ನ ಚ ಏಕನ್ತತೋ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಂ, ಸರಣಗಮನಂ ಪನ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಹೇತುಕಂ, ಏಕನ್ತವಿಮುತ್ತಾಯತನಞ್ಚ, ತತ್ಥ ಕಥಂ ಸರಣಾಗಮನತೋ ಪಞ್ಚಸೀಲಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲತಾತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಜೇಟ್ಠಕನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ। **"ಸರಣಗಮನೇಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಸರಣಗಮನೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತತಮಾಹ।

೩೫೩. **ಈದಿಸಮೇವಾತಿ** ಏವಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಮೇವ ಹುತ್ವಾ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಗುಣೇಹೀತಿ** ಏತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಗುಣಾ ನಾಮ ಸರಣಗಮನಂ, ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾತಿ ಏವಂ ಆದಯೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ನ ಕಿಲಮತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಾನೀತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ। **"ಪಠಮಜ್ಝಾನ"**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಅಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಏಕಂ ಕಪ್ಪ"**ನ್ತಿ, ಏಕಂ ಮಹಾಕಪ್ಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹೀನಂ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಮಜ್ಝಿಮಞ್ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಭಾಗಂ, ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪಞ್ಚ **ಆಯುಂ ದೇತಿ।** **"ದುತಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಪ್ಪೇ"**ತಿ ಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಮಹಾಕಪ್ಪವಸೇನೇವ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಪಣೀತಾನಿಯೇವೇತ್ಥ ಝಾನಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಭಾವದಸ್ಸನಪರತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ, ತಸ್ಮಾ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಏಕಂ ಕಪ್ಪ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತದೇವಾತಿ** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಆರುಪ್ಪತಾತಿ ಆಹ **"ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದೀ"**ತಿಆದಿ।

ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇ ಏವ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾನೇನ್ತೀ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸಮಾವಹತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾ…ಪೇ॰… ಅಭಾವಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

"ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।

ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ, ತಸ್ಮಾ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ"**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಸಮಾನರೂಪನಿಮ್ಮಾನಂ ನಾಮ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಯಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನೋ...ಪೇ॰... ಮಹಪ್ಫಲಾ"**ತಿ। **ವಿಕುಬ್ಬನದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾಯಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿವಿವಿಧರೂಪಕರಣಂ ವಿಕುಬ್ಬನಂ, ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸಮತ್ಥಭಾವೇನ। **ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತೋ ಖನ್ಧಪ್ಪದೇಸೋ। **ಸಮಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾಪೇನ್ತೋ।

ಕೂಟದನ್ತಉಪಾಸಕತ್ತಪಟಿವೇದನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೫೪-೮. ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಾಣಯೋತಿ "ಸತ್ತ ಚ ಉಸಭಸತಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಿನೋ। **ಆಕುಲಭಾವೋ**ತಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುತತ್ತಾ ಪಾಣೀಸು ಅನುದ್ದಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ "ಕಥಞ್ಹಿ ನಾಮ ಮಯಾ ತಾವ ಬಹೂ ಪಾಣಿನೋ ಮಾರಣತ್ಥಾಯ ಬನ್ಧಾಪಿತಾ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲಭಾವೋ **ಉದಪಾದಿ। ಸುತ್ವಾ**ತಿ "ಬನ್ಧನತೋ ಮೋಚಿತಾ"ತಿ ಸುತ್ವಾ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಿಗಮೇನ ಕಲ್ಲಚಿತ್ತತಾ ಅರೋಗಚಿತ್ತತಾ, ಬ್ಯಾಪಾದವಿಗಮೇನ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಮುದುಚಿತ್ತತಾ ಅಕಥಿನಚಿತ್ತತಾ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪ್ಪಹಾನೇನ ವಿಕ್ಖೇಪವಿಗಮನತೋ ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತತಾ ತೇಹಿ ನ ಪಿಹಿತಚಿತ್ತತಾ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿಗಮೇನ ಉದಗ್ಗಚಿತ್ತತಾ ಸಂಪಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಅಲೀನಚಿತ್ತತಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿಗಮೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತತಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕಲ್ಲಚಿತ್ತನ್ತಿಆದಿ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾನುಭಾವೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನೀವರಣತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕೂಟದನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೬. ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣದೂತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೫೯. ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲೀಭಾವೂಪಗಮನತೋತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಪುತ್ತಧೀತುವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಹುತ್ವಾ ಸೋಳಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಜಾತಾನಂ ಲಿಚ್ಛವೀರಾಜಕುಮಾರಾನಂ ಸಪರಿವಾರಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನೇವ ವಡ್ಢನ್ತಾನಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಾರಾಮುಯ್ಯಾನಪೋಕ್ಖರಣೀಆದೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೋನಕತಾಯ ನಗರಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿಂಸು, ತೇನಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲೀಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ "ವೇಸಾಲೀ" ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲೀಭಾವೂಪಗಮನತೋ ವೇಸಾಲೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ನಗರೇ"**ತಿ। **ಸಯಂಜಾತನ್ತಿ** ಸಯಮೇವ ಜಾತಂ ಅರೋಪಿಮಂ। **ಮಹನ್ತಭಾವೇನೇವಾತಿ** ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾನಂ, ಠಿತೋಕಾಸಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವೇನ, ತೇನಾಹ **"ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। **ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾಸಙ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನ ಕೂಟಾಗಾರಸಾಲಾನಿಯಾಮೇನ। ಕೋಸಲೇಸು ಜಾತಾ, ಭವಾ ವಾ, ತಂ ವಾ ರಟ್ಠಂ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕೋಸಲಕಾ**। ಏವಂ **ಮಾಗಧಕಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಸ ಅಕರಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಹಾಜಾನಿಯೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಕರಣಂ ಅರಹತೀತಿ ಕರಣೀಯಂ ತೇನ **ಕರಣೀಯೇನ,** ತೇನಾಹ **"ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮೇನಾ"**ತಿ। **ತಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಸತಿ ಸಮವಾಯೇ ಕಾತಬ್ಬತೋ।

೩೬೦. ಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ತಾಸಂ ವಸೇನ **ನಾನಾರಮ್ಮಣಾಚಾರತೋ।** ಸಮ್ಭವನ್ತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಸೇಧೋ। **ಪಟಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಸಲ್ಲೀನೋತಿ** ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ಅಲ್ಲೀನೋ।

ಓಟ್ಠದ್ಧಲಿಚ್ಛವೀವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೬೧. ಅದ್ಧೋಟ್ಠತಾಯಾತಿ ತಸ್ಸ ಕಿರ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಂ ಅಪ್ಪಕತಾಯ ತಿರಿಯಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಅಪನೀತದ್ಧಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ ಚತ್ತಾರೋ ದನ್ತೇ, ದ್ವೇ ಚ ದಾಠಾ ನ ಛಾದೇತಿ, ತೇನ ನಂ **"ಓಟ್ಠದ್ಧೋ"**ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಉಪಾಸಕೋ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ದಾಯಕೋ ದಾನಪತಿ ಬುದ್ಧಮಾಮಕೋ ಧಮ್ಮಮಾಮಕೋ ಸಙ್ಘಮಾಮಕೋ, ತೇನಾಹ **ಪುರೇಭತ್ತನ್ತಿ**ಆದಿ।

೩೬೨. ಸಾಸನೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತೋತಿ ಭಾವನಂ ಅನುಯುತ್ತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೀಹಸಮಾನವುತ್ತಿನೋಪಿ ಭಗವತೋ ಪರಿಸಾಯ ಮಹನ್ತೇ ಸತಿ ತದಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

"ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಅಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಥೇರಸ್ಸ ಖೀಣಾ ಸವಸ್ಸಸತೋ ಆಲಸಿಯಭಾವೋ "ಅಪ್ಪಹೀನೋ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ವಾಸನಾಲೇಸಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯಾಹ **"ಈಸಕಂ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ಸವಾಸನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ।

೩೬೩. ವಿನೇಯ್ಯಜನಾನುರೋಧೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯವಿಜಮ್ಭನಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ, ತೇನೇವಾಹ **"ಸಂಸೂಚಿತನಿಕ್ಖಮನೋ"**ತಿ। ಗನ್ಧಕುಟಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನವೇಲಾಯಞ್ಹಿ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ಬುದ್ಧರಸ್ಮಿಯೋ ಆವೇಳಾವೇಳಾಯಮಲಾಯಮಲಾ ಹುತ್ವಾ ಸವಿಸೇಸಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ವಿನಿಚ್ಛರಿಂಸು।

೨೧೪. **ತತೋ ಪರನ್ತಿ** “ಹಿಯ್ಯೋ”ತಿ ವುತ್ತದಿವಸತೋ ಅನನ್ತರಂ ಪರಂ **ಪುರಿಮತರಂ** ಅತಿಸಯೇನ ಪುರಿಮತ್ತಾ। ಇತಿ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ವವತ್ಥಿತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಭಾವೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯದೇತ್ಥ “ಪುರಿಮತರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಪಭುತಿ ಯಂ ಯಂ ಓರಂ, ತಂ ತಂ ಪುರಿಮಂ, ಯಂ ಯಂ ಪರಂ, ತಂ ತಂ ಪುರಿಮತರಂ, ಓರಪಾರಭಾವಸ್ಸ ವಿಯ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಿತೋ, ತೇನಾಹ **“ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಮೂಲದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿಆದಿದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಅಗ್ಗನ್ತಿ** ಪಠಮಂ। ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಪರಾ ಅತೀತಾ ಕೋಟಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪರಕೋಟಿಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಯಂ**-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಚಾಯಂ “ವಿಹರಾಮೀ”ತಿ ವತ್ತಮಾನಪ್ಪಯೋಗೋ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಅತೀತಕಾಲವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ **“ವಿಹಾಸಿನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ “ವಿಹರಾಮೀ”ತಿ ಪದಸ್ಸ “ಯದಗ್ಗೇ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಜುಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ “ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ”ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ।

ಪಿಯಜಾತಿಕಾನೀತಿ ಇಟ್ಠಸಭಾವಾನಿ। **ಸಾತಜಾತಿಕಾನೀ**ತಿ ಮಧುರಸಭಾವಾನಿ। ಮಧುರಂ ವಿಯಾತಿ ಹಿ “ಮಧುರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಮನೋರಮಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ। **ಕಾಮೂಪಸಞ್ಹಿತಾನೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಕಾಮೇನ ಉಪಸಂಹಿತಾನಿ, ಕಾಮನೀಯಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **“ಕಾಮಸ್ಸಾದಯುತ್ತಾನೀ”**ತಿ, ಕಾಮಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಯುತ್ತಾನಿ ಯೋಗ್ಯಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೇ**ತಿ ಸರೀರಬಿಮ್ಬೇ, ಆಧಾರೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ತಸ್ಮಾ **ಸದ್ದೇನಾ**ತಿ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಸದ್ದೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಧುರೇನಾ**ತಿ ಇಟ್ಠೇನ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಾಕಥನಮತ್ತೇನ। “ಅತ್ತನಾ ಞಾತಮ್ಪಿ ನ ಕಥೇತಿ, ಕಿಮಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನಾ”ತಿ ಕುಜ್ಝನ್ತೋ **ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ** ಸಹ ಕುಜ್ಝನೇನೇವ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಹಾಯಿ। **ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ “ಕಸ್ಮಾ ನು ಖೋ ಮಯ್ಹಂ ತಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನ ಕಥೇಸೀ”ತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನವಸೇನ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಪಾಥಿಕಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ತಂ ತಂ ಅಯುತ್ತಮೇವ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ಭಾಸನ್ತೋ, ಕರೋನ್ತೋ ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ। ಭಗವತಿ ಬದ್ಧಾಘಾತತಾಯ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭನ್ತೋ **ಗಿಹಿಭಾವಂ ಪತ್ವಾ**।

ಏಕಂಸಭಾವಿತಸಮಾಧಿವಣ್ಣನಾ

೨೧೯-೨೨೦. **ಏಕಂಸಾಯಾ**ತಿ ತದತ್ಥೇಯೇವ ಚತುತ್ಥೀ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಂಸತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಂಸ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ, ಸೋ ಚ ಅಧಿಕಾರತೋ ದಿಬ್ಬರೂಪದಸ್ಸನದಿಬ್ಬಸದ್ದಸ್ಸವನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅನುದಿಸಾಯಾ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮದಕ್ಖಿಣಾದಿಭೇದಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಯ ಅನುದಿಸಾಯ। **ಉಭಯಕೋಟ್ಠಾಸಾಯಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ, ದಿಬ್ಬಸದ್ದಸ್ಸವನತ್ಥಾಯ ಚ। **ಭಾವಿತೋ**ತಿ ಯಥಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಞ್ಚ ಸಮಧಿಗತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಾವಿತೋ। ತಯಿದಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣೇನ ಇಜ್ಝನ್ತೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಇಜ್ಝನ್ತೀಸುಪಿ ಕಮೇನೇವ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಏಕಸ್ಸ ಉಭಯಸಮತ್ಥತಾಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ “ದಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನಾಯ, ದಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸದ್ದಾನಂ ಸವನಾಯಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಸಮ್ಭವತೋ। **“ಏಕಂಸಭಾವಿತೋ ಸಮಾಧಿಹೇತೂ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಯ ಏವ ಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ದಿಬ್ಬಸದ್ದಂ ನಾಸ್ಸೋಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪಣ್ಣಕನ್ತಿ** ಅವಿರಜ್ಝನಕಂ, ಅನವಜ್ಜನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ।

೨೨೧. “ಸಮಾಧಿ ಏವ” ಭಾವೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ**। “ದಿಬ್ಬಸೋತಞಾಣಂ ಸೇಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೇನಾಪಿ ಮಹಾಲಿನಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಮ್ಪಿ ತೇನ ಸಹ ಗಹೇತ್ವಾ “ಏತಾಸಂ ನೂನ ಭನ್ತೇ”ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಿತನ್ತಿ **“ಉಭಯಂಸಭಾವಿತಾನಂ ಸಮಾಧೀನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಬಾಹಿರಾ ಏತಾ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ** ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ। ತಾ ಹಿ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಮ್ಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ನ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ** ಭಗವತೋ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಭಾವೇನ ಅಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ। **ಯದತ್ಥನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ। **ತೇ**ತಿ ತೇ ಅರಿಯಫಲಧಮ್ಮೇ। ತೇ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾತಿ।

ಚತುಅರಿಯಫಲವಣ್ಣನಾ

೩೭೩. **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖೇ ಸಂಯೋಜನತೋ। **"ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪನ್ನೋ"**ತಿ ಫಲಟ್ಠಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಸೋತಾಪನ್ನೋ"ತಿ, "ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) ಚ। **ಅಪತನಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯) ಸಭಾವೋ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ। ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತತೋ ಸತ್ತಮಭವತೋ ಉಪರಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ನಿಯತೋ। **ಪರಂ ಅಯನಂ** ಪರಾಗತಿ।

ತನುತ್ತಂ ನಾಮ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮನ್ದತಾ, ವಿರಳತಾ ಚಾತಿ ಆಹ **"ತನುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಸ್ಸ ಕಾಮಭವಸ್ಸಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಹಿತಾನಂ। **ಓಪಪಾತಿಕೋ**ತಿ ಉಪಪಾತಿಕೋ ಉಪಪತನೇ ಸಾಧುಕಾರೀತಿ ಕತ್ವಾ। ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ವಿಮುತ್ತಿ, ಚಿತ್ತಮೇವ ವಿಮುತ್ತಿ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸ...ಪೇ॰... ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಹೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋ "ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ। ಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೯) ವಿಯ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ತೇನಾಹ **"ಪಞ್ಞಾವ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾವ, ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೭೪-೫. ಅರಿಯಸಾವಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅರಿಯಫಲಞ್ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪದಾ, ಸಾ ಚ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏವಾತಿ ಇಧ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯಾ"**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಮಾಹ। "ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ**ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಯಾಥಾವತೋ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಸಭಾವಾ **ಸಮ್ಮಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ**। ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಸಭಾವೋ **ಸಮ್ಮಾ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ**। ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಾಚಾ ಜನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ತಬ್ಬಿಪಕ್ಖವಿರತಿಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಭೇದಕರಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಪಹಾನೇನ ಜನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕಿಚ್ಚವತೀ ಹೋತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಾ**। ಯಥಾ ಚೀವರಕಮ್ಮಾದಿಕೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಏಕಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಂ ತಂ ಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫಾದಕೋ ವಾ ಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಹತ್ಥಪಾದಚಲನಾದಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಸಾವಜ್ಜಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ನಿರವಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಾಪನಕಿಚ್ಚವಾ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ಏವ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ**। ಕಾಯವಾಚಾನಂ, ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಮಿಚ್ಛಾಜೀವಪ್ಪಹಾನೇನ **ಸಮ್ಮಾ ವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ**। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತೋ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಸಭಾವೋತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಪಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ**। ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಟ್ಠಾನಸಭಾವಾತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ ಸಮ್ಮಾಸತಿ**। ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾದಹನಸಭಾವೋತಿ **ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಾನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ**।

ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಾ ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪಕಾಸೇತಿ ಕಿಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತೇನಾಹ **"ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕ...ಪೇ॰... ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಙ್ಗೇನ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಪವತ್ತತೀತಿ **ತಥೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಚ್ಚತೋತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಇಧ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ ಇಮಸ್ಸೇವ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಪ್ಪಕಾಸನಕಿಚ್ಚತೋ। **ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ**

ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ॰ ೭೦೩) “ವಿರತಿಚೇತನಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ತತ್ಥ ಪಧಾನಾನಂ ವಿರತಿಚೇತನಾನಂ ವಸೇನ **“ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾಯೋಪೀ”**ತಿ ಆಹ। ಮುಸಾವಾದಾದೀಹಿ ವಿರಮಣಕಾಲೇ ವಾ ವಿರತಿಯೋ, ಸುಭಾಸಿತಾದಿವಾಚಾಭಾಸನಾದಿಕಾಲೇ ಚ ಚೇತನಾಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿರತಿಯೋವ** ಚೇತನಾನಂ ಅಮಗ್ಗಙ್ಗತ್ತಾ ಏಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣತಾ ವಿಯ, ಏಕಾಯ ವಿರತಿಯಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿವಿರತಿಭಾವೋ ವಿಯ ಚ ಏಕಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಕಿಚ್ಚತ್ತಯಸಾಧನಸಭಾವಾಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಭಾವಾಸಿದ್ಧಿತೋ, ತಂಸಿದ್ಧಿಯಞ್ಚ ಅಙ್ಗತ್ತಯತ್ತಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸತಿಪಟ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವವಸೇನ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಯೇವಾತಿ। ಯದಿಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರಕಾನಂ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಮಜ್ಜನಸಮ್ಪಿಯಾಯನಬ್ರೂಹನಸನ್ತಸುಖಾನಂ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಸೇನ ಚತೂಹಿ ಝಾನೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವಾಯಾಮೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿಚತುವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಸತಿ ವಿಯ ಚ ಅಸುಭಾಸುಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತೇಸು ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಾದಿಸಞ್ಞಾಪಹಾನಚತುಸತಿಕಿಚ್ಚಂ ಏಕೋ ಸಮಾಧಿ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತೀತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ, ತಥಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತತ್ತಾ **ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ** ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥತ್ತಾ **ಕಿಲೇಸಚೋರೇ ಘಾತೇನ್ತೋ। ಬಹುಕಾರತ್ತಾ**ತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಇಮಿನಾ ಕದಾಚಿಪಿ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಪುಬ್ಬೋ ಕಿಲೇಸಗಣೋ ತಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾಟಕೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ । ತತ್ಥ ಚಾಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಹೋತೀತಿ ಬಹುಕಾರಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ।

ತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। “ಬಹುಕಾರೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಬಹುಕಾರತಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ “ಯಥಾ ಹೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “ಅಯಂ” ತಮ್ಬಕಂಸಾದಿಮಯತ್ತಾ **ಕೂಟೋ।** ಅಯಂ ಸಮಸಾರತಾಯ ಮಹಾಸಾರತಾಯ **ಛೇಕೋ। ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಹೇರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ಕಹಾಪಣವಿಭಾಗಜಾನನೇ ಕರಣನ್ತರಂ ಬಹುಕಾರಂ ಯದಿದಂ ಹತ್ಥೋ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗಜಾನನೇ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ಬಹುಕಾರಂ ಯದಿದಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ತದವಬೋಧತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಹುಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದುತಿಯಉಪಮಾಯಂ **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಚ್ಛಕೋ ಪರೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ದಬ್ಬಸಮ್ಭಾರಂ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಗೇಹಕರಣಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತಿ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ವಿತಕ್ಕೇನ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿಕಮ್ಮೇ ಉಪನೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ವಚೀಭೇದಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜವಚೀಭೇದನಿವತ್ತನಪವತ್ತನಕರಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋ ಏವಾತಿ **“ಸ್ವಾಯ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಚೀಭೇದಸ್ಸ ನಿಯಾಮಿಕಾ **ವಾಚಾ** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾನಿಯಾಮಕಸ್ಸ **ಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿಕಾ। ತದುಭಯಾನನ್ತರನ್ತಿ** ದುಚ್ಚರಿತದ್ವಯಪಹಾಯಕಸ್ಸ ಸುಚರಿತದ್ವಯಪಾರಿಪೂರಿಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ। **ಇದಂ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಂ। ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತಾದಯೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮಾ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಅಪಕಾರಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಗತಿಯೋ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ, ಕಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವೇ ವಾ। **ಸಮನ್ನೇಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ।

ದ್ವೇಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೭೬-೭. **"ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧ"**ನ್ತಿ ಅನುಸನ್ಧಿಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಅಯಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಥಾಲದ್ಧಿಕತ್ತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಲಿಚ್ಛವೀರಞ್ಞೋ। **ದೇಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾಯಂ ಸುಞ್ಞತಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯಂ ಯಥಾದೇಸಿತದೇಸನಾಯಂ। **ನಾಧಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ನ ಸದ್ದಹತಿ ನ ಪಸೀದತಿ। **ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಥೇನ್ತೋ**ತಿ ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ಕಥೀಯತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತೇಸಂ ಅಸತಿಪಿ ಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೇ ಕೇವಲಂ ಸಾಸನೇ ತನ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ। **ಏವರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತಾಯ ಏವಂಪಾಕಟಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ **ಸತ್ಥು**। **ಯುತ್ತಂ ನು ಖೋ ಏತಂ ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಧಿಗಮೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಏತಂ "ತಂ ಜೀವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಚ್ಛೇದಾದಿಗಾಹಗಹಣಂ ಅಪಿ ನು ಯುತ್ತನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಲದ್ಧಿಯಾ ಪನ ಝಾನಾಧಿಗಮಮತ್ತೇನ ನ ತಾವ ವಿವೇಚಿತತ್ತಾ **"ತೇಹಿ ಯುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಝಾನಲಾಭಿನೋಪಿ ತಂ ಗಹಣಂ "ಅಯುತ್ತಮೇವಾ"ತಿ ತಂ ಉಚ್ಛೇದವಾದಂ ಸಸ್ಸತವಾದಂ ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ, "ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ವತ್ತುಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನನಿಚ್ಛಯತಾಯ ತಂ **ಮಮ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ** ಅತ್ತಮನಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋಪಿ** ಲಿಚ್ಛವೀ ರಾಜಾ ತೇ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾತನಿಚ್ಛಯತ್ತಾ **ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೭. ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ದ್ವೇಪಬ್ಬಜಿತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೭೮. “ಘೋಸಿತೇನ ಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕತೇ ಆರಾಮೇ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕೋಯಂ ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ, ಕಥಞ್ಚಾನೇನ ಆರಾಮೋ ಕಾರಿತೋ, ಕಥಂ ವಾ ತತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸೀತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತೋ**ತಿ ಅಲ್ಲಕಪ್ಪರಟ್ಠತೋ। **ತದಾ**ತಿ ತೇಸಂ ತಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠದಿವಸೇ। **ಬಲವಪಾಯಾಸ**ನ್ತಿ ಗರುತರಂ ಬಹುಪಾಯಾಸಂ। **ಅಸನ್ನಿಹಿತೇ**ತಿ ಗೇಹತೋ ಬಹಿ ಗತೇ। **ಭುಸ್ಸತೀ**ತಿ ರವತಿ। **ಘೋಸಕದೇವಪುತ್ತೋತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಅಹೋಸಿ** ಸರಘೋಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ। **ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ಜಾತೋ** ತಾಯ ಏವ ಚಸ್ಸ ಸರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಘೋಸಿತನಾಮತಾ।

ಸರೀರಸನ್ತಪ್ಪನತ್ಥನ್ತಿ ಹಿಮವನ್ತೇ ಫಲಮೂಲಾಹಾರತಾಯ ಕಿಲನ್ತಸರೀರಾ ಲೋಣಮ್ಬಿಲಸೇವನೇನ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಪ್ಪನತ್ಥಂ ಪೀನನತ್ಥಂ। **ತಸಿತಾ**ತಿ ಪಿಪಾಸಿತಾ। **ಕಿಲನ್ತಾ**ತಿ ಪರಿಸ್ಸನ್ತಕಾಯಾ। ತೇ ಕಿರ ತಂ ವಟರುಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸೋಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಮಞ್ಞೇ ಏತ್ಥ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ, “ಸಾಧು ವತಾಯಂ ದೇವತಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇಸುಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ತತ್ಥ ಅಧಿವತ್ಥಾ…ಪೇ॰… ನಿಸೀದಿಂಸೂ”**ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ ಗಹಪತಿ। **ಭತಕಾನ**ನ್ತಿ ಭತಿಯಾ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ದಾಸಪೇಸಕಮ್ಮಕರಾನಂ। **ಪಕತಿಭತ್ತವೇತನ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಯಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತವೇತನಂ, ತದಾ ಉಪೋಸಥಿಕತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ಅಕರೋನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಕರಣದಿವಸೇನ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತವೇತನಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಞ್ಚೀ**ತಿ ಕಞ್ಚಿಪಿ ಭತಕಂ।

ಉಪೇಚ್ಚ ಪರಸ್ಸ ವಾಚಾಯ ಆರಮ್ಭನಂ ಬಾಧನಂ **ಉಪಾರಮ್ಭೋ,** ದೋಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಘಟ್ಟನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **“ಉಪಾರಮ್ಭಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವಾದಂ ಆರೋಪೇತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ”**ತಿ। ವದನ್ತಿ ನಿನ್ದನವಸೇನ ಕಥೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಹಿ ವಾದೋ, ದೋಸೋ। ತಂ ಆರೋಪೇತುಕಾಮಾ, ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ”**ನ್ತಿ, ಇಧ ಯಂ ವತ್ಥುಂ ಜೀವಸಞ್ಞಿತಂ, ತದೇವ ಸರೀರಸಞ್ಞಿತನ್ತಿ “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ವಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ರೂಪಞ್ಚ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಅದ್ವಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಮನುಪಸ್ಸನವಸೇನ “ಸತ್ತೋ”ತಿ ವಾ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ। **ಭಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ತೇನ** ಜೀವಸರೀರಾನಂ ಅನಞ್ಞತ್ತಾನುಜಾನನತೋ, ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಭೇದದಸ್ಸನತೋ। ನ ಹೇತ್ಥ ಯಥಾ ಭೇದವತಾ ಸರೀರತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ಅದಿಟ್ಠೋಪಿ ಜೀವಸ್ಸ ಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಅದಿಟ್ಠಭೇದತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ಸರೀರಸ್ಸಾಪಿ ಅಭೇದೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ತಸ್ಸ ಭೇದಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧತ್ತಾ, ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **“ಉಚ್ಛೇದವಾದೋ ಹೋತೀ”**ತಿ।

“ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ”ನ್ತಿ ಅಞ್ಞದೇವ ವತ್ಥುಂ ಜೀವಸಞ್ಞಿತಂ, ಅಞ್ಞಂ ವತ್ಥುಂ ಸರೀರಸಞ್ಞಿತನ್ತಿ “ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ವಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ರೂಪೇ ಭೇದಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಅತ್ತನಿ ಚ ತದಭಾವತೋ ಅತ್ತಾ ನಿಚ್ಚೋತಿ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ತುಮ್ಹಾಕಂ…ಪೇ॰… ಆಪಜ್ಜತೀ”**ತಿ।

೩೭೯-೩೮೦. ತಯಿದಂ ನೇಸಂ ವಞ್ಝಾಸುತಸ್ಸ ದೀಘರಸ್ಸತಾಪರಿಕಪ್ಪನಸದಿಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಠಪನೀಯೋಯಂ ಪಞ್ಹೋತಿ ತತ್ಥ ರಾಜನಿಮೀಲನಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ಥಾ ಉಪರಿ ನೇಸಂ “ತೇನ ಹಾವುಸೋ ಸುಣಾಥಾ”ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಆರಭೀತಿ ಆಹ **“ಅಥ ಭಗವಾ”**ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಸಾ ಯೇವಾ**ತಿ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ।

ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಾತಿ ಸದ್ಧಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ "ಏವಮಹಂ ಇತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತಸ್ಸ ತದನುರೂಪಞ್ಚ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಏತಂ ವತ್ತು**ನ್ತಿ ಏತಂ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಪರಿಬುದ್ಧಿದೀಪನಂ "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸನಿಸ್ಸಿತಂ ವಚನಂ ವತ್ತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಧಮ್ಮೇಸು ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನವಸೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏತಮೇವಂ ಜಾನಾಮೀತಿ ಯೇನ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತಂ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನಾಮಿ। **ನೋ ಚ ಏವಂ ವದಾಮೀ**ತಿ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಸನಿಸ್ಸಯಂ ಅಭೇದತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಾ "ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಾ ತದುಭಯಂ ಭೇದತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಾ "ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಂ ಪವೇದೇನ್ತಿ, ಅಹಂ ಪನ ನ ಏವಂ ವದಾಮಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **"ಅಥ ಖೋ"**ತಿಆದಿ । ಬಾಹಿರಕಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಭಾವನ್ತೇಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಝಾನಾಧಿಗಮೋ, ಭಾವನಾ ಚ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಸಞ್ಜಾನನಮುಖೇನ ಹೋತೀತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಸಞ್ಞಾಬಲೇನ ಉಪ್ಪನ್ನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - "ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ। **"ನ ಕಲ್ಲಂ ತಸ್ಸೇತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ಅಥ ಚ ಪನಾಹಂ ನ ವದಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಕಿರೇತಂ ಕೇವಲಿನಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಜಾಲಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೮. ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅಚೇಲಕಸ್ಸಪವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೩೮೧. ಯಸ್ಮಿಂ ರಟ್ಠೇ ತಂ ನಗರಂ, ತಸ್ಸ ರಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ತದಾ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸಿ, ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸಪಿ ಏತದೇವ ನಾಮಂ, ತಸ್ಮಾ **ಉರುಞ್ಞಾಯ**ನ್ತಿ ಉರುಞ್ಞಾಜನಪದೇ ಉರುಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇ ನಗರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಮಣೀಯೋ**ತಿ ಮನೋಹರಭೂಮಿಭಾಗತಾಯ ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಜನವಿವಿತ್ತತಾಯ ಚ ಮನೋರಮೋ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ಗೋತ್ತನಾಮಂ। ತಪನಂ ಸನ್ತಪನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಖೇದನಂ ತಪೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಪಸ್ಸೀ, ತಂ **ತಪಸ್ಸಿಂ**। ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಭೂತೋ ತಪಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಪೋ ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ತಪನಿಸ್ಸಿತಕ"**ನ್ತಿ। ಲೂಖಂ ವಾ ಫರುಸಂ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಚಾರವಿರಹತೋ ನಪಸಾದನೀಯಂ ಆಜೀವತಿ ವತ್ತತೀತಿ ಲೂಖಾಜೀವೀ, ತಂ **ಲೂಖಾಜೀವಿಂ**। **ಮುತ್ತಾಚಾರಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪರತೋ ಪಾಳಿಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೭) ಆಗತಾ ಹತ್ಥಾಪಲೇಖನಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಉಪ್ಪಣ್ಡೇತೀ**ತಿ ಉಹಸನವಸೇನ ಪರಿಭಾಸತಿ। **ಉಪವದತೀ**ತಿ ಅವಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಕಂ ಅಪವದತಿ, ತೇನಾಹ **"ಹೀಳೇತಿ ವಮ್ಭೇತೀ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅನುಧಮ್ಮಂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಹೇತು "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಕಾರಣಸ್ಸ ಅನುಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ತಥಾಪವತ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ। ಅತ್ಥಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಹಿ ಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗೋ। ಅನುಕಾರಣನ್ತಿ ಚ ಸೋ ಏವ ಪರೇಹಿ ತಥಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋ। **ಪರೇಹೀ**ತಿ "ಯೇ ತೇ"ತಿ ವುತ್ತಸತ್ತೇಹಿ ಪರೇಹಿ। **ವುತ್ತಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ತೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಚೇ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ತೇಹಿ ವುತ್ತಕಾರಣೇನ ಸಕಾರಣೋ ಹುತ್ವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾದೋ ವಾ ತತೋ ಪರಂ ತಸ್ಸ ಅನುವಾದೋ ಕೋಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಪಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ಠಾನಂ ಕಾರಣಂ ನಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಕಿಮೇವಂ ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೮೨. ಇದಾನಿ ಯಂ ವಿಭಜ್ಜವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾ "ನ ಮೇ ತೇ ವುತ್ತವಾದಿನೋ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಇಧಾಹಂ ಕಸ್ಸಪಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಧೇಕಚ್ಚೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ಭಗವಾ ಹಿ ನಿರತ್ಥಕಂ ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಕಾಯಕಿಲಮಥಂ "ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೋ ದುಕ್ಖೋ ಅನರಿಯೋ ಅನತ್ಥಸಂಹಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಗರಹತಿ। ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಉಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕಂ "ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಹೋತಿ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಣ್ಣೇತಿ। **ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞತಾಯಾ**ತಿ ಅಪುಞ್ಞತಾಯ। **ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಭಾವತೋ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫; ೨.೯೪, ೯೫, ೨೨೫; ೩.೯೧, ೧೧೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೦; ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧; ವಿಭ॰ ೯೩೮) ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ತಥಾ ತಥಾ ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ। **ಅನೇಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಿಚ್ಛಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ। **ಇಮೇ ದ್ವೇ**ತಿ "ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ ಪುಞ್ಞವಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ದುಚ್ಚರಿತಕಾರಿನೋ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸನ್ಧಾಯ।

"ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸನ್ಧಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ದುತಿಯನಯೇ "ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋ, ಪುಞ್ಞವಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಸುಚರಿತಕಾರಿನೋತಿ ಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಮ್ಮಕಿರಿಯವಾದಿನೋ ಹಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲಾ। ಇತಿ ಪಠಮದುತಿಯನಯೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತತಿಯಚತುತ್ಥನಯೇಸು ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಬಾಹಿರಕಾಚಾರಯುತ್ತೋ ತಿತ್ಥಿಯಾಚಾರಯುತ್ತೋ, ನ ವಿಮುತ್ತಾಚಾರೋ। **ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಧಮ್ಮಿಕೇನ ಸುಖೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇತ್ವಾ, ತೇನಾಹ **"ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿ। **"ನ ದಾನಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿನಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ವಸೇನ ದುಚ್ಚರಿತಪೂರಣಮಾಹ। **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ಕಾಮೇಸು ದೋಸೋ"ತಿ ಏವಂ

ಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ। **ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಯಾ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತಾಯ ತಾಪಸದಾರಿಕಾಯ। **ದಹರಾಯಾ**ತಿ ತರುಣಾಯ। **ಮುದುಕಾಯಾ**ತಿ ಸುಖುಮಾಲಾಯ। **ಲೋಮಸಾಯಾ**ತಿ ತನುತಮ್ಬಲೋಮತಾಯ ಅಪ್ಪಲೋಮಾಯ। **ಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು। **ಪಾತಬ್ಯತ**ನ್ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, **ಪಾತಬ್ಯತ**ನ್ತಿ ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಕತಂ। **ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ**ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋ। ಪರಿಭೋಗತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಪಾ**-ಸದ್ದೋ, ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಚ **ತಬ್ಬ**-ಸದ್ದೋ, ಯಥಾರುಚಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಹಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನೋ ವತ್ಥುಕಾಮನ್ತೋಗಧೋಯೇವ।

ಇದನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಂ ವಿಭಜ್ಜನಂ। **ತಿತ್ಥಿಯವಸೇನ ಆಗತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಥಾ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ। **ಸಾಸನೇಪೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇಪಿ।

ಅರಹತ್ತಂ ವಾ ಅತ್ತನಿ ಅಸನ್ತಂ "ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ। ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಂ, ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಂ, ಇರಿಯಾಪಥನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ತೀಣಿ ವಾ ಕುಹನವತ್ಥೂನಿ। ತಾದಿಸೋ ವಾ**ತಿ ಧುತಙ್ಗ- (ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨) ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಲೂಖಾಜೀವೀ ಏವ। **ದುಲ್ಲಭಸುಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ** ದುಗ್ಗತೀಸು ಉಪಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೮೩. **ಅಸುಕಟ್ಠಾನತೋ**ತಿ ಅಸುಕಭವತೋ। **ಆಗತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಇಧಾಗತಾ। **ಇದಾನಿ ಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಟ್ಠಾನಂ। **ಪುನ ಉಪಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಅನನ್ತರಭವತೋ ತತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ, **ಪುನ ಉಪಪತ್ತೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಹಿ ಇಚ್ಛಾದೋಸವಸೇನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗರಹೇಯ್ಯ, ಅಹಂ ಪನ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನನ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗರಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತೇನಾಹ **"ಗರಹಿತಬ್ಬಮೇವಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಗರಹಣಂ, ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಪಸಂಸನಂ।

ನ ಕೋಚಿ "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ ವದತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸ್ಸ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಭದ್ದಕತ್ತಾ। **ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರ**ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಟಿಸತ್ತುಭಾವತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ವೇರಹೇತುತಾಯ ಚ "ವೇರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತೋ ಏವ **ತಂ ನ ಕೋಚಿ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದತಿ,** ತಥಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಅಸಾಧನತೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧುಭಾವಸ್ಸ ಚ ದೂಸನತೋ। **ನ ನಿರುನ್ಧಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ರೂಪಗ್ಗಹಣೇ ನ ನಿವಾರೇತಬ್ಬಂ। ದಸ್ಸನೀಯದಸ್ಸನತ್ಥೋ ಹಿ ಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭೋತಿ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ತೇಸಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೋ ಸಾಧು , ತದಗ್ಗೇನ ತತ್ಥ ಸಂವರೋ ನ ಸಾಧೂತಿ ಆಹ **"ಪುನ ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚನ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಸಂವರ"**ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚಂ ವದನ್ತಿ "ಸಾಧೂ"ತಿ** ತೇ "ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಯಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಾದಿಂ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಮಯಂ ತಂ ನ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದಾಮ। **ಯಂ ತೇ ಏಕಚ್ಚಂ ವದನ್ತಿ "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ** ಯಂ ಪನ ತೇ ಅನವಜ್ಜಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಂ, ಸುನಿವತ್ಥಸುಪಾರುಪನಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ "ನ ಸಾಧೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಮಯಂ "ಸಾಧೂ"ತಿ ವದಾಮಾತಿ ಏವಂ ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಯಂ ಪರವಾದಮೂಲಕಂ ಚತುಕ್ಕಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ತದೇವ ಪುನ ಸಕವಾದಮೂಲಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಞ್ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕೇನಚಿ ಸಮಾನಂ, ತೇನಪಿ ತಂ ಸಮಾನಮೇವ, ತಥಾ ಅಸಮಾನಂ ಪೀತಿ। **ಸಮಾನಾಸಮಾನತ**ನ್ತಿ ಸಮಾನಾಸಮಾನತಾಮತ್ತಂ। ಅನವಸೇಸತೋ ಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ಸಕವಾದೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಪರವಾದೇ। ತಥಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಚ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಾದನಂ ಸಕವಾದೇ, ನ ಪರವಾದೇ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತ್ಯಾಹ"ನ್ತಿಆದಿ।

ಸಮನುಯುಞ್ಜಾಪನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೮೫. ಲದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ "ಕಿಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಪರೇ ಗಣಾಚರಿಯಾ। ಏತ್ಥ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ವದಾ"ತಿ ಲದ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** "ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಏವಮತ್ಥಂ ಗಾಹಯಾ"ತಿ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಉಭಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** "ಇದಂ ನಾಮೇತ್ಥ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಾಧಿಯಮಾನೇ ಅನ್ವಯತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಕಾರಣಂ ಸಮತ್ಥೇತುಂ ಸದಿಸಾಸದಿಸಭೇದಂ ಉಪಮೋದಾಹರಣದ್ವಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ, **ಉಭಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ** ಕಾರಣಸ್ಸ ಚ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಾಧಿತೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಅನುಪಚ್ಛಾ ಭಾಸನ್ತೋ ನಿಗಮೇನ್ತೋ **ಸಮನುಭಾಸತಿ ನಾಮ। ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾತಿ** ಉಪನೇತ್ವಾ। **"ಕಿಂ ತೇ"**ತಿಆದಿ ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ದುತಿಯಪದೇತಿ** "ಸಙ್ಘೇನ ವಾ ಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ।

ತಮತ್ಥನ್ತಿ ತಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸಂ ಪಹಾಯ ವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ। **ಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** ಅಕುಸಲಾದಿಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ। ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ **ಅಕುಸಲಾ ಚೇವ** ತತೋಯೇವ **ಅಕುಸಲಾತಿ ಚ** ಸಙ್ಖಂ ಗತಾತಿ **ಸಙ್ಖಾತಾ** ತತ್ಥ ಪುರಿಮಪದೇನ ಏಕನ್ತಾಕುಸಲೇ ವದತಿ, ದುತಿಯಪದೇನ ತಂಸಹಗತೇ, ತಂಪಕ್ಖಿಯೇ ಚ, ತೇನಾಹ **"ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಾ"**ತಿ, ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಯಭಾವೇನ ವವತ್ಥಾಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಜ್ಜಟ್ಠೋ ದೋಸಟ್ಠೋ ಗಾರಯ್ಹಪರಿಯಾಯತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಸಾವಜ್ಜಾತಿ ಸದೋಸಾ"**ತಿ। **ಅರಿಯಾ** ನಾಮ ನಿದ್ದೋಸಾ, ಇಮೇ ಪನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ನಿದ್ದೋಸಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ **ನಿದ್ದೋಸಟ್ಠೇನ ಅರಿಯಾ ಭವಿತುಂ ನಾಲಂ ಅಸಮತ್ಥಾ।**

೩೮೮-೩೯೧. **ಯನ್ತಿ** ಕಾರಣೇ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ವಿಞ್ಞೂ"**ತಿ। **ಯಂ ವಾ ಪನಾತಿ** "ಯಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಅಸಮ್ಭಾವನವಚನಮೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕ"**ನ್ತಿ। **ಗಣಾಚರಿಯಾ** ಪೂರಣಾದಯೋ। ಸತ್ಥುಪ್ಪಭವತ್ತಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಸಙ್ಘಪಸಂಸಾಯಪಿ ಸತ್ಥುಯೇವ ಪಸಂಸಾಸಿದ್ಧಿತೋ"**ತಿ। ಸಾ ಪನ ಪಸಂಸಾ ಪಸಾದಹೇತುಕಾತಿ ಪಸಾದಮುಖೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಸೀದಮಾನಾಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಅನ್ವಯತೋ ಪಸಂಸಾ ಸಮುಚ್ಚೀಯತಿ, ಏವಂ ಸತ್ಥುವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕೇಸು, ಸಾವಕವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸತ್ಥರಿ ಅಪ್ಪಸಾದೋ ಸಮುಚ್ಚೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ರೂಪಕಾಯಪಾರಿಪೂರಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋ** ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಾ , ಘೋಸಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾ ಚ। ಪುನ **ಭವನ್ತಿ ವತ್ತಾರೋತಿ** ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣವಸೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಸಂಸಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ತತ್ಥ ಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂಯೇವ ಚ ಪಾಸಂಸತಾ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತದಭಾವೋ ಜೋತಿತೋ, ತಂ ವಿರತಿಪ್ಪಹಾನಸಂವರುದ್ದೇಸವಸೇನ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸೇತುಘಾತವಿರತಿ** ನಾಮ ಅರಿಯಮಗ್ಗವಿರತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನಾತಿ** "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಾ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವಾ ವಿವಿಧಂ ದಸ್ಸನಮತ್ತವಸೇನ, ನ ಪನ ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಪುಬ್ಬಕಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ। **ಇತರಾನೀತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಾನಿ। **"ಸೇಸ"**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಸೀಲತೋ ಅಞ್ಞೋ ಸಬ್ಬೋ ಸೀಲಸಂವರೋ, "ಖಮೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪; ೩.೧೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೪) ವುತ್ತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, "ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧಿಯ್ಯರೇ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧; ಚೂಳನಿ॰ ೬೦) ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಕೋ ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತೋ ಞಾಣಸಂವರೋ, ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಿದಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ, "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮; ವಿಭ॰ ೨೦೫) ವುತ್ತೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಙ್ಖಾತೋ ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಇಮಂ ಸಂವರಪಞ್ಚಕಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪಞ್ಚ ಖೋ ಪನಿಮೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಾತಿ**ಆದಿ ಸಾಸನೇ ಸೀಲಸ್ಸ ಬಹುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದೇಕದೇಸೇ ಏವ ಪರೇಸಂ ಅವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲಸಂವರಸ್ಸೇವ ಪುನ ಗಹಣಂ।

ಅರಿಯಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೯೩. ಸೀಹನಾದನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠನಾದಂ, ಅಭೀತನಾದಂ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯನಾದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ‘‘ಅಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಮಮ ವಾದೋ ಅವಿಪರೀತೋ, ತಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತಭಾವೋ ಇಮಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ ಏವಂ **ಅವಿಪರೀತಭಾವಾವಬೋಧನತ್ಥಂ। ‘‘ಅತ್ಥಿ ಕಸ್ಸಪಾ’’**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ವದನ್ತೋ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲೇ, ತಥಭಾವತೋ ಭೂತಂ, ಏಕಂಸತೋ ಹಿತಾವಿಹಭಾವೇನ ಅತ್ಥಂ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ, ವಿನಯಯೋಗತೋ ಪರೇಸಂ ವಿನಯನತೋ ಚ ವಿನಯಂ ವದತೀತಿ ಸಾಮಂಯೇವ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತೋವ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಯಾ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಪವೇದಿತೋ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಭೂತೋ ಅತ್ಥಿ ಕಸ್ಸಪ ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯಭೂತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ। ತೇನ ‘‘ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ’’ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಕೇನಚಿ ಅಸಂಕಮ್ಪಿಯೋ ಯಥಾಭೂತಸೀಹನಾದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

‘‘ಏವಮೇತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ’’ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೪) ವಿಯ **ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಪಟಿಪದಞ್ಚ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ‘‘ಅಯಮೇವಾ’’**ತಿ ವಚನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಥುಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪನತ್ಥಂ, ಸಬ್ಬಅರಿಯಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಸಾಸನೇ ಪಾಕಟಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ತೇನಾಹ ‘‘ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗೋ’’ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೬೭, ೩೮೪, ೪೦೯)‘‘ಏಸೇವ ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥಞ್ಞೋ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ’’ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೪),

> ‘‘ಏಕಾಯನಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ,
> ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನಾತಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ।
> ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತರಿಂಸು ಪುಬ್ಬೇ,
> ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ’’ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೪, ೪೦೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೧; ಚೂಳನಿ॰ ೧೦೭, ೧೨೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೭೦)।

ಸಬ್ಬೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು ಅಭಿಧಮ್ಮಪದೇಸೇಸು ಚ ಏಕೋವಾಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ ಆಗತೋ ಚಾತಿ।

ತಪೋಪಕ್ಕಮಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೯೪. ತಪೋಯೇವ ಉಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತೋ ಆರಭಿತಬ್ಬತೋ ತಪೋಪಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **‘‘ತಪಾರಮ್ಭಾ’’**ತಿ। ಆರಮ್ಭನಞ್ಚೇತ್ಥ ಕರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ **‘‘ತಪೋಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ’’**ತಿ। **ಸಮಣಕಮ್ಮಸಞ್ಞಾತಾತಿ** ಸಮಣೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾ। **ನಿಚ್ಚೋಲೋತಿ** ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚೇಲೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಚೇಲೋ। ನಗ್ಗಿಯವತಸಮಾದಾನೇನ **ನಗ್ಗೋ। ‘‘ಠಿತಕೋವ ಉಚ್ಚಾರಂ ಕರೋತೀ’’**ತಿಆದಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ವಮಿತ್ವಾ ಮುಖವಿಕ್ಖಾಲನಾದಿಆಚಾರಸ್ಸಪಿ ತೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ। **ಜಿವ್ಹಾಯ ಹತ್ಥಂ ಅಪಲಿಖತಿ** ಅಪಲಿಹತಿ ಉದಕೇನ ಅಧೋವನತೋ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ‘‘ಏಹಿ ಭದ್ದನ್ತೇ’’ತಿ ವುತ್ತೇ ಉಪಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಧಿ ಏಹಿಭದ್ದನ್ತೋ, ತಂ ಚರತೀತಿ ಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ನ ಏಹಿಭದ್ದನ್ತಿಕೋ। ನ ಕರೋತಿ** ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಪರಸ್ಸ ವಚನಕರೇನ ನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। **ಪುರೇತರ**ನ್ತಿ ತಂ ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಗಮನತೋ ಪುರೇತರಂ। ತಂ ಕಿರ ಸೋ ‘‘ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಯಾದಿಚ್ಛಕೀ ಏವ ಭಿಕ್ಖಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ’’ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉದ್ದಿಸ್ಸಕತಂ** ‘‘ಮಮ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಬಹೂ ಖುದ್ದಕಾ ಪಾಣಾ ಸಙ್ಘಾತಂ ಆಪಾದಿತಾ’’ತಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನಿಮನ್ತನಂ ನ ಸಾದಿಯತಿ** ‘‘ಏವಂ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’’ತಿ। ಕುಮ್ಭೀಆದೀಸುಪಿ ಸೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞೀತಿ ಆಹ **‘‘ಕುಮ್ಭಿಕಳೋಪಿಯೋ’’**ತಿಆದಿ।

ಕಬಳನ್ತರಾಯೋತಿ ಕಬಳಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ **ಹೋತೀತಿ**। ಗಾಮಸಭಾಗಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕಿತ್ತೇನ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಙ್ಕಿತ್ತಿ,** ತಥಾ ಸಂಹಟತಣ್ಡುಲಾದಿಸಞ್ಚಯೋ। **ಮನುಸ್ಸಾ**ತಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಮನುಸ್ಸಾ।

ಸುರಾಪಾನಮೇವಾತಿ ಮಜ್ಜಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾಯ ಸುರಾಯ ಪಾನಮೇವ ಸುರಾಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮೇರಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಏಕಾಗಾರಮೇವ ಉಞ್ಛತೀತಿ **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ**। ಏಕಾಲೋಪೇನೇವ ವತ್ತತೀತಿ **ಏಕಾಲೋಪಿಕೋ**। ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದತ್ತಿ,** ದ್ವತ್ತಿಆಲೋಪಮತ್ತಗಾಹಿ ಖುದ್ದಕಂ ಭಿಕ್ಖಾದಾನಭಾಜನಂ, ತೇನಾಹ **"ಖುದ್ದಕಪಾತೀ"**ತಿ। ಅಭುಞ್ಜನವಸೇನ ಏಕೋ ಅಹೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಏಕಾಹಿಕೋ, ಆಹಾರೋ। ತಂ **ಏಕಾಹಿಕಂ,** ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಏಕದಿವಸಲಙ್ಘಕೋತಿ ಆಹ **"ಏಕದಿವಸನ್ತರಿಕ"**ನ್ತಿ। **"ದ್ವೀಹಿಕ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏಕಾಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ **ಏಕಾಹವಾರೋ,** ತಂ ಏಕಾಹಿಕಮೇವ ಅತ್ಥತೋ। ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವೀಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ **ದ್ವೀಹವಾರೋ**। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಪನ ಪರಿಯಾಯಭತ್ತಭೋಜನಿಕೋ ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಮೇವ ಭುಞ್ಜತಿ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೯೫. **ಕುಣ್ಡಕ**ನ್ತಿ ತನುತರಂ ತಣ್ಡುಲಸಕಲಂ।

೩೯೬. ಸಣೇಹಿ ಸಣವಾಕೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತವತ್ಥಾನಿ **ಸಾಣಾನಿ**। ಮಿಸ್ಸಸಾಣಾನಿ **ಮಸಾಣಾನಿ,** ನ ಭಙ್ಗಾನಿ। **ಏರಕತಿಣಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಕಮಕಚಿಕದಲೀವಾಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಏರಕಾದೀಹಿ ಕತಾನಿ ಹಿ ಛವಾನಿ ಲಾಮಕಾನಿ ದುಸ್ಸಾನೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ।

ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮವಸೇನೇವ ಉಕ್ಕುಟಿಕವತಾನುಯೋಗೋತಿ ಆಹ **"ಉಕ್ಕುಟಿಕವೀರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ"**ತಿ। ಥಣ್ಡಿಲನ್ತಿ ವಾ ಸಮಾ ಪಕತಿಭೂಮಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಪತ್ಥಣ್ಡಿಲೇ ಪಾತುರಹೋಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ **ಥಣ್ಡಿಲಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಅನನ್ತರಹಿತಾಯ ಪಕತಿಭೂಮಿಯಂ ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲದ್ಧಂ ಆಸನ**ನ್ತಿ ನಿಸೀದಿತುಂ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಆಸನಂ। **ಅಕೋಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ, ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದನಸೀಲೋ"**ತಿ। ಸೋ ಹಿ ತಂ ಅಭದ್ದೇನ್ತೋ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ ಅಕೋಪೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ವಿಕಟನ್ತಿ ಗೂಥಂ ವುಚ್ಚತಿ** ಆಸಯವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ಜಾತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತಪದಾನಿ ಯಾವ "ನ ಥುಸೋದಕಂ ಪಿವತೀ"ತಿ ಏತಾನಿ ಏಕವಾರಾನಿ। "ಏಕಾಗಾರಿಕೋ ವಾ"ತಿಆದೀನಿ ನಾನಾವಾರಾನಿ, ನಾನಾಕಾಲಿಕಾನಿ ವಾ। ತಥಾ "ಸಾಕಭಕ್ಖೋ ವಾ"ತಿಆದೀನಿ, "ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಚ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ವಾ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ, ಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। ಪಿ-ಸದ್ದೋಪಿ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮೇಸು ಪನ ನ ಕತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ"ತಿಆದಿ ವಚನಸ್ಸ, "ರಜೋಜಲ್ಲಧರೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತೋ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಚ ಅವಿರೋಧೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಕಿಮೇತ್ಥ ಅವಿರೋಧಚಿನ್ತಾಯ। ಉಮ್ಮತ್ತಕಪಚ್ಛಿಸದಿಸೋ ಹಿ ತಿತ್ಥಿಯವಾದೋ। ಅಥ ವಾ "ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಪೋಪಕ್ಕಮನಿರತ್ಥಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೯೭. **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀಹಿ ವಿನಾ**ತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾತಿ ಇಮಾಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಾಹಿ ಸಮ್ಪದಾಹಿ ವಿನಾ ನ ಕದಾಚಿ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ತದೇವಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತಪೋಪಕ್ಕಮಾನಂ ನಿರತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **"ದೋಸವೇರವಿರಹಿತ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ದೋಸಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ದೋಸ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ, **ವೇರ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭೂತಾ ಸತ್ತಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ದೋಸರಹಿತಂ, ತದಗ್ಗೇನ ವೇರರಹಿತನ್ತಿ।

೩೯೮. ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಕಾಯತಿ ಗಮೇತೀತಿ **ಪಕತಿ,** ಲೋಕಸಿದ್ಧವಾದೋ, ತೇನಾಹ **"ಪಕತಿ ಖೋ ಏಸಾತಿ ಪಕತಿಕಥಾ ಏಸಾ"**ತಿ। **ಮತ್ತಾಯಾತಿ ಮತ್ತಾ**-ಸದ್ದೋ "ಮತ್ತಾ ಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦) ವಿಯ ಅಪ್ಪತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪಮಾಣವಾಚಕೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ಪಮಾಣೇನ ಏವಂ ಪರಿತ್ತಕೇನಾ"**ತಿ। ತೇನ ಪನ ಪಮಾಣೇನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನಾ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

೩೯೯. **ಅಞ್ಞಥಾ ವದಥಾ**ತಿ ಯದಿ ಅಚೇಲಕಭಾವಾದಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಂ ವಾ ಅಭವಿಸ್ಸ, ಸುವಿಜಾನೋವ ಸಮಣೋ ಸುವಿಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತುಮ್ಹೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾವ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಞ್ಚ ವದಥ, ತಸ್ಮಾ ದುಜ್ಜಾನೋವ ಸಮಣೋ ದುಜ್ಜಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹಾ"**ತಿ। **ತಂ ಪಕತಿವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಯಂ ಪಾಕತಿಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಞ್ಚ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇನ "ದುಕ್ಕರ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾಪಿ "ಪಕತಿ ಖೋ ಏಸಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ **ತಂ ಪಕತಿವಾದಂ** ಪಾಕತಿಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಸಯಂ ಕಥಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ **ಸಭಾವತೋವ** ಪರಮತ್ಥತೋವ ಸಮಣಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಚ **ದುಜ್ಜಾನಭಾವಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೋ** ಪಕಾಸೇನ್ತೋ। **ತತ್ರಾಪೀ**ತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದೇಪಿ **ವುತ್ತನಯೇನೇವ**।

ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೦-೧. **ಪಣ್ಡಿತೋ**ತಿ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧೇನ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, **ಕಥಂ ಉಗ್ಗಹೇಸಿ** ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣತ್ತಾ ಘಟೇ ಪದೀಪೇನ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಮತ್ಥಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತಮ್ಪಿ ದೇಸನಂ ಉಪಧಾರೇಸಿ। **ತಸ್ಸ ಚಾತಿ ಯೋ ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತಿ** ಯಾವ ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಚ। **ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪುಚ್ಛಾಮಿ,** ಯಾಹಿ ಸಮಣೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ "ಚಿತ್ತಸಮ್ಪದಾಯ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯಾ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಅಸೇಕ್ಖಸೀಲಾದಿಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಂ, ತೇನಾಹ **"ಅರಹತ್ತಫಲಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಇದನ್ತಿ** ಇದಂ ವಚನಂ।

ಸೀಹನಾದಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೨. ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ , ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಚ **ಅನುತ್ತರಂ ಬುದ್ಧಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ**। ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಸುದ್ಧತಾಯ **ಪರಮವಿಸುದ್ಧಂ**। **ಪರಮನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ, ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತಮ"**ನ್ತಿ। **ಸೀಲಮೇವ** ಲೋಕಿಯಸೀಲತ್ತಾ। ಯಥಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಭಗವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಂ ಸವಾಸನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿದ್ಧಂಸನತೋ, ಏವಂ ಲೋಕಿಯಸೀಲಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಭಾವೇನ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ, ಸಮೇನ ಸಮನ್ತಿ **ಸಮಸಮನ್ತಿ** ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಮಮ ಸೀಲಸಮೇನ ಸೀಲೇನ ಮಯಾ ಸಮ"**ನ್ತಿ। **"ಯದಿದಂ ಅಧಿಸೀಲ"**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಂ, ಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚಾತಿ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಸೀಲಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "ಸೀಲೇಪೀ"ತಿ। **ಇತಿ ಇಮನ್ತಿ** ಏವಂ ಇಮಂ ಸೀಲವಿಸಯಂ। ಪರಮಂ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಪರಮಂ**।

ತಪತೀತಿ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ವಿಧಮತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಿಗುಚ್ಛತೀ**ತಿ ಹೀಳೇತಿ ಲಾಮಕತೋ ಠಪೇತಿ। **ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಅರಿಯಾ** ಆರಕಾ ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ। ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪರಮಾ ನಾಮ** ಸಬ್ಬುಕ್ಕಟ್ಠಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಯುವಿನೋ ಭಾವೋ ಯೋಬ್ಬನಂ, ಏವಂ ಜಿಗುಚ್ಛಿನೋ ಭಾವೋ **ಜೇಗುಚ್ಛಂ**। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾನಿ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿಯೋ। ನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀನಂ ಅಧಿಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಅಧಿಜೇಗುಚ್ಛಗ್ಗಹಣೇನ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ

ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸತಿಸಮಾಧಯೋ ಮಗ್ಗಫಲಪರಿಯಾಪನ್ನಾ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿಯೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿ** ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ।

೪೦೩. ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಜನವಿವಿತ್ತಂ ಠಾನಂ ಇಧ **"ಸುಞ್ಞಾಗಾರ"**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ನದನ್ತೇನ ವಿನಾ ನಾದೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಏಕತೋವ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸೂತಿ** ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಾ, ಗಹಪತಿಪರಿಸಾ, ಸಮಣಪರಿಸಾ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಪರಿಸಾ, ತಾವತಿಂಸಪರಿಸಾ, ಮಾರಪರಿಸಾ, ಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಾತಿ ಇಮಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು।

ವೇಸಾರಜ್ಜಾನೀತಿ ವಿಸಾರದಭಾವಾ ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾನಿಮಿತ್ತಂ ಕುತೋಚಿ ಅಸನ್ತಸ್ಸನಭಾವಾ ನಿಬ್ಭಯಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಸಭಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ ಠಾನಂ, ಉತ್ತಮಂ ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಸಭಾ** ವಾ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪಿಚ ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ ಆಸಭಂ, ಆಸಭಂ ವಿಯಾತಿ ಆಸಭಂ। ಯಥಾ ಹಿ ನಿಸಭಸಙ್ಖಾತೋ ಉಸಭೋ ಅತ್ತನೋ ಉಸಭಬಲೇನ ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋಪಿ ದಸಹಿ ತಥಾಗತಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತೂಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಪಾದೇಹಿ ಅಟ್ಠಪರಿಸಾಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇನ ಅಕಮ್ಪಿಯೋ ಅಚಲೇನ ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಏವಂ ತಿಟ್ಠಮಾನೋವ ತಂ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀ"ತಿ।

ಸೀಹನಾದಂ ನದತೀತಿ ಯಥಾ ಮಿಗರಾಜಾ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹನತೋ, ವನಮಹಿಂಸಮತ್ತವಾರಣಾದೀನಂ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹನತೋ, ಪರಪ್ಪವಾದಾನಂ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸೀಹಸ್ಸ ನಾದಂ ಸೀಹನಾದಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸೀಹೋ ಸೀಹಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತಸೀಹೋಪಿ ದಸಹಿ ತಥಾಗತಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ವಿಸಾರದೋ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ "ಇತಿ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨) ನಯೇನ ನಾನಾವಿಲಾಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ।

ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಅಭಿರಚಿತ್ವಾ **ತಙ್ಖಣಂಯೇವಾತಿ** ಪುಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ **ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಚಿತ್ತಂ ಪರಿತೋಸೇತಿಯೇವ** ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ। **ಸೋತಬ್ಬಂ ಞ್ಞಸ್ಸ ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕ್ಖಣವಜ್ಜಿತೇನ ನವಮೇನ ಖಣೇನ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। "ಯಂ ನೋ ಸತ್ಥಾ ಭಾಸತಿ, ತಂ ನೋ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಆದರಗಾರವಜಾತಾ **ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಸೋತಬ್ಬಂ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ **ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಸುಪ್ಪಸನ್ನಾ** ಪಸಾದಾಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ ವಿಗತುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ **ಕಲ್ಲಚಿತ್ತಾ ಮುದುಚಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಸನ್ನಕಾರ**ನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರಂ, ಧಮ್ಮಾಮಿಸಪೂಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಆಮಿಸಪೂಜಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಣೀತಾನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಧಮ್ಮಪೂಜಾ ಪನ **"ತಥತ್ತಾಯಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ತಥಾಭಾವಾಯಾತಿ** ಯಥತ್ತಾಯ ಯಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತಥಾಭಾವಾಯ, ತೇನಾಹ **"ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಸಾ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿ ಯಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ, ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಞ್ಚ ಸತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಙ್ಗಸಮವಾಯೇ ಏಕಂಸಿಕಾ ತಸ್ಸಾ ಪಾರಿಪೂರೀತಿ ತಂ ಅನುಪುಬ್ಬಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇಚಿ ಸರಣೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನೋಕಾಸೇ ಠತ್ವಾತಿ "ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಆರಾಧೇನ್ತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸೀಹನಾದಕಿಚ್ಚಪಾರಿಪೂರಿದೀಪನೇ ಪಾಳಿಪದೇಸೇ ಠತ್ವಾ। **ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸಙ್ಕಲಿತಬ್ಬಾ। **ಏಕೋ ಸೀಹನಾದೋ** ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯೋ ಸೇಟ್ಠನಾದೋ ಅಭೀತನಾದೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನ**ನ್ತಿಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಮಯ್ಹಂ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಸೀಹನಾದಾನಂ, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತ್ಥ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತೇನಾಹ **"ಏಕೇಕಸ್ಸಾ"**ತಿ।

“ಪರಿಸಾಸು ಚ ನದತೀ”ತಿ **ಆದಯೋ ಪರಿವಾರಾ** “ಏಕಚ್ಚಂ ತಪಸ್ಸಿಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಭಗವಾ ಪರಿಸಾಯಂ ನದತಿ ವಿಸಾರದೋ ನದತಿ ಯಾವ “ಪಟಿಪನ್ನಾ ಆರಾಧೇನ್ತೀ”ತಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ । ತಥಾ ಸೇಸೇಸುಪಿ ನವಸು।

“ಏವ”ನ್ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಸಙ್ಕಲೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ। **ತೇ ದಸಾತಿ** ತೇ “ಪರಿಸಾಸು ಚ ನದತೀ”ತಿ ಆದಯೋ ಸೀಹನಾದಾ। **ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪುರಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ। **ಪರಿವಾರವಸೇನಾತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಯೋಜಿಯಮಾನಾ **ಸತಂ** ಸೀಹನಾದಾ। **ಪುರಿಮಾ ಚ ದಸಾತಿ** ತಥಾ ಅಯೋಜಿಯಮಾನಾ ಪುರಿಮಾ ಚ ದಸಾತಿ ಏವಂ **ದಸಾಧಿಕಂ ಸೀಹನಾದಸತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ವಾದೀನಂ ವಾದ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಾದಂ। **ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾತಿ** ತಥಾಭಾವಾಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಯಂ ಭಗವಾ **ಉದುಮ್ಬರಿಕಸುತ್ತೇ** “ಇಧ ನಿಗ್ರೋಧ ತಪಸ್ಸೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩) ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಭಾಗಂ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವಿಭಾಗಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಪರಿಸಸ್ಸ ನಿಗ್ರೋಧಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಪುರತೋ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇದಾನಿ ಪರಿಸತಿ ನದಿತಪುಬ್ಬಂ ಸೀಹನಾದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತಿತ್ಥಿಯಪರಿವಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೦೪. ಇದನ್ತಿ “ರಾಜಗಹೇ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಮಂ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೀ”ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। ಕಾಮಂ ಯದಾ ನಿಗ್ರೋಧೋ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ, ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ನ ತದಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರತಿ, ರಾಜಗಹಸಮೀಪೇ ಪನ ವಿಹರತೀತಿ ಕತ್ವಾ **“ರಾಜಗಹೇ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ವಿಹರನ್ತಂ ಮ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ವಿಹರಣಞ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ, ತೇನಾಹ **“ಯಂ ತಂ ಭಗವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಯೋಗೇತಿ** ನಯೇ, ದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣೂಪಾಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೦೫. ಯಂ ಪರಿವಾಸಂ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೋ ಪರಿವಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಸಾಮಣೇರಭೂಮಿಯಂ ಠಿತೇನ ಪರಿವಸಿತಬ್ಬಂ, ನ ಗಿಹಿಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ **ಅಪರಿವಸಿತ್ವಾಯೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಲಭತಿ। ಆಕಙ್ಖತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಆಕಙ್ಖತಿ ಉಪಸಮ್ಪದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ**-ಗ್ಗಹಣಂ ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾವಸೇನೇವ “ದಿರತ್ತತಿರತ್ತಂ ಸಹಸೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೫೦) ಏತ್ಥ ದಿರತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ। **ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇಸಿಯಾವಿಧವಾಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಪಣ್ಡಕಭಿಕ್ಖುನಿಗೋಚರತಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಚ್ಚಾವಚೇಸು ಕಿಂಕರಣೀಯೇಸು ದಕ್ಖಾನಲಸಾದಿತಾ, ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಸು ತಿಬ್ಬಛನ್ದತಾ, ಯಸ್ಸ ತಿತ್ಥಾಯತನತೋ ಇಧಾಗತೋ, ತಸ್ಸ ಅವಣ್ಣೇ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ವಣ್ಣೇ ಅನತ್ತಮನತಾ, ತದುಭಯಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಣ್ಣೇ ಚ ಅವಣ್ಣೇ ಚ ಅತ್ತಮನತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತೇನಾಹ **“ಅಟ್ಠ ವತ್ತಾನಿ ಪೂರೇನ್ತೇನಾ”**ತಿ। **ಘಂಸಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವೀಮಂಸನವಸೇನ ಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ।

ಗಣಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಗಣಪ್ಪಹೋನಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಜ್ಝೇ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ। **ವೂಪಕಟ್ಠೋತಿ** ವಿವಿತ್ತೋ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಸೀಲವಿಸೋಧನೇ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋತಿ ಆಹ **“ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ”**ತಿ। **ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋ ತಂನಿನ್ನೋ ತಪ್ಪೋಣೋ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೋ। ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾಪಿ ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ ಏವ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಪಿ ತೇಹಿ ಏಕಸಙ್ಗಹೇ ಕರೋನ್ತೋ ಆಹ **“ಕುಲಪುತ್ತಾತಿ ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ”**ತಿ, ತೇನಾಹ **“ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ ಹೇತುನಾವ ಕಾರಣೇನೇವಾ”**ತಿ। “ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಹಿ ಸಂವೇಗಪುಬ್ಬಿಕಂ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇಧ “ಸಮ್ಮದೇವಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಹೇತುನಾತಿ** ಞಾಯೇನ। **ಪಾಪುಣಿತ್ವಾತಿ** ಪತ್ವಾ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ । **ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ** ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾ, ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಿಟ್ಠಾಪೇತುನ್ತಿ ನಿಗಮನವಸೇನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ। "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನಂ…ಪೇ॰… ವಿಹಾಸೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವ ಹಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತಾ। ತಂ ಪನ ನಿಗಮೇನ್ತೋ **"ಅಞ್ಞತರೋ ಖೋ ಪನಾ…ಪೇ॰… ಅಹೋಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೯. ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಪೋಟ್ಠಪಾದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೦೬. **ಸಾವತ್ಥಿಯನ್ತಿ** ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಾವತ್ಥಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ। **ಜೇತಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ವನೇತಿ** ಜೇತೇನ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರೇನ ರೋಪಿತೇ ಉಪವನೇ। ನಿವಾಸಫಾಸುತಾದಿನಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ,** ವಿಹಾರೋ। ಪೋಟೋ ಪಾದೇಸು ಜಾತೋತಿ **ಪೋಟ್ಠಪಾದೋ।** ವತ್ಥಚ್ಛಾದನಪಬ್ಬಜೂಪಗತತ್ತಾ **ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲೋತಿ** ಮಹಾವಿಭವತಾಯ ಮಹಾಸಾರತಾಪತ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ। **ಸಮಯನ್ತಿ** ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೋ, ತಂ ತಂ ಸಮಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪವದನ್ತೀತಿ** ಪಕಾರತೋ ವದನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಮಯಂ ವದನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಪಭುತಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೋದೇಯ್ಯಜಾಣುಸೋಣೀಸೋಣದಣ್ಡಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಿಕೇ। ತಿನ್ದುಕಾಚೀರಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೋ, ಆರಾಮೋ। ತಥಾ ಏಕಾ ಸಾಲಾ ಏತ್ಥಾತಿ ಏಕಸಾಲಕೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೇ ಏಕಸಾಲಕೇ।**

ಅನೇಕಾಕಾರಾನವಸೇಸಞೇಯ್ಯತ್ಥವಿಭಾವನತೋ, ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ತತ್ಥ ಪತ್ಥಟಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಯತೋ ತಸ್ಸ ಞಾಣಜಾಲತಾ ವುಚ್ಚತಿ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ತದನ್ತೋಗಧತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾಯೇವ। ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇ ಕತೇ ಪರಮಂ ನೇಸಂ ವೇನೇಯ್ಯಭಾವೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ವೀಮಂಸೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ"**ತಿ । **ನಿರೋಧನ್ತಿ** ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ। **ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ತತೋ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಸಞ್ಞುಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣೇನ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ತೇ ನಿರೋಧಂ, ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು, ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ, ತಥಾ ಬ್ಯಾಕರಣವಸೇನ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ। **ಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತೋತಿ** ಹತ್ಥಿಸಾರಿನೋ ಪುತ್ತೋ। **"ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಂ "ತಾದಿಸಂ ಅತ್ಥಿ ಚೇ, ತಂ ವಿಯಾ"ತಿ। **ಮೇಘವಣ್ಣನ್ತಿ** ರತ್ತಮೇಘವಣ್ಣಂ, ಸಞ್ಝಾಪ್ಪಭಾನುರಞ್ಜಿತಮೇಘಸಙ್ಕಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಗ್ಘನ್ತಿ** ಅಭಿನವಂ ಆದಿತೋ ತಥಾಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ , ಅನಞ್ಞಪರಿಭೋಗತಾಯ , ತಥಾ ವಾ ಸತ್ಥು ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸೋ ಪತ್ತೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ **"ಪಚ್ಚಗ್ಘಂ"** ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಿಲಾದಿವುತ್ತರತನಲಕ್ಖಣೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸೋ ಪತ್ತೋ **"ಪಚ್ಚಗ್ಘ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೪೦೭. **ಅತ್ತನೋ ರುಚಿವಸೇನ** ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಜ್ಞಾಸಯವಸೇನ, ನ ಪರೇನ ಉಸ್ಸಾಹಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **"ಅತಿಪ್ಪಗಭಾವಮೇವ ದಿಸ್ವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಭೂತಕಥನಂ ನ ತಾವ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವೇಲಾ ಸಮ್ಪತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ತದಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ "ವಾಸನಾಭಾಗಿಯಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪೋಟ್ಠಪಾದಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ಯನ್ನೂನಾಹನ್ತಿ** ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸಂಸಯಪರಿದೀಪನೋ, ಇಧ ಪನ ಸಂಸಯಪರಿದೀಪನೋ ವಿಯ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಂಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ। **ಪರಿವಿತಕ್ಕಪುಬ್ಬಭಾಗೋತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಏವ। **ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ** "ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದಿಕೋ ಏಸ ಚಿತ್ತಚಾರೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ವಿಚಾರಣವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ, ನ ಪನ ಸಂಸಯವಸೇನ। **ತೇನಾಹಾತಿ** ಯೇನ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ **"ಯನ್ನೂನಾಹ"**ನ್ತಿ। ಪರಿಕಪ್ಪನೇ ವಾಯಂ ನಿಪಾತೋ। "ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಪದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಏವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಯನ್ನೂನಾ"ತಿ ನಿಪಾತಪದೇನ ಜೋತೀಯತಿ। ಅಹಂ ಯನ್ನೂನ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಯದಿ ಪನಾತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ತೇನ ಸಮಾನತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಯದಿ ಪನಾಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

೪೦೮. ಯಥಾ ಉನ್ನತಪ್ಪಾಯೋ ಸದ್ದೋ ಉನ್ನಾದೋ, ಏವಂ ವಿಪುಲಭಾವೇನ ಉಪರೂಪರಿ ಪವತ್ತೋಪಿ ಉನ್ನಾದೋತಿ ತದುಭಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಉನ್ನಾದಿನಿಯಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಯಾ"ತಿ

ವುತ್ತನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **“ಉಚ್ಚಂ ನದಮಾನಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪರಿಸಾಯ। **ಉದ್ಧಂಗಮನವಸೇನಾತಿ** ಉನ್ನತಬಹುಲತಾಯ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತನವಸೇನ। **ದಿಸಾಸು ಪತ್ಥಟವಸೇನಾತಿ** ವಿಪುಲಭಾವೇನ ಭೂತಪರಮ್ಪರಾಯ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಪತ್ಥರಣವಸೇನ। ಇದಾನಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪರಿಸಾಯ ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದತಾಯ ಕಾರಣಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತೇಸಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಾಮಸ್ಸಾದೋ** ನಾಮ ಕಾಮಗುಣಸ್ಸಾದೋ। ಕಾಮಭವಾದಿಗತೋ ಅಸ್ಸಾದೋ **ಭವಸ್ಸಾದೋ**।

೪೦೯. **ಸಣ್ಠಪೇಸೀತಿ** ಸಂಯಮನವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಠಪೇಸಿ, ಸಣ್ಠಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಗಾರವಸ್ಸ ಜಹಾಪನವಸೇನ ಆಚಾರಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪನಂ, ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಸ್ಸ ನಿಗೂಹನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪಸದ್ದನ್ತಿ** ನಿಸ್ಸದ್ದಂ, ಉಚ್ಚಾಸದ್ದಮಹಾಸದ್ದಾಭಾವನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಪ್ಪಮಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ನ ಅಗಾರವಂ ಕರೋನ್ತಿ।

೪೧೦. **ನೋ ಆಗತೇ ಆನನ್ದೋತಿ** ಭಗವತಿ ಆಗತೇ ನೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಆನನ್ದೋ ಪೀತಿ **ಹೋತಿ**। **ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರಾತಿ** ಪಿಯಾಲಾಪಾ। “ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಅಕಾಸೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ನ ಕೇವಲಮಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಗವತೋ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಭಗವನ್ತಞ್ಹೀ”ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾಯಾ”**ತಿ, ತೇನ ಸಾಸನೇ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾಪಿ ಕುಲಗಾರವೇನ ಭಗವತಿ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತೇ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಬ್ಭನ್ತರೇ ಕಥಾ ಕಾ ನಾಮ। **ವಿಪ್ಪಕತಾ** ಆರದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಿಯೋಸಿತಾ। “ಕಾ ಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ”ತಿ ವದನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ ತಸ್ಸಾ ಪರಿಯೋಸಾಪನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ನಾಮ। “ಕಾ ಕಥಾ”ತಿ ಚ ಅವಿಸೇಸಚೋದನಾತಿ ಯಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪನಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಪರೇಸಂ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂನಂ ಅವಿಸಯನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರಿಯನ್ತಂ ನೇತ್ವಾ ದೇಮೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸೀ”**ತಿ।

ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ಸುಕಾರಣನ್ತಿ** ಸುನ್ದರಂ ಅತ್ಥಾವಹಂ ಹಿತಾವಹಂ ಕಾರಣಂ। ನಾನಾತಿತ್ಥೇಸು ನಾನಾಲದ್ಧೀಸು ನಿಯುತ್ತಾತಿ ನಾನಾತಿತ್ಥಿಕಾ, ತೇ ಏವ **ನಾನಾತಿತ್ಥಿಯಾ** ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಕುತೂಹಲಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ ಕೋತೂಹಲಾ, ಸಾ ಏವ ಸಾಲಾತಿ **ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾ,** ತೇನಾಹ **“ಕೋತೂಹಲುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತೋ”**ತಿ। **ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇತಿ** ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಞ್ಞಾಸಹಗತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ಆಹ **“ಚಿತ್ತನಿರೋಧೇ”**ತಿ। ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಸ್ಸ ಪನ ತೇಹಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಚ **“ಖಣಿಕನಿರೋಧೇ”**ತಿ ಆಹ। ಕಾಮಂ ಸೋಪಿ ತೇಸಂ ಅವಿಸಯೋವ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಿರೋಧಕಥಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಕಿತ್ತಿಘೋಸೋತಿ** “ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ ಭವನ್ತರಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕಾರಣಂ ಏವಂ ಹತ್ಥಾಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಾವಕೇ ಚ ಏದಿಸೇ ಸಂವರಸಮಾದಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀ”ತಿ ಥುತಿಘೋಸೋ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಪತ್ಥರತಿ। **ಪಟಿಭಾಗಕಿರಿಯನ್ತಿ** ಪಳಾಸವಸೇನ ಪಟಿಭಾಗಭೂತಂ ಪಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಭವನ್ತರಸಮಯನ್ತಿ** ತತ್ರ ತತ್ರ ವುಟ್ಠನಸಮಯಂ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪ್ಪಾದಿಯಂ ವತ್ಥುಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತಿ** “ಏಲಮೂಗೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ , ಏತ್ತಕಂ, ವೇಲಂ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕಾರಣಂ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ **ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ**। **ನಿರೋಧಕಥನ್ತಿ** ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಥಂ।

ತೇಸೂತಿ ಕೋತೂಹಲಸಾಲಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ತಿತ್ಥಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು। **ಏಕಚ್ಚೇತಿ** ಏಕೇ। **ಪುರಿಮೋತಿ** “ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಏವಂವಾದೀ। ಯ್ವಾಯಂ ಇಧ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಅಸಞ್ಞಭಾವಾವಹಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ। **ನಿರೋಧೇತಿ** ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೇ। **ಹೇತುಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋತಿ** ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ಸಞ್ಞಾಯ ನಿರೋಧೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನುಪ್ಪಾದೋ, ಯೇನ ಚ ತತೋ ಚುತಸ್ಸ ಇಧ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ತಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪಾದೋ, ತಂ ಅವಿಸಯತಾಯ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ।

ನನ್ತಿ ಪಠಮವಾದಿಂ। **ನಿಸೇಧೇತ್ವಾತಿ** “ನ ಖೋ ನಾಮೇತಂ ಭೋ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಅಸಞ್ಞೀಕಭಾವನ್ತಿ** ಮುಞ್ಛಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಿರಿಯಮಯಸಞ್ಞಾವಸೇನ ವಿಗತಸಞ್ಞೀಭಾವಂ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ “ವಿಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ”ತಿ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸನ್ತಾಪನೇನ **ಅತ್ತನ್ತಪೋ। ಘೋರತಪೋತಿ** ದುಕ್ಕರತಾಯ ಭೀಮತಪೋ। **ಪರಿಮಾರಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ** ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಿಲಾಪಿತಚಕ್ಖಾದಿನ್ದ್ರಿಯೋ। **ಭಗ್ಗೋತಿ** ಭಞ್ಜಿತಕುಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ। **ಏವಮಾಹಾತಿ** “ಏವಂ ಸಞ್ಞಾ ಹಿ ಭೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಾ”ತಿಆದಿಆಕಾರೇನ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಮಾಹ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರೇಸು ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆಥಬ್ಬಣಪಯೋಗನ್ತಿ ಆಥಬ್ಬಣವೇದವಿಹಿತಂ ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾನಂ ವಿಸಞ್ಞೀಭಾವಾಪಾದನಪಯೋಗಂ। **ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** ಆಥಬ್ಬಣವೇದೇ ಆಗತಅಗ್ಗಿಜುಹನಪುಬ್ಬಕಂ ಮನ್ತಜಪ್ಪನಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನತಾದಿದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಮಾಹ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನತಾದಿ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಸ್ಸ।

ಯಕ್ಖದಾಸೀನನ್ತಿ ದೇವದಾಸೀನಂ, ಯಾ “ದೇವತಾಭತಿಯೋತಿಪಿ” ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಮದನಿದ್ದನ್ತಿ** ಸುರಾಮದನಿಮಿತ್ತಕಂ ಸುಪನಂ **ದೇವತೂಪಹಾರನ್ತಿ** ನಚ್ಚನಗಾಯನಾದಿನಾ ದೇವತಾನಂ ಪೂಜಂ। **ಸುರಾಪಾತಿನ್ತಿ** ಪಾತಿಪುಣ್ಣಂ ಸುರಂ। **ದಿವಾತಿ** ಅತಿದಿವಾ ಉಸ್ಸೂರೇ।

ಏಲಮೂಗಕಥಾ ವಿಯಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಣ್ಡಿತಮಾನೀನಂ ಕಥಾ ಅನ್ಧಬಾಲಕಥಾಸದಿಸೀ। **ಚತ್ತಾರೋ ನಿರೋಧೇತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಧುರೇ ಚತ್ತಾರೋ ನಿರೋಧೇ **ಏತೇ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ।** ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧನಾನಾಸಭಾವೇನ ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಖೋ ಏಕಸಭಾವೇನ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅಞ್ಞೋನೇವಾತಿ** ಇಮೇಹಿ ವುತ್ತಾಕಾರತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರೇನೇವ **ಭವಿತಬ್ಬಂ। “ಅಯಂ ನಿರೋಧೋ, ಅಯಂ ನಿರೋಧೋ”**ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಸತ್ಥಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಂ ನಿರೋಧಂ ವಿಭಾವೇಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ **ಅಹೋ ನೂನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಹೋತಿ** ಅಚ್ಛರಿಯೇ, **ನೂನಾತಿ** ಅನುಸ್ಸರಣೇ ನಿಪಾತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಹೋ ನೂನ ಭಗವಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣದೇಸನತ್ತಾ ನಿರೋಧಮ್ಪಿ ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇಯ್ಯ ಮಞ್ಞೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಅಹೋ ನೂನ ಸುಗತೋ”**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಚ್ಛರಿಯವಿಭಾವನತೋ ಏವ ಚೇತ್ಥ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಚನಂ, ಅಚ್ಛರಿಯತ್ಥೋಪಿ ಚೇತ್ಥ **ಅಹೋ**-ಸದ್ದೋ। ಸೋ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಸ್ಸರಣಮುಖೇನೇವ ತೇನ ಗಹಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಅಹೋ ನೂನಾತಿ ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥೇ”**ತಿ। ಕಾಲಪುಗ್ಗಲಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಬಹುಭೇದತ್ತಾ **ಇಮೇಸಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಬಹುವಚನಂ, ಕುಸಲ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಸಾಮಿವಚನಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯಾತಿ** ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ। **ಸಭಾವಂ ಜಾನಾತೀತಿ** ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಭಾವಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ।

ಅಹೇತುಕಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ಘರಮಜ್ಝೇಯೇವ ಪಕ್ಖಲಿತಾತಿ** ಘರತೋ ಬಹಿ ಗನ್ತುಕಾಮಾ ಪುರಿಸಾ ಮಗ್ಗಂ ಅನೋತರಿತ್ವಾ ಘರಾಜಿರೇನ ಸಮತಲೇ ವಿವಟಙ್ಗಣೇ ಏವ ಪಕ್ಖಲನಂ ಪತ್ತಾ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಾಧಾರಣೋ **ಹೇತು,** ಸಾಧಾರಣೋ **ಪಚ್ಚಯೋತಿ** ಏವಮಾದಿ ವಿಭಾಗೇನ ಇಧ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಕಾರಣಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ತಾ ಚೋದನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕಾರಣಸ್ಸೇವ ನಾಮ”**ನ್ತಿ।

ಪಾಳಿಯಂ “ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಪೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ “ಸಹೇತೂ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ”ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ”ತಿ ವಚನಂ, ನ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಹೇತುಸಪ್ಪಚ್ಚಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಉಪ್ಪಾದೋ ಹಿ ಸಹೇತುಕೋ , ನ ನಿರೋಧೋ। ಯದಿ ಹಿ ನಿರೋಧೋಪಿ ಸಹೇತುಕೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನಾಪಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಅಙ್ಕುರಾದೀನಂ ವಿಯ, ನ ಚ ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಚ

ನಯೋ ಖಣನಿರೋಧವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಯೋ ಪನ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋವ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ, ಸೋ "ಸಹೇತುಕೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತಥಾರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ। (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೨) ತತೋ ಏವ ಚ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಂ "ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹೇತುಕಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ದೀಪೇತು"ನ್ತಿ।

ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಕರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ, ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞಪರಿಯಾಯೋ "ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಸತೋ ವಾ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮೫ ಆದಯೋ; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧) ವಿಯ, ನ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಾಚೀತಿ ಆಹ **"ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಏಕಚ್ಚಾ ಸಞ್ಞಾ ಜಾಯನ್ತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೪೧೩. ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಸಂ ಉಪರಿದೇಸನಾಯಂ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಆಗತಾ**ತಿ ಸಭಾವತೋ ಉಪಕಾರತೋ ಚ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ **ತತಿಯಾ** ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ ಆಗತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ ಆಗತಾ ಏವ, ತಥಾಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾಯ ಏವ ಅಭಿಸಞ್ಞಾನಿರೋಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಇತರಾ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭಾವೇನ ಆನೀತಾ।

ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗೋ। **ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋ**ತಿ ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನತಾವಸೇನ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಕಾಮಚಾರೋ ಯಾ ಕಾಚಿ ಲೋಭುಪ್ಪತ್ತಿ। ಪುರಿಮೋ ವಿಸಯವಸೇನ ನಿಯಮಿತತ್ತಾ ಕಾಮಗುಣಾರಮ್ಮಣೋವ ಲೋಭೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಇತರೋ ಪನ ಝಾನನಿಕನ್ತಿಭವರಾಗಾದಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭಚಾರೋ ಕಾಮನಟ್ಠೇನ ಕಾಮೇಸು ಪವತ್ತನತೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾತಿ। ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾತಿನಾಮತಾ ಸಹಚರಣಞಾಯೇನಾತಿ "ಕಾಮಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕತ್ವಾ ತದುಭಯಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ।

"ತತ್ಥಾ"ತಿಆದಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರತೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನಂ। ಕಾಮಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋಪಿ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಏವ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾಟೀಯತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತೇಪಿ ನ ಸಬ್ಬೋ ರಾಗೋ ಸಮುಗ್ಘಾಟಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಗ್ಗಹಣೇನ ನ ಇತರಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ಉಭಯಸಾಧಾರಣೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಉಭಯಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಭಾವತೋ **"ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಕಾಮಚಾರೋ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸದಿಸತ್ತಾತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಭಾವೇನ ಸಮಾನತ್ತಾ, ಏತೇನ ಪಾಳಿಯಂ "ಪುರಿಮಾ"ತಿ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಾಗತಾ ಹಿ ಇಧ "ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಅನುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

ನೀವರಣವಿವೇಕತೋ ಜಾತತ್ತಾ ವಿವೇಕಜೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪೀತಿಸುಖೇಹಿ ಸಹ ಅಕ್ಖಾತಬ್ಬಾ, ತಂಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾ ವಾತಿ **ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಸಙ್ಖಾತಾ**। ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಹಿ ನಿಪುಣತಾಯ ಸುಖುಮಭೂತತಾಯ **ಸುಖುಮಸಞ್ಞಾ ಭೂತಾ** ಸುಖುಮಭಾವೇನ, ಪರಮತ್ಥಭಾವೇನ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಾ। ಝಾನಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಸಿದ್ಧಾ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತಾ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸುಖುಮಾ"**ತಿ। **ಭೂತತಾಯಾ**ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಯ ವುಟ್ಠಾನಂ ಝಾನೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಮ್ಪಿ ಹೋತಿ ಯಥಾ ತಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೋ ಧಮ್ಮೇಸು, ನ ಆವಜ್ಜನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನೀತಿ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೋ ವುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಚ ಸಿಕ್ಖತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ

“ಆವಜ್ಜನ್ತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ”ತಿ। ತನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ। **ತೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಹೇತುಭೂತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹೇತುಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ಝಾನಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾವ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ। ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ “ತಥಾರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಅಭಾವತೋ”ತಿ। **ಏತೇನುಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸಞ್ಞಾವಸೇನ “ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಏತೇನ ನಯೇನ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

೪೧೪. ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ತಂತಂಸಞ್ಞಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಅಙ್ಗವಸೇನ ಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **“ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನ”**ನ್ತಿ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ। ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪತ್ವಾ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಕರೋತಿ, ನ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ **“ಇದಞ್ಚ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಅಙ್ಗತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ಉದ್ಧಟ”**ನ್ತಿ। **ಅಙ್ಗತೋ**ತಿ ವಾ ಅವಯವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅನುಪದಧಮ್ಮತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತದೇವಾ**ತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಮೇವ।

ಯತೋ ಖೋತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಯೋ ನಾಮಾ”**ತಿ ಯಥಾ “ಆದಿಮ್ಹೀ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ “ಆದಿತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಇತರವಿಭತ್ತಿತೋಪಿ ತೋ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। ಸಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತೇ ಸಞ್ಞಾ ಸಕಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಕಸಞ್ಞೀ,** ತೇನಾಹ **“ಅತ್ತನೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞವಾ”**ತಿ। **ಸಕಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನನಿರೋಧಪಾದಕತಾಯ ಸಾತಿಸಯಾಯ ಝಾನಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವಜೋತಕೋ **ಈ**-ಕಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತೇನೇವಾಹ **“ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಫುಸತೀ”**ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಕಸಞ್ಞೀತಾಗ್ಗಹಣೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲೋಕಿಯಾನನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಏವ ವಾ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ತಂ ತೇಸು ಸೇಟ್ಠಂ, ತದಗ್ಗೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ। “ಲೋಕಿಯಾನ”ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ತಸ್ಸ ಅಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ। **“ಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತೀನ”**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನಂ ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಕಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ತಸ್ಸ ಅಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ। ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಕತಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಾಭಾವವಚನತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ, ಏವಂ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಪೀತಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಕತಿವಿಪಸ್ಸಕಾನಂ ಸಮ್ಮಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರೂಪೇನ ಠಿತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಪಟುಕಿಚ್ಚಕರಣಸಮತ್ಥಾಪಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜುಸಾಯಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ಆರುಪ್ಪಕಥಾಯಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೭) ಸವಿಸೇಸಂ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಉಪರಿಮಾನಂ ಉಪರಿಮಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಅಕಿಚ್ಚಕಾರಿಕಾ, ಇತರಾ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿಕಾ ವುತ್ತಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಪರಿದಮನಾದೀನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ।

ಪಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಸಂವಿದಹತಿ। ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಹಿ ಝಾನಸುಖಂ ಅತ್ತನಿ ಸಂವಿದಹತಿ ನಾಮ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ**ತಿ ಆಯೂಹತಿ, ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ಹಿ ಸಮುದಯಟ್ಠೋ। ಯಸ್ಮಾ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಚೇತನಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನಿಕನ್ತಿಂ ಕುರುಮಾನೋ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ ನಾಮಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಾ** ಇದಾನಿ ಮೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ** ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ಉಪರಿಝಾನತ್ಥಾಯ ಚೇತನಾಭಿಸಙ್ಖರಣಸಮ್ಭವತೋ। **ಅಞ್ಞಾ**ತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಹಿ ಅಞ್ಞಾ। ತತೋ ಥೂಲತರಭಾವತೋ **ಓಳಾರಿಕಾ**। ಕಾ ಪನ ತಾತಿ ಆಹ **“ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ”**ತಿ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಏವ ಹಿ ಉಪರಿಝಾನತ್ಥಾಯ ಚೇತನಾಭಿಸಙ್ಖರಣಾನಿ

ಭವೇಯ್ಯುಂ, ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಭವಙ್ಗವಸೇನ ಹೋತಿ। ಯಾವ ಚ ಉಪರಿ ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನಂ, ತಾವ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಭವಙ್ಗಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"**ನ್ತಿ।

ಚೇತೇನ್ತೋವಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಜ್ಝಾನಂ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಏವ। **ನ ಚೇತೇ**ತಿ ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನೇಸು ವಿಯ ವಾ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗಾಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗವಸೇನ ಹಿ ಝಾನಂ ಪಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಇಧ "ಚೇತೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯಸ್ಮಾ "ಅಹಮೇತಂ ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಮಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಮಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ತತ್ಥ ಸಾಲಯಸ್ಸೇವ ಹೋತಿ, ನ ಅನಾಲಯಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಂ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಮ್ಪಿ ಝಾನಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನನಿಕನ್ತಿಕತಾಯ **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋ ಏವಾ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನೇಸು ವಿಯ ವಾ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ **"ನ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। **"ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಪಟಿಪಾದೇತಿ।

ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇತಿ ಪಿತುಘರಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ। **ತತೋ** ಪುತ್ತಘರತೋ। **ಲದ್ಧಘರಮೇವಾ**ತಿ ಯತೋ ಅನೇನ ಭಿಕ್ಖಾ ಲದ್ಧಾ, ತಮೇವ ಘರಂ ಪುತ್ತಗೇಹಮೇವ। **ಆಸನಸಾಲಾ ವಿಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ** ತತೋ ಪಿತುಘರಪುತ್ತಘರಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ। **ಪಿತುಘರಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮ್ಪಿ ಪಿತುಘರಂ ನ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ। ಪುತ್ತಘರಸ್ಸೇವ ಆಚಿಕ್ಖನಂ ವಿಯ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ನ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಪರತೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಾಯ ಏವ ಮನಸಿಕಾರೋ। ಏವಂ ಅಮನಸಿಕಾರಸಾಮಞ್ಞೇನ, ಮನಸಿಕಾರಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚ ಉಪಮುಪಮೇಯ್ಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಆಚಿಕ್ಖನೇನಪಿ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸೇವ ಜೋತಿತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿನಾ ಆಚಿಕ್ಖನಂ ಸಮ್ಭವತಿ।

ತಾ ಝಾನಸಞ್ಞಾತಿ ತಾ ಏಕಂ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತವಾರೇ ಪವತ್ತಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾ। **ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಪದೇಸೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಪನ ಉಪರಿ ಅನುಪ್ಪಾದೋ। ಯಥಾ ಚ ಝಾನಸಞ್ಞಾನಂ, ಏವಂ ಇತರಸಞ್ಞಾನಂ ಪೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಾ ಚ ಓಳಾರಿಕಾ ಭವಙ್ಗಸಞ್ಞಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"**ತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಸೋ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸಞ್ಞಗ್ಗೇ ಠಿತೋ ಅರಹತ್ತೇ, ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖು ದ್ವೀಹಿ ಫಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ಸೋಳಸವಿಧಾ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ನವವಿಧಾ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾತಿ ಇಮೇಸಂ ವಸೇನ ನಿರೋಧಪಟಿಪಾದನಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಫುಸತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಫುಸನಂ** ನಾಮ ವಿನ್ದನಂ ಪಟಿಲದ್ಧೀತಿ ಆಹ **"ವಿನ್ದತಿ ಪಟಿಲಭತೀ"**ತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ಏವ।

ಅಭೀತಿ ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಂ ನಿರತ್ಥಕಂ, ತಸ್ಮಾ "ಸಞ್ಞಾ" ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ನಿರೋಧಪದೇನ ಅನನ್ತರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಪದೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನ್ತರೇ ಸಮ್ಪಜಾನಪದಂ ಠಪಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ನಿರೋಧಪದೇನ ಅನನ್ತರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ, ತೇನಾಹ **"ಅನುಪಟಿ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ತತ್ರಾಪೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ತಥಾ ಪದಾನುಪುಬ್ಬಿಠಪನೇಪಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸತ್ಥೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ। **ಅನ್ತೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ನಿರೋಧಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯೋಸಾನೇ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ **ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಪಾಟಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥಸಾಧಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಿಚ್ಚತೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, ತೇನಾಹ **"ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"**ತಿ।

ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ "ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸರೂಪವಿಸೇಸೋ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಕೋ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಸ್ಸ ಠಾನಂ, ಕಾರಣಂ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಕಾರೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ। (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೬೭) **ಕಥಿತತೋವಾ**ತಿ

ಕಥಿತಟ್ಠಾನತೋ ಏವ **ಗಹೇತಬ್ಬಾ,** ನ ಇಧ ತಂ ವದಾಮ ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏವಂ ಖೋ ಅಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೋ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೋ ಉಗ್ಗಹಿತಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಏವಂ ಪೋಟ್ಠಪಾದಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಸುಉಗ್ಗಹಿತಂ ತಯಾತಿ ಅನುಜಾನನ್ತೋ"**ತಿ।

೪೧೫. ಸಞ್ಞಾ ಅಗ್ಗಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ,** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ। **ಅಟ್ಠಸು** ಸಮಾಪತ್ತೀಸುಪಿ **ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಅತ್ಥಿ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ।** "ಪುಥೂ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "ಬಹೂನಿಪೀ"ತಿ। **"ಯಥಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರವಿಸೇಸೋ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ನ ಪಕಾರಸಾಮಞ್ಞನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಯೇನ ಕಸಿಣೇನಾ"**ತಿ, **ಪಥವೀಕಸಿಣೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"**ತಿ ಚ। ಝಾನಂ ತಾವ ಯುತ್ತೋ ಕರಣಭಾವೋ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಫುಸನಸ್ಸ ಸಾಧಕತಮಭಾವತೋ, ಕಥಂ ಕಸಿಣಾನನ್ತಿ? ತೇಸಮ್ಪಿ ಸೋ ಯುತ್ತೋ ಏವ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಝಾನಾನಂ ನಿರೋಧಫುಸನಸ್ಸ ಸಾಧಕತಂ ಅಭಾವೋ, ತದಗ್ಗೇನ ಕಸಿಣಾನಮ್ಪಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅನೇಕಕರಣಾಪಿ ಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿಯೇವ ಯಥಾ "ಅಸ್ಸೇನ ಯಾನೇನ ದೀಪಿಕಾಯ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ।

ಏಕವಾರನ್ತಿ ಸಕಿಂ। **ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾನಿರೋಧ**ನ್ತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಪುರಿಮಸಞ್ಞಾಯ ನಿರೋಧಂ, ನ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಂ ಸಞ್ಞಾನಿರೋಧಂ। **ಏಕಂ ಸಞ್ಞಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಸಞ್ಞಾಭೂತಂ ಅಗ್ಗಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಸಞ್ಞಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವತೋ। ಸಞ್ಞಾ ಚ ಸಾ ಅಗ್ಗಞ್ಚಾತಿ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ, ನ ಸಞ್ಞಾಸು ಅಗ್ಗನ್ತಿ। **ದ್ವೇ ವಾರೇ**ತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ। **ಸೇಸಕಸಿಣೇಸೂ**ತಿ ಕಸಿಣಾನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ನಿರೋಧಕಥಾಯ ಅಧಿಕತತ್ತಾ। ತತೋ ಏವ ಚೇತ್ಥ ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಏವ ಗಹಿತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **"ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ಕರಣಭೂತೇನಾ"**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ವದತಿ ಯಥಾ "ಯೇನ ಯೇನ ಕಸಿಣೇನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಝಾನಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **"ಇತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಗಮನವಸೇನ ವದತಿ। **ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಏಕವಾರಂ ಸಮಾಪನ್ನಝಾನಂ। **ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣೇನ ತಂಸಭಾವಾವಿಸೇಸತೋ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಅಪರಾಪರ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ।

೪೧೬. ಝಾನಪದಟ್ಠಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಪಠಮನಯೇ । ದುತಿಯನಯೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇನ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಠಮನಯೋ ಲೋಕಿಯತ್ತಾ ಓಳಾರಿಕೋ, ದುತಿಯನಯೋ ಮಿಸ್ಸಕೋ ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ ಅಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಂ ಸುಭಂ ಥಿರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ತತಿಯನಯೇ। ತಯೋಪೇತೇ ನಯಾ ಮಗ್ಗಸೋಧನವಸೇನ ದಸ್ಸಿತಾ।

"ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಾರೋ"ತಿ ವಿಭಾವೇತುಂ ತಿಪಿಟಕಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದೋ ಆಭತೋ। ನಿರೋಧಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಕಥಿತೇ ತದನನ್ತರಂ ಸಞ್ಞಾಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ ನಾಮ, ನಿರೋಧತೋ ಚ ವುಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಿಯಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ, ತತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ ಪಧಾನಾ, ತದನನ್ತರಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಥೇರೋ **"ಕಿಂ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಣನ್ತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **"ಕಿಂ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಣನ್ತೀ"**ತಿ ತದಾ ದೀಘನಿಕಾಯತನ್ತಿಂ ಪರಿವತ್ತನ್ತೇ ಇಮಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಯೋ ನಯೇ ಕಥೇನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಥಾ ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಮಗ್ಗಫಲಞಾಣೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ನಿಯಮತೋ ಮಗ್ಗಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಛಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣ"**ನ್ತಿ। **"ಇದಂ ಅರಹತ್ತಫಲ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಫಲಸಮಾಧಿಸಞ್ಞಾಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಫಲಸಮಾಧಿಸಹಗತಸಞ್ಞಾಪಚ್ಚಯಾ। **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ

ಅನುಸ್ಸರಣತ್ಥೋ। ಯಥಾಧಿಗತಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸರಣಪಕ್ಖಿಯಾ ಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। ಸಮಾಧಿಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಗಹಿತಂ ಸಹಚರಣಞಾಯೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**"ತಿ।

ಸಞ್ಞಾಅತ್ತಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೪೧೭. ದೇಸನಾಯ ಸಣ್ಹಭಾವೇನ ಸಾರಮ್ಭಮಕ್ಖಿಸ್ಸಾದಿಮಲವಿಸೋಧನತೋ ಸುತಮಯಞಾಣಂ ನ್ಹಾಪಿತಂ ವಿಯ, ಸುಖುಮಭಾವೇನ ತನುಲೇಪನವಿಲಿತ್ತಂ ವಿಯ, ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತತಾಯ ಕುಣ್ಡಲಾದಿಅಲಙ್ಕಾರವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಚ ಹೋತಿ, ತದನುಪಸೇವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ತಥಾಭಾವೋ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಾಪತ್ತಿ, ನಿರೋಧಕಥಾಯ ನಿವೇಸನಞ್ಚಸ್ಸ ಸಿರಿಸಯನಪ್ಪವೇಸನಸದಿಸನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಣ್ಹಸುಖುಮ...ಪೇ॰... ಆರೋಪಿತೋಪೀ**"ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಸಂ ನಿರೋಧಕಥಾಯಂ। **ಸುಖಂ ಅವಿನ್ದನ್ತೋ** ಮನ್ದಬುದ್ಧಿತಾಯ ಅಲಭನ್ತೋ। ಮಲವಿದೂಸಿತತಾಯ **ಗೂಥಟ್ಠಾನಸದಿಸಂ। ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ** ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ। **ಅನುಮತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನುಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಏದಿಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ, ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಂ ಪನಾ**ತಿ ಓಳಾರಿಕೋ, ಮನೋಮಯೋ, ಅರೂಪೀತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ತವಾದಾನಂ ವಸೇನ ತಿವಿಧೇಸು ಕತಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಹರನ್ತೋ**ತಿ ವಿದ್ಧಂಸನತೋ ಪರಿಹರನ್ತೋ, ನಿಗೂಹನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಏಕತ್ತವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ರೂಪೀಭಾವತೋ "ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಪಚ್ಚೇತಿ ಅತ್ತವಾದೀ, ಅನ್ನಪಾನೋಪಧಾನತಞ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ರೂಪೀಭಾವತೋ ಏವ ಚ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಞ್ಞತ್ತಂ ಞಾಯಾಗತಮೇವ, ಯಂ ವೇದವಾದಿನೋ "ಅನ್ನಮಯೋ, ಪಾನಮಯೋ"ತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ ವೋಹರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾ "**ಓಳಾರಿಕಂ ಖೋ**"ತಿ ಆಹ।

ತತ್ಥ ಯದಿ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ, ನ ಸಞ್ಞೀ, ಸಞ್ಞಾಯ ಅರೂಪಭಾವತ್ತಾ, ರೂಪಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವತ್ತಾ, ರೂಪೀ ಚ ಸಮಾನೋ ಯದಿ ತವ ಮತೇನ ನಿಚ್ಚೋ, ಸಞ್ಞಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತನತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಭೇದಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಏವಮ್ಪಿ "ಅಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಚೇತನೋತಿ ನ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ಫಲಸ್ಸ ಚ ನ ಉಪಭುಞ್ಜಕೋತಿ ಆಪನ್ನಮೇವ, ತೇನಾಹ "**ಓಳಾರಿಕೋ ಚ ಹಿ ತೇ**"ತಿಆದಿ। **ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ , ಜಾನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಾ ಚ ಸಞ್ಞಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಉಪ್ಪಾದಪುಬ್ಬಕೋ ನಿರೋಧೋ, ನ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿರುಜ್ಝಕಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಖನ್ಧಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ।

೪೧೮-೪೨೦. ಮನೋಮಯನ್ತಿ ಝಾನಮನಸೋ ವಸೇನ ಮನೋಮಯಂ। ಯೋ ಹಿ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯನಿರಪೇಕ್ಖೋ, ಸೋ ಮನಸಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಮನೋಮಯೋ। ರೂಪಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಯಂ ವೇದವಾದಿನೋ ಆನನ್ದಮಯೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಮಯೋತಿ ಚ ದ್ವಿಧಾ ವೋಹರನ್ತಿ। **ತತ್ರಾಪೀ**ತಿ "ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ। **ದೋಸೋ ದಿನ್ನೋ**ತಿ "ಅಞ್ಞಾವ ಸಞ್ಞಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ದೋಸೋ ದಿನ್ನೋ। ಇಧಾಪಿ ಪುರಿಮವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದೋಸದಸ್ಸನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಯದಿ ಅತ್ತಾ ಮನೋಮಯೋ, ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೀ, ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಚ ಭವೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ - "ಮನೋಮಯೋ ಚ ಹಿ ತೇ"ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಪಠಮಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ತಂ ಲದ್ಧಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಮನೋಮಯಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ತಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅರೂಪಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ? ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ, ತಥಾಪಿ ಇಮೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ನಾಮ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾ ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣುಕೋ ವಿಯ ಚಞ್ಚಲಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ನಾಮ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಪಕತಿಸಞ್ಞಾಯ। **ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಇಚ್ಛತಿ** ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಉದಯವಯದಸ್ಸನತೋ। ತಥಾಪಿ "ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಪವತ್ತಸಮಞ್ಞಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಚ ಅವಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞತಿ, ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತಾನಂ ಪನ ಸಸ್ಸತಂ ಮಞ್ಞತೀ**"ತಿ।

ತಥೇವಾತಿ ಯಥಾ "ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ, "ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ ವಾದದ್ವಯೇ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞತಾ, ತಥಾ ಚಸ್ಸ ಅಚೇತನತಾದಿದೋಸಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ದುನ್ನಿವಾರೋ , ತಥೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾದೇ ದೋಸೋ। ತೇನಾಹ "**ತಥೇವಸ್ಸ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**"ತಿ। **ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ। **ಅಭಿಭೂತತ್ತಾತಿ** ಅನಾದಿಕಾಲಭಾವಿತಭಾವೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟತ್ತಾ ನಿವಾರಿತಞಾಣಚಾರತ್ತಾ। **ತಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋತಿ** ಯೇನ ಸನ್ತತಿಘನೇನ, ಸಮೂಹಘನೇನ ಚ ವಞ್ಚಿತೋ ಬಾಲೋ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಧಮ್ಮಸಮೂಹಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ "ಅತ್ತಾ"ತಿ, "ನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಚ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವೋಹರತಿ, ತಂ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ ಘನಗ್ಗಹಣಂ ವಿನಿಭುಜ್ಜ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಂ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ, ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ನಾಞ್ಞಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಭಗವತಾ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ತಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ**"ತಿ। ಸಞ್ಞಾ ನಾಮಾಯಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ನಾನಾಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇತಿ ಚಾತಿ **ಸಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಸಞ್ಞಾಮಯಂ** ಸಞ್ಞಾಭೂತಂ **ಅತ್ತಾನಂ** ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವತೋ **ನಿಚ್ಚಮೇವ** ಕತ್ವಾ **ಮಞ್ಞತಿ** ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚ ತಸ್ಸ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಪರಮಗಮ್ಭೀರಧಮ್ಮತಾ ನ ಞಾಯತೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ದುಜ್ಜಾನಂ ಖೋ**"ತಿಆದಿ।

ದಿಟ್ಠಿಆದೀಸು "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನಂ **ದಿಟ್ಠಿ**। ತಸ್ಸಾ ಏವ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಂ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಖಮನಂ **ಖನ್ತಿ**। ತಥಾ ರೋಚನಂ **ರುಚಿ**। "**ಅಞ್ಞಥಾ**"ತಿಆದಿ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಥಾತಿ** ಯಥಾ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಅನ್ತದ್ವಯಂ ಅನುಪಗ್ಗಮ್ಮ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾವಸೇನ ದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾಯೇವ। **ಅಞ್ಞದೇವಾತಿ** ಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞದೇವ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಸ್ಸತಾದಿ **ತೇ ಖಮತಿ ಚೇವ ರುಚ್ಚತಿ ಚ**। ಆಯುಞ್ಜನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ **ಆಯೋಗೋ,** ತೇನಾಹ "**ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ**"ತಿ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಪರಮತ್ತಚಿನ್ತನಾದಿಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ । **ದುಜ್ಜಾನಮೇತಂ** ಧಮ್ಮತಂ ತ್ವಂ "ಅಯಂ ಪರಮತ್ಥೋ, ಅಯಂ ಸಮ್ಮುತೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಭಾಗಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿಭಾಗತ್ತಾ। "ಯದಿ ಏತಂ ದುಜ್ಜಾನಂ, ತಂ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ಇಮಂ ಪನತ್ಥಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಥ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಸಞ್ಞತೋತಿ** ಸಞ್ಞಾಸಭಾವತೋ ಅಞ್ಞೋ ಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ತಾ ಹೋತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ತನೋ।

ಲೋಕೀಯತಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ **ಲೋಕೋ,** ಅತ್ತಾ। ಸೋ ಹಿಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ವೇದಕೋ ಚಾತಿ ಇಚ್ಛಿತೋ। **ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ** "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧; ಉದಾ॰ ೫೫) ನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ। ನ ಹೇಸ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತೋ ತದಸಂವತ್ತನತೋ। ಯೋ ಹಿ ತದಾವಹೋ, ಸೋ ತಂನಿಸ್ಸಿತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೇಯ್ಯ ಯಥಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ। ಏತೇನೇವ ತಸ್ಸ ನ ಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತತಾಪಿ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾತಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ತದೇವ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ** ಯಥಾ "ವಿನಯೋ ಏವ ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ, (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧) ತೇನಾಹ "**ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿದಾವಿರಾಗನಿರೋಧುಪಸಮಾಸಂವತ್ತನಂ ವಟ್ಟನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ವಟ್ಟಸಮ್ಬನ್ಧನತೋ ಚ। ತಥಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಬೋಧನಿಬ್ಬಾನಾಸಂವತ್ತನಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಭಿಜಾನನಾಯಾತಿ** ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಅಭಿಜಾನನತ್ಥಾಯ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಸಮ್ಬೋಧನತ್ಥಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಭಿಜಾನನಾಯಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಜಾನನಾಯ, ತಂ ಪನ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವೇಧಾಯ।

ಕಾಮಂ ತಣ್ಹಾಪಿ ದುಕ್ಖಸಭಾವಾ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಸಮುದಯಭಾವೇನ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ತಣ್ಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಭಾವನತೋ** ಉಪ್ಪಾದನತೋ। ದುಕ್ಖಂ ಪಭಾವೇನ್ತೀಪಿ ತಣ್ಹಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಹಿತಾ ಏವ ಪಭಾವೇತಿ, ನ ಕೇವಲಾತಿ ಆಹ "**ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**"ತಿ। **ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ, ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ

ಅಧಿಗತೇತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ। ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತದತ್ಥಂ ಪಟಿಪದಾ ಚಾತಿ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀಪಟಿಪದಾ**। **ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವೋ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮುಪ್ಪಾದೋ। **ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ**ತಿ ಅಸೇಕ್ಖಫಲಾಧಿಗಮೋ। **ಆಕಾರ**ನ್ತಿ ತಂ ಗಮನಲಿಙ್ಗಂ।

೪೨೧. ಸಮನ್ತತೋ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ತೋದನಂ ವಿಜ್ಝನಂ **ಸನ್ನಿತೋದಕಂ, ವಾಚಾಯಾ**ತಿ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಚನಪತೋದೇನಾ"**ತಿ। **ಸಜ್ಝಬ್ಭರಿತ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಭುಸಂ ಅರಿತಂ **ಅಕಂಸೂ**ತಿ ಸತಮತ್ತೇಹಿ ತುತ್ತಕೇಹಿ ವಿಯ ತಿಂಸಸತಮತ್ತಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ವಾಚಾಪತೋದನೇಹಿ ತುದಿಂಸು **ಸಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನ**ನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥಸಭಾವತೋ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಂ, ನಪಕತಿಆದಿ ವಿಯ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಂ। **ತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಚಂ। **ತಥ**ನ್ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ವಿಸಯೇ ಭುಮ್ಮಂ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಠಿತಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಅವಟ್ಠಿತಸಭಾವಂ, ತದುಪ್ಪಾದಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಯಾಮತ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸಮ್ಪಾಪನನಿಯಾಮೇನ ನಿಯತಂ, ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏದಿಸಾ**ತಿ "ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ।

ಚಿತ್ತಹತ್ಥಿಸಾರಿಪುತ್ತಪೋಟ್ಠಪಾದವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೨೨. **ಸುಖುಮೇಸು ಅತ್ಥನ್ತರೇಸೂ**ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಸುಖುಮಞಾಣಗೋಚರೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। **ಕುಸಲೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಕತಪರಿಚಯತಾಯ ಛೇಕೋ **ಅಹೋಸಿ**। **ಗಿಹಿಭಾವೇ ಆನಿಸಂಸಕಥಾಯ ಕಥಿತತ್ತಾ** ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಥಾ ಕಥನೇನ ವಿಬ್ಭಮನೇ ನಿಯೋಜಿತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಸೀಲವಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಛ ವಾರೇ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೭; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭೯) ವಿಬ್ಭಮಿ। ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕೇನ ಹಿ ಫಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಸಾವಕಸ್ಸ ಕಥಿತೇ**ತಿ ಮಹಾಸಾವಕಸ್ಸ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಪಸಾದನಕಥಿತನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲದ್ಧುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ।

೪೨೩. **ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ನತ್ಥಿತಾಯಾ**ತಿ ಸುವುತ್ತದುರುತ್ತಸಮವಿಸಮದಸ್ಸನಸಮತ್ಥಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಅಭಾವೇನ । **ಚಕ್ಖುಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಾದಿಸೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಪುರಿಸೋ "ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಭಾಸಿತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ**ತಿ ಏಕನ್ತಿಕಾ, ನಿಬ್ಬಾನಾವಹಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಠಪಿತಾ**ತಿ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ। **ನ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ** ನ ಏಕನ್ತಿಕಾ, ನ ನಿಬ್ಬಾನಾವಹಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತಾ ವಟ್ಟನ್ತೋಗಧಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕಂಸಿಕಧಮ್ಮವಣ್ಣನಾ

೪೨೪. "ಕಸ್ಮಾ ಆರಭೀ"ತಿ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ **"ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಪಯೋಜನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಂ। ಸತಿ ಹಿ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಂ ಹೇತುಸಿದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪಿತನಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಪವೇದಿತವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತಾಯಾತಿ "ನಿಟ್ಠಾ"ತಿ ವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ನಿಟ್ಠಾಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಇಧ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ "ನಿಟ್ಠಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ನಿಟ್ಠಾಯ। ನಿಯ್ಯಾನಂ ವಾ ನಿಗ್ಗಮನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ವುಪಸಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಯ್ಯಾನಮೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ, ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ, ಸೋ ಏವ ಭಾವೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೋ, ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **"ಏವ"**ನ್ತಿ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ವಚನಮತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದತಿ, ನ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ತೇಸಂ ಸಮಯೇ ನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞಾಪನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಾ ಚ ನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ"**ತಿಆದಿ। **ಲೋಕಥೂಪಿಕಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಅಞ್ಞೋ ಪುರಿಸೋ, ಅಞ್ಞಾ ಪಕತೀ"ತಿ ಪಕತಿಪುರಿಸನ್ತರಾವಬೋಧೋ ಮೋಕ್ಖೋ, ಬುದ್ಧಿಆದಿಗುಣವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಕತ್ತನಿ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಮೋಕ್ಖೋ, ಕಾಯಪವತ್ತಿಗತಿಜಾತಿಬನ್ಧಾನಂ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನವಸೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತೋ ಮೋಕ್ಖೋ, ಯಞ್ಞೇಹಿ ಜುತೇನ ಪರೇನ ಪುರಿಸೇನ ಸಲೋಕತಾ ಮೋಕ್ಖೋ, ಸಮೀಪತಾ ಮೋಕ್ಖೋ, ಸಹಯೋಗೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತಾ**ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ **ಹುತ್ವಾ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ,** ಯೇನಾಕಾರೇನ "ನಿಟ್ಠಾ ಪಾಪುಣೀಯತೀ"ತಿ ತೇಹಿ ಪವೇದಿತಾ, ತೇನಾಕಾರೇನ ತಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪತ್ತಬ್ಬತೋ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ। **ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ**ತಿ "ನಾಯಂ ನಿಟ್ಠಾ ಪಟಿಪದಾ ವಟ್ಟಸ್ಸ

ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋ”ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। **ನಿವತ್ತತೀತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ನಿಟ್ಠಾ ಪಟಿಪದಾ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಂಸಾರೇ ಏವ ಪರಿಬ್ಭಮಾಪೇನ್ತೀ ನಿವತ್ತತಿ।

ಪಧಾನಂ ಜಾನನಂ ನಾಮ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನನಂ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಜೇಟ್ಠಭಾವತೋ, ಇತರಸ್ಸ ಸಂಸಯಾನುಬದ್ಧತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಜಾನಂ ಪಸ್ಸ”**ನ್ತಿ। ತೇನೇತ್ಥ ದಸ್ಸನೇನ ಜಾನನಂ ವಿಸೇಸೇತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏಕನ್ತಸುಖೇ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಅತ್ಥೀತಿ। **ಜಾನನ್ತಿ** ವಾ ತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನುಮಾನವಿಸಯತಂ ಪುಚ್ಛತಿ, **ಪಸ್ಸನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗೋಚರತಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಅಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಲೋಕೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾತೋ, ಉದಾಹು ಅನುಮಾನತೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರಭಾವೇನ ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನೀ”**ತಿಆದಿ। **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾನೀತಿ** ದಿಟ್ಠವಾ, ದಸ್ಸನಭೂತೇನ, ತದನುಗತೇನ ಚ ಞಾಣೇನ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **“ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಾದೀನೀ”**ತಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **“ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕ ತ”**ನ್ತಿ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **“ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಂ ತ”**ನ್ತಿ “ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಂ ಕತ”ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ತದೇವ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಉತ್ತರವಿರಹಿತಂ ವಚನಂ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮೇವೇತ್ಥ “ಪಾಟಿಹೀರಕ”ನ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಪಾಟಿಹೀರಕಂ ಅಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಂ ಪರೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನಉತ್ತರೇಹಿ ಸಉತ್ತರತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **“ಪಟಿಹರಣವಿರಹಿತ”**ನ್ತಿ। ಸಉತ್ತರಞ್ಹಿ ವಚನಂ ತೇನ ಉತ್ತರೇನ ಪಟಿಹಾರೀಯತಿ ಅತಿವಿಪರಿವತ್ತೀಯತಿ। ತತೋ ಏವ ನಿಯ್ಯಾನಸ್ಸ ಪಟಿಹರಣಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **“ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕ”**ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ।

೪೧೬. ವಿಲಾಸೋ ಲೀಳಾ। **ಆಕಪ್ಪೋ** ಕೇಸಬನ್ಧವತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಆದಿಆಕಾರವಿಸೇಸೋ, ವೇಸಸಂವಿಧಾನಂ ವಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭಾವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **“ಭಾವೋ”**ತಿ ಚ ಚಾತುರಿಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಯೋಅತ್ತಪಟಿಲಾಭವಣ್ಣನಾ

೪೧೮. ಆಹಿತೋ ಅಹಂ ಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅತ್ತಾ,** ಅತ್ತಭಾವೋತಿ ಆಹ **“ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಅತ್ತಭಾವಪಟಿಲಾಭೋ”**ತಿ। **ಕಾಮಭವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ತಸ್ಸ ಇತರದ್ವಯತ್ತಭಾವತೋ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ। **ರೂಪಭವಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ಝಾನಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ರೂಪೀಭಾವೇನ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ। **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ** ತದಭಾವೇ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ವೋದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ** ತಾಸಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಚಿತ್ತವೋದಾನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ।

೪೧೯. ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮುಚ್ಛೇದೇ ಪನ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾರಿಪೂರೀ, ವೇಪುಲ್ಲಂ ವಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಮುಚ್ಛೇದೇ ಪನ ಸತಿ ಏವ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಫಲಪಞ್ಞಾ**-ಗ್ಗಹಣಂ। ತಾ ಹಿ ಸಕಿಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಏವ ಅಪರಿಹಾನಧಮ್ಮತ್ತಾ। **ತರುಣಪೀತೀತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಾ ಅಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ದುಬ್ಬಲಾ ಪೀತಿ। **ಬಲವತುಟ್ಠೀತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಥಿರತರಾ ಪೀತಿ। **“ಯಂ ಅವೋಚುಮ್ಹಾ”**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಂ ವೋಹಾರಂ “ಸಂಕಿಲೇಸಿಕವೋದಾನಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಭಿವುದ್ಧಿನಿಟ್ಠಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿವೇಪುಲ್ಲಭೂತಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಹರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಕಥಯಿಮ್ಹ। **ತತ್ಥ** ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ **ತಸ್ಸ** ಮಮ ಓವಾದಕರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ **ಏವಂ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿಹರಣನಿಮಿತ್ತಂ ಪಮೋದಪ್ಪಭಾವಿತಾ **ಪೀತಿ ಚ ಭವಿಸ್ಸತಿ,** ತಸ್ಸಾ ಚ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಟ್ಠಿತಾ **ಸತಿ ಚ** ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಞಾಣಞ್ಚ ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಸೋ ವಿಹಾರೋ। ಸನ್ತಪಣೀತತಾಯ ಅತಪ್ಪಕೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸುಖವಿಹಾರೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೇ ಹೀನಭಾವತೋ ಪೀತಿ ದುಬ್ಬಲಾ ಪಾಮೋಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಾ, ಸುವಿಭಾವಿತೇ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಪಗುಣೇ ಸಾ ಪಣೀತಾ ಬಲವಭಾವತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಿಚ್ಚಾ ಪೀತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಾಮೋಜ್ಜಾದಯೋ ಛಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀ"**ತಿ। **"ಸುಖೋ ವಿಹಾರೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋ। ಸುಖಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅಪರೇ, ತೇಸಂ ಮತೇನ ಸನ್ತಸುಖತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತೇನಾಹ **"ತಥಾ ಚತುತ್ಥೇ"**ತಿಆದಿ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ನಿವತ್ತತೀತಿ** ದುಬ್ಬಲಪೀತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನಿವತ್ತತಿ ಹಾಯತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವಿರಹೇನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸಬ್ಬದಾ ಪೀತಿ ಬಲವತೀ ಏವ ಹೋತಿ, ನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ ಕದಾಚಿ ದುಬ್ಬಲಾ। **ಸುದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಮೇವಾತಿ** ಉಪರಿ ಮಗ್ಗಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ **ಕಥಿತಂ। ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಝಾನಾನಿ ಕಥೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಕಾ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಕಥಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾದಿಕಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾ ಏವ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ। **ಪೀತಿವೇವಚನಮೇವ ಕತ್ವಾತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಪೀತೀನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತಿವೇವಚನಮೇವ ಕತ್ವಾ। ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ, **"ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ"**ತಿ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚ **ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ನಾಮ ಕಥಿತಾ।** ಕಾಮಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಪೀತಿಸುಖಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭೇನ ನ ಸನ್ತಪಣೀತಾನಿ, ಸನ್ತಪಣೀತಾನಿ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ।

೪೩೧-೪೩೭. ವಿಭಾವನತ್ಥೋತಿ ಪಕಾಸನತ್ಥೋ ಸರೂಪತೋ ನಿರೂಪನತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಸೋ"**ತಿಆದಿ। ನನ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಂ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ। **ಸಪ್ಪಟಿಹರಣನ್ತಿ** ಪರೇನ ಚೋದಿತವಚನೇನ ಸಪರಿಹಾರಂ ಸಉತ್ತರಂ। **ತುಚ್ಛೋತಿ** ಮುಸಾ ಅಭೂತೋ। **ಸ್ವೇವಾತಿ** ಸೋ ಏವ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹೋತೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸಮಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಹೋತಿ। **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತ್ವೇವ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ,** ನ ನಂ ಸರೂಪತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ। **ರೂಪಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾತಿ** ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಏವ ಏತ್ಥ ಲೋಕೇ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ। **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತಿ** ಪನ ತೇ ರೂಪಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತೇನಾಹ **"ನಾಮಮತ್ತಮೇತ"**ನ್ತಿ। **ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ನಾಮಭೂತಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತತಾವಸೇನ।

೪೩೮. ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾತಿ "ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋತಿ ರೂಪಾದಿಕೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ "ಯಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ವಾ। **ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನಯನತ್ಥನ್ತಿ** ಯಥಾ ಪರೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಕಾಲವಿಭಾಗತೋ ಪಟಿಪದಾನಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನವಸೇನ ವಿನಯನತ್ಥಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಅಹೋಸೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಅತೀತಸಮಯೇ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ಸಚ್ಚಭೂತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅಹೋಸಿ, ನ ಪನ **ಅನಾಗತೋ** ಇದಾನಿ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ** ವಾ **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ** ತದುಪಾದಾನಸ್ಸ ತದಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ಯೇ ತೇ ಅತೀತಾ ಧಮ್ಮಾ** ಅತೀತಸಮಯೇ ಅತೀತತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಭೂತಾ ರೂಪಾದಯೋ। **ತೇ ಏತರಹಿ ನತ್ಥಿ** ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ತತೋ ಏವ **ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ। ತಸ್ಮಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಸೋಪಿ** ತದುಪಾದಾನೋ **ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ** ಅತೀತ**ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ** ಭೂತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಯ **ಅಹೋಸಿ। ಅನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ** ಅನಾಗತಾನಞ್ಚೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಾದಾನಭೂತಾನಂ **ತದಾ** ತಸ್ಮಿಂ ಅತೀತಸಮಯೇ **ಅಭಾವಾ** ತದುಪಾದಾನೋ **ಅನಾಗತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ** ಚ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ **ತಸ್ಮಿಂ** ಅತೀತ**ಸಮಯೇ ಮೋಘೋ** ತುಚ್ಛೋ ಮುಸಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾಮಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಮೇವ। **ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ।

"ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೇ ತೇ ಅನಾಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಏತರಹಿ ನತ್ಥಿ, "ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಪನ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋಪಿ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಮಯೇ ಸಚ್ಚೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾ ಅಭಾವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮೋಘೋ ಅತೀತೋ ಮೋಘೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ। ಯೇ ಇಮೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಏತರಹಿ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೋಯಂ ಮೇ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ, ಸೋ ಇದಾನಿ ಸಚ್ಚೋ। ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಇದಾನಿ ಅಭಾವಾ

ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮೋಘೋ ಅತೀತೋ ಮೋಘೋ ಅನಾಗತೋತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥತೋ ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

೪೩೯-೪೪೩. **ಸಂಸನ್ದಿತುನ್ತಿ** ಸಮಾನೇತುಂ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಖೀರಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಉಪಾದಾನವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಖೀರಪಣ್ಣತ್ತಿ ಹೋತಿ। **ನ ತಸ್ಮಿಂ...ಪೇ॰... ಗಚ್ಛತಿ** ಖೀರಪಣ್ಣತ್ತಿಉಪಾದಾನಸ್ಸ ದಧಿಆದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಅನುಪಾದಾನತೋ। ಪಟಿನಿಯತವತ್ಥುಕಾ ಹಿ ಏಕಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ, ತೇನಾಹ **"ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸಜ್ಞಾಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಜ್ಞಾ**, ಪಣ್ಣತ್ತಿ। ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವಚನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ನಿರುತ್ತಿ**। ನಮನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಾಮಂ**। ವೋಹರನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವೋಹಾರೋ**, ಪಣ್ಣತ್ತಿಯೇವ। **ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ಖೀರೇ ವುತ್ತನಯಂ ದಧಿಆದೀಸು ಅತಿದಿಸತಿ।

ಸಮನುಜಾನನಮತ್ತಕಾನೀತಿ "ಇದಂ ಖೀರಂ, ಇದಂ ದಧೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಾದಿಸೇ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪವಿಸೇಸೇ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಪರಾಭತಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಮನುಜಾನನಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಂ ರೂಪಾದಿಖನ್ಧಸಮೂಹಂ ಉಪಾದಾಯ "ಓಳಾರಿಕೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ "ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ "ಅರೂಪೋ ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಸಮನುಜಾನನಮತ್ತಕಾನಿ, ನ ಚ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಉಪಾದಾನತೋ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿರುತ್ತಿಮತ್ತಕಾನೀತಿ** ಸದ್ದನಿರುತ್ತಿಯಾ ಗಹಣೂಪಾಯಮತ್ತಕಾನಿ। "ಸತ್ತೋ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ಹಿ ಸದ್ದಗ್ಗಹಣುತ್ತರಕಾಲಂ ತದನುವಿದ್ಧಪಣ್ಣತ್ತಿಗ್ಗಹಣಮುಖೇನೇವ ತದತ್ಥಾವಬೋಧೋ। **ವಚನಪಥಮತ್ತಕಾನೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ವೋಹಾರಮತ್ತಕಾನೀತಿ** ತಥಾ ತಥಾ ವೋಹಾರಮತ್ತಕಾನಿ। **ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಕಾನೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ತಂತಂನಾಮಪಞ್ಞಾಪನಮತ್ತಕಾನಿ। **ಸಬ್ಬಮೇತನ್ತಿ** "ಅತ್ತಪಟಿಲಾಭೋ"ತಿ ವಾ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ವಾ "ಪೋಸೋ"ತಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ **ವೋಹಾರಮತ್ತಕಂ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋ, ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ತಂ ಬುದ್ಧೇಹಿಪಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ದ್ವೇ ಕಥಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ವೋಹಾರಸ್ಸ ಕಥನಂ **ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ**। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಥನಂ **ಪರಮತ್ಥಕಥಾ**। ಅನಿಚ್ಚಾದಿಕಥಾಪಿ ಪರಮತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಕಥಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಪರಮತ್ಥಕಥಾ**। ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮೋ ಹಿ "ಅನಿಚ್ಚೋ, ದುಕ್ಖೋ, ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ , ನ ಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇವಂ ದುವಿಧಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಥಾಪವತ್ತೀತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ತತ್ಥ ಯೋ"**ತಿಆದಿನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾಯ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧೋ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಕಥಾ ಚ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ವಿನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಭಗವಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಂಯೇವ ಕಥೇತೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಆದಿತೋವ...ಪೇ॰... ಕಥೇತೀ"**ತಿ, ತೇನಾಹ **"ತಥಾ"**ತಿಆದಿ, ತೇನಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಪರಮತ್ಥಕಥಾ ಹೋತಿ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ, ಕತ್ಥಚಿ ಪರಮತ್ಥಕಥಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ। ಇತಿ ವಿನೇಯ್ಯದಮನಕುಸಲಸ್ಸ ಸತ್ಥು ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತಥಾ ತಥಾ ದೇಸನಾಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪನ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಏವ ಸಮ್ಮುತಿಂ ಅನುವತ್ತತಿ, ಸಮ್ಮುತಿಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋಯೇವ ಧಮ್ಮತಂ ವಿಭಾವೇತಿ, ನ ತತ್ಥ ಅಭಿನಿವೇಸಾತಿಧಾವನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಜನಪದನಿರುತ್ತಿಂ ನಾಭಿನಿವಿಸೇಯ್ಯ, ಸಮಞ್ಞಂ ನಾತಿಧಾವೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮುತಿಂ ಕತ್ವಾ ಕಥನಂ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ತಂ ಕಾರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಕತಿಯಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನನು ಚ ಸಮ್ಮುತಿ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಅಭೂತಾ, ತಂ ಕಥಂ ಬುದ್ಧಾ ಕಥೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮುತಿಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಚ್ಚಮೇವಾತಿ** ತಥಮೇವ। **ಸಭಾವಮೇವಾತಿ** ಸಮ್ಮುತಿಭಾವೇನ ತಂಸಭಾವಮೇವ, ತೇನಾಹ **"ಅಮುಸಾವಾ"**ತಿ। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ಪನ ಸಚ್ಚಾದಿಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಾನಂ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ? ಯಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಅವಯವವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಕತೇ ನ ತಂಸಞ್ಞಾ, ಸೋ ಘಟಪಟಾದಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸಮ್ಮುತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪರಮತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಮುತಿಪಿ ಸಚ್ಚಸಭಾವಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸೀ"**ತಿಆದಿ।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಸಚ್ಚಸಭಾವಂ ಕಾರಣೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ** ವಿಸಂವಾದನಾಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಹೇತುಮಾಹ **"ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ಲೋಕಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ಸಮ್ಮುತಿ ಸಙ್ಕೇತವಚನಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತಾಯ ಕಾರಣಂ। ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅತ್ಥೋ **ಪರಮತ್ಥೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವೋ। ತಸ್ಸ **ವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ** ಯಾಥಾವತೋ ಅವಿಸಂವಾದನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತನತೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂತಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಯೋ ಭೂತೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ, ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಅಙ್ಗನಂ ಞಾಪನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಯದಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋಪಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ವದತಿ, ಕೋ ಏತ್ಥ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೇಹಿ ವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ। **"ಯಾಹಿ ತಥಾಗತೋ ವೋಹರತಿ ಅಪರಾಮಾಸ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೋ ಅಪ್ಪಹೀನಪರಾಮಾಸತ್ತಾ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ವೋಹರತಿ, ತಥಾಗತೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಪರಾಮಾಸತ್ತಾ ಅಪರಾಮಸನ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಹಿ ವಿನಾ ಲೋಕಿಯೋ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾಹಿ ತಂ ವೋಹರತಿ। ತಥಾ ವೋಹರನ್ತೋ ಏವ ಚ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಿ। **ದೇಸನಂ ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಪವತ್ತಿತಕಥಾಯ ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ ದೇಸನಂ "ಅಪರಾಮಾಸ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನಪರಾಮಾಸಪ್ಪಹಾನಕಿತ್ತನೇನ **ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ**। ಯಂ ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪೋಟ್ಠಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೧೦. ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಸುಭಮಾಣವಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೪೪. **“ಅಚಿರಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ”**ತಿ ಸತ್ಥು ಪರಿನಿಬ್ಬುತಭಾವಸ್ಸ ಚಿರಕಾಲತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಆಸನ್ನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಉದ್ಧಂ ಮಾಸಮತ್ತೇ ಕಾಲೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಸಮ್ಪುಣ್ಣತಂ ಜೋತೇತಿ। ತುದಿಸಞ್ಞಿತೋ ಗಾಮೋ ನಿವಾಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತೋದೇಯ್ಯೋ**। ತಂ ಪನೇಸ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ವಿಯ ಚಮ್ಪಂ, ಕೂಟದನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಖಾಣುಮತಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ತಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿತ್ತಾ”**ತಿ ಇಸ್ಸರಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾಹಾರ**ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಚಯಂ। **ಪಣ್ಡಿತೋ ಘರಮಾವಸೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪತರಪ್ಪತರೇಪಿ ವಯಮಾನೇ ಭೋಗಾ ಖಿಯನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರಪ್ಪತರೇಪಿ ಸಞ್ಚಿಯಮಾನೇ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಕಿಞ್ಚಿ ವಯಂ ಅಕತ್ವಾ ಆಯಮೇವ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಘರಾವಾಸಂ ಅನುತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಲೋಭಾದೇಸಿತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಉಪದಿಸತಿ।

ಅದಾನಮೇವ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಲೋಭಾಭಿಭೂತತಾಯ **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಘರೇ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಲೋಭವಸಿಕಸ್ಸ ಹಿ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ। **ಅತಿವಿಯ ಪಿಯಾಯತಿ** ಪುಬ್ಬಪರಿಚಯೇನ। **ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿ** ಸುಭಂ ಮಾಣವಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೋ। **ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸಸಿ** ಕತೋಕಾಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವತೋ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಚಾರಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವಿತತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ತಥಾ ಪಿತರಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತೋ ಚ **“ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”**ತಿ ಆಹ। **ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛೀ**ತಿ ಸುತಮೇತಂ ಮಯಾ “ಮಯ್ಹಂ ಪಿತಾ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”ತಿ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಮಿದಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। **ತಥೇವ ವತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ಸುನಖಸ್ಸ ವುತ್ತಂ, ತಥೇವ ವತ್ವಾ। **ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಚಾಪನತ್ಥಂ “ತೋದೇಯ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸುನಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಚನಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತ್ಥಂ ಅವಿಸಂವಾದಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇಸೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಸೋ ಸುನಖೋ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸಿ, ನ ಜಾತಿಸ್ಸರತಾಯ। ಭಗವನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭುಕ್ಕರಣಂ ಪನ ಪುರಿಮಜಾತಿಸಿದ್ಧವಾಸನಾವಸೇನ। **ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ**ತಿ “ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಹಿ ಭೋ ಗೋತಮ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದೀಘಾಯುಕಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಬವ್ಹಾಬಾಧಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಣ್ಣವನ್ತೋ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಭೋಗಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಮಹಾಭೋಗಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ನೀಚಕುಲೀನಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನಾ। ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾವನ್ತೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯)। ಇಮೇ ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ಅಙ್ಗಸುಭತಾಯ ಕಿರೇಸ **“ಸುಭೋ”**ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ।

೪೪೫. **“ಏಕಾ ಚ ಮೇ ಕಙ್ಖಾ ಅತ್ಥೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪರಿ ಪುಚ್ಛಿಯಮಾನಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪಗೇವ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾ। ಸಾ ಹಿ ಕುಸಲಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖವೇದನಾಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ “ವಿಸಭಾಗವೇದನಾ”ತಿ। ಕಾಯಂ ಗಾಳ್ಹಾ ಹುತ್ವಾ ಬಾಧತಿ ಪೀಳೇತೀತಿ “ಆಬಾಧೋ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏಕದೇಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಏಕದೇಸೇ ಉಟ್ಠಿತಾಪಿ **ಅಯಪಟ್ಟೇನ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಯ ಗಣ್ಹಾತಿ** ಅಪರಿವತ್ತಭಾವಕರಣತೋ, ಏತೇನ ಬಲವರೋಗೋ ಆಬಾಧೋ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಕರೋ**ತಿ ಅಸುಖಜೀವಿತಾವಹೋ, ಏತೇನ ದುಬ್ಬಲೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ ರೋಗೋ ಆತಙ್ಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸಯನನಿಸಜ್ಜಾದಿತೋ ಉಟ್ಠಹನಂ, ತೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ಅಪರಾಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತನಂ ವದತಿ। **ಗರುಕ**ನ್ತಿ ಭಾರಿಯಂ ಕಿಚ್ಛಸಿದ್ಧಿಕಂ । **ಕಾಯೇ ಬಲಂ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಗಿಲಾನಸ್ಸೇವಾ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಅಫಾಸುವಿಹಾರಾಭಾವಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಫಾಸುವಿಹಾರಸಬ್ಭಾವಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತೇನ ಸವಿಸೇಸೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಪುಚ್ಛಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅಸತಿಪಿ ಅತಿಸಯತ್ಥಜೋತನೇ ಸದ್ದೇ ಅತಿಸಯತ್ಥಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ ಯಥಾ “ಅಭಿರೂಪಾಯ ದೇಯ್ಯಂ ದಾತಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

೪೪೭. ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾತಿ। ಏತ್ಥ **ಕಾಲೋ** ನಾಮ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲೋ। **ಸಮಯೋ** ನಾಮ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗೀ, ಅತ್ಥತೋ ತಜ್ಜಂ ಸರೀರಬಲಞ್ಚೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವೋ ಚ। **ಉಪಾದಾನಂ** ನಾಮ ಞಾಣೇನ ತೇಸಂ ಗಹಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಲಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಫರಿಸ್ಸತೀತಿ** ವಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ।

೪೪೮. ಚೇತಿಯರಟ್ಠೇತಿ ಚೇತಿರಟ್ಠೇ। ಯ-ಕಾರೇನ ಹಿ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಚೇತಿರಟ್ಠತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸುಂಯೇವೇಕಂ ರಟ್ಠನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಮರಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ** ಮರಣಂ ನಾಮ ತಾದಿಸಾನಂ ರೋಗ ವಸೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಯೇನ ರೋಗೇನ ತಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ, ಮರಣಹೇತುಕಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕಸಾಧಾರಣತಾ, ತಥಾ ಮರಣಸ್ಸ ಚ ಅಪ್ಪತಿಕಾರತಾತಿ ಏವಂ ಆದಿನಾ ಮರಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಕಥೇಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭೋ ಆನನ್ದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ರನ್ಧಗವೇಸೀ** ಮಾರೋ ವಿಯ, **ನ ವೀಮಂಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ** ಉತ್ತರಮಾಣವೋ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವಿಮೋಕ್ಖುಪಾಯೇಸು ನಿಯ್ಯಾನಧಮ್ಮೇಸು। **ಧರನ್ತೀತಿ** ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೪೯. ಅತ್ಥಪ್ಪಯುತ್ತತಾಯ ಸದ್ದಪಯೋಗಸ್ಸ ಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಾನಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತದತ್ಥಭೂತೇಹಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಸಙ್ಖಿತ್ತೇನ ಕಥಿತನ್ತಿ** "ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಗಹಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಕಥಿತಂ। **"ಕತಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣ"**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ಪುಚ್ಛಾ, ನ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾ ಪುಚ್ಛಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ 'ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ 'ಕತಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣ'ನ್ತಿ ಆಹಾ"**ತಿ। ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಭಾವೇ ಪನಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ವಚನತಾ ಸಿಯಾ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೦-೪೫೩. ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ತೇನ "ಅರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸೀ"ತಿ ಅಯಂ ಏತ್ತಕೋ ಪಾಠೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತೇನಾಹ **"ತೇಸು ದಸ್ಸಿತೇಸೂ"**ತಿ, ಉದ್ದೇಸವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭಗವತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಸಾಮಞ್ಞಫಲದೇಸನಾದೀಸು ಭಗವತಾ ದೇಸಿತನಯೇನೇವ, ತೇನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಭಾಸಿತಭಾವಂ ಜಿನವಚನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಾಸನೇ ನ ಸೀಲಮೇವ ಸಾರೋತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಾರೇ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ಯಥಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಸೀಲಂ ಸಾರೋ ಏವ ನ ಹೋತಿ ಸಾರವತೋ ಮಹತೋ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಪಟಿಕಟ್ಠಾನಿಯತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕೇವಲಞ್ಹೇತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಮತ್ತಕಮೇವಾ"**ತಿ। ಝಾನಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಂ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಅಥ ವಾ **ನ ಸೀಲಮೇವ ಸಾರೋತಿ** ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಸನೇ "ಮಗ್ಗಸೀಲಂ, ಫಲಸೀಲ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಮ್ಪಿ ಸಾರಮೇವ, ತಥಾಪಿ ನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಏವ ಸಾರೋ ಅಥ ಖೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಸಾರೋ ಏವಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮೋ ಏವ ಸಾರೋ, ತೇನಾಹ **"ಇತೋ ಉತ್ತರೀ"**ತಿಆದಿ।

ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪೫೪. ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಥೇರೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪುಟ್ಠೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಿಕೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ನನು ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅಞ್ಞಂ ಪುಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ಅಮ್ಬಂ ಪುಟ್ಠೋ ಲಬುಜಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಈದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಇಧ ಅನೋಕಾಸಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಥಞ್ಚ ಮಾಣವ ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಆರಭೀ"**ತಿ ಆಹ, ತೇನೇತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದಯೋಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರತಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಪಕ್ಖಿಕಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **ರೂಪಜ್ಝಾನಾನೇವ ಆಗತಾನಿ, ನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ** ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನದೇಸನಾನನ್ತರಂ ಅಭಿಞ್ಞಾದೇಸನಾಯ ಅವಸರೋತಿ ಕತ್ವಾ। ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಿಕಾ ಹಿ ಸಪರಿಭಣ್ಡಾ ಛಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ಲೋಕಿಯಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪನ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನೇನ ವಿನಾ ನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ದೇಸಿಯಮಾನಾಸು

ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ದೇಸಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ, ತೇನಾಹ **"ಆನೇತ್ವಾ ಪನ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನ ದೇಸಿತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣಕೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಞ್ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ "ಅರೂಪಜ್ಝಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

೪೭೧-೪೮೦. ನ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತಕೇನೇವಾತಿ ಏತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ನ ಚಿತ್ತೇ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರಿಯ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸುದ್ಧಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಪರಿಯಾಯೋ। ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ವಿನಾವ ಅರಹತ್ತೇ ಅಧಿಗತೇ ನತ್ಥೇವ ಉತ್ತರಿಂಕರಣೀಯನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ಯದತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಿ ಆಗತಾ ಏವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೧೧. ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಕೇವಟ್ಟಗಹಪತಿಪುತ್ತವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೧. **ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನೇತಿ** ಪಾವಾರಿಕಸೇಟ್ಠಿನೋ ಅಮ್ಬಬಹುಲೇ ಉಪವನೇ। ತಂ ಕಿರ ಸೋ ಸೇಟ್ಠೀ ಭಗವತೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನದಿವಾಟ್ಠಾನಕುಟಿಮಣ್ಡಪಾದೀನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇಸಿ, ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ ಪನ "ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನ"ನ್ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಾವಾರಿಕಮ್ಬವನೇ। **ಕೇವಟ್ಟೋತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ** ಕೇವಟ್ಟೇಹಿ ಸಂರಕ್ಖಿತತ್ತಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಂವಡ್ಢಿತತ್ತಾತಿ ಕೇಚಿ। "ಗಹಪತಿಪುತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ತದಾ ಸೋ ಗಹಪತಿಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ, ಪಿತು ಪನಸ್ಸ ಅಚಿರಕಾಲಂಕತತಾಯ ಪುರಿಮಸಮಞ್ಞಾಯ "ಗಹಪತಿಪುತ್ತೋ" ತ್ವೇವ ವೋಹರೀಯತಿ, ತೇನಾಹ **"ಗಹಪತಿ ಮಹಾಸಾಲೋ"**ತಿ। ಮಹಾವಿಭವತಾಯ ಮಹಾಸಾರೋ, ಗಹಪತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ಮಹಾಸಾಲೋ ಸುಖುಮಾಲೋ ಅಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯) ವಿಯ। **ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ ಸದ್ಧಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ।

ಸಮಿದ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಇದ್ಧಾ, ಇದ್ಧಿಯಾ ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಏಹಿ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ವದ್ಧಮಾಸಂ, ಅನುಮಾಸಂ, ಅನುಸಂವಚ್ಛರಂ ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಸಾದಾಯ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಣಾಪನಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ತಸ್ಸ ಠಪನಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಠಾನನ್ತರೇ ಠಪೇತೂ"**ತಿ। **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮತೋತಿ** ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅಧಿಗಮಧಮ್ಮತೋ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ। ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಹಿ ತತೋ ನಿದ್ಧಾರೇತಿ। **ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ ಉತ್ತರೀತಿ** ಪಕತಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ ಉಪರಿ। **ಪಜ್ಜಲಿತಪದೀಪೋತಿ** ಪಜ್ಜಲನ್ತೋ ಪದೀಪೋ।

೪೮೨. **ನ ಧಂಸೇಮೀತಿ** ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ನ ಚಾವೇಮಿ, ತೇನಾಹ **"ಸೀಲಭೇದ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ವಿಸ್ಸಾಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ** ಭಗವತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸ್ಸತ್ಥಭಾವಂ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ವಿಭೂತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ।

ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೩-೪. **ಆದೀನವನ್ತಿ** ದೋಸಂ। **ಗನ್ಧಾರೀತಿ ಚೂಳಗನ್ಧಾರೀ,** ಮಹಾಗನ್ಧಾರೀತಿ ದ್ವೇ ಗನ್ಧಾರೀವಿಜ್ಜಾ। ತತ್ಥ **ಚೂಳಗನ್ಧಾರೀ** ನಾಮ ತಿವಸ್ಸತೋ ಓರಂ ಮತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಪನ್ನಟ್ಠಾನಜಾನನವಿಜ್ಜಾ। **ಮಹಾಗನ್ಧಾರೀ** ತಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ ತತೋ ಉತ್ತರಿಪಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಕಪ್ಪಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇದ್ಧಿವಿಧಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ। ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ವಿಜ್ಜಾಯ ಸಾಧಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಾದಿಸೇ ದೇಸಕಾಲೇ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಬಹುಧಾಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಹತ್ಥಿಆದೀನಿಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ದಸ್ಸನೀಯೋಪಿ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗಿಥಮ್ಭಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ, ಜಲಥಮ್ಭಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ, ಆಕಾಸೇಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬಂ ಇನ್ದಜಾಲಸದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಟೋತಿ** ದುಕ್ಖಿತೋ ಬಾಧಿತೋ, ತೇನಾಹ **"ಪೀಳಿತೋ"**ತಿ।

ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೫. ಕಾಮಂ **"ಚೇತಸಿಕ"**ನ್ತಿ ಪದಂ ಯೇ ಚೇತಸಿ ನಿಯುತ್ತಾ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ, ಸಾಧಾರಣೇ ಪನ ಗಹಿತೇ ಚಿತ್ತವಿಸೇಸೋ ಗಹಿತೋವ ಹೋತಿ, ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಚ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಚೇತಸಿಕಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಸೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕಟ್ಠಾ ರಾಗಾದಯೋ, ಸದ್ಧಾದಯೋ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ದೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ದೋಸಾದಯೋ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಏವಂ ತವ ಮನೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ತವ ಮನೋ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ । ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ

“ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ”ತಿಆದಿ। **“ಏವಂ ತವ ಮನೋ”**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಿತತಾದಿಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ನ ಪನ ಯೇನ ಯೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ, ತಂ ತಂ ದಸ್ಸನಂ। **ದುತಿಯ**ನ್ತಿ “ಇತ್ಥಮ್ಪಿ ತೇ ಮನೋ”ತಿ ಇದಂ। **ಇತಿಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ “ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ೩.೯೦) ವಿಯ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಞ್ಚ ಇಮಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಯಮಾನ”**ನ್ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತತ್ಥಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ಪರಸ್ಸ ಚಿನ್ತಂ ಮನತಿ ಜಾನಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಚಿನ್ತಾಮಣಿ**। ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ವಿಜ್ಜಾಯ ಸಾಧಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಾದಿಸೇ ದೇಸಕಾಲೇ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಸುತಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಜಾನನಮುಖೇನ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಅನುಮಿನನ್ತೋ ಕಥೇತೀತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ “ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛರಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಕ್ಖರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯವಣ್ಣನಾ

೪೮೪. **ಪವತ್ತೇನ್ತಾ**ತಿ ಪವತ್ತನಕಾ ಹುತ್ವಾ, ಪವತ್ತನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಏವ”**ನ್ತಿ ಹಿ ಪದಂ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಿಧಿವಸೇನ, ಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಪರಾಮಸನಂ, ಸಾ ಚ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಆದೀನವಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ। **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಮೇವ** ನ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನತ್ಥಞ್ಹಿ **ಏವ**-ಕಾರಗ್ಗಹಣಂ। ಇಧಾಪಿ **ಏವಂ** ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಪಯೋಜನಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇದಂ**ಗಹಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತದಞ್ಞರಾಗಸ್ಸ, ದೋಸಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಚ ತದಞ್ಞರಾಗಾದಿಖೇಪನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ತಥಾ ವುತ್ತಂ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತವಿಮೋಚನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದುಟ್ಠಮಂಸಖೇಪನೂಪಾಯತಾ ವಿಯ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮನಿವತ್ತನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಧಿಗಮೂಪಾಯಾನಿಸಂಸಭೂತಾನಂ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ। **ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ** ಇದ್ಧಿದಸ್ಸನೇನ ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪಸಾದಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಹರಣತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮದೇಸನಾ।

ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾತಿ ಸಹಯೋಗೇ ಕರಣವಚನಂ, ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **“ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆದೇಸನಾಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ **“ಬುದ್ಧಾನಂ ಸತತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ”**ತಿ ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸಉಪಾರಮ್ಭಾನಿ** ಪತಿರೂಪೇನ ಉಪಾರಮ್ಭಿತಬ್ಬತೋ। **ಸದೋಸಾನಿ** ದೋಸಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಸ್ಸ ಅನುಪಾಯಭಾವತೋ। ಸದೋಸತ್ತಾ ಏವ **ಅದ್ಧಾನಂ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಾಯೀನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ಅದ್ಧಾನಂ ಅತಿಟ್ಠನತೋ ನ ನಿಯ್ಯನ್ತೀ**ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ। ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಹಿ ತಾನಿ ಅನದ್ಧನಿಯಾನಿ। **ಅನುಸಾಸನೀಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಅನುಪಾರಮ್ಭಂ** ವಿಸುದ್ಧಿಪ್ಪಭವತೋ, ವಿಸುದ್ಧಿನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ। ತತೋ ಏವ **ನಿದ್ದೋಸಂ**। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧಾದಿದೋಸಸಮ್ಭವೋ। ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಏವ **ಅದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ** ಪರವಾದವಾತೇಹಿ, ಕಿಲೇಸವಾತೇಹಿ ಚ ಅನುಪಹನ್ತಬ್ಬತೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣತೋ, ತೇನ ಸಉಪಾರಮ್ಭಾದಿಂ, ಅನುಪಾರಮ್ಭಾದಿಂ ಚಾತಿ ಉಭಯಂ ಉಭಯತ್ಥ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾರಯ್ಹಪಾಸಂಸಭಾವಾನಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ।

ಭೂತನಿರೋಧೇಸಕವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೪೮೭. **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೇಸಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಪುರಿಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಸು ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಕುಸಲೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಅಪರಿಸೇಸನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾವಬುಜ್ಝಿ , ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ

ನಿಯ್ಯಾನಾವಹತಾಭಾವತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾನೀತಿ ತೇಸಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತತಿಯಂ ಪನ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ**।

ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಮುಖ್ಯಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನುಸಙ್ಗಿಕಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಮಹಾಭೂತೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ**ತಿ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಮಹಾಭೂತೇ ಗವೇಸನ್ತೋ, ತೇಸಂ ಅನವಸೇಸನಿರೋಧಂ ವೀಮಂಸನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತಾಯ ಚೋದಿಯಮಾನೋ ವಿಚರಿತ್ವಾ। ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಂ ಕಿರೇತಂ, ಯದಿದಂ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಥಾ ವಿಚರಣಂ, ಯಥಾ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪಾದಿ। **ಮಹನ್ತಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹನ್ತಭಾವಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ದೀಪನತ್ಥಂ। **ಇದಞ್ಚ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನೇ ಈದಿಸೋ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ತದಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೋ ಹೋತೀತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ।

ಕತ್ಥಾತಿ ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮಂ, ತಸ್ಮಾ **ಕತ್ಥಾ**ತಿ ಕಿಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಾರಣಭೂತೇ। **ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಕಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ, ತೇನಾಹ “**ಕಿಂ ಪತ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿ। **ತೇ**ತಿ ಮಹಾಭೂತಾ। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ವಚನತ್ಥಲಕ್ಖಣಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಕಲಾಪಚುಣ್ಣನಾನತ್ತೇಕತ್ತವಿನಿಬ್ಭೋಗಾವಿನಿಬ್ಭೋಗ-ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಸಙ್ಗಹಪಚ್ಚಯಸಮನ್ನಾಹಾರಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗಾಕಾರತೋ, ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಆಕಾರೇನ।

೪೮೮. ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಕೀಳನ್ತಿ, ಜೋತನ್ತಿ ಚಾತಿ ದೇವೋ, ದೇವಲೋಕೋ। ತಂ ಯನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದೇವಯಾನಿಯೋ। ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಸವತ್ತನಂ** ನಾಮ ಯಥಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಗಮನಂ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಏತೇಸಂ ಇಸ್ಸರಾತಿ **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ** ಯಾ ದೇವತಾ ಮಗ್ಗಫಲಲಾಭಿನೋ ತಾ ತಮತ್ಥಂ ಏಕದೇಸೇನ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಪನಾಯಂ ಪಞ್ಹೋತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ “ನ ಜಾನಾಮಾ”ತಿ ಆಹಂಸು, ತೇನಾಹ “**ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ**”ತಿಆದಿ। ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ ನಾಮೇತ್ಥ ನಿಪ್ಪೀಳನನ್ತಿ ಆಹ “**ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುಚ್ಛತೀ**”ತಿ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರಾ**ತಿ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ಪಞ್ಞಾಪಟಿಭಾನಾದಿಗುಣೇಹಿ ಚ ಅಮ್ಹೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪರೇಸಂ ಕಾಮನೀಯತರಾ। **ಪಣೀತತರಾ**ತಿ ಉಳಾರತರಾ, ತೇನಾಹ “**ಉತ್ತಮತರಾ**”ತಿ।

೪೯೧-೩. **ದೇವಯಾನಿಯಸದಿಸೋ** ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। “**ದೇವಯಾನಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ವಾ ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸೇವ ನಾಮ**”ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತರುಳ್ಹಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

೪೯೪. **ಆಗಮನಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಆಗಮನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪಾತುರಹೋಸೀ**ತಿ ಆವಿ ಭವಿ। **ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಪಕಾಸೋ ಅಹೋಸಿ।

೪೯೭. **ಪದೇಸೇನಾ**ತಿ ಏಕದೇಸೇನ, ಉಪಾದಿನ್ನಕವಸೇನ, ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನಕೇಪೀ**ತಿ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧೇಪಿ। **ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ** ಅನವಸೇಸತೋ। **ಪುಚ್ಛಾಮೂಳ್ಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ। **ಪುಚ್ಛಾಯ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ತೇನ ಕತಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಚ್ಛಿತಾಕಾರೇ ದೋಸಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ನಾಮ ಪುಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬತೋ, ನ ಚ ತಥಾಗತಾ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕತಪುಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ, ಅತ್ಥಸಭಾಗತಾಯ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಕಾ ತದತ್ಥಂ ಅನವಬುಜ್ಝನ್ತಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಪನಂ ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಂ, ತೇನಾಹ “**ಪುಚ್ಛಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ।

೪೯೮. **ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾದಿನ್ನಂ ಯೇವಾ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಏಕದಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಸಣ್ಠಿತೇ ರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೇ ದೀಘಸಮಞ್ಞಾ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ಅಪ್ಪಕೇ

ರಸ್ಸಸಮಞ್ಞಾ ತದುಭಯಞ್ಚ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **“ದೀಘಞ್ಚ ರಸ್ಸಞ್ಚಾತಿ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣೇ ರೂಪಸಙ್ಘಾತೇ ಅಣುಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ಮಹತಿ ಥೂಲಸಮಞ್ಞಾ। ಇದಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾಪೀ”**ತಿಆದಿ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ “ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವಣ್ಣಮತ್ತಮೇವ ಕಥಿತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮುಚ್ಚಿನತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸುಭನ್ತಿ** ಸುನ್ದರಂ, ಇಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸುಭನ್ತಿ** ಅಸುನ್ದರಂ, ಅನಿಟ್ಠನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ **“ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ಪನೇವಂ ಕಥಿತ”**ನ್ತಿ। ದೀಘಂ ರಸ್ಸಂ, ಅಣುಂ ಥೂಲಂ, ಸುಭಾಸುಭನ್ತಿ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಉಪಾದಾರೂಪಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ, ಭೂತರೂಪಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ನಾಮನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧಚತುಕ್ಕಂ ತಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನತೋ, ನಾಮಕರಣತೋ ಚ “ನಾಮ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ “ದೀಘಂ ರಸ್ಸ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವ ಇಧ ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ದೀಘಾದಿಭೇದಂ ರೂಪಞ್ಚಾ”**ತಿ। **ದೀಘಾದೀತಿ** ಚ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಪಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ದೀಘಾದಿಸಮಞ್ಞಾ ನ ರೂಪಾಯತನವತ್ಥುಕಾವ, ಅಥ ಖೋ ಭೂತರೂಪವತ್ಥುಕಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಣ್ಠಾನಂ ಫುಸನಮುಖೇನಪಿ ಗಯ್ಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೀಘರಸ್ಸಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಭೂತರೂಪಮ್ಪಿ ಗಯ್ಹತೇವಾತಿ “ದೀಘಾದಿಭೇದಂ ರೂಪ”ಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಕಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ಕಿಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ, ಕಿಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಹೇತು। **“ಉಪರುಜ್ಝತೀ”**ತಿ ಇದಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಖಣನಿರೋಧನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಸೇಸಮೇತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತೀ”**ತಿ।

೪೯೯. ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಞಾಣುತ್ತಮೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **“ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ”**ನ್ತಿ। ನಿದಿಸ್ಸತೀತಿ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ನ ನಿದಸ್ಸನಂ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ,** ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ನಿದಸ್ಸನಂ ವಾ ಉಪಮಾ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ।** ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸ್ಸ ಏಕಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಪಣೀತಸಭಾವಸ್ಸ ಸದಿಸಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕುತೋಚಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಯಂ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವೇತಿ ತಂ ಸಙ್ಖತಂ ಉದಯವಯನ್ತೇಹಿ ಸಅನ್ತಂ, ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಸ್ಸ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಅನ್ತಾ ನ ಸನ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ನವಭಾವಾಪಗಮಸಙ್ಖಾತೋ ಜರನ್ತೋಪಿ ತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **“ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ…ಪೇ॰… ಅನನ್ತ”**ನ್ತಿ। “ತಿತ್ಥಸ್ಸ ನಾಮ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಪಪನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಪ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪಪನ್ತಿ ಪಾನತಿತ್ಥಂ। **ಭ-ಕಾರೋ ಕತೋ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ವಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ ವಾ **ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ,** ಕೇನಚಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಸಮನ್ತತೋ ಪಭಸ್ಸರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ । ಯೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗತಂ, ತಂ ಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂಯೇವ ಇಧ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಉಪಾದಿನ್ನಕಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ “ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನಾ”ತಿ ಯಂ ಪದಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ। **“ವಿಞ್ಞಾಣ”**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉದ್ಧರತಿ ವಿಭತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **ಏತ್ಥೇತಂ ಉಪರುಜ್ಝತೀತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಏತಂ ನಾಮರೂಪಂ ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣನಿರೋಧೇನ ಅನುಪ್ಪಾದವಸೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ, ತೇನಾಹ **“ವಿಜ್ಝಾತದೀಪಸಿಖಾ ವಿಯ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಯಾತೀ”**ತಿ। “ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ಹಿ ಅರಹತೋ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **“ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪೀ”**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಮುಖೇನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವದತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಉಪರುಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತೇನಾಹ **“ಅನುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಉಪರುಜ್ಝತೀ”**ತಿ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇನಾತಿ** ಕತ್ತರಿ, ಕರಣೇ ವಾ ಕರಣವಚನಂ। **ನಿರೋಧೇನಾತಿ** ಪನ ಹೇತುಮ್ಹಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಯಂ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕೇವಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೧೨. ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೦೧. **ಸಾಲವತಿಕಾತಿ** ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ **ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ನಾಮಂ**। ಗಾಮಣಿಕಾಭಾವೇನಾತಿ ಕೇಚಿ। ಲೋಹಿತೋ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಕುಲೇ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ **ಲೋಹಿಚ್ಚೋತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ** ಗೋತ್ತತೋ ಆಗತಂ **ನಾಮಂ**।

೫೦೨. ''ದಿಟ್ಠಿಗತ''ನ್ತಿ ಲದ್ಧಿಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **''ನ ಪನ ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾನಂ ಅಞ್ಞತರ''**ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಗಾಹವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹೋ ಅತ್ಥಿ। **''ಭಾಸತಿ ಯೇವಾ''**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಿಯಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಪರೋತಿ ಯಥಾ ಅನುಸಾಸಕತೋ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, ಏವಂ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬತೋಪಿ ಅನುಸಾಸಕೋ ಪರೋತಿ ವುತ್ತಂ **''ಪರೋ ಪರಸ್ಸಾತಿ ಪರೋ ಯೋ''**ತಿಆದಿ। **ಕಿಂ**-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚೇತ್ಥ **''ಕರಿಸ್ಸತೀ''**ತಿ ಅನಾಗತಕಾಲವಚನಂ, ಅನಾಗತೇಪಿ ವಾ ತೇನ ತಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಂ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಂ ವಿಮೋಕ್ಖಧಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ''ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ ತೇಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿವಾರಾಪೇತ್ವಾ ವಿಚರಣಂ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿಯಂ ಆಸಯಬುದ್ಧಸ್ಸಾಪಿ ಅನುರೋಧೇನ ವಿನಾ ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಮಾ **ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಲದ್ಧಂ...ಪೇ॰... ವಿಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವದತಿ**। ತೇನಾಹ ''ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ಪಾಪಕಂ ಲೋಭಧಮ್ಮಂ ವದಾಮೀ''ತಿ।

೫೦೪. **ಸೋತಿ** ಲೋಹಿಚ್ಚೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।

೫೦೮. **ಕಥಾಫಾಸುಕತ್ಥ**ನ್ತಿ ಕಥಾಸುಖತ್ಥಂ, ಸುಖೇನ ಕಥಂ ಕಥೇತುಞ್ಚೇವ ಸೋತುಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪೀತಿವಸೇನ ಆಮೇಡಿತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ''ಬುದ್ಧಗಜ್ಜಿತ''ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಭಗವಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **''ಅಯಂ ಕಿರೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ''**ತಿಆದಿ।

ಲೋಹಿಚ್ಚಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನುಯೋಗವಣ್ಣನಾ

೫೦೯. **ಸಮುದಯಸಞ್ಜಾತೀತಿ** ಆಯುಪ್ಪಾದೋ। ಅನುಪುಬ್ಬೋ ಕಮ್ಪೀ-ಸದ್ದೋ ಆಕಙ್ಖನತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ **''ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾತಿಸಯೇನ ವಾ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಕೋ **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ**। **ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಆಸೇವನಲಾಭೇನ ನಿಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ಅವಗ್ಗಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನಾಹ **''ನಿಯತಾ ಹೋತೀ''**ತಿ। **ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ।

೫೧೦-೧೧. **ದುತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ''ನನು ರಾಜಾ ಪಸೇನದೀ ಕೋಸಲೋ''ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಸಾಧನಯುತ್ತಿಂ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಉಪಮಾಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯೇ ಚಿಮೇತಿ** ಯೇ ಚ ಇಮೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಾ ಗಬ್ಭಾ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಸಕ್ಕುಣನ್ತಾ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಸ್ಸ ವಾ ಅಭಾವೇನ। ಯೇ ಪನ ''ಪರಿಪಚ್ಚನ್ತೀ''ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ''ದಿಬ್ಬೇ ಗಬ್ಭೇ''ತಿ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ। ಅತ್ಥೋ ಚ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿತಾ ಚ ತಂಸಮಙ್ಗಿಸತ್ತವಸೇನ। ದಿವಿ ಭವಾತಿ **ದಿಬ್ಬಾ**। ಗಬ್ಭೇನ್ತಿ ಪರಿಪಚ್ಚನವಸೇನ ಸನ್ತಾನಂ ಪಬನ್ಧೇನ್ತೀತಿ **ಗಬ್ಭಾ**। **''ಛನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನ''**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನವಚನಮೇತಂ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸಾಪಿ ಹಿ ದಿಬ್ಬಗಬ್ಭಭಾವೋ ಲಬ್ಭತೇವ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಹೇತುಕತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ''ಭಾವನಂ ಭಾವಯಮಾನಾ''ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾರುಚಿ ಸುಖಸಮಪ್ಪಿತಾತಿ ಭವಾ, ವಿಮಾನಾನಿ। ದೇವಭಾವಾವಹತ್ತಾ **ದಿಬ್ಬಾ**। ವುತ್ತನಯೇನೇವ **ಗಬ್ಭಾ**। **ದಾನಾದಯೋ** ದೇವಲೋಕಸಂವತ್ತನಿಯ**ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾ**। **ದಿಬ್ಬಾ ಭವಾತಿ** ದೇವಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವಾ। ತದಾವಹೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತೋ।

ತಯೋಚೋದನಾರಹವಣ್ಣನಾ

೫೧೩. **ಅನಿಯಮಿತೇನೇವಾತಿ** ಅನಿಯಮೇನೇವ “ತ್ವಂ ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕೋ ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕೋ”ತಿ ಏವಂ ಅನುದ್ದೇಸಿಕೇನೇವ । **ಮಾನನ್ತಿ** “ಅಹಮೇತಂ ಜಾನಾಮಿ, ಅಹಮೇತಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಏವಂ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಂ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ವಿಧಮೇತ್ವಾ, ಜಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇತಿ** ಅಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಅನೋವಾದಕರಸಾವಕೋ, ಅಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಓವಾದಕರಸಾವಕೋ, ಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತೋ ಅನೋವಾದಕರಸಾವಕೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ। ಚತುತ್ಥೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನ ಚೋದನಾರಹೋ **ಹೋತೀತಿ** “ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಏವ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚೋದನಾರಹೇ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೇ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇಸಿ , ಪಚ್ಛಾ ಚತುತ್ಥಂಸತ್ಥಾರಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಚತುತ್ಥೋ ಸತ್ಥಾ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ, ತಥಾಪಿ ಸೋ ಯೇಸಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ “ಧಮ್ಮಮಯೋ ಕಾಯೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇಸಂ ಸಮುದಾಯಭೂತೋಪಿ ತೇ ಗುಣಾವಯವೇ ಸತ್ಥುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ “ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ, ಲೋಹಿಚ್ಚ, ಸತ್ಥಾ”ತಿ ಅಭಾಸಿ।

ಅಞ್ಞಾತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ “ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ”ತಿ ಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮, ೩೭, ೫೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೪; ೨.೩೪೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ೧೦.೧೧; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೩; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ವಿಯ। **ಅಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಚ ತದತ್ಥಿಯೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಆಜಾನನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ರಿತತ್ತಾ ಏಕದೇಸೇನಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ನಿರನ್ತರಂ ತಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಅಕತ್ವಾ”**ತಿ। **ಉಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿಯಾತಿ** ಅನಭಿರತಿಯಾ ಅಗಾರವೇನ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ, ತೇನಾಹ **“ಅನಿಚ್ಛನ್ತಿಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏಕಾಯಾತಿ** ಏಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ। **ಏಕೋ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ತಾಯ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಕಾಮೇಯ್ಯ। ಓಸಕ್ಕನಾದಿಮುಖೇನ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಮ್ಬನ್ಧನಿದಸ್ಸನಂ ಗೇಹಸಿತಅಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಸಾವಕೇಸು ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತಿವಿಯ ವಿರತ್ತಭಾವತೋ **ದಟ್ಠುಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಂ। ಲೋಭೇನಾತಿ** ಪರಿವಾರವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಲಾಭಸಕ್ಕಾರಲೋಭೇನ। **ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಾದೇಹೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇಹಿ। **ಉಜುಂ ಕರೋಹಿ** ಕಾಯವಙ್ಕಾದಿವಿಗಮೇನ।

೫೧೫. **ಏವಂ ಚೋದನಂ ಅರಹತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಾವಕೇಸು ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಭಾವಾಪಾದನೇ ನಿಯೋಜನವಸೇನ ಚೋದನಂ ಅರಹತಿ, ನ ಪಠಮೋ ವಿಯ “ಏವರೂಪೋ ತವ ಲೋಭಧಮ್ಮೋ”ತಿಆದಿನಾ, ನ ಚ ದುತಿಯೋ ವಿಯ “ಅತ್ತಾನಮೇವ ತಾವ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಾದೇಹೀ”ತಿಆದಿನಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಮ್ಪಾದಿತಅತ್ತಹಿತತಾಯ ತತಿಯಸ್ಸ।

ನಚೋದನಾರಹಸತ್ಥುವಣ್ಣನಾ

೫೧೬. “ನ ಚೋದನಾರಹೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಚೋದನಾರಹತಾ ನಾಮ ಸತ್ಥುವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಾವಕವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಉಭಯವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ಥರಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಚೋದನಾರಹೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೫೧೭. **ಮಯಾ ಗಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇ ಪರೇಸಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದೇಸ್ಸೇನ್ತೇ ಸತ್ಥರಿ ಅಭೂತದೋಸಾರೋಪನವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಗಹಿತಾಯ ನಿರಯಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಾಪದಿಟ್ಠಿಯಾ । **ನರಕಪಪಾತನ್ತಿ** ನರಕಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹಾಪಪಾತಂ। ಪಪತನ್ತಿ ತತ್ಥಾತಿ ಹಿ ಪಪಾತೋ। **ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಥಲೇತಿ** ಸಗ್ಗಗಾಮಿಮಗ್ಗಭೂತೇ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮಥಲೇ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಲೋಹಿಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

೧೩. ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೮. ಉತ್ತರೇನಾತಿ ಏತ್ಥ **ಏನ**-ಸದ್ದೋ ದಿಸಾವಾಚೀಸದ್ದತೋ ಪಞ್ಚಮೀಅನ್ತತೋ ಅದೂರತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಉತ್ತರೇನ-ಸದ್ದೇನ ಅದೂರತ್ಥಜೋತನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅದೂರೇ ಉತ್ತರಪಸ್ಸೇ**”ತಿ ಆಹ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಪನ ಏನ-ಸದ್ದಯೋಗೇ ಅವಧಿವಾಚಿನಿ ಪದೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಾಮಿವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಇಧ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ।

೫೧೯. ಕುಲಚಾರಿತ್ತಾದೀತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಮನ್ತಜ್ಝೇನಾಭಿರೂಪತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಮನ್ತಸಜ್ಝಾಯಕರಣತ್ಥನ್ತಿ** ಆಥಬ್ಬಣಮನ್ತಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯಕರಣತ್ಥಂ, ತೇನಾಹ “**ಅಞ್ಞೇಸಂ ಬಹೂನಂ ಪವೇಸನಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ**”ತಿ।

ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೨೦. “ಜಙ್ಘಾಚಾರ”ನ್ತಿ ಚಙ್ಕಮತೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಚರಣಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಜಙ್ಘಾಸು ಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥೋ ಚಾರೋತಿ ತಥಾ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ “ಅನುಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಅನುವಿಚರನ್ತಾನ”ನ್ತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಉಭೋಸುಪಿ ಅನುಚಙ್ಕಮನಾನುವಿಚಾರಣಾನಂ ಲಬ್ಭನತೋ। ಸಹಾಯಾ ಹಿ ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ ಸಭಾಗವುತ್ತಿಕಾ। “ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉಜುಕಂ ಮಗ್ಗತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮಗ್ಗೋ, ಉಜುಮಗ್ಗೋ। ತದಞ್ಞೋ ಅಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಮಗ್ಗೇ ಚ ಅಮಗ್ಗೇ ಚ**। **ಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಂ।

ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನೀಯೋ, ಸೋ ಏವ “**ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ**”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ “**ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ನಿಯ್ಯಾತಪುಗ್ಗಲವಸೇನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೋ , ತಸ್ಮಾ “ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ”ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಸೇನ ನಿಯ್ಯಾಯನ್ತೋ ಮಗ್ಗೋ “**ನಿಯ್ಯಾತೀ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಕರೋತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋಯೇವ ಹಿ ತತ್ಥ **ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ** ನಾಮ। ಸಹ ಬ್ಯೇತಿ ವತ್ತತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹವತ್ತನಕೋ । ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾತಿ** ಆಹ “**ಸಹಭಾವಾಯಾ**”ತಿಆದಿ। ಸಹಭಾವೋತಿ ಚ ಸಲೋಕತಾ, ಸಮೀಪತಾ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತೇನಾಹ “**ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ**”ತಿ। **ಸಕಮೇವ ಆಚರಿಯವಾದನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇನ ಪೋಕ್ಖರಸಾತಿನಾ ಕಥಿತಮೇವ ಆಚರಿಯವಾದಂ। **ಥೋಮೇತ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ** “ಅಯಮೇವ ಉಜುಮಗ್ಗೋ ಅಯಮಞ್ಜಸಾಯನೋ”ತಿ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕಂಸಿತ್ವಾ। **ಭಾರದ್ವಾಜೋಪಿ ಸಕಮೇವಾತಿ** ಭಾರದ್ವಾಜೋಪಿ ಮಾಣವೋ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯೇನ ತಾರುಕ್ಖೇನ ಕಥಿತಮೇವ ಆಚರಿಯವಾದಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಿಚರತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ** ತೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ।

೫೨೧-೨. ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ವಾತಿ ಅಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಾವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ವಾದೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅವಿಪರೀತತ್ಥದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉತ್ತರರಹಿತಾ ಏವ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಆದಿತೋ ವಿರುದ್ಧಗ್ಗಹಣಂ **ವಿಗ್ಗಹೋ,** ಸ್ವೇವ ವಿವದನವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ **ವಿವಾದೋತಿ** ಆಹ “**ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ವಿಗ್ಗಹೋ ಅಪರಭಾಗೇ ವಿವಾದೋ**”ತಿ। **ದುವಿಧೋಪಿ ಏಸೋ** ವಿಗ್ಗಹೋ, ವಿವಾದೋತಿ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತೋಪಿ ವಿರೋಧೋ। **ನಾನಾಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದತೋತಿ** ನಾನಾರುಚಿಕಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ವಾದಭಾವತೋ। **ನಾನಾವಾದೋ** ನಾನಾವಿಧೋ ವಾದೋತಿ ಕತ್ವಾ।

೫೨೩. ಏಕಸ್ಸಾಪೀತಿ ತುಮ್ಹೇಸು ದ್ವೀಸು ಏಕಸ್ಸಾಪಿ। **ಏಕಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಸಕವಾದಪರವಾದೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ। **ಸಂಸಯೋ ನತ್ಥೀತಿ** “ಮಗ್ಗೋ ನು ಖೋ, ನ ಮಗ್ಗೋ ನು ಖೋ”ತಿ ಸಂಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ನತ್ಥಿ। ಅಞ್ಜಸಾಯನಭಾವೇ ಪನ ಸಂಸಯೋ। ತೇನಾಹ “ಏಸ ಕಿರಾ”ತಿಆದಿ। ಭಗವಾ ಪನ ಯದಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಿನೋ, **ಏವಂ ಸತಿ “ಕಿಸ್ಮಿಂ ವೋ ವಿಗ್ಗಹೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ**।

೫೧೪. “ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಉಜುಕಂ ಮಗ್ಗತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮಗ್ಗೋ, ಉಜುಮಗ್ಗೋ। ತದಞ್ಞೋ ಅಮಗ್ಗೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ ವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬೇ ತೇತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ನಾನಾಆಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತಮಗ್ಗಾ।

ಯೇ ಪಾಳಿಯಂ “ಅದ್ಧರಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ। ಅದ್ಧರೋ ನಾಮ ಯಞ್ಞವಿಸೇಸೋ, ತದುಪಯೋಗಿಭಾವತೋ “ಅದ್ಧರಿಯಾ” ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಯಜೂನಿ, ತಾನಿ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ **ಅದ್ಧರಿಯಾ,** ಯಜುಬ್ಬೇದಿನೋ। ಯೇ ಚ ತಿತ್ತಿರಿಇಸಿನಾ ಕತೇ ಮನ್ತೇ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ, ತೇ **ತಿತ್ತಿರಿಯಾ,** ಯಜುಬ್ಬೇದಿನೋ ಏವ। ಯಜುಬ್ಬೇದಸಾಖಾ ಹೇಸಾ, ಯದಿದಂ ತಿತ್ತಿರಂ। ಛನ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಮವೇದೋ, ತಂ ಸರೇನ ಕಾಯನ್ತೀತಿ **ಛನ್ದೋಕಾ,** ಸಾಮವೇದಿನೋ। **“ಛನ್ದೋಗಾ”**ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। ಬಹವೋ ಇರಯೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಬವ್ಹಾರಿ, ಇರುಬ್ಬೇದೋ। ತಂ ಅಧೀಯನ್ತೀತಿ **ಬವ್ಹಾರಿಜ್ಝಾ।**

“ಬಹೂನೀ”ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಾ - ಯಥಾ ತೇ ನಾನಾಮಗ್ಗಾ ಏಕಂಸತೋ ತಸ್ಸ ಗಾಮಸ್ಸ ವಾ ನಿಗಮಸ್ಸ ವಾ ಪವೇಸಾಯ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಾಪಿ ನಾನಾಮಗ್ಗಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗಮನಾಯ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಏಕಂಸೇನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೫೧೭-೫೧೯. **ವ-ಕಾರೋ ಆಗಮಸನ್ಧಿಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನತ್ಥಕೋ ವ-ಕಾರೋ, ತೇನ ವಣ್ಣಾಗಮೇನ ಪದನ್ತರಸನ್ಧಿಮತ್ತಂ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ಧಪವೇಣೀ**ತಿ ಅನ್ಧಪನ್ತಿ। **“ಪಣ್ಣಾಸಸಟ್ಠಿ ಅನ್ಧಾ”**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸಾ ಅನ್ಧಪವೇಣಿಯಾ ಮಹತೋ ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಅನುಪರಿಗಮನಯೋಗ್ಯತಾದಸ್ಸನಂ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇ “ಸುಚಿರಂ ವೇಲಂ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛಾಮಾ”ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। **ನಾಮಕಂಯೇವಾ**ತಿ ಅತ್ಥಾಭಾವತೋ ನಾಮಮತ್ತಂಯೇವ, ತಂ ಪನ ಭಾಸಿತಂ ತೇಹಿ ಸಾರಸಞ್ಞಿತಮ್ಪಿ ನಾಮಮತ್ತತಾಯ ಅಸಾರಭಾವತೋ ನಿಹೀನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಲಾಮಕಂಯೇವಾ”**ತಿ।

೫೨೦. **ಯತೋತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಚ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **“ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ”**ತಿ। **ಆಯಾಚನ್ತೀ**ತಿ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ಉಗ್ಗಮನಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಬಹುಕಾರಭಾವತೋ ತಥಾ ಥೋಮನಾತಿ। ಅಯಂ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಆಯಾಚನಾಯ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಲೋಕೇ ಓಭಾಸಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ।

೫೨೧. **ಇಧ ಪನ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗದೇಸನೇ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ಯೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾನಮ್ಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಾಯ ಮಗ್ಗಂ ದೇಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **“ಯತ್ಥಾ”**ತಿ “ಇಧ ಪನಾ”ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ।

ಅಚಿರವತೀನದೀಉಪಮಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೪೧. **ಸಮಭರಿತಾ**ತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ। ತತೋ ಏವ **ಕಾಕಪೇಯ್ಯಾ। ಪಾರಾ**ತಿ ಪರತೀರಂ। **ಅಪಾರ**ನ್ತಿ ಓರಿಮತೀರಂ। **ಏಹೀ**ತಿ ಆಗಚ್ಛ।

೫೪೪. **ಪಞ್ಚಸೀಲ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಯಮನಿಯಮಾದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ತದನ್ತೋಗಧಭಾವತೋ। **ತಬ್ಬಿಪರೀತಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿವಿಪರೀತಾ ಪಞ್ಚ ವೇರಾದಯೋ। “ಪುನಪೀ”ತಿ ವತ್ವಾ **“ಅಪರಮ್ಪೀ”**ತಿ ವಚನಂ ಇತರಾಯಪಿ ನದಿ ಉಪಮಾಯ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ।

೫೪೯. **ಕಾಮಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕಾಮನೀಯಭಾವೇನ। **ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ತೇನೇವ ಕಾಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಬನ್ಧನಭಾವೇನ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ **ಗುಣ**-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥನ್ತರೇಸುಪಿ ದಿಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗೋ, ತೇಸಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋಯೇವ ಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅನುಜಾನಾಮೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ಆರದ್ಧೋ, **ಏಸೇವಾ**ತಿ

ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ ಏವ। ನ ಹಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬಭಾವೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪಟಲಟ್ಠೋ ಯುಜ್ಜತಿ ತಥಾ ಕಾಮೇತಬ್ಬತಾಯ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ರಾಸಟ್ಠಆನಿಸಂಸಟ್ಠೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ ತಥಾಪಿ ಕಾಮೇತಬ್ಬತಾಯ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಪನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ ಗಹಿತೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಬನ್ಧನಭಾವೋ ಚಾತಿ।

ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋಪಿ ತೇಸು ಯುಜ್ಜತೇವ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವೇನ ನೇಸಂ ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಚ ಗುಣ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ದಿಗುಣಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು, ಸಮ್ಪುದಾಟ್ಠೋಪಿ -

"ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೬)।

ಆದೀಸು ಸೋಪಿ ಇಧ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಅನುದ್ಧಟೋ।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ, ತೇನ ಪನ ವಿಜಾನನಂ ದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। "ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸೋತಬ್ಬಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಏತೇನುಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ। ಗವೇಸಿತಮ್ಪಿ "ಇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯಿಟ್ಠಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಮಾ ವಾ"**ತಿ। **ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ**ತಿ ಸುಖಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ। **ಕಾಮನೀಯಾ**ತಿ ಕಾಮೇತಬ್ಬಾ। ಇಟ್ಠಭಾವೇನ ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯನ್ತೀತಿ **ಮನಾಪಾ। ಪಿಯಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಪಿಯಸಭಾವಾ।

ಗೇಧೇನಾತಿ ಲೋಭೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಮುಚ್ಛಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಮೋಹನಾಕಾರಂ। **ಅಧಿಓಸನ್ನಾ**ತಿ ಅಧಿಗ್ಗಯ್ಹ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ಅವಸನ್ನಾ, ತೇನಾಹ **"ಓಗಾಳ್ಹಾ"**ತಿ। **ಪರಿನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಪರಿನಿಟ್ಠಾನಂ ಉಪಗತಾ। **ಆದೀನವ**ನ್ತಿ ಕಾಮಪರಿಭೋಗೇ ಸಮ್ಪತಿ, ಆಯತಿಞ್ಚ ದೋಸಂ **ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ**। ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದಿಸಮ್ಭೋಗನಿಮಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸತೋ ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪರಿಭೋಗಪಞ್ಞಾ। ತದಭಾವತೋ **ಅನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಮೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೫೪೮-೯. ಆವರನ್ತೀತಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಆದಿತೋವ ನಿವಾರೇನ್ತಿ। **ನಿವಾರೇನ್ತೀ**ತಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ವಾರಯನ್ತಿ। **ಓನನ್ಧನ್ತೀ**ತಿ ಓಗಾಹನ್ತಾ ವಿಯ ಛಾದೇನ್ತಿ। **ಪರಿಯೋನನ್ಧನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಛಾದೇನ್ತಿ। **ಆವರಣಾದೀನಂ ವಸೇನಾ**ತಿ ಆವರಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ। ತೇ ಹಿ ಆಸೇವನಬಲವತಾಯ ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮಾ ದಳ್ಹತರತಮಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ವುತ್ತಾ।

ಸಂಸನ್ದನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೫೦. ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಗ್ಗಹೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಸಪರಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ। **"ಇತ್ಥಿಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಅಪರಿಗ್ಗಹೋ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ತೇವಿಜ್ಜಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ದಿಸ್ಸಮಾನಪರಿಗ್ಗಹಾನಂ ದುಟ್ಠುಲ್ಲತಮಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಏವಂಭೂತಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಕಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಂಸನ್ದನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ। **ವೇರಚಿತ್ತೇನ ಅವೇರೋ,** ಕುತೋ ಏತಸ್ಸ ವೇರಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಗೇಲಞ್ಞಸಞ್ಞಿತೇನ, ತೇನಸ್ಸ ಸಬ್ಬರೂಪಕಾಯಗೇಲಞ್ಞಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಝೇನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖೇನ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದೇಕಟ್ಠಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಸತಿ ನ ಕದಾಚಿ ಚಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತತಿ, ಪಹೀನಾಯ ಪನ ಸಿಯಾ ವಸವತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀ"**ತಿ। **ಚಿತ್ತಗತಿಕಾ**ತಿ ಚಿತ್ತವಸಿಕಾ, ತೇನಾಹ **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿ। ನ

ತಾದಿಸೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿಯ ಚಿತ್ತವಸಿಕೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ವಸೀಭೂತಜ್ಝಾನಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ **ವಸವತ್ತೀ**।

೫೫೨. **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗೇತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಾಮಿಮಗ್ಗೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೇ, ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬೇ ವಾ, ತಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಪಗನ್ತ್ವಾತಿ** ಅಮಗ್ಗಮೇವ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, ಪಟಿಜಾನಿತ್ವಾ ವಾ। **ಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ವಿಯಾತಿ** ಮತ್ಥಕೇ ಏಕಙ್ಗುಲಂ ವಾ ಉಪಡ್ಢಙ್ಗುಲಂ ವಾ ಸುಕ್ಖತಾಯ "ಸಮತಲ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅನೇಕಪೋರಿಸಂ ಮಹಾಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ ವಿಯ। **ಅನುಪ್ಪವಿಸನ್ತೀತಿ** ಅಪಾಯಮಗ್ಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯ ಓಗಾಹಯನ್ತಿ। ತತೋ ಏವ **ಸಂಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಸಾದಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ**। ಏವನ್ತಿ "ಸಮತಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸಂಸೀದಿತ್ವಾತಿ** ನಿಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಸುಕ್ಖತರಣಂ ಮಞ್ಞೇ ತರನ್ತೀತಿ** ಸುಕ್ಖನದಿತರಣಂ ತರನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಅಮಗ್ಗಮೇವ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಂಸೀದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಯಥಾ ತೇತಿ** ಯಥಾ ತೇ "ಸಮತಲ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಪಙ್ಕಂ ಓತಿಣ್ಣಾ। **ಇಧೇವ ಚಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಸುಖಂ ವಾ ಸಾತಂ ವಾ ನ ಲಭನ್ತೀತಿ** ಝಾನಸುಖಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಾತಂ ವಾ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಕುತೋ ಮಗ್ಗಸುಖಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಾತಂ ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಗ್ಗದೀಪಕನ್ತಿ** ಮಗ್ಗದೀಪಕಾಭಿಮತಂ। **"ಇರಿಣ"**ನ್ತಿ ಅರಞ್ಞಾನಿಯಾ ಇದಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಗಾಮಕಂ ಮಹಾರಞ್ಞ"**ನ್ತಿ । ಮಿಗರುರುಆದೀನಮ್ಪಿ **ಅನುಪಭೋಗರುಕ್ಖೇಹಿ**। **ಪರಿವತ್ತಿತುಮ್ಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ** ಮಹಾಕಣ್ಟಕತಾಯ। ಞಾತೀನಂ ಬ್ಯಸನಂ ವಿನಾಸೋ **ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ**। ಏವಂ **ಭೋಗಸೀಲಬ್ಯಸನಾನಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ರೋಗೋ ಏವ ಬ್ಯಸತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ **ರೋಗಬ್ಯಸನಂ**। ಏವಂ **ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೫೫೪. **ಜಾತಸಂವಡ್ಢೋತಿ** ಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಂವಡ್ಢಿತೋ। **ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತಿ** ಪರಿಚಯಾಭಾವತೋ। **ಚಿರನಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ** ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಚಿರಕಾಲೋ। **ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಮನ್ದತ್ತಂ ಸಣಿಕವುತ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಸಂಸಯವಸೇನ ಚಿರಾಯನಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕಙ್ಖಾವಸೇನ ಚಿರಾಯಿತತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತನ್ತಿ** ಸಾರಜ್ಜಿತತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತಂ ನಾಮ ಥಮ್ಭಿತತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಥದ್ಧಭಾವಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೫೫೫. **ಉ**-ಇತಿ ಉಪಸಗ್ಗಯೋಗೇ **ಲುಮ್ಪ**-ಸದ್ದೋ ಉದ್ಧರಣತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ **"ಉಲ್ಲುಮ್ಪತೂ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ **ಉದ್ಧರತೂತಿ** ಅತ್ಥಮಾಹ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಹಿ ಧಾತು-ಸದ್ದಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವುತ್ತಿನೋ ಹೋನ್ತಿ ಯಥಾ "ಉದ್ಧರತೂ"ತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಗ್ಗದೇಸನಾವಣ್ಣನಾ

೫೫೬. ಯಸ್ಸ ಅತಿಸಯೇನ ಬಲಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ **"ಬಲವಾ"**ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ। ಸಙ್ಖಂ ಧಮಯತೀತಿ **ಸಙ್ಖಧಮಕೋ,** ತಂ ಧಮಯಿತ್ವಾ ತತೋ ಸದ್ದಪವತ್ತಕೋ। **ಅಪ್ಪನಾವ ವಟ್ಟತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತಿಭಾವತೋ।

ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಕಾಮಾವಚರಂ ಪಮಾಣಕರಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಂ ಪಮಾಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ವಡ್ಢೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ **ಅಪ್ಪಮಾಣಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಂ,** ತೇನಾಹ **"ತಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅರೂಪಾವಚರೇ ಓದಿಸ್ಸಕಾನೋದಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಫರಣಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ ದಿಸಾಫರಣಂ।

ಕೇಚಿ ಪನ ತಂ ಆಗಮನವಸೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಆರುಪ್ಪಂ, ಅಥ ಖೋ ಕಸಿಣನಿಸ್ಸನ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಸುವಿಭಾವಿತಂ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪಿತಂ ಆರುಪ್ಪಂ, ತಂ **"ಅಪ್ಪಮಾಣಕತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಂ ವಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇನ ಸನ್ತಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ, ಯಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ

ಸಮಾಪನ್ನಂ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ, ತಂ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಫರಣಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ **ಅಪ್ಪಮಾಣಕತ**ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅಪರೇ। ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇತಿ ರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇ, ಅರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇ ಚ ಸತಿ। **ನ ಓಹೀಯತಿ ನ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಕತೂಪಚಿತಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಧಿಗತೇ ಮಹಗ್ಗತಜ್ಝಾನೇ ಅಪರಿಹೀನೇ ತಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸಯಂ ಓಹೀಯಕಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವೇ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಲಗ್ಗಿತು**ನ್ತಿ ಆವರಿತುಂ ನಿಸೇಧೇತುಂ। **ಠಾತು**ನ್ತಿ ಪಟಿಬಲೋ ಹುತ್ವಾ ಠಾತುಂ। **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಟಿಪ್ಫರಿತ್ವಾ। **ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಿಯನಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ “**ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಮೇತ್ತಾದಿವಿಹಾರೀ**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ಮೇತ್ತಾದಿವಿಹಾರೀ।

೫೫೯. **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ...ಪೇ॰... ಅಲತ್ಥು**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಞ್ಚೇವ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಅಲತ್ಥುಂ ಪಟಿಲಭಿಂಸು। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ತೇರಸಸುತ್ತಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾತಿ।

ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧವಗ್ಗಟೀಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।